

ปัญหาทางกฎหมายในการคิดอัตราดอกเบี้ย : ศึกษากรณีการให้สินเชื่อ
ผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์

จํารูญ กุลยสุข

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2550

**Legal Problems on the Interest Rate's Calculation : Case Study on
Granting of Credit pass on Electronic Cards**

Chamroon Dulyasook

เลขทะเบียน.....	0199111.....
วันลง.....	24 เม.ย. 2551.....
เลขบัญชี.....	99 326.073 A 369 4 [8550]

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School Dhurakijpundit University

2007

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบhamthong

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาทางกฎหมายในการถือตราดอกเบี้ย : กรณีการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์
เสนอโดย จำรูญ คุลยสุข
สาขาวิชา นิติศาสตร์ หมวดวิชากฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.ภูมิ โชคเหมาะ
ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

.....ประธานกรรมการ
(ศ.ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์)

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รศ.ดร.ภูมิ โชคเหมาะ)

.....กรรมการ
(ศ.วีระพงษ์ บุญไพบูลย์)

.....กรรมการ
(รศ.ดร.สุมาลี วงษ์วิจิตร)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผศ.ดร.สมบัติ คำธิชชอบ)

วันที่ 26 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2550

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดขึ้นด้วยความเมตตา กรุณา และเอาใจใส่จากบุคคลทั้งหลายโดยจะขออนุญาตกล่าวนามเพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณมีรายนาม ดังนี้ศาสตราจารย์ ดร.ธีระศรีธรรมรักษ์ ท่านได้ให้ความกรุณารับเป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส ได้กรุณาสละเวลาและให้คำแนะนำ ข้อมูล ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี วงษ์วิจิตร ท่านได้ให้ความกรุณารับเป็นกรรมการ พร้อมทั้งให้คำชี้แนะ แนวคิด แก้ไขข้อบกพร่อง และวิธีการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์มากขึ้น รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ท่านได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์โดยให้คำแนะนำ และเอาใจใส่ข้าพเจ้าตลอดเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอกราบพระคุณท่านอาจารย์ดังกล่าวทั้งหมดทุกท่านอีกครั้ง ที่ได้กรุณาผลักดันทำให้ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้น ต่อการค้นคว้าศึกษาข้อมูลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งชี้แนะ ชักถาม จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และได้รับการประเมินผลอยู่ในระดับดี และเป็นสมควรอย่างยิ่งที่ต้องแสดงความขอบพระคุณท่าน

ขอกราบขอบพระคุณนายวีระชาติ ศรีบุญมา ผู้อำนวยการสำนักงานคดี ฝ่ายกฎหมายและคดีธนาคารแห่งประเทศไทย นายกฤษฎา จีนะวิจารณ์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านกฎหมาย (นิติกร 9 ชช.) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง ที่กรุณาให้สัมภาษณ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และขอบคุณนายประพจน์ โพธิ์ภักดี นิติกร ฝ่ายนิติการ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย และเพื่อนร่วมงานที่ได้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี ขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่เอื้อเฟื้อข้อมูล และห้องสมุดธนาคารแห่งประเทศไทย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ห้องสมุดตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และห้องสมุดมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่เป็นแหล่งข้อมูลค้นคว้า ขอกราบพระคุณพ่อแถม ดุลยสุข คุณแม่นางจิราวรรณ ดุลยสุข ที่อุปการะเลี้ยงดูเป็นแบบอย่างที่ดี และให้การสนับสนุนการศึกษามาตลอดมา และขอบคุณนางระวีวรรณ ดุลยสุข ที่สนับสนุนให้กำลังใจอยู่ข้างๆ ดูแลครอบครัวแทนข้าพเจ้าในระหว่างการเรียนจนกระทั่งทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จด้วยดี

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีส่วนใดส่วนหนึ่งที่สามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคม สามารถก่อให้เกิดความรู้ วิชาการ และข้อคิดที่มีประโยชน์อันควรแก่การศึกษาหรือปฏิบัติ ก็ขอมอบคุณความดีครั้งนี้ให้แก่ทุกท่านที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นด้วย

จำรูญ ดุลยสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๗
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. ทฤษฎี ความเป็นมา และแนวคิด การคิดอัตราดอกเบี้ยในกรณีการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์.....	7
2.1 อัตราดอกเบี้ย (Interest Rate).....	7
2.1.1 ความหมายและความเป็นมาของอัตราดอกเบี้ย และดอกเบี้ย.....	7
2.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการคิดอัตราดอกเบี้ย.....	14
2.1.2.1 ทฤษฎีกฎหมายสามชั้น (Three-Layer Theory of Law).....	15
2.1.2.2 ทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ (Theory of Police Power).....	16
2.1.2.3 หลักในการออกกฎหมาย (Principle of Legislation).....	17
2.1.3 ประเภทอัตราดอกเบี้ย (Kind of Interest Rate).....	20
2.1.4 รูปแบบการคิดอัตราดอกเบี้ยตามสัญญากู้ยืมเงิน.....	24
2.1.5 อัตราดอกเบี้ยในรูปแบบค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย.....	25
1) ค่าธรรมเนียมในการจัดการเงินกู้ (Management Fee).....	27
2) ค่าธรรมเนียมในการเป็นตัวแทน (Agent Fee).....	28
3) ค่าธรรมเนียมในการเตรียมเงินสดสำรองให้กู้ หรือค่าผูกพันหนี้ (Commitment Fee).....	28

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4) ค่าธรรมเนียมในการค้ำประกัน (Guarantee Fee).....	28
2.1.6 การคำนวณอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมต่างๆ.....	28
2.1.7 การคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมของสถาบันการเงิน.....	29
2.1.8 การคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมของผู้ประกอบธุรกิจ ให้สินเชื่อส่วนบุคคล และบริษัทบัตรเครดิต.....	31
2.1.9 สถาบันการเงินที่ไม่คิดอัตราดอกเบี้ย (ธนาคารอิสลาม).....	39
2.2 การให้สินเชื่อ (Credit).....	41
2.2.1 ความหมายและความเป็นมาของสินเชื่อ.....	41
2.2.2 ทฤษฎีและหลักสัญญาให้สินเชื่อ.....	43
2.2.2.1 ทฤษฎีของนิติกรรม (Theory of Juristic Act).....	43
2.2.2.2 ทฤษฎีเสรีภาพในการทำสัญญา (Private Autonomy or Freedom of Contract).....	43
2.2.2.3 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา.....	44
2.2.2.4 หลักสุจริตในการเข้าทำสัญญา.....	46
2.2.3 ประเภทของสินเชื่อ (Kind of Credit).....	48
2.2.3.1 สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์.....	48
2.2.3.2 สินเชื่อของบริษัทเงินทุน	49
2.2.3.3 สินเชื่อของบริษัทหลักทรัพย์.....	50
2.2.3.4 สินเชื่อของบริษัทเครดิตฟองซิเออร์.....	50
2.2.3.5 สินเชื่อของของบริษัทให้สินเชื่อที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน.....	50
2.2.4 ปัญหาการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์.....	52
2.3 บัตรอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Card).....	54
2.3.1 ความหมายและความเป็นมาบัตรอิเล็กทรอนิกส์.....	55
2.3.2 หลักการให้บริการบัตรอิเล็กทรอนิกส์.....	62
2.3.2.1 หลักนิติธรรม (The Rule of Law).....	62
2.3.2.2 หลักอิสระในทางแพ่ง (Private Autonomy).....	62

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

2.3.3 ประเภทบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (Kind of Electronic Card).....	63
2.3.3.1 บัตรเดบิต หรือบัตรเงินสด (Debit Card).....	63
2.3.3.2 บัตรชาร์จ์การ์ด (Charge Card).....	63
2.3.3.3 บัตรฝาก หรือ ถอนเงินสด (Cash Card) หรือบัตรเอทีเอ็ม.....	64
(Automatic Machine Cards หรือ Automatic Teller Machine Cards : ATM)	
2.3.3.4 บัตรรับประกันเช็ค (Cheque Guarantee Cards).....	64
2.3.3.5 บัตรเครดิต (Credit Card).....	64
2.3.4 ระบบบัตรเครดิต.....	66
2.3.5 การให้บริการสินเชื่อบนบัตรอิเล็กทรอนิกส์.....	67
2.3.6 ข้อดี และข้อเสียของการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์.....	67
2.3.6.1 ข้อดี.....	67
2.3.6.2 ข้อเสีย.....	69
3. มาตรการในการควบคุมการคิดอัตราดอกเบี้ยกรณีการให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์	
 ของประเทศไทยและต่างประเทศ.....	70
3.1 มาตรการควบคุมการคิดอัตราดอกเบี้ย.....	70
3.1.1 ธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank Of Thailand).....	71
3.1.2 ธนาคารกลาง หรือธนาคารแห่งชาติของต่างประเทศ (Central Bank).....	74
3.1.2.1 ธนาคารกลางประเทศสหรัฐอเมริกา (Federal Reserve Board).....	75
3.1.2.2 ธนาคารกลางประเทศอังกฤษ (Bank of England).....	77
3.1.2.3 ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศส (La Banque de France).....	77
3.2 มาตรการควบคุมทางกฎหมายเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย.....	81
3.2.1 ตามหลักกฎหมายของประเทศไทย.....	81
3.2.1.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	81
3.2.1.2 บทบัญญัติในกฎหมายเฉพาะ.....	85
3.2.1.3 คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ.....	88
3.2.2 ตามหลักกฎหมายของต่างประเทศ.....	90
3.2.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	90

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
3.2.2.2 ประเทศฝรั่งเศส.....	91
3.3 มาตรการทางกฎหมายควบคุมการใช้บัตรเครดิตทรอนิกส์.....	92
3.3.1 ตามหลักกฎหมายประเทศไทย.....	92
3.3.2 ตามหลักกฎหมายต่างประเทศ.....	105
3.3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	105
3.3.2.2 ประเทศอังกฤษ.....	130
3.3.2.3 ประเทศฝรั่งเศส.....	149
4. วิเคราะห์ปัญหากฎหมายในการคิดอัตราดอกเบี้ยของบริษัทให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์.....	168
4.1 ปัญหาความเป็นโมฆะของอัตราดอกเบี้ย.....	169
4.2 ปัญหาการกำหนดเงื่อนไขอัตราค่าธรรมเนียมและอัตราดอกเบี้ย.....	175
4.3 ปัญหามาตรการควบคุมกำกับดูแลการคิดอัตราดอกเบี้ย.....	181
4.3.1 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลการคิดอัตราดอกเบี้ย.....	181
4.3.2 หน่วยงานที่กำกับดูแลตรวจสอบการคิดอัตราดอกเบี้ย.....	190
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	196
5.1 บทสรุป.....	211
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	202
บรรณานุกรม.....	220
ภาคผนวก.....	231
- ภาคผนวก ก. กฎหมายบัตรเครดิตของฝรั่งเศส.....	232
- ภาคผนวก ข. U.S. Code collection Truth Lend Lending Act 1968	237
- ภาคผนวก ค. กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย.....	261
- ภาคผนวก ง. อัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิตและอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อที่ผิดนัด.....	287
- ภาคผนวก จ. หนังสือธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ธปท. ผนส. (21) ว. 1796/2550 ลงวันที่ 14 กันยายน 2550 เรื่อง แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้.....	292
- ภาคผนวก ฉ. ร่างพระราชบัญญัติสถาบันการเงิน พ.ศ.	293
- ภาคผนวก ช. ร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ.	294

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
- ภาคผนวก ข. แบบยื่นขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ...295	
- ภาคผนวก ฉ. รายชื่อสถาบันการเงินประเทศไทย.....296	
ประวัติผู้เขียน.....305	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางการสุตรกรณีเบิกถอนเงินสดล่วงหน้า และใช้บริการซื้อสินค้า.....	27
2.2 ตารางการคำนวณการใช้บัตรเครดิตผ่อนชำระหรือชำระล่าช้า.....	28
2.3 ตารางการคิดอัตราดอกเบี้ย ของบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ในการคิดอัตราดอกเบี้ย และการปล่อยเวลาชำระค่าใช้จ่ายซื้อสินค้า และบริการของบริษัทที่ให้บริการ บัตรอิเล็กทรอนิกส์.....	32
2.4 ตารางการคิดค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่าย การใช้วงเงินสด วงเงินพิเศษส่วนบุคคล หรือบัตรเงินสด.....	34
2.5 ตารางการคิดค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายการให้สินเชื่อส่วนบุคคล.....	36
2.6 ตารางการคิดค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายในการให้สินเชื่อในการโอนหนี้.....	37
3.1 ตัวอย่างสูตรในการคำนวณผลประโยชน์ หรือดอกเบี้ย ของสัญญาเช่าซื้อ.....	82
3.2 ตัวอย่างสูตรคำนวณค่าเช่าซื้อในแต่ละงวดที่จะต้องผ่อนชำระ.....	82

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัญหาทางกฎหมายในการคิดอัตราดอกเบี้ย : ศึกษากรณีการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์

ชื่อผู้เขียน จำรูญ คุลยสุข

อาจารย์ที่ปรึกษา รศ.ดร.ภูมิ โชคเหมาะ

สาขาวิชา นิติศาสตร์

ปีการศึกษา 2550

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะทำการศึกษาว่า กฎหมายไทยมีปัญหาทางกฎหมายในการคิดอัตราดอกเบี้ยศึกษาในกรณีของการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตเพียงใด โดยควรที่จะมีกฎหมายและหน่วยงานควบคุมดูแลโดยตรง เพื่อกำกับดูแล การกำหนดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงินค่าใช้จ่ายต่างๆ ของผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตที่คิดเอาจากผู้บริโภค ให้มีความชัดเจนเหมาะสมเป็นธรรมทั้งสองฝ่ายหรือไม่ หากกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะรองรับในการประกอบธุรกิจให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต หรือเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญาเกี่ยวกับการคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน หรือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ มีลักษณะเป็นดอกเบี้ย หรือเป็นนิติกรรมอำพราง เมื่อรวมอัตราดังกล่าวเข้ากับอัตราดอกเบี้ยแล้วจะมีอัตราสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการคิดดอกเบี้ยเกินกว่ากฎหมายกำหนดไว้มีผลทำให้การคิดอัตราดอกเบี้ยนั้นตกเป็นโมฆะ โดยควรที่จะมีการบัญญัติเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายอย่างไร เพื่อให้มีความชัดเจนและเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย ผู้ศึกษาได้ทำการประมวลข้อมูลและวิเคราะห์เทียบเคียงกับกฎหมายต่างประเทศ คือกฎหมายของสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส นำมาเป็นแนวทางนำเสนอในการวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายไทย เพื่อผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต และผู้บริโภค สามารถรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ สิทธิ ความรับผิดชอบ และปรับปรุงการให้บริการ หรือการใช้บริการสินเชื่อผ่านบัตรเครดิตของตนได้อย่างชัดเจน และอย่างรอบคอบ สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่า ธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต มีอัตราในการเจริญเติบโตก้าวหน้าไปตามลำดับมีแนววิธีการดำเนินทางธุรกิจ และการใช้เทคโนโลยีที่สลับซับซ้อน เพื่อความสะดวกสบายของผู้บริโภค ในขณะที่ด้วยกันผู้ประกอบการสามารถได้รับประโยชน์จากการคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมทั้งการจำหน่ายสินค้า หรือบริการให้แก่ผู้บริโภคอีกด้านหนึ่งด้วย แต่มาตรการทางกฎหมายกลับไม่ได้มีวิวัฒนาการที่สอดคล้องแต่อย่างใด ขาดหน่วยงานที่กำกับควบคุมดูแลโดยตรง และผู้บริโภคยังขาดการส่งเสริมให้ความรู้ ความรอบคอบในการบริหารทางการเงินของตน หรือการรับรู้ข้อมูลในการให้สินเชื่อของผู้ประกอบการอย่างเพียงพอ

กฎหมายปัจจุบันที่ใช้ในการกำกับดูแลก็มีข้อจำกัดจะมีเพียงประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองที่ออกโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และประกาศของกระทรวงการคลัง เรื่อง เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น โดยมุ่งแต่การควบคุมและให้ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์สามารถคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน ค่าใช้จ่ายต่างๆจากผู้บริโภคได้ โดยพบว่าเมื่อรวมกันแล้วมีอัตราดอกเบี้ยเกินสูงกว่ากฎหมายกำหนด ทั้งที่ผู้ประกอบการเหล่านั้นมิใช่สถาบันการเงินตามคำนิยามของกฎหมายแต่อย่างใด ส่งผลให้ผู้บริโภคไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่ดีพอ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ จึงได้นำเสนอแนวความคิดในการเยียวยาปัญหาตามข้อเท็จจริง หลักทฤษฎีกฎหมายและหลักกฎหมาย เพื่อสนับสนุนก่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ที่นำมาใช้ในปัจจุบัน ทั้งนี้ภาครัฐโดยหน่วยงานเกี่ยวข้องควรที่จะรับผิดชอบพิจารณา เพื่อผลักดันให้มีการตรากฎหมายหลัก เช่นพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด หรือปรับปรุงกฎหมาย ออกมาใช้บังคับกับการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต ด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขเกี่ยวกับแนวทาง และวิธีปฏิบัติเช่นเดียวกับสถาบันการเงิน โดยการปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. หรือพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. กำหนดคุณสมบัติ และออกใบอนุญาตผู้ที่จะประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต ทั้งกำหนดสิทธิที่จะคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้มีความชัดเจนเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค ทั้งกำหนดขอบเขตการเก็บและให้ข้อมูล การออกบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีการร้องขอจากผู้บริโภค การติดตามทวงถามให้ชำระหนี้มีความชอบธรรม กำหนดสิทธิในการร้องเรียน การวินิจฉัย การอุทธรณ์ บทกำหนดลงโทษ และกำกับการตรวจดูแลการประกอบธุรกิจ เพื่อการให้บริการของธุรกิจบัตรเครดิตมีการพัฒนา และเป็นที่ยอมรับในระดับมาตรฐานสากล

Thesis Title	Legal Problems in the Calculation of Interest Rate: A Case Study of Electronic Credit Card Loans
Author	Chamroon Dulyasook
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Poom Chokmoh
Department	Law
Academic Year	2007

ABSTRACT

The primary aim of this study is an investigation into the following issues. Are there problems with Thai laws concerning the actual calculation of interest rates in electronic credit card loans? Should there be any fair laws and effective agencies to control and regulate interest rate calculation, fees for the use of credit cards, and other fees which credit card companies can collect which are clear and fair to consumers? Should new laws be promulgated and existing laws be amended in order to adequately accommodate relevant issues in the electronic credit card loan business such as agreements and conditions in the loan contracts and expenses incurred by the interest rate collection or concealed in the contracts, which, when added to the existing interest rate, may result in rendering the interest rate void by law? The author collected, analyzed and compared relevant laws in countries such as the United States, The United Kingdom and France in order to compare them to existing laws in Thailand with an aim to make recommendations for an amendment of existing Thai laws. These recommendations are hoped to enable both consumers and credit card loan operators to have a clear understanding of their rights and responsibility, which should eventually lead to a fair and transparent system of electronic credit card loan business that benefits all parties concerned.

The study reveals that the electronic credit card loan business has been growing steadily with new technology and more complex business practice, making the service more attractive and more convenient to customers. In the meantime, electronic loan operators are benefiting from the interest rates they impose, the card service fees and other expenses they collect from credit card borrowers, not to mention additional sale of other goods and services. However, it is unfortunate that laws and legal measures in Thailand concerning this business are not keeping up with this

new business. Besides, there are no government agencies to directly regulate and control this growing business. Consumers are left uninformed, unguarded and unprepared to take better precaution in the management of their own loan affairs. Most do not usually have adequate information about the business of the credit companies they are dealing with. At the present time, there are only the Announcement of the Bank of Thailand, which is issued after the 58th Announcement of the Revolution Party, and the Announcement of the Ministry of Finance on Electronic Card Business Operation. This situation enables the electronic credit card loan business operators to collect interest, loan fees and other fees, which, when combined, can exceed the interest rate allowed by law even though these operators are not financial institutions according to the definition of the law. It is apparent that consumers are not adequately protected by law.

The following theoretical and legal recommendations are proposed in this study to remedy the situation in order that the electronic credit card loan system in Thailand can be more concretely efficient and effective as well as in accordance with the current social, economic and technological progress. Relevant and responsible government agencies should earnestly attempt to promote the promulgation of laws and decrees as well as the amendment of existing laws to regulate and control the electronic credit loan business. There should be regulations, conditions and established procedure for these electronic loan companies in the same manner as those governing financial institutions. Concretely, the Credit Card Act B.E. and the Financial Institutions Act B.E. should be amended to include the required qualifications of the business operators before a business permit is issued as well as the conditions which define and determine the rights of the credit card loan operators to impose interest rates, credit use fees and other business fees, which are fair to consumers. The amended laws should also restrict the collection and the distribution of private data of the consumers. They should also indicate that credit cards can be issued only upon consumers' requests. They should regulate the process of debt collection as well as the rights of debtors to petition the penalty they have to suffer. These amended laws should also regulate the operation of this electronic business to ensure that they are always improving and that they can meet the international standards.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ในระบบที่มีการพัฒนาแข่งขันทางเศรษฐกิจ การทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านการเงิน อัตราดอกเบี้ยเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของสังคมมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นด้านการฝากเงิน โดยผู้ฝากเงินที่ต้องการมีรายได้จากการออมเงิน หรือผลตอบแทนจากเงินก็จะฝากไว้กับสถาบันการเงิน และสถาบันการเงินต้องการนำเงินไปลงทุนปล่อยสินเชื่อให้แก่ลูกค้า ในกรณีการกู้ยืมเงินผู้กู้ยืมเงินต้องการนำเงินไปลงทุนในกิจการของตน ขณะที่ผู้ให้กู้ยืมต้องการดอกเบี้ยเป็นการตอบแทน ซึ่งแต่เดิมตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินจะมีเพียงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654¹ กำหนดอัตราดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินสูงสุดไว้ไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี และมีพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 เป็นกฎหมายควบคุมมิบดทลงโทษทางอาญาแก่บุคคลที่เรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกำหนด ต่อมารัฐได้ออกพระราชบัญญัติดอกเบี้ยให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ยกเว้นให้นิติบุคคลบางประเภทที่เป็นสถาบันการเงิน สามารถมีสิทธิคิดดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินเกินกว่าอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้ โดยอยู่ภายใต้กำกับควบคุมดูแลธนาคารแห่งประเทศไทย

ในขณะเดียวกันภาคการเงินของประเทศไทย มีการปรับปรุงพัฒนาระบบสารสนเทศได้มีการนำระบบเทคโนโลยีมาให้บริการอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า โดยเฉพาะการฝากเงินเข้าบัญชีและถอนเงินออกจากบัญชีจากเครื่องรับฝากถอนเงินอัตโนมัติ (เครื่องAutomated Teller Machine or Automatic Teller Machine : A.T.M.) โดยการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตร A.T.M. และมีการนำบัตรเครดิตเข้ามาใช้แทนเงินสดในการใช้บริการใช้จ่ายซื้อสินค้าจากร้านค้า หรือเบิกเงินสดออกจากบัญชีเงินฝาก จนบัตรA.T.M.และบัตรเครดิตได้มีการใช้กันแพร่หลายในเวลาอันสั้น ในเวลาต่อมาได้มีการพัฒนาให้บริการสินเชื่อบนบัตรเงินสดและบัตรเครดิต ซึ่งเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์อย่างหนึ่ง โดยมีการคิดอัตราดอกเบี้ยและอัตราค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน รวมแล้วสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนด จนในปีพ.ศ.2547 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศหลักเกณฑ์เงื่อนไขวิธีการสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตและกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสูงสุดไว้ไม่เกินอัตราร้อยละ

¹ มาตรา 654 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี”

18 ต่อปี และในปี พ.ศ. 2548 ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ได้ออกประกาศการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ กำหนดหลักเกณฑ์การคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียม รวมแล้วในอัตราดอกเบี้ยสูงสุดไม่เกินอัตราร้อยละ 28 ต่อปี ทั้งนี้การออกประกาศทั้งสองฉบับของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวอาศัยประกาศของกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรอง (Subordinate Legislation) โดยทั้งสองหน่วยงานต่างออกประกาศมาใช้บังคับตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บท โดยอาจมีปัญหาในสภาพการใช้บังคับ และความละเอียดรอบคอบในการออกประกาศ อย่างไรก็ตามการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคลได้มีการขออนุญาตจัดตั้งบริษัทจำนวนมาก รวมทั้งบริษัทบัตรเครดิต และทำให้ผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคลและบัตรเครดิต แข่งขันกับสถาบันการเงินโดยปริยาย

ในการปล่อยสินเชื่อของบริษัทให้สินเชื่อส่วนบุคคล และบริษัทบัตรเครดิต ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการปล่อยสินเชื่อบุคคลหลายรูปแบบ โดยมีทั้งในรูปแบบของการจ่ายเงินผ่านเข้าบัญชีธนาคารพาณิชย์ของลูกค้า หรือออกบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ลูกค้าเพื่อใช้บัตรเบิกเงินกู้ยืมไป โดยใช้กลยุทธ์ให้ความสะดวกแก่ลูกค้าในการรับสมัคร การใช้เวลาพิจารณาและทราบผลการอนุมัติในเวลารวดเร็ว ทั้งการชำระหนี้ยังสามารถชำระหนี้ได้หลายวิธี โดยไม่จำเป็นการชำระหนี้ที่จุดบริการ หรือที่ Counter Service หรือเครื่องรับฝากถอนเงินอัตโนมัติ (ตู้ A.T.M.)

นอกจากนี้ยังมีผู้ประกอบธุรกิจรายใหญ่ หรือห้างสรรพสินค้าต่างๆที่ต้องการขยายฐานลูกค้า และจำหน่ายสินค้าของตนให้ได้ปริมาณมากๆ จึงได้ออกบัตรเครดิตหรือบัตรเงินสด ให้บริการแก่ลูกค้าที่มาใช้ซื้อสินค้าหรือบริการ โดยมีการส่งเสริมการขายหลายรูปแบบเช่นการให้ของตอบแทนเมื่อสมัครเป็นสมาชิกบัตร หรือส่วนลดการซื้อสินค้าหรือการูงใจใช้วิธีสะสมคะแนนเพื่อแลกของกำนัล บางบริษัทยังได้ออกบัตรเครดิตของตนเองร่วมกับบริษัทการเงินสามารถที่จะทำธุรกรรมทางการเงินอย่างเดียวกันกับธนาคารพาณิชย์ได้ เช่นการ โอนเงินระหว่างบัตรสมาชิกหรือรับชำระค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายต่างๆได้ด้วย

ภายหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา สถาบันการเงินไทยกลับต้องประสบปัญหาต้นทุนในการประกอบธุรกิจเพิ่มสูงขึ้น ดอกเบี้ยที่เป็นรายได้หลักของสถาบันการเงิน แต่ก็มีข้อจำกัดและมีความเสี่ยงที่จะได้รับเต็มตามสิทธิเรียกร้อง นอกจากนี้จะถูกควบคุมโดยบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว อาจยังต้องมีความเสี่ยงการดำเนินคดีชั้นศาลโดยศาลอาจใช้ดุลพินิจพิพากษาให้สถาบันการเงินให้ได้รับชำระหนี้จากดอกเบี้ยน้อยกว่ามูลหนี้ที่ได้ฟ้องก็ได้ โดยศาลอาจจะใช้ดุลพินิจพิพากษาให้ดอกเบี้ยที่ฟ้องเรียกมาเป็นเบี้ยปรับ และจะปรับลดลงมาจำนวน

ตามที่เห็นสมควรได้² แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงในการพิสูจน์ของผู้ให้กู้ยืม อีกทั้งระบบขั้นตอนในการพิจารณาให้สินเชื่อของสถาบันการเงินมีระบบขั้นตอนที่ซับซ้อนและล่าช้า โดยจะต้องวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร คุณสมบัติของผู้กู้ยืม ความสามารถในการชำระหนี้คืนการพิจารณาประเมินหลักประกัน เนื่องจากจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลและถูกตรวจสอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย จึงต้องใช้ความระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อมากกว่าผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคล หรือบริษัทบัตรเครดิต ดังนั้นการที่ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต และธุรกิจการให้วงเงินสินเชื่อส่วนบุคคล (Non Bank) เข้ามามีบทบาทแข่งขันกับสถาบันการเงินมากขึ้นในการให้บริการและคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆ เมื่อรวมแล้วมีอัตราดอกเบี้ยสูงถึงอัตราร้อยละ 28-38 ต่อปี ทำให้ผู้บริโภคประสบปัญหาในการเผชิญการชำระดอกเบี้ยในอัตราค่อนข้างสูง โดยที่ผู้บริโภคยังขาดข้อมูล ความรู้ความเข้าใจในการตัดสินใจที่จะเลือกใช้บริการการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์

จึงเป็นปัญหาว่าการประกอบกิจการของผู้ประกอบการให้วงเงินสินเชื่อส่วนบุคคล และบริษัทบัตรเครดิต อันมีลักษณะคล้ายคลึงกับการให้บริการทางการเงินของสถาบันการเงิน ในการคิดค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงินกู้ค่าธรรมเนียมจัดการเงินกู้ หรือค่าใช้จ่ายต่างๆจากการให้กู้ยืมเงิน เมื่อรวมกับอัตราดอกเบี้ยปกติแล้ว จะทำให้มีอัตราสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้จะสามารถทำได้มากน้อยเพียงไร ถึงแม้ว่าบริษัทเหล่านั้นจะมีใช้สถาบันการเงินตามคำนิยามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 และไม่ใช่สถาบันการเงินที่จะได้รับการยกเว้นความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการเหล่านั้นต่างได้อาศัยประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย และประกาศของกระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ได้บัญญัติให้อำนาจ สามารถที่จะคิดอัตราค่าธรรมเนียมต่างๆ เมื่อรวมกับอัตราดอกเบี้ยจะเป็นอัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อีกทั้งอัตราค่าธรรมเนียมในการใช้จ่ายเงินที่บริษัทเรียกเก็บเอากับลูกค้าทุกๆเดือนหรือทุกปีอันมีลักษณะคล้ายกับการคิดอัตราดอกเบี้ย แต่หลีกเลี่ยงการใช้ภาษาให้ต่างไปจากดอกเบี้ยนั้นจะถือเสมือนเป็นอัตราดอกเบี้ยหรือนิติกรรมอำพรางหรือไม่ เพราะถ้าหากค่าธรรมเนียมในการ

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2433/2547 โจทก์จำเลยทำสัญญากู้เงินไว้เป็นหลักฐาน จำเลยยอมเสียดอกเบี้ยให้โจทก์ในอัตราสูงสุดที่โจทก์กำหนดตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ขณะทำสัญญาอัตราสูงสุดสำหรับลูกค้าทั่วไปอัตราร้อยละ 18.75 ต่อปี และอัตราสูงสุดหากจำเลยประพฤติดีเสียปรับในสัญญา หรือผิดนัดไม่ชำระหนี้ในอัตราร้อยละ 19.75 ต่อปี จึงเป็นข้อตกลงกันไว้ล่วงหน้า หากจำเลยไม่ชำระหนี้ตามความประสงค์อันแท้จริงของมูลหนี้ จำเลยยอมให้โจทก์คิดดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นได้ เข้าลักษณะเบี่ยงปรับตาม ป.พ.พ. มาตรา 379 เมื่อศาลเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยอันเป็นเบี่ยงปรับสูงเกินส่วนก็ปรับลดลงมาเป็นจำนวนพอสมควรได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 383 วรรคหนึ่ง

ใช้วงเงินหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆดังกล่าวมีลักษณะการคิดเป็นดอกเบี้ยแล้ว เมื่อรวมกับอัตราดอกเบี้ยปกติ ก็จะมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้

จึงสมควรจะได้มีการศึกษาวิเคราะห์ผลทางด้านกฎหมาย ในกรณีที่บริษัทให้สินเชื่อส่วนบุคคลได้ให้ผู้ยืมให้แก่ลูกค้าผ่านบัตรเครดิต โดยมิใช่ข้อตกลงเงื่อนไขของสัญญาและรูปแบบการคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินหรือค่าใช้จ่ายต่างๆโดยที่มีลักษณะเป็นดอกเบี้ย ซึ่งตามกฎหมายที่จะสามารถทำได้ และควรมีหน่วยงานอื่นคอยกำกับควบคุมอย่างใกล้ชิดมากน้อยเพียงไร ดังเช่นในอดีตได้เคยมีการให้สินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์ หรือกรณีการขายฝากทรัพย์สิน เมื่อคำนวณออกมาเป็นดอกเบี้ยแล้วจะมีอัตราสูงกว่าอัตราร้อยละ 15 ต่อปี และศาลใช้ดุลพินิจปรับลดลงเหลืออัตราร้อยละ 15 ต่อปี หรืออัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี แล้วแต่กรณี จนกระทั่งรัฐเห็นความเดือดร้อนของผู้เช่าซื้อและมีคดีค้างที่ศาลเป็นจำนวนมาก รัฐจึงควรมีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการคุ้มครองผู้บริโภค รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนกฎหมายเช่าซื้อให้มีความชัดเจนมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และความเป็นมา เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมในการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรเครดิต

1.2.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหากฎหมายในการคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมในการให้สินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรเครดิต

1.2.3 เพื่อศึกษาหลักกฎหมาย และมาตรการในการควบคุมการคิดอัตราดอกเบี้ยค่าธรรมเนียมในการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรเครดิต

1.2.4 เพื่อวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมในการให้สินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรเครดิต

1.2.5 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายควบคุมการคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมในการให้สินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรเครดิตสำหรับประเทศไทย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ในการกู้ยืมเงินโดยทั่วไปจะอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติให้มีสิทธิคิดอัตราดอกเบี้ยได้ไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี โดยคู่สัญญาจะต้องทำหลักฐานเป็นหนังสือ และได้รับความยินยอมทั้งสองฝ่าย ซึ่งเป็นไปตามหลักทฤษฎีเสรีภาพในการแสดงเจตนาและการทำสัญญา อย่างไรก็ตามกฎหมายได้ยกเว้นให้เฉพาะสถาบันการเงินเท่านั้น สามารถคิดอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมสูงเกินกว่ากฎหมายกำหนดได้ แต่ในขณะที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ได้ให้อำนาจกระทรวงการคลังออกประกาศให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถที่จะประกาศหลักเกณฑ์เงื่อนไขสำหรับผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อบุคคลและบริษัทบัตรเครดิต (Non bank) สามารถให้วงเงินสินเชื่อ

ผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ แล้วคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน ค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้ ปรากฏว่าประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อบุคคล และบริษัทบัตรเครดิต สามารถคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงินต่างๆ อันมีลักษณะเป็นดอกเบี้ย เมื่อรวมกันแล้วจะพบว่าอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ทำให้เป็นภาระแก่ผู้บริโภค ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย และส่งผลให้การคิดอัตราดอกเบี้ยของผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นโมฆะ อีกทั้งยังไม่มีหน่วยงานใดที่ควบคุมอย่างใกล้ชิด จึงเห็นควรมีมาตรการทางกฎหมายและหน่วยงานที่กำกับดูแลดำเนินธุรกิจ และการคิดอัตราดอกเบี้ยที่ไม่เอาเปรียบกับผู้บริโภค โดยการปรับปรุงกฎหมายและกำหนดหลักเกณฑ์ในร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. หรือร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ในการกำกับควบคุมวิธีปฏิบัติการคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมต่างๆ สำหรับการให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของบริษัทเหล่านั้นให้มีความชัดเจนเป็นธรรมมากขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษานี้เพื่อศึกษาหลักการ แนวความคิด ปัญหากฎหมายในการคิดอัตราดอกเบี้ย การให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อบุคคล และบริษัทบัตรเครดิต ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศกระทรวงการคลัง และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 โดยมีการคิดอัตราค่าธรรมเนียมในลักษณะต่างๆ อันมีลักษณะคล้ายกับดอกเบี้ย ว่าสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยได้สูงกว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 บัญญัติไว้หรือไม่ประการ และเป็นการขัดหรือฝ่าฝืนพระราชบัญญัติดอกเบี้ยให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 หรือไม่อย่างไร ทั้งร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. กับร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. หรือมีกฎหมายใดหรือมาตรการทางกฎหมาย หรือหน่วยงานใดที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแล การตรวจสอบรวมทั้งพิจารณาข้อร้องเรียนในการประกอบธุรกิจ ของผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือไม่ อย่างไร และผู้บริโภคมีช่องทางใดหรือกฎหมายใดที่จะได้รับข้อมูลโดยทั่วถึงหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะการคิดอัตราดอกเบี้ย และค่าธรรมเนียมต่างๆของผู้ประกอบธุรกิจ ตลอดจนควรมีมาตรการทางกฎหมาย หรือกฎหมายหลักในการกำกับดูแล การตรวจสอบ การพิจารณาข้อร้องเรียน หรือมีหน่วยงานที่เป็นกลางที่คอยจะดูแลแทนธนาคารแห่งประเทศไทย และเป็นกลางในการระงับข้อพิพาท รวมทั้งเป็นหน่วยงานให้ความรู้หรือข้อมูลแก่ผู้บริโภคในการตัดสินใจจะใช้บริการด้านสินเชื่อ รวมทั้งชำระหนี้ โดยเฉพาะดอกเบี้ยที่จะต้องชำระ ในอัตราที่เหมาะสม หรือไม่อย่างไร

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีค้นคว้าวิจัยเอกสาร และเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary Analysis) ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำราภายในประเทศ และต่างประเทศ รายงานการศึกษาวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต คำพิพากษาศาลฎีกา ที่เกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ย และจากคำสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารธนาคารแห่งประเทศไทย แนวความคิดจากคำสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องทางหนังสือพิมพ์ รวมทั้งกฎหมายไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติดอกเบี้ยให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ประกาศของกระทรวงการคลัง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่เกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ ประกาศหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบัตรเครดิต และบัตรอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. และกฎหมายการเงินการธนาคาร กฎหมายที่เกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส นำมาประมวลเป็นข้อมูลและวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลอื่นๆ หาข้อสรุปและเสนอแนวทางที่ควรจะเป็นต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบแนวคิด ทฤษฎี หลักเกณฑ์วิธีการคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมในการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์

1.6.2 ทำให้ทราบสภาพและความสำคัญของปัญหาการกำหนดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมอันเกิดจากการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์

1.6.3 ทำให้ทราบกฎหมายและมาตรการแนวทางปฏิบัติ วิธีในการควบคุม การกำหนดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมในการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์

1.6.4 ทำให้ทราบปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมในการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์

1.6.5 ทำให้ทราบมาตรการทางกฎหมาย และให้ได้ข้อมูลเป็นแนวทางในการนำความเหมาะสมมาปรับปรุงกฎหมาย ควบคุมการคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมในการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์

บทที่ 2

ทฤษฎี ความเป็นมา และแนวการคิดอัตราดอกเบี้ยในกรณีการให้สินเชื่อผ่าน บัตรเครดิตทรอนิกส์

ในการศึกษาปัญหากฎหมาย การศึกษาทฤษฎี หรือหลักกฎหมายนับว่ามีความสำคัญต่อการวิเคราะห์หาเหตุผลแห่งการบัญญัติกฎหมายมิใช่น้อย เนื่องจากกฎหมายมีปฏิกิริยาหนึ่งมาจากทฤษฎีกฎหมาย ทฤษฎีกฎหมายย่อมเปลี่ยนแปลงไปแล้วแต่ยุคแล้วแต่สมัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลผู้ก่อตั้งทฤษฎีแล้ว ยังขึ้นอยู่กับลักษณะการเมือง ระบบเศรษฐกิจ และสังคมอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นทฤษฎีกฎหมายโดยตัวของมันเองก็เป็นตัวจักรสำคัญอันหนึ่งที่ผลักดันให้ประเทศหรือรัฐ ปฏิรูปทั้งในทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม เนื่องจากความมุ่งหมายอันสูงสุดของรัฐ คือความเป็นระเบียบของสังคมและความสงบสุขของพลเมือง¹ การคิดอัตราดอกเบี้ยอันเกิดจากการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ มีทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการคิดอัตราดอกเบี้ยในวงเงินสินเชื่อที่ทำให้ทราบถึงทฤษฎีในการทำนิติกรรม หลักของการทำสัญญาบนเสรีภาพ อันพอที่จะเป็นแนวทางในการหามาตรการ การกำกับดูแล ผู้ประกอบการธุรกิจในการคิดอัตราดอกเบี้ย หรือค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงินสินเชื่อผ่านบัตรเครดิต ซึ่งสามารถแยกการศึกษาในแต่ละหัวข้อได้ดังนี้

2.1 อัตราดอกเบี้ย (Interest Rate)

2.1.1 ความหมายและความเป็นมาของอัตราดอกเบี้ย และดอกเบี้ย

2.1.1.1 ความหมายของอัตราดอกเบี้ย และดอกเบี้ย

ในสมัยโรมัน กลุ่มชนเผ่าสุเมเรียล การแพร่พันธ์จำนวนฝูงสัตว์ ทำให้เกิดข้อสรุปทางการเงินที่ใช้ในทางเศรษฐกิจการเงินในเวลาต่อมา คำว่า “ดอกเบี้ย” (Interest) มาจากภาษาละติน ว่า “mas” และมีความหมายเหมือนกับคำว่า “calves” (ฝูงวัวควาย) ในสมัยอียิปต์ คำว่า “mas” หมายถึงดอกเบี้ย มาจากกริยา “msj” หมายถึงให้วันเกิด “to give birth”² บางแห่งคำว่า “ดอกเบี้ย” มา

¹ วิชามหาคุณ. (2517). ทฤษฎีกฎหมาย. วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน 2517. หน้า 70-71.

² Sidney Homer and Richard Sylla. (2005). *A History of Interest Rates Fourth Edition*. Page 19-20.

จากภาษาลาติน ว่า “INTER est” แปลว่า “ในระหว่าง” (In between)³ ดอกเบี้ยตามความหมายของกฎหมายต่างประเทศใน American Jurisprudence หมายถึงค่าตอบแทนที่กฎหมายกำหนดให้หรือที่ผู้กระทำความผิดขึ้นสำหรับการใช้เงินหรือคเว้นการใช้เงินหรือสิ่งที่มีค่าเช่นเดียวกับเงิน⁴

ส่วนกฎหมายของฝรั่งเศส (Civil Code) ได้บัญญัติดอกเบี้ยไว้ใน มาตรา 1907 วรรคแรก “ดอกเบี้ยเป็นบทบัญญัติโดยกฎหมาย หรือธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติ ดอกเบี้ยตามกฎหมายถูกกำหนดโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ส่วนดอกเบี้ยตามธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติอาจจะเกินกว่าดอกเบี้ยตามกฎหมายเมื่อไรก็ตามที่กฎหมายไม่ได้ห้ามไว้”⁵

ความหมายในทางภาษา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ดอกเบี้ย” ไว้ว่า หมายถึงค่าตอบแทนที่บุคคลหนึ่งต้องใช้ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เพื่อการที่ได้ใช้เงินของบุคคลนั้น หรือเพื่อทดแทนการไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้อง⁶ และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ.2517⁷ ให้ความหมาย “ดอกเบี้ย” หมายถึง ค่าป่วยการซึ่งผู้กู้เงินหรือผู้ออกของไปจำนำต้องใช้ให้แก่เจ้าของเงิน

ส่วน “ดอกเบี้ย” ในความหมายตลาดทุน หมายถึง ผลตอบแทนที่บริษัทจ่ายให้แก่ผู้ถือตราสารหนี้ ได้แก่ หุ้นกู้ พันธบัตร และใบสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นกู้ เป็นต้น เนื่องจากผู้ถือตราสารหนี้มีฐานะเป็นเจ้าของหนี้และส่วนของผู้ออกตราสารหนี้มีฐานะเป็นลูกหนี้ ดังนั้นลูกหนี้จึงมีหน้าที่จ่ายดอกเบี้ยให้แก่เจ้าหนี้ตามอัตรา และในระยะเวลาตามที่กำหนด โดยอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้จะสูงหรือต่ำ ขึ้นอยู่กับฐานะการเงิน สภาพคล่อง ชื่อเสียง และความสามารถในการจ่ายเงินของผู้ออกตราสารหนี้ ตามอัตราดอกเบี้ยในท้องตลาด สภาพเศรษฐกิจในขณะที่ออกตราสารหนี้และระยะเวลาการชำระคืนเงินต้น เป็นต้น⁸

³ Sidney Mandel. (1975). *Laws Governing Banks and their Customers* (New York: Oceans Publications, inc., 1975). Page 77

⁴ *American Jurisprudence*. (1940). Vol. 30. Page 15–16.

⁵ *Civil Code*, Art. 1907. “Interest is statutory or conventional. Statutory interest is fixed by statute 1. Conventional interest may exceed statutory interest whenever a statute does not so prohibit2.”

⁶ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ 1. (2542). พระนคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด. หน้า 397.

⁷ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ 14. (2517). พระนคร: โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ (2517). หน้า 362.

⁸ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2549). *การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. (แผ่นพับ). กรุงเทพฯ . หน้า 7.

อัตราดอกเบี้ย (Interest Rate) ตามกฎหมายญี่ปุ่นหมายความว่า การเรียกดอกเบี้ยอัตรา ส่วนของเงินและระยะเวลาที่ให้กู้ยืม⁹ เช่นร้อยละ 12 ต่อปี การกำหนดอัตราดอกเบี้ยของคู่สัญญา จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย คือกำหนดอัตราดอกเบี้ยกันสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้ อัตราดอกเบี้ยนี้ยังแยกได้เป็นดอกเบี้ยตามกฎหมายกับดอกเบี้ยที่ชอบด้วยกฎหมาย และอัตราดอกเบี้ยขั้นสูง กับอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำ ส่วนความหมายในทางภาษา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2545 คำว่า “อัตราดอกเบี้ย” ไม่ได้มีการให้ความหมายไว้มีเพียงแต่คำว่า “อัตรา” หมายความว่า ระดับที่กำหนดไว้ จำนวนที่จำกัดไว้ตามเกณฑ์¹⁰ อัตราดอกเบี้ยในความหมายของสถาบันการเงิน¹¹ หมายถึงผลตอบแทนหรือจำนวนเงินที่ผู้กู้ต้องจ่ายชำระให้แก่ผู้ให้กู้ โดยสัญญาว่าจะชำระคืนเต็มมูลค่าในวันที่ครบกำหนดในขนาดตามที่ตกลงกันไว้ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยในแต่ละประเทศจะมีอัตราที่กำหนดแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ภาวะความเสี่ยงหรือเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ

โดยอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายของประเทศอิตาลี จะกำหนดไว้ที่อัตราร้อยละ 5 ต่อปี ของฝรั่งเศสและประเทศญี่ปุ่นจะกำหนดไว้ที่อัตราร้อยละ 5 ต่อปีในสำหรับมูลหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่ง (Civil Code) และอัตราร้อยละ 6 ต่อปีสำหรับมูลหนี้ตามประมวลกฎหมายพาณิชย์ (Commercial Code) อัตราดอกเบี้ยนับเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งของตลาดการเงินเป็นตัวปรับให้ ปริมาณความต้องการเงินทุนเท่ากับปริมาณเงินทุนที่ผู้เป็นเจ้าของเงินออมนำออกให้กู้ในช่วงเวลาใด เวลาหนึ่ง¹² อัตราดอกเบี้ยในตลาดทุน หมายถึงราคาหรืออัตราค่าตอบแทนของการใช้เงินทุนหน่วย หนึ่งๆ ในช่วงระยะเวลาที่กำหนดโดยมากมักคิดเป็นร้อยละของเงินทุน อัตราดอกเบี้ยจึงเป็นเครื่อง สະท้อนถึงต้นทุนของเงิน (Cost of Money) ถ้ามองของผู้มีเงินออมหรือเจ้าของเงินทุน การนำเงินทุน ของตนเองไปใช้ในทางใดทางหนึ่งย่อมก่อให้เกิดต้นทุน ค่าเสียโอกาสของเงินทุนจำนวนนั้นที่จะนำ ไปใช้ในกิจการอื่น ดังนั้นผู้มีเงินออมหรือเจ้าของเงินทุนควรจะต้องได้รับการชดเชยค่าเสียโอกาส เป็นค่าตอบแทน อัตราดอกเบี้ยจะอยู่ในระดับสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น

1) โอกาสด้านการผลิต (Production Opportunities) ผู้ต้องการเงินทุนจะพิจารณาว่า เมื่อนำเงินทุนไปลงทุนแล้ว โอกาสที่จะทำการผลิตและได้รับผลตอบแทนกลับมามีมากน้อยเพียงใด ถ้า

⁹ J.E. de Becker. (1921). *The Principles and Practice of the Civil Code of Japan* (London : Butterworth & Co., 1921). Page 233.

¹⁰ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ 1. (2542). พระนคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด. หน้า 1352 – 1353.

¹¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย.(2549).สถิติเศรษฐกิจและการเงิน ไตรมาส4.(แผ่นพับ).กรุงเทพฯ. หน้า 68.

¹² สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2548). เศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: บมจ.อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. หน้า 234-235.

ผู้ลงทุนคาดว่าอัตราผลตอบแทนจากการผลิตที่ได้รับกลับมามีมาก ผู้ลงทุนก็ยินดีจะจ่ายดอกเบี้ยเป็นค่าตอบแทนในอัตราที่สูงกว่าปกติ

2) ความพึงพอใจในการบริโภคต่างเวลา (Time Preference for Consumption) เข้าของเงินทุนบางคนมักจะพึงพอใจกับการบริโภคในปัจจุบัน หรือการเก็บเงินไว้ใช้จ่ายในระยะสั้นมากกว่าการบริโภคในอนาคตหรือในระยะยาว ในกรณีนี้ต้นทุนของเงินทุนย่อมจะสูงกว่าในกรณีที่เจ้าของเงินทุนที่ชอบการบริโภคในอนาคตมากกว่าในปัจจุบัน

3) ความเสี่ยง (Risk) เงินทุนที่เจ้าของยอมเสียดูแลไปในปัจจุบันที่คาดว่าจะได้ดอกเบี้ยเป็นการตอบแทนในอนาคตนั้นจะต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่จะได้รับต้นเงิน และดอกเบี้ยกลับคืนมา ดังนั้น หากความเสี่ยงมีมาก อัตราดอกเบี้ยที่เป็นต้นทุนย่อมจะสูงตามระดับความเสี่ยงนั้นๆ

4) ภาวะเงินเฟ้อ (Inflation) เงินต้นพร้อมดอกเบี้ยที่จะได้รับชำระในอนาคต จะมีค่าแท้จริงน้อยกว่าเพียงใดขึ้นอยู่กับอัตราเงินเฟ้อในอนาคต ถ้าเงินเฟ้อในอนาคตค่อนข้างสูง ต้นทุนของเงินทุนย่อมจะสูงตามระดับเงินเฟ้อด้วย

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ให้คำนิยามคำว่า "ดอกเบี้ย" และ "อัตราดอกเบี้ย" ไว้โดยตรง แต่จะมีในบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

(1) ดอกเบี้ยเป็นดอกผลชนิดหนึ่งชนิดหนึ่ง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 148 บัญญัติคำว่า "ดอกผล" หมายถึงดังนี้

ก. ดอกผลธรรมดา คือ บรรดาสิ่งทั้งปวง ซึ่งได้มาเพราะการใช้ของนั้น อันเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมัน ดังเช่นว่า ผลไม้ น้ำมัน ขนและลูกของสัตว์เหล่านี้ย่อมสามารถจะถือเอาได้เมื่อเวลาขาดคอกออกจากสิ่งนั้นๆ

ข. ดอกผลชนิดนี้ คือ ดอกเบี้ย กำไร ค่าเช่า ค่าปันผล หรือลาภอื่นๆ ที่ได้มาเป็นครั้งคราวแก่เจ้าทรัพย์จากผู้อื่นเพื่อที่ได้ใช้ทรัพย์นั้น ดอกผลเหล่านี้ย่อมคำนวณและถือเอาได้ตามรายวัน"

ตามมาตรา 148 ได้บัญญัติแต่เพียงว่าดอกเบี้ยเป็นดอกผลชนิดหนึ่งประเภทหนึ่งเท่านั้น แต่ยังไม่อาจให้ความหมายของดอกเบี้ยได้ จึงพอสังเกตได้ว่า "ดอกเบี้ย" คือดอกผลชนิดหนึ่งประเภทหนึ่งที่เจ้าทรัพย์ได้มาเพียงครั้งคราวจากการที่ผู้อื่นได้ใช้ทรัพย์นั้น

(2) ดอกเบี้ยที่เป็นค่าเสียหายที่เกิดจากการผิดนัดชำระหนี้เงิน

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 วรรคแรก บัญญัติในหนี้เงินให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละหนึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น" แต่อย่างไรก็ตามคำว่า "หนี้เงิน" ไม่มีกฎหมายให้คำนิยามไว้ แต่นักนิติศาสตร์ท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นไว้ว่า หมายถึงหนี้ที่

ลูกหนี้ต้องชำระด้วยการส่งมอบเงินตรา (Money) ให้แก่เจ้าหนี้¹³ ดังนั้นจึงไม่ได้หมายความจำกัด เฉพาะหนี้เงินกู้เท่านั้น ความผูกพันของลูกหนี้ที่จะต้องใช้จ่ายเงิน โดยมูลเหตุอย่างอื่น ก็อาจเป็นหนี้เงิน อันจะต้องเสียดอกเบี้ยกันตามมาตรา 224 นี้ได้ ฉะนั้นหนี้เงินอันเกิดแต่มูลสัญญาใดๆ เช่น หนี้เงิน ค้างชำระเป็นค่าซื้อหรือสิ่งของ หนี้เงินค่าจ้างแรงงานค่าจ้างทำของ หรือกรณีอื่นๆ เช่นหนี้เงินอันเกิด แต่มูลจัดการงานนอกสั่งตามมาตรา 401 หนี้เงินอันเกิดแต่มูลกฎหมายบัญญัติ เช่นหนี้ ค่าภาษีอากร เหล่านี้ล้วนแต่เป็นหนี้ที่ลูกหนี้ต้องชำระเงินให้แก่เจ้าหนี้ จึงย่อมอยู่ในความหมายของหนี้เงินด้วย

(3) ดอกเบี้ยที่เป็นผลประโยชน์ หรือค่าตอบแทนในสัญญากู้ยืมเงิน

สัญญากู้ยืมเงินกฎหมายได้กำหนดการคิดดอกเบี้ยเป็นการตอบแทนทั่วไป ไว้ใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ 15 ต่อ ปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้นก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละ 15 ต่อปี แต่ถ้าสัญญาไม่ได้ระบุ หรือตกลงกันไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน กฎหมายให้นำหลักทั่วไปในมาตรา 7 มาใช้บังคับโดยคดีอัตรา ดอกเบี้ยได้ในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

2.1.1.2 ความเป็นมาของอัตราดอกเบี้ย และดอกเบี้ย

แต่เดิมในสมัยก่อนการกู้ยืมเงิน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในแต่ละสมัยจะ แตกต่างกันไป เช่นในสมัยอาณาจักรบาบิโลน ประมาณ 1800 ปี ก่อนคริสตศักราช กษัตริย์อัมมูราบี กษัตริย์องค์แรกได้ให้ประชาชนเรียนรู้กฎหมาย โดยเฉพาะผู้เป็นหัวหน้าที่มีหน้าที่ดูแลกฎหมาย ความสัมพันธ์ระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ การชำระหนี้คืนอัตราดอกเบี้ยสูงสุดได้ถูกกำหนดไว้ที่อัตรา ร้อยละ 33 1/3 ต่อปีสำหรับเมล็ดข้าวที่กู้ยืม และในอัตราร้อยละ 20 ต่อปีสำหรับเงินที่กู้ยืม โดยการ ยืมเงินต้องประกอบด้วยการทำสัญญาเป็นหลักฐานก่อนมีผลเป็นทางการ ถ้าผิดนัดหลีกเลี่ยงไม่ชำระ หนี้จะคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดตามกฎหมาย ที่ดินและสังหาริมทรัพย์สามารถนำมาเป็นประกันหนี้ ได้ เช่นบุคคลที่เชื่อถือ ภริยาของลูกหนี้ หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน ลูก หรือทาส แต่กรณีของทาสที่เป็น ประกันจะถูกกำหนดไว้เพียง 3 ปี¹⁴ ประมาณ 1200 ปี ต่อมา หรือ 600 ปีก่อนคริสตศักราช เกิดวิกฤติ ทางเศรษฐกิจ อาณาจักรกรีกได้เริ่มใช้กฎหมายไซลอน ได้มีการจำกัดอัตราดอกเบี้ยโดยการลดอัตรา ดอกเบี้ยหรือยกเลิกหนี้จำนวนมาก อาณาจักรโรมันได้เริ่มมีกฎหมายให้ร่างกายนำเป็นประกันได้ และดอกเบี้ยให้กู้ยืมได้ถูกจำกัดไม่เกินอัตราร้อยละ 8 ต่อปี แต่บุคคลที่เป็นทาสยังได้รับอนุญาตให้ เป็นประกันหนี้ได้ แต่ร่างกายได้รับกาคุ้มครอง ต่อมาอัตราดอกเบี้ยมีการปรับขึ้น ลง ตามยุคสมัย กาลเวลา ตามภาวะเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองแต่ละประเทศนั้น ในสมัยโบราณจะกำหนด อัตราดอกเบี้ยไว้สูงมาก เช่นกฎหมาย 12 โต๊ะที่กรุงโรม กำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงที่จะเรียกเก็บได้

¹³ จรัญ ภักดีธนากุล. (2517). ดอกเบี้ยในมูลละเมิด. วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ (ม.ค. 2517). หน้า 55.

¹⁴ Sidney Homer and Richard Sylla. Ibid. Page 3-4.

ตามกฎหมายไว้ 1 ส่วน 12 ของค่านเงินต่อเดือน หรือร้อยละ 12 ต่อปี ในประเทศอินเดีย ตามนุ
 ธรรมศาสตร์ บรรพที่ 8 มาตรา 140 และ 152 อัตราดอกเบี้ยโดยปกติเท่ากับร้อยละ 1.5 ต่อเดือน หรือ
 ร้อยละ 15 ต่อปี แต่อาจเพิ่มขึ้นได้ถึงร้อยละ 5 ต่อเดือน หรือร้อยละ 60 ต่อปี¹⁵ ในสมัยยุคกลาง
 ศตวรรษที่ 12 ในประเทศอังกฤษ การกู้ยืมบุคคลอัตราดอกเบี้ยอยู่ที่อัตราร้อยละ 52-120 ต่อปี ทั้งนี้
 ขึ้นอยู่กับหลักประกัน ในประเทศเนเธอร์แลนด์การกู้ยืมระยะยาวมีที่ดินเป็นหลักทรัพย์ประกัน
 อัตราดอกเบี้ยอยู่ที่ร้อยละ 8-10 ต่อปี ในศตวรรษที่ 15 สมัยกษัตริย์ชาร์ลที่ 8 ของฝรั่งเศส อัตราดอกเบี้ย
 เป็น 100% ในประเทศออสเตรีย ตามรายงานของหนังสือพิมพ์วอลล์สตรีทเจอร์นัล ฉบับวันที่
 2 มกราคม 1990 ว่าธนาคารของออสเตรีย มีการเสนอให้ฝากเงินด้วยดอกเบี้ยสูงถึงอัตราร้อยละ
 600 ต่อเดือน¹⁶

เดิมสังคมมนุษย์ในส่วนต่างๆของโลกมีแนวความคิด และแนวทางปฏิบัติในเรื่องดอก
 เบี้ยจะมีลักษณะเหมือนกันกล่าวคือ ไม่นิยมเรียกดอกเบี้ยจากกัน¹⁷ ในคริสตกาล (Biblical Times)
 ในการเรียกดอกเบี้ยถือว่าเป็นสิ่งที่ไร้โมธรรม กฎหมายของจีน ฮินดู และโบราณ ห้ามเรียกดอกเบี้ย
 ในอัตราที่สูงเกินไป ประมวลกฎหมายโมเสก (The Mosaic Code) ห้ามพวกยิวเรียกดอกเบี้ยจากคน
 ชาติเดียวกัน แต่เรียกจากคนเชื้อชาติอื่นที่ไม่ใช่ยิวได้ ชาวโรมันอนุญาตให้เจ้าหนี้เรียกดอกเบี้ยจาก
 ลูกหนี้ได้ถ้าลูกหนี้ ผิดนัด ในอังกฤษสมัยโบราณการเรียกดอกเบี้ยไม่ว่าจะเรียกในจำนวนพอสมควร
 หรือในจำนวนที่มากเกินไปถูกเรียกว่าเป็นการให้ยืมโดยเรียกดอกเบี้ยโดยมิชอบ (Usurious) และไม
 สามารถใช้บังคับได้ในทางศาสนาถือว่าการเรียกดอกเบี้ยเป็นบาป รวมทั้งหลักคำสอนของพระเจ้า
 ถือว่าขัดต่อศีลธรรมและถือว่าผิดกฎหมาย นักเศรษฐศาสตร์คลาสสิก (Classical) และนักเศรษฐ
 ศาสตร์ในสมัยกลาง (Medival) ในสมัยของอริสโตเติล (Aristotle) ถือว่าเงินเป็นเพียงตัวกลางในการ
 แลกเปลี่ยนไม่สามารถเกิดดอกเบี้ยออกผลได้ตามธรรมชาติ ในสมัยพระเจ้าเฮนรีที่ 8 คริสตศักราช
 1545 อังกฤษได้ออกกฎหมายอนุญาตให้เรียกดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 10 ต่อปี ถ้ามีการเรียกดอก
 เบี้ยเกินกว่านั้น ศาลมีอำนาจสั่งให้สัญญากู้ยืมเป็นโมฆะและเป็นความผิดทางอาญา การจะเรียกดอก
 เบี้ยได้นั้น จะต้องมีข้อสัญญาโดยชัดแจ้งในอันที่จะจ่ายดอกเบี้ยหรือแนวทางปฏิบัติระหว่างคู่กรณี
 แสดงให้เห็นว่าคู่กรณีมีเจตนาเช่นนั้น

ในฝรั่งเศส เดิมห้ามเรียกดอกเบี้ยแก่กันถ้าผู้ให้กู้ยืมคนใดเรียกดอกเบี้ยก็จะมีโทษ
 เริ่มใช้บังคับตั้งแต่สมัยพระเจ้าชาร์ลผู้ยิ่งใหญ่ (Charlemagne ค.ศ. 742 - 814) แต่กฎหมาย

¹⁵ มัลลิกา ลับไพรี. (2525). ดอกเบี้ย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ :
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 3-4.

¹⁶ Sidney Homer and Richard Sylla. Ibid. Page 5-6.

¹⁷ มัลลิกา ลับไพรี. (2525). เล่มเดิม. หน้า 1.

ฉบับนี้ได้ถูกประชาชนไม่ยอมรับโดยเฉพาะพวกอิว ในปีค.ศ. 1360 Ordonance Royale อนุญาตให้พวกอิวเรียกดอกเบี้ยได้ ต่อมาในศตวรรษที่ 18 แห่งคริสตกาลได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศฝรั่งเศส จึงได้ออกกฎหมายอนุญาตให้เรียกดอกเบี้ยแก่กันได้ โดยกล่าวว่าเงินตราเป็นสินค้าอย่างหนึ่งเหมือนกัน ต่อมามีการเรียกดอกเบี้ยในอัตราสูงอีกในสมัยพระเจ้านโปเลียน เมื่อได้ออกกฎหมายแห่ง ฝรั่งเศสจึงได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ร้อยละ 6 ต่อปีสำหรับการค้า และร้อยละ 5 ต่อปีสำหรับการอื่นๆ ทั้งยังมีกฎหมายอาญาลงโทษผู้ทำการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราอีกด้วย¹⁸

สำหรับประเทศไทยยอมให้มีการเรียกดอกเบี้ยแก่กันได้ตั้งแต่สมัยพระเจ้ามังรายหรือมังรายราชศาสตร์ และได้มีการบัญญัติในกฎหมายตราสามดวง ดังนี้

1) กฎหมายพระเจ้ามังรายหรือมังรายราชศาสตร์ ในลักษณะกู่หนี่กล่าวถึงดอกเบี้ยดังนี้

มาตราที่ 1 “มาตราหนึ่ง ใครคนประจําหอหรือเครื่อง (อาวุธยุทธภัณฑ์เป็นหนี้ทำค้างดอกเบี้ยมากมายนัก ดอกเบี้ยส่วนที่ใช้ไปแล้วทำใดก็ให้เป็นไปตามนั้นดอกเบี้ยส่วนค้างอยู่ให้คิดได้ไม่เกินเงินที่กู้มา.....ฯลฯ.....”

มาตราที่ 4 “มาตราหนึ่งผู้ใดเป็นหนี้ทำค้างดอกเบี้ยเป็นจำนวนมากเจ้าหนี้จะคิดดอกเบี้ยเกินกว่าต้นทุนไม่ได้ แต่ถ้าดอกเบี้ยมีจำนวนเท่ากับทุนแล้ว เจ้าหนี้อาจแจ้งลูกหนี้ว่าจะสมทบดอกเบี้ยที่ค้างอยู่เป็นต้น เพื่อคิดดอกเบี้ย (ทบต้น) ต่อก็ให้ทำได้”

มาตราที่ 8 “มาตราหนึ่ง ซื่อขายของหรือฝากของไว้แก่กัน ถ้าผู้รับไว้เอาของไปใช้กินเสีย ถ้าหากไม่ได้ตกลงกันไว้ก่อนว่าจะคิดดอกเบี้ย ห้ามมิให้เจ้าของเงินคิดดอกเบี้ย...”¹⁹

2) กฎหมายตราสามดวง (ลักษณะกู่หนี่)

ได้บัญญัติไว้ในบทที่ 9 ว่า “ทวยราษฎรที่กู่หนี่ยืมสินกันแต่ดําลิ่ง (สืบาท) ขึ้นไปให้มีกรรมธรรม์แกงใจเป็นสำคัญให้ผูกดอกเบี้ยเดือนละหนึ่งเฟื้อง ถ้าหาเอกสารสำคัญมิได้ ท่านว่าอย่าให้รับไว้บังคับบัญชา”²⁰ และบทที่ 68 บัญญัติว่า “กู่หนี่ยืมสินทานไป ให้สัญญาแก่ท่าน เมื่อจนจะให้ดอกเบี้ยแก่ท่านดําลิ่งละสลึงก็ดี สองสลึงก็ดี ท่านให้คิดเอาแต่เดือนหนึ่งพันนั้นให้คิดเอาดอกเบี้ยดําลิ่งละเฟื้อง”การกู่หนี่กันจะกำหนดให้ดอกเบี้ยแก่กันแพงเท่าใดก็ตาม เดือนแรกต้องให้ตามสัญญา ส่วนเดือนต่อไปให้คิดหนึ่งดําลิ่งต่อเฟื้องหรือประมาณสืบาทต่อสืบสองสดวงค์หรือเท่ากับร้อยละ 3 ต่อเดือน หรือเท่ากับร้อยละ 36 ต่อปี ซึ่งแพงกว่าอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายเกือบเท่าตัว

¹⁸ American Jurisprudence. Vol. 30. (1940). (New York: The Lawyers Co., 1940). Page 7.

¹⁹ หลวงสุทธีวาทนฤพุมิ. (2513). คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายชั้นปริญญาโท. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2516 , หน้า 263 –268.

²⁰ ร.เลงกาศ. (2491). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พระนคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2491. หน้า 26.

ส่วนดอกเบี้ยทบต้น (Compounded Interest) ได้บัญญัติไว้ในบทที่ 35 ห้ามมิให้เจ้าหนี้เรียกเอาดอกเบี้ยทบต้นเพราะได้ยากแก่ไพร่เมืองท่าน และได้กำหนดการคิดดอกเบี้ยไว้ในบทที่ 37 เมื่อลูกหนี้ไม่สามารถหาเงินมาใช้ดอกเบี้ยได้และได้ขายตัวรับใช้สอยเจ้าเงินแทนดอกเบี้ยแล้ว เจ้าหนี้เงินจะคิดเอาดอกเบี้ยไม่ได้²¹ นอกจากนี้ในบทที่ 60 ได้บัญญัติเรื่องการเอาคนและช้างม้าวัวควายแทนดอกเบี้ยว่า “กูหนี้ถือสินท่านเป็นดอกเบี้ย และเอาผู้คนช้างม้าวัวควายไว้ให้ใช้แทนค่าดอกเบี้ยแล้วอยู่มาผู้คนช้างม้าวัวควายล้มตาย ให้บอกแก่เจ้าของมันให้มาดูสุกอันตายนั้น ถ้าเป็นสังว่าตายจริงให้เอาแต่ต้น และดอกเบี้ยนั้นเอามิได้ เพราะได้ใช้แรงมัน ถ้าแลโจรลักเอาช้างม้าวัวควายไปของท่านหายไปให้ใช้แทนค่าดอกเบี้ยนั้นมันหนี ให้คิดเอาต้นเงิน และดอกเบี้ยแก่ผู้กู้นั้นโดยกระบิลเมือง” และบทที่ 66 ได้บัญญัติในเรื่องสัญญากู้ยืมเงินไม่มีดอกเบี้ย แต่ผู้ให้กู้ออกว่ามี ว่า “ผู้ใดให้ท่านรับเอาเงินไปและมีได้สัญญาว่าจะผูกดอกเบี้ย เมื่อตุลาการพิจารณาเป็นสังว่า ท่านมิได้ผูกดอกเบี้ยจริงให้คิดหักคืนทรัพย์นั้นเสียเท่าดอกเบี้ย ซึ่งโจทก์ว่าจะเอาแก่ท่านนั้น” แต่ถ้าสัญญากู้ยืมระบุมีดอกเบี้ยแต่ผู้กู้ออกว่าไม่มี บทที่ 67 ได้บัญญัติว่า “เอาทรัพย์ท่านไปว่าจะผูกดอกเบี้ย แล้วอยู่มาแปรปากหลากคำว่ามีได้ผูกดอกเบี้ย เมื่อพิจารณาเป็นสังว่าผูกดอกเบี้ยแก่ท่านจริง ให้คิดเอาดอกเบี้ยเป็นทวิคูณ”²²

ในปีพ.ศ. 2411 ได้มีประกาศออกมาใช้บังคับทาสที่ไม่เงินชำระดอกเบี้ยก็ให้เขียนดีแทนการชำระหนี้ มีบัญญัติว่า “ครั้นจะตัดสินใจให้ยกเงินดอกเบี้ยเสียก็จะเป็นอย่างธรรมเนียมไป ภายหน้าทาสลูกหนี้ไม่มีเงินที่จะเสียให้แก่เจ้าหนี้ นายเงินก็จะมาร้องฎีกาอีก จึงมีพระประธานสั่งตั้งว่าแต่นี้สืบไปเมื่อน้ำ...ถ้าทาสลูกหนี้ไม่มีเงินจะเสียให้แก่เจ้าหนี้ก็ให้เขียนโทษลูกหนี้ลดเงินดอกเบี้ยสามที่ต่อแสนดั่งสิ่งๆ ...”²³ และในปีเดียวกัน(พ.ศ. 2411) รัชกาลที่ 4 ทรงเห็นว่ากฎหมายเรื่องกู้นี้ขี้นสินแก่กันไม่เหมาะสม จึงได้ดำริแก้บทพระอัยการเสียใหม่ โดยตราออกเป็นพระราชบัญญัติต่างหากเรียกว่า “พระราชบัญญัติกู้เงินแลขายตัว” ให้คิดดอกเบี้ยเพียงชั่งละบาท

ปีจุลศักราช 1230 ได้มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยใหม่ตามพระราชบัญญัติเรื่องกู้นี้และขายตัวให้คิดดอกเบี้ยชั่งละบาทต่อเดือนหรือเท่ากับร้อยละ 15 ต่อปีตามอัตราในสมัยปัจจุบัน

2.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการคิดอัตราดอกเบี้ย

²¹ พระยาเทพวิฑูร. (2509). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-2. โรงพิมพ์ไทยพิทยา. หน้า 29.

²² พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์. (2513). กฎหมายเล่ม 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี. หน้า 290.

²³ มัลลิกา ลับโพธิ์. (2525). เล่มเดิม. หน้า 7-8.

2.1.2.1 ทฤษฎีกฎหมายสามชั้น (Three-Layer Theory of Law)

การบัญญัติกฎหมายทฤษฎีกฎหมายสามชั้น มองว่าในการนิติบัญญัติ หรือการบัญญัติกฎหมายนั้นมีขอบเขตจำกัด ผู้มีอำนาจไม่สามารถที่จะบัญญัติกฎหมายขึ้นได้ตามอำเภอใจ โดยทฤษฎีกฎหมายสามชั้นเห็นว่า มีเนื้อหาอยู่ 3 ชั้น คือจารีตประเพณี หลักกฎหมาย และกฎหมายที่บัญญัติขึ้น ส่วนรากฐานคือกฎหมายที่มาจากขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเห็นได้จากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตามหลักในทางกฎหมายอาญาก็ล้วนมีรากฐานมาจากศีลธรรมทั้งสิ้น ส่วนหลักในทางกฎหมายแพ่ง มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยหลักใหญ่ในเรื่องครอบครัวที่ว่าบิดามารดาต้องเลี้ยงดูบุตร หลักในเรื่องการเคารพทรัพย์สินของผู้อื่น และในส่วนที่เป็นหลักกฎหมายของนักกฎหมายหรือหลักนิติศาสตร์ได้เข้ามาปรุงแต่งไม่ว่าจะเป็นเรื่องอายุความ การครอบครองปรปักษ์ ในเรื่องของหนี้และนิติกรรมสัญญา โดยมีหลักพื้นฐานคือคนต้องมีสิ่งที่จะซึ่งได้มีอยู่แล้ว ส่วนที่ว่าสัญญาเกิดขึ้นเมื่อไร คำเสนอ สนองเป็นอย่างไร จะตรงกันหรือไม่ มีผลเมื่อไร เหล่านี้เป็นหลักกฎหมาย และในส่วนที่ว่าสัญญาต้องทำตามแบบ ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือเป็นกฎหมายเทคนิค (Technical Law)

ทฤษฎีกฎหมายสามชั้นมองว่ากฎหมายไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ²⁴ มีความจำเป็นที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมาใหม่โดยทันที กฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยกระบวนการนิติบัญญัติ เป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นโดยเจตจำนงของมนุษย์ตามความมุ่งหมายบางประการ เป็นกฎหมายเทคนิคบัญญัติโดยเหตุผลทางเทคนิค (Technical Reason) ในการบัญญัติกฎหมายเทคนิค ในทางทฤษฎีกฎหมายสามชั้นเห็นว่าเป็นกฎหมายที่คนสร้างขึ้นมา จึงไม่มีพลังทางศีลธรรม หรือขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีหนุนหลัง ไม่เหมือนกฎหมายที่มาจากจารีตประเพณี กฎหมายเทคนิคจึงต้องอาศัยอำนาจรัฐล้วนๆในการบังคับใช้ในทางกฎหมายอาญาเรียกว่า “ความคิดเพราะกฎหมายห้าม” หรือ “Mala prohibita” เพื่อให้กฎหมายเทคนิคมีประสิทธิภาพ ทฤษฎีกฎหมายสามชั้นมีข้อเสนอ ดังนี้²⁵

- 1) กฎหมายที่บัญญัติขึ้นนั้นจะต้องมีข้อความชัดเจนแน่นอนพอสมควร
- 2) ข้อความของกฎหมายนั้นจะต้องไม่ฝ่าฝืนธรรมชาติ หรือหักหาญต่อความรู้สึกของคนที่ถูกบังคับมากเกินไป
- 3) กฎหมายนั้น จะต้องไม่ทำให้เสียผลประโยชน์แก่ผู้ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามมากมายจนเกินไป เพราะจะทำให้ผู้ถูกบังคับจะหลีกเลี่ยง และจะทำให้ประสิทธิภาพของกฎหมายเสียไป

²⁴ สมยศ เชื้อไทย. (2548). เล่มเดิม. หน้า 155-156.

²⁵ สมยศ เชื้อไทย. (2548). เล่มเดิม. หน้า 161-162.

4) ต้องคำนึงถึงกระบวนการ (Process) องค์กร (Organ) และกลไก (Mechanism) ในการบังคับตามกฎหมาย เมื่อจะออกกฎหมายใดเป็นกฎหมายเทคนิคใดๆ รัฐหรือฝ่ายนิติบัญญัติต้องเขียนกระบวนการให้ชัดเจนจะต้องคำนึงถึงบรรยากาศในสังคมที่เอื้ออำนวยให้มีการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง

2.1.2.2 ทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ (Theory of Police Power)

ในสภาวะธรรมชาติมนุษย์ทุกคนมีเสรีภาพเท่าเทียมกันในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน โดยใช้ชีวิตภายใต้กฎหมายธรรมชาติเป็นกฎหมายที่สอนให้มนุษย์ว่าบุคคลทุกคนเกิดมามีอิสระและเสมอภาคเท่าเทียมกัน แต่ทุกคนไม่ควรที่จะล่วงละเมิดทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของกันและกัน แต่เนื่องจากสภาวะธรรมชาติขาดความแน่นอนชัดเจน หากมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้สิทธิของตนไปในทางที่เป็นอันตรายต่อสิทธิของบุคคลอื่น ในทางที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายธรรมชาติแล้วก็จะไม่มีใครเป็นผู้จัดการให้เป็นไปตามกฎหมายธรรมชาติ คือการบังคับตามสิทธิและจัดการลงโทษ ดังนั้นมนุษย์จึงเข้าหาหน้าหน้าทำสัญญากัน โดยจัดตั้งรัฐบาลชื่อว่า "สัญญาประชาคม" (Social Contract) เป็นสัญญาที่มนุษย์แต่ละคนยอมสละสิทธิ หรืออำนาจในอันที่จะบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายธรรมชาติ โดยยอมให้ผู้ปกครองเป็นผู้ใช้อำนาจแทน แต่มนุษย์แต่ละคนยังสงวนไว้ซึ่งสิทธิในชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของตนเองไว้ไม่ได้ยอมสละไปด้วย

ต่อมาสภาพของสังคมได้เปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น รัฐจึงได้เข้าไปแทรกแซงวิถีชีวิตของราษฎรทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ในรูปแบบการปกครองและกิจกรรมของรัฐผันแปรเป็นรูปของรัฐสวัสดิการ (Welfare State) และให้อำนาจความสะดวก ความยุติธรรมให้แก่สังคม จึงเป็นข้ออ้างให้รัฐใช้อำนาจบังคับควบคุมประชาชนให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการใดๆ อันเป็นการล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้มากขึ้น หากการฝ่าฝืนกฎหมายธรรมชาติของผู้ถืออำนาจปกครองบ้านเมืองร้ายแรงถึงขนาด ราษฎรก็อาจอ้างการใช้สิทธิป้องกันตามกฎหมายขึ้นเป็นข้อต่อสู้ในการขัดขึ้นต่อต้านอำนาจรัฐได้²⁶ การใช้อำนาจรัฐในการออกกฎหมาย ระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อที่จะเข้าไปแทรกในสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะให้ความยุติธรรมแก่ประชาคมในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่รัฐก็ต้องอยู่ในขอบเขตจึงต้องมีการวางระบบอำนาจของรัฐ หรือจัดระเบียบอำนาจรัฐในการออกกฎหมาย โดยอาศัยทฤษฎีดังกล่าว²⁷ รัฐสามารถใช้อำนาจที่มีอยู่ออกบทบัญญัติกฎหมายได้หากมีความจำเป็น²⁸

²⁶ ปรีดี เกษมทรัพย์. (2546). นิติปรัชญา (พิมพ์ครั้งที่ 5). หน้า 190-193.

²⁷ กัตติญญ ภูประเสริฐ. (2539). การประกันภัยสิ่งแวดล้อม จากมลพิษอุตสาหกรรม. หน้า 30-33.

²⁸ ราตรี เนตรพระฤทธิ. (2549). มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลส่งเสริมผู้สำรวจภัยและผู้เจรจาตกลงค่าสินไหมทดแทนประกันภัย. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. หน้า 9-10.

2.1.2.3 หลักในการออกกฎหมาย (Principle of Legislation)

โดยหลักในการออกกฎหมายใช้บังคับแล้ว “กฎหมาย”²⁹ เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐที่บัญญัติขึ้นไว้เพื่อกำหนดความประพฤติของราษฎร ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษ กฎหมายที่รัฐาธิปัตย์ออกมาใช้บังคับมีอยู่หลายประเภท แต่ละประเภทมีลำดับหรือฐานะความสูงต่ำของกฎหมายต่างกัน กฎหมายที่อยู่ในลำดับสูงกว่าย่อมใช้บังคับได้เสมอ กฎหมายที่อยู่ในลำดับรองลงมาจะขัด หรือแย้งกับกฎหมายที่อยู่สูงกว่ามิได้³⁰ โดยทั้งนี้ลำดับหรือฐานะหรือความสูงต่ำของประเภทกฎหมายคือศักดิ์ของกฎหมาย (The Hierarchy of Law) ในการบัญญัติออกกฎหมายมาบังคับใช้ ซึ่งรัฐสามารถทำได้หลายวิธี โดยหลักถ้าเป็นกฎหมายสำคัญจะออกเป็นพระราชบัญญัติ³¹ พระราชกำหนด³² หรือพระราชกฤษฎีกา³³ เช่นกฎหมายเกี่ยวกับงบประมาณแผ่นดิน กฎหมายที่เกี่ยวกับการเงินเป็นต้น ทั้งพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด และพระราชกฤษฎีกา จะมีผลบังคับใช้ก็ต่อเมื่อได้มีการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว พระราชบัญญัติต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติจากสภาก่อน พระราชกำหนดเมื่อประกาศใช้แล้วจะต้องนำกลับมาให้สภาพิจารณาอนุมัติ สำหรับพระราชกฤษฎีกาไม่ต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติจากสภาไม่ว่าก่อนหรือหลังการใช้

นอกจากนี้ยังมีประกาศคำสั่งคณะปฏิบัติ³⁴ ซึ่งคำสั่งของคณะปฏิบัติหรือคณะปฏิรูปการปกครองเกิดจากคณะบุคคลที่กระทำการเป็นผู้กุมอำนาจอธิปไตยหรือมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศไว้ จึงอยู่ในฐานะเป็นรัฐาธิปัตย์มีอำนาจปกครองประเทศ ประกาศและคำสั่งของคณะปฏิบัติเป็นกฎหมาย ถ้าในเนื้อหาของสาระของประกาศคณะปฏิบัติ มีลักษณะเป็นกฎหมาย คือเป็นคำสั่ง

²⁹ โยชม จันทรงค์. (2520). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย. หน้า 146.

³⁰ ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร. (2546). คำแนะนำนักศึกษากฎหมาย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 73.

³¹ “พระราชบัญญัติ” คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ในฐานะประมุข ของประเทศทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา หรือในทางพฤตินัย ก็คือ กฎหมายที่ผ่านการพิจารณา และอนุมัติโดยรัฐสภาหรือองค์กรที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ มีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการประกาศใช้ และเมื่อประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ถือว่ามีผลบังคับใช้โดยสมบูรณ์.

³² “พระราชกำหนด” คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขของฝ่ายบริหารตราขึ้นใช้บังคับตามคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี (มีค่าบังคับเท่ากับ พ.ร.บ.) ซึ่งในทางปฏิบัติ พระราชกำหนดก็คือกฎหมายที่ออกโดยฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรี.

³³ “พระราชกฤษฎีกา” คือ กฎหมายลำดับรองที่พระมหากษัตริย์ ในฐานะประมุขของฝ่ายบริหารทรงตราขึ้นใช้บังคับตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี ซึ่งในทางพฤตินัย พระราชกฤษฎีกาก็คือกฎหมายแม่บทภายในขอบเขตที่กฎหมายแม่บทได้ให้อำนาจไว้.

³⁴ การเมืองการปกครอง รูปแบบ ลักษณะ และลัทธิ. (2550). บทความ. จาก <http://www.centered.pbri.net/elearning/ubon/punlapa/Capter3/Capter1.cfm.htm>. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2550.

หรือข้อบังคับ หรือระเบียบปฏิบัติ ประกาศของคณะปฏิวัติไม่จำเป็นต้องมีการลงพระปรมาภิไธย เพราะถือว่าในขณะนั้นอำนาจสูงสุดเด็ดขาดอยู่ที่หัวหน้าคณะปฏิวัติ หรือหัวหน้าคณะเปลี่ยนแปลงการปกครองที่มีฐานะเป็นรัฐาธิปัตย์ ทั้งนี้ประกาศคำสั่งของคณะปฏิวัติจึงมีค่าบังคับเทียบเท่ากับรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนด ภายหลังจากการปฏิวัติและมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองหรือรัฐธรรมนูญแล้ว ประกาศและคำสั่งของคณะปฏิวัติที่ออกในระหว่างที่มีฐานะปฏิวัติ ก็ยังคงมีผลบังคับใช้อยู่มิได้ถูกยกเลิกไป การจะยกเลิกประกาศหรือคำสั่งของคณะปฏิวัติ จะต้องดำเนินการเช่นเดียวกับการยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงโดยรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนดแล้วแต่กรณี

กฎหมายมีฐานะหรือสถานะแตกต่างกันตามศักดิ์ของกฎหมาย (Hierarchy of Law) โดยมีลำดับชั้นจากสูงสุดไปต่ำสุด คือรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ข้อบัญญัติ หรือข้อบังคับขององค์กรปกครองท้องถิ่น สำหรับประกาศของกระทรวงที่ออกโดยหน่วยงานต่างๆ ของรัฐอาจมีฐานะเป็นกฎหมายหรือไม่ก็ได้ โดยถือหลักเกณฑ์ว่าถ้าเป็นประกาศที่ออกซึ่งอาศัยกฎหมายแม่บทที่กำหนดให้อำนาจไว้ ประกาศกระทรวงที่ออกมาแล้วจะมีสถานะเป็นกฎหมาย โดยเป็นกฎหมายลำดับรอง (Subordinate Legislation) ที่สภาพใช้บังคับได้เช่นกัน แต่ถ้าประกาศกระทรวงนั้นออกโดยไม่มีกฎหมายแม่บทให้อำนาจออกได้โดยตรง หากแต่เจ้ากระทรวงต้องการออกมาเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานราชการของกระทรวง ย่อมถือได้ว่าประกาศกระทรวงดังกล่าวนั้นเป็นเพียงระเบียบภายในกระทรวงเท่านั้น³⁵ เนื่องจากกฎหมายแม่บท หรือกฎหมายหลักไม่ว่าจะเป็นพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด หรือประกาศคณะปฏิวัติ จะบัญญัติเพียงแต่วางหลักกฎหมายไว้เป็นแนวทางในลักษณะกว้างๆ เท่านั้น³⁶ และกำหนดโทษผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม แต่ในส่วนรายละเอียดต่างๆ หรือข้อปลีกย่อยจะปรากฏอยู่ในรูปของกฎหมายลำดับรอง โดยทั้งนี้ในการตรากฎหมายลำดับรองมีหลักลักษณะสำคัญ คือ

- 1) การตรากฎหมายลำดับรองต้องอาศัยกฎหมายแม่บท จะตรากฎหมายลำดับรองให้เกินกว่าที่กฎหมายแม่บทอนุญาตมิได้ ในกรณีที่กฎหมายแม่บทถูกยกเลิกเป็นผลให้กฎหมายแม่บทสิ้นสุดการบังคับใช้ กฎหมายลำดับรองก็จำเป็นต้องสิ้นสุดตามไปด้วย
- 2) กฎหมายลำดับรองเป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเนื้อหาจากกฎหมายแม่บท กฎหมายแม่บทเป็นทั้งที่มา และข้อจำกัดของการตรากฎหมายลำดับรองของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง

³⁵ ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2546). เล่มเดิม. หน้า 80.

³⁶ ประสิทธิ์ วิวาวัฒนพานิช. (2545). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 65-68.

3) กฎหมายลำดับรองมีลำดับศักดิ์ต่ำกว่ากฎหมายแม่บท ในการตรากฎหมายลำดับรอง ต้องอาศัยกฎหมายแม่บทให้อำนาจไว้เสมอ หากกฎหมายแม่บทมิได้ให้อำนาจไว้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองจะตราลำดับรองขึ้นเองมิได้ หรือจะตรากฎหมายลำดับรองให้ขัดหรือแย้ง หรือจะออกเกินกว่ามาใช้บังคับกฎหมายแม่บทอนุญาตมิได้

นอกจากนี้แล้วในการออกกฎหมายลำดับรองโดยอาศัยกฎหมายแม่บท หรือกฎหมายหลัก จะต้องมีความระมัดระวัง รัฐซึ่งเป็นฝ่ายบริหารของประเทศ ควรจะมีหลักในการออกกฎหมายลำดับรองใช้บังคับ ดังนี้³⁷

(1) ฝ่ายบริหารจะมีอำนาจตรากฎหมายลำดับรองได้ต่อเมื่อ มีกฎหมายแม่บทให้อำนาจขัดแย้งหรือปรีชา

(2) กฎหมายลำดับรองจะมีบทกำหนดโทษโดยตนเองไม่ได้ ผู้ฝ่าฝืนจะถูกลงโทษตามบทบัญญัติของกฎหมายแม่บท

(3) กฎหมายลำดับรองจะบัญญัติมอบอำนาจให้ฝ่ายบริหารไปออก “กฎหมาย” ต่อไปอีกช่วงหนึ่ง (Sub-delegate) ไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นการมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่วางระเบียบ หรือข้อบังคับเพื่อการปฏิบัติการในข้อปลีกย่อย

ทั้งนี้ในการออกกฎหมายแม่บท และกฎหมายลำดับรองใช้บังคับนั้น จะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับหลักแห่งความเป็นสัดส่วน โดยหลักแห่งความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)³⁸ เป็นหลักพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจกับผู้ตกอยู่ภายใต้อำนาจ ซึ่งหลักแห่งความได้สัดส่วนมีสาระสำคัญประกอบด้วย 3 ประการ คือ

- หลักแห่งความเหมาะสม (Principle of Suitability)
- หลักแห่งความจำเป็น (Principle of Necessity)
- หลักแห่งความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ (Principle of Proportionality in the Narrow sense)

อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะออกกฎหมายแม่บท กฎหมายหลัก หรือลำดับรอง จะต้องไม่ขัดหรือแย้งกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มิเช่นนั้นจะมีผลทำให้กฎหมายนั้นเป็นอันใช้บังคับไม่ได้³⁹

³⁷ โทยม จันทรักคะ. (2520). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย. วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต หน้า 239-257.

³⁸ ดร. วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2540). สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ(ศึกษารูปแบบการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้อย่างเหมาะสม). วารกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน 2540. หน้า 44-46.

³⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 6.

2.1.3 ประเภทอัตราดอกเบี้ย (Kind of Interest Rate)

อัตราดอกเบี้ยสามารถแบ่งประเภทอัตราดอกเบี้ยออกเป็นแบบต่างๆ เช่น⁴⁰

- 1) อัตราดอกเบี้ยบริสุทธิ์ (Pure Interest Rate) คืออัตราดอกเบี้ย ไม่มีความเสี่ยงอยู่เลย
- 2) อัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน หรืออัตราดอกเบี้ยในนาม (Nominal Interest Rate) คืออัตราดอกเบี้ยที่ระบุให้ผู้กู้ต้องจ่าย
- 3) อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Real Interest Rate) คืออัตราดอกเบี้ยในนามที่หักด้วยผลของเงินเฟ้อ หรือเงินฝืดออกแล้ว
- 4) อัตราดอกเบี้ยประสิทธิผล (Effective Interest Rate) คืออัตราดอกเบี้ยในนามบวกด้วยอัตราต้นทุนธุรกรรมต่างๆ ที่ผู้กู้ต้องจ่ายนอกเหนือจากดอกเบี้ยที่ระบุไว้

ในการกู้ยืมเงินระหว่างประเทศที่มีอัตราดอกเบี้ยที่ใช้อ้างอิงกันระหว่างประเทศที่เป็นคู่สัญญาที่จะตกลงกัน แต่เนื่องจากสภาวะการเงิน เศรษฐกิจของต่างประเทศผันแปรไปตลอดเวลา การที่จะกำหนดอัตราดอกเบี้ยตายตัวไปก็เป็นการเสี่ยงต่อการขาดทุนเป็นอย่างมาก เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยในตลาดไม่แน่นอน ฉะนั้นในการกู้ยืมที่ตกลงทำกันระหว่างประเทศจึงกำหนดอัตราดอกเบี้ยลอยตัว (Floating Rate) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ดังกล่าวอาจจะสูงกว่า หรือต่ำกว่าอัตราดอกเบี้ยในประเทศก็ได้ อัตราดอกเบี้ยจึงเป็นเรื่องสำคัญในการกู้ยืมเงินระหว่างประเทศ เพราะเป็นตัวกำหนดและจูงใจในการที่ผู้กู้จะใช้เป็นข้อพิจารณาว่าผลตอบแทนที่จะได้รับจากการให้กู้ยืมเหมาะสม หรือคุ้มค่าต่อการลงทุนหรือไม่

อัตราดอกเบี้ยที่ใช้ประกอบการกู้ยืมเงินระหว่างประเทศที่นิยมใช้กัน โดยเฉพาะในตลาดการเงิน Euro Dollar ไม่ว่าจะเป็นการกู้ยืมเงินในระยะสั้นหรือระยะยาว คืออัตราดอกเบี้ย LIBOR (London Inter-Bank Offered Rate) โดยเป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารในตลาดการเงินลอนดอนตกลงที่จะให้ยืมแก่ธนาคารชั้นดีด้วยกันเช่นเดียวกับอัตราดอกเบี้ย SIBOR (Singapore Inter-Bank Offered Rate) ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินสิงคโปร์ แต่ทั้งนี้คู่สัญญาอาจจะตกลงกำหนดดอกเบี้ยสูงกว่า LIBOR หรือ SIBOR ก็ได้แล้วแต่จะตกลงกัน⁴¹

อัตราดอกเบี้ยในทางการเงินสามารถแบ่งประเภทออกได้หลายประเภท⁴² ดังนี้

- (1) อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคาร (Inter-bank Rate) เป็นอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในตลาดเงินระยะสั้น เพื่อใช้ปรับสภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ โดยธุรกรรมอาจอยู่ในรูปการ

⁴⁰ ภราดร ปรีคาศักดิ์. (2549). พจนานุกรมเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 215.

⁴¹ อรวรรณ มาตรังศรี. (2528). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกู้ยืมเงินระหว่างประเทศของภาครัฐบาล. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 64.

⁴² ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2549). สถิติเศรษฐกิจและการเงิน ไตรมาส 4. กรุงเทพฯ. หน้า 68-69.

กู้ยืมแบบจ่ายคืนเมื่อทวงถาม (At Call) หรือกู้ยืมแบบมีกำหนดระยะเวลา (Term) ตั้งแต่ 1 วัน ถึง 6 เดือน ทางปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นการกู้ยืมระยะ 1 วัน (Overnight) ร่องมาเป็นการกู้ยืมแบบจ่ายคืนเมื่อทวงถาม ถ้าเป็นการกู้ยืมเงินในตลาดระหว่างสถาบันการเงินด้วยกัน จะเรียกว่า “Interfinance” และ อัตราดอกเบี้ยที่ใช้เรียกกันว่า “Interfinance Rate”

(2) อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (Lending Rate) แบ่งออกได้ คือ

ก. อัตราดอกเบี้ย MLR (Minimum Lending Rate) หรือ (Minimum Loan Rate) หมายถึงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้แบบมีระยะเวลาที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี

ข. อัตราดอกเบี้ย MOR (Minimum Overdraft Rate) หมายถึงอัตราดอกเบี้ยประเภทเบิกเกินบัญชีที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี

ค. อัตราดอกเบี้ย MRR (Minimum Retail Rate) หมายถึงอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่ธนาคารพาณิชย์เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี

(3) อัตราดอกเบี้ยอ้างอิง (Reference Rate) เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ประกาศโดยธนาคารแห่งประเทศไทย จะประกาศทุกวันศุกร์เพื่อใช้ในการอ้างอิงการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากของธนาคารพาณิชย์ไทยในสัปดาห์ถัดไป ประกอบด้วยอัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากระยะเวลา 3 เดือน 6 เดือน และ 12 เดือน โดยอัตราดอกเบี้ยจะคำนวณมาจากอัตราดอกเบี้ยล่าสุดเฉลี่ยของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 5 ธนาคาร ในปัจจุบันการประกาศอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงดังกล่าวของธนาคารแห่งประเทศไทยได้ยกเลิกอัตราดอกเบี้ยอ้างอิง เพื่อให้อัตราดอกเบี้ยเงินฝากลอยตัวตามสภาพแท้จริงของประเทศ

(4) อัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมในตลาดซื้อคืนพันธบัตร (Repurchase Rate) เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการกู้ยืม โดยการซื้อขายพันธบัตรที่มีสัญญาซื้อคืน หรือขายคืนพันธบัตรที่ใช้เป็นหลักหลักทรัพย์วางประกันเช่นพันธบัตรรัฐบาลพันธบัตรธนาคารแห่งประเทศไทย พันธบัตรรัฐวิสาหกิจที่กระทรวงการคลังค้ำประกัน

(5) อัตราดอกเบี้ยมาตรฐาน (Bank Rate) เป็นอัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารกลางเรียกเก็บจากสถาบันการเงินที่ให้กู้ยืมในวงเงินที่กำหนดจากฐานเงินฝากของสถาบันการเงินแต่ละแห่ง โดยการให้กู้ยืมนี้ถือว่าเป็นแหล่งกู้ยืมเงินแหล่งสุดท้าย (Lender of Last Resource) เพื่อรองรับความผันผวนของความต้องการใช้เงินในตลาดเงินเป็นสำคัญ

นอกจากนี้แล้วธนาคารแห่งประเทศไทยยังมีอัตราค่าตอบแทน ในการซื้อขายพันธบัตรกับสถาบันการเงินเพื่อปรับสภาพคล่องสิ้นวัน (End-of-day Liquidity Rate) เป็นอัตราค่าตอบแทนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเรียกเก็บเอาจากสถาบันการเงิน ในการซื้อขายพันธบัตรกับสถาบันการเงินเพื่อปรับสภาพคล่องสิ้นวัน โดยมีข้อสัญญาว่าผู้ขายจะซื้อคืน ทั้งนี้ธนาคารแห่งประเทศไทยจะคิดค่าตอบแทนดังกล่าวในอัตราดอกเบี้ยบน โขบายบวกส่วนต่าง (Margin) ร้อยละ 1.5 ต่อปี

สรุปได้ว่าอัตราดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งจากการกู้ยืมเงิน ปัญหาจึงมีว่าคู่กรณีสามารถตกลงกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ได้หรือไม่นั้น โดยที่ดอกเบี้ยเป็นสิ่งตอบแทนให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งจากการได้ใช้ประโยชน์จากเงินที่ได้กู้ยืมกัน และเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ให้กู้หรือผู้กู้ หรือแม้กระทั่งรัฐในเรื่องของการเก็บภาษีเงินได้ การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดอาจจะเป็นภาระแก่ผู้กู้ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นภาระความเสี่ยงของเจ้าหนี้ โดยเฉพาะสถาบันการเงินในการเรียกเก็บหนี้ หากสถาบันการเงินเรียกดอกเบี้ยต่ำเกินไป ก็จะประสบภาวะความเสี่ยงไม่คุ้มต้นทุนของกิจการ ถ้าเรียกสูงเกินไปก็จะถูกปรับจากธนาคารแห่งประเทศไทย หรือถูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ก็จะกลายเป็นหนี้ด้อยคุณภาพ และธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน จำต้องตั้งสำรองหนี้สูญ ในที่สุดทำให้เกิดขาดสภาพคล่อง รัฐก็จำเป็นต้องนำภาษีรายได้ของประชาชน มาช่วยเหลือไม่ให้สถาบันการเงินประสบปัญหา ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงเกินกว่ากฎหมายกำหนดจึงเป็นเรื่องขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นรัฐจึงได้บัญญัติกฎหมายมารองรับในการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราโดยแยกเป็นบุคคล 2 ประเภท

กรณีประเภทแรก หากเป็นนิติบุคคลหรือสถาบันการเงิน ที่กฎหมายได้บัญญัติให้อำนาจในการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราไว้ ก็สามารถมีสิทธิที่คิดดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้ เช่น พระราชบัญญัติดอกเบี้ยให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดเอาจากผู้กู้ยืมได้สูงกว่าอัตราร้อยละ 15 ต่อปี หรือกรณีโรงรับจำนำ มีพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 ให้อำนาจโรงรับจำนำสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกำหนดได้⁴³

กรณีประเภทที่สอง สำหรับบุคคลทั่วไป ไม่สามารถที่จะคิดอัตราดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้ เนื่องจากกฎหมายได้จำกัดสิทธิไว้โดยชัดแจ้ง หากฝ่าฝืนนอกจากมีผลทางแพ่งที่ตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 แล้ว ยังมีความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ซึ่งเป็นความผิดทางอาญาด้วย

ปัญหาว่าคู่กรณีสามารถตกลงกันที่จะไม่คิดดอกเบี้ยกันได้หรือไม่ โดยที่ดอกเบี้ยเกิดจากข้อตกลงระหว่างคู่กรณี เป็นค่าตอบแทนในการให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ใช้ประโยชน์จากเงินที่ได้กู้ยืมเงิน และอีกฝ่ายหนึ่งควรได้รับประโยชน์คือดอกเบี้ยเป็นการตอบแทน และแนวความคิดสมัยใหม่ว่า (Goes with the principal as the fruit with the tree)⁴⁴ กล่าวคือไม่มีใครที่จะเก็บเงินไว้เฉยๆ ถ้าไม่นำ

⁴³ พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505 มาตรา 17 “ห้ามมิให้ผู้รับจำนำเรียกหรือรับดอกเบี้ยเกินอัตรา ดังต่อไปนี้ (1)เงินต้นไม่เกิน 2,000 บาท ร้อยละ 2 ต่อเดือน (2) เงินต้นไม่เกิน 2,000 บาท ร้อยละ 1.25 ต่อเดือน (3) เงินต้นส่วนที่เกิน 2,000 บาท ร้อยละ 1.25 ต่อเดือน..”

⁴⁴ American Jurisprudence. (1940). Ibid. Vol. 30. Page 10.

ไปฝากไว้ธนาคาร เพื่อเอาดอกเบี้ยก็มักจะนำไปลงทุนทำการค้าหากำไรหรือเอาให้คนกู้เพื่อที่จะได้ประโยชน์ตอบแทนที่เรียกว่า "ดอกเบี้ย" ดังนั้น การที่บุคคลนำเงินของตนออกให้กู้จึงทำให้เขาขาดประโยชน์จากการใช้เงิน จึงจำเป็นต้องใช้ให้เจ้าของเงินได้รับประโยชน์ตอบแทน ในบางประเทศหรือศาสนาได้กำหนดห้ามมิให้ติดดอกเบี้ยระหว่างกันในการกู้ยืมเงิน แต่อาจใช้วิธีการแบ่งปันผลกำไรขาดทุน แต่ในบางครั้งคู่กรณีอาจจะไม่มีการตกลงระบุอัตราดอกเบี้ยไว้โดยชัดแจ้งในสัญญากู้ยืมเงิน หรือในกรณีที่มีการต่ออายุสัญญากู้ยืมเงิน โดยไม่มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในบันทึกต่ออายุสัญญากู้เงิน แต่จะมีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยในสัญญากู้เงินฉบับแรก จึงมีปัญหาว່การที่สัญญากู้เงิน หรือบันทึกต่ออายุสัญญากู้ยืมเงิน ไม่ได้ระบุอัตราดอกเบี้ยกันไว้ ก็สามารถที่จะนำหลักทั่วไปของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7 มาปรับใช้ในการคิดอัตราดอกเบี้ยในร้อยละ $7 \frac{1}{2}$ ต่อปี

แต่ถ้าเดิมสัญญากู้เงินระบุอัตราดอกเบี้ยไว้มากกว่าอัตราร้อยละ $7 \frac{1}{2}$ ต่อปี เช่นอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ต่อมาได้ทำบันทึกต่ออายุสัญญากู้เงินไม่ได้ระบุอัตราดอกเบี้ยไว้ หรือระบุไว้ว่าผลประโยชน์ หรือตอบแทนที่ได้รับ เหมือนสัญญากู้เงินฉบับเดิม เช่นนี้ คู่กรณีจะถือได้หรือไม่ว่าตกลงติดดอกเบี้ยกันในอัตราร้อยละ 15 ต่อปีตามสัญญาเดิม กรณีเรื่องนี้ไม่มีกฎหมายไทยไม่มีการบัญญัติไว้ชัดเจน มีเพียงแต่เรื่องการแสดงออกเจตนาโดยปริยายที่จะสามารถนำไปปรับใช้ได้หรือไม่ โดยยังไม่มีความพิพากษาของศาลฎีกาตัดสินในเรื่องดังกล่าว แต่ในกรณีการเรียกดอกเบี้ยโดยปริยายในประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา สามารถเรียกดอกเบี้ยโดยปริยายได้ด้วย ผู้เขียนเห็นว่าหากไม่มีการระบุไว้โดยชัดแจ้งแล้ว ก็ไม่น่าจะสามารถเรียกดอกเบี้ยได้ตามอัตราเดิม เนื่องจากการติดดอกเบี้ยเป็นเรื่องของความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นของผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง โดยอีกฝ่ายจะต้องระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของตนเอง หากสัญญากู้ยืมเงินไม่ได้กำหนดไว้ หรือกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้แต่น้อยกว่าการทำสัญญากู้เงินครั้งแรก ก็เป็นเรื่องที่เป็นตามสัญญาตกลงกัน แต่ถ้าเป็นกรณีที่ตกลงกันในสัญญากู้เงินไว้ชัดแจ้งว่าอีกฝ่ายหนึ่งไม่ติดดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินครั้งนี้ ต่อมาจะเปลี่ยนใจขอคิดอัตราดอกเบี้ยเอากับผู้กู้

กรณีนี้เห็นว่าไม่สามารถติดดอกเบี้ยได้เช่นกัน เนื่องจากผู้ให้กู้ได้สละสิทธิผลประโยชน์ของตนเองที่จะไม่ติดดอกเบี้ยเอากับผู้กู้แล้ว เว้นแต่ในสัญญากู้เงินจะมีเงื่อนไขตกลงกันไว้เป็นพิเศษ เช่นกรณีของบัตรเครดิตที่ปลอดอัตราดอกเบี้ยค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าไว้ 45 หรือ 55 วันแล้วแต่กรณี โดยคู่กรณีตกลงกันว่าหากผู้ใช้บัตรเครดิตผิดนัดไม่ชำระเงินภายในกำหนดยอมให้ผู้ออกบัตรคิดอัตราดอกเบี้ยเอากับผู้บัตรเครดิตได้ นับตั้งแต่วันที่ได้ใช้จ่ายซื้อสินค้าหรือใช้บริการ หรือในกรณีการซื้อสินค้าเงินผ่อนด้วยการชำระด้วยบัตรเครดิต โดยผู้ให้กู้ยืมเสนอปลอดอัตราดอกเบี้ยศูนย์เปอร์เซ็นต์ 6 หรือ 10 เดือน แต่หากผิดนัดตกลงชำระดอกเบี้ยตั้งแต่วันซื้อสินค้าเป็นต้น อย่างไรก็ตามบางกรณีกฎหมายก็กำหนดไว้ชัดแจ้งห้ามมิให้คู่กรณีเรียกดอกเบี้ยแก่กัน อย่างกรณีเช่นประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีเรื่องของบริษัทเกี่ยวกับเงินปันผล กฎหมายบัญญัติให้เงินปันผลค้างจ่าย ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเอากับบริษัทได้⁴⁵

โดยสรุป สัญญากู้ยืมเงินจะมีดอกเบี้ยหรือไม่ก็ได้ ถ้าต้องการให้มีดอกเบี้ยจะต้องมีข้อตกลงเรียกดอกเบี้ยกันไว้ ข้อตกลงเรียกดอกเบี้ยระหว่างคู่กรณีจะต้องกระทำโดยชัดแจ้งหรือไม่นั้น ในประเทศไทยไม่มีกฎหมายบังคับว่าการกำหนดดอกเบี้ยต้องกระทำโดยชัดแจ้ง หรือต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด ดังนั้นข้อตกลงในการเรียกร้องดอกเบี้ย หรืออัตราดอกเบี้ยจะทำด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ เพราะถ้ากฎหมายประสงค์จะให้กระทำเป็นลายลักษณ์อักษร ก็คงบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ดังเช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 วรรคแรกที่ระบุว่า การกู้ยืมเงินเกินกว่า 50 บาท จะต้อง มีหลักฐานในการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อของผู้ยืมเป็นสำคัญ จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ ต่างกับในกรณีของประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสได้บัญญัติไว้ชัดแจ้งไว้ในมาตรา 1907 วรรค 2 ว่า “การตกลงเรียกดอกเบี้ยต้องชัดแจ้งและต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร”⁴⁶ ซึ่งกฎหมายของฝรั่งเศสได้ระบุการที่จะเรียกดอกเบี้ยไว้ชัดแจ้งในกฎหมาย ต่างกับของไทยที่ไม่ได้กำหนดแต่อย่างใด

2.1.4 รูปแบบการคิดอัตราดอกเบี้ยตามสัญญากู้ยืมเงิน

โดยทั่วไปรูปแบบของการคิดอัตราดอกเบี้ยนั้นขึ้นอยู่กับประเภทและลักษณะของการทำนิติกรรมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งรูปแบบของคิดดอกเบี้ยการกู้ยืมเงิน แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

ประเภทแรก การคิดอัตราดอกเบี้ยลักษณะแบบต่างๆ ไปมีอยู่ในบทบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี ถ้าผู้สัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละ 15 ต่อปี แต่กฎหมายก็ได้ยกเว้นในกรณีที่เป็นสถาบันการเงิน ได้รับสิทธิยกเว้นตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ที่สามารถคิดดอกเบี้ยตามสัญญากู้ยืมเงินเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้

ประเภทที่สอง การคิดดอกเบี้ยแบบทบต้น คือดอกเบี้ยที่คิดจากต้นเงินและดอกเบี้ยที่ค้างชำระ โดยจะนำดอกเบี้ยที่ค้างชำระในแต่ละงวดแต่ละเดือนหรือปี ไปรวมกับต้นเงินและคิดดอกเบี้ย โดยแนวความคิดเรื่องดอกเบี้ยทบต้นสมัยก่อนกาลในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ได้คัดค้านไม่ยอมให้คิดดอกเบี้ยทบต้น โดยถือว่าขัดต่อนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ส่วนประเทศไทยได้บัญญัติห้ามมิให้มีการคิดดอกเบี้ยทบต้นไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่ผู้

⁴⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1205 “เงินปันผลนั้น แม้จะค้างจ่ายอยู่ ท่านว่าหาอาจคิดเอาดอกเบี้ยแก่บริษัทได้ไม่”

⁴⁶ Civil Code. Art. 1907 “.. The rate of conventional interest must be fixed in writing.”

สัญญาจะตกลงกันทำเป็นหนังสือหรือมีประเพณีการค้าขาย⁴⁷ หรือในการค้าขายอย่างอื่นทำนองเช่นเดียวกัน

2.1.5 อัตราดอกเบี้ยในรูปแบบค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย

การให้สินเชื่อของบริษัททางการเงิน ซึ่งแต่เดิมสถาบันการเงินจะไม่ได้เน้นในการเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายจากลูกค้ามากนัก โดยมักจะเน้นการบริหารเงินจากส่วนต่างของเงินฝากกับเงินที่ปล่อยสินเชื่อ หรือการค้าขายเงินตราต่างประเทศ หรือรายได้จากดอกเบี้ยเป็นหลัก เนื่องจากสภาพสังคมเปลี่ยนไปมีการแข่งขันกันมากขึ้นในการปล่อยสินเชื่อ โดยเฉพาะสินเชื่อส่วนบุคคล หรือสินเชื่อจากการใช้วงเงินสด หรือจากการใช้บัตรเครดิตมากขึ้น สถาบันการเงินต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทยและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่นพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พ.ศ. 2528 พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 และประกาศที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องแข่งขันธุรกิจกับธนาคารต่างประเทศ อีกทั้งบริษัทที่ให้สินเชื่อ บริษัทบัตรเครดิต (Non Bank) ต่างก็มีการบริหารจัดการที่ต้นทุนต่ำ มีเทคโนโลยีทันสมัย บริการรวดเร็ว มีสิ่งตอบแทน ของกำนัล ชักจูงที่ดีกว่า

ดังนั้นสถาบันการเงิน ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล และบริษัทบัตรเครดิต จึงเปลี่ยนมาเป็นการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่างๆแทนโดยผลักภาระไปให้ลูกค้า โดยที่การให้สินเชื่อส่วนบุคคลเป็นการกู้ยืมอย่างหนึ่ง เป็นสัญญาใช้สินเปลือง อาจจะมีค่าตอบแทนก็ได้ ค่าตอบแทนที่ผู้กู้ยืมจะต้องเสียมีชื่อเฉพาะเรียกว่า”ดอกเบี้ย” ดอกเบี้ยจะเป็นเงินตราก็ได้ หรือจะเป็นทรัพย์สินอื่นๆ เช่นข้าว หรือเกลือ เป็นต้น

ในการเรียกดอกเบี้ยเป็นทรัพย์สินอื่นอันมิใช่เงินตรา ตามกฎหมายคุ้มครองจะตกลงล่วงหน้ากำหนดให้ส่งทรัพย์สินอื่นอันมิใช่เงินตราก่อนไม่ได้ โดยจะต้องคิดดอกเบี้ยเป็นเงินตราก่อนแล้วจึงนำส่งทรัพย์สินอื่นเป็นจำนวนเท่าราคาเงินตราที่คิดนั้น เช่นกู้ยืมเงินกัน 800 บาท ตกลงเรียกดอกเบี้ยโดยการให้ผู้ยืมส่งข้าวเดือนละ 1 กระสอบ ถือเป็นโมฆะ แต่หากตกลงว่าทุกเดือนผู้ยืมจะส่งข้าวเป็นราคา 10 บาท ซึ่งเท่ากับอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ดังนี้ไม่เป็นโมฆะ⁴⁸

ส่วนดอกเบี้ยในกฎหมายฝรั่งเศส⁴⁹ คู่สัญญาสามารถจะกำหนดดอกเบี้ยกันได้ในการกู้ยืมเงินเป็นผลิตภัณฑ์อาหาร (Derèe) หรือสังหาริมทรัพย์อื่นใด⁵⁰

⁴⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 655.

⁴⁸ ศ.ดร.จิด เศรษฐบุตร. (2531). ความรู้เบื้องต้นแห่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม ฝากทรัพย์สิน แก้ไขเพิ่มเติมโดย ศ.จิตติ ติงศภัทย์ และ ศศ.สุธีร์ สุภนิธย์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 72-73.

⁴⁹ ศ.ดร.ไมทซิด เอกจริยกร. (2546). ยืม ฝากทรัพย์สิน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 102.

อาจกล่าวได้ว่าอัตราดอกเบี้ยเป็นการกำหนดค่าตอบแทนในการใช้เงินหรือวงเงินการใช้เงิน ในรูปของดอกเบี้ยที่คู่สัญญาตกลงกัน แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือมีกฎหมายรองรับให้มีสิทธิที่จะเรียกหรือรับดอกเบี้ยเกินอัตราจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ หากมีการตกลงให้เรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือขัดต่อกฎหมายข้อตกลงนั้นมีผลเป็นโมฆะ⁵⁰ ปัญหาว่าการที่เจ้าหนี้ที่เป็นสถาบันการเงิน หรือผู้ประกอบการธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคล หรือบริษัทบัตรเครดิต ตามที่ประกาศกระทรวงการคลังและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้สิทธิสามารถคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมแล้วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และหากผิดนัดผิดสัญญาเจ้าหนี้สามารถที่จะคิดอัตราดอกเบี้ยในอัตราผิดนัดได้ (ปัจจุบันอัตราผิดนัดประมาณอัตราร้อยละ 28 ต่อปี) พร้อมทั้งคิดเบี้ยปรับ เมื่อนำมารวมคำนวณเป็นจำนวนหนี้ที่สูงมากสำหรับลูกหนี้จะนำเงินมาชำระหนี้คืนเจ้าหนี้

ปัญหาว่าการที่เจ้าหนี้ได้กำหนดครุณไว้ใญ่สัญญาคู่ขั้มีสามารถมีสิทธิ ในการที่จะเรียกอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆดังกล่าว จะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือไม่ แม้ฝ่ายเจ้าหนี้ต้องการระบุไว้เพื่อลวามชัดเจนของสัญญา ซึ่งลูกหนี้จะต้องรับภาระค่าใช้จ่าย และเพื่อเป็นการลงโทษหรือป้องปรามไม่ให้ลูกหนี้ผิดนัดตามสัญญา โดยลูกหนี้เองจะต้องมีการวางแผน และบริหารการใช้เงินของตนเองก็ตาม จากการศึกษาพบว่ายังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมาย หรือคำพิพากษาของศาลที่วินิจฉัยเป็นบัญญัติฐานไว้ห้ามมิให้เจ้าหนี้มีสิทธิที่จะคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินและค่าใช้จ่าย เมื่อรวมกันแล้วมีอัตราสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ ในส่วนของสถาบันการเงินกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนได้รับยกเว้นให้สามารถคิดอัตราดอกเบี้ยสูงเกินกว่ากฎหมายกำหนดได้ แต่ก็ยังไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดอัตราสูงสุดเพดานของอัตราดอกเบี้ย ดังเช่นกรณีสัญญาขายฝาก จึงเห็นได้ว่าแม้จะมีกฎหมายกำหนดห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี หากกำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้นก็ให้ลดลงมาเหลืออัตราร้อยละ 15 ต่อปี ก็ตาม แต่ในข้อเท็จจริงตามมาตรา 654 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แทบจะไม่ได้นำมาใช้ในทางปฏิบัติได้เลย เนื่องจากพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 อันเป็นกฎหมายเฉพาะได้บัญญัติและมีบทลงโทษทางอาญาสำหรับบุคคลที่เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด และมีผลทำให้ข้อตกลงของสัญญานั้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชนตกเป็นโมฆะ

⁵⁰ Civil Code Chapter II Art. 1905 "It is lawful to stipulate interest for a simple loan ,either of money, or of commodities, or of other movable things."

⁵¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150.

แต่เดิมศาลฎีกาได้เคยมีพิพากษาให้เป็น โฆษะทั้งหมด⁵² ภายหลังจากศาลฎีกาได้พิพากษาให้ตกเป็น โฆษะเฉพาะดอกเบี้ยเท่านั้น⁵³ ต้นเงินกู้ยืมยังสมบูรณ์อยู่ตามกฎหมาย⁵⁴ ดังนั้นอัตราดอกเบี้ยนอก จากถูกจำกัดโดยกฎหมายดังกล่าวแล้ว ถ้าพิพากษาของศาลฎีกายังได้ตัดสินให้สถาบันการเงิน ผู้ ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล บริษัทบัตรเครดิต ต่างได้รับชำระหนี้ไม่เต็มจำนวนเงินตาม สัญญา อาจเนื่องจากข้อสัญญาที่เขียนไม่รัดกุม การพิสูจน์พยานหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงการคิด อัตราดอกเบี้ยที่สลับซับซ้อน เป็นต้น ส่งผลทำให้รายได้อันมาจากดอกเบี้ย จึงมีความเสี่ยงไม่แน่นอน แนวทางวิธีการเรียกเก็บโดยคิดอัตราค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายต่างๆและเบี้ยปรับเอาเก็บลูกค้า จึงเป็น รายได้ทางหนึ่งของผู้ประกอบธุรกิจในการเรียกเก็บจากผู้ผิดนัดผิดสัญญา ดังกรณีของสัญญาอื่น เช่นสัญญาขายฝากหรือสัญญาเช่าซื้อ โดยที่ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้สถาบัน การเงิน ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล บริษัทบัตรเครดิต (Non Bank) สามารถมีสิทธิ เรียกเก็บอัตราค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่างๆจากลูกค้าได้ ทั้งนี้ยังไม่รวมการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่างๆ เริ่มตั้งแต่มีการจัดหาตัวแทนในการจัดหากลุ่มผู้ให้กู้ยืมเงิน ค่าใช้จ่ายที่ตัวแทน (Agent) หรือผู้จัดการเงินกู้ (Manager) ที่ได้ใช้ไปในการจัดหาเงินกู้ให้แก่ผู้กู้ สามารถแยกประเภท ของค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่าย ได้แก่⁵⁵

1) ค่าธรรมเนียมในการจัดการเงินกู้ (Management Fee) เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้จัดการต้องเสีย หรือใช้จ่ายในการจัดหาผู้ให้กู้ โดยจ่ายเป็นอัตราร้อยละที่แน่นอนของจำนวนทุนที่ให้จัดการ (Flat Rate) ค่าธรรมเนียมเป็นค่าจ้างในการจัดการร่วมกันให้กู้ เริ่มตั้งแต่การวางแผน การจัดการรวมกลุ่ม ผู้ให้กู้ที่สนใจ การเจรจาต่อรอง การจัดการด้านเอกสาร พิจารณาต่างๆ และจัดหาแหล่งเงินทุนมาให้ ส่วนของผู้จัดการจำนวนเงินค่าธรรมเนียมแล้วแต่การเจรจาต่อรองเป็นกรณีๆไป การคำนวณค่า ธรรมเนียมจะคิดเป็นร้อยละของจำนวนเงินกู้ทั้งหมด จะเรียกเก็บ หรือชำระกันเมื่อลงนามในสัญญา กู้ยืมเงิน

⁵² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1364/2514 หนี้ตามสัญญาผู้ที่โจทก์นำมาฟ้องขอให้จำเลยล้มละลายคือดอกเบี้ยเกิน อัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ โจทก์หาได้ส่งมอบเงินที่วางให้ผู้กู้กันแก่จำเลยไม่ สัญญาผู้ที่ฟ้องตกเป็น โฆษะ

⁵³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1647/2549 สัญญากู้ยืมเงินที่โจทก์มาเป็นมูลฟ้องคดีนี้ เงินกู้ส่วนที่เกิน 350,000 บาท เป็นดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงินที่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ เป็นดอกเบี้ยต้องห้ามตาม ป.พ.พ. มาตรา 654 และ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา มาตรา 3(ก) ส่วนของต้นเงินที่มาจากดอกเบี้ยที่ไม่ชอบทั้งหมด ตกเป็น โฆษะ แต่สัญญากู้ยืมเงินแม้จะมีส่วนของต้นเงินที่ไม่ชอบรวมอยู่ด้วย ก็ไม่ทำให้ส่วนของต้นเงินที่ชอบจำนวน 350,000 บาท เสียไปด้วย เพราะทั้งสันนิษฐานโดยพฤติการณ์แห่งกรณีได้ว่าโจทก์จำเลยเจตนาให้ส่วนที่เป็น โฆษะแยกออก จากส่วนที่เป็น โฆษะได้ ตามป.พ.พ. มาตรา 173.

⁵⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173.

⁵⁵ อรรถรณ มาตราตั้งศรี. เล่มเดิม. หน้า 69.

2) ค่าธรรมเนียมในการเป็นตัวแทน (Agent Fee) เป็นค่าใช้จ่ายของตัวกลางในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของผู้กู้ในการจัดหาเงินกู้โดยมีลักษณะเหมือนกรณี Management แต่ในกรณีของ Agent Fee เป็นค่าธรรมเนียมที่จ่ายให้แก่ตัวแทน ในกรณีจัดบริหารงานต่างๆ ขณะที่เงินกู้ยังมียอดภาระต้องชำระหนี้ ค่าธรรมเนียมขึ้นอยู่กับลักษณะ หรือความยุ่งยากของงานและจำนวนของผู้ร่วมให้กู้ยืม บางกรณีจะจ่ายเงินชำระให้ครั้งเดียวเมื่อลงนามในสัญญากู้ยืม ส่วนใหญ่มักตกลงกันชำระเป็นรายปี ตัวแทนปกติตั้งขึ้นสำหรับบริหารงานภาระเงินกู้ที่มีระยะเวลางานที่ต้องทำ

3) ค่าธรรมเนียมในการเตรียมเงินสดสำรองให้กู้หรือค่าผูกพันหนี้ (Commitment Fee) เป็นค่าธรรมเนียมที่ผู้กู้จะต้องเสียให้แก่ผู้ให้กู้ ในการที่ผู้ให้กู้ได้กันเงินให้ไว้สำหรับในแต่ละงวดที่จะมีการเบิกจ่าย หรือแม้ว่าจะไม่มีการเบิกจ่ายเงินกู้ ผู้กู้จะต้องเสียค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้ให้กู้เสมอ และเป็นจำนวนเงินเท่าใด จะมีการกำหนดไว้ในสัญญา

4) ค่าธรรมเนียมในการค้ำประกัน (Guarantee Fee) เป็นค่าธรรมเนียมที่ธนาคารเรียกเก็บจากลูกค้าในการที่ธนาคารได้ออกหนังสือค้ำประกันแก่หน่วยงานของราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ เช่นหนังสือค้ำประกันการใช้ไฟฟ้า หนังสือค้ำประกันในการประมูลงานราชการ เป็นต้น

2.1.6 การคำนวณอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมต่างๆ

ในการคำนวณอัตราดอกเบี้ย และค่าธรรมเนียมต่างๆของแต่ละบริษัทจะไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนในการคำนวณบัตรเครดิตหากมีการใช้เบิกถอนเงินสด และใช้บริการซื้อสินค้า ก็จะแยกคำนวณอัตราดอกเบี้ยออกจากกัน

ตารางที่ 2.1 ตารางการสูตรกรณีเบิกถอนเงินสดล่วงหน้า และใช้บริการซื้อสินค้า

1. ดอกเบี้ย = $\frac{\text{จำนวนเงินที่ถอน} \times \text{อัตราดอกเบี้ยต่อปี} \times \text{จำนวนวัน (นับตั้งแต่วันถอนถึงวันชำระ)}}{365 \text{ วัน}}$
2. ค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน = $\frac{\text{จำนวนเงินที่ถอน} \times \text{อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินต่อปี} \times \text{จำนวนวัน (นับตั้งแต่วันถอนถึงวันชำระ)}}{365 \text{ วัน}}$

บางบริษัทนอกจากจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยระบุไว้ในสัญญาแล้วยังได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการถอนเงินสดไว้อีกต่างหากด้วย

ตารางที่ 2.2 ตารางการคำนวณการใช้บัตรเครดิตผ่อนชำระหรือชำระล่าช้า โดยบริษัทผู้ประกอบธุรกิจจะคำนวณตั้งแต่วันที่บันทึกการขาย (Posting Date) ถึงวันชำระแต่ละยอดดังนี้

1. ยอดค่าใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตรอบบัญชีที่ \times (อัตราดอกเบี้ย+อัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงินต่อปี) \times จำนวนวันหาร 365 วัน
2. ยอดเงินต้นคงเหลือจากการผ่อนชำระ \times (อัตราดอกเบี้ย+อัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงินต่อปี) \times จำนวนวันหาร 365 วัน
3. ยอดค่าใช้จ่ายเพิ่มรอบบัญชีนี้ \times (อัตราดอกเบี้ย+อัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงินต่อปี) \times จำนวนวันหาร 365 วัน

2.1.7 การคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมของสถาบันการเงิน

ในการกู้ยืมเงินจะมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ไม่ให้ผู้กรณีกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราร้อยละ 15 ต่อปี แต่เนื่องจากสภาพการเงินของตลาดโลกได้เปลี่ยนแปลงไปการที่ไปจำกัดอัตราดอกเบี้ยไว้ที่อัตราร้อยละ 15 ต่อปี จะเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และทำให้ขาดความคล่องตัวที่ทางราชการจะใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือ เพื่อเป็นประโยชน์ในทางนโยบายทางการเงินที่แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่างๆของประเทศ⁵⁶ รัฐจึงได้บัญญัติตราพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 มาตรา 3 ให้ความหมายของ “สถาบันการเงิน” หมายถึง

- 1) ธนาคารแห่งประเทศไทย
- 2) ธนาคารพาณิชย์ตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารพาณิชย์
- 3) บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
- 4) สถาบันการเงินอื่นที่รัฐมนตรีกำหนด โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ประกาศให้ไว้ เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2523 ต่อมาในวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2523 ได้มีประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม ประกาศฉบับนี้ได้กำหนดอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือธนาคารพาณิชย์อาจคิดจากผู้กู้ยืมได้ไม่เกินร้อยละ

⁵⁶ เหตุผลในการออกพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523.

ละ 18 ต่อปี และไม่เกินร้อยละ 20 ต่อปี สำหรับบริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์

ต่อมากระทรวงการคลังได้ออกประกาศ เรื่องอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่สถาบันการเงิน อาจคิดได้จากผู้กู้ยืม (ฉบับที่ 5) และ (ฉบับที่ 6) ออกมาใช้บังคับประกาศฉบับนี้ สำคัญ คล้ายคลึงกับประกาศฉบับแรก กล่าวคือ มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสูงสุดไว้ ดังนี้

(1) อัตราสูงสุดของดอกเบี้ยตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด อาจคิดได้จากผู้กู้ยืมได้ไม่เกินร้อยละ 19 ต่อปี

(2) อัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์ อาจคิดจากผู้กู้ยืมได้ไม่เกินร้อยละ 19 ต่อปี เว้นแต่ การให้สินเชื่อเพื่อการส่งสินค้าเฉพาะส่วนที่มีเอกสารนำเข้าไปประกอบให้คิดได้ไม่เกิน อัตราดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์ต้องจ่ายในการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศ ตามเอกสารนำเข้าดังกล่าว บวกด้วยอัตราไม่เกินร้อยละ 1.5 ต่อปี

(3) อัตราสูงสุดของดอกเบี้ยที่บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ อาจคิดจากผู้กู้ยืมได้ไม่เกินร้อยละ 21 ต่อปี

โดยที่ประกาศกระทรวงการคลังแต่ละฉบับดังกล่าวออกมามีใช้บังคับ ยกเว้นให้สถาบันการเงินสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยได้เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ไม่ต้องห้ามตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 และมีได้ขัดแย้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 แต่อย่างไรก็ตามอัตราดอกเบี้ยตามประกาศของกระทรวงการคลังดังกล่าวใช้ เฉพาะสัญญากู้ยืมเงินที่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคือสถาบันการเงินเท่านั้น ซึ่งขณะนี้ ทางรัฐโดยกระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำลังเสนอร่างพระราชบัญญัติธุรกิจ สถาบันการเงิน พ.ศ. เป็นการปรับปรุงกฎหมายสถาบันการเงินว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ และ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ รวมเป็นฉบับ เดียวกัน โดยยกเลิกกฎหมายดังกล่าวที่เกี่ยวข้องรวม 15 ฉบับ⁵⁷ และให้คำนิยาม “สถาบันการเงิน” เพียง 3 ประเภท คือธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์⁵⁸ แต่การระบุถึงกลุ่ม ธุรกิจทางการเงิน ประกอบด้วยสถาบันการเงินและบริษัทอื่นที่ประกอบธุรกิจทางการเงิน⁵⁹ มีการ กำหนดบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งกรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของ สถาบันการเงินอย่างชัดเจน⁶⁰ ส่วนอัตราดอกเบี้ยได้กำหนดให้สถาบันการเงินประกาศข้อมูลในเรื่อง

⁵⁷ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 3.

⁵⁸ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 4 .

⁵⁹ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 53.

⁶⁰ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 24.

อัตราดอกเบี้ย อัตราส่วนลด และค่าบริการต่างๆ ไม่ว่าจะมีการเรียกชื่อเป็นอย่างอื่น รวมทั้งข้อมูลอื่นๆตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดโดยประกาศในสื่อใดๆตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด⁶¹ ร่างกฎหมายธุรกิจสถาบันการเงินดังกล่าว ยังกำหนดให้สถาบันการเงินแจ้งและแสดงวิธีการและรายละเอียดในการคำนวณอัตราค่าบริการรายปี ให้ประชาชนและลูกค้าทราบ โดยอัตราค่าบริการรายปีรวมถึงดอกเบี้ยและค่าบริการ ทั้งนี้ร่างกฎหมายยังธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจในการประกาศกำหนดวิธีการคำนวณ อัตราค่าบริการรายปีให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติได้⁶² และร่างกฎหมายดังกล่าวยังให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทย สามารถประกาศกำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติในเรื่องต่างๆได้ เช่นดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่อาจเรียกได้หรือจ่ายได้ ค่าบริการที่อาจเรียกได้ เงินมัดจำ หรือเบี้ยปรับที่อาจเรียกได้⁶³ ถือว่าเป็นการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับสถาบันการเงินครั้งใหญ่เลยทีเดียว

2.1.8 การคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมของผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคล และบริษัทบัตรเครดิต

ในการคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมของผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคล และบริษัทบัตรเครดิต สามารถทำได้โดยอาศัยประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ให้อำนาจในการคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม เอากับลูกค้า ดังนี้

1) บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย⁶⁴ ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมอย่างชัดเจน มีเพียงแต่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้กว้างๆ ตามข้อ 4.10 โดยให้ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์จะต้องประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นๆ โดยประกาศให้ผู้บริโภคทราบ ณ สถานที่ทำการทุกแห่ง ล่วงหน้าก่อนวันที่จะเริ่มเปลี่ยนแปลงไม่น้อยกว่า 14 วัน ซึ่งการกำหนดค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นๆ จัดให้เป็นไปตามกลไกของตลาด โดยตามประกาศดังกล่าวไม่ได้กำหนดอัตราเพดานขั้นสูงสุดไว้

2) บัตรเครดิต ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ใช้กับผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตฉบับแรกเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2547 และถูกยกเลิกมาใช้ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2548⁶⁵ โดยข้อ 4.3

⁶¹ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 38.

⁶² ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 40.

⁶³ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 46.

⁶⁴ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับลงวันที่ 8 ธันวาคม 2547.

⁶⁵ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ บัตรเครดิต ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2548.

กำหนดคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิตทั้งบัตรหลักและบัตรเสริม จะต้องมียอดได้ไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน หรือไม่ต่ำกว่า 180,000 บาทต่อปี และกำหนดการคิดดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมต่างๆ ดังนี้

2.1) ให้ประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย ค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นๆ โดยเปิดเผย ณ สถานที่ทำการทุกแห่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงหรือเงื่อนไขใดๆ ต้องแจ้งผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภค ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 30 วัน

2.2) ให้แจ้งรายละเอียดตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

2.3) ในกรณีผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตจะเรียกเก็บค่าบริการ หรือค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากรายการตามแบบที่กำหนด จะต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน

2.4) ในการให้บริการเบิกถอนเงินสดโดยการผ่านบัตรเครดิต ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตจะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายใดๆ ไม่เกินร้อยละ 3 ของจำนวนเงินสดที่เบิกถอนนั้น

2.5) ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตอาจเรียกเก็บดอกเบี้ย สำหรับในหนี้ค้างชำระดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด ค่าปรับในการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการอื่นใดได้ แต่เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี

2.6) ค่าธรรมเนียม และค่าบริการอื่นใด ไม่รวมถึงค่าธรรมเนียมในการดำเนินงานที่ระบุในแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด และค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายใด ตามข้อ 3, 4 และ 7

2.7) ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต อาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ถือบัตร ได้ดังนี้

2.7.1) ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการติดตามทวงถาม การชำระหนี้ตามจำนวนเงินที่ใช้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่กรณี

2.7.2) ค่าปรับกรณีเช็คคืน ไม่เกิน 200 บาท ต่อครั้ง

2.8) ห้ามมิให้ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตนำค่าปรับและค่าใช้จ่ายมารวมกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระเพื่อคิดค่าปรับอีก

3) สินเชื่อส่วนบุคคล (Personal Loan) ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกมาใช้สำหรับผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน⁶⁶ ตามข้อ 4.3 กำหนดคุณสมบัติผู้ใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล ไว้เพียงแต่ให้แสดงผู้ประกอบการเห็นว่าเป็นผู้มีฐานะทางการเงินเพียงพอสำหรับการชำระหนี้ได้เท่านั้น และข้อ 4.4 กำหนดวงเงินให้สินเชื่อส่วนบุคคลไว้ไม่เกิน 5 เท่าของรายได้ของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อเดือน ในส่วนของดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ ตามประกาศข้อ 4.5 ที่ได้กำหนดเงื่อนไข ดังนี้

⁶⁶ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549.

3.1) ผู้ประกอบธุรกิจอาจเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ ต้องไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละ 15 ต่อปี) โดยอัตรารวมสูงสุดแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี (Effective Rate)

3.2) ผู้ประกอบธุรกิจอาจเรียกเก็บค่าใช้จ่ายตามที่จ่ายไปจริง และพอสมควรแก่เหตุ เฉพาะเรื่องอันได้แก่

3.2.1) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบธุรกิจต้องจ่ายให้แก่ราชการ

3.2.2) ค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบธุรกิจต้องจ่ายให้แก่บุคคลอื่นหรือหน่วยงานภายนอก โดยมีหลักฐานการชำระเงินที่สามารถตรวจสอบได้

3.2.3) ค่าใช้จ่ายที่ทำให้ต้นทุน ในการดำเนินงานของผู้ประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากการให้บริการแก่ผู้บริโภค หรือการผิคนัดชำระหนี้ของผู้บริโภค

3.3) ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจนำดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ ตาม (1) และค่าใช้จ่ายตามที่ได้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุตาม (2) มารวมกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ เพื่อคิดดอกเบี้ย และค่าปรับอีก

นอกจากนั้นแล้วประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าว ยังกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องประกาศเผยแพร่อัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ และค่าใช้จ่าย ปิดประกาศ ณ สำนักงานทุกแห่ง เผยแพร่ลงในเว็บไซต์ (Website) ของผู้ประกอบธุรกิจ และจัดเก็บต้นฉบับในรูปแบบของเอกสาร หรือสื่อคอมพิวเตอร์เป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี นับแต่วันที่รายละเอียดดังกล่าวมีผลใช้บังคับ

ตารางที่ 2.3 ตารางการคิดอัตราดอกเบี้ยของบัตรเครดิตทรอนิกส์ ในการคิดอัตราดอกเบี้ย การปลอดเวลาชำระค่าใช้จ่ายซื้อสินค้า และบริการของบริษัทที่ให้บริการบัตรเครดิต⁶⁷

รายชื่อบริษัท	อัตราดอกเบี้ย	ค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน	ค่าธรรมเนียมเบิกถอนเงินสด	ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี	ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถาม/ค่าเนิ่นคดี	ระยะเวลาปลอดดอกเบี้ย (วัน)
บัตรเครดิตธนาคารกสิกรไทย	20%	3%	3%	3,500 - ฟรีปีแรก *	-	15 วัน นับจากวันสรุปรายการ
บัตรเครดิต บจ.เอไอ จีคาร์ด ๗ (AIG)	15%	5%	3%	ฟรีตลอดชีพ	200 บาท ต่อครั้ง	45

⁶⁷ อัตราดอกเบี้ยของบริษัทบัตรเครดิต. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2550. จาก http://www.silkspan.com/crd_1.asp?typeddealer=sanook/

รายชื่อบริษัท (ต่อ)	อัตราดอกเบี้ย	ค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน	ค่าธรรมเนียมเบิกถอนเงินสด	ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี	ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถาม/ดำเนินคดี	ระยะเวลาปลอดดอกเบี้ย (วัน)
บัตรเครดิตธนาคารยูโอบี	20%	-	3%	ฟรีตลอดชีพ	เรียกเก็บตามที่เกิดขึ้นจริง	25-55 วัน นับจากวันสรุปยอดรายการ
บัตรเครดิตธนาคารฮ่องกงและเซี่ยไฮ้ (HSBC)	20%	-	3%	ฟรีปีแรก	เรียกเก็บตามที่เกิดขึ้นจริง	51
บัตรเครดิตของธนาคารแอสเตนคาร์ดชาร์เตอร์	20%	-	3%	1,700 – 850 บาทต่อปี *	250 บาท ต่อเดือน	55
บัตรเครดิตธนาคารซิตีแบงก์ (Citibank)	20%	-	3%	ฟรี – 1,250 บาท ต่อปี *	เรียกเก็บตามที่เกิดขึ้นจริง	55
บัตรเครดิตไดเนอร์สคลับ (Diners Club)	20%	-	3%	750 – 1,800 บาท ต่อปี	เรียกเก็บตามที่เกิดขึ้นจริง	45/55
บัตรเครดิตกรุงไทย (KTC)	15%	2.75 – 3%*	3%	ฟรีตลอดชีพ	250 บาท ต่อครั้ง	45
บัตรเครดิตธนาคารทหารไทย ⁶⁸	18-20%	-	3%	ฟรี – 1,000 บาท ต่อปี *	-	50
บัตรเครดิตของธนาคารไทยพาณิชย์	18 %	-	3%	ฟรี (มีเงื่อนไข)	-	51
บัตรเครดิตของธนาคารกรุงเทพ	18-20%	-	3%	500 – 1,500 บาท *	-	45
บัตรเครดิตของบัตรกรุงศรี จีอี	10-15%	8 – 5%	3%	ฟรีตลอดชีพ	250 – 350 บาท ต่องวด	45
บัตรเครดิตของบัตรเซนทรัลมาสเตอร์การ์ด	12%	6%	3%	50 – 100 บาท ต่อปี	250 – 350 บาท ต่องวด	50
บัตรเครดิตอเมริกันเอ็กซ์เพรส	18%	-	3%	800 – 3,000 บาท ต่อปี *	เรียกเก็บตามที่เกิดขึ้นจริง	55

⁶⁸ อัตราดอกเบี้ยของธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน). (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2550. จาก

รายชื่อบริษัท (ต่อ)	อัตราดอกเบี้ย	ค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน	ค่าธรรมเนียมเบิกถอนเงินสด	ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี	ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถาม/ค่าเนิ่นคดี	ระยะเวลาปลอดดอกเบี้ย (วัน)
บัตรเครดิตออออน มาสเตอร์การ์ด /วีซ่า	20%	-	20%	100 – 200 บาท ต่อปี	เรียกเก็บตามที่เกิดขึ้นจริง	52

* ขึ้นอยู่กับประเภทของบัตรเครดิต

นอกจากนี้บัตรเครดิตยังมีค่าธรรมเนียมต่างๆ เช่นค่าธรรมเนียมในการชำระเงิน โดยชำระโดยการหักผ่านบัญชีธนาคาร การชำระหนี้ที่บริเวณหน้าเคาน์เตอร์ของธนาคารหรือตัวแทนการชำระโดยเช็ค ธนาคารดีทางไปรษณีย์ ชำระโดยผ่านเครื่อง ATM ชำระผ่านระบบโทรศัพท์อัตโนมัติ หรือชำระโดยผ่านระบบอินเตอร์เน็ต เป็นต้น ค่าธรรมเนียมในการออกบัตรใหม่กรณีสูญหายหรือชำรุด ค่าธรรมเนียมในการขอใบแจ้งยอดบัญชี ค่าธรรมเนียมในการขอสำเนาใบบันทึกการขาย การขอรหัสประจำตัวบัตรเครดิตใหม่แทนรหัสเดิม ค่าธรรมเนียมในการขอตรวจสอบรายการ และค่าธรรมเนียมกรณีอื่นๆ ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย หรือของสถาบันการเงินกำหนด

ตารางที่ 2.4 ตารางการคิดค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่าย การใช้วงเงินสด วงเงินพิเศษส่วนบุคคล หรือบัตรเงินสด⁶⁹

รายชื่อบริษัท	อัตราดอกเบี้ย	ค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน	ค่าปรับจ่ายเงินคืนก่อนกำหนด	เบี้ยปรับผิดนัด	ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี	ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถาม/ค่าเนิ่นคดี
บจ.เอไอจีการ์ด (AIG)	15%	9 - 13% *	-	28%	ฟรี/500 บาท	250 บาทต่อครั้ง
ธนาคารซีทีแบงก์ (Citibank)	27-28% **	-	28%	28%	1,000 บาท	250 บาทต่อครั้ง
บมจ.ธนาคารแสตนดาร์ดชาร์เตอร์	MRR ***+ 19% (28%) ต่อปี	-	28%	28%	500-1,700 บาท	250-290 บาท ต่อเดือน**
บมจ.ธนาคารยูโอบี	MRR ***+ 13.25-18.25% (22.25-27.25%) ต่อปี	-	-	28%	ฟรีตลอดชีพ	250 บาท ต่อเดือน

⁶⁹ อัตราดอกเบี้ยของบริษัทบัตรเครดิต. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2550. จาก http://www.silkspan.com/crd_2.asp?typedealer=sanook/

รายชื่อบริษัท (ต่อ)	อัตราดอกเบี้ย	ค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน	ค่าปรับจ่ายเงินคืนก่อนกำหนด	เบี้ยปรับผิดนัด	ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี	ค่าใช้จ่ายในการติดตามพวงตาม/ค่าเนิ่นคดี
บมจ.ธนาคารกสิกรไทย	20-27% ต่อปี	-	-	28%	ฟรี	-
บมจ.บัตรกรุงไทย	15% ต่อปี	13% ต่อปี	-	28%	ฟรีตลอดชีพ	250 บาทต่อครั้ง
บมจ.ธนาคารทหารไทย ⁷⁰	16-18% ต่อปี **	0.5% ของวงเงินสินเชื่อ	2% ของยอดเงินต้นคงเหลือ	28%	ฟรี	-
บมจ.อีซี บาย	28% ต่อปี	13% ต่อปี	-	28%	-	45% ของยอดสินเชื่อคงค้าง 200 บาท ต่อครั้ง
บจ.จีอีแคปปิตอล (ประเทศไทย) (ควิกแคช QuikCash)	13.82% ต่อปี	13.83% ต่อปี	28%	28%	ฟรีตลอดชีพ	250-350 บาท ต่องวด
บจ.เอนอริคการ์ด เซอร์วิสเซสฯ	13.91-14.16% ต่อปี *	4.36-12.84% ต่อปี	28%	28%	ฟรี	250-350 บาท ต่องวด

* ขึ้นอยู่กับวงเงินสินเชื่อที่อนุมัติ, ** ขึ้นอยู่กับประเภทสินเชื่อ

*** MRR คืออัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากรายย่อยร้านค้า เป็นอัตราลอยตัว และอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามที่ธนาคารประกาศเป็นคราวๆ

การคิดค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่าย การใช้วงเงินสด วงเงินพิเศษส่วนบุคคล หรือบัตรเงินสด เป็นการให้สินเชื่อโดยให้วงเงินในการเบิกเงินสดแก่ลูกค้า โดยสถาบันการเงินหรือบริษัทให้สินเชื่อบางแห่งจะโอนจำนวนเงินที่ลูกค้าได้รับการพิจารณาอนุมัติเข้าบัญชี หรือเบิกเงินสดโดยใช้บัตรเดบิต หรือบัตร ATM ซึ่งเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ในการเบิกเงินจากเครื่องถอนเงินอัตโนมัติ (ตู้ ATM) ตลอด 24 ชั่วโมงและสามารถที่จะเลือกการชำระคืนเงินกู้ได้หลายวิธี รวมทั้งกำหนดวันชำระคืนซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจที่ให้สินเชื่อแต่ละแห่งก็กำหนดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม แตกต่างกัน

นอกจากนั้นการให้สินเชื่อการใช้วงเงินสด วงเงินพิเศษส่วนบุคคล หรือบัตรเงินสด ยังมีค่าธรรมเนียมต่างๆในการดำเนินการอย่างกรณีเดียวกันกับบัตรเครดิต เช่นค่าอากรแสตมป์ (อัตราร้อยละ 0.05 ของวงเงินที่อนุมัติ) หรือค่าธรรมเนียมในการชำระเงินที่ลูกค้านำไปชำระสถานที่เช่นเดียวกับบัตรเครดิต หรือค่าธรรมเนียมในการออกบัตรใหม่กรณีชำรุดสูญหาย หรือค่าธรรมเนียมในการขอใบแจ้งยอดบัญชีหรือค่าขอตรวจเอกสารหรือค่าใช้จ่ายกรณีเช็คคืน หรือเงินไม่พอจ่ายในบัญชี เป็นต้น

⁷⁰ อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อของธนาคารทหารไทย จำกัด. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2550. จาก

ตารางที่ 2.5 ตารางการคิดค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายการให้สินเชื่อส่วนบุคคล⁷¹ เป็น
การพิจารณาอนุมัติให้สินเชื่อสำหรับลูกค้าทั่วไป

รายชื่อบริษัท	อัตราดอกเบี้ย	ค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน	ค่าปรับจ่ายเงินคืนก่อนกำหนด	เบี้ยปรับผิดนัด	ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี	ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถาม/ดำเนินคดี
บจ.เอไอจีคาร์ดฯ(AIG)	15-28%**	9-13%*	28%	28%	ฟรี/500 บาท	200บาท ต่อครั้ง
บจ.เซทเทเลม(ประเทศไทย) (Cetelem)	28%	9-13%*	บริษัทแจ้งล่วงหน้า	28%	ฟรี/500 บาท	เรียกเก็บตามที่เกิดขึ้นจริง
บจ.จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) (ควิกแคช QuikCash)	13.82% ต่อปี	13.83% ต่อปี	28%	28%	ฟรี	220-330 บาท ต่องวด
บมจ.ธนาคารยูโอบี	MRR ***+ 18-26% ต่อปี	-	ส่วนต่างระหว่างดอกเบี้ยสูงสุดกับดอกเบี้ยที่อนุมัติ	28%	400 บาท	250 บาท ต่อครั้ง
บมจ.ธนาคารกรุงศรีอยุธยา C-Loan/P-loan	MRR***+ 8-9%(16.25-17.25%)ต่อปี	-	28%	-	ฟรีตลอดชีพ	250-350 บาท ต่องวด
บมจ.ธนาคารเสถียรชาร์เตอร์	MRR ***+ 18-19% (27-28%) ต่อปี	-	28%	28%	500-1,700 บาท	250-290 บาท ต่อเดือน**
ธนาคารซิตีแบงก์ (Citibank)	16-28% **	-	28%	28%	1,000 บาท	180 บาท ต่องวดที่ล้างชำระ
บมจ.ธนาคารไทยพาณิชย์ ⁷²	CLR***+ 1-7% (21-27%) ต่อปี	-	28%	28%	750-3,000 บาท	200 บาท ต่องวดที่ค้างชำระ
บมจ.ธนาคารกรุงไทย	15% ต่อปี	13% ต่อปี	-	28%	ฟรีตลอดชีพ	250 บาท ต่อครั้ง
บมจ.ธนาคารทหารไทย	CPR***+3% (21%) ต่อปี	-	28%	28%	ฟรี	-

⁷¹ ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายของบริษัทเครดิตต่างๆ. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2550. จาก http://www.silkspan.com/crd_3.asp?Typedealer=sanook/.

⁷² ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2550. จาก <http://www.bankthai.co.th / website/ upload/content/00000000007342/documents/Loan.pdf>.

รายชื่อบริษัท(ต่อ)	อัตราดอกเบี้ย	ค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน	ค่าปรับจ่ายเงินคืนก่อนกำหนด	เบี้ยปรับผิดนัด	ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี	ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถาม/ดำเนินคดี
บจ. เจเนอรัล คาร์ดิ เซอร์วิสเซส (เซ็นทรัล เพอร์ซันนัลโลน)	13.91-14.16% ต่อปี *	4.36-12.84% ต่อปี	28%	28%	ฟรี	250-350 บาท ต่องวด
บมจ. อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์)	28% ต่อปี	-	28%	28%	28%	เรียกเก็บตามที่เกิดขึ้นจริง

* ขึ้นอยู่กับวงเงินสินเชื่อที่อนุมัติ, ** ขึ้นอยู่กับประเภทสินเชื่อ

*** MRR คืออัตราดอกเบี้ยเงินกู้ถูกกำหนดโดยธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นอัตราดอกเบี้ย และอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามที่ธนาคารประกาศเป็นคราวๆ (ปัจจุบัน = 8.25% ณ วันที่ 19 กรกฎาคม 2549 ของบมจ.ธนาคารกรุงศรีอยุธยา และ MRR=9% ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2549 ของธนาคารแห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) CLR คืออัตราดอกเบี้ยเงินเชื่อบุคคลรายย่อย ของบมจ.ธนาคารไทยพาณิชย์ ปัจจุบัน ร้อยละ 20 ต่อปี ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2550, CPR คืออัตราดอกเบี้ยเงินเชื่อบุคคล ของบมจ.ธนาคารทหารไทย ปัจจุบัน ร้อยละ 18 ต่อปี ณ วันที่ 8 พฤศจิกายน 2548)

นอกจากนี้ยังมีค่าธรรมเนียมต่างๆ เช่นเดียวกับบัตรเครดิตและสินเชื่อการใช้วงเงินสินเชื่อพิเศษส่วนบุคคลหรือบัตรเงินสด เช่นค่าอากรแสตมป์(อัตราร้อยละ 0-0.5 ของวงเงินที่อนุมัติหรือค่าอากรแสตมป์เงินกู้ 1 บาท ต่อจำนวนเงินกู้ทุก 2,000 บาท) ค่าธรรมเนียมในการที่ลูกค้านำไปชำระสถานที่เช่นเดียวกับบัตรเครดิต ค่าธรรมเนียมเช็คคืนค่าธรรมเนียมผิดนัดชำระค่าธรรมเนียมในการขอใบแจ้งยอดบัญชี ค่าขอตรวจเอกสาร ค่าใช้จ่ายกรณีเช็คคืนหรือเงินไม่พอจ่ายในบัญชี เป็นต้น

ตารางที่ 2.6 ตารางการคิดค่าธรรมเนียมค่าใช้จ่ายในการให้สินเชื่อในการโอนหนี้⁷³

รายชื่อบริษัท	อัตราดอกเบี้ย	ค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน	ค่าปรับจ่ายเงินคืนก่อนกำหนด	เบี้ยปรับผิดนัด	ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและรายปี	ค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถาม/ดำเนินคดี
ธนาคารซีทีแบงก์ (Citibank)	16-26% **	-	28%	28%	-	180 บาท ต่องวดที่ค้างชำระ
บมจ.ธนาคารไทยพาณิชย์ ⁷⁴	CLR***+1-7% (21-27%) ต่อปี	-	28%	28%	1,500-3,000 บาท	200 บาท ต่องวดที่ค้างชำระ
บมจ.ธนาคารกรุงไทย	6-15% ต่อปี	11% ต่อปี	-	28%	ฟรีตลอดชีพ	250 บาทต่อครั้ง

⁷³ ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายให้สินเชื่อของธนาคาร. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2550. จาก http://www.silkspar.com/crd_4.asp?Typedealer=sanook/.

⁷⁴ ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายให้สินเชื่อของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2550. จาก <http://www.Bankthai.co.th/website/upload/content/00000000007342/documents/Loan.pdf>

จึงพอสรุปได้ว่า ปัจจุบันการคิดอัตราดอกเบี้ยค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงินบัตรเครดิต บัตรอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้สินเชื่อเงินสด หรือบุคคล จะอยู่ในอัตราระหว่างอัตราร้อยละ 21 – 28 ต่อปี ซึ่งยังไม่รวมค่าธรรมเนียมรายปี ค่าปรับคืนเงินกู้ก่อนกำหนด ค่าเบี้ยปรับกรณีผิดนัดผิดสัญญา ค่าใช้จ่ายต่างๆ ซึ่งนับว่ามีอัตราสูงพอสมควร เมื่อเทียบการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมบัตรเครดิตของต่างประเทศจะมีอัตราใกล้เคียงกัน เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา บางบริษัทบัตรเครดิตจะมีอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำ ในอัตราร้อยละ 0 – 2.9 ต่อปี และมีอัตราดอกเบี้ยปกติ ในอัตราร้อยละ 7.9 – 18.24 ต่อปี อย่างกรณีของบัตรเครดิตของ Hilton Hhonors Platinum Credit Card มีอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำ ในอัตราร้อยละ 2.90 ต่อปี และมีอัตราดอกเบี้ยปกติในอัตราร้อยละ 18.24 ต่อปี⁷⁵ ในส่วนค่าธรรมเนียมรายปี ขึ้นอยู่กับบริษัท บางบริษัทไม่คิดค่าธรรมเนียมรายปี บางบริษัทก็คิดค่าธรรมเนียมรายปี ในอัตรา 29 – 150 เหรียญสหรัฐอเมริกา

2.1.9 สถาบันการเงินที่ไม่คิดอัตราดอกเบี้ย (ธนาคารอิสลาม)

โดยปกติส่วนใหญ่แล้ว การประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงิน หรือธุรกิจเกี่ยวกับการเงิน มักจะมุ่งผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อให้ได้กำไร แล้วนำกำไรนั้นมาจัดสรรแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินปันผล ค่าใช้จ่ายในการบริหาร รวมทั้งเงินเดือนของพนักงาน ผลตอบแทนรายได้หลักจากการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์อย่างหนึ่ง คือดอกเบี้ยที่เรียกเก็บจากลูกค้าที่ขอสินเชื่อ ซึ่งเป็นรายได้หลักของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน แต่เนื่องจากหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ห้ามการคิดดอกเบี้ยในระหว่างการกู้ยืมเงิน โดยเฉพาะในคัมภีร์อัล-กุรอาน⁷⁶ ได้บัญญัติไว้ในบทที่ 1 โองการที่ 275-81 ห้ามการคิดดอกเบี้ย โองการที่ 275 ความว่า “บรรดาผู้กินดอกเบี้ย (ในอัตรามากหรือน้อยก็ตาม พวกเขาจะไม่(สามารถ) ยืน(ทรงตัว)ได้ (ในวันฟื้นขึ้นแห่งปรโลก) เว้นแต่ผู้ที่มีมารยีนอยู่ข้าง และมารได้ทำให้เขาวยงงโดยการกระหอบ นั่นเป็นเพราะการที่พวกเขา กล่าวว่าการค้าก็(ให้กำไร)เสมือนดอกเบี้ยจะนั้น และอัลลอฮ์ทรงอนุมัติการค้า(เพราะต้องลงทุนและใช้ความรู้ความสามารถ)

แต่ทรงห้ามการคิดดอกเบี้ย (เพราะเป็นรายได้โดยง่ายและจากความเดือดร้อนของผู้อื่น) ดังนั้นผู้ใดก็ตามที่มีข้อขัดแย้งจากพระผู้อภิบาลของเขามายังเขาแล้วเขางดเว้น(จากการดอกเบี้ย) ดังนั้นที่ผ่านไปแล้ว(ในการเช่นนี้) ได้แก่เขาและกิจการ(ต่อไป)อยู่ที่อัลลอฮ์ และผู้ใดที่กลับไป(ยังดอกเบี้ย) ดังนั้นเหล่านี้คือสหายของไฟ พวกเขาเป็นผู้พำนักอยู่ในนั้น” รัฐจึงจำเป็นต้องหาวิธีการ หลักเกณฑ์

⁷⁵ การคำนวณอัตราดอกเบี้ยของธนาคารต่างๆ. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 24 มกราคม 2550. จาก <http://www.CreditCards.com/instant-approval.php>.

⁷⁶ ชัดมาน เหมมานะ. (2539). ธนาคารไม่มีดอกเบี้ยตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 27.

รูปแบบ ซึ่งได้มีนักเศรษฐศาสตร์ และนักกฎหมายในศาสนาอิสลาม คิดระบบธนาคารออกมาบริการ สำหรับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อให้การดำเนินการธุรกิจของธนาคารสามารถดำเนินการประกอบ ธุรกิจต่อไปได้โดยไม่ขัดต่อหลักคำสอนศาสนาอิสลาม ระบบการดำเนินการธุรกิจในลักษณะนี้เรียกว่า “ธนาคารไม่มีดอกเบี้ย” (Interestless Banking)⁷⁷ เป็นแนวทางใหม่ในการดำเนินการของธนาคาร วิธีการแบ่งปันผลกำไรขาดทุน (Profit and Loss) สำหรับของธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย⁷⁸ ก็เช่นกัน เป็นธนาคารที่ดำเนินการโดยปราศจากดอกเบี้ย แต่อยู่บนหลักการ กำไร-ขาดทุนร่วมกัน

วิธีการแบ่งปันผลกำไรขาดทุน⁷⁹ อย่างกรณีเช่นการให้ยืมเงินแบบให้เปล่า เป็นการให้สินเชื่อแก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เพื่อผู้กู้นำไปใช้เพื่อการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน หรือเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต การให้กู้ยืมแบบนี้จะไม่มีการคิดดอกเบี้ย หรือค่าบริการจากผู้กู้ แต่อย่างใด และไม่มีกำหนดระยะเวลาชำระคืน โดยขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กู้ ธนาคารจะกินเงินส่วนหนึ่งจากผลกำไร และอีกส่วนหนึ่งจากการรับฝากทั้งประเภทออมทรัพย์และกระแสรายวัน มาใช้สำหรับการให้กู้ยืมแบบให้เปล่าหรือกรณีการให้กู้ยืมเงินแบบได้รับผลตอบแทนซึ่งมีอยู่ด้วยกัน หลายลักษณะ เช่น

(1) กรณีการให้สินเชื่อเพื่อการซื้อสินค้า โดยธนาคารจะเป็นผู้ซื้อสินค้าตามที่ลูกค้าใน ราคาที่บวกเพิ่มจากราคาที่ซื้อมา (Mark – up Price) โดยลูกค้าจะจ่ายเงินให้แก่ธนาคารตามระยะเวลา ที่ตกลงกัน หรืออาจชำระเงินแบบผ่อนส่งเป็นรายงวดก็ได้ ทั้งนี้การบวกเพิ่มราคาสินค้าของธนาคาร จะไม่ถือว่าเป็นการเรียกดอกเบี้ย เพราะเป็นราคาที่ตกลงกันระหว่างธนาคารกับลูกค้าก่อนจะมีการ ซื้อขายกัน

(2) การให้สินเชื่อในลักษณะการร่วมลงทุนและมีส่วนในการจัดการเป็นกรณีที่ธนาคาร จะทำสัญญาเข้าหุ้นกับผู้กู้เพื่อร่วมกันประกอบกิจการ มีข้อตกลงการแบ่งผลกำไรขาดทุนและระยะเวลาในการร่วมลงทุนล่วงหน้า การให้สินเชื่อในลักษณะนี้ธนาคารจะมีส่วนในการบริหารจัดการ ร่วมกัน

(3) การให้สินเชื่อในลักษณะการร่วมลงทุนแบบไม่มีส่วนในการจัดการ กรณีนี้ธนาคาร จะเป็นผู้ลงทุนในกิจการและให้ลูกค้าผู้ขอสินเชื่อ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในธุรกิจแต่ขาด เงินทุนเป็นผู้บริหารจัดการเอง ธนาคารจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในการบริหารจัดการ การให้สินเชื่อ

⁷⁷ ชัลมาน เหมมานะ. เล่มเดิม. หน้า 1-2.

⁷⁸ วิถีพิเศษ สารนุกรมเสรี. (2550). ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550. จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/%> .

⁷⁹ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย. (2550). ลักษณะการประกอบธุรกิจของระบบธนาคารอิสลามทั่วไป. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550. จาก <http://e-fpo.fpo.go.th/e-financial/%..>

ธนาคารและลูกค้าผู้ขอสินเชื่อจะทำสัญญาตกลงร่วมกัน ในการแบ่งปันผลกำไรตามอัตราที่ตกลงกันไว้ กรณีที่ขาดทุนธนาคารจะลงทุนแต่เพียงผู้เดียว ผู้ประกอบกิจการ ไม่ต้องรับผิดชอบต่อผลการขาดทุนของกิจการ

(4) การร่วมลงทุนในตราสารทางการเงิน ในกรณีกิจการที่ร่วมลงทุนต้องการใช้เงินลงทุนจำนวนมาก ธนาคารสามารถหาบุคคลอื่นมาร่วมลงทุนในกิจการได้โดยธนาคารจะออกตราสารที่เรียกว่า “Mudaraba Certificate” ขายให้แก่ผู้ที่สนใจเพื่อเข้าร่วมลงทุน โดยผู้ถือตราสารจะต้องผูกพันตามเงื่อนไขการออกตราสารนั้นๆ การลงทุนลักษณะนี้จะเป็นโครงการแบ่งปันผลกำไรระหว่างกันโดยเร็ว

(5) การให้กู้ยืมเงินเบิกเกินบัญชี ซึ่งธนาคารจะจัดให้เฉพาะลูกค้าที่เปิดบัญชีกระแสรายวัน และยินยอมให้ธนาคารนำเงินไปใช้ในกิจการของธนาคารเท่านั้น ธนาคารจะไม่เรียกเก็บค่าตอบแทนจากการให้กู้ยืม เนื่องจากธนาคารได้ประโยชน์จากการนำเงินฝากในบัญชีของลูกค้าไปใช้จ่ายอยู่แล้ว

2.2 การให้สินเชื่อ (Credit)

2.2.1 ความหมายและความเป็นมาของสินเชื่อ

2.2.1.1 ความหมายของสินเชื่อ

สินเชื่อ (Credit) ภาษาลาตินว่า “Credere” แปลว่า to trust หรือ to believe นักวิชาการบางท่านอ้างว่ามาจากคำภาษาลาตินว่า “Credo” หรือ “Cradium”⁸⁰ เป็นคำผสมระหว่างคำภาษาสันสกฤตว่า “Crad” แปลว่าความเชื่อถือไว้วางใจ ผสมกับคำว่า “do” แปลว่าทำให้เกิด หรือมอบ⁸¹ สินเชื่อตามความหมายพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน⁸² หมายถึงเงินที่ให้เป็นที่ไว้ด้วยเชื่อ ส่วนการให้สินเชื่อตามความหมายของการเงินธนาคาร⁸³ หมายถึงให้กู้ยืมเงิน ชื้อ ชื้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่าย หรือสั่งให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายเงินตามภาระผูกพันตามเล็ดเตอร์ออฟเครดิต และยังหมายรวมถึงการให้บริการชนิดหนึ่งของสถาบันการเงินที่ก่อให้เกิดรายได้หลักแก่สถาบันการเงิน โดยมีความสำคัญอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบธุรกิจของชุมชนอย่างยิ่งด้วย

⁸⁰ สมพร แดงดี. (2542). การใช้ดุลยพินิจในการให้สินเชื่อทางธุรกิจกับความรับผิดชอบทางอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีให้สินเชื่อเพื่อครอบงำกิจการ. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชานิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 6.

⁸¹ คารณี พุทธิวิบูลย์. (2543). การจัดการสินเชื่อ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 2.

⁸² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. (2546). นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์. กรุงเทพฯ. หน้า 1193.

⁸³ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 4.

ในทางการค้าสินเชื่อ หมายถึงความเชื่อถือที่ผู้ขายมีต่อผู้ซื้อและยอมมอบสินค้า หรือบริหารให้แก่ผู้ซื้อไปก่อนโดยไม่ต้องชำระเงินสด แต่มีสัญญาการชำระเงินค่าสินค้า หรือบริการนั้นในวันข้างหน้าตามที่ตกลงกัน และก่อให้เกิดภาวะความเป็นลูกหนี้และเจ้าหนี้ตามมา ส่วนสินเชื่อในมุมมองของผู้บริโภค หมายถึงความสามารถที่จะได้สินค้าหรือบริการไปใช้ก่อน โดยตกลงกันว่าจะนำเงินมาชำระค่าสินค้าหรือบริการ ในภายหน้า⁸⁴ สินเชื่อมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ⁸⁵

1) ความเชื่อ (Trust) ความเชื่อถือของผู้ขอสินเชื่อถือว่าเป็นข้อสำคัญในการขอสินเชื่อ ถ้ามีพื้นฐานความเชื่อถือจะมีมาก โดยผู้ให้กู้จะพิจารณาจากพื้นฐานของผู้กู้ไปจนถึงประวัติส่วนตัว และความสามารถชำระหนี้ของแต่ละบุคคล

2) ความเสี่ยง (Risk) ซึ่งพิจารณาจากความเชื่อ ถ้าความเชื่อมีมาก อัตราความเสี่ยงจะมีน้อย และในทางตรงกันข้าม ถ้าความเชื่อมีน้อย อัตราความเสี่ยงก็จะมีมาก

3) ตัวกลางแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ (Economic Exchange) เป็นสิ่งที่สามารถใช้แทนเงินหรือสามารถแปรสภาพเป็นตัวเงินได้ทันที การที่จะแปรสภาพเป็นตัวเงินนั้นจะต้องสามารถทำได้ง่ายสะดวกรวดเร็ว และปลอดภัย

4) สัญญาที่จะชำระในอนาคต (Futurity) หมายถึงผู้ที่ได้รับสินเชื่อจะต้องชำระหนี้คืนเมื่อถึงกำหนดชำระตามสัญญา

โดยการให้สินเชื่อก็จะต้องมีการพิจารณากันอย่างรอบคอบ เนื่องจากผู้ขอสินเชื่อในแต่ละรายมีพื้นฐานความแตกต่างกัน ผู้ให้กู้ย่อมโดยเฉพาะสถาบันการเงินจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะ ประวัติ รายได้ และความสามารถชำระหนี้คืนของผู้ขอสินเชื่อ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาประเมินภาวะของตลาดภายในประเทศและของโลก ทั้งจะต้องพิจารณาจากสภาพของธุรกิจ โครงการ หรือวัตถุประสงค์ของการขอสินเชื่อเป็นสำคัญ

2.2.1.2 ความเป็นมาของการให้สินเชื่อ

การให้สินเชื่อได้เริ่มมีมาตั้งแต่ในสมัยโบราณ โดยราวๆ 3000 ปี ก่อนคริสตกาล การให้สินเชื่อขึ้นอยู่กับผลผลิตเมล็ดพืชพันธุ์ที่มีปริมาณและจำนวน และการกู้ยืมจะขึ้นอยู่กับปริมาณของวัตถุที่กู้ยืมในการกู้ยืมนั้นบ่อยครั้งที่ผูกติดกับอัตราดอกเบี้ย⁸⁶ การให้สินเชื่อนับว่าเป็นธุรกิจการเงินสำคัญประการหนึ่งธนาคารพาณิชย์ เพราะนอกจากจะอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการนำเงินเครดิตไปใช้ก่อนแล้ว ยังก่อรายได้ให้แก่ธนาคารนั้นก็คือดอกเบี้ย

⁸⁴ คารณี พุทธิวิบูลย์. เล่มเดิม. หน้า 2.

⁸⁵ สมพร แดงดี. เล่มเดิม. หน้า 6.

⁸⁶ Sidney Homer and Richard Sylla. Ibid. Page 17.

2.2.2 ทฤษฎีและหลักสัญญาให้สินเชื่อ

2.2.2.1 ทฤษฎีของนิติกรรม (Theory of Juristic Act)⁸⁷

ทฤษฎีของนิติกรรม เป็นทฤษฎีทั่วไปเกิดในสมัยศตวรรษที่ 18 ในสาระสำคัญแล้วเป็นการเอาแนวความคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law School) ที่ได้เน้นธรรมชาติของคนมาประกอบกับความคิดของสำนักประวัติศาสตร์กฎหมาย (Historical Law School) เน้นจิตวิญญาณของประชาชนมาสรุปรวมกันเป็นการยอมรับอำนาจการสร้างกฎหมายในเจตนาของประชาชน และยอมรับเสรีภาพ ทางทฤษฎีของนิติกรรม สามารถแยกได้ 2 ด้าน คือ ด้านแรก มองด้านอัตวิสัย (Soggettivo) โดยกำหนดรากฐานของนิติกรรมในการทำหน้าที่สร้างเจตนา และส่วนด้านที่สอง มองด้านภาวะวิสัย (Oggettivo) เน้นที่การแสดงเจตนาที่แสดงออกมาในการทำนิติกรรม การแสดงเจตนาเป็นบ่อเกิดแห่งกฎเกณฑ์ของคู่กรณีการทำสัญญาให้สินเชื่อ จึงเป็นลักษณะการทำนิติกรรมอย่างหนึ่งที่ต้องการแสดงเจตนาของคู่กรณี

2.2.2.2 ทฤษฎีเสรีภาพในการทำสัญญา (Private Autonomy or Freedom of Contract)⁸⁸

ทฤษฎีเสรีภาพในการทำสัญญาได้วางหลักการทำสัญญาไว้ว่าเสรีภาพของเอกชนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ตามลัทธิปัจเจกชนนิยม (Individualism) เป็นที่ยอมรับกันว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมศักดิ์ศรี แม้ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) จะมีลักษณะที่เป็นนามธรรม (Abstract) แต่ก็ยอมปรับแปรให้เป็นรูปธรรม (Concrete) ในลักษณะหนึ่งได้ มนุษย์มีความสามารถในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเอง สิทธิและเสรีภาพของบุคคล เป็นเครื่องมือสำคัญใช้เพื่อกำหนดวิถีชีวิตของตนของมนุษย์ได้ ดังนั้นความเป็นอิสระของเอกชนจะถูกจำกัดได้ก็ด้วยความสมัครใจของตัวเองเท่านั้น เสรีภาพของเอกชนในการทำสัญญาจึงเป็นบ่อเกิดแห่งความยุติธรรม

แนวความคิดนี้มีปรากฏอยู่ในมาตรา 1134 แห่งประมวลกฎหมายนโปเลียนของฝรั่งเศส (Code Napoleon)⁸⁹ ที่ว่า “ความตกลงที่สร้างขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย ย่อมมีผลใช้บังคับแก่ผู้ที่ทำให้ความตกลงนั้น” อย่างน้อยที่สุดการที่จะจำกัดเสรีภาพของบุคคลจะต้องกระทำภายใต้เงื่อนไข ดังนี้⁹⁰

- 1) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
- 2) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปเพื่อการที่รัฐธรรมนูญกำหนด
- 3) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องกระทำเท่าที่จำเป็น

⁸⁷ ทนันทกรณ (จำปี) โสคติพันธุ์ ก. (2549). คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 11. หน้า 22-23.

⁸⁸ ชีระ สุธีวรารุง. (2542). การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง. วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์. ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 เดือนธันวาคม 2542. หน้า 578.

⁸⁹ วิชามหาคุณ. เล่มเดิม. หน้า 76.

⁹⁰ ชีระ สุธีวรารุง. เล่มเดิม. หน้า 579.

4) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น

2.2.2.3 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา⁹¹

หลักเสรีภาพในการทำสัญญา เป็นหลักที่มีความสำคัญของการทำสัญญา โดยหลักเสรีภาพมีอยู่ 2 ความหมาย สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) เสรีภาพในการที่จะเข้ามาตกลงทำสัญญา หมายถึง เสรีภาพในการเริ่มต้น ดำเนินการต่อไป หรือระงับกระบวนการในการก่อให้เกิดสัญญา เสรีภาพในการทำสัญญามี 2 ความหมาย⁹²

ความหมายแรก เป็นความหมายในเชิงกระทำการหรือในด้านที่เรียกว่า Positive Sense หรือด้านกระทำ หมายถึงเสรีภาพในการเข้าทำสัญญาการเริ่มต้นดำเนินต่อไปและตกลงเข้าทำสัญญา

ความหมายที่สอง เป็นความหมายในเชิงคว้งหรือในด้านที่เรียกว่า Negative Sense หรือด้านไม่กระทำ หมายถึงเสรีภาพในการที่จะระงับการเจรจา การถอนคำเสนอ การเปลี่ยนใจที่จะไม่ทำสัญญา⁹³ การไม่เข้าทำสัญญา หรือการยกเลิกการเจรจา

2) เสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซง เป็นเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงภายหลังจากที่สัญญาเกิดขึ้นแล้วน่าจะหมายถึงเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐตามทฤษฎีปัจเจกชนนิยม⁹⁴ อาจจะเป็นเพราะรัฐได้รับรองเสรีภาพตั้งแต่ขั้นต้นก่อนเกิดสัญญาแล้ว โดยรัฐจะเข้าไปแทรกแซงเพื่อให้สิ่งที่คู่สัญญาได้กำหนดไว้แล้วเปลี่ยนแปลงไปเป็นประการอื่นไม่ได้ เพราะหากทำเช่นนั้นเสรีภาพของปัจเจกชนก็จะถูกทำลายไป ลักษณะรูปธรรมของหลักเสรีภาพในการเข้าทำสัญญามีองค์ประกอบคือ

(1) หลักเสรีภาพในการทำสัญญากับองค์ประกอบของสัญญา คู่สัญญามี ดังนี้

ก. คู่สัญญามีเสรีภาพที่จะเลือกเข้าทำสัญญากับใครก็ได้ ไม่ว่าจะบุคคลนั้นๆจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล

ข. คู่สัญญามีเสรีภาพที่จะเลือกเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของสัญญาอย่างไรก็ได้ ไม่ว่าจะเป็วัตถุประสงค์เฉพาะของเอกเทศสัญญา ในลักษณะของวัตถุประสงค์ทางภาวะวิสัย หรือวัตถุประสงค์เฉพาะของตัวคู่สัญญาเองในลักษณะของวัตถุประสงค์ในทางอติวิสัย หรือแบบผสม

⁹¹ ศนันท์กรณ (เจ้าปี) โสคติพันธุ์ ก. เล่มเดิม. หน้า 235.

⁹² Beatson J.&Friendmnn D. (1997). *Good Faith and Fault in Contract Law* (Oxford:Clarendon press). Page 25.

⁹³ เจ้าปี โสคติพันธุ์ ข. (2545). *หลักความรับผิดชอบก่อนสัญญา พิมพ์ครั้งที่ 2*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 98.

⁹⁴ คาราพร ธีระวัฒน์. (2542). *กฎหมายสัญญา: สถานะใหม่ของสัญญาในปัจจุบัน และปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 15-16.

ก. คู่สัญญาที่มีเสรีภาพที่จะเลือกวิธีการหรือแบบในการทำสัญญา ไม่ว่าจะด้วยทางวาจา กิริยาอาการ หรือแบบลายลักษณ์อักษร

ง. คู่สัญญาที่มีเสรีภาพที่จะคิดตัดสินใจว่าจะเข้าทำสัญญาหรือไม่อย่างไร และมีเสรีภาพในการแสดงเจตนาออกมาตามที่ได้ตัดสินใจไว้ หากการตัดสินใจผิดปกตินี้เนื่องจากคู่กรณีอีกฝ่ายทำการฉ้อฉลหรือข่มขู่ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายทำให้สัญญานั้นตกเป็นโมฆะ ถ้าคู่สัญญานั้นแสดงเจตนาไม่ตรงกับที่ตัดสินใจ เพราะความสำคัญผิดในสาระสำคัญ กฎหมายก็จะคุ้มครองเจตนาที่แท้จริง อันเป็นการคุ้มครองเสรีภาพในการทำสัญญาด้วยการกำหนดให้เจตนาที่แสดงออกมานั้นตกเป็นโมฆะไป

(2) หลักเสรีภาพในการทำสัญญาในความสัมพันธ์กับเนื้อหาของสัญญา คู่สัญญาที่มีเสรีภาพที่จะกำหนดเนื้อหาของสัญญาอย่างไรก็ได้ แม้เนื้อหาที่กำหนดจะได้แตกต่างจากที่กฎหมายกำหนดไว้ หากไม่ใช่กฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(3) หลักเสรีภาพในการทำสัญญากับผลของสัญญา คู่สัญญาที่มีเสรีภาพที่จะกำหนดผลของสัญญาอย่างไรก็ได้ และเมื่อกำหนดไว้แล้วกฎหมายก็จะรับรองให้สัญญามีผลตามที่แสดงเจตนาตามหลัก "สัญญาต้องเป็นสัญญา" (Pacta Sunt Servanda) เป็นหลักที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ และรวมไปถึงจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้ตกลงกันไว้โดยปริยายในรูปของสัญญาประชาคม หรือ Social Contract ด้วย⁹⁵

อย่างไรก็ตามคู่สัญญาจะมีสิทธิเสรีภาพมากมาในการทำสัญญา เสรีภาพนั้นก็ต้องอยู่ภายใต้กรอบ หรือขอบเขตอันสมควรด้วย เพื่อให้การใช้เสรีภาพในการทำสัญญาของบุคคลบางคนต้องไปกระทบหรือก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น หรือสังคมโดยรวม ซึ่งเสรีภาพในการทำสัญญา จึงอาจถูกจำกัดขอบเขตในการทำสัญญาได้ ดังนี้⁹⁶

1) การจำกัดเสรีภาพในองค์ประกอบของสัญญา แบ่งได้ คือ

1.1) เสรีภาพในการเลือกคู่สัญญาอาจถูกจำกัดได้ หากคู่สัญญาเป็นผู้ดำเนินกิจการในลักษณะผูกขาด

1.2) เสรีภาพการเลือกวัตถุประสงค์ของสัญญา อาจถูกจำกัดด้วยกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน⁹⁷

1.3) เสรีภาพในการเลือกวิธีการหรือแบบในการทำสัญญา อาจถูกจำกัดด้วยบทกฎหมายในกรณีกฎหมายกำหนดให้สัญญาบางชนิดจะต้องทำแบบอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

⁹⁵ ปรีดี เกษมทรัพย์. เล่มเดิม. หน้า 193.

⁹⁶ ศนันท์กรณ (เจ้าปี) โสคติพันธุ์ ก. เล่มเดิม. หน้า 239-240.

⁹⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150.

1.4) เสรีภาพในการตัดสินใจ อาจถูกจำกัดเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นกรณีการแสดงเจตนาเพราะถูกกลั่นแกล้งโดยบุคคลภายนอก ซึ่งกฎหมายจะคุ้มครองคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งที่เข้ามาทำนิติกรรมสัญญา โดยที่ไม่รู้หรือไม่ควรรู้ถึงกลั่นแกล้งของบุคคลภายนอก โดยให้สัญญาที่เกิดจากกลั่นแกล้งของบุคคลภายนอกสมบูรณ์ อาจกล่าวได้ว่าเสรีภาพในการตัดสินใจถูกจำกัดจากหลักการคุ้มครองความไว้เนื้อเชื่อใจของคู่กรณีที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

2) เสรีภาพในการกำหนดเนื้อหาของสัญญาอาจถูกจำกัด โดย

2.1) การใช้เสรีภาพของคู่สัญญา ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่า คู่สัญญาอีกฝ่ายที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจน้อยกว่าที่ไม่มีเสรีภาพในการกำหนดเนื้อหาของสัญญา

2.2) กฎหมายที่จำกัดเสรีภาพ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 การจำกัดเสรีภาพด้วยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา

2.3) กฎหมายเฉพาะเช่นกฎหมายคุ้มครองแรงงาน กฎหมายกำหนดคราควบคุมสำหรับสินค้าบางประเภท

2.4) ข้อตกลงของสหภาพแรงงานนายจ้างและสหภาพแรงงานลูกจ้าง ส่งผลให้นายจ้างและลูกจ้างที่เป็นสมาชิกของสหภาพ ไม่มีสิทธิเสรีภาพที่จะกำหนดเนื้อหาของสัญญาการจ้างงานเป็นประการอื่น

เสรีภาพของสัญญาในการกำหนดผลของสัญญานั้น อาจจะถูกจำกัดด้วยหลัก *Rebus Sic Stantibus* อันเป็นหลักที่ขกเว้นหลักสัญญาต้องเป็นสัญญา (*Pacta Sunt Servanda*) เนื่องจากภายหลังที่ทำสัญญาแล้ว ยังไม่ได้มีการปฏิบัติการชำระหนี้อันเป็นผลของสัญญา แต่มีการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในการปฏิบัติการชำระหนี้ไปอย่างมาก จนไม่อาจคาดหมายได้ในขณะทำสัญญา หากยังต้องปฏิบัติการชำระหนี้ต่อไปก็อาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมขึ้น ทำให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบมากเกินไปจนเกินไป และทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายเสียเปรียบมากเกินไปจนเกินไป ทำให้การชำระหนี้ไม่สมดุลกัน สัญญาจึงไม่สมควรเป็นสัญญาตามหลักที่ว่า”เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป สัญญาไม่ต้องเป็นสัญญา “*Rebus Sic Stantibus*”

2.2.2.4 หลักสุจริตในการเข้าทำสัญญา

หลักสุจริตเป็นหลักการสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการเข้าทำนิติกรรมสัญญา ระหว่างคู่สัญญา ซึ่งจะต้องผูกพันตามสัญญา ตามกฎหมายไทยได้บัญญัติเป็นพื้นฐานไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 เกี่ยวกับการใช้สิทธิและการชำระหนี้ว่าบุคคลต้องกระทำโดยสุจริต คำว่าสุจริต “*Good Faith*” หรือภาษาละตินว่า “*Bona Fide*” เป็นนามธรรม เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ไม่มีความหมายเฉพาะทางเทคนิค หรือคำจำกัดความในบทบัญญัติกฎหมายใด การใช้สุจริตตาม

ธรรมดาทั่วไปเป็นการใช้เพื่อแสดงการสื่อความหมายเกี่ยวกับสถานะทางจิตใจของบุคคล เพื่อบ่งถึงวัตถุประสงค์ที่ซื่อสัตย์สุจริต โดยไม่มีเจตนาที่จะฉ้อฉลหลอกลวงบุคคลใดๆ

นักปรัชญา อริสโตเติล (Aristotle 384-322 B.C.) เห็นว่าหลักสุจริตจะก่อให้เกิดความยุติธรรม ซึ่งมีลักษณะกว้างขวาง ครอบคลุม ความหมายของความยุติธรรมด้านคุณธรรมทางสังคม คือความยุติธรรมตามธรรมชาติ (Natural Justice) โดยเป็นความยุติธรรมตามแบบแผนทั่วไป (Conventional Justice) เป็นความยุติธรรมตามตัวบทกฎหมาย ถือว่าความยุติธรรมตามธรรมชาตินั้น อยู่เหนือตัวบทกฎหมายหรือความยุติธรรมตามแบบแผนทั่วไป กล่าวคือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องมีช่องทางให้นำหลักความเป็นธรรมเข้ามาปรับแต่งเสริมสร้างกฎหมาย ในกรณีเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น และความยุติธรรมต้องสอดคล้องกับจารีตประเพณีหรือประเพณีปฏิบัติ⁹⁸

นักกฎหมายไทยหลายท่านได้อธิบายหลักสุจริต กรณีเช่นศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย อธิบายหลักสุจริต⁹⁹ ว่าเป็นบทกฎหมายยุติธรรม (Jus Acquum) เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่ทำให้ผู้พิพากษามีดุลพินิจบางประการ พอที่จะวินิจฉัยให้ผลในทางกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น หรือบทบัญญัติของกฎหมาย โดยมีได้บังคับว่าผลในทางกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น หรือบทบัญญัติของกฎหมายมิได้บังคับว่า ผลในทางกฎหมายอันใดอันหนึ่งจะต้องเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างครบๆทีเดียว บทบัญญัติที่ยุติธรรมที่เป็นบทบัญญัติให้ผู้พิพากษาพิจารณาพฤติการณ์เฉพาะกรณีไป เพื่อจะได้มีคำพิพากษาโดยเจตนาจ้างที่ดี คือเป็นความยุติธรรม

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์¹⁰⁰ ได้อธิบายหลักสุจริตว่าเป็นรากฐานของกฎหมายแห่งทั้งระบบ จุดมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้แก่สังคม โดยการนำหลักมาตรฐานด้านศีลธรรมทางสังคมมาเป็นกลไก เพื่อใช้ในการควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคมทุกๆกรณีที่จะประพฤตปฏิบัติต่อกัน การใช้สิทธิโดยสุจริตเป็นมาตรฐานทั่วไปที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ให้เป็นเครื่องมือในการวัดความประพฤติของมนุษย์ในกรณีต่าง ๆ กันว่า การกระทำเหล่านั้นของมนุษย์อยู่ในกรอบที่ระบบกฎหมายนั้นจะสนับสนุนหรือประณามหรือไม่

ดร.กิตติศักดิ์ ปรกติ¹⁰¹ เห็นว่าหลักสุจริตนั้นเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่ระบบกฎหมายปัจจุบันยอมรับ แม้ว่าจะไม่มีบทบัญญัติเช่นนี้ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยตรง นักกฎหมายก็อ้างสุจริตที่แฝงอยู่ในบทบัญญัติต่างๆได้

⁹⁸ ประสิทธิ์ ไชววิไลกุล. (2546). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 – 14. หน้า 67.

⁹⁹ ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย. (2520). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. หน้า 83.

¹⁰⁰ ประสิทธิ์ ไชววิไลกุล. เล่มเดิม. หน้า 70.

¹⁰¹ ดร.กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2537). ความเป็นมาและหลักการใช้นิติวิธีในระบบ Civil Law และ Common Law. วารสารตุลพาท (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2537). หน้า 63.

หลักสุจริตเป็นรากฐานของระบบกฎหมายแพ่ง เป็นหลักที่มีความสำคัญยิ่งคู่กับหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract) และเป็นบทกฎหมายมีลักษณะบังคับที่เรียกว่า “Jus Cogen” ซึ่งหมายความว่าคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่อาจทำข้อตกลงยินยอมว่าจะไม่นำหลักสุจริตมาใช้บังคับระหว่างคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย โดยต้องคำนึงถึงหลักคุณธรรม หลักจริยธรรม ความซื่อสัตย์ และความไว้วางใจต่อกัน หากคู่สัญญาได้ข้อตกลงที่จะไม่นำหลักสุจริตมาใช้บังคับ ข้อตกลงนั้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ขัดต่อรัฐประศาสนโยบาย มีผลทำให้ข้อตกลงนั้นตกเป็นโมฆะ

2.2.3 ประเภทของสินเชื่อ (Kind of Credit)

ประเภทของสินเชื่อ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ¹⁰² เงินให้กู้ยืม (Loans) เงินเบิกเกินบัญชี (Overdraft) และการซื้อลดตั๋วเงิน (Bill Discounted) บางกรณีก็มีประเภทของการให้สินเชื่อในลักษณะที่เป็นสกุลเงินตราต่างประเทศ หรือการให้สินเชื่อด้านบริการอื่นๆ เช่นสินเชื่อในการอวัลและรับรองตั๋วเงิน (Aval/Acceptance) การออกหนังสือค้ำประกัน (Letter of Guarantee/Bank Guarantee) การขอเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตภายในประเทศ (Domestic Letter of Credit) และการออกหนังสือรับรองเครดิตหรือหนังสือสนับสนุนทางการเงินเป็นต้น การประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน¹⁰³ กฎหมายได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และ พ.ศ. 2522 หรือประกาศกฎกระทรวงให้อำนาจหน้าที่สถาบันการเงินสามารถประกอบธุรกิจได้ ดังนี้

2.2.3.1 สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 มาตรา 4 “ธนาคารพาณิชย์” หมายความว่าประเภทธุรกิจประเภทรับฝากเงินที่ต้องจ่ายเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์เงินนั้นในทางหนึ่ง หรือหลายทางเช่นการให้สินเชื่อ การซื้อขายตั๋วแลกเงิน หรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใดและการซื้อขายเงินปรีวรรตต่างประเทศ และมาตรา 9 ทวิ ยังให้อำนาจธนาคารพาณิชย์อาจทำธุรกิจเกี่ยวกับหรือเนื่องจากธนาคารพาณิชย์หรือธุรกิจเป็นประเพณีที่ธนาคารพาณิชย์พึงกระทำได้ เช่นการเรียกเก็บเงินตามตั๋วเงิน การรับอวัลตั๋วเงิน การรับรองตั๋วเงิน หรือการออกเลตเตอร์ออฟเครดิต หรือธุรกิจทำนองเดียวกัน เมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย โดยประเภทบริการของธนาคารพาณิชย์ มีดังนี้

¹⁰² อำนวย สียาทพยกุล. (2531). การธนาคารพาณิชย์ การดำเนินงานและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 240.

¹⁰³ เจริญ เฉลิมญาติ. (2526). ระบบการควบคุมภายในของธนาคารและสถาบันการเงิน. กรุงเทพฯ : บริษัทการพิมพ์. หน้า 3-8.

- 1) การเบิกเงินเกินบัญชี (Overdraft)
- 2) การให้กู้ยืม (Loan) แบ่งได้เป็นการให้กู้ยืมแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ (Commercial Loan) และการให้กู้ยืมแก่ผู้บริโภค (Consumer Loan) โดยการให้กู้ยืมอาจเป็นเงินกู้ระยะสั้น (Short Term Loans) เงินกู้ระยะยาว (Long Term Loans) เงินกู้ต่างประเทศ (Off-Shore Loan) เงินกู้ร่วม (Syndicated Loan) และ Loan Against B/E
- 3) การรับซื้อลดเช็ค ตัวเงิน ตราสารเปลี่ยนมืออื่นๆ
- 4) การรับอ่าวัตตัวเงิน การรับรองตัวเงิน การออกเลตเตอร์ออฟเครดิตหรือการค้าประกัน
- 5) การโอนเงิน และการเรียกเก็บเงิน
- 6) การรับฝากเงินทั้งระยะสั้น และระยะยาว
- 7) การซื้อขายเงินปรีวรรคต่างประเทศ
- 8) บริการอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เช่นการออกเช็คของขั้วญ การออกเช็คเพื่อการกุศล หรือการให้เชำตัวนิรภัย เป็นต้น

การให้สินเชือของธนาคารพาณิชย์จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการใช้สินเชือ¹⁰⁴ เช่น

- (1) สินเชือบุคคล ได้แก่สินเชือส่วนบุคคล สินเชือเพื่อRefinance และสินเชือเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์
- (2) สินเชือเพื่อการค้าอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม เพื่อใช้ในธุรกิจการค้า หรือการค้าเนินธุรกิจ เช่น ซื้อที่ดิน เครื่องจักร
- (3) สินเชือเพื่อการค้าต่างประเทศ ได้แก่ สินเชือเพื่อการนำเข้า เช่น L/C T/R การค้าประกันเพื่อการออกสินค้าและสินเชือเพื่อการส่งออกเช่น Packing Credit การรับซื้อตัวเงินเกิดจากการส่งออก
- (4) สินเชือที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เช่น สินเชือกรุงศรี SMEs โดยครอบคลุมทั้งกิจการการผลิต กิจการให้บริการ กิจการค้าส่ง และกิจการค้าปลีก

2.2.3.2 สินเชือของบริษัทเงินทุน

ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 บัญญัติคำว่า “ธุรกิจเงินทุน” หมายความว่าธุรกิจจัดหามาซึ่งเงินทุน และใช้เงินนั้น ในการประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง สามารถแยกได้ดังนี้

- 1) กิจการเงินทุนเพื่อการพาณิชย์

¹⁰⁴ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน). (2550). การให้สินเชือของธนาคาร. จาก http://capital.sec.or.th/webapp/corp_fin/datafile/56/20030023T06.DOC. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2550.

- 2) กิจการเงินทุนเพื่อการพัฒนา
- 3) กิจการเงินทุนเพื่อการจำหน่าย และการบริโภค
- 4) กิจการเงินทุน เพื่อการเศษะ
- 5) กิจการเงินทุนอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.2.3.3 สินเชื่อของบริษัทหลักทรัพย์

การประกอบกิจการประเภทธุรกิจการค้าหลักทรัพย์ ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 มีกิจการ ดังนี้

- 1) กิจการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์
- 2) กิจการค้าหลักทรัพย์
- 3) กิจการที่ปรึกษาการลงทุน
- 4) กิจการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์
- 5) กิจการจัดการลงทุน
- 6) กิจการอื่นเกี่ยวกับหลักทรัพย์ตามที่กำหนดในกระทรวง

2.2.3.4 สินเชื่อของบริษัทเครดิตฟองซิเอร์

การประกอบธุรกิจประเภทเครดิตฟองซิเอร์ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 มีกิจการ ดังนี้

- 1) กิจการเครดิตฟองซิเอร์
- 2) กิจการรับซื้อฝาก
- 3) กิจการอื่นเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2.2.3.5 สินเชื่อของของบริษัทให้สินเชื่อที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

สำหรับบริษัทให้สินเชื่อทางการเงิน หรือบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) ไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเหมือนกับสถาบันการเงิน แต่เป็นการประกอบธุรกิจตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งได้ออกหลักเกณฑ์และเงื่อนไขมาใช้บังคับสำหรับผู้ประกอบธุรกิจประเภทบัตรเครดิต¹⁰⁵ บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์¹⁰⁶ และผู้ประกอบสินเชื่อส่วนบุคคลที่มี

¹⁰⁵ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต สำหรับผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ฉบับลงวันที่ 23 มีนาคม 2547 และวันที่ 4 มีนาคม 2548.

¹⁰⁶ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับลงวันที่ 8 ธันวาคม 2547.

ใช้สถาบันการเงิน¹⁰⁷ อ้าข้อยกโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และประกาศของกระทรวงการคลัง¹⁰⁸ ซึ่งสามารถแยกตามประเภทบริษัทได้ดังนี้

1) บริษัทบัตรเครดิต แต่เดิมบัตรเครดิตเป็นอุตสาหกรรมที่ออกมาเพื่อเพิ่มแนวทางการซื้อสินค้าหรือการใช้บริการแก่ผู้บริโภค บัตรเครดิตในระยะแรกออกมาใช้ในสหรัฐอเมริกา ต่อมาได้มีการพัฒนามาใช้ประกอบกับธุรกิจอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจภัตตาคาร โรงแรม และเข้ามาถึงระบบสถาบันการเงิน โดยการให้เครดิตและวงเงินสินเชื่อเงินสด และวงเงินในการซื้อสินค้า บริการ ซึ่งเป็นระบบการเงินที่สถาบันการเงินประกอบธุรกิจเป็นหลักอยู่แล้ว ปัจจุบันบัตรเครดิตได้รับการนิยมแพร่หลายไปทั่วโลก และเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ที่ใช้แทนเงินสด หรือตัวเงิน

2) บริษัทให้สินเชื่อส่วนบุคคล ประเภทกิจการจะไม่ซับซ้อนมากเหมือนกิจการของสถาบันการเงิน เนื่องจากมีการประกอบธุรกิจเพียงการให้กู้ยืมแก่บุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ แต่จะมีประเภทสินเชื่อส่วนบุคคลที่ให้บริการอยู่ 2 ประเภท

2.1) สินเชื่อส่วนบุคคล ประเภทเบิกเงินสดออกจากบัญชีครั้งเดียวตามจำนวนเงินที่อนุมัติวงเงินสินเชื่อประเภทนี้บริษัทจะให้จำนวนเงิน หรือโอนเงินเข้าบัญชี ตามที่ลูกค้าระบุความต้องการไปที่เดียวเต็มตามจำนวน หรือจำนวนเงินหลังจากที่ได้หักค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายแล้ว สินเชื่อประเภทนี้จะคล้ายๆการกู้ให้ยืมเงิน ประเภทประจำของธนาคารพาณิชย์

2.2) สินเชื่อส่วนบุคคล ประเภทให้วงเงินสดแก่ลูกค้า โดยที่ลูกค้าสามารถจะเบิกถอนเงินเมื่อก็ได้หากยังไม่เบิกถอนออกไปจากบัญชี ก็ยังไม่ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่าย ซึ่งสินเชื่อประเภทนี้จะคล้ายๆสินเชื่อประเภทวงเงินกู้เบิกเงินบัญชี

สินเชื่อทั้ง 2 ประเภท ก็ขึ้นอยู่กับบริษัทให้สินเชื่อแต่ละบริษัทจะเรียกขานชื่อว่าอะไร แต่บางบริษัทก็จะให้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรเงินสด หรือบัตร ATM เพื่อให้ลูกค้าไว้ใช้บริการเบิกถอนจากเครื่อง ATM ในกรณีถ้าเป็นสินเชื่อส่วนบุคคล ประเภทให้วงเงินสดแก่ลูกค้า นอกเหนือจากลูกค้าจะได้บัตรแล้ว บางบริษัทที่เป็นสถาบันการเงินอยู่แล้ว ก็จะมีสมุดเช็คไว้ให้ลูกค้าใช้เป็นทางเลือกหนึ่งในการเบิกเงินอีกด้วย

¹⁰⁷ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงิน ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549.

¹⁰⁸ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์), ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 121 ตอนพิเศษ 114 ง ลงวันที่ 11 ตุลาคม 2547, ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตาม ข้อ 5 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ), ประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122 ตอนพิเศษ 43 ง วันที่ 16 มิถุนายน 2548.

สรุปในการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ สินค้าหลักของสถาบันการเงินเหล่านั้นคือเงินสดและเครดิต โดยเป็นทุนหมุนเวียน ในกิจการ ทั้งนี้ นอกจากจะต้องแข่งขันธุรกิจกับบริษัทการเงินต่างประเทศแล้ว จะต้องแข่งขันกับบริษัทให้สินเชื่อที่มีสภาพคล่องในการบริหารจัดการและการตลาด กับบริษัทที่ประกอบธุรกิจการค้าขายหรือบริการที่ได้ออกบัตรอิเล็กทรอนิกส์ มาใช้กับการซื้อของ หรือใช้บริการกับบริษัทในเครือ หรือบริษัทลูก หรือบริษัทพันธมิตรทางการค้า และเป้าหมายอยู่ที่การทำกำไรสูงสุดให้กิจการของตน¹⁰⁹ ที่ต้องบริหารกิจการ และบริการลูกค้าที่ฉับไว ภายใต้การควบคุมการกำกับดูแลและกฎหมาย ซึ่งเป็นจุดอ่อนและความเสี่ยงของสถาบันการเงินเหล่านั้น เช่น ความเสี่ยงต่อการการถูกระงับหรือปิดกิจการจากเจ้าหน้าที่ภายในหรือลูกค้า ความล้มเหลวของลูกค้าที่ไม่สามารถชำระหนี้คืนตามกำหนดสัญญา ความเสี่ยงในชื่อเสียงเกียรติคุณของธนาคาร ความน่าเชื่อถือของธนาคารและโดยเฉพาะความเสี่ยงต่อการปฏิบัติตามกฎหมายเป็นต้น กฎระเบียบของทางหน่วยงานราชการ และธนาคารแห่งประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 4 และมาตรา 9ทวิ ได้กำหนดลักษณะประเภทกิจการที่สถาบันการเงินสามารถทำได้ 2 ประเภท คือประเภทที่ระบุไว้โดยเฉพาะ กับประเภทกิจการอื่นนอกเหนือจากที่ระบุ แต่ต้องมีลักษณะธุรกิจที่เป็นประเพณีปฏิบัติหรือกิจการอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งเป็นจุดแข็งที่เปิดช่องให้สถาบันการเงินสามารถที่จะประกอบกิจการแข่งขันกับบริษัทที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน หรือบริษัทให้สินเชื่อ

2.2.4 ปัญหาการปล่อยสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์

ปัญหาการปล่อยสินเชื่อมีด้วยกันหลายประการสามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) ข้อจำกัดในการทำงานด้านสินเชื่อ ในทางปฏิบัติแล้วงานด้านสินเชื่อของธนาคารอาจจะไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่นเพราะสาเหตุดังนี้

- (1) การจัดหาเจ้าหน้าที่สินเชื่อที่มีคุณสมบัติที่ดีเป็นเรื่องค่อนข้างยาก
- (2) ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่สินเชื่อเป็นค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงและใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน ธนาคารไม่ให้ความสนใจในเรื่องการฝึกอบรม

(3) การขาดนโยบายสินเชื่อที่ชัดเจน จะเป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้เจ้าหน้าที่สินเชื่อไม่สามารถดำเนินงานไปได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ใหญ่ของธนาคาร

(4) การให้อำนาจการปล่อยสินเชื่ออย่างจำกัดเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ทำให้การแข่งขันการปล่อยสินเชื่อเป็นไปไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามที่ภาวะการเงินมีความคล่องตัวสูง

- (5) ความเห็นของนักวิเคราะห์สินเชื่ออาจผิดพลาดเองได้

¹⁰⁹ เจริญ เกษฎาวัลย์. เล่มเดิม. หน้า 8.

(6) ผลตอบแทนและสถานการณ์ของเจ้าหน้าที่สินเชื่อไม่มั่นคง

2) ปัญหาและอุปสรรคของการหาข้อมูลในประเทศไทย

- (1) การติดต่อขอข้อมูลจากธนาคารจะไม่ได้รายละเอียดตามที่ต้องการเพราะธนาคารยังต้องรักษาความลับของลูกค้าอยู่หรืออาจเป็นปัญหาเรื่องการแข่งขันทางการค้า
 - (2) ข้อมูลสินเชื่อที่รวบรวมมาไม่เพียงพอเพื่อการวิเคราะห์ ทำให้การตีความเกี่ยวกับความมั่นคงและความสามารถในการชำระหนี้ผิดไป
 - (3) งบการเงินของกิจการบางอย่างจัดทำขึ้นหลายชุดด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน จึงไม่อาจตรวจความถูกต้องของงบการเงินที่แท้จริงได้
 - (4) ลูกค้ายังไม่เข้าใจระบบข้อมูลสินเชื่อดีพอ จึงไม่ให้ความร่วมมือ
- 3) กฎหมายที่เกี่ยวกับหลักประกันมีข้อจำกัด ผู้ประกอบธุรกิจและสถาบันการเงินต่างๆ หานหนทางแก้ไขโดยการทำสัญญาในลักษณะพิเศษเพื่อรองรับความต้องการในทางธุรกิจ โดยนำทรัพย์สินที่ไม่สามารถจำนองได้ตามกฎหมายมาใช้เป็นประกันหนี้ โดยลูกหนี้คงครอบครองทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ในทางความเป็นจริง ทำให้สถาบันการเงินยังไม่มั่นใจว่าสัญญาดังกล่าวจะมีผลบังคับได้ตามกฎหมายหรือไม่เพียงใด ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นในการลงทุนและการปล่อยสินเชื่อ
- 4) การให้สินเชื่อมุ่งส่งเสริมธุรกิจ หรืออุตสาหกรรมด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไป โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของตลาด

สรุปได้ว่า การให้สินเชื่อเป็นสัญญาลักษณะการให้กู้ยืมอย่างหนึ่ง โดยอยู่บนพื้นฐานหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Principle of Freedom of Contract) เสรีภาพในการทำสัญญาเป็นส่วนหนึ่งของหลักอิสระในทางแพ่ง (Private Autonomy) หมายถึง อำนาจของบุคคลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตในทางกฎหมายของตนเองทั้งในเรื่องส่วนตัวและทางทรัพย์สิน หลักอิสระในทางแพ่งเป็นหลักการที่กว้างกว่าที่กฎหมายยอมรับรองให้เอกชน หรือปัจเจกชนจัดการสิ่งที่อยู่ในขอบเขตของตนได้อิสระ โดยหลักรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซง แต่อาจจะเข้ามารับรองให้สิ่งที่เอกชนทำนั้นบังเกิดผลในทางกฎหมาย และการจัดการด้วยอิสระในทางแพ่ง ทั้งนี้เอกชนสามารถจัดการได้ทั้งโดยการทำเป็นนิติกรรมฝ่ายเดียวเช่นการทำพินัยกรรม หรืออาจจัดการโดยนิติกรรมสองฝ่ายเช่นการทำสัญญา¹¹⁰

อย่างไรก็ตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญาที่ปัจเจกชนมีนั้น จะต้องอยู่ในกรอบสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรอบของกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน คู่สัญญาจะมีเสรีภาพอย่างเต็มที่ในการตัดสินใจเข้าทำสัญญาหรือไม่ก็ตาม โดยคู่สัญญามีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามหลักสุจริต (Good Faith) กล่าวคือใช้เสรีภาพในการเข้าทำสัญญาโดยสุจริตที่ไม่ก่อให้เกิด

¹¹⁰ จำปี ไสคดีพันธุ์ ช. เล่มเคม. หน้า 169-170.

ความเสียหายต่อเสรีภาพหรือต่อความไว้เนื้อเชื่อใจของอีกฝ่ายหนึ่ง เพราะอีกฝ่ายหนึ่งก็ย่อมมีเสรีภาพในการทำสัญญาเช่นเดียวกัน และความไว้เนื้อเชื่อใจนี้จะเป็นจุดที่ทำให้ทุกคนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้¹¹¹ เกิดจากข้อตกลงสัญญาที่จะทำการกู้ยืมกันอาจเป็นทรัพย์สินหรือเงิน โดยเป็นสัญญาสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ให้ยืม” และอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ผู้ยืม” ในลักษณะใช้สอยทรัพย์สิน และผู้ยืมตกลงจะคืนทรัพย์สินนั้นเมื่อได้ใช้สอยเสร็จแล้ว¹¹²

การกู้ยืมเงินมีลักษณะเป็นการยืมใช้สอยเปลือง คือผู้ให้ยืมได้โอนกรรมสิทธิ์ในเงินไปให้แก่ผู้ยืม และผู้ยืมตกลงจะคืนเงินในปริมาณเช่นเดียวกัน โดยจะสมบูรณ์ต่อเมื่อมีการส่งมอบเงินกันแล้ว¹¹³ การกู้ยืมเงินมีลักษณะพิเศษที่กฎหมายบัญญัติไว้หากผู้ยืมเงินเกินกว่า 2,000 บาท ต้องมีหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ ถ้าไม่มีก็ไม่สามารถฟ้องร้องบังคับคดีกันได้¹¹⁴ ดังนั้นในการกู้ยืมเงินตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้คู่สัญญาสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยได้ไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี และสามารถที่จะคิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ย หรือดอกเบี้ยทบต้นแก่กันได้ ถ้าคู่สัญญาตกลงกันโดยทำเป็นหนังสือไว้ หรือมีประเพณีการค้าขายที่ปฏิบัติยอมให้มีการคำนวณดอกเบี้ยทบต้นในสัญญาบัญชีเดินสะพัด¹¹⁵ อย่างเช่นการคิดดอกเบี้ยทบต้นของธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น

2.3 บัตรอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Card)

บัตรอิเล็กทรอนิกส์เป็นวัตถุที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ซึ่งมนุษย์ได้ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นและพัฒนานำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ รูปแบบ และวิธีการดำเนินการชีวิตธุรกิจของสังคม โดยเฉพาะการดำเนินการทางธุรกิจทางค้า การเงิน การซื้อขายสินค้า หรือบริการ แต่เดิมมนุษย์จะใช้วิธีการซื้อสินค้า บริการต่างๆรวมทั้งการรับเงินเดือนด้วยเงินสด หรือตัวเงิน หรือการนำเงินผ่านเข้าบัญชี ตามกฎหมายอาญาของไทยถือเป็นเอกสารอย่างหนึ่ง¹¹⁶ ปัจจุบันได้วิวัฒนาการมาเป็นการใช้วิธีชำระด้วยบัตรเดบิต หรือบัตรเครดิต หรือการชำระผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Internet) แทน เพื่อความสะดวกสบายแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ โดยไม่จำเป็นต้องถือเงินสดเป็นจำนวนมากซึ่งมีความเสี่ยงในความปลอดภัย บางครั้งก็มีความจำเป็นจะต้องใช้เงินในเวลาที่มีความจำเป็นเร่งด่วน หรือแลกเปลี่ยนเงินตราเป็นสกุลเงินของต่างประเทศ เป็นต้น

¹¹¹ จำปี ไสตติพันธ์ ช. เล่มเดิม. หน้า 173.

¹¹² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 640.

¹¹³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 650.

¹¹⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653.

¹¹⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 และ 655.

¹¹⁶ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (14) (ก).

2.3.1 ความหมายและความเป็นมาของบัตรอิเล็กทรอนิกส์ และบัตรเครดิต

2.3.1.1 ความหมายของบัตรอิเล็กทรอนิกส์

บัตรอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Card) ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ไม่ได้มีระบุความหมายไว้แต่อย่างใด แต่ในประมวลกฎหมายอาญา และประกาศของกระทรวงการคลัง¹¹⁷ ได้ให้ความหมายไว้ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาให้จำกัดความในมาตรา 1(14) “บัตรอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า

(ก) เอกสารหรือวัตถุอื่นใดไม่ว่าจะมีรูปลักษณะใดที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ ซึ่งจะระบุชื่อหรือไม่ก็ตาม โดยบันทึกข้อมูลหรือรหัสไว้ด้วยการประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน ซึ่งรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง หรือวิธีการทางแม่เหล็กให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข รหัส หมายเลขบัตร หรือสัญลักษณ์อื่นใดทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า

(ข) ข้อมูล รหัส หมายเลขบัญชี หมายเลขชุดทางอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องมือทางตัวเลขใดๆ ที่ผู้ออกได้ออกให้แก่ผู้มีสิทธิใช้ โดยมีได้มีการออกเอกสารหรือวัตถุอื่นใดให้ แต่มีวิธีการใช้ในทำนองเดียวกับ (ก) หรือ

(ค) สิ่งอื่นใด ที่ใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของ

ส่วนความหมายคำว่า “บัตรอิเล็กทรอนิกส์” ตามประกาศกระทรวงการคลัง หมายความว่า “บัตรที่ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ออกให้แก่ผู้บริโภคตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์กำหนด เพื่อชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือค่าอื่นใดไว้ล่วงหน้า และมูลค่าเงินที่ชำระล่วงหน้าถูกบันทึกในบัตร” และอธิบายคำว่า “บัตร” หมายความว่า “เอกสารหรือวัตถุอื่นใดและให้หมายรวมถึงตัวเลข ตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจออกให้แก่ผู้บริโภค”

นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ใน มาตรา 4 ได้ให้ความหมายอิเล็กทรอนิกส์ ธุรกรรม ข้อมูล และลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

“อิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การประยุกต์ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกัน และให้หมายความรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง วิธีการทางแม่เหล็ก หรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้วิธีต่างๆ เช่นว่านั้น

¹¹⁷ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547.

“ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ธุรกรรมที่กระทำขึ้นโดยใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน

“ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า ข้อความที่ได้สร้าง ส่ง รับ เก็บรักษา หรือประมวลผลด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่นวิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรเลข โทรพิมพ์ หรือโทรสาร

“ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า อักษรอักขระ ตัวเลข เสียง หรือสัญลักษณ์อื่นใดที่สร้างขึ้นให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งนำมาใช้ประกอบกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น และเพื่อแสดงว่าบุคคลดังกล่าวยอมรับข้อความในข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้น

ในประมวลกฎหมายอาญาให้คำนิยาม “บัตรอิเล็กทรอนิกส์” ไว้กว้างกว่ากฎหมายอื่น โดยเฉพาะได้ระบุถึงการประยุกต์นอกจากใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์รอนไฟฟ้า คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือวิธีอื่นใดในลักษณะคล้ายกันแล้ว ยังรวมถึงการประยุกต์ใช้วิธีการทางแสง หรือวิธีการทางแม่เหล็ก ให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร ตัวเลข รหัส หมายเลขบัตร หรือสัญลักษณ์อื่นใดทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่าไว้ด้วย แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1(14) (ค) ไม่ได้ให้คำนิยาม หรือการดำเนินการเกี่ยว “ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” และ “ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์” ไว้ มีเพียงพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 บัญญัติคำนิยามความหมายของ “ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์” และ “ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์” ไว้โดยเฉพาะ

ปัญหาว่ามีบัตร A.T.M. (Automated teller machine or Automatic teller machine) หรือบัตรเครดิต บงสถาบันการเงิน หรือบริษัทบัตรเครดิต จะระบุไว้ในสัญญาหรือหลังบัตรว่าสถาบันการเงินหรือบริษัทบัตรเครดิตเป็นเจ้าของบัตรเครดิต หรือมีกรรมสิทธิ์ในบัตร A.T.M. หรือบัตรเครดิต ดังนั้นหากบัตร A.T.M. หรือบัตรเครดิต ถูกขโมย หรือมีการปลอมแปลงบัตร ปัญหาว่าใครจะเป็นผู้เสียหาย ผู้เขียนเห็นว่าแม้ในประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้ระบุไว้ชัดเจน การที่สถาบันการเงิน หรือบริษัทบัตรเครดิตได้ออกบัตร A.T.M. หรือบัตรเครดิตให้แก่ลูกค้า โดยมีข้อความว่าสถาบันการเงินหรือบริษัทบัตรเครดิตเป็นเจ้าของบัตร หรือมีกรรมสิทธิ์ในบัตรไว้ บัตร A.T.M. หรือบัตรเครดิตนั้นยังเป็นกรรมสิทธิ์ของสถาบันการเงินหรือบริษัทบัตรเครดิต เพียงแต่บริษัท มอบบัตรให้ลูกค้าถือแทนเพื่อความสะดวกในการใช้บริการ เมื่อบัตร A.T.M. หรือบัตรเครดิต ถูกขโมย หรือมีการปลอมแล้วมีการทำรายการ ก็ถือว่าสถาบันการเงิน หรือบริษัทบัตรเครดิต เป็นผู้เสียหายในคดีอาญาด้วย

ส่วนในคดีแพ่ง ผู้เขียนว่าหากปรากฏว่าผู้ใช้บริการได้มีการทำรายการใช้จ่ายบัตร แต่อยู่ในระหว่างการตัดบัญชีของสถาบันการเงินหรือบริษัทบัตรเครดิต หรือระยะเวลาการปลอดคอกเบี้ย

ต่อมาผู้ใช้บริการมีการแจ้งอายัดในการตัดบัญชีก่อน แต่สถาบันการเงินหรือบริษัทบัตรเครดิตได้มีการจ่ายเงินให้แก่ร้านค้าคู่สัญญาไปแล้ว ถือว่าสถาบันการเงินหรือบริษัทบัตรเครดิตเท่านั้นเป็นผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องผู้ทำละเมิดได้ แต่ถ้ามีการตัดบัญชีของลูกค้าแล้ว ก็ต้องพิจารณาว่าได้มีการแจ้งอายัดการตัดบัญชีภายในกำหนดตามเงื่อนไขข้อตกลงหรือไม่ ถ้าได้มีการแจ้งอายัดภายในกำหนดเงื่อนไขสัญญาแล้ว แต่ปรากฏว่าสถาบันการเงินหรือบริษัทบัตรเครดิตได้มีการทำรายการตัดบัญชีของลูกค้าไป ลูกค้าก็มีสิทธิที่จะโต้แย้ง และใช้สิทธิฟ้องสถาบันการเงินหรือบริษัทบัตรเครดิตนั้นให้คืนเงินจำนวนที่ทำรายการตัดบัญชีนั้นไปได้ สำหรับสถาบันการเงิน หรือบริษัทบัตรเครดิต จะต้องไปฟ้องเรียกเงินคืนจากผู้ทำละเมิดโดยตรง หรือเรียกผู้ทำละเมิดเข้ามาในคดีเป็นจำเลยร่วมในคดีที่ลูกค้าฟ้องร้องให้รับผิดชอบด้วยกันในคดีเดียวกัน

2.3.1.2 ประวัติความเป็นมาของบัตรอิเล็กทรอนิกส์

บัตรอิเล็กทรอนิกส์นั้น ไม่ได้ปรากฏแน่ชัดว่าประเทศใดเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการก่อนแต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นประเทศแรกที่ได้มีการนำบัตรเครดิต¹¹⁸ ซึ่งตามกฎหมายไทยเป็นหนึ่งในของบัตรอิเล็กทรอนิกส์ มาใช้โดยบริษัท General Petroleum Corporation of California จำกัด ปัจจุบันคือ Mobil Oil ในปี ค.ศ. 1914 ต่อมาในปี ค.ศ. 1915 โรงแรม ร้านค้า และบริษัทรถไฟ ได้ออกเหรียญที่เรียกว่า “Shoppers Plates” ให้แก่ลูกค้า โดยการเปิดบัญชีสินเชื่อรายเดือน (A Monthly Credit Account) โดยเหรียญจะมีชื่อพ่อค้าที่ออกเหรียญ และหมายเลขบัญชีของลูกค้า ซึ่งลูกค้าจะซื้อสินค้า โดยการแสดงเหรียญเครดิตแทนการชำระเงินสด วัตถุประสงค์ของพ่อค้า หรือร้านค้าที่ออกเหรียญเครดิต เพื่อที่จะต้องการเพิ่มปริมาณการขายสินค้ามากขึ้น และให้ความสะดวกลูกค้าที่จะชำระราคาสินค้าในภายหลัง เรียกกันว่า “ซื้อเชื่อ” ในระยะแรกลูกค้าที่ใช้บริการไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายในการใช้เหรียญซื้อสินค้า แต่ต่อมากำค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บเพิ่มขึ้นและตกเป็นภาระแก่พ่อค้า ต่อมาจึงมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการเป็นรายเดือนตามอัตราที่กำหนดตามจำนวนร้อยละของราคาที่ยังชำระ ในช่วงปี ค.ศ. 1920 บริษัทจำหน่ายน้ำมันได้ออกบัตรอำนวยความสะดวก (Courtesy Card) ให้แก่ลูกค้า ซึ่งบัตรอำนวยความสะดวกได้รับการยอมรับและเชื่อถือในเวลาต่อมา

ในปี ค.ศ. 1950 นักธุรกิจเมืองนิวยอร์ก ชื่อ Frank McNamara ได้เข้าไปรับประทานอาหารในภัตตาคาร แห่งหนึ่ง แต่ได้ลืมกระเป๋าเงินจึงมีเงินที่จะชำระค่าอาหาร เขาจึงเกิดความคิดที่จะดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการบัตรสินเชื่อขึ้น และได้ร่วมกับ Mr. Ralph Schneider ที่ปรึกษากฎหมาย และได้จัดตั้ง Dines' Club Inc. ซึ่งคำว่า “Dines’ “ มาจาก “Dinner” แปลว่าอาหารเย็น โดย

¹¹⁸ นิตยา ชินวงศ์. (2530). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบัตรเครดิต. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิต. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 1-10.

มีสมาชิกบัตรเริ่มแรก 200 คน ร้านค้า 29 แห่ง หลังจากในปี ค.ศ. 1953 Dines' Club ได้รับความนิยม และมีการขยายธุรกิจ สาขาไปต่างประเทศ โดยประเทศแรกที่ได้ขยายออกไปคือประเทศอังกฤษ จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1958 ได้มีบริษัทชื่อ American Express Company ซึ่งเป็นบริษัทเดิมดำเนินกิจการไปรษณีย์ และเช็คเดินทาง (Travel Cheque) มาดำเนินการธุรกิจระบบการใช้จ่ายบัตรเครดิต มีเครือข่ายทั่วโลก ในอีก 6 เดือนต่อมา ได้มีจัดตั้งบริษัท Hinton Credit Corporation เพิ่มขึ้น โดยทั้งสามบริษัทที่ให้บริการบัตรเครดิต จะเรียกค่าธรรมเนียมแตกต่างกัน ในปี ค.ศ. 1951 ได้มีธนาคารชื่อ Franklin National Bank เป็นธนาคารแห่งแรกที่ออกบัตรเครดิตให้แก่ลูกค้า โดยมีการเปิดบัญชีเงินเชื่อเพื่อการบริโภค มีสมาชิกผู้ถือบัตรเครดิตสูงถึง 754,000 คน และมีร้านค้าสมาชิกที่ยอมรับบัตร 11,000 แห่ง แต่อย่างไรก็ตามบัตรเครดิตของธนาคารก็ประสบปัญหาต่างๆ เช่นต้นทุน การปลอมแปลง ความไม่เต็มใจของร้านค้าในการยอมให้ผู้ถือบัตรชกส่วนลดจากราคาสินค้าที่ซื้อ หรือใช้บริการแต่ละครั้ง เป็นต้น

จนในปี ค.ศ. 1959 ธนาคาร Bank of America ได้ออกบัตรเครดิตของธนาคารใน ปี ค.ศ. 1961 มีสมาชิกถือบัตรจำนวน 1 ล้านคน ในปี ค.ศ. 1967 มีเพิ่มขึ้นถึง 2.7 ล้านคน และมีคนนิยมใช้บริการมากขึ้นเนื่องจากบัตรเครดิตของ Bank of America สามารถนำไปใช้ยังรับอื่นและเกิดความสะดวกสบาย ในปี ค.ศ. 1966 Bank of America ได้ตั้งบริษัท Bank of Americard Service Corporation และแยกเป็นหน่วยงานอิสระทำหน้าที่ออกบัตรและเก็บค่าธรรมเนียมต่างๆ ต่อมาเปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น National Americard Incorporated (N.B.I.) และเปลี่ยนชื่อบัตรเครดิต จากคำว่า "Bank Americard" เป็น "VISA" แทน เพื่อต้องการทำบัตรเครดิตให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก ในขณะที่ Bank of America ดำเนินธุรกิจบัตรเครดิตอยู่นั้น ได้มีธนาคารใหญ่ในรัฐ California ประกอบด้วย Well Fargo Bank United California Bank Bank of California และ Crocker National Bank ได้รวมจัดตั้งสมาคม California Bank Card Associations (Western States Bankcard Association ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่ได้แสวงหากำไรจากการออกบริการให้บัตรเครดิต โดยใช้ชื่อ "Master Charge" และต่อมาในปี ค.ศ. 1983 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "Master Card"

บัตรเครดิตในฝรั่งเศส ได้เข้ามามีอิทธิพลเมื่อปี ค.ศ. 1953 โดยนาย Bloomingdale¹¹⁹ (ซึ่งเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งบัตร Diner Club) ได้เดินทางผ่านฝรั่งเศสทำความตกลงกับบรรดาโรงแรม และร้านอาหารให้ยอมรับในบัตร Diner Club ในปีต่อมาได้มีการก่อตั้งบริษัท Diner Club de France เพื่อทำการรับสมาชิกบัตร Diner Club ในฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1961 บริษัท American Express ก็ได้มา

¹¹⁹ ดริทศ นิโครธางกูร, วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์. (2550). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศฝรั่งเศส. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550 จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=ก2&newsID=106&id=1&type=2.

ก่อตั้งบริษัทเครดิตและออกให้บริการในฝรั่งเศส และหลังจากนั้นบริษัทบัตรเครดิตที่เป็นของทวีปยุโรปได้เข้ามาปรากฏเกิดขึ้นในฝรั่งเศส ใน ค.ศ. 1967 โดยมีการออกบัตรเครดิตของฝรั่งเศสเอง เรียกกันจนทุกวันนี้ว่า “บัตรน้ำเงิน (La Carte Bleue)”¹²⁰ ประกอบด้วยโดยกลุ่มสถาบันการเงิน 6 แห่ง คือ Banque Nationale de Paris (BNP or BNP Paribas)¹²¹ Le Crédit Commercial de France (CCF)¹²² Credit du Nord¹²³ Crédit Industriel et Commercial (CIC)¹²⁴ Crédit Lyonnais¹²⁵ Société Générale¹²⁶ ต่อมาในปี ค.ศ. 1968 Eurocard เป็นชื่อที่ใช้ในทวีปยุโรปของ MasterCard ได้กำเนิดขึ้นในฝรั่งเศส และในปี ค.ศ. 1971 ธนาคารของฝรั่งเศส ประมาณ 130 แห่ง ได้ร่วมกันก่อตั้ง “กลุ่มบัตรน้ำเงิน (Groupement Carte Bleue)” ถือเป็น “กลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (GIE: Groupement d'intérêt économique)” เพื่อส่งเสริมการพัฒนาของบัตรน้ำเงิน และในปี ค.ศ. 1977 กลุ่มบัตรน้ำเงินได้เข้า

¹²⁰ Carte-bleue Visa. (2550). Retrieved March 15, 2007. From http://www.carte-bleue.com/page.asp?menu_id=25.

¹²¹ Banque Nationale de Paris (BNP) เป็นธนาคารที่เก่าแก่ของฝรั่งเศส เริ่มก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. 1820 โดย Louis-Raphaël Bischoffsheim ต่อมาเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 1966 ได้มีการรวมตัวระหว่าง Banque Nationale du Commerce et de l'Industrie (BNCI) และ Conservatoire National d'Escompte de Paris (CNEP) เป็น BNP. (2550). Retrieved March 15, 2007. From <http://www.banqueparibas.com/en/history/history.asp?cat=A&code=1>.

¹²² Le Crédit commercial de France (CCF) เป็นธนาคารพาณิชย์ของฝรั่งเศส สำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงปารีส ต่อมาในเดือนเมษายน 2000 ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของ The Hongkong and Shanghai Banking Corporation (HSBC) และได้เปลี่ยนชื่อเป็น HSBC SA ในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2005. From http://en.wikipedia.org/wiki/Cr%C3%A9dit_Commercial_de_France. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2550.

¹²³ Credit du Nord เป็นธนาคารย่อย (retail banking) ที่ประกอบด้วย Banque Courtois, Banque Kolb, Banque Laydernier, Banque Nuger, Banque Rhône-Alpes, Banque Tameaud, Crédit du Nord และ Gilbert Dupont โดยเริ่มเปิดทำการเมื่อ ค.ศ. 1848 สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่เมือง Lille. Retrieved March 15, 2007. From http://en.wikipedia.org/wiki/Cr%C3%A9dit_du_Nord.

¹²⁴ Industriel et Commercial (CIC) เป็นกลุ่มบริการทางการเงินในฝรั่งเศส ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1859 ใหญ่อันดับ 4 ของประเทศ. Retrieved March 15, 2007. From http://en.wikipedia.org/wiki/Cr%C3%A9dit_Industriel_et_Commercial.

¹²⁵ Crédit Lyonnais ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1863 ในเมือง Lyon โดย มร. Henri Germain. Retrieved March 15, 2007. From http://en.wikipedia.org/wiki/Cr%C3%A9dit_Lyonnais.

¹²⁶ Société Générale เป็นธนาคารเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของฝรั่งเศส ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1864 เพื่อพัฒนาการพาณิชย์และอุตสาหกรรมของฝรั่งเศส ปัจจุบัน Société Générale มีการประกอบธุรกรรมและการลงทุนในธนาคารใหญ่เป็นอันดับ 3 ในทวีปยุโรป เป็นบริษัทที่ใหญ่ที่สุดอันดับที่ 6 ของฝรั่งเศส. Retrieved March 15, 2007. From http://en.wikipedia.org/wiki/Soci%C3%A9t%C3%A9_G%C3%A9n%C3%A9rale

เป็นสมาชิกของเครือข่าย Visa ในอีกด้านหนึ่งหน่วยงานของรัฐบางแห่งคือ การไปรษณีย์และการสื่อสารโทรคมนาคมแห่งฝรั่งเศส (PTT) ก็ได้ออกบัตรถอนเงินที่เรียกว่า “CCP 24/24” ต่อมาได้เข้าร่วมกับกลุ่มบัตรนำเงิน เพื่อเป็นการเสริมกำลังให้กับกลุ่มนี้

ในปี ค.ศ. 1978 ธนาคาร Crédit Agricole ได้ซื้อบริษัท Eurocard และเปิดให้ธนาคาร Crédit Mutuel เข้าร่วมธุรกิจถือหุ้นกึ่งหนึ่งใน ค.ศ. 1983 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายบัตรเครดิตระหว่างประเทศ เครือข่ายที่สอง คือ Eurocard/MasterCard และได้ก่อตั้ง “กลุ่มบัตรเขียว (Verts)” ในฝรั่งเศสเพื่อที่จะลดความหลากหลายของบัตรเครดิต โดยเฉพาะบัตรนำเงินและบัตรเขียว ที่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกกับผู้ถือบัตร เนื่องจากจะใช้บัตรได้เฉพาะเครื่องถอนเงินเครือข่าย และร้านค้าจะต้องมีอุปกรณ์หลายประเภทสำหรับใช้รับบัตรต่างๆ จึงได้มีการทำความตกลงกันระหว่าง 17 สถาบันการเงิน รวมถึงการไปรษณีย์และการสื่อสารโทรคมนาคมแห่งฝรั่งเศส จนเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม ค.ศ. 1984 ได้ก่อตั้งเครือข่ายการให้บริการบัตรเครดิตระดับประเทศเพียงเครือข่ายเดียว

การให้บริการบัตรเครดิตของฝรั่งเศสได้เริ่มมีผลอย่างจริงจังเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ค.ศ. 1985 ภายใต้ขอบเขตการดำเนินการของ “กลุ่มบัตรธนาคาร (Groupement des Cartes Bancaires)” โดยก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ค.ศ. 1984 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวางหลักเกณฑ์และส่งเสริมเครือข่ายการให้บริการบัตรเครดิต รวมถึงการป้องกันการฉ้อโกง ซึ่งกลุ่มบัตรธนาคารนี้ประกอบด้วยกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจสองกลุ่ม คือกลุ่มบัตรนำเงิน และกลุ่มบัตรเขียว ซึ่งกลุ่มบัตรธนาคารถือได้ว่าเป็นการรวมกลุ่มของธนาคาร เพื่อการพัฒนาการใช้จ่ายเงินรูปแบบใหม่ที่มีขอบเขตอำนาจหน้าที่อย่างค่อนข้างชัดเจน และรับผิดชอบการประสานงานระหว่างธนาคารและกลุ่มบัตรนำเงินจะเป็นผู้ประสานงานกับเครือข่าย Visa เพื่อหลีกเลี่ยงการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน และการแข่งขันที่จะทำให้เป็นคู่แข่งทางการค้า ในระหว่างปี ค.ศ. 1989 คณะกรรมการบริหารของกลุ่มบัตรธนาคารได้ตั้งให้ นาย Max Auriol ผู้บริหารของกลุ่มบัตรนำเงินดำรงตำแหน่งผู้บริหารในอีกวาระหนึ่ง และมีความพยายามที่จะรวมให้เหลือเพียงนิติบุคคลเดียว เพื่อรับผิดชอบดำเนินงานกับเครือข่าย Visa

ในระหว่างประเทศบัตรเครดิตมีการเริ่มขึ้นในประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (Communauté Economique Européenne) เมื่อประเทศสมาชิกของประชาคมเศรษฐกิจยุโรปตกลงกันให้มีการเคลื่อนไหวโดยเสรีทั้งบุคคลและทุน (La libre circulation des personnes et des capitaux) ต่อมาได้กลายเป็น “ตลาดเดียว (Marché Unique)” ใน ค.ศ. 1992 เท่ากับรัฐต่าง ๆ ของประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ต้องมีการใช้วิธีการจ่ายเงินอันเป็นที่ยอมรับได้สำหรับทุกรัฐ แต่เนื่องจากในทางเทคนิค การใช้บัตรเครดิต การจัดการ วิธีการจ่ายเงิน และหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่ใช้บังคับในประเทศสมาชิกยังมีความแตกต่างกันอยู่ ทำให้พัฒนาการของบัตรจ่ายเงินและบัตรเครดิตจึงมีความแตกต่างกันไปของแต่ละประเทศ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารต่าง ๆ ของยุโรป ทำให้บัตรธนาคารต่าง ๆ ต้องสามารถที่จะใช้ได้ในการค้าทุกประเภทของประชาคมเศรษฐกิจยุโรป อุปกรณ์สำหรับการจ่าย

เงินควรจะต้องสอดคล้องกันและมีความปลอดภัย หลักเกณฑ์ในเรื่องค่าธรรมเนียมควรจะมีค่าธรรมเนียม
 คุลยอมรับได้สำหรับคู่สัญญาทุกฝ่าย ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปมีแนวคิดที่จะทำประมวลแนวปฏิบัติ
 (Le code de bonne conduit) ข้อเสนอแนะ (La recommandation) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคู่
 สัญญาฝ่ายต่างๆขึ้นมา ได้แก่ข้อเสนอแนะลงวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 1987¹²⁷ มีสาระเป็นประมวลแนว
 ปฏิบัติที่บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ต่างๆเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกรรม และข้อเสนอแนะเมื่อวันที่ 17
 พฤศจิกายน ค.ศ. 1988¹²⁸ กล่าวถึงระบบของการจ่ายเงินและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือบัตรกับผู้
 ออกบัตรโดยมุ่งจะคุ้มครองผู้บริโภคจะเป็นข้อกำหนดที่บังคับให้มีในสัญญาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

สำหรับประเทศไทยบัตรเครดิตได้เข้ามามีบทบาทใน ปี พ.ศ. 2503 โดยบริษัทของ
 Dines' Club ใช้ชื่อว่า “บริษัท ไคเนอร์สคลับ(แห่งประเทศไทย) จำกัดและบริษัท American Express
 จำกัด ได้เข้ามาโดยมีบริษัท Sea Tour จำกัด เป็นนายหน้า ต่อมาในปี ค.ศ. 1974 ธนาคารกสิกรไทย
 จำกัด(มหาชน) ได้นำบัตรเครดิตระหว่างประเทศเข้ามา โดยเป็นธนาคารผู้รับบัตร Master Card มี
 หน้าทีติดต่อร้านค้าต่างๆ ในปีพ.ศ. 2523 ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด(มหาชน) ได้เป็นตัวแทนและผู้
 ออกบัตร VISA และธนาคารพาณิชย์ได้เริ่มหันมาทำธุรกิจบัตรเครดิตอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2535
 ซึ่งเป็นช่วงแรกที่ระบบชำระเงินในประเทศไทย ได้เริ่มเปลี่ยนรูปแบบไปสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์¹²⁹
 ในส่วนความเคลื่อนไหวธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศไทย แบ่งเป็นสองช่วงใหญ่ ๆ คือ ช่วงแรก
 ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ (พ.ศ.2537-2540) เป็นระยะที่ผู้ให้บริการบัตรเครดิตมุ่งจะหาสมาชิกผู้ถือ
 บัตรใหม่เป็นหลัก โดยไม่มีเกณฑ์พิจารณาอนุมัติใบสมัครที่เป็นระบบรองรับ

ในขณะที่ผู้ถือบัตรเครดิตได้ใช้บัตรเครดิตเพื่อใช้บริการซื้อสินค้าฟุ่มเฟือยราคาแพงหรือ
 ใช้เมื่อเดินทางไปต่างประเทศ พอถึงช่วงที่สองหลังเกิดวิกฤติเศรษฐกิจ (พ.ศ.2541-ปัจจุบัน) เป็น
 ระยะที่ผู้ให้บริการบัตรเครดิตให้ความสำคัญกับการเพิ่มจำนวนฐานลูกค้าที่ถือบัตรเครดิต และการ
 เพิ่มยอดใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต โดยมีระบบบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพมารองรับเพื่อรักษา
 อัตราผิดนัดให้อยู่ระดับต่ำ ขณะที่ผู้ถือบัตรเครดิตเริ่มใช้บัตรเพื่อใช้บริการซื้อสินค้าในชีวิตประจำ
 วันมากขึ้น ตลาดบัตรเครดิตของไทยขยายตัวอย่างก้าวกระโดด โดยปี พ.ศ. 2546 จำนวนบัตรเครดิต
 มีจำนวน 4.2 ล้านใบ เพิ่มขึ้น 23% จากปีก่อน ในปี พ.ศ. 2547 มีจำนวน 8.6 ล้านใบ โดยยังไม่รวม
 บัตรอิเล็กทรอนิกส์ ประเภทบัตรเงินสด หรือบัตรเดบิต หรือบัตรโอนยกประสงค์ที่บริษัทที่ไม่ใช่
 สถาบันการเงินออกมาแข่งขันกับสถาบันการเงินโดยตรง

¹²⁷ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาของประชาคมยุโรป เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 1987.

¹²⁸ ประกาศในราชกิจจานุเบกษาของประชาคมยุโรป เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 1988.

¹²⁹ นิตยสาร เอ็มแอนด์ดับเบิลยู. (2548). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในไทย. ฉบับปีที่ 3 ฉบับวันที่
 27 กรกฎาคม 2548. หน้า 21-22.

2.3.2 หลักการให้บริการบัตรอิเล็กทรอนิกส์

การให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือบัตรเครดิต เป็นการตกลงทำสัญญาการกู้ยืมเงินกันอย่างหนึ่งในการตกลงเข้าทำสัญญากันระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายที่จะตกลงผูกนิติสัมพันธ์กันตามสัญญา ซึ่งมีหลักที่ควรคำนึงถึงในการก่อให้เกิดสัญญา ดังนี้

2.3.2.1 หลักนิติธรรม (The Rule of Law)¹³⁰

หลักนิติธรรมนั้นมีแนวความคิดที่ถือว่า กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคม ซึ่งได้มีการวิวัฒนาการขึ้นในประเทศอังกฤษ จนกระทั่งกลายมาเป็นทฤษฎีกฎหมายที่สำคัญอย่างหนึ่งของกฎหมาย เรียกว่า “หลักนิติธรรม” (The Rule of Law) ซึ่งถือว่าการปกครองที่ดีเลิศนั้น ต้องเป็นการปกครองโดยกฎหมาย โดยหลักการนี้ มร.เอ.วี.โตซี (พ.ศ.2378-2465) ได้อธิบายไว้ในหนังสือชื่อ “กฎหมายรัฐธรรมนูญ” ว่า การที่บุคคลทุกคนเสมอภาคกันตามกฎหมาย ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมายหรือมีอภิสิทธิ์ใดๆทั้งสิ้น ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นพนักงาน ข้าราชการ หรือราษฎรสามัญ สิทธิเสรีภาพแห่งมนุษยชนต้องได้รับการยอมรับนับถือและคุ้มครอง บุคคลจะมีความผิดต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ และจะต้องได้รับการพิจารณาพิพากษาจากศาลสถิตยุติธรรมที่มีอำนาจอิสระและเด็ดขาด ในการวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินตามกฎหมายบ้านเมือง¹³¹ ซึ่งหลักดังกล่าวสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550¹³² และประมวลกฎหมายอาญา¹³³ บัญญัติว่า บุคคลจะได้รับโทษทางอาญา เมื่อกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลากระทำนั้นบัญญัติไว้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ส่วนอำนาจการตรากฎหมายหรือนิติบัญญัติเป็นอำนาจหรือเจตน์จำนงของผู้มีอำนาจในการตรากฎหมาย เพื่อให้เป็นไปตามความประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งของผู้ตรากฎหมาย¹³⁴ นำออกมาใช้บังคับในกรณีที่ไม่สามารถอาจแก้ปัญหาได้ทันที่ และสภาพบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป

2.3.2.2 หลักอิสระในทางแพ่ง (Private Autonomy)¹³⁵

หลักอิสระในทางแพ่ง เป็นอำนาจของเอกชนในการที่จะตัดสินใจอันเกี่ยวข้องกับขอบเขตทางกฎหมายของตนเองด้วยตนเอง ทั้งในด้านทางส่วนตัวและในทางทรัพย์สิน โดยในทางส่วนตัวอาจเป็นเรื่องของการสมรส หรือการหย่า ในทางทรัพย์สินอาจเป็นการซื้อขาย การให้ หรือ

¹³⁰ P.G. Osborn. (1964). *A Concise Law Dictionary* (London:Sweet&Maxwell,1964). Page 285.

¹³¹ วิชามหาคุณ. เล่มเดิม. หน้า 74.

¹³² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39.

¹³³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2.

¹³⁴ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2545). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 50-51.

¹³⁵ ศนันท์กรณ์ (จำปี) โสคติพันธุ์. ก. เล่มเดิม. หน้า 25-26.

การแลกเปลี่ยนเป็นต้น โดยสามารถจัดการได้โดยใช้นิติกรรมสัญญา ซึ่งหลักอิสระในทางแพ่งเป็นหลักการค่อนข้างกว้างและมีความเป็นทั่วไปอย่างมาก จนถึงขนาดมีผู้กล่าวว่าเป็นหลักที่กว้างเกินไปและมีความเป็นทั่วไปมากเกินไปแต่หลักอิสระทางแพ่งอาจจะพบข้อจำกัดหรือกรอบบางประการ ได้แก่¹³⁶

- 1) การเคารพขอบเขตในทางกฎหมายของบุคคลอื่น การใช้อิสระในทางแพ่งเป็นการแสดงออกซึ่งพลังทางร่างกายและสติปัญญาเพื่อสนองตอบต่อความจำเป็นและผลประโยชน์เฉพาะชีวิตเราเองโดยปราศจากการที่จะเข้าไปก้าวก่ายหรือรุกรานขอบเขตทางกฎหมายของบุคคลอื่นไม่ว่าต่อสถานะ หรือต่อเสรีภาพในการจำหน่าย จ่าย โอนของบุคคลอื่นก็ตาม
- 2) การเคารพกฎเกณฑ์ที่มาจากเหตุผลในสำนึกของเราเอง หมายถึงว่าอิสระในทางแพ่งจะต้องอยู่ในกรอบศีลธรรม หรือกฎหมายธรรมชาติด้วย
- 3) การเคารพบทบัญญัติของกฎหมาย แม้การใช้อิสระในทางแพ่ง จะก่อให้เกิดผลทางกฎหมายได้ หรือเป็นบ่อเกิดแห่งผลทางกฎหมาย เพราะกฎหมายมารองรับให้เป็นเช่นนั้น แต่ผลที่เกิดจากอิสระในทางแพ่งก็อาจถูกจำกัด เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมจากบทบัญญัติของกฎหมาย

2.3.3 ประเภทบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (Kind of Electronic Card)

บัตรอิเล็กทรอนิกส์ สามารถแยกตามประเภทของการใช้เงิน ได้ดังนี้

2.3.3.1 บัตรเดบิต หรือบัตรเงินสด (Debit Card) หมายถึง บัตรที่ใช้ในการชำระเงินผ่านระบบการโอนทางอิเล็กทรอนิกส์ ณ ที่จ่าย (Electronic Funds Transfer at Point of Sale หรือ EFT-POS) การใช้บัตรเดบิตมีผลเสมือนการถอนเงินจากบัญชีเงินฝาก บัตรเดบิตสถาบันการเงิน หรือบริษัทให้สินเชื่อ สามารถนำมาใช้บริการให้แก่ลูกค้า ได้ดังนี้

- 1) บัตรเงินสดเฉพาะเบิกถอนเงิน และฝากเงินเข้าบัญชีหรือโอนเงินระหว่างบัญชี
- 2) บัตรเงินสดในการใช้เบิกเงินจากบัญชีในวงเงินกู้ยืม

2.3.3.2 บัตรชาร์จ์การ์ด (Charge Card) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “Travel and Entertainment Card” (T&E) เป็นบัตรที่โดยทั่วไปมักเข้าใจผิดว่าเป็นบัตรเครดิต เนื่องจากบัตรทั้งสองประเภทนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาก ความแตกต่างระหว่างบัตรทั้งสองประเภทนี้มีอยู่เพียงประการเดียวคือ ผู้ใช้บัตรชาร์จ์การ์ดจะต้องชำระยอดหนี้ทั้งหมดทุกครั้งที่ครบกำหนดเวลาชำระตามที่ได้ตกลงกันและไม่

¹³⁶ Scognamiglio R. voce . “Negozio Giuridico” in Enciclopedia Giuridica Istituto della Enciclopedia Italiana Fondata da Giovanni Treccani. Vol.VI. Page 688.

มีการจำกัดวงเงิน บัตรรจงการด์¹³⁷ ถือเป็นบัตรเครดิตที่ออกบริษัทออกบัตรเครดิตระหว่างประเทศ เช่นกัน แต่บริษัทเหล่านี้เน้นทำธุรกิจบัตรเครดิตโดยตรง เช่นอเมริกัน เอ็กซ์เพรส American Express และ ไคเนอร์ส คลับ Dines' Club

2.3.3.3 บัตรฝากหรือถอนเงินสด(Cash Card) หรือบัตรเอทีเอ็ม (Automatic Machine Cards หรือ Automatic Teller Machine Cards : ATM) เป็นบัตรช่วยอำนวยความสะดวกให้ถือบัตรสามารถเบิกเงินสดจากบัญชีเงินฝากได้ตลอดเวลา ผลในทางกฎหมายไม่แตกต่างไปจากการถอนเงินจากสาขาธนาคารด้วยผู้ถือบัตรเองแต่อย่างใด¹³⁸ แต่เดิมการฝากถอนเงิน หรือการโอนเงินทางบัญชีจะทำโดยผ่านสมุดบัญชีเงินฝาก และเพื่อเป็นการลดขั้นตอนและลดปริมาณเอกสาร ธนาคารพาณิชย์จึงได้นำบัตรเอทีเอ็มเข้ามาใช้ในประเทศไทย ช่วงแรกๆจะเป็นการทำรายการถอนเงินจากบัญชีผ่านเคาน์เตอร์ธนาคารและเครื่องฝากถอนเงินอัตโนมัติ (ตู้ ATM) และด้มีการพัฒนา ปรับปรุงให้ลูกค้าสามารถทำการฝากเงินเข้าบัญชี โอนเงินต่างบัญชีหรือชำระค่าใช้จ่าย ค่าบริการได้ด้วย

การใช้ ATM ในประเทศไทย ระยะแรก ได้มีการรวมกลุ่มธนาคารที่ใช้ ATM ร่วมกันเป็น 2 กลุ่ม คือ แบงก์เน็ต (Bank Net) และสยามเน็ต (Siam Net) ทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งมีการพัฒนาระบบของตนเองต่างกัันและมีการแข่งขันกัน แต่การแข่งขันนี้กลับทำให้ประชาชนผู้ใช้บริการไม่ได้รับความสะดวก สมาคมธนาคารไทยจึงได้ดำเนินการรวมหมู่ ATM ของทั้ง 15 ธนาคารเข้าเป็นระบบเดียวกันสำเร็จ เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2536 ใช้งบลงทุนประมาณ 40 ล้านบาท เป็นผลให้ลูกค้าของธนาคารสามารถเบิกถอนเงินสดจากเครื่อง ATM ได้ทุกเครื่อง ซึ่งมีจำนวนมากว่า 3,000 เครื่องทั่วประเทศไทย จึงทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างธนาคารสมาชิก และลูกค้าได้รับความสะดวกมากขึ้น ระบบการเงินประเทศไทยได้รับการพัฒนามากขึ้น ในทำธุรกรรมการโอนเงินผ่านเครื่องรับฝาก และถอนเงินอัตโนมัติ สมาคมธนาคารไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้ธนาคารพาณิชย์คิดค่าบริการเอาเก็บลูกค้าโดยคิดอัตราค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินในการโอนเงินข้ามธนาคารผ่านเครื่อง ATM จำนวนเงินต่อรายการไม่เกิน 10,000 บาท ค่าธรรมเนียม 25 บาท มากกว่า 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 30,000 บาท ค่าธรรมเนียม 35 บาท¹³⁹

¹³⁷ ชินาวุช ชินะประยูร. (2546). พฤติกรรมผู้บริโภคและความหนักของอัตราดอกเบี้ยในตลาดบัตรเครดิต. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชาคณะเศรษฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 32.

¹³⁸ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, ยอดฉัตร ตสาริกา, ฉันทพิมพ์ บรรจงจิตต์. (2550). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศอังกฤษ. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=105&id=13&type=2.

¹³⁹ สมาคมธนาคารไทย. (2550). คำชี้แจง : โครงสร้างอัตราค่าธรรมเนียมบริการการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2550. จาก <http://www.tba.or.th/whatsnew5.htm>.

2.3.3.4 บัตรรับประกันเช็ค (Cheque Guarantee Cards) เป็นบัตรที่ผู้ถือบัตรใช้สำหรับการรับประกันว่าธนาคารจะจ่ายเงินตามจำนวนที่ระบุในเช็ค ไม่ว่าผู้ส่งจ่ายจะมียอดเงินฝากในบัญชีเพียงพอหรือไม่¹⁴⁰

2.3.3.5 บัตรเครดิต (Credit Card) ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน¹⁴¹ หมายถึงบัตรซึ่งสถาบันการเงินหรือธุรกิจออกให้แก่ผู้บริโภคที่เป็นสมาชิก เพื่อให้ชำระค่าสินค้า หรือบริการจากสถานการค้าหรือธุรกิจที่รับบัตรนั้นแทนการชำระด้วยเงินสด หมายความว่ารวมถึง บัตรสินเชื่อ บัตรเครดิต ในร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ.¹⁴² ได้ให้ความหมายว่า บัตร เอกสาร หรือวัตถุอื่นใด ซึ่งผู้ออกบัตรออกให้แก่ผู้ถือบัตร โดยบันทึกข้อมูลบัตรเครดิต หรือรหัสบัตรเครดิตไว้ด้วยกรรมวิธีเชิงกลหรือวิธีการอย่างอื่นให้ปรากฏความหมายตัวอักษร ตัวเลข รหัส หรือสัญลักษณ์อื่นใด ทั้งที่สามารถมองเห็น และมองไม่เห็นด้วยตามเปล่า เพื่อให้ผู้ถือบัตรใช้ชำระราคาสินค้าหรือค่าบริการ หรือใช้เบิกถอนเงินสด ทั้งนี้จะมีกำหนดระยะเวลาการใช้บัตรไว้ด้วยหรือไม่ก็ตาม

บัตรเครดิตในประเทศไทย แยกได้ดังนี้

- 1) บัตรเครดิตของสถาบันการเงินไทย ได้แก่บัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทย และใช้ซื้อสินค้า ใช้บริการจากร้านค้าเพียงภายในประเทศ เช่นบัตรเครดิตของธนาคารกสิกรไทย
- 2) บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ร่วมกับบริษัทการเงินของต่างประเทศ เช่น บัตรเครดิตธนาคารกสิกรไทยวิซ่า บัตรกรุงศรีอยุธยาวิซ่า
- 3) บัตรเครดิตของต่างประเทศ เป็นบัตรเครดิตที่ออกโดยบริษัทเครดิตของต่างประเทศ โดยตรง เช่น บัตรเครดิตของธนาคาร ซิตี้ แบงก์ จำกัด บัตรเครดิตอเมริกัน เอ็กซ์เพรส American Express บัตรเครดิต ไคเนอร์ส คลับ Dines' Club
- 4) บัตรเครดิตที่ออกโดยผู้ประกอบการ การค้า ห้างร้าน เป็นประเภทบัตรเครดิตของห้างสรรพสินค้า บริษัทการค้าใหญ่ ออกบัตรเครดิตร่วมกับสถาบันการเงินภายในประเทศ หรือต่างประเทศ เช่นบัตรเครดิตเซเนทรัลคาร์ดวิซ่า/MASTERCARD เป็นบัตรเครดิตที่ออกโดยเซเนทรัลสรรพสินค้า ร่วมกับ บริษัท วิซ่า หรือ MASTERCARD หรือบัตรรอลย์ลอร์ดการ์ด เป็นบัตรเครดิตที่ออกโดยบริษัท American Express ร่วมกับบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) นอกจากนั้นยังมี

¹⁴⁰ คณะกรรมการกฤษฎีกา. (2550). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศอังกฤษ. จาก <http://www.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=news&newsID=105>. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2550.

¹⁴¹ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ 1. (2542). พระนคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์. หน้า 616.

¹⁴² ร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. มาตรา 3

บริษัทอื่นมากที่ออกบัตรเครดิตร่วมกับสถาบันการเงินไทย บริษัทบัตรเครดิตไทย และต่างประเทศ ในการออกบัตรเครดิตบริการแก่ลูกค้า

5) บัตรอเนกประสงค์ เพื่อในการจับจ่ายซื้อของหรือโอนเงิน เช่นบัตรสมาชิก Centarl Card บัตร 7 Eleven และบัตรอเนกประสงค์ของผู้ประกอบการ บริษัทในเครือ หรือพันธมิตรการค้า

2.3.4 ระบบบัตรเครดิต

บัตรเครดิตมีระบบและการบริการให้แก่ลูกค้า แยกได้ดังนี้

2.3.4.1 ระบบบัตรเครดิต¹⁴³

ระบบของบัตรเครดิต เป็นการที่ผู้ออกบัตรซึ่งได้แก่สถาบันการเงินหรือธนาคารได้ออกบัตรพลาสติกให้แก่ลูกค้าของตน(ผู้ถือบัตร) โดยขอใช้บัตรและทำสัญญากับผู้ออกบัตร ในบัตรดังกล่าวจะระบุชื่อ ที่อยู่ และเลขบัญชีของผู้ถือบัตร ผู้ถือบัตรจะใช้บัตรดังกล่าวซื้อสินค้าหรือจ่ายค่าบริการแทนการจ่ายเงินด้วยเงินสดต่อร้านค้าหรือผู้ให้บริการที่รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต โดยการลงชื่อในใบเสร็จรับเงินหรือการใส่รหัสประจำตัวลงในเครื่องรับบัตร เพื่อเป็นหลักฐานการจ่ายเงินด้วยบัตรเครดิต หลังจากนั้น ร้านค้าหรือผู้ให้บริการก็จะแจ้งราคาสินค้าหรือบริการไปยังผู้ออกบัตรเพื่อที่จะจ่ายเงินให้แก่ตนต่อไป โดยผู้ออกบัตรจะเรียกเก็บเงินที่จ่ายไปจากผู้ถือบัตรในภายหลัง

ระบบดังกล่าวมีลักษณะสำคัญ 2 ประการคือ

1) เป็นหลักประกันให้แก่ร้านค้า หรือผู้ให้บริการ โดยการที่ผู้ออกบัตรยอมที่จะจ่ายเงินให้แก่ร้านค้าหรือผู้ให้บริการนั้น แม้ว่าผู้ถือบัตรจะไม่มีเงินในบัญชีพอที่จะจ่ายเงินดังกล่าวได้หมด ทั้งนี้ภายในวงเงินที่ผู้ออกบัตรยอมให้ผู้ถือบัตรใช้จ่าย(กู้ยืม)ได้ หากราคาของสินค้าหรือค่าบริการเกินกว่าวงเงินที่ได้รับการอนุมัติ ผู้ออกบัตรจะจ่ายเงินให้แก่ร้านค้าหรือผู้ให้บริการต่อเมื่อได้รับการชำระจากผู้ถือบัตรเสียก่อน

2) ระบบบัตรเครดิต เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถือบัตร สามารถที่จะชำระเงินค่าสินค้าหรือค่าใช้จ่ายที่ตนได้จ่ายไปโดยการใช้นบัตรเครดิตในลักษณะของการผ่อนชำระได้

2.3.4.2 สถานที่การนำบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ไปใช้บริการ

ลูกค้าที่ใช้บัตรบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรเครดิต สามารถนำบัตรไปใช้บริการในการฝากเงิน ถอนเงินหรือทำธุรกรรมทางด้านเงิน ไม่ว่าจะการโอนเงินระหว่างบัญชี หรือการชำระหนี้ค่าใช้จ่ายต่างๆได้ทางเครื่องฝาก ถอนเงินอัตโนมัติ (เครื่องATM) ได้ทุกธนาคาร หรือที่เคาน์เตอร์

¹⁴³ ดริทศ นิโครธางกูร, วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์. (2550). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศฝรั่งเศส. สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2.

ของธนาคาร โดยลูกค้าที่ทำการจะต้องใส่รหัส และทำรายการตามขั้นตอนที่เครื่อง ATM หรือเงื่อนไขที่ธนาคารกำหนดไว้ และสามารถให้บริการ หรือทำรายการได้ตลอดเวลาไม่มีวันหยุด

ปัญหากฎหมายว่าการทำธุรกรรมการเงินบนเครื่อง ATM โดยการนำเงินฝากเข้าบัญชี หรือการโอนเงิน การชำระค่าสินค้า หรือบริการบนเครื่อง ATM จะถือว่าเครื่อง ATM เป็นตัวแทนของธนาคารหรือไม่ เนื่องจากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในการทำธุรกรรมทางการเงินดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่าควรรูปแบบกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 และในเรื่องการทำคำเสนอสนองของคู่กรณีมาใช้ เมื่อลูกค้าได้ทำรายการ และส่งมอบเงินในการฝากเงินเข้าเครื่อง ATM หรือทำรายการตัดบัญชีเพื่อการชำระหนี้ ตามขั้นตอนครบถ้วนที่ธนาคารกำหนดไว้แล้ว ก็เสมือนว่าเครื่องดังกล่าวเป็นตัวแทนของธนาคารที่รับทราบการทำรายการของลูกค้าแล้ว หากมีเงินสดหายไปจากเครื่อง ATM หรือสัญญาณการตัดเงินผ่านบัญชีมีปัญหา ธนาคารเจ้าของเครื่องจะต้องรับผิดชอบชำระคืนแก่ลูกค้า ซึ่งเป็นผู้เสียหายครบถ้วน

2.3.5 การให้บริการสินเชื่อบนบัตรเครดิตทรอนิกส์

การให้วงเงินสินเชื่อบนบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์หรือบัตรเครดิต เป็นอีกรูปแบบธุรกรรมทางการเงินหนึ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคล บริษัทอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรเครดิตใช้เป็นช่องทางในการจูงใจให้ผู้ถือบัตรใช้บริการ ซื้อสินค้าที่มีราคาสูง หรือมีความจำเป็นต้องใช้ แต่ไม่มีเงินสดเพียงพอ บริษัทที่ให้สินเชื่อก็ได้รับประโยชน์ตอบแทนจากอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายต่างๆ อีกทั้งยังเป็นช่องทางหนึ่งของธนาคารพาณิชย์ในการแข่งขันปล่อยสินเชื่อให้ได้ตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ส่วนของบริษัทประกอบกิจการให้บริการ หรือผลิตสินค้า ยังสามารถเป็นช่องทางหนึ่งในการระบายสินค้าหรือขยายลูกค้าที่มาใช้บริการได้โดยง่าย เนื่องจากมีฐานข้อมูลลูกค้าจากบริษัทที่อยู่เครือข่าย หรือฐานข้อมูลจากบริษัทข้อมูลเครดิต ที่บริษัทบัตรเป็นสมาชิกอยู่

2.3.6 ข้อดี และข้อเสีย การใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์และบัตรเครดิต¹⁴⁴

ในการใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์และบัตรเครดิตนั้น มีทั้งข้อดีและข้อเสียในการใช้ ทั้งก่อให้เกิดประโยชน์หรือโทษหากผู้ใช้บัตรรู้จักหรือควบคุมวิธีการใช้ โดยแยกพิจารณาได้ ดังนี้

2.3.6.1 ข้อดีของการใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์และบัตรเครดิต

1) ความสะดวก บัตรอิเล็กทรอนิกส์และบัตรเครดิต ช่วยอำนวยความสะดวกในการชำระเงินแทนการใช้เงินสด สามารถใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง โดยเบิกถอนจากเครื่องตู้ ATM

¹⁴⁴ นิตยสาร เอ็มแอนด์ดับเบิลยู. (2548). บทความบัตรเครดิต. ฉบับปีที่ 3 ฉบับวันที่ 27 กรกฎาคม 2548. หน้า 22.

2) ความปลอดภัย การที่จะต้องพกพาเงินสดไปจำนวนมากๆ เป็นการเสี่ยงต่อการโจรกรรม ขโมย หรือสูญหาย

3) เงินสำรองยามฉุกเฉิน บัตรอิเล็กทรอนิกส์และบัตรเครดิตเป็นเสมือนแหล่งเงินที่สามารถใช้ได้ทันทีในกรณีฉุกเฉิน

4) ใช้ได้ทุกหนแห่ง บัตรเครดิตเป็นที่ยอมรับของร้านค้าต่างๆทั่วโลก การใช้บัตรเครดิตในยามเดินทางจะปลอดภัยและสะดวกกว่า เพราะไม่ต้องเสียเวลาแลกเปลี่ยนสกุลเงิน และไม่ต้องเสี่ยงกับการพกเงินสดจำนวนมากๆ อีกทั้งจำเป็นต่อการจองห้องพักและเช่ารถยนต์

5) บันทึกการใช้จ่าย ผู้ถือบัตรสามารถตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของตนเอง เนื่องจากมีรายการบันทึกค่าใช้จ่ายในแต่ละรอบบัญชี จึงสามารถวางแผน บริหารการเงินของตนเองได้

6) วางแผนการใช้จ่ายง่ายขึ้นการใช้บัตรเครดิตทำให้สามารถวางแผนทางการเงินในการที่จะใช้เงินจำนวนมากซื้อของ โดยชำระเงินคืนตามกำหนดเวลาที่สอดคล้องกับงบการเงิน

7) สิทธิประโยชน์พิเศษเพิ่มขึ้นบัตรอิเล็กทรอนิกส์และบัตรเครดิตบางบริษัท ให้สิทธิประโยชน์พิเศษ เช่น ส่วนลดจากร้านค้า หรือของกำนัลเมื่อใช้จ่ายบัตรเครดิตตามจำนวนเงินที่กำหนด หรือรายการสะสมคะแนนเพื่อแลกรางวัล หรือส่งเสริมการใช้วงเงินสินเชื่อ ลดอัตราดอกเบี้ยในอัตราต่ำ หรือ ศูนย์เปอร์เซนต์ ห้องพักผ่อน สถานที่จอดรถยนต์ ในบริเวณห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

8) มีระยะเวลาปลอดดอกเบี้ย ซึ่งผู้ใช้บัตรเครดิตไม่จำเป็นต้องชำระเงินค่าสินค้า หรือใช้บริการทันที ต่างกับการใช้เงินสด หรือบัตรเครดิตหรือบัตรเงินสด โดยระยะเวลาปลอดดอกเบี้ยขึ้นอยู่กับบริษัทผู้ออกบัตรเครดิตว่าจะกำหนดไว้เท่าไร ซึ่งอยู่ประมาณ 45-55 วัน

9) ไม่จำเป็นต้องชำระค่าสินค้า หรือบริการ เต็มจำนวนเงินที่ได้ใช้จ่ายไป ทั้งนี้อัตราขั้นต่ำการชำระหนี้ขึ้นอยู่กับประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนด บางครั้งอัตราขั้นต่ำในการชำระอยู่ที่อัตราร้อยละ 5 ของค่าใช้จ่าย ปัจจุบันอยู่ที่อัตราร้อยละ 10 ของค่าใช้จ่าย

10) มีความยืดหยุ่นในการใช้บัตรเครดิต ซึ่งทำให้ผู้ถือบัตรสามารถวางแผนในการซื้อสินค้าที่ต้องการที่อยู่ในช่วงลดราคา หรือบริษัทเครดิต หรือร้านค้า หรือผู้ผลิตภัณฑ์สินค้านั้น มอบข้อเสนอพิเศษขณะที่ไม่เงินสดติดตัว ณ ขณะนั้น และสามารถชำระเงินคืนตามแผนของการใช้เงินของตนเอง เช่นการซื้อสินค้าในราคาส่วนลดผ่านบัตรเครดิต และปลอดดอกเบี้ย 0% เป็นต้น

11) อนุมัติสินเชื่อผู้บริโภคง่ายขึ้น เป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้บริโภคที่มีประวัติการใช้สินเชื่อที่ดีโดยมีบัตรอิเล็กทรอนิกส์ใช้อย่างมีความรับผิดชอบ ชำระเงินคืนตรงตามกำหนด

12) ใช้จ่ายได้ทั่วโลก บัตรเครดิต เป็นหลักประกันของการมีฐานะทางการเงินที่ดีทั่วโลก และยังทำให้การสั่งซื้อสินค้าทางไปรษณีย์ Internet หรือ E-mail ทำได้ง่ายและรวดเร็ว ลดค่าใช้จ่ายในการติดต่อทางโทรศัพท์

2.3.6.2 ข้อเสียของการใช้บัตรเครดิตหรือบัตรเครดิต¹⁴⁵

1) การใช้เงินเกินตัว เนื่องจากการใช้บัตรเครดิตทำให้บุคคลสามารถซื้อสินค้าหรือใช้บริการ ได้อย่างสะดวกสบาย ถ้าไม่มีการวางแผนการใช้จ่าย ควบคุม จึงทำให้บุคคลใช้จ่ายเงินเกินตัวได้ง่าย ไม่มีเงินมาชำระหนี้

2) ต้นทุนสูง เนื่องจากบัตรเครดิตเป็นเครดิตเพื่อการบริโภคประเภทหนึ่งที่มีต้นทุนค่อนข้างสูง ต้นทุนมีทั้งดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายต่างๆ ถ้าหากผู้ใช้บัตรเครดิตไม่ชำระยอดค้างชำระภายในในช่วงระยะเวลาปลอดดอกเบี้ยหรือยอดเงินชำระขั้นต่ำตามข้อตกลง โดยอัตราดอกเบี้ยของบริษัทบัตรเครดิตบางครั้งที่ต่ำกว่าอัตราร้อยละ 15 ต่อปีในบางครั้ง หรือบางครั้งสูงถึงอัตราร้อยละ 20-25 ต่อปี โดยยังไม่รวมค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่างๆที่บริษัทเรียกเก็บจากการใช้วงเงิน ค่าปรับในกรณีชำระหนี้ล่าช้า ติดตามทวงถาม หรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี กรณีลูกค้าถูกฟ้องร้องเรียกหนี้คืน

¹⁴⁵ ศิริหนู อินละคร. (2548). การเงินบุคคล. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. หน้า 53-54.

บทที่ 3

มาตรการกฎหมายในการควบคุมการคิดอัตราดอกเบี้ยการให้สินเชื่อผ่าน บัตรเครดิตทรอนิกส์กรณีของประเทศไทยกับต่างประเทศ

มาตรการในการควบคุมการคิดอัตราดอกเบี้ย และการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์สามารถทำได้หลายวิธี โดยรัฐสามารถใช้วิธีการทางกฎหมาย การออกประกาศ หรือคำสั่งจากหน่วยงานของรัฐ หรือการใช้วิธีกลไกทางการตลาดเป็นผู้กำหนดอัตราดอกเบี้ย ตามสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้น แต่ในการควบคุมอัตราดอกเบี้ยได้นั้นจะต้องศึกษามูลที่จะเรียกอัตราดอกเบี้ยมีอะไรบ้าง โดยการเรียกอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายไทยมีมูลเหตุอยู่ 2 กรณีคือ¹

1. ดอกเบี้ยที่เกิดจากนิติกรรม หรือดอกเบี้ยที่เกิดจากข้อตกลง หรือสัญญาที่คู่กรณีได้ตกลงทำขึ้น โดยจะเป็นสัญญาชนิดใดก็ได้ที่มีวัตถุประสงค์หนึ่งเป็นการชำระเงินให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเช่นสัญญากู้ยืมเงิน จำน่า จำนอง เช่าซื้อ ซื้อขาย ขายฝาก บัญชีเดินสะพัด ตัวเงิน ฯลฯ บทบัญญัติของกฎหมายที่รับรองการเรียกดอกเบี้ยในกรณีเช่นนี้ เช่นมาตรา 654 มาตรา 655 และมาตรา 911 เป็นต้น

2. ดอกเบี้ยที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งตามกฎหมายไทยมีอยู่ประการเดียว คือ ดอกเบี้ยกรณีผิดนัดในหนี้เงิน มีอยู่ 2 กรณีคือ กรณีผิดนัดในหนี้เงินทั่วไปตามมาตรา 224 วรรคแรก ที่ให้คิดดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี และกรณีผิดนัดในตัวเงินตามมาตรา 968 (2) ที่ให้คิดดอกเบี้ยร้อยละ 5 ต่อปี

โดยในบทนี้จะศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ ที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยจากการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน และของผู้ประกอบสินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งไม่ใช่สถาบันการเงิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลในการคิดอัตราดอกเบี้ยในกรณีการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ โดยแยกได้ดังนี้

3.1 มาตรการควบคุมการคิดอัตราดอกเบี้ย

การควบคุมอัตราดอกเบี้ยของแต่ละประเทศต่างมีมาตรการและมีหน่วยงานที่มีบทบาทแตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบาย และสภาพเศรษฐกิจสังคมของแต่ละประเทศนั้นๆ ในส่วนของประเทศไทย และในบางประเทศ ธนาคารกลาง (Central Bank) ต่างมีบทบาทสำคัญ ในการ

¹ มิลลิกา ลับไพรี. เล่มเดิม. หน้า 20-21.

กำหนดเกี่ยวกับการเงิน การรักษาเสถียรภาพทางการเงินของแต่ละประเทศ รวมทั้งการกำกับควบคุม อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ ซึ่งพิจารณาได้ ดังนี้

3.1.1 ธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank of Thailand)

แต่เดิมธนาคารกลางของประเทศไทย คือ สำนักงานธนาคารแห่งชาติไทย ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2482 มีฐานะเป็นส่วนราชการสังกัดกระทรวงการคลัง เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2483 ทำกิจการบางประเภทเท่านั้น ได้แก่การรับฝากเงินจากรัฐบาล องค์การรัฐบาล ธนาคารพาณิชย์ ไทย และต่างประเทศรวมทั้งการให้กู้เงินและโอนเงินระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค ต่อมาได้ตราพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2485 กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นนิติบุคคลทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจการของธนาคารกลาง และเปิดดำเนินการวันที่ 10 ธันวาคม 2485² โดยมีบทบาทหน้าที่รักษาเสถียรภาพทางการเงิน กำกับดูแลสถาบันการเงิน เป็น นายธนาคารของสถาบันการเงิน บริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ จัดพิมพ์ และออกใช้ธนบัตรภายในประเทศต่อมาได้ออกพระราชกฤษฎีกา กำหนดกิจการธนาคารแห่งประเทศไทย³ มี ดังนี้

- 1) การออก การจัดการ การพิมพ์ธนบัตร บัตรธนาคาร สิ่งพิมพ์อื่นที่รัฐมนตรีเห็นชอบ
- 2) การรับฝากเงินประจำหรือกระแสรายวัน โดยไม่จ่ายดอกเบี้ย
- 3) การซื้อ ขาย รับช่วงซื้อลดตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากการค้า หรือพาณิชย์
- 4) การซื้อ ขาย รับช่วงซื้อลดตั๋วแลกเงิน และตั๋วสัญญาใช้เงินที่เกิดจากกิจการอุตสาหกรรม กสิกรรม การเลี้ยงสัตว์ การทำป่าไม้ การประมง การทำเหมืองแร่ การทำนาเกลือ หรือการสาวไหม อันสุจริต
- 5) การซื้อ ขายเงินปรีวรรตต่างประเทศ กับธนาคาร และบริษัทเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
- 6) การมีเงินคงเหลือไว้ที่คลังรัฐบาลและธนาคารอื่นๆ และการรักษาเงินตามจำนวนที่เห็นสมควรไว้ที่คลังและธนาคารนั้นๆ
- 7) การให้กู้ยืมเงินโดยมีทรัพย์สินเป็นประกัน โดยมีกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 6 เดือน เว้นแต่มีเหตุสมควรเป็นกรณีพิเศษ หรือรัฐบาลกู้เงิน โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการกู้เงิน หรือการให้กู้ยืมเงินโดยมีตั๋วแลกเงิน หรือตั๋วสัญญาใช้เงิน เท่าที่พึงซื้อหรือรับช่วงซื้อลดได้ตาม มาตรา 12(4)

² ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2550. จาก <http://www.bot.or.th/BOTHomepage/BankAtWork/AboutBOT/AboutBOT.htm> .

³ พระราชกฤษฎีกา กำหนดกิจการธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 มาตรา 12.

8) การให้กู้ยืมเงินแก่สถาบันการเงินโดยมีหุ้นของธนาคารสถาบันการเงินหรือบริษัท
อื่นใด เป็นประกัน

9) การให้เงินอุดหนุนเพื่อเป็นทุนประเดิมของสถาบันประกันเงินฝากที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น

10) การให้รัฐบาลกู้ยืมเงินไม่มีประกัน โดยกระทรวงการคลังเป็นผู้ยืม

11) การออกครีดิท์ที่กำหนดให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม ณ สำนักงาน หรือสำนักตัวแทน

ธนาคาร

12) การเข้าซื้อซื้อ การซื้อ การขายหลักทรัพย์ของรัฐบาลแห่งประเทศไทย และต่าง

ประเทศ

13) การเข้าซื้อซื้อ การซื้อ และการขายหุ้นกู้ พันธบัตร หรือตราอื่นใด

14) การรับรักษาเงิน หลักทรัพย์ และของมีค่าอื่นๆ การเก็บผลประโยชน์แห่งหลักทรัพย์
ดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นตัวเงินหรือดอกเบี้ย

15) การซื้อและขายทองคำ

16) การกู้ยืมเงินเพื่อดำรงไว้ซึ่งเสถียรภาพแห่งค่าของเงินตรา

17) ดำเนินการเงินระหว่างประเทศ โดยการอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

18) การขายและจำหน่ายเป็นตัวแทนซึ่งทรัพย์สินทั้งปวง ซึ่งตกเข้ามาอยู่ในความครอบ

ครอง

19) การดำเนินการระบบหักบัญชีระหว่างธนาคาร

20) การรับและจ่ายเงินจำนวนต่างๆเกี่ยวกับบัญชีฝากของกระทรวงการคลัง การทำการ
แลกเปลี่ยนเงิน การส่งเงินไปต่างประเทศ และกิจการธนาคารบรรดาที่เป็นของรัฐบาล

21) การทำเป็นตัวแทนของรัฐบาลในกิจการบางประเภท คือ

21.1) การซื้อและขายทองคำและเงิน

21.2) การซื้อขายและโอนตั๋วแลกเงิน หลักทรัพย์ และใบหุ้น

21.3) การเก็บผลประโยชน์แห่งหลักทรัพย์ หรือใบหุ้นใดๆ

21.4) การควบคุมและการรวมไว้ในแหล่งกลาง ซึ่งเงินปรีวรรตต่างประเทศ

21.5) การทำกิจการอื่นใดของรัฐบาล ตามแต่รัฐบาลจะมอบหมาย

นอกจากนั้นธนาคารแห่งประเทศไทย ยังมีบทบาทสำคัญในความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ
การเงินระหว่างประเทศ ในฐานะตัวแทนของรัฐบาลในกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ตาม
พระราชบัญญัติให้อำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับกองทุนการเงินและธนาคารระหว่างประเทศ พ.ศ. 2494
และฐานะธนาคารกลางของประเทศไทย ในองค์กรและเวทีความร่วมมือระหว่างธนาคารกลางต่างๆ

อาทิตนาการเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (BIS) และ The Executives' Meeting of East Asia-Pacific Central Banks (EMEAP)⁴ อย่างไรก็ตามธนาคารแห่งประเทศไทยมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้⁵

1) รักษาเสถียรภาพทางการเงิน ดำเนินนโยบายการเงินที่เหมาะสมต่อเศรษฐกิจ เพื่อก่อให้เกิดเสถียรภาพทางการเงินทั้งภายในและภายนอกประเทศ เสถียรภาพภายในประเทศ ได้แก่การรักษาอัตราเงินบาท เมื่อเทียบกับราคา และปริมาณสินค้า เสถียรภาพการเงินภายนอก ได้แก่การรักษาอัตราของเงินบาทเมื่อเทียบกับสกุลเงินตราต่างประเทศ ธนาคารแห่งประเทศไทยยังมีหน้าที่ดูแลตลาดเงินระยะสั้นให้เป็นแหล่งที่เสริมสร้างสภาพคล่องแก่สถาบันการเงิน พัฒนาตลาดตราสารการเงิน ดูแลส่งเสริมให้ตลาดเงินตราต่างประเทศมีเสถียรภาพเพื่อสนับสนุนการค้าและการลงทุนของประเทศ

2) กำกับดูแลสถาบันการเงิน โดยมีหน้าที่กำกับ ดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ กิจการวิเทศธนกิจ บริษัทบริหารสินทรัพย์ ผู้ประกอบการธุรกิจ บัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) และบริษัทข้อมูลเครดิต ให้มีความมั่นคงได้มาตรฐานสากลเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยส่งเสริมการทำธุรกรรมทางการเงินให้สินเชื่ การให้กู้ยืม ผ่านสถาบันการเงินของรัฐและเอกชน ดำเนินการพัฒนาสถาบันการเงินให้ก้าวหน้าและให้ความช่วยเหลือแก่สถาบันการเงินให้กรณีที่จะต้องมีการแก้ไข

3) เป็นนายธนาคารและที่ปรึกษาด้านนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล บทบาทการเป็นนายธนาคารของรัฐบาล ประกอบด้วยการให้บริการธุรกิจธนาคาร แก่ส่วนราชการรัฐวิสาหกิจ เช่น การรับฝากเงิน การให้กู้ยืม การโอนเงิน การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ และร่วมมือกับกระทรวงการคลัง ในการควบคุมการก่อกองหนี้ต่างประเทศ และบริหารหนี้ในประเทศของรัฐบาล โดยเป็นตัวแทนในการซื้อขาย หลักทรัพย์รัฐบาล

ในด้านการให้คำปรึกษานโยบายเศรษฐกิจแก่รัฐบาล ได้แก่รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ และประเมินภาวะเศรษฐกิจของไทยและต่างประเทศ เพื่อเสนอแนะนโยบายเศรษฐกิจให้แก่รัฐบาล และการเป็นตัวแทนของรัฐบาลในองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ

4) เป็นนายธนาคารของสถาบันการเงิน ทำหน้าที่ในการรับฝากเงิน และเก็บรักษาเงินสำรองตามกฎหมายของสถาบันการเงิน และเป็นผู้ให้กู้ยืมแหล่งสุดท้ายสำหรับสถาบันการเงินที่ขาดสภาพคล่อง กำหนดนโยบาย พัฒนา และดำเนินงานระบบการชำระเงินของประเทศ

⁴ ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มกราคม 2550. จาก http://www.bot.or.th/bothomepage/BankAtWork/AboutBOT/internationalaffairs/index_th_i.asp.

⁵ ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2550. จาก <http://www.bot.or.th/BOTHomepage/BankAtWork/AboutBOT/Response/History/Response.pdf>.

5) บริหารเงินสำรองระหว่างประเทศ มีบทบาทบริหารเงินสำรองระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีสภาพคล่อง ปลอดภัย และมีระดับที่เหมาะสม ตลอดจนรักษาไว้ซึ่งทุนสำรองเงินตราตามกฎหมายเพื่อเสถียรภาพ และความน่าเชื่อถือของเงินบาท

6) จัดพิมพ์และออกใช้ธนบัตร มีหน้าที่ออกแบบและจัดพิมพ์ธนบัตรและบัตรธนาคาร ออกใช้ธนบัตร การรับแลกเปลี่ยนธนบัตรที่ชำรุด เพื่อให้ประชาชนมีธนบัตรที่อยู่ในสภาพดี ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทั่วถึงทั้งประเทศทั้งดูแลการหมุนเวียนของธนบัตรให้มีปริมาณที่เพียงพอ และเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ

ในส่วนเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยพระราชกฤษฎีกากำหนดกิจการธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 มาตรา 5 กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดอัตรามาตรฐานสำหรับช่วงซื้อลด ดอกเบี้ย และให้ความสะดวกด้วยเครดิต ทั้งมีอำนาจในการกำกับตรวจสอบสถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับตรวจสอบของธนาคารแห่งประเทศไทย อันได้แก่ธนาคารพาณิชย์ไทย ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ (Subsidiary) สาขาของธนาคารต่างประเทศ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ สถาบันที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นและบริษัทบริหารสินทรัพย์ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-bank) และบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด

สำหรับการกำกับตรวจสอบผู้ประกอบการธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ซึ่งปัจจุบันมีการให้ใบอนุญาตสำหรับประกอบธุรกิจ 3 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจบัตรเครดิต ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล ธุรกิจบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์นั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำกับตรวจสอบเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากสถาบันการเงินทั่วไป

3.1.2 ธนาคารกลาง หรือธนาคารแห่งชาติของต่างประเทศ (Central Bank)

ธนาคารกลางหรือธนาคารแห่งชาติ (Central Bank) ของในแต่ละประเทศมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตมีความแตกต่างกัน ซึ่งธนาคารกลางของแต่ละประเทศต่างเป็นสถาบันการเงินหลักที่ทำหน้าที่ในการดำเนินนโยบายการเงิน และเป็นศูนย์กลางของระบบการเงินภายในประเทศ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทั้งดูแลการดำเนินการของสถาบันการเงินในประเทศให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวม หน้าที่ของธนาคารกลางโดยทั่วไป⁶ ได้แก่ การออกธนบัตรการรักษาทุนสำรองระหว่างประเทศ เป็นนายธนาคารของรัฐบาล และธนาคารพาณิชย์

⁶ ภราดร ปริดาศักดิ์. (2549). พจนานุกรมเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 51.

ควบคุมดูแลการดำเนินการของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น บทบาทของธนาคารกลาง หรือธนาคารแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส มีอำนาจหน้าที่แยกได้ดังนี้

3.1.2.1 ธนาคารกลางประเทศสหรัฐอเมริกา (Federal Reserve Board)

ธนาคารกลางประเทศสหรัฐอเมริกา (Federal Reserve Board) จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1914 ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติ “Federal Reserve Act. 1913”⁷ โดยสหรัฐอเมริกามีธนาคารกลาง กระจายอยู่ตามมลรัฐ หรือเขตต่างๆ รวม 12 แห่ง โดยมีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายการเงินการคลัง ของประเทศ และกำกับดูแล เป็นตัวกลางเรียกเก็บตัวเงิน และการอนุมัติต่างๆ มีอำนาจในการกำกับ ดูแลบริษัทที่ถือหุ้น โดยธนาคาร ตรวจสอบธนาคารรัฐสมาชิก การอนุญาตให้เปิดสาขา และการ ดำเนินงานของธนาคารต่างประเทศ โดยองค์กรของธนาคารกลางจะประกอบด้วยกรรมการจากรัฐบาล คณะกรรมการสมาพันธ์รัฐตลาดเปิด ตัวแทนธนาคารกลาง 12 แห่ง และอีก 25 สาขา และสาขา ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาผู้คุ้มครองผู้บริโภคของสหรัฐ ธนาคารกลางทั้ง 12 แห่ง อยู่ภายใต้การดูแล และควบคุมของคณะกรรมการกลางอยู่ที่กรุงวอชิงตัน⁸ ซึ่งระบบธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกา เรียกว่า “Federal Reserve System” และธนาคารกลาง แต่ละแห่งเรียกว่า “Federal Reserve” ธนาคารกลางทั้ง 12 แห่ง ประกอบด้วย

- 1) Federal Reserve Bank of New York
- 2) Federal Reserve Bank of Boston
- 3) Federal Reserve Bank of Philadelphia
- 4) Federal Reserve Bank of Cleveland
- 5) Federal Reserve Bank of Richmond
- 6) Federal Reserve Bank of Atlanta
- 7) Federal Reserve Bank of Chicago
- 8) Federal Reserve Bank of St.Louis
- 9) Federal Reserve Bank of Minneapolis
- 10) Federal Reserve Bank of Kansas City
- 11) Federal Reserve Bank of Dallas
- 12) Federal Reserve Bank of San Francisco

การประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในสหรัฐอเมริกาอาจแบ่งได้ 2 ประเภท โดยอาศัยการ เป็นสมาชิกของธนาคารกลาง ดังนี้

⁷ Robert Pringle. (2003). *The Morgan Stanley Central Bank Directory 2003*. Page 184-188.

⁸ อำนวย ลียาทิพย์กุล.(2531). *การธนาคารพาณิชย์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า18.

- (1) ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นสมาชิกของระบบธนาคารกลาง เรียกว่า “Member Bank”
- (2) ธนาคารที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของระบบการธนาคารกลาง เรียกว่า “Non - Member Bank”

ธนาคารที่จดทะเบียนภายใต้กฎหมายธนาคารของรัฐบาล (Federal Reserve System) จะเรียกว่า “National Bank” มีอยู่ประมาณ 5,000 ธนาคาร ส่วนธนาคารที่จดทะเบียนภายใต้กฎหมายของแต่ละมลรัฐ เรียกว่า “State Bank” นอกจากนี้ยังมีธนาคารพาณิชย์ของสหรัฐอเมริกาที่จัดตั้งขึ้นในเมืองใหญ่ไม่กี่แห่ง ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์เหล่านี้จะไม่เปิดดำเนินการในชนบทที่ห่างออกไปเป็นธนาคารเอกเทศ หรือเรียกว่า Independent หรือ Unit Banking System ธนาคารอิสระหรือธนาคารเอกเทศเป็นส่วนสำคัญที่สุดของโครงสร้างระบบการธนาคารในสหรัฐอเมริกา โดยจะสามารถให้บริการในบริเวณท้องถิ่นได้ดีกว่าระบบการธนาคารสาขา และยังมีธนาคารตัวแทน (Correspondent Banking) ที่ได้มีการพัฒนาปรับปรุงการธนาคารให้สามารถบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความสะดวกในการโอนเงินจากธนาคารในท้องถิ่นไปยังธนาคารเมือง หรือให้ธนาคารในชนบทกู้ยืมเงินตามความต้องการของท้องถิ่น เป็นระบบที่ช่วยให้การหมุนเวียนเงินในระบบการธนาคารดีขึ้น โดยเฉพาะการโอนเงินไปยังศูนย์กลางทางการเงินในนครนิวยอร์ก และธนาคารตัวแทนช่วยในการหาผลประโยชน์แทนได้ด้วย และบางมลรัฐกฎหมายไม่อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์เปิดสาขา ผู้บริหารธนาคารต่างๆ จึงได้มีการรวมกลุ่มจึงเกิดระบบธนาคารกลุ่ม (Group Banking System) ขึ้นเป็นระบบการธนาคารกลุ่มนี้ยังได้รวมระบบการธนาคารลูกโซ่ (Chain Banking System) ไว้ด้วย⁹

ธนาคารกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁰ เป็นหน่วยงานทำหน้าที่ในการจัดทำและบริหารในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสินเชื่อและการเงินของประเทศ รวมทั้งช่วยให้ธุรกิจด้านการธนาคารของประเทศดำเนินการไปอย่างเหมาะสมและยังมีอำนาจในการควบคุมธนาคารกลางวางทิศทางเกี่ยวกับนโยบายทางการเงิน การสินเชื่อ การกำหนดนโยบายในการดำเนินงาน และการออกกฎเกณฑ์เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ Federal Reserve Act อย่างไรก็ตามธนาคารกลางยังมีอำนาจหน้าที่ในฐานะที่เป็นธนาคาร การฟ้องร้องดำเนินคดี หรือการต่อสู้คดีในศาล โดยผู้บริหารที่ใช้บังคับกฎหมายจะต้องไม่ละเมิดต่อกฎหมายทั้งหลักเกณฑ์ต่างๆที่กำหนดโดยธนาคารกลางด้วย และมีอำนาจในการบังคับบัญชาเหนือเจ้าหน้าที่และตัวแทนเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของธนาคารกลาง¹¹

⁹ อำนวย สิริทิพย์กุล. เล่มเดิม. หน้า 19.

¹⁰ Section 22112 U.S.C.

¹¹ Section 34112 U.S.C.

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค ธนาคารกลางของสหรัฐอเมริกาทำหน้าที่ในการสร้างความมั่นคงทางการเงินและระบบการเงินของประเทศใน 4 ด้าน คือ¹²

- (1) ดำเนินนโยบายทางการเงินของประเทศ
- (2) ควบคุมข้อบังคับเกี่ยวกับสถาบันการเงินและปกป้องด้านสิทธิสินเชื่อบริโภค
- (3) รักษาความมั่นคงของระบบการเงิน
- (4) จัดหาบริการทางการเงินต่าง ๆ ให้แก่รัฐบาลสหรัฐอเมริกา สถาบันทางการเงิน และสถาบันทางการเงินต่างประเทศ

3.1.2.2 ธนาคารกลางประเทศอังกฤษ (Bank of England)

ธนาคารกลางของประเทศอังกฤษ ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1694 นับว่าเป็นธนาคารกลางหรือธนาคารชาติที่เก่าแก่รองจากธนาคารกลางของประเทศสวีเดน ธนาคารกลางประเทศอังกฤษในระยะแรกตั้งขึ้นโดยพระบรมราชานุญาตจากกษัตริย์ และเป็นธนาคารแห่งชาติโดยพระราชบัญญัติธนาคารของประเทศอังกฤษมีรัฐบาลเป็นเจ้าของผู้ถือหุ้น¹³ ระบบการธนาคารของประเทศอังกฤษในสมัยแรกเป็นระบบธนาคารอิสระมาก่อนแต่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากธนาคารส่วนใหญ่ได้ล้มเลิกกิจการ ไปจนเหลือไม่กี่แห่งและธนาคารที่จัดตั้งขึ้นส่วนใหญ่เป็นเจ้าของคนเดียวที่ได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดได้ หลังจากที่ธนาคารกลางได้มีการปรับปรุงส่งเสริมและพัฒนาให้ดีขึ้น ไม่ปรากฏว่ามีธนาคารล้มกิจการอีกเลย¹⁴

3.1.2.3 ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศส (La Banque de France)

ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศส (La Banque de France) จัดตั้งโดยธนาคารเอกชนในปี ค.ศ. 1800 เปิดทำการเป็นลำดับสามรองจากประเทศสวีเดนและอังกฤษ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนความเจริญเติบโตทางด้านการค้าและการอุตสาหกรรม โดยการให้สินเชื่อและการพิมพ์ธนบัตร¹⁵ ในปี ค.ศ. 1848 ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศสได้รับเอกสิทธิ์อนุญาตให้จัดพิมพ์ธนบัตร

ในฝรั่งเศสบทบาทของนายธนาคารได้รับความสำคัญในครึ่งหลังของศตวรรษที่ 19 ในการพัฒนาระบบการธนาคาร ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และได้เพิ่มบริการมากขึ้น เช่นการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและการควบคุมระบบเงินตรา ในปีค.ศ. 1936 สถานภาพของธนาคารชาติ

¹² The Federal Home Loan Banks (FHLBanks). (2550). FHLBanks System. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2550. From <http://www.fhlbanks.com/pae/template1>.

¹³ Robert Pringle. Ibid. Page 182.

¹⁴ อำนวย สियाทิพย์กุล. เล่มเดิม. หน้า 19.

¹⁵ Robert Pringle. Ibid. Page 62.

แห่งฝรั่งเศสได้รับการเปลี่ยนแปลงเป็นครั้งแรก โดยอยู่การควบคุมของรัฐบาล แต่ยังคงเป็นเอกชน ปี ค.ศ. 1945 ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศสได้เป็นธนาคารของชาติ และสถานะของธนาคารได้เปลี่ยนไป ในปี ค.ศ. 1973 และ 1993 โดยพระราชบัญญัติ ค.ศ. 1993 ให้ธนาคารมีอำนาจวางกฎเกณฑ์ นโยบายการเงินการคลังของประเทศ ความเป็นอิสระอย่างสมบูรณ์ และปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาล

กระทั่งในวันที่ 1 มกราคม 1999 ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศสได้เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของระบบธนาคารกลางของสหภาพยุโรป (The European System of Central Banks) และได้ออกกฎหมายรับรองให้ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศส เป็นส่วนหนึ่งที่สมบูรณ์ของระบบธนาคารกลางยุโรป ตามมาตรา L.141-1¹⁶ กฎหมายดังกล่าวยังให้รัฐบาล สถาบันการเงิน ไปรษณีย์ที่บริการด้านการเงิน สถาบันการเงินระหว่างประเทศ ธนาคารกลางต่างประเทศ รวมทั้งสถาบันเครดิต สามารถเปิดบัญชีร่วมกับธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศสได้ด้วย¹⁷ และธนาคารจะต้องสนับสนุนนโยบายเศรษฐกิจต่างๆ หนึ่งของรัฐบาล ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศสไม่มีอำนาจอิสระการตัดสินใจนโยบายทางการเงินแต่อย่างใด โดยมีผู้ว่าการธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศส ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสภากาควบคุมของธนาคารกลางของสหภาพยุโรป (The European Central Bank) โดยที่จะรับผิดชอบด้านนโยบายการเงินการคลังของสมาชิกสหภาพยุโรป และดำเนินนโยบายการเงินเดียวในสหภาพยุโรป

วัตถุประสงค์หลักของธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศส คือ ดำรงไว้เสถียรภาพราคา¹⁸ โดยที่จะเป็นราคาระดับต่างๆ ไปทางเศรษฐกิจ เช่น การปรับปรุงความโปร่งใสของกลไกราคาโดยประชาชนสามารถทราบความเปลี่ยนแปลงของราคา เช่น ราคาความแตกต่างของสินค้า การให้ทราบถึงความสมมติฐานและการตัดสินใจการลงทุน การลดความเสี่ยงจากการผันผวนของอัตราดอกเบี้ย การลดอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงและการเพิ่มค่าตอบแทนในการลงทุน เป็นต้น

ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศส รัฐเป็นเจ้าของทั้งหมด¹⁹ มีบทบาทสำคัญ คือ²⁰

1) ผลิตและจัดให้มีธนบัตรและเหรียญสกุลยูโรใช้หมุนเวียนในประเทศฝรั่งเศส ทั้งยังมีหน้าที่ตรวจสอบและคัดออก ซึ่งธนบัตร หรือเหรียญปลอมแปลง ชำรุดเสียหาย ฉีกขาด และ

¹⁶ Monetary and Financial Code. Chapter 1 Part 1 Article L.141-1. "The Banque de France shall be an integral part of the European System of Central Bank,..."

¹⁷ Monetary and Financial Code ,Chapter 1 Part 1 Article L.141-8.

¹⁸ The European Central Bank. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2550. From http://www.ecb.int/mopo/intro/html/objective_en.html.

¹⁹ Monetary and Financial Code ,Chapter 1 Part 1 Article L.142-1.

²⁰ The BANQUE DE FRANCE. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2550. From <http://www.banque-france.fr/gb/instit/telechar/actu/bdfva.pdf>.

ธนบัตรประอะเปื้อน²¹ ในปี ค.ศ. 2004 จำพวกธนบัตรมีจำนวน 6 พันล้านฉบับ ธนบัตรจำนวน 1.6 พันล้านฉบับจัดให้มีการหมุนเวียนและเหรียญจำนวน 8 พันล้านอันใช้ในการหมุนเวียน ส่วนธนบัตรจำนวน 1.5 พันล้านฉบับผลิตเพื่อการส่งออก

- 2) ทำหน้าที่กำหนดนโยบายการเงินการคลังของประเทศ
- 3) การสำรองและบริหารทองคำของประเทศ²² และแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ
- 4) ทำหน้าที่ดูแลความมั่นคง ในความปลอดภัยและระบบระเบียบการปฏิบัติการวิธีการจ่ายเงิน รายละเอียดระบบความปลอดภัย และเป็นหน่วยงานที่แลกเปลี่ยนเอกสาร การเงิน หลักบัญชีสำหรับสื่อกลางของสถาบันการเงิน
- 5) ทำหน้าที่ผลิตและเผยแพร่สถิติข้อมูล เครื่องชี้วัดเศรษฐกิจ และวิสัยการเงินการคลังของประเทศ ซึ่งใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการเตรียมและวางแผนนโยบายการตัดสินใจทางการเงิน
- 6) เป็นหน่วยงานสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่าง ๆ ระหว่างประเทศ ได้แก่ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund :IMF)²³ Organisation for Economic Co-operation and Development :OECD)²⁴ ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements :BIS)²⁵ และองค์กรระหว่างประเทศ กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศ (Group of Seven : G7)

²¹ Monetary and Financial Code ,Chapter 1 Part 1 Article L.141-5.

²² Monetary and Financial Code ,Chapter 1 Part 1 Article L.141-9.

²³ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund:IMF) กองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นองค์กรหนึ่งในสังกัดสหประชาชาติ (UN) เริ่มดำเนินการใน ค.ศ. 1947 มีสำนักงานใหญ่ที่กรุงวอชิงตัน ดีซี ประเทศสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านเงินทุน ประเทศสมาชิกจะต้องนำทรัพย์สินมาฝากไว้เป็นทุนสำรอง เมื่อมีความต้องการใช้เงินก็สามารถถอนเงินออกไปได้ การดำเนินงานเช่นนี้เป็นความร่วมมือกัน เพื่อป้องกันหาทางการเงิน ของประเทศสมาชิก อันเป็นการอำนวยความสะดวกแก่การขยายและการเจริญเติบโตทางการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะแก่ประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี นอกจากนี้ยังช่วยประเทศที่มีความแตกต่างกันมากให้อยู่ในระดับที่น้อยลง ปัจจุบันมีประเทศสมาชิกประมาณ 135 ประเทศ. สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2550. จาก <http://www.vcharkarn.com/include/vcafe/showkratoo.php?Pid=8297>.

²⁴ Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) เป็นองค์กรที่มีส่วนร่วม และพัฒนาทางเศรษฐกิจ มีสมาชิกจำนวน 30 ประเทศ ที่มีส่วนร่วม การผูกพันการจัดการร่วมกันทั้งตลาดทางเศรษฐกิจ : สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2550. จาก http://www.oecd.org/about/0,2337,en_2649_201185_1_1_1_1_1,00.html.

²⁵ ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ (Bank for International Settlements :BIS) เป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นโดยสนธิสัญญาระหว่างประเทศเมื่อปี 1930 ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ สำนักงานใหญ่อยู่ที่เมือง Base

7) การดูแลกำกับตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินให้มีเสถียรภาพ

8) มีหน้าที่การจัดการข้อมูลพื้นฐานของบริษัท โดยเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมจากธนาคารพาณิชย์ บริษัท และศาลพาณิชย์ ซึ่งเชื่อมั่นการประเมินโดยธนาคารในคุณภาพของทรัพย์สินของทรัพย์สินหลักประกันสำหรับการปรับโครงสร้างทางการเงิน หรือการชำระหนี้

9) การให้ด้านบริการแก่บุคคลที่มีอำนาจต่อสาธารณะชน ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศสเป็นองค์กรที่มีความผูกพันกับบุคคลสาธารณะชนที่มีอิทธิพลจำนวนมาก ด้านการปกครอง องค์กรทางด้านเศรษฐกิจ หรือการให้บริการแก่รัฐบาลตามที่ได้ลงนามข้อตกลงในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2003

10) ทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค เช่น การเป็นเลขานุการของคณะกรรมการหนี้ในครัวเรือน การรวบรวม และประกาศคำสั่งธนาคารจ่ายเงินแก่ผู้ประสบปัญหา ที่ถูกบันทึกในศูนย์กลางทะเบียนเช็ค (The Central Cheque Register (FCC)) และทะเบียนแห่งชาติการจ่ายเงินคืนผู้ประสบสินเชื่อครอบครัว (The National Register of Household Credit Repayment Incidents (FICP))

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน บัญญัติให้ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศส (La Banque de France)²⁶ มีหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบการดำเนินงานกิจการของธนาคารและสถาบันการเงินต่างๆ และการควบคุมให้ระบบการจ่ายเงินมีความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับบัตรเครดิตนั้น มาตรา L 141-4 วรรคห้ากำหนดให้มีการจัดตั้งคณะผู้สังเกตการณ์ว่าด้วยความปลอดภัยของบัตรจ่ายเงิน (Un Observatoire de la sécurité des cartes de paiement) ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตัวแทนหน่วยงานฝ่ายปกครองที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนผู้ออกบัตร และตัวแทนสมาคมพ่อค้าและผู้บริโภค คณะผู้สังเกตการณ์ ฯ ดังกล่าวมีหน้าที่ดูแลการปฏิบัติตามมาตรการเพื่อความปลอดภัยในการใช้บัตรที่จัดให้มีขึ้น โดยผู้ออกบัตรและร้านค้า หรือผู้ให้บริการจัดทำสถิติเกี่ยวกับ

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ BIS เป็นธนาคารสำหรับธนาคารกลาง และสถาบันการเงินระหว่างประเทศ มีบทบาทประสานงานระหว่างธนาคารกลางในการกำกับดูแล เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างสถาบันการเงินต่าง ๆ และเสริมสร้างเสถียรภาพของระบบการเงิน ทั้งเป็นศูนย์กลางในการทำวิจัยทางเศรษฐกิจและการเงินปัจจุบัน BIS มีผู้ถือหุ้นเป็นธนาคารกลางจำนวน 45 ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม บอสเนีย -ฮอร์เซโกวีนา บราซิล บัลแกเรีย แคนาดา จีน โครเอเชีย สาธารณรัฐเชก เดนมาร์ก เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ฮังการี ไชล์แลนด์ อินเดีย ไอร์แลนด์ อิตาลี ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ แลตเวีย ลิทัวเนีย มาเซโดเนีย เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ โปแลนด์ โปรตุเกส โรมาเนีย รัสเซีย สาอุดีอาระเบีย สิงคโปร์ สโลวาเกีย สโลเวเนีย แอฟริกาใต้ สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ตุรกี สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา: สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2550. จาก <http://www.bot.or.th/BOTHomepage/BankAtWork/AboutBOT/InternationalAffairs/InterCentralBank/BIS/8-11-2000-Th-i/bis.htm>.

²⁶ ศิริทศ นิโครชางกูร, วิชิต จรัสสุขสวัสดิ์, เล่มเดิม, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2

การซื้อโงง และติดตามเทคโนโลยีของบัตรเครดิต เพื่อเสนอวิธีการในการป้องกันเกี่ยวกับความปลอดภัยของบัตรเครดิต โดยจะต้องจัดทำรายงานประจำปีเพื่อเสนอต่อรัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐกิจ กระทรวงการคลังและกระทรวงอุตสาหกรรม ทั้งจะต้องจัดส่งรายงานประจำปีให้รัฐสภาด้วย อย่างไรก็ตามคณะผู้สังเกตการณ์มิได้มีอำนาจในการกำหนดกฎเกณฑ์ หรือออกคำสั่งให้บุคคลหรือหน่วยงานใดปฏิบัติ

3.2 มาตรการควบคุมทางกฎหมายเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย

3.2.1 ตามหลักกฎหมายของประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายไทยไม่ได้มีบัญญัติ ในการเรียกอัตราดอกเบี้ยไว้โดยตรง แต่จะกระจายอยู่ในมาตราต่างๆของกฎหมายอื่น โดยแยกกฎหมายได้ ดังนี้

3.2.1.1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติเกี่ยวกับดอกเบี้ยไว้หลายมาตรา โดยพอที่จะแยกประเภทพิจารณาได้ ดังนี้

1) กรณีที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ระบุไว้ชัดเจน สามารถแยกได้ คือ

1.1) ในบททั่วไปโดยบัญญัติว่าถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน และมีได้กำหนดอัตราไว้โดยนิติกรรม หรือโดยบทกฎหมายอื่นใดอันใดอันหนึ่งชัดเจนแล้ว กฎหมายให้ใช้อัตราดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีเป็นคำกำหนดคิดดอกเบี้ยกัน²⁷

1.2) ในเรื่องสัญญาขายฝาก แต่เดิมกฎหมายไม่ได้ระบุอัตราดอกเบี้ยในสินค้า เมื่อครบกำหนดสัญญาไว้ ผลจึงมีว่าเมื่อครบกำหนดสินค้าได้แล้ว ปรากฏว่าจำนวนสินค้า (ราคาเท่ากับเป็นราคาขายคืน)มีจำนวนสูงกว่าราคาขายฝากกัน บางครั้งเมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยในสัญญากู้ยืมเงินแล้วจะสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี เป็นจำนวนสูงมาก เช่นคู่สัญญาขายฝากทรัพย์สินในราคา 10,000 บาท แต่กำหนดสินค้าได้ภายในราคา 15,000 บาท มีกำหนด 1 ปี จะเห็นได้ว่าจำนวนต้นเงินคือ 10,000 บาท ส่วนที่เกินมาคือ 5,000 บาท ถ้าคิดเป็นอัตราดอกเบี้ยในเรื่องของกู้ยืมเงินจะมีอัตราร้อยละ 50 ต่อปี โดยที่สัญญาขายฝากไม่ใช่ลักษณะกู้ยืมเงิน จึงไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ที่ห้ามไม่ให้คิดดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี

ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์²⁸ มีการกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยหากในเวลาไถ่กว่าสินค้า หรือราคาขายฝากที่กำหนดไว้สูงกว่าราคาขาย

²⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 7.

²⁸ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 499 วรรคสอง.

ฝากที่แท้จริงอัตราร้อยละ 15 ต่อปีแล้วกฎหมายให้ถือว่าได้ตามราคาขายฝากที่แท้จริงรวมประโยชน์ตอบแทนในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี²⁹

1.3) ในเรื่องเกี่ยวกับหนี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องดอกเบี้ยพอที่จะแยกได้ ดังนี้

1.3.1) หนี้เงินไม่สามารถจะคิดดอกเบี้ยในระหว่างที่เจ้าหนี้นี้ผิดนัดได้³⁰

1.3.2) ในกรณีที่มีการผิดนัดผิดสัญญา กฎหมายยอมให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี เว้นแต่เจ้าหนี้นี้มีสิทธิตามกฎหมายที่อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นได้³¹ เช่น การทำสัญญากู้ยืมเงินกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ร้อยละ 15 ต่อปี ทั้งนี้อาศัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 เป็นต้น

1.3.3) กฎหมาย ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

1.3.4) กรณีที่ลูกหนี้ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อราคาวัตถุอันได้เสื่อมเสียไประหว่างผิดนัด หรือวัตถุอันไม่อาจส่งมอบได้เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง อันเกิดขึ้นระหว่างผิดนัดเจ้าหนี้นี้จะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนที่ต้องใช้เป็นค่าสินไหมทดแทนได้ โดยใช้วิธีเดียวกันนี้กับราคาวัตถุที่ตกต่ำ เพราะเสื่อมเสียลงในระหว่างเวลาที่ผิดนัด³²

1.4) เรื่องละเมิด ในส่วนที่เกี่ยวกับดอกเบี้ยนั้นได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 440 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยผู้ต้องเสียหายสามารถเรียกดอกเบี้ยในจำนวนเงินจะต้องใช้ราคาทรัพย์สินที่บุคคลอื่นเอาทรัพย์สินไป หรือกรณีราคาทรัพย์สินได้ลดน้อยลงเพราะเหตุทรัพย์สินนั้นบุบสลาย

1.5) กรณีของการกู้ยืมใช้สลับเปลี่ยน ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติให้คิดดอกเบี้ย โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.5.1) ห้ามมิให้คู่กรณี คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ 15 ต่อปี ถ้าในสัญญา กำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละ 15 ต่อปี³³

1.5.2) ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ย หรือดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระหรือเรียกอีกอย่างหนึ่ง “ดอกเบี้ยทบต้น” เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้ที่คู่สัญญาสามารถคิดได้ คือ³⁴

²⁹ ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2548). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยขายฝาก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์นิติธรรม. หน้า 5.

³⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 221

³¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224

³² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 225

³³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654.

³⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 655.

(1) คู่สัญญาผู้ยืมได้ตกลงทำเป็นหนังสือว่า เมื่อมีดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่า 1 ปี ยอมให้นำเอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระทบเข้ากับต้นเงินแล้วคิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบนั้นได้

(2) มีประเพณีการค้าขายที่ยอมให้คำนวณดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเดินสะพัด

1.6) ในเรื่องบัญชีเดินสะพัด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 860 หากคู่สัญญาไม่ชำระหนี้ กฎหมายให้คิดดอกเบี้ยเงินส่วนที่ผิดนับแต่วันที่หักทอนบัญชีเป็นต้นไป

1.7) กรณีตัวแลกเงิน และตัวสัญญาใช้เงิน กฎหมายกำหนดให้คิดดอกเบี้ยได้ดังนี้

1.7.1) ผู้ส่งจ่ายตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงิน ย่อมจะเขียนจำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้น สามารถให้คิดดอกเบี้ยได้และให้ถือว่าดอกเบี้ยยอมคิดแต่วันที่ลงในตัวเงิน³⁵

1.7.2) ผู้ทรงตัวแลกเงินหรือตัวสัญญาใช้เงินจะเรียกเอาเงินใช้จากบุคคลที่ใช้สิทธิไต่เบี่ยได้จากจำนวนเงินและดอกเบี้ย และสามารถคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี นับแต่วันถึงกำหนด แต่ถ้าใช้สิทธิไต่เบี่ยก่อนถึงกำหนด ท่านให้หักลดจำนวนเงินในตัวเงินลงให้ร้อยละ 5 ต่อปี³⁶

1.7.3) คู่สัญญาฝ่ายที่เข้าถือเอาและใช้เงินตามตัวแลกเงิน อาจจะเรียกเอาเงินจากคู่สัญญาที่จะต้องรับผิดชอบคนที่ได้ใช้ไปได้เต็มจำนวน ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี นับแต่วันที่ได้ใช้เงินไป และค่าใช้จ่ายต่างๆที่ได้ออกแทนไป³⁷

2.) กรณีที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ระบุไว้ชัดเจน ได้แก่ในเรื่องของสัญญาเช่าซื้อ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติเรื่องเช่าซื้อเพียง 3 มาตรา คือ มาตรา 572 , 573 และ 574 โดยไม่ได้บัญญัติในเรื่องอัตราดอกเบี้ยไว้ชัดเจน เนื่องจากในการผ่อนชำระค่างวดของเช่าซื้อจะคำนวณดอกเบี้ยรวมไว้กับต้นเงินแล้วกำหนดการผ่อนชำระตามระยะเวลาที่ตกลงกัน คู่สัญญาฝ่ายให้เช่าซื้อจึงอาศัยใช้ช่องทางในการคิดอัตราดอกเบี้ยสูงเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีรวมเป็นจำนวนเงินที่ผ่อนชำระ บางกรณีอัตราดอกเบี้ยสูงถึงอัตราร้อยละ 30 ต่อปีก็มี ประกอบกับคำพิพากษาของศาลฎีกาปี พ.ศ. 2544³⁸ สนับสนุนให้บริษัทประกอบกิจการเช่าซื้อสามารถคิด

³⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 911 , 985.

³⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 968(1) และ(2) , 985.

³⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 969(1)(2) และ(3) , 985.

³⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1698/2544 “การกำหนดราคาเช่าซื้อโดยรวมค่าเช่ากันราคาารถที่เช่าซื้อเข้าไว้ด้วยกัน ไม่มีกฎหมายห้ามทำและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งการกำหนดราคาเช่าซื้อโดยวิธีหักเงินชำระล่วงหน้าออกไปก่อน แล้วนำส่วนที่เหลือไปคิดดอกเบี้ย จำนวนเป็นดอกเบี้ยได้เท่าใดบวกเข้ากับเงินที่ค้างชำระ จึงกำหนดเป็นค่างวด ซึ่งดอกเบี้ยดังกล่าวมากกว่าอัตราร้อยละ 24 ต่อปี ก็

ดอกเบ็ญเงินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้ โดยไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบ็ญเงินอัตรา พ.ศ. 2475 และ ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน

อย่างไรก็ตามรัฐได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 บัญญัติควบคุมเฉพาะการคิดอัตราเบ็ญปรับของบริษัทเช่าซื้อเท่านั้น โดยไม่ให้คิดเบ็ญปรับในอัตราสูงเกินกว่าภาระของผู้เช่าซื้อที่จะชำระหนี้คืนได้ โดยเฉพาะกรณีธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เป็นธุรกิจประเภทที่อยู่ในการควบคุมตามกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและลักษณะของสัญญา พ.ศ. 2542 และตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2543³⁹ กำหนดให้ผู้ให้เช่าซื้อคิดดอกเบ็ญได้ไม่เกินอัตราดอกเบ็ญสำหรับลูกค้าชั้นดีรายย่อย (Minimum Retail Rate) ของธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) บวกสิบ (MRR+10) ต่อปี

ส่วนในการคำนวณค่าเช่าซื้อปกติการชำระค่าเช่าซื้อจะผ่อนชำระกันเป็นงวด ๆ ตามที่กำหนดไว้ในสัญญา และระยะเวลาการผ่อนชำระอาจจะสั้น หรือยาวนานอยู่กับคู่สัญญาจะตกลงกัน โดยค่าเช่าซื้อปกติได้แก่ราคาสินค้าที่ซื้อขายกันตามท้องตลาด (ราคาเงินสด) บวกผลประโยชน์ หรือดอกเบ็ญทั้งหมด ผลลัพธ์เท่าใดเป็นจำนวนเงินค่าเช่าซื้อทั้งหมด⁴⁰

มิใช่เป็นเรื่องที่โจทก์คิดดอกเบ็ญเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ไม่เป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบ็ญเงินอัตรา พ.ศ. 2475 สัญญาเช่าซื้อจึงใช้บังคับได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9571/2544 แม้จำเลยมิได้ยกข้อต่อสู้มาตั้งแต่ในศาลชั้นต้นว่า โจทก์คิดดอกเบ็ญอัตรา ร้อยละ 30 ต่อปี รวมไว้ในสัญญาเช่าซื้อ และค่าเช่าซื้อที่ค้างชำระซึ่งเป็นอัตราอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ. ห้ามเรียกดอกเบ็ญเงินอัตรา

แต่ปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงยกขึ้นในชั้นอุทธรณ์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา 225 วรรคสองได้ ศาลฎีกาจึงรับวินิจฉัยให้ได้โดยวินิจฉัยตาม พ.ร.บ. ห้ามเรียกดอกเบ็ญเงินอัตรา เป็นการห้ามเรียกดอกเบ็ญเฉพาะแต่การกู้ยืมเงินเท่านั้น ไม่น่าจะนำมาใช้บังคับแก่การเช่าซื้อได้

³⁹ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2543 ข้อ 4.(2) “ในกรณีผู้ให้เช่าซื้อจะกำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องชำระเบ็ญปรับกรณีผู้เช่าซื้อผิดนัดชำระค่าเช่าซื้อ หรือเงินอื่นใด ผู้ให้เช่าซื้อจะกำหนดเบ็ญปรับเกินอัตราดอกเบ็ญ สำหรับลูกค้าชั้นดีรายย่อย (Minimum Retail Rate) ของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) บวกสิบ (MRR+10) ต่อปี ของจำนวนเงินที่ผู้เช่าซื้อผิดนัดชำระไม่ได้”

⁴⁰ วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2535). คำอธิบายกฎหมายลักษณะเช่าซื้อพร้อมคำพิพากษาศาลฎีกา. กรุงเทพฯ: บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด. หน้า 45.

ตารางที่ 3.1 ตัวอย่างสูตรในการคำนวณผลประโยชน์ หรือดอกเบี้ย ของสัญญาเช่าซื้อ

$$\text{ผลประโยชน์หรือดอกเบี้ยรวมทั้งหมด} = \frac{\text{ราคาของสินค้า} \times \text{อัตราดอกเบี้ย} \times \text{จำนวนปี}}{100}$$

ตารางที่ 3.2 ตัวอย่างสูตรคำนวณค่าเช่าซื้อในแต่ละงวดที่จะต้องผ่อนชำระ

$$\text{ค่าเช่าซื้อแต่ละงวดที่ต้องชำระ} = \frac{\text{ราคาของสินค้า} + \text{ผลประโยชน์ หรือดอกเบี้ยทั้งหมด}}{\text{จำนวนงวด}}$$

ราคาของสินค้าที่ให้เช่าซื้อปกติผู้ให้เช่าซื้อมักจะบวกกำไรรวมไว้แล้ว เมื่อนำระบบคิดคำนวณผลประโยชน์หรือดอกเบี้ยทั้งหมดมาใช้ในการคำนวณ และนำจำนวนงวดที่ผู้เช่าซื้อจะต้องผ่อนชำระมาหารไว้เรียบร้อยแล้ว ยกการผ่อนชำระเงินค่าเช่าซื้อแต่ละงวดไม่ได้เป็นการลดจำนวนเงินต้นและดอกเบี้ยแต่อย่างใด ต่างกับการกู้ยืมเงินกับสถาบันการเงินที่ผ่อนชำระเงินต้นและดอกเบี้ยในแต่ละงวดแล้ว เงินต้นที่จะคำนวณดอกเบี้ยในแต่ละงวดถัดไปจะลดลง เป็นผลทำให้ดอกเบี้ยลดลงไปด้วย

3.2.1.2 บทบัญญัติในกฎหมายเฉพาะ

อัตราดอกเบี้ยมีส่วนสำคัญและเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย นอกจากจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ยังมีระบุไว้ในกฎหมายเฉพาะเรื่องด้วย โดยแยกได้ดังนี้⁴¹

1) กฎหมายที่กำหนดดอกเบี้ยโดยค้ำประกันธุรกิจ

กฎหมายที่ระบุให้หน่วยงานของรัฐบางแห่ง สถาบันการเงินมีอำนาจคิดอัตราดอกเบี้ย ได้แก่พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523⁴² พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505⁴³ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522⁴⁴ พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505⁴⁵ พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญ พ.ศ. 2539⁴⁶ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535⁴⁷

⁴¹ ธานี ผดุงชิตติ. (2544). ดอกเบี้ย เบี้ยปรับ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติรัฐ. หน้า 243-374.

⁴² พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 มาตรา 5 และ 6.

⁴³ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 4 , 9ตรี วรรคสอง , 11 จัตวา และ 14 (1) ,(2)

⁴⁴ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 , 27พิ และ 30 (1),(2).

⁴⁵ พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 มาตรา 16 , 17 และ 25.

⁴⁶ พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญ พ.ศ. 2539 มาตรา 38.

พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. 2540⁴⁸ พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541⁴⁹ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540⁵⁰ พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536⁵¹ พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2507⁵² พระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2545⁵³ พระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489⁵⁴

2) กฎหมายที่กำหนดดอกเบี้ยโดยคำนึงการจ่ายค่าทดแทน

กฎหมายที่ระบุให้หน่วยงานของรัฐกำหนดในการจ่ายเงินค่าทดแทนหรือค่าชดเชย หากมีดอกเบี้ยให้สิทธิตกแก่เจ้าของทรัพย์สิน ได้แก่ พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535⁵⁵ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511⁵⁶ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503⁵⁷ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535⁵⁸ พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482⁵⁹ พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2525⁶⁰ พระราชบัญญัติกำหนดวิธีการระงับการค้างชำระหนี้สมควรจากราชการ พ.ศ.2511⁶¹ พระราช

⁴⁷ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 มาตรา 40 , 63 และ 85.

⁴⁸ พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ.2540 มาตรา 18.

⁴⁹ พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541 มาตรา 10.

⁵⁰ พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 มาตรา 30 ตี และพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540 มาตรา 5.

⁵¹ พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536 มาตรา 8(11).

⁵² พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2507 มาตรา 10(10).

⁵³ พระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2545 มาตรา 12(11) , 12(14) และ 38.

⁵⁴ พระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 มาตรา 19,21, 23 และ 26.

⁵⁵ พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 22 และ 23 วรรคสอง.

⁵⁶ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 มาตรา 18 , 30 และ 30 ทวิ.

⁵⁷ พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503 มาตรา 23 และ 37 จัดว่า.

⁵⁸ พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 มาตรา 45.

⁵⁹ พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 มาตรา 10ทวิ วรรคเจ็ด.

⁶⁰ พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2525 มาตรา 14 (1) และ(2).

⁶¹ พระราชบัญญัติกำหนดวิธีการระงับการค้างชำระหนี้สมควรจากราชการ พ.ศ. 2511 มาตรา 14.

บัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542⁶² พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484⁶³ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530⁶⁴ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดหาอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ. 2540⁶⁵

นอกจากนี้แล้ว ยังมีหน่วยงานของรัฐบางแห่งที่สามารถประกาศอัตราดอกเบี้ยได้เองอย่างกรณีเช่นบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยซึ่งในพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 ไม่ได้บัญญัติระบุเรื่องการคิดดอกเบี้ยไว้ แต่กฎหมายได้ให้อำนาจคณะกรรมการบริหารของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทยสามารถประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยได้

3) กฎหมายที่กำหนดประเภทธุรกิจไม่ต้องเสียดอกเบี้ย

กฎหมายที่ระบุให้หน่วยงานของรัฐบางแห่ง หรือ กิจการบางกรณีไม่ต้องเสียดอกเบี้ยหรือได้รับยกเว้นการคิดดอกเบี้ยทบต้น ได้แก่ พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541⁶⁶ พระราชบัญญัติเล่นแชร์ พ.ศ. 2534⁶⁷ เป็นต้น

4) กฎหมายที่กำหนดดอกเบี้ยโดยคำนึงความรับผิดชอบ

กฎหมายที่ระบุดอกเบี้ยไว้โดยคำนึงถึงความรับผิดชอบหรือความเสียหายเกิดขึ้น ได้แก่พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475⁶⁸ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527⁶⁹ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539⁷⁰ พระราชบัญญัติกำหนดความรับผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคมและมูลนิธิ พ.ศ. 2499⁷¹

⁶² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 57.

⁶³ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 68 เอกาทศ.

⁶⁴ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530 มาตรา 26 , 31 และ 33.

⁶⁵ พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดหาอสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ. 2540 มาตรา 24 , 34 และ 37.

⁶⁶ พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541 มาตรา 50 และ 52.

⁶⁷ พระราชบัญญัติเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 มาตรา 6 (4).

⁶⁸ พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3.

⁶⁹ พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 มาตรา 3 , 4 และ 5 (1) (จ).

⁷⁰ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ไม่ได้ระบุดอกเบี้ยไว้ในกฎหมาย แต่ได้ระบุในประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการผ่อนชำระหนี้ของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ข้อ 1., 2.และ ข้อ 6.

⁷¹ พระราชบัญญัติกำหนดความรับผิดเกี่ยวกับ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499 มาตรา 7.

5) กฎหมายที่กำหนดดอกเบี้ยโดยคำนึงสิทธิที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
กฎหมายที่ออกมาและกำหนดดอกเบี้ยโดยคำนึงสิทธิที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย
ได้แก่พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483⁷² พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522⁷³ พระราช
บัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535⁷⁴ ประมวลรัษฎากร⁷⁵ พระราช
บัญญัติการจำนองเรือและนุริมสิทธิทางทะเล พ.ศ. 2537⁷⁶ พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490⁷⁷
พระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. 2514⁷⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541⁷⁹ พระราช
บัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527⁸⁰ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540⁸¹
พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469⁸² พระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540⁸³

3.2.1.3 คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ในขณะที่ประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัย
เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยหลายกรณี โดยพิจารณาแยกประเภทได้ ดังนี้

1) กรณีของประกาศอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ โดยคำวินิจฉัยของศาล
รัฐธรรมนูญเห็นว่าประกาศของธนาคารพาณิชย์เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยสูงสุด เป็นประกาศที่ออกเพื่อ

⁷² พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 86, 90/14, 90/46 และ 100 นอกจากนั้นยังมีในประกาศ
ธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การขอความยินยอมในการฟื้นฟูกิจการของสถาบัน
การเงิน ลงวันที่ 29 เมษายน 2541 ข้อ 2. (5).

⁷³ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ระบุเรื่องดอกเบี้ยไว้ในประกาศของคณะกรรมการว่าด้วย
สัญญา 2 ฉบับ ได้แก่ประกาศ เรื่องให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542 วันที่ 26 ตุลาคม 2542
ข้อ 3.(1) ประกาศเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2542 (ฉบับที่ 2) และประกาศเรื่อง ให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้
บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 วันที่ 14 พฤษภาคม 2544 ข้อ 3. (1)(3) และ (5).

⁷⁴ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 25, 28 และ 30.

⁷⁵ ประมวลรัษฎากร มาตรา 4 ทศ, 40 (4)(ก), 42 (8), 57 เบญจ (6), 65 ทวิ (11), 65 ตริ (11), 79 ตริ (6),
84/3, 91/5 และ 91/16 (4).

⁷⁶ พระราชบัญญัติการจำนองเรือและนุริมสิทธิทางทะเล พ.ศ. 2537 มาตรา 18(1).

⁷⁷ พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มาตรา 39 วรรคสอง.

⁷⁸ พระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. 2514 มาตรา 24.

⁷⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 9, 10 และ 135.

⁸⁰ พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527 มาตรา 110.

⁸¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 4 (6).

⁸² พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 112 จัดว่า.

⁸³ พระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540 มาตรา 21 วรรคท้าย.

ให้เป็นไปตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ออกโดยผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 ที่มีผลใช้บังคับได้เท่าที่ขอบเขตอำนาจกฎหมายให้ไว้⁸⁴

2) กรณีของการคิดอัตราดอกเบี้ย ตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเห็นว่าพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535 กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนฯลฯ เป็นสถาบันการเงิน สามารถคิดอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมสูงกว่าร้อยละ 15 ต่อปี และจะกำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับสถาบันการเงินบางประเภทหรือทุกประเภท โดยกำหนดเป็นอัตราสูงสุดหรืออัตราที่อ้างอิงได้

เมื่อรัฐมนตรีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยแล้ว มิให้นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ มาตรา 654 มาใช้บังคับกับการคิดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน เนื่องจากภาวะการเงินของตลาดโลกและตลาดภายในประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก หากยังคงจำกัดอัตราดอกเบี้ยไว้แล้ว ก็จะเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และทำให้ขาดความคล่องตัวที่ทางการจะใช้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในทางนโยบายการเงินที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่างๆของประเทศ⁸⁵

3) กรณีพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522 มาตรา 14 บัญญัติให้ธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติเรื่องดอกเบี้ย หรือส่วนลดย่อยที่อาจเรียกได้ เนื่องจากกฎหมายได้ตราขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ ตลอดจนทำให้คุ้มครองแก่ผู้ฝากเงินกับธนาคาร ประกอบกับธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการจากรัฐบาล เพื่อเป็นแหล่งระดมทุนที่สำคัญของประเทศ ย่อมเป็นการสมควรที่ธนาคารพาณิชย์มีบทบาทในการใช้เงินทุนนั้นไปทางอำนวยประโยชน์แก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าว⁸⁶ จึงไม่ขัด หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 60⁸⁷ ซึ่งมาตรา 60 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มีเนื้อหาใกล้เคียงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58⁸⁸

⁸⁴ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 4/2542 วันที่ 1 เมษายน 2542 , ที่ 38-40/2542 วันที่ 20 กรกฎาคม 2542 , ที่ 41/2542 วันที่ 20 กรกฎาคม 2542 , ที่ 42-43/2542 วันที่ 20 กรกฎาคม 2542 , ที่ 8/2543 วันที่ 2 มีนาคม 2543 และที่ 9/2543 วันที่ 2 มีนาคม 2543.

⁸⁵ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 5/2542 วันที่ 22 เมษายน 2542 , ที่ 10/2542 วันที่ 13 พฤษภาคม 2542 และที่ 42-43/2542 วันที่ 20 กรกฎาคม 2542.

⁸⁶ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ที่ 7/2543 วันที่ 2 มีนาคม 2543.

นอกจากนี้แล้วอัตราดอกเบี้ยยังถูกกำหนดไว้ในกฎหมายวิธีสบัญญัติเช่นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติให้จำเลยไม่จำเป็นต้องเสียดอกเบี้ยในกรณีที่มีการวางเงินที่ศาล⁸⁹ หรือให้ศาลมีอำนาจในการพิพากษาหรือทำคำสั่งเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยได้ หรือ ตาราง 1 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่กำหนดให้ค่าขึ้นศาลในคดีที่มีการขอให้ชำระดอกเบี้ย⁹⁰

3.2.2 ตามหลักกฎหมายของต่างประเทศ

3.2.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

กฎหมายควบคุมอัตราดอกเบี้ยของประเทศสหรัฐอเมริกา⁹¹ ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยสำหรับกรณีผิดนัดไม่ชำระหนี้ และการเบิกถอนเงินสดจากบัตรเครดิตของสหรัฐอเมริกา นั้นอยู่ภายใต้กฎหมายที่ควบคุมอัตราดอกเบี้ยจะมีความแตกต่างกันไปของแต่ละรัฐ โดยกฎหมายบัญญัติจะกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยที่ผู้ให้กู้ยืมจะสามารถเรียกเก็บจากลูกหนี้ได้ เป็นการควบคุมการเรียกดอกเบี้ยสูงเกินสมควรอันเป็นหลักการที่นำมาจากประเทศอังกฤษในการควบคุมอัตราดอกเบี้ยสำหรับการให้สินเชื่อ

ทาง National Commission on Consumer Finance เห็นว่า ตรายใดที่การแข่งขันในตลาดยังไม่มีความสมบูรณ์ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยการให้สินเชื่อก็ยังคงควรจะมีอยู่ต่อไป แต่ควรกำหนดอัตราดอกเบี้ยในรูปของอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงไม่ใช่การกำหนดอัตราตายตัว และอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงก็ไม่ควรกำหนดไว้ต่ำจนเกินไป อันจะทำให้การแข่งขันของผู้ให้สินเชื่อมีจำนวนลดลง ทั้งนี้การกำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงควรพิจารณาควบคู่ไปกับนโยบายด้วย แต่อย่างไรก็ตาม Uniform Consumer Credit Code (UCCC)⁹² ได้ยกเลิกกฎหมายควบคุมการห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราทั้งหมด

⁸⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 60 “บุคคลย่อมมีสิทธิส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผล หรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

⁸⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 58 “บุคคลย่อมมีสิทธิส่วนร่วม ในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน”.

⁸⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 136.

⁹⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 (6).

⁹¹ ฉันทุนท์ อัสวเลิศศักดิ์, วรกร โอภาสนันท์, วิल्ली อมราภรณ์. (2550). สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศสหรัฐอเมริกา. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=107&id=14&type=2.

⁹² อย่างไรก็ดี ในปัจจุบัน รัฐที่ได้มีการนำ UCCC ไปใช้มีเพียง 9 รัฐ ได้แก่ โคโลราโด โอไฮโอ อินเดียนา โอไอวา แคนซัส เมน โอคลาโฮมา ยูทา และไวโอมิ่ง.

สำหรับธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับพาณิชย์ และกำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสำหรับสินเชื่อผู้บริโภค โดยพิจารณาให้เหมาะสมแต่ละธุรกรรม เช่น สินเชื่อประเภทที่มีลักษณะให้เป็นการต่อเนื่อง (Revolving Credit) อัตราดอกเบี้ยขั้นสูงสำหรับสินเชื่อที่มีวงเงินไม่เกิน 500 ดอลลาร์สหรัฐ คือ ร้อยละ 24 และ ร้อยละ 18 สำหรับสินเชื่อในส่วนเกิน 500 ดอลลาร์สหรัฐ เป็นต้น กฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนียได้กำหนดเพดานอัตราดอกเบี้ยสำหรับสินเชื่อโดยแยกตามวงเงิน เช่น Section 22303 ของ California Financial Code ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยดังนี้

- 1) ไม่เกินร้อยละ 2.5 ต่อเดือน ยอดเงินกู้หรือเงินค้างชำระไม่เกิน 225 ดอลลาร์สหรัฐ
- 2) ไม่เกินร้อยละ 2 ต่อเดือนยอดเงินกู้หรือเงินค้างชำระเกิน 225 ไม่เกิน 900 ดอลลาร์สหรัฐ
- 3) ไม่เกินร้อยละ 1.5 ต่อเดือน ยอดเงินกู้ หรือเงินค้างชำระเกิน 900 ไม่เกิน 1,650 ดอลลาร์สหรัฐ
- 4) ไม่เกินร้อยละ 1 ต่อเดือน ยอดเงินกู้หรือเงินค้างชำระไม่เกิน 1,650 ดอลลาร์สหรัฐ

3.2.2.2 ประเทศฝรั่งเศส

กฎหมายควบคุมอัตราดอกเบี้ยของประเทศฝรั่งเศส⁹¹ ไม่มีกฎหมายบัญญัติในการกำหนดเรื่องอัตราดอกเบี้ยที่เกี่ยวกับบัตรเครดิตไว้เป็นการเฉพาะเนื่องจากบัตรเครดิตในประเทศฝรั่งเศส ได้แก่บัตรเครดิตเงินและบัตรจ่ายเงินซึ่งรวมถึงบัตรเครดิตด้วย และกรณีที่เป็นการใช้จ่ายเงินเกินกว่าวงเงินที่ตนมีอยู่ก็จะเข้าลักษณะเป็นการกู้ยืมเงิน ซึ่งจะนำไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการกู้ยืมเงิน ตามประมวลกฎหมายว่าด้วยการบริโภคได้บัญญัติเรื่องดอกเบี้ยกู้ยืมเงินไว้ในมาตรา L. 131-1 ถึงมาตรา L. 313-5

สรุปได้ว่า อัตราดอกเบี้ยกู้ยืมเป็นเรื่องที่คู่สัญญาสามารถตกลงกันได้ (ผู้กำหนดขึ้นเองได้) ทั้งนี้ ต้องระบุอัตราดอกเบี้ยไว้ในสัญญากู้เงิน โดยอัตราดอกเบี้ยจะต้องไม่สูงกว่า $1 \frac{1}{3}$ ของอัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยที่ใช้อยู่ในไตรมาสที่แล้วมาของสถาบันการเงินมีลักษณะ เช่นเดียวกับการให้กู้ยืมเงินที่มีความเสี่ยงซึ่งกำหนดโดยธนาคารแห่งชาติฝรั่งเศส ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษอาญาจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 300,000 ฟรังก์ และสั่งปิดบริษัทชั่วคราวหรือถาวรได้ และหากมีการจ่ายเงินดอกเบี้ยเกิน ยังจะต้องคืนเงินให้แก่ผู้กู้ยืมด้วย

⁹¹ ศรียศ นิโครธางกูร, วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์, (2550). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศฝรั่งเศส. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.Krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2.

3.3 มาตรการทางกฎหมายควบคุมการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์

3.3.1 ตามหลักกฎหมายประเทศไทย

การประกอบธุรกิจบัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรอเนกประสงค์ของบริษัทที่ประกอบธุรกิจ หรือธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.3.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 เป็นกฎหมายที่ออกมาควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกของสาธารณชน ซึ่งได้บัญญัติกิจการที่ต้องขออนุญาตจากรัฐมนตรี และกิจการจัดหามา ซึ่งเงินทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงิน⁹⁴ โดยให้กระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลกิจการดังกล่าว⁹⁵ และยังกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อาจมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการแทน กับให้ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติกิจการตามที่ได้อบรมหมาย⁹⁶

2) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตาม ข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545

ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 เป็นกฎหมายที่อาศัยอำนาจออกใช้บังคับตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ที่ได้ประกาศอนุญาตให้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ได้กำหนดผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัท จำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด⁹⁷ มีเงินทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 100 ล้านบาท⁹⁸ ในส่วน

⁹⁴ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 5 “เมื่อได้มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดครั้งระบุไว้ต่อไปนี้ หรือกิจการอันมีสภาพคล้ายคลึงกัน ให้เป็นกิจการที่ต้องขออนุญาต ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี (7) การจัดหามาซึ่งเงินทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงินนั้น ...”

⁹⁵ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 8 “ให้กระทรวงการคลังมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการดังต่อไปนี้ (5) การจัดหามาซึ่งเงินทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงินนั้น ...”

⁹⁶ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 14 “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อาจมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ดำเนินการตามที่กระทรวงการคลังมีอำนาจและหน้าที่ตามประกาศคณะปฏิวัติ..... เมื่อรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงการคลัง ได้มอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการแล้ว ให้ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติกิจการตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับมอบหมาย”.

⁹⁷ ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 ข้อ 3.

⁹⁸ ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 ข้อ 4.

ค่าใช้จ่ายการดำเนินงานผู้ประกอบการเครดิต จะต้องระบุในรายละเอียดเกี่ยวกับค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ย และค่าใช้จ่ายต่างๆ อันจากการให้บริการบัตรเครดิตให้ชัดเจนครบถ้วนในเอกสาร ซึ่งรวมถึงใบสมัคร และสัญญา ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด⁹⁹ ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียมใดๆ เกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิต จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด¹⁰⁰ ในกรณีที่ผู้ประกอบการฝ่าฝืน ละเลยไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานให้รัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจที่จะสั่งให้ผู้ประกอบการบัตรเครดิตระงับการดำเนินการทั้งหมด หรือแต่บางส่วนเป็นการชั่วคราว และหากยังฝ่าฝืนไม่ดำเนินการอย่างใด รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนการอนุญาตให้ผู้ประกอบการบัตรเครดิต¹⁰¹ โดยหลักเกณฑ์ เงื่อนไข มิให้ใช้บังคับกับสถาบันการเงิน และผู้ออกบัตรเครดิตให้แก่ผู้บริโภคเพื่อชำระค่าสินค้า ค่าบริการ¹⁰²

3) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตาม ข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547

ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547 เป็นกฎหมายที่อาศัยอำนาจออกใช้บังคับตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 เช่นเดียวกัน ซึ่งประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547 ออกมาใช้บังคับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ มีเงื่อนไขในการดำเนินงานเช่นเดียวกับประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตาม ข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 ต่างกันตรงที่ผู้ประกอบการบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ต้องมีเงินทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 200 ล้านบาท¹⁰³

4) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ) ลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548

ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 เป็นกฎหมายที่อาศัยอำนาจออกใช้บังคับตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 เช่นเดียวกัน โดยประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ออกมาใช้บังคับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ มีเงื่อนไขในการดำเนินงานเช่นเดียวกับประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่

⁹⁹ ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 ข้อ 5.

¹⁰⁰ ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 ข้อ 8.

¹⁰¹ ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 ข้อ 10.

¹⁰² ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 ข้อ 2.

¹⁰³ ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 11 ตุลาคม 2547 ข้อ 4.

ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2545 ต่างกันตรงที่ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ต้องมีเงินทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท¹⁰⁴

จากการศึกษามีข้อสังเกตว่าตามประกาศกระทรวงการคลังดังกล่าว ไม่มีข้อความระบุชัดเจนว่า “กระทรวงการคลังมอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการ หรือกำกับ ดูแล ในเรื่องกิจการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ หรือการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์” จะมีเพียงแต่การระบุผู้ประกอบธุรกิจต้องระบรายละเอียดค่าธรรมเนียม ดอกเบี้ย ค่าใช้จ่าย ... ให้ความชัดเจนครบถ้วนตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด¹⁰⁵ ในส่วนของดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใด ๆ ที่เกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ อัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บต้องไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยอัตราสูงสุดของดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ ค่าธรรมเนียมใดๆ ดังกล่าวรวมกันแล้วต้องไม่เกินกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด¹⁰⁶

5) ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2547

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2547 เป็นประกาศที่ออกโดยตามประกาศของกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547 ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตจะต้องออกบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์เป็นสกุลเงินบาทเท่านั้น¹⁰⁷ และผู้ประกอบธุรกิจจะต้องประกาศให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด¹⁰⁸ ในกรณีที่มีการร้องเรียนผู้ประกอบธุรกิจต้องดำเนินการตรวจสอบและแจ้งความคืบหน้าให้ผู้บริโภคทราบภายใน 7 วัน¹⁰⁹

6) ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเครดิตสำหรับผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ลงวันที่ 4 มีนาคม 2548

¹⁰⁴ ประกาศกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ข้อ 4.

¹⁰⁵ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ) ข้อ 5.

¹⁰⁶ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ) ข้อ 8. (2)

¹⁰⁷ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 8 ธันวาคม 2547 ข้อ 4.1.

¹⁰⁸ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 8 ธันวาคม 2547 ข้อ 4.10.

¹⁰⁹ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 8 ธันวาคม 2547 ข้อ 4.12.

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 4 มีนาคม 2548 เป็นประกาศที่อาศัยอำนาจออกใช้บังคับตามประกาศของกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 เพื่อยกเลิกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 23 มีนาคม 2547 และกำหนดคุณสมบัติผู้ถือบัตรเครดิต เป็นผู้มียอดได้ไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน หรือไม่ต่ำกว่า 180,000 บาทต่อปี¹¹⁰ รวมทั้งกำหนดอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายอื่นๆ จากการใช้บัตรเครดิต รวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี¹¹¹ กำหนดการชำระขั้นต่ำแต่ละงวดไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของยอดคงค้างทั้งสิ้น และต้องมีหนังสือเตือนผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 20 วัน โดยผู้ประกอบการจะต้องส่งใบแจ้งหนี้ให้แก่ผู้ถือบัตรเครดิตทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 10 วันก่อนวันถึงกำหนดชำระหรือหักบัญชี¹¹² และกำหนดเวลาให้ผู้ประกอบการหรือตัวแทนสามารถติดต่อผู้ถือบัตรได้ตั้งแต่เวลา 8.00-20.00 น. ในวันจันทร์ ถึงวันศุกร์ ส่วนวันหยุดราชการ ดำเนินการได้ตั้งแต่เวลา 8.00-18.00 น.¹¹³

7) ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 เป็นประกาศที่อาศัยอำนาจออกใช้บังคับตามประกาศของกระทรวงการคลัง ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ที่ได้ประกาศหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขสำหรับผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับโดยมีการกำหนดวงเงินสินเชื่อส่วนบุคคล ในจำนวนเงินไม่เกิน 5 เท่าของรายได้ของผู้บริโภคเฉลี่ยต่อเดือน¹¹⁴ กำหนดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด (ร้อยละ 15 ต่อปี) และเมื่อรวมกับค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมใดๆ ต้องไม่เกินร้อยละ 28 ต่อปี (Effective rate) นอกจากนี้แล้วยังกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสามารถเรียกเก็บค่าใช้จ่ายไปจริง และพอสมควรแก่เหตุ¹¹⁵ และห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อบุคคลติดต่อผู้บริโภคในเวลาเช่นเดียวกับประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2548¹¹⁶

¹¹⁰ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2548 ข้อ 4.3.

¹¹¹ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2548 ข้อ 4.4.

¹¹² ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2548 ข้อ 4.6.

¹¹³ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2548 ข้อ 4.10.

¹¹⁴ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 ข้อ 4.4.

¹¹⁵ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 ข้อ 4.5.

¹¹⁶ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 ข้อ 10.

นอกจากนี้แล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือ¹¹⁷ ไปยังสถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ออกแนวปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ ให้มีมาตรฐานเดียวกัน และไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน โดยมีสาระสำคัญให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้เรียกเก็บหนี้ควรให้ข้อมูลกับลูกหนี้ การติดต่อกับลูกหนี้ต้องทำภายในช่วงเวลาที่กำหนดกล่าวคือภายในเวลา 08.00 น. ถึง 20.00 น. ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ยกเว้นวันหยุดราชการให้ดำเนินการภายในระยะเวลา 08.00 น. ถึง 18.00 น. ภายใต้ความถี่ที่เหมาะสม

ในการทวงถามหนี้ จะต้องมีการแสดงตนต่อลูกหนี้โดยจะต้องแจ้งชื่อและวัตถุประสงค์ในการติดต่อ ไม่ให้เรียกเก็บหนี้จากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่นญาติพี่น้อง หรือเพื่อนร่วมงาน ไม่ให้ใช้วิธีการเรียกเก็บหนี้โดยความรุนแรงเพื่อทำร้ายร่างกาย ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน ไม่ข่มขู่คุกคามในลักษณะผิดกฎหมายเป็นต้น และให้รักษาความลับของลูกหนี้ตลอดจนมีการกำหนดวิธีการและภาษาที่ใช้ในการเรียกเก็บหนี้ที่เหมาะสม ทั้งนี้ จะต้องจัดให้มีนโยบาย ขั้นตอนในการรับและจัดการเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องในการติดตามทวงถามที่เหมาะสม และต้องรับผิดชอบในการให้บริการผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้รายอื่นเสมือนผู้ประกอบการเป็นผู้ดำเนินการเอง เหตุที่ธนาคารแห่งประเทศไทยออกแนวปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ เนื่องจากปัจจุบันผู้บริโภคที่มีภาระหนี้ติดกับผู้ประกอบธุรกิจได้รับความเดือดร้อนจากการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เหมาะสมในรูปแบบหลายลักษณะ จากการสำรวจของศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลสถาบันวิจัยของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 954 คน ระหว่างวันที่ 7-11 กันยายน 2550 พบว่า ดังนี้¹¹⁸

(1) รูปแบบของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล จำนวนออกเป็น การพูดจาไม่สุภาพ มีอัตราร้อยละ 12.3 การคิดค่าดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมในอัตราที่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนด มีอัตราร้อยละ 9.7 การถูกข่มขู่หรือกรรโชก มีอัตราร้อยละ 7.4 การเปิดเผยข้อมูลให้อับอาย มีอัตราร้อยละ 5.3 และส่งคนติดตามทวงหนี้ มีอัตราร้อยละ 4.9

(2) ช่องทางที่ใช้ติดตามทวงหนี้ แบ่งเป็น ทางโทรศัพท์ มีอัตราร้อยละ 69.4 ทางจดหมายมีอัตราร้อยละ 59 การส่งคนติดตามถึงที่บ้านหรือที่ทำงาน มีอัตราร้อยละ 22.9 การส่งทางโทรสารมีอัตราร้อยละ 6.1 และกรณีอื่นๆ เช่นแจ้งหัวหน้างานหรือคนใกล้ชิด มีอัตราร้อยละ 4.8

¹¹⁷ หนังสือธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ธปท.ผ.นส. (21) ว. 1796/2550 ลงวันที่ 14 กันยายน 2550 เรื่อง แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้.

¹¹⁸ หนังสือพิมพ์สยามธุรกิจ ฉบับที่ 829 ประจำวันที่ 19 กันยายน 2550 - วันที่ 21 กันยายน 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2550 จาก http://www.siamturakij.com/home/news/display_news.php?news_id=6710.

การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยออกประกาศแนวทางปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ (ไกด์ไลน์ทวงหนี้) เป็นเพียงลักษณะขอความร่วมมือเท่านั้น ไม่ได้ใช้วิธีการบังคับหรือลงโทษแต่อย่างใด เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย แต่หากได้รับการร้องเรียนจากการทวงหนี้ไม่เหมาะสม และไม่ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะใช้วิธีการดักเตือนเท่านั้น¹¹⁹

8) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654

เป็นบทบัญญัติกฎหมายในการคิดอัตราดอกเบี้ยแบบทั่วไปในลักษณะการกู้ยืมเงิน ที่กำหนดห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าผู้สัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี แต่กฎหมายก็ได้ยกเว้นในกรณีที่เป็นสถาบันการเงิน ได้รับสิทธิยกเว้นตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ที่สามารถคิดดอกเบี้ยตามสัญญากู้ยืมเงินเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้

9) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (Consumer protection Act)

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2541 และพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและลักษณะของสัญญา พ.ศ. 2542 ออกมาให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค โดยมีคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาได้ออกประกาศให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา¹²⁰ และกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตที่ประกาศกำหนด เช่น สัญญาต้องมีข้อความที่เป็นภาษาไทยอ่านชัดเจนได้ โดยต้องมีขนาดของตัวอักษรไม่เล็กกว่าสองมิลลิเมตร¹²¹ เป็นต้น

ในส่วนเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยตามประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา ได้กำหนดการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขอัตราดอกเบี้ย เบี้ยปรับ อัตราค่าธรรมเนียม อัตราค่าบริการต่างๆ ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบเป็นลายลักษณ์อักษร¹²² โดยอัตราดอกเบี้ยตามประกาศ

¹¹⁹ คำสัมภาษณ์ของนายสมบุรณ์ จิตเป็นธม ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความเสี่ยง สายนโยบายสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย, หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 19 กันยายน 2550 ปีที่ 30 ฉบับที่ 10784, สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2550, จาก http://www.matichon.co.th/matichon_detail.php?s_tag=01eco0219.

¹²⁰ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542.

¹²¹ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542 ข้อ 3.

¹²² ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542 ข้อ 3 (1).

ดังกล่าวนี้ไม่รวมถึงการเปลี่ยนแปลงเฉพาะอัตรา MRR ที่ทำให้อัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงไป¹²³ ต่อมาในปี พ.ศ. 2545 คณะกรรมการว่าด้วยสัญญา ได้กำหนดให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา¹²⁴ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขข้อความในสัญญากู้ยืมเงิน เช่นเดียวกับธุรกิจบัตรเครดิต ส่วนอัตราดอกเบี้ยได้กำหนดการแจ้งเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดีที่มีกำหนดระยะเวลา (MLR) อัตราดอกเบี้ยเบิกเงินเกินบัญชี (MOR) และอัตราดอกเบี้ยลูกค้ารายย่อยชั้นดี (MRR) ที่ทำให้อัตราดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลงไป ไม่จำเป็นต้องแจ้งทางจดหมายหรือประกาศทางหน้าหนังสือพิมพ์¹²⁵

3.3.1.2 มาตรการทางกฎหมาย

ในการกำกับควบคุมดูแลควบคุมผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคล และบัตรเครดิตทรอนิกส์มีกฎหมายควบคุมแลกำหนดโทษ ดังนี้

1) ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58¹²⁶

หลักของการบัญญัติออกใช้บังคับกฎหมายในลำดับหรือฐานะ หรือความสูงต่ำของประเภทกฎหมายคือ สักดิ์ของกฎหมาย (The Hierarchy of Law) โดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ฉบับลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ถือเป็นกฎหมายที่ได้ให้อำนาจบังคับกับบุคคลที่ฝ่าฝืนประกอบกิจการตามข้อ 5. โดยไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี โดยมีอัตราโทษระวางจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹²⁷ หรือฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนดตามข้อ 7 โดยมีอัตราโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาทและในกรณีถ้าเป็นความผิดต่อเนื่องให้ปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งพันบาทตลอดเวลาที่ฝ่าฝืน

2) ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความคิดเกี่ยวกับบัตรเครดิต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ไว้ใน มาตรา 1 (14) และกรณีความผิดกรณีการทุจริตปลอม การใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ปลอม ในลักษณะ 7 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง หมวด 4 โดยมีการ

¹²³ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 30 ธันวาคม 2542.

¹²⁴ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2545.

¹²⁵ ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2545 ข้อ 3.

¹²⁶ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 17.

¹²⁷ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 16.

กำหนดบุคคลที่กระทำฐานทำบัตรอิเล็กทรอนิกส์ปลอม¹²⁸ การทำเครื่องมือหรือวัตถุสำหรับปลอมหรือแปลง หรือให้ได้ข้อมูลในการปลอมหรือแปลงสิ่งใดๆ¹²⁹ และยังสามารถกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความคิดเป็นผู้นำเข้ามาหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งการปลอมบัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือข้อมูลในการปลอมหรือแปลงบัตรอิเล็กทรอนิกส์นั้นๆ¹³⁰

กฎหมายอาญายังได้กำหนดโทษผู้ใช้ หรือมีไว้ใช้ หรือผู้ที่จำหน่ายบัตรอิเล็กทรอนิกส์ปลอม¹³¹ หรือผู้ที่ใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้อื่น¹³² หรือผู้ที่มีไว้เพื่อนำออกใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ของคนอื่นโดยมิชอบ¹³³ และกระทำความผิดเพื่อประโยชน์ในการชำระค่าสินค้า ค่าบริการ หรือหนี้อื่นแทนการชำระด้วยเงินสด หรือใช้เบิกถอนเงินสด ก็จะมีควมผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอีกด้วย¹³⁴ ผู้กระทำความผิดมีโทษทางอาญาจำคุกตั้งแต่หนึ่งปี ถึงสูงสุดสิบปี มีโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทและฐานความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์นั้นๆ

3) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้กำหนดมาตรการในการควบคุมสัญญาคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา โดยกำหนดให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาและได้กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขข้อความในสัญญากู้ยืมเงิน เช่นเดียวกับธุรกิจบัตรเครดิต รวมทั้งอัตราดอกเบี้ย หากฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹³⁵

3.3.1.3 หน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแล

นอกจากธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นธนาคารกลางของประเทศไทยที่มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลผู้ประกอบการให้สินเชื่อบุคคล บริษัทอิเล็กทรอนิกส์ และบริษัทบัตรเครดิตแล้ว ยังมีหน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแล ได้แก่

¹²⁸ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269/1.

¹²⁹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269/2.

¹³⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269/3.

¹³¹ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269/4.

¹³² ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269/5.

¹³³ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269/6.

¹³⁴ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 269/7.

¹³⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) มาตรา 57.

1) กระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานราชการ เป็นหน่วยงานหลักทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงินของแผ่นดิน¹³⁶ การภาษีอากร การรับผูกกร กิจการเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ กิจการอันกฎหมายบัญญัติให้เป็นการผูกขาดของรัฐ กิจการหารายได้ ที่รัฐมีอำนาจดำเนินการได้แต่เพียงผู้เดียวตามกฎหมาย โดยไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรมอื่น และกิจการซึ่งจะเป็นสัญญาผูกพันต่อเมื่อรัฐบาลได้ให้อำนาจหรือสัตยาบัน รวมทั้งการค้าประกันหนี้ของส่วนราชการและองค์การรัฐ สถาบันการเงินและรัฐวิสาหกิจ การบริหารการคลังของไทยได้ดำเนินมาเป็นเวลานานนับตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยแต่ยังมีได้จัดตั้งหน่วยงานการคลังโดยเฉพาะ

ครั้นสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นมีการจัดระเบียบการปกครองฝ่ายพลเรือนเป็น 4 แผนก เรียกว่า จตุสดมภ์ ประกอบด้วย กรมเมือง กรมวัง กรมพระคลัง และ กรมนา มีกรมพระคลังทำหน้าที่รักษาราชทรัพย์ผลประโยชน์ของบ้านเมือง มีขุนคลังเป็นหัวหน้าบังคับบัญชา มีพระคลังสินค้าเป็นที่เก็บและรักษาส่วยสาอากร ต่อมามีการปรับปรุงแก้ไขระบบราชการวางระเบียบการคลังใหม่ มีการสถาปนากระทรวงการคลังขึ้น ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2453) และตั้งหอรัษฎากรพิพัฒน์ใน ปี พ.ศ. 2416 ในพระบรมมหาราชวังเพื่อรวบรวมบัญชีเงินผลประโยชน์แผ่นดินและตรวจตราการเก็บภาษีอากร และตราพระราชบัญญัติกรมพระคลังมหาสมบัติ จุลศักราช 1237 ถือว่าเป็นกฎหมายงบประมาณฉบับแรกของประเทศไทยมีกรมพระคลังมหาสมบัติ มีฐานะเป็นกระทรวง ได้มีการสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2418 โดยกรมพระคลังมหาสมบัติ ก็คือกระทรวงการคลังในปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2435 ได้มีการปฏิรูปการปกครองส่วนกลาง โดยมีการแต่งตั้งกระทรวงแบบใหม่เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2435 รวมทั้งหมด 12 กระทรวง รวมทั้งกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ (กระทรวงการคลัง) และมีการตั้งกรมต่างๆขึ้นสังกัดกระทรวงการคลัง เช่นกรมตรวจเงินแผ่นดิน มีหน้าที่เพื่อดูแลรายได้ รายจ่ายของประเทศ กรมบัญชีกลางมีหน้าที่เพื่อจัดระเบียบบัญชีรายได้ รายจ่ายของแผ่นดิน กรมสถิติพยากรณ์ มีหน้าที่เพื่อรวบรวมข้อมูล ตัวเลขต่างๆ แสดงสถิติของบ้านเมือง กรมศุลกากรมีหน้าที่เพื่อจัดเก็บภาษีศุลกากร กรมเงินตราตั้งขึ้นสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีหน้าที่เพื่อการจำหน่ายและถอนคืนธนบัตร และกรมสรรพากรมีหน้าที่ดูแลการจัดเก็บภาษี

ต่อมาได้มีการรวบรวมกรมสุราเข้ามาอยู่ในกรมสรรพากรในสมัยพระยาพหลพลพยุหเสนา เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2476 และเปลี่ยนชื่อ "กระทรวงพระคลัง" มาเป็น "กระทรวงการคลัง" แทน

¹³⁶ กระทรวงการคลัง. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2550. จาก <http://www.mof.go.th/mofhistory/main.htm#history1>.

โดยบทบาทของกระทรวงการคลัง สร้างความยั่งยืนทางการคลังและระบบการเงิน รักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจ ทั้งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศและเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนไทย โดยระบุนหน้าที่ความรับผิดชอบไว้ในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545¹³⁷ มาตรา 10 “กระทรวงการคลังมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเงินการคลังแผ่นดิน การประเมินราคาทรัพย์สิน การบริหารพัสดุภาครัฐ กิจการเกี่ยวกับที่ราชพัสดุ ทรัพย์สินของแผ่นดิน ภาษีอากร การริษฎากร กิจการหารายได้ของรัฐมีอำนาจดำเนินการได้แต่ผู้เดียวตามกฎหมาย ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการอื่นการบริหารหนี้สาธารณะ การบริหารและการพัฒนารัฐวิสาหกิจและหลักทรัพย์ของรัฐ และราชการอื่นตามกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงการคลัง หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงการคลัง”

ในส่วนเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล และบัตรเครดิต กระทรวงการคลัง ได้ออกประกาศคำสั่งที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 มา 3 ฉบับ คือ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์) ลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547 ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2547 ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ)

2) ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Stock Exchange of Thailand)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือ ด.ล.ท. เป็นตลาดรองหรือตลาดซื้อขายหลักทรัพย์ที่สำคัญแห่งหนึ่งในตลาดทุนไทย เป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2517 ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกและส่งเสริมการระดมเงินทุนระยะยาวที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นศูนย์กลางในการซื้อขายแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ประเภทต่างๆ โดยมีบทบาทที่สำคัญดังนี้

2.1 สนับสนุนการขยายฐานผู้ลงทุน ให้ความสำคัญกับผู้ลงทุนทุกประเภทควบคู่ไปกับการสร้างวัฒนธรรมในการลงทุน

2.2 จัดให้มีหลักทรัพย์เพื่อการระดมทุนที่มีคุณภาพและหลากหลาย

2.3 มีระบบซื้อขายหลักทรัพย์ และระบบสนับสนุนที่มีความปลอดภัยและเชื่อถือได้ตามมาตรฐานสากลโดยใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ

¹³⁷ กระทรวงการคลัง. (2550). พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545. สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2550. จาก <http://www.mof.go.th/eco/pr1192oct45.pdf>.

2.4 ให้บริการด้านการเปิดเผยข้อมูลที่รวดเร็ว ถูกต้อง ครบถ้วน พร้อมทั้ง การให้ความรู้และความเข้าใจในเรื่องการลงทุนอย่างทั่วถึง .

2.5 มีการปฏิบัติงานโดยให้ความสำคัญเชิงประสิทธิภาพ ทั้งในด้านความ รวดเร็ว ความมีคุณภาพ การมีต้นทุนที่ต่ำ และการบริหารความเสี่ยงอย่างรัดกุมขององค์กรของ บริษัทย่อยและของผู้เกี่ยวข้อง

2.6 ทำหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติต่างๆอย่างยุติธรรม ตามเจตนารมณ์ของ ข้อกำหนดที่ยึดหลักการของความมีจริยธรรม

2.7 เป็นต้นแบบของการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมส่วนรวม

ทั้งนี้ผู้ประกอบการจึงให้สินเชื่อบุคคล และบริษัทหลักทรัพย์ที่จดทะเบียน อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ และระเบียบที่ประกาศออกมาใช้ โดยบริษัทจะต้องมีคุณสมบัติของผู้บริหาร การที่ไม่เป็นบุคคลที่ฝ่าฝืนข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือข้อตกลงการจดทะเบียนหลักทรัพย์กับตลาดหลักทรัพย์ โดยบริษัทที่จะเข้ามาจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์จะต้องจัดให้มีระบบการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) และมีคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) เพื่อดูแลการดำเนินงานของบริษัทให้ได้มาตรฐานและ เป็นแนวทางที่ถูกต้องและจะต้องจัดให้มีระบบการควบคุมภายใน (Internal Control) ตามหลักเกณฑ์ ที่ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)¹³⁸ เป็นต้น

เมื่อเกิดมีการกระทำที่ตลาดหลักทรัพย์เห็นว่าอาจเป็นการฝ่าฝืนข้อกำหนดของ ตลาดหลักทรัพย์ หน่วยงานภายในตลาดหลักทรัพย์ที่มีหน้าที่โดยตรง ในการกำกับดูแลการซื้อขายหลัก ทรัพย์ การดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน หรือบริษัทสมาชิกแล้วแต่กรณี จะทำหน้าที่ในการ ตรวจสอบ หรือสอบข้อเท็จจริงจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลเอกสารหลักฐานส่งให้แก่ฝ่าย วินัยและคดี เพื่อให้ดำเนินการพิจารณาตาม กระบวนการ พิจารณาความผิดทางวินัย เพื่อดำเนินการ ลงโทษโดยมีคณะกรรมการวินัยเป็นผู้วินิจฉัย ในกรณีที่มีการพิจารณาและออกคำสั่งลงโทษแล้ว หากผู้ถูกลงโทษไม่เห็นด้วยกับผลการพิจารณา และคำสั่งลงโทษดังกล่าว หรือต้องการแสดงเอกสาร หลักฐานใหม่เพิ่มเติมเพื่อแสดงว่าไม่ได้กระทำความผิด ตามที่ถูกลงโทษผู้ถูกลงโทษสามารถโต้แย้งคำสั่ง ลงโทษได้ โดยการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษเป็นไปตามกระบวนการพิจารณาและการวินิจฉัยอุทธรณ์ ซึ่งจะมีคณะกรรมการอุทธรณ์เป็นผู้พิจารณาก่อน และนำเสนอให้คณะกรรมการตลาดหลักทรัพย์ พิจารณาสั่งการต่อไป

¹³⁸ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2550. จาก http://www.set.or.th/th/regulations/rules/listing_files/ror01_07.pdf.

ดังนั้นผู้ประกอบการจึงยื่นชื่อส่วนบุคคล หรือบริษัทตรีอิตเตอร์นิกส์รายไคที่ต้องการระดมทุนก็ต้องเข้าเป็นสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เงื่อนไขที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนด การระดมทุนโดยผ่านตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นทางเลือกหนึ่งในการระดมทุนของบริษัทนอกเหนือจากการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน โดยที่บริษัทไม่ต้องรับภาระดอกเบี้ยเงินกู้ยืม และยังสามารถได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากการเข้าเป็นสมาชิกบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ทั้งในด้านมาตรฐานการบริหารจัดการ การดำเนินธุรกิจ ภาพลักษณ์ทางธุรกิจ ตลอดจนได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีอีกด้วย¹³⁹

3) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เกิดขึ้นเมื่อเมื่อปี พ.ศ. 2512 เข้าหน้าที่ของสหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศ¹⁴⁰ ได้เข้ามาชักชวนองค์กรเอกชนในประเทศไทยให้มีการจัดตั้งสมาคมผู้บริโภครู้ขึ้น โดยองค์กรเอกชนของประเทศไทยได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อการศึกษาปัญหาของผู้บริโภคมีชื่อว่า กรรมการศึกษาและส่งเสริมผู้บริโภคในปี พ.ศ. 2514 และวิวัฒนาการเรื่อยมาในภาคเอกชนและมีการประสานงานกับภาครัฐบาล

ต่อมาปี พ.ศ. 2519 รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคขึ้นเพื่อศึกษาหามาตรการถาวร และมีการพิจารณากร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค โดยตราเป็นพระราชบัญญัติเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2522 และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษเล่มที่ 96 ตอนที่ 72 วันที่ 4 พฤษภาคม 2522 มีผลการใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ 5 พฤษภาคม 2522 โดยเหตุผลในการประกาศใช้ พระราชบัญญัติ คุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีดังนี้

- 3.1) เพื่อกำหนดสิทธิของผู้บริโภค
- 3.2) เพื่อกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการ
- 3.3) เพื่อกำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรของรัฐ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

โดยมีเหตุผลเนื่องจากการเสนอขายสินค้าและบริการต่าง ๆ ต่อประชาชนนับวันแต่จะเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการค้าและผู้ประกอบการโฆษณาได้นำวิชาการทางการตลาด และทางการโฆษณามาใช้ในการส่งเสริมการขายสินค้าและบริการ การกระทำดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคตกอยู่ในฐานะและบริการที่เสียเปรียบ เพราะผู้บริโภคไม่สามารถอยู่ในฐานะที่ทราบภาวะของตลาด

¹³⁹ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2549). “รู้จักตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย”. (ผ่านพีป). กรุงเทพฯ. หน้า 30-31.

¹⁴⁰ สหพันธ์องค์การผู้บริโภคระหว่างประเทศเป็นองค์กรอิสระ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง จัดตั้งโดยสมาคมผู้บริโภค ของประเทศต่าง ๆ รวมตัวกันมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์

ความจริงที่เกี่ยวกับคุณภาพ และราคาของสินค้าต่าง ๆ ใด้อย่างถูกต้องทันทั่วทั้งที่ นอกจากนั้นแล้วแม้จะมีกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคโดยการกำหนดคุณภาพของสินค้า แต่ถ้าราคาของสินค้าหรือผู้ประกอบการโฆษณาเมื่อมีการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค ย่อมจะทำให้ผู้บริโภคเสียเวลา ค่าใช้จ่ายเป็นการไม่คุ้มค่า

อีกทั้งมีผู้บริโภคเป็นจำนวนมากไม่อยู่ในฐานะที่จะตลอดเวลา และเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้ ในบางกรณีไม่อาจจะระงับ หรือยับยั้งการกระทำที่เกิดความเสียหาย แก่ผู้บริโภค ได้ทันทั่วทั้งที่ รัฐจึงได้ออกกฎหมายให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการธุรกิจการค้า และผู้ประกอบการโฆษณาต่อผู้บริโภคเพื่อให้ความเป็นธรรม ตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐเพื่อตรวจตราดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคและจัดตั้งองค์กรของรัฐเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค และตั้งคณะกรรมการขึ้น ดังนี้¹⁴¹

- (1) จัดตั้งคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค
- (2) จัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง
- (3) จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 บัญญัติให้ มีองค์กรของรัฐในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภค ประกอบด้วยคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค และคณะกรรมการคุ้มครองเฉพาะเรื่อง ได้แก่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา คณะกรรมการว่าด้วยฉลาก และคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา รวมทั้งได้บัญญัติจัดตั้งหน่วยงานเพื่อปฏิบัติงาน และให้ผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิได้ใช้บริการเช่นสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สังกัดอยู่ในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล และตามคำสั่งของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รวมทั้งเพื่อความสะดวกในการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

รัฐจึงได้ดำเนินการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยได้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา แบ่งส่วนราชการสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2522 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 96 ตอนที่ 105 วันที่ 1 กรกฎาคม 2522 มีผลการใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2522 จึงถือได้ว่าได้ดำเนินการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2522 เป็นต้นมา

¹⁴¹ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค, (2550). ความเป็นมาของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2550. จาก. http://www.ocpb.go.th/main_history.asp.

3.3.2 ตามหลักกฎหมายต่างประเทศ

3.3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁴²

ในการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะบัตรเครดิตนับได้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นประเทศแรกได้เริ่มต้นในการคิดค้น และพัฒนาการบัตรเครดิต เพื่อส่งเสริมการซื้อขายสินค้าและบริการให้เกิดความสะดวกรวดเร็วขึ้น โดยในสหรัฐอเมริกาจะมีกฎหมายและหน่วยงานที่ควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรอิเล็กทรอนิกส์ และบัตรเครดิต ดังนี้

1) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สหรัฐอเมริกาไม่มีกฎหมายเกี่ยวข้องกับ การประกอบธุรกิจบัตรอิเล็กทรอนิกส์ และบัตรเครดิตไว้ในกฎหมายใดกฎหมายหนึ่งโดยเฉพาะ หรือเป็นฉบับเดียว แต่มีอยู่กระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับตั้งแต่ระดับสหรัฐและมลรัฐ กฎหมายในระดับสหรัฐ (Federal Statute) ก็ไม่มีบทบัญญัติที่ควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตไว้โดยตรง ส่วนหนึ่งของการให้บริการบัตรเครดิตเป็นการให้สินเชื่อโดยการผ่านบัตรเครดิต เช่น ธนาคารพาณิชย์¹⁴³ สหภาพสินเชื่อแห่งชาติ (National Credit Union)¹⁴⁴ ทั้งนี้กฎหมายในระดับมลรัฐบางรัฐมีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตโดยตรงอย่างเช่น รัฐแคลิฟอร์เนีย¹⁴⁵ หรือรัฐเดลาแวร์¹⁴⁶ กำหนดห้ามผู้ใดประกอบธุรกิจบัตรเครดิตโดยไม่ได้รับอนุญาต และในสหรัฐอเมริกาก็มีกฎหมายระดับรัฐบัญญัติควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค เช่นกฎหมาย Consumer Credit Protection Act และการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด Credit Card Fraud Act และ Mail Fraud Act มีสาระสำคัญดังนี้

1.1) กฎหมายที่เกี่ยวกับความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค Consumer Credit

Protection Act

¹⁴² ณัฐนนท์ อัสวเลิศศักดิ์, วรกร โอภาสนันท์, วิสิทธิ์ อมราภรณ์. (2550). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศสหรัฐอเมริกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=&item=n2&newsID=107&i=14&type=2.

¹⁴³ 12 U.S.C. National Bank Act.

¹⁴⁴ 12 U.S.C. National Credit Union Act โดย National Credit Union (NCU) เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร เพื่อให้บริการทางการเงินแก่สมาชิก ทั้งเป็นแหล่งออมทรัพย์ การจัดหาสินเชื่อ (Loan และ Credit) ที่มีอัตราดอกเบี้ยเป็นธรรม ในการประกอบธุรกิจ NCU จะต้องได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการ National Credit Union Administration.

¹⁴⁵ California Financial Code : Division 9 California Lenders Law.

¹⁴⁶ Delaware Code : Title 5 Banking : Part II Banking and Trust Companies : Chapter 15 Credit Card Institutions.

เป็นกฎหมายคุ้มครองการเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ เกี่ยวกับข้อกำหนดเงื่อนไข ในการให้สินเชื่อเพื่อที่ผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบกับข้อกำหนดอื่น ๆ ที่ได้เสนอให้แก่ตน และ หลีกเลี่ยงการใช้สินเชื่อที่ไม่มีการแจ้งข้อมูล รวมทั้งเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากใบแจ้งหนี้ และแนว ปฏิบัติเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่ไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม¹⁴⁷ เนื้อหาของ Consumer Credit Protection Act แบ่งออกได้เป็น 5 ส่วน เพื่อให้การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านต่างๆ ได้แก่ Truth Lending Act 1968 Fair Credit Reporting Act 1970 Fair Credit Billing Act 1974 Equal Credit Opportunity Act 1974 และ Fair Debt Collection Practices Act 1977 โดยพิจารณาได้ดังนี้

1.1.1) Truth Lending Act 1968

มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูล เกี่ยวกับสินเชื่อให้แก่ผู้บริโภคที่ได้ให้ทั้งก่อนหรือในขณะและภายหลังที่มีการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค มีบท บัญญัติไว้ ดังนี้

- (1) การห้ามแจกบัตรเครดิตให้แก่ผู้บริโภค โดยมีการไม่ได้ร้องขอ (Unsolicited Cards)
- (2) การจำกัดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตร ในกรณีที่มีผู้อื่นได้นำบัตรไปใช้โดยปราศจากอำนาจ (Unauthorized Cards)
- (3) การนำบัตรเครดิตของผู้อื่นไปใช้โดยทุจริต ซึ่งกฎหมายถือเป็นความผิดอาญา (Fraudulent of Credit Card)

กฎหมายฉบับนี้มีขอบเขตการใช้บังคับกับธุรกรรมการให้สินเชื่อ ที่มีจำนวนเงินไม่เกิน 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ เว้นแต่เป็นธุรกรรมเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินที่เป็นปัจจัยพื้นฐานสำหรับใช้ในที่อยู่อาศัย¹⁴⁸ สินเชื่อเพื่อการใช้จ่ายของบุคคลธรรมดาหรือครอบครัว หรือเพื่อซื้อหาของใช้ในบ้าน¹⁴⁹ และมีการกำหนดค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงิน (Finance Charge) ไว้ โดยธุรกรรมที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล จำแนกตามการให้สินเชื่อ 2 ประเภท คือ

ก. ธุรกรรมที่มีการกำหนดค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงิน¹⁵⁰ (Finance Charge) ไว้โดยชัดเจน

ข. ธุรกรรมที่กำหนดการผ่อนชำระเกิน 4 งวด (More than four installments)¹⁵¹

¹⁴⁷ Section 1601 (a) Title 15 U.S.C.

¹⁴⁸ Section 1603 (3) Title 15 U.S.C.

¹⁴⁹ Section 1602 (h) Title 15 U.S.C.

¹⁵⁰ REG.Z .266.4.

สำหรับธุรกรรมประเภทที่สองเกิดขึ้นบางกรณีเป็นการยากที่จะพิจารณาว่าธุรกรรมใดมีการกำหนดค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงินไว้ เช่นในกรณีที่ผู้ให้สินเชื่อกำหนดราคาสินเชื่อของสินค้าหรือบริการเป็นราคาเดียวกัน ทั้งในกรณีที่ชำระเป็นเงินสดหรือผ่อนชำระเป็นงวดๆ หรือการโฆษณาว่าไม่มีการคิดค่าใช้จ่ายสำหรับสินเชื่อ แต่โดยความจริงแล้วได้มีการรวมค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงินอยู่ในราคาของการชำระเป็นเงินสดแล้วเป็นต้น

ธุรกรรมที่ไม่ต้องอยู่ในข้อบังคับของ Truth in Lending Act¹⁵² ได้แก่

(1) ธุรกรรมที่การให้สินเชื่อสำหรับวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร หรือเป็นการให้สินเชื่อแก่รัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐ

(2) ธุรกรรมที่เกี่ยวกับบัญชีหลักทรัพย์หรือสินค้าประเภท Commodity โดยนายหน้าหรือผู้ค้า (Broker-Dealer) ที่ได้จดทะเบียนไว้กับคณะกรรมการหลักทรัพย์

(3) ธุรกรรมอื่นที่มีจำนวนเงินเกินกว่า 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ เว้นแต่เป็นธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินส่วนตัวที่ใช้หรือจะใช้ในที่อยู่อาศัย ซึ่งกำหนดต้องมีดอกเบี้ยที่เป็นประกัน (Security Interest)

(4) ธุรกรรมภายใต้พิทักษ์ตราภาษีศุลกากรที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสาธารณะ ในกรณีที่องค์กรที่ออกข้อบังคับของรัฐ ได้กำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับการให้บริการสาธารณะ โดยมีค่าธรรมเนียมสำหรับการชำระล่าช้าและส่วนลดสำหรับการชำระโดยเร็ว

(5) ธุรกรรมที่อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้ คณะกรรมการ ฯ เห็นว่ากรณีไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายนี้ โดยต้องกำหนดเป็นกฎหมาย

(6) การให้กู้ยืมเงิน การประกัน หรือการค้าประกัน ตามกำหนดไว้ในส่วนที่ 4 ของ Higher Education Act 1965

อย่างไรก็ตามบุคคลที่จะถือว่าเป็นผู้ให้สินเชื่อ นั้น จะต้องเป็นบุคคลประกอบธุรกิจให้หรือจัดหาสินเชื่อเป็นปกติธุระ โดยได้รับการชำระหนี้จากการให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้¹⁵³

ในคดี **Bright v. Memorial Hosp. Ass, Inc.**¹⁵⁴ ศาลพิพากษาว่าโรงพยาบาลไม่ได้ประกอบธุรกิจในการให้บริการหรือจัดหาสินเชื่อให้แก่ผู้บริโภค การชำระค่าบริการภายหลังที่ได้รับบริการไปแล้วภายในระยะสั้นๆ เป็นข้อยกเว้นของหลักทั่วไปที่โรงพยาบาลกำหนดให้ต้องชำระค่าบริการทันที ซึ่งต้องมีกรณีที่มีความจำเป็น ดังนั้นการเป็นผู้ให้สินเชื่อตามความหมายข้างต้น หมายถึง

¹⁵² Section 1603 Title 15 U.S.C.

¹⁵³ Section 1602 (f) ของ Title 15 U.S.C.

¹⁵⁴ 495 F. Supp. 152 (S.D. Ind. 1979), aff 'd, 616 F.2 d 328 (7th. Cir. 1980).

รวมถึง ผู้ซึ่งให้หรือจัดหาสินเชื่อให้แก่ผู้บริโภคเพื่อประโยชน์ในการประกอบธุรกิจของตนเอง โดยกระทำเป็นปกติธุระอีกด้วย

ในคดี *Eby v. Rob Realty Inc.*¹⁵⁵ ได้วินิจฉัยว่าการที่โจทก์ซื้อบ้านจากจำเลยซึ่งเป็นนายหน้าขายอสังหาริมทรัพย์ในราคา 16,700 ดอลลาร์สหรัฐ โดยวางมัดจำ 600 ดอลลาร์สหรัฐ และนำบ้านไปจำนอง Veterans Administration Mortgage ได้เงินจำนวน 11,700 ดอลลาร์สหรัฐ และจำนองครั้งที่สองโดยได้รับความช่วยเหลือจากจำเลยเป็นเงิน 4,200 ดอลลาร์สหรัฐ ต่อมาโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยว่า จำเลยมิได้เปิดเผยข้อมูลตามที่ Truth in Lending Act กำหนด จำเลยโต้แย้งว่า ตนไม่มีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อมูล เพราะไม่ได้เป็นผู้ให้สินเชื่อตามกฎหมายดังกล่าวเนื่องจากไม่ได้ให้สินเชื่อเป็นปกติธุระ ศาลพิจารณาคือเท็จจริงที่ผ่านมาในระยะเวลา 19 เดือนพบว่าจำเลยได้ขายที่ดินของคนจำนวน 7 แปลง ซึ่งใน 3 แปลงปรากฏว่าได้มีการให้สินเชื่อแก่ผู้ซื้อ ถือได้ว่าจำเลยเป็นผู้ให้สินเชื่อ

อย่างไรก็ดีคำพิพากษาในคดีดังกล่าวไม่ได้อธิบายความหมายของการจัดหาสินเชื่อไว้จึงทำให้เกิดข้อสงสัยในกรณีของนายหน้าซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ เพราะโดยปกติทั่วไป นายหน้าก็จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ซื้อในการหาแหล่งเงินสนับสนุนอยู่แล้ว

ใน Regulation Z (Reg.Z.) ได้นิยาม “การจัดหาสินเชื่อ”¹⁵⁶ หมายถึงการจัดให้มีหรือเสนอที่จัดให้มีการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคโดยบุคคลอื่น โดยตามสภาพของธุรกิจหรือความสัมพันธ์อื่นใดผู้จัดหาสินเชื่อ (1) ได้รับหรือจะได้รับค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย หรือค่าตอบแทนอื่นใดเพื่อการนั้นหรือ (2) รู้เกี่ยวกับข้อตกลงที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อ และมีส่วนร่วมในการเตรียมเอกสารสัญญาที่ต้องใช้ในการพิจารณาให้สินเชื่อ

ในคดี *Gerasta v. Hibernia Nat'l Bank*¹⁵⁷ ศาลได้พิจารณาว่า หากนายหน้าซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ (1) ได้รับค่าธรรมเนียมเป็นการเฉพาะสำหรับการให้บริการเพื่อให้มีแหล่งเงินกู้ หรือ (2) การที่ผู้กู้ได้รับการอนุมัติเงินกู้จากผู้ให้กู้เนื่องมาจากการแนะนำของนายหน้า หรือ (3) มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมเอกสารการกู้เงินเพื่อใช้เป็นหลักฐานตามที่กำหนดในข้อสัญญา โดยที่นายหน้ารู้อยู่แล้ว ก็จะต้องเป็นผู้ให้สินเชื่อด้วย

อย่างไรก็ดีโดยทั่วไปนายหน้าซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ จะดำเนินการให้ความช่วยเหลือในการหาแหล่งเงิน ดังนั้นส่วนใหญ่แล้วนายหน้าจะไม่ถือเป็นผู้ให้สินเชื่อ

ในส่วนของบัตรเครดิต Truth in Lending Act ได้บัญญัติข้อจำกัดและความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ บริษัทบัตรเครดิต และผู้บริโภค ไว้ ดังนี้

¹⁵⁵ 495 F.2d 646 (9th Cir. 1974).

¹⁵⁶ Reg. Z.266.2 (h).

¹⁵⁷ 411 F.Supp. 176(E.D.La. 1975).

(1) การห้ามออกบัตรเครดิตให้แก่ผู้บริโภค โดยที่ผู้บริโภคไม่ได้มีการร้องขอให้ออกบัตร (Unsolicited Cards) เว้นแต่เป็นการออกบัตรใหม่หรือออกบัตรใหม่แทนบัตรเดิม¹⁵⁸ เหตุผลหนึ่งที่กำหนดมาตรานี้ เนื่องจากปัญหาความรับผิดชอบของผู้บริโภคที่จะเกิดขึ้นได้ ในกรณีที่บัตรสูญหายก่อนที่จะถึงมือผู้รับ หรือเมื่อผู้บริโภคได้รับบัตรแล้ว นิ่งเฉยไม่ส่งคืน ต่อมาได้มีผู้นำบัตรนั้นไปใช้ จึงได้มีการกำหนดห้ามออกบัตรให้แก่ผู้บริโภคโดยที่ผู้บริโภคไม่ได้ร้องขอ¹⁵⁹

(2) การจำกัดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตร กรณีมีการใช้บัตรเครดิตไปโดยปราศจากอำนาจ (Unauthorized Use) กฎหมายกำหนดให้ผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบในจำนวนหนี้ไม่เกิน 50 ดอลลาร์สหรัฐ และกำหนดให้เป็นภาระของผู้ออกบัตรในการพิสูจน์ความรับผิดชอบของผู้ถือบัตร¹⁶⁰ ในกรณีที่มิบุคคลอื่นได้นำบัตรเครดิตของผู้ถือบัตรไปใช้โดยปราศจากอำนาจ แยกพิจารณาความรับผิดชอบได้ดังนี้

(2.1) กรณีที่สัญญาไม่ได้ระบุความรับผิดชอบในการใช้บัตรเครดิต โดยปราศจากอำนาจ โดยศาลจะพิจารณาว่าในระหว่างบุคคลที่ผู้ออกบัตร ผู้ถือบัตร และพ่อค้า ใครเป็นผู้ประมาทเลินเล่อ หรือมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหาย หากปรากฏว่าผู้ถือบัตรได้รู้อยู่แล้วว่า บัตรนั้นสูญหาย หรือถูกขโมยไป แต่กลับนิ่งเฉยไม่แจ้งให้ผู้ออกบัตรทราบ ผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบต่อผู้ออกบัตรในจำนวนเงินตามราคาสินค้าทั้งหมด แต่ถ้าผู้ถือบัตรไม่ทราบถึงการสูญหายหรือถูกขโมย หรือรู้แต่ได้แจ้งให้ผู้ออกบัตรทราบแล้ว แต่เป็นเพราะความประมาทเลินเล่อของผู้ถือบัตร หรือพ่อค้า ไม่ได้ตรวจสอบลายมือชื่อในบัตรเครดิตอย่างเห็นได้ชัด หรือบัตรเครดิตนั้นได้ถูกยกเลิกการใช้บัตรโดยผู้ถือบัตรไปแล้ว ในกรณีนี้ผู้ถือบัตรไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อผู้ออกบัตรสำหรับราคาสินค้าหรือบริการที่ซื้อขายโดยการแอบอ้างใช้บัตรเครดิตนั้น

(2.2) ในกรณีที่สัญญามีข้อความระบุไว้โดยชัดแจ้ง ผู้ออกบัตรมักจะกำหนดให้ผู้ถือบัตรต้องรับผิดชอบในจำนวนหนี้ที่เกิดขึ้นจากการใช้บัตรไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่ผู้ถือบัตรจะได้รับแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรถึงการสูญหายหรือถูกขโมย กรณีนี้ศาลพิจารณาเป็น 2 แนวทาง¹⁶¹ คือ

ก. ข้อสัญญาดังกล่าวสามารถใช้บังคับได้ตามกฎหมาย ดังนั้นผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบในจำนวนหนี้ทั้งหลาย

ข. ผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบในจำนวนหนี้ที่เกิดขึ้นจากการใช้บัตรเครดิตในระหว่างที่ยังไม่มีการแจ้งว่าบัตรสูญหายหรือถูกขโมย ผู้ออกบัตรหรือพ่อค้า ได้กระทำการโดยสุจริต

¹⁵⁸ Section 1642 Title 15 U.S.C.

¹⁵⁹ อนันต์ จันทร์โอภากร. (2529). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิต (CREDIT CARDS) ในประเทศสหรัฐอเมริกา. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2529. หน้า 21-21.

¹⁶⁰ Section 1643 Title 15 U.S.C.

¹⁶¹ Section 1603 Title 15 U.S.C.

ไม่ได้ล่วงรู้หรือเป็นใจกับการแอบอ้างใช้บัตรเครดิต และได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรในการตรวจสอบการใช้บัตรเครดิตนั้นแล้ว

อย่างไรก็ตามแม้ว่าแนวทางที่สองได้รับการยอมรับและใช้บังคับเป็นส่วนใหญ่ หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ถือบัตรละเลยไม่แจ้งผู้ออกบัตรให้ทราบ เมื่อได้รู้ถึงการสูญหายหรือถูกลักขโมย ศาลได้ตัดสินว่าผู้ถือบัตรจะต้องรับผิดชอบในจำนวนหนี้ที่เกิดขึ้น จากการใช้บัตรเครดิตโดยปราศจากอำนาจ และผู้ออกบัตรไม่มีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังตรวจสอบ เพราะหน้าที่ดังกล่าวตกอยู่กับพ่อค้าที่ยอมรับบัตรเครดิต

ต่อมา Truth in Lending Act จึงได้บัญญัติขึ้นเพื่อจำกัดความรับผิดชอบของผู้บริโภคในกรณีมีบุคคลอื่นนำบัตรเครดิตของผู้ถือบัตรไปใช้โดยปราศจากอำนาจ (Unauthorized use)¹⁶² ประกอบด้วย ดังนี้

- (1) จะต้องไม่มีการมอบอำนาจให้ใช้บัตรโดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยาย หรือโดยการเป็นตัวแทนเชิด¹⁶³ และ
- (2) ผู้ถือบัตรจะต้องไม่ได้รับประโยชน์อย่างใด จากการที่บุคคลอื่นนำบัตรเครดิตของตนไปใช้¹⁶⁴

¹⁶² การใช้บัตรโดยปราศจากอำนาจ หมายถึง การใช้บัตรโดยบุคคลอื่นใดที่มีใช้ผู้ถือบัตร โดยมีรับมอบอำนาจโดยชัดแจ้ง หรือโดยปริยาย หรือโดยการเชิดว่า เป็นผู้มีอำนาจในการใช้บัตรดังกล่าว และผู้ถือบัตรไม่ได้รับประโยชน์จากการนั้น (Section 1602 (0))

¹⁶³ คดี *Walker Bank & Trust, v. Jones* (672uj.2d73 (Utah 1983)) นาง Jones เปิดบัญชี Visa และ Master Charge กับธนาคารในปี ค.ศ. 1977 และขอให้ธนาคารออกบัตรเครดิตให้ตนเองและสามี ต่อมา นาง Jones ได้หย่ากับสามี และได้ทำหนังสือแจ้งไปยังธนาคารว่าตนไม่ประสงค์จะให้สามีใช้บัตรเครดิตนั้นอีกต่อไป จึงขอยกเลิกบัญชีที่เปิดไว้และส่งคืนบัตรเครดิตให้แก่ธนาคาร แต่นาง Jones และสามียังคงใช้บัตรเครดิตดังกล่าวซื้อสินค้าและบริการหลังจากการขอยกเลิกไปแล้ว จนถึงเดือนมีนาคม 1978 จึงส่งคืนบัตรเครดิตให้แก่ธนาคาร ซึ่งมียอดหนี้หลังจากการขอยกเลิกแล้ว 2,685.70 ดอลลาร์สหรัฐ ธนาคารได้ฟ้องให้นาง Jones ชดใช้หนี้

ศาลสูงของมลรัฐ Utah ได้ตัดสินโดยความเห็น 3:2 ขึ้นตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น (District Court) ว่าการกระทำของสามีนาง Jones ไม่ถือว่าเป็นการใช้บัตรโดยไม่อำนาจ ดังนั้นนาง Jones จึงต้องรับผิดชอบในหนี้ดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่า การที่นาง Jones ขอให้ธนาคารออกบัตรเครดิตให้กับสามีโดยมีชื่อและลายมือชื่อของสามีอยู่ในบัตรเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเข้าใจแก่พ่อค้าว่า สามีของนาง Jones มีอำนาจในการใช้บัตรเครดิต การที่นาง Jones ได้แจ้งยกเลิกการใช้บัตรเครดิตของสามีต่อธนาคารไม่มีผลเป็นการลบเลือนความเข้าใจดังกล่าว

¹⁶⁴ คดี *Martin v. American Express, Inc.*, (Ala. Civ App. 1978 361 So.2d 597) เมื่อเดือนเมษายน ปี ค.ศ. 1975 นาย Robert A. Martin จำเลย ผู้ถือบัตร American Express ได้มอบบัตรเครดิตของตนให้แก่ นาย E.L. McBride ใช้ในการซื้อสินค้าและบริการ เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจที่ทั้งสองทำร่วมกัน นาย McBride ได้คืนบัตรเครดิตให้แก่จำเลยในเดือนพฤษภาคม และในเดือนมิถุนายน จำเลยได้รับใบเรียกเก็บเงินจากโจทก์ จำนวน 5,300

นอกจากนี้ผู้ออกบัตรจะมีภาระในการพิสูจน์ถึงความรับผิดชอบของผู้ถือบัตร ในการเรียกให้ ผู้ถือบัตรรับผิดชอบในหนี้ไม่เกิน 50 ดอลลาร์สหรัฐ จะต้องมืองค์ประกอบ ดังนี้¹⁶⁵

- (2.1) เป็นบัตรเครดิตตามนิยาม “Accept Credit Card”¹⁶⁶
 - (2.2) ผู้ออกบัตรได้แจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบเกี่ยวกับความรับผิด ในกรณีที่เกิดการนำบัตร เครดิตไปใช้โดยปราศจากอำนาจ
 - (2.3) ผู้ออกบัตรได้แจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบถึงสถานที่ติดต่อ เมื่อเกิดกรณีบัตรเครดิตสูญ หายหรือถูกขโมย
 - (2.4) การใช้บัตรโดยปราศจากอำนาจ กรณีเกิดขึ้นก่อนที่ผู้ถือบัตรได้แจ้งให้ผู้ออกบัตร ทราบว่าบัตรเครดิตสูญหายหรือถูกขโมย
 - (2.5) ผู้ออกบัตรได้จัดให้มีการลงลายมือชื่อบนบัตรเครดิต เป็นต้น
- (3) การใช้บัตรเครดิตโดยทุจริต เป็นบทบัญญัติควบคุมการฉ้อฉลที่เกิดจากการใช้บัตร เครดิต โดยกำหนดให้การใช้บัตรเครดิตที่มีขอบด้วยกฎหมาย¹⁶⁷ หรือการรับสินค้าที่ได้จากการใช้ บัตรเครดิตที่มีขอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นความผิดทางอาญา และจะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อผู้กระทำ ความผิดได้ใช้บัตรเครดิตดังกล่าวในการซื้อสินค้าหรือได้รับเงินหรือสิ่งของ เป็นจำนวนเงินไม่น้อย กว่า 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ ภายในระยะเวลา 1 ปี (Section 1644)

โดยที่กฎหมายดังกล่าวคุ้มครองการกระทำผิดที่ใช้เฉพาะตัวบัตรเครดิตเท่านั้น ไม่รวม ถึงการทุจริตโดยใช้หมายเลขบัตรเครดิต ศาลของสหรัฐอเมริกาได้มีความเห็น 2 แนวทาง กล่าวคือ

ดอลลาร์สหรัฐ จำเลยปฏิเสธที่จะชำระหนี้ โดยอ้างว่า จำเลยได้บอกให้นาย McBride ใช้บัตรเครดิตได้ไม่เกิน 500 ดอลลาร์สหรัฐ และจำเลยได้แจ้งทางจดหมายให้โจทก์ทราบก่อนที่จำเลยจะได้มอบบัตรเครดิตให้นาย McBride โดยในจดหมาย จำเลยได้ขอร้องโจทก์ไม่ให้ นาย McBride ใช้จำเลยเงิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ

ผู้พิพากษาของ Court of Civil Appeals of Alabama พิพากษาให้จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ เกิดจากการใช้บัตรเครดิตแก่โจทก์ โดยมีเหตุผลว่า การที่จำเลยซึ่งเป็นผู้ถือบัตรยินยอมให้บุคคลอื่นนำบัตรเครดิต ของตนไปใช้ แม้จำเลยจะได้บอกกล่าวโดยวาจาต่อบุคคลนั้นให้ใช้จ่ายไม่เกิน 500 ดอลลาร์สหรัฐก็ตาม แต่ไม่ได้ หมายความว่า ถ้าบุคคลที่ตนได้มอบบัตรเครดิต ให้ใช้ในการซื้อสินค้าหรือบริการเกิน 500 ดอลลาร์สหรัฐแล้ว จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในราคาซื้อสินค้าหรือบริการที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตนั้น การกระทำของนาย McBride จึงหาใช่เป็นการกระทำโดยไม่มีอำนาจ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบในราคาซื้อสินค้าที่ซื้อขายโดยใช้บัตรเครดิตแก่โจทก์.

¹⁶⁵ Section 1643 Title 15 U.S.C.

¹⁶⁶ Section 1602 (I) ของ Title 15 U.S.C.

¹⁶⁷ “บัตรเครดิตที่ได้มาโดยมีขอบด้วยกฎหมาย” หมายถึง บัตรเครดิตซึ่งถูกปลอม ดัดแปลง ปลอมลาย มือชื่อ.

แนวทางที่หนึ่ง ในคดี *United States v. Callihan*¹⁶⁸ ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่า การที่จำเลยใช้โทรศัพท์ทางไกลระหว่างมลรัฐหลอกหลวงสมาชิกผู้ถือบัตร จนได้หมายเลขบัตรเครดิตและนำหมายเลขนั้นไปใช้ซื้อของบุคคลอื่น ไม่เป็นการกระทำความผิดตาม Section 1644 เนื่องจากการใช้หมายเลขบนบัตรเครดิตไม่ใช่การใช้ตัวบัตรเครดิต แต่อาจมีความผิดที่เกี่ยวกับการซื้อของได้

แนวทางที่สอง ในคดี *United States v. Bice Bay*¹⁶⁹ ร้านค้าได้รับการสั่งซื้ออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทางโทรศัพท์หลายครั้ง ในการสั่งซื้อทางโทรศัพท์ทั้งหมดเป็นการสั่งโดยใช้หมายเลขบัตรเครดิต แล้วให้ส่งสินค้าไปยังนิวยอร์กโดยใช้บริการส่งสินค้าของบริษัท Federal Express จำกัดเจ้าหน้าที่ FBI ได้ปลอมตัวเป็นพนักงานของบริษัทดังกล่าวโดยได้ส่งของไปให้ Bice Bay ซึ่งรอรับอยู่ และทำการจับกุม จำเลยต่อสู้ว่า คำว่า “บัตรเครดิต” ตามความหมายของ Truth in Lending Act หมายความว่า “บัตร แผ่น สมุด คู่มือ หรืออุปกรณ์ทางเครดิตใดๆ “และ Section 1644 เป็นกรณีการใช้บัตรเครดิตโดยทุจริต ไม่รวมถึงการให้หมายเลขบัตรเครดิต ศาลได้พิพากษาว่า หมายเลขบัตรเครดิตเป็นองค์ประกอบสำคัญของบัตรเครดิต ไม่ใช่ตัวบัตร และในคดีนี้ผู้ขายไม่ได้เห็นบัตรเครดิตเพราะเป็นการซื้อขายทางโทรศัพท์ อีกทั้ง Bice Bay ไม่ได้เป็นเจ้าของบัตร จึงเป็นการใช้บัตรโดยไม่มีอำนาจ ดังนั้นการที่ Bice Bay ได้รับหมายเลขบัตรเครดิตที่ถือเป็นความลับและเป็นของผู้อื่น จึงเท่ากับเป็นการลักทรัพย์หรือได้รับบัตรเครดิตมาโดยการฉ้อฉล

กรณีจากปัญหาดังกล่าวรัฐสภาสหรัฐอเมริกา ได้ออกกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมการฉ้อฉลและการกระทำความผิดเกี่ยวกับบัตรเครดิต เพื่ออุดช่องว่างที่เกิดจากปัญหาในกรณีความตาม Truth in Lending Act 1984

อย่างไรก็ตามในมาตรา Section 1604 ของ Consumer Credit Protection Act ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการของผู้ว่าแห่งคณะกรรมการกองทุนสำรองสหรัฐ (Board of Governors of Federal Reserve Board) ในการออกข้อบังคับต่างๆ เพื่อปฏิบัติการตามวัตถุประสงค์ของ Truth in Lending Act โดยคณะกรรมการกองทุนสำรองสหรัฐ (Federal Reserve Board) ได้รวบรวมและจัดพิมพ์ข้อบังคับทั้งหลายไว้ด้วยกัน ปรากฏอยู่ใน 12 CFR 226 เรียกว่า Regulation Z (Reg.Z) มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการใช้สินเชื่อที่มีการแจ้งข้อมูลแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับเงื่อนไขและค่าใช้จ่ายของการให้สินเชื่อ สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับบัตรเครดิตได้กำหนดไว้ใน Subpart B Open Credit¹⁷⁰ มีเนื้อหาสอดคล้องกับ Truth in Lending Act โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการออกบัตรเครดิต และความรับ

¹⁶⁸ Melham, Ahmed Al., 1990:515.

¹⁶⁹ Melham, Ahmed Al., 1990:516.

¹⁷⁰ Reg. Z. 226.5 ถึง 226.16.

ผิดของผู้บริโภคในกรณีที่มีการใช้บัตรเครดิตโดยปราศจากอำนาจ¹⁷¹ นอกจากนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับสินเชื่อประเภท Open-end Credit ทั่วไป เช่นการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการให้สินเชื่อให้ผู้บริโภคทราบ การจัดให้ผู้บริโภคสามารถใช้สินเชื่อได้ทันทีในวันที่กำหนดให้ผู้บริโภคได้รับสินเชื่อ และการจัดการทางด้านบัญชีของผู้บริโภคอัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปี การแก้ไขข้อมูลที่ผิดพลาดในใบแจ้งหนี้ เป็นต้น

1.1.2) Fair Credit Reporting Act 1970

เป็นกฎหมายกำหนดให้หน่วยงาน ที่มีหน้าที่ในการรายงานเกี่ยวกับข้อมูลสินเชื่อของผู้บริโภคใช้กระบวนการที่เหมาะสม (Reasonable Procedures) ในการจัดทำรายงานข้อมูลของผู้บริโภค (Consumer Report) ให้แก่ผู้ให้สินเชื่อ ในขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาความลับและความถูกต้องของข้อมูลของผู้บริโภคที่มีการเก็บบันทึกไว้ด้วย โดยใช้บังคับกับหน่วยงานที่จัดทำรายงานข้อมูลผู้บริโภค (Consumer Reporting Agencies : CRAs)¹⁷² ส่วนใหญ่แล้วได้แก่ Xcredit Bureau ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการรวบรวม หรือการประมวลผลข้อมูลสินเชื่อของผู้บริโภค หรือข้อมูลอื่นใดของผู้บริโภคเพื่อจัดทำรายงานข้อมูลผู้บริโภค (Consumer Report) ให้แก่บุคคลที่สาม¹⁷³ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

ก. บทบัญญัติบังคับกับหน่วยงานที่จัดทำรายงานข้อมูลผู้บริโภค ได้แก่กระบวนการในการจัดทำรายงานข้อมูลผู้บริโภคที่เหมาะสม โดยหลีกเลี่ยงการใช้ข้อมูลเก่าและล้าสมัย นอกจากนี้บุคคลที่จะขอข้อมูลของผู้บริโภคจะต้องเป็นบุคคล ได้แก่ ผู้บริโภคร้องขอเอง ศาลหรือผู้ที่มีอำนาจตามคำสั่งศาล และบุคคลหรือองค์กรที่จัดทำข้อมูลผู้บริโภค โดยมีเหตุผลอันสมควรว่าจะนำข้อมูลไปใช้ในการพิจารณาให้สินเชื่อ จ้างงาน ออกใบอนุญาตของรัฐ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจอื่น¹⁷⁴

ข. บทบัญญัติที่เกี่ยวกับผู้ใช้ข้อมูลผู้บริโภค ผู้ใช้ข้อมูลจะต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบล่วงหน้าว่าต้องใช้รายงานข้อมูลผู้บริโภครวมทั้งเนื้อหาของรายงาน กรณีที่ผู้

¹⁷¹ Reg. Z. 226.12 (special Credit Card provisions).

¹⁷² Section 1681 a (f) ให้นิยาม CRA หมายถึง บุคคลใดๆ ซึ่งดำเนินการทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในการรวบรวม ประมวล ข้อมูลเครดิตของผู้บริโภค เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าธรรมเนียม เงิน ที่เป็นประโยชน์ทางธุรกิจ หรือความร่วมมือทางธุรกิจแม้ว่าจะไม่มีผลตอบแทนก็ตาม และข้อมูลเครดิตของผู้บริโภค อาจหมายรวมถึงข้อมูลอื่นๆ ของ ผู้บริโภคที่เป็นส่วนประกอบของรายงานของผู้บริโภคคือบุคคลที่สามและบุคคลผู้ได้รับข้อมูลนั้นไปสามารถใช้ประโยชน์ทางธุรกิจต่อไปได้.

¹⁷³ การดำเนินการของหน่วยงานที่จัดทำข้อมูลผู้บริโภคจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ (Federal Trade Commission).

¹⁷⁴ Section 1681 Title 15 U.S.C.

ใช้ข้อมูลปฏิเสธการให้สินเชื่อการรับประกันภัยหรือการจ้างงาน โดยยึดถือข้อมูลในรายงานนั้นทั้งหมดหรือบางส่วน ผู้ใช้ข้อมูลจะต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบ พร้อมชื่อและที่อยู่ของหน่วยงานที่รายงานข้อมูลผู้บริโภค¹⁷⁵

ค. ผู้บริโภคมีสิทธิจะร้องขอให้หน่วยงานที่จัดทำข้อมูลผู้บริโภคเปิดเผยข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำรายงาน เช่นเนื้อหาของข้อมูลทั้งหมด แหล่งข้อมูล และชื่อของผู้ที่ได้รับรายงานเกี่ยวกับผู้บริโภคเป็นต้น รวมทั้งเรียกร้องให้มีการแก้ไขข้อมูลของตนให้ถูกต้อง โดยหน่วยงานที่จัดทำข้อมูลผู้บริโภคจะต้องตรวจสอบข้อมูลตามที่ได้แจ้งภายใน 30 วัน แล้วแจ้งรายงานการตรวจสอบเป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมส่งสำเนารายงานดังกล่าวไปยังผู้บริโภค และต้องแจ้งหน่วยงานที่จัดทำรายงานข้อมูลสินเชื่อเพื่อให้มีการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องด้วย

1.1.3) Fair Credit Billing Act 1974

เป็นกฎหมายเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกรรมที่เกี่ยวกับสินเชื่อให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคโดยใช้กับสินเชื่อที่มีการเปิดบัญชีประเภท Open-end Credit เช่นบัตรเครดิต และบัญชี Revolving Charge สินเชื่อที่ออกโดยห้างสรรพสินค้า แต่ไม่รวมถึงสัญญาผ่อนชำระเงินเป็นงวดหรือสัญญาที่กำหนดให้มีการชำระเงินตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ ข้อได้แจ้งเกี่ยวกับความถูกต้องของใบแจ้งหนี้¹⁷⁶ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

ก. กระบวนการร้องเรียนเกี่ยวกับ ความผิดพลาดในใบแจ้งหนี้ ได้แก่การกำหนดให้ต้องระบุสถานที่ใช้ในการติดต่อสำหรับการร้องเรียนไว้ในใบแจ้งหนี้ด้วย และกำหนดให้ผู้ให้สินเชื่อจะต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบถึงสิทธิต่างๆของผู้บริโภคโดยจัดทำเอกสารตามแบบฟอร์มที่กำหนดใน Reg. Z. 226.7(a) (9) ในเวลาที่มีการเปิดบัญชีและแจ้งอีกทุกๆ 6 เดือน

ข. การให้สินเชื่อต้องจัดทำเอกสารชี้แจง รวมทั้งแก้ไขความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในใบแจ้งหนี้ โดยต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร

ส่วนขั้นตอนในการดำเนินการโต้แย้งความผิดพลาดในใบแจ้งหนี้ ผู้บริโภคสามารถที่จะทำการโต้แย้งได้ดังนี้

(1) ผู้บริโภคแจ้งให้ผู้ให้สินเชื่อทราบเป็นลายลักษณ์อักษร ณ สถานที่กำหนดให้ใช้ในการติดต่อสอบถามเกี่ยวกับใบแจ้งหนี้ (Billing Inquiries) โดยแจ้งชื่อ ที่อยู่ หมายเลขบัญชีและคำชี้แจงเกี่ยวกับความผิดพลาดของใบแจ้งหนี้¹⁷⁷ ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับใบแจ้งหนี้

¹⁷⁵ Section 1681 m (a) Title 15 U.S.C.

¹⁷⁶ Section 1666 (b) Title 15 U.S.C.

¹⁷⁷ Section 1666 (a) (1) (2) Title 15 U.S.C.

(2) ผู้ให้สินเชื่อต้องแจ้งผู้บริโภคทราบถึงการได้รับโต้แย้งและให้แจ้งกลับมาภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับเอกสารแจ้งโต้แย้ง¹⁷⁸ โดยผู้ให้สินเชื่อจะต้องทำการแก้ไขข้อโต้แย้งภายในสองรอบระยะเวลาใบแจ้งหนี้ (Within two billing cycles) แต่ไม่เกิน 90 วัน นับแต่วันได้รับข้อโต้แย้ง¹⁷⁹

ในระหว่างที่มีการโต้แย้งบัญชีที่มีข้อบกพร่อง คู่กรณีจะต้องปฏิบัติ ดังนี้

ก. ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องจ่ายหนี้ในส่วนยอดหนี้ที่มีปัญหาในระหว่างการตรวจสอบของผู้ให้เครดิต ส่วนอื่นๆ ที่ไม่มีข้อบกพร่องก็จะต้องชำระหนี้ตามปกติ

ข. ผู้ให้เครดิตจะต้องไม่ดำเนินการใดๆ ทางกฎหมายกับหนี้ที่มีข้อโต้แย้งนั้น รวมทั้งการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมต่างๆ ระหว่างการตรวจสอบบัญชี

ค. ในระหว่างการตรวจสอบบัญชี ถ้ากรณีที่ให้ผู้ให้เครดิตจะต้องอนุมัติเครดิตเพิ่มเติมสำหรับผู้โต้แย้ง ผู้ให้เครดิตจะต้องไม่นำเหตุจากการโต้แย้งทางบัญชีดังกล่าวมาเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาอนุมัติวงเงินเพิ่มเติม

หลังจากตรวจสอบทางบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว ผู้ให้สินเชื่อต้องแจ้งไปยังผู้บริโภคถึงผลการตรวจสอบใบแจ้งหนี้ดังกล่าวไม่ว่าจะปรากฏว่าใบแจ้งหนี้ที่มีความผิดพลาดหรือไม่ก็ตาม

ในกรณีผู้ให้สินเชื่อไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้ให้สินเชื่อจะเสียดสิทธิตามการเรียกเก็บเงินตามจำนวนที่มีการโต้แย้งไม่ว่าเงินจำนวนตามใบแจ้งหนี้จะถูกต้องหรือไม่ รวมไปถึงค่าธรรมเนียมในการให้บริการทางการเงิน แต่จำนวนเงินดังกล่าวจะต้องไม่เกิน 50 ดอลลาร์สหรัฐ

1.1.4) Equal Credit Opportunity Act 1974

ในปี ค.ศ. 1974 จากการศึกษาของ National Commission Consumer Finance พบว่ามีการเลือกปฏิบัติต่อการให้สินเชื่อแก่สตรี รัฐสภาจึงได้ออกกฎหมายฉบับนี้เพื่อห้ามการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเพศหรือสถานภาพสมรส ต่อมา ค.ศ. 1976 ได้มีการแก้ไขเพื่อให้ครอบคลุมไปถึงการห้ามเลือกปฏิบัติในกรณีอื่นๆด้วย ได้แก่ อายุ สีผิว ถิ่นกำเนิด (National Origin) ในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ (Receipts of Public-assistance) รวมทั้งผู้ที่ได้ใช้สิทธิตามที่กำหนดไว้ใน Consumer Credit Protection มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้บังคับกับธุรกรรมที่เกี่ยวกับสินเชื่อทุกประเภท นอกจากนี้กรณีที่จะถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติการให้สินเชื่อกับผู้บริโภค ได้แก่¹⁸⁰

ก. การพิจารณาถึงเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา ถิ่นกำเนิด เพศ สถานะทางการสมรส หรืออายุ¹⁸¹

¹⁷⁸ Section 1666(a) (3) (A) Title 15 U.S.C.

¹⁷⁹ Section 1666 (a) (3) (B) Title 15 U.S.C.

¹⁸⁰ Section 1691 (a) Title 15 U.S.C.

¹⁸¹ Section 1691 (a) (1) Title 15 U.S.C.

ข. การพิจารณารายได้ของผู้สมัครขอรับเครดิต บางส่วนอาจรับความช่วยเหลือจากรัฐ¹⁸²

ค. การพิจารณาเงื่อนไขของการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้สมัครขอรับเครดิตที่เกี่ยวข้องกับการให้เครดิต¹⁸³

1.1.5) Fair Debt Collection Practices Act 1977

เป็นกฎหมายใช้บังคับกับบริษัทจัดเก็บหนี้ที่เรียกเก็บหนี้เอาจากลูกค้าโดยใช้วิธีการหลอกลวงและไม่เป็นธรรม รวมถึงการใช้ความรุนแรง ใช้ถ้อยคำหยาบคาย การทวงหนี้ในเวลากลางคืน ในปี ค.ศ.1977 สหรัฐอเมริกาจึงได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการจัดเก็บอย่างเป็นธรรมขึ้น การฝ่าฝืนกฎหมายนี้เท่ากับเป็นการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม และหลอกลวงตามมาตรา 5 แห่ง Federal Trade Commission Act และเนื่องจากในหลายๆรัฐมีกฎหมายป้องกันการหลอกลวงและการกระทำอันไม่เป็นธรรมอยู่แล้ว Fair Debt Collection Practices Act จึงอนุญาตให้รัฐเหล่านั้นได้รับการยกเว้นในการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ หากกฎหมายของรัฐเหล่านั้นมีมาตรฐานกลาง (Federal Standard) ที่กำหนดไว้ใน Fair Debt Collection Practices Act

อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดข้อห้ามในทางปฏิบัติการจัดเก็บหนี้ดังต่อไปนี้

(1) ผู้จัดเก็บหนี้จะต้องไม่ติดต่อกับบุคคลอื่นใด นอกจากจะเป็นผู้บริโภคที่เป็นลูกหนี้เอง ครอบครัวหรือทนายความเพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการหาตัวลูกหนี้เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายและชื่อเสียงของลูกหนี้เมื่อมีการสอบถามข้อมูลจากลูกจ้างหรือเพื่อนบ้าน

(2) ผู้จัดเก็บหนี้จะต้องไม่ติดต่อกับลูกหนี้ในเวลาที่ไม่สมควร (Inconvenient Time) กล่าวคือ ตั้งแต่เวลา 21.00 น. ถึง 08.00 น. ของวันรุ่งขึ้นหรือไม่ติดต่อกับลูกหนี้ หากผู้จัดเก็บหนี้รู้หรือตระหนักว่าลูกหนี้มีทนายความกระทำการแทนแล้ว

(3) ห้ามกระทำการใดๆ ที่เป็นอำนาจโดยมิชอบการหลอกลวง การทำให้หลงผิด หรือกระทำการไม่เป็นธรรม เช่น การแสดงตนเป็นนักกฎหมาย หรือตำรวจเข้าไปเรียกเก็บหนี้สิน

(4) การเรียกให้ชำระหนี้เอาที่ทรัพย์สิน ที่เกี่ยวข้องกับบุริมสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ ให้ฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ในเขตอำนาจศาลที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ ส่วนในกรณีอื่นให้ยื่นฟ้องต่อศาล ณ ภูมิลำเนาของลูกหนี้

ข) กฎหมายที่เกี่ยวข้องการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด (Credit Card Fraud Act และ Mail Fraud Act)¹⁸⁴

¹⁸² Section 1691 (a) (2) Title 15 U.S.C.

¹⁸³ Section 1691 (a) (3) Title 15 U.S.C.

กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปราม เป็นกฎหมายที่บัญญัติการกระทำที่เกี่ยวกับบัตรเครดิตหรือบัตรเครดิต อันมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญา ได้แก่ การกระทำผิดเกี่ยวกับการใช้หมายเลขบัตรเครดิต หรือการครอบครองบัตรเครดิตโดยทุจริต การใช้อุปกรณ์โดยปราศจากอำนาจหรือทุจริต การปลอมบัตรเครดิตหรือมีเครื่องมือสำหรับการปลอมบัตรเครดิตไว้ในครอบครองเป็นต้น พothที่จะแยกกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1) Credit Card Fraud Act 1984 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครอบคลุมการฉ้อฉล และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับบัตรเครดิต ที่เป็นการแก้ไขข้อบกพร่องและอุดช่องโหว่ของกฎหมายจากการใช้บังคับ Truth in Lending Act โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1.1) กำหนดการใช้หมายเลขบัตรเครดิตโดยทุจริต เป็นความผิด โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะใช้ร่วมกับตัวบัตรเครดิตหรือไม่ เนื่องจากได้กำหนดให้หมายเลขบัตรเครดิตเป็นอุปกรณ์การเข้าถึง (Access Device) อย่างหนึ่ง ตาม Section 1029 (e) (1)

1.2) กำหนดให้การมีไว้ในครอบครองบัตรเครดิต ที่ได้มาจากการโดยทุจริต จำนวน 15 ใบ หรือมากกว่า ถือเป็นความผิดโดยทันที¹⁸⁵ แต่จำนวนบัตรเครดิตที่ครอบครองโดยมิชอบที่จะถือว่าเป็นความผิดนั้นยังมีข้อโต้แย้งว่าเป็นจำนวนที่มากเกินไป เนื่องจากการมีบัตรเครดิตโดยทุจริตเพียงไม่ถึง 10 ใบก็สามารถก่อความเสียหายได้มากอย่างไรก็ตามการกำหนดจำนวนบัตรเครดิต เป็นส่วนช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถพิสูจน์ความรับผิดชอบได้ง่ายขึ้น

1.3) กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้อุปกรณ์ การเข้าถึงโดยปราศจากอำนาจ (Unauthorized Access Device)¹⁸⁶ เช่นบัตรเครดิตที่ถูกขโมยจาก ถูกขโมย สูญหาย หมกตา ถูกขโมยเลิกเฟิกถอน หรือการได้มาโดยเจตนาฉ้อฉล (Obtained with intent to defraud) โดยการให้ข้อมูลในการแสดงตนที่ไม่ถูกต้องเป็นต้น เมื่อมีการใช้จ่ายผ่านอุปกรณ์โดยทุจริตไม่ว่าจะมีมูลค่าของการใช้จ่ายเท่าใดถือเป็นความผิด ศาลจะรวมมูลค่าการใช้จ่ายทั้งหมดโดยไม่คำนึงว่าจะมีบัตรจำนวนกี่ใบ¹⁸⁷ โดยจะเป็นการช่วยลดปัญหาการคิดจำนวนเงินจากการใช้บัตรเครดิตที่ได้มาโดยมิชอบตาม Truth in Lending Act of 1974

¹⁸⁵ ธรรมนูญ อัสวเลิศศักดิ์, วรกร โอภาสพันธ์, วิไล อมราภรณ์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=&item=n2&newsID=107&i=14&type=2.

¹⁸⁶ Section 1029 (a) (3) Title 18 U.S.C.

¹⁸⁶ Section 1029 (e) (1) access device หมายถึง บัตรใดๆ แผ่นรหัส หมายเลขบัญชี หรือสิ่งอื่นใดก็ตามที่สามารถเข้าสู่บัญชีโดยตัวเองหรือโดยใช้กับ access device อื่นๆ เพื่อที่จะครอบครองเงิน สินค้า หรือ สิ่งอื่นๆ ที่มีมูลค่า หรือสามารถนำไปใช้เพื่อที่จะโอนเงิน

¹⁸⁷ Section 1029 (a) (2) Title 18 U.S.C.

1.4) กำหนดความผิดสำหรับผู้กระทำผิดฐานผลิตบัตรเครดิตปลอม และผู้มีเครื่องมือสำหรับการปลอมไว้ในครอบครอง¹⁸⁸

2) Mail Fraud Act 1984 (18 U.S.C.A. Sec. 1341)

เป็นกฎหมายที่ใช้เกี่ยวกับกิจการบางประเภทที่มีลักษณะเกี่ยวข้องกับบัตรเครดิต ดังนี้

2.1) Frauds and Swindles (Mail fraud)

มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการนำเอากิจการไปรษณีย์ซึ่งเป็นกิจการที่ได้รับความเชื่อถือไปใช้ในการกระทำความผิดในการฉ้อฉลเพื่อหลอกลวง ให้ได้รับเงินหรือทรัพย์สินของผู้เสียหายโดยมิชอบ (Any Scheme or Artifice to Defraud) มีสาระสำคัญดังนี้

2.1.1) การฉ้อฉลทางไปรษณีย์ต้องมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับการใช้บัตรเครดิต แต่กรณีที่ผู้เสียหายได้มอบหมายให้ผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ดูแลบัตรเครดิต และผู้กระทำความผิดได้ขอยกบัตรเครดิตไปใช้ จึงไม่เป็นความผิดตามกฎหมายนี้เนื่องจากผู้กระทำความผิดไม่กระทำการฉ้อฉลผ่านทางไปรษณีย์เพราะได้ขอยกบัตรเครดิตมาใช้ก่อนแล้ว การที่ร้านค้าหรือธนาคารส่งหลักฐานการขาย (sales slip) ของลูกค้า ส่งมาเรียกเก็บเงินผู้เสียหายทางไปรษณีย์จึงเป็นการดำเนินการตามปกติเท่านั้น¹⁸⁹

ในคดี *United States v. Maze*¹⁹⁰ ศาลได้วินิจฉัยว่าจำเลยได้ขโมยบัตรเครดิตของเพื่อนร่วมห้องไปใช้ซื้อสินค้าและบริการในหลายมลรัฐ โดยร้านค้าสถานบริการ ไม่ได้เป็นผู้มีส่วนรู้เห็นการได้บัตรเครดิตมาโดยมิชอบของจำเลย ต่อมาร้านค้าได้ส่งหลักฐานการขาย (Sales Slip) มาเรียกเก็บกับธนาคารซึ่งเป็นผู้ออกบัตรและผู้เสียหาย ศาลพิพากษาว่าจำเลยไม่มีความผิดฐานใช้บัตรเครดิตที่ได้มาโดยมิชอบตามกฎหมาย Truth in Lending Act เนื่องจากบทบัญญัติในขณะนั้นได้กำหนดมูลค่าสินค้าและบริการที่จะต้องรับผิดชอบ Section 1644 จะต้องมิมูลค่ามากกว่า 5,000 ดอลลาร์สหรัฐขึ้นไป ตามข้อเท็จจริงจำเลยใช้ไปเพียง 2,000 ดอลลาร์สหรัฐ และไม่มีความผิดเป็นการฉ้อฉลทางไปรษณีย์ เนื่องจากการส่งหลักฐานการขาย (Sales Slip) ทางไปรษณีย์ไม่ใช่องค์ประกอบสำคัญกฎหมาย¹⁹¹

¹⁸⁸ Section 1029 (a) (1) Title 18 U.S.C.

¹⁸⁹ Parr v. United States, Melham, Ahmed Al. *The Legal of Payment Cards : A Comparative Study Between American, British and Kuwait Laws. With Particular to Credit Cards.* Page 497.

¹⁹⁰ Melham, Ahmed Al. (1990) : 498

¹⁹¹ อย่างไรก็ตามก็มีผู้พิพากษาหลายท่านให้ความเห็นแตกต่างไปจากคำพิพากษานี้ กล่าวคือ Chief Justice Burger เห็นว่าการตัดสินใจคดีนี้ไม่ชัดเจนว่าเจ้าหน้าที่ที่จะฟ้องร้องจำเลยในฐานะผู้ใช้ไปรษณีย์โดยฉ้อฉล แต่ก็จะต้อง

2.1.2) การส่งเอกสารที่มีข้อมูลอันเป็นเท็จทางไปรษณีย์ ศาลสูงสหรัฐฯ ได้วางหลักไว้ในคดี *United States v. Stein* และคดี *King v. United States*¹⁹² ว่า การที่จำเลยให้ข้อมูลเท็จในใบสมัครเป็นสมาชิกผู้ถือบัตรเครดิตที่ส่งทางไปรษณีย์ ต่อมาได้ใช้บัตรเครดิตก่อนนี้อย่างมากมาย โดยที่ไม่มีการชำระเงินถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการฉ้อฉลทางไปรษณีย์แล้ว

2.2) Fraud by wire radio or television (18 U.S.C.A. Sec.1343)

กฎหมายฉบับนี้บัญญัติออกมาใช้บังคับ มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกัน มิให้มีการนำเอาเครื่องมือการสื่อสารทางโทรศัพท์ วิทยุ โทรทัศน์ ข้อความ สัญญาณสัญลักษณ์ รูปภาพ หรือเสียง โดยเฉพาะระบบการสื่อสารระหว่างมลรัฐ ไปใช้แผนการฉ้อฉลเพื่อหาประโยชน์แก่ตนเองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถือเป็นหลักการเช่นเดียวกับ Mail Fraud ทั้งนี้องค์ประกอบของความผิดดังกล่าวจะประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ

2.2.1) มีอุบายหรือเจตนาจะครอบครองทรัพย์สินโดยฉ้อฉล

2.2.2) ต้องมีการสื่อสารทางการค้าระหว่างรัฐ หรือระหว่างประเทศ โดยผ่านทางโทรศัพท์ วิทยุ หรือ โทรทัศน์

หลักการสำคัญที่จะพิสูจน์ว่าเป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ คือมีการใช้กลฉ้อฉลผ่านทางระบบสื่อสารระหว่างมลรัฐเพื่อดำเนินการตามแผนนั้น โดยจำเลยไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ใช้เครื่องมือด้วยตนเอง เพียงแต่การทำให้เกิดการใช้นั้นมีเจตนาสิ่งเห็นผลได้ว่าเกิดจากการกระทำของจำเลยเอง

ในคดี *United States v. Jones*¹⁹³ ศาลเห็นว่าการที่จำเลยได้ให้หมายเลขบัตรเครดิตแก่ผู้ใช้โทรศัพท์แต่ละคน และให้โทรกลับมาหาตนเองโดยชำระค่าโทรศัพท์ผ่านหมายเลขบัตรดังกล่าว ขณะถูกขุนตัดสินว่าจำเลยมีเจตนาที่จะฉ้อฉลค่าโทรศัพท์ เพราะการใช้โทรศัพท์ของผู้โทรศัพท์แต่ละคนเป็นผลจากการที่จำเลยเป็นผู้ก่อให้เกิด ส่วนในคดี *United States v. Muni* ศาลตัดสินว่าร้านค้าที่มีส่วนรู้เห็นในการก่ออาชญากรรมบัตรเครดิต และได้ทำการขออนุมัติวงเงินผ่านทางโทรศัพท์กับธนาคารหรือบริษัทผู้ออกบัตร (Authorization Request) ถือเป็นความผิดตามกฎหมายนี้ เนื่องจากปกติการค้าในลักษณะนี้จะใช้โทรศัพท์เป็นเครื่องมืออยู่แล้ว ศาลยังได้ขยายความต่อในคดี *United States v. Debaisi*¹⁹⁴ ว่าการใช้บัตรเครดิตที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายในการซื้อสินค้าที่มีราคาสูง

พิจารณาตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ส่วน Justice White เห็นว่าการส่ง Sales Slip ทางไปรษณีย์นั้นทำให้จำเลยมีระยะเวลาที่สามารถใช้บัตรเครดิตต่อไปได้อีก เป็นการเพิ่มความเสียหายมากขึ้น การตีความ Section 1341 จึงแคบเกินไป.

¹⁹² Melhem, Ahmed Al. (1990) : 502-503

¹⁹³ Melhem, Ahmed Al. (1990) : 507

¹⁹⁴ จรัสศรี จริยาภูถ. (2533). มาตราการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมบัตรเครดิต. วิทยานิพนธ์. สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 149-149.

โดยทั่วไปทางการค้าต้องมีการขออนุมัติวงเงินทางโทรศัพท์ก่อน จำเลยได้ทราบอย่างแน่ชัดถึงการ
ทำมิชอบดังกล่าวจึงต้องรับผิดชอบตามกฎหมายนี้ด้วย

ค) บทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล¹⁹⁵

บทบัญญัติ Truth Lending Act ได้แบ่งประเภทธุรกรรมการให้สินเชื่อ
ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ Open-end Credit และ Other than Open-Credit (Close-end Credit)¹⁹⁶
โดยได้บัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลให้สอดคล้องกับสภาพ แหล่ง ประเภทของการให้สินเชื่อ
ทั้งนี้ข้อมูลที่เปิดเผยต้องมีความชัดเจน เห็นได้เด่นชัด และเป็นลำดับ (Meaningful Sequence)¹⁹⁷

สำหรับกรณีของการให้สินเชื่อโดยผ่านบัตรเครดิตประเภท Open-end Credit¹⁹⁸ หมายถึง
ถึงแผนการให้สินเชื่อที่มีลักษณะต่อเนื่อง โดยมีการกำหนดเงื่อนไขสำหรับธุรกรรมนั้นๆรวมทั้งค่า
ธรรมเนียมการให้บริการทางการเงินที่อาจคำนวณ จากยอดคงค้างชำระในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ส่วน Reg. Z. 226.2 © ให้ความหมายของ Open-end Credit ง่ายต่อการทำความเข้าใจ
มากกว่าที่กำหนดใน Truth in Lending Act โดยหมายถึง

¹⁹⁵ ณัฐนนท์ อัครวิเศษศักดิ์, วรกร โอภาสนันท์, วิไล อมราภรณ์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม
2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=&item=n2&newsID=107&i=14&type=2.

¹⁹⁶ เนื่องจากสินเชื่อประเภทนี้ไม่ใช่กรณีบัตรเครดิต โดยอาจสรุปพอสังเขปได้คือ เป็นสินเชื่อที่ให้แก่ผู้
บริโภคตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งจำนวนสินเชื่อ จำนวนครั้งในการชำระเงิน วันที่ถึงกำหนดชำระจะเป็นไปตามที่
ผู้บริโภคและผู้ให้สินเชื่อตกลงกันในเวลาที่เกิดธุรกรรม ตัวอย่าง เช่น สัญญากู้เงินจากสถาบันการเงิน การซื้อขาย
รถยนต์ เฟอร์นิเจอร์ หรือสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น.

¹⁹⁷ Reg.Z.226.6 (a) โดยทั่วไป ข้อมูลที่ต้องมีการเปิดเผยแก่ผู้บริโภค ได้แก่

- (1) ราคาสินค้าหรือบริการที่มีการซื้อขาย
- (2) จำนวนเงินที่จ่ายงวดแรก รวมมูลค่า(value) ของทรัพย์สินที่ใช้แทนการชำระราคาบางส่วน (ถ้ามี)
- (3) จำนวนเงินที่แตกต่างกัน ระหว่างราคาที่ชำระเป็นเงินสด และเงินที่จ่ายงวดแรก หรือมูลค่าของ
ทรัพย์สินที่ใช้แทนการชำระราคาบางส่วน
- (4) ค่าธรรมเนียมทั้งหมด โดยแยกเป็นแต่ละรายการซึ่งรวมอยู่ในจำนวนสินเชื่อที่ให้แก่ผู้บริโภค
- (5) วงเงินที่จะให้สินเชื่อ (อาจแตกต่างกันระหว่างการชำระราคาคงเป็นเงินสด และการผ่อนชำระ)
- (6) ยอดรวมค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงิน
- (7) จำนวนค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงินที่อัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปี (Annual Percentage
Rate-APR)
- (8) จำนวนครั้ง จำนวนเงิน และวันถึงกำหนดหรือระยะเวลาชำระหนี้
- (9) ค่าใช้จ่ายในกรณีผิดนัด ชำระล่าช้า หรือละเลยไม่ชำระหนี้
- (10) ดอกเบี้ยที่เป็นประกันการชำระหนี้ (security interest)

¹⁹⁸ Section 1602 (I) Title 15 U.S.C.

1) แผนการที่ผู้บริโภครู้และผู้ให้สินเชื่อ อาจจะทำธุรกรรมการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคหลายฉบับต่อเนื่องกัน

2) ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจในการเลือกชำระเงินว่า จะผ่อนชำระเป็นงวดหรือชำระเต็มจำนวนก็ได้

ตัวอย่างของการให้สินเชื่อประเภท Open-end Credit เช่น บัตรของ MASTERCARD VISA หรือบัญชีหมุนเวียน (Revolving account) ของห้างสรรพสินค้า เป็นต้น โดยที่ลักษณะของ Open-end Credit มักจะเป็นลักษณะธุรกรรมการให้สินเชื่อเป็นการต่อเนื่อง อันเป็นไปตามที่ได้กำหนดในสัญญาหรือแผน เนื่องจาก Truth in Lending Act ได้กำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลต้องจัดทำเป็นเอกสารโดยจำแนกการแจ้งต่อผู้บริโภคเป็น 2 ช่วง คือ

(1) การแจ้งข้อมูลก่อนมีการขอเปิดบัญชีบัตรเครดิต (Initial Statement)

ตามบทบัญญัติ Section 1637 (a) กำหนดว่า จะต้องมีการแจ้งข้อมูลตั้งแต่เริ่มแรกให้ผู้บริโภคทราบก่อนที่จะมีการเปิดบัญชีภายใต้ Open end Credit Plan อย่างไรก็ตาม Reg. Z .226.7 (a) ได้ขยายระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลออกเป็น “ก่อนที่ธุรกรรมตามบัญชี Open end Credit จะเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก” เหตุผลที่มีการขยายระยะเวลาในการเปิดเผยข้อมูลออกไป ก็เพื่อให้เหมาะสมกับกรณีที่ผู้บริโภคไม่ได้เป็นผู้ขอสินเชื่อเอง ในกรณีนี้การเปิดบัญชีจะเกิดขึ้นเมื่อมีการทำธุรกรรมเป็นครั้งแรก

โดยข้อมูลที่ต้องมีการเปิดเผยในเอกสารแจ้งตั้งแต่เริ่มแรก ได้แก่

(1.1) เมื่อใดจึงจะมีการเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงิน และหากมีระยะเวลาที่ปลอดจากการเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงินจะต้องมีการแจ้งให้ทราบ เช่น จะไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงินหากมีการชำระเงินเต็มจำนวนภายใน 20 วัน นับแต่วันที่ถึงกำหนดชำระเงินตามใบเรียกเก็บเงิน

(1.2) ยอดเงิน (Balance) ใดที่จะมีการเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงิน เนื่องจากผู้ให้สินเชื่อแต่ละราย จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมดังกล่าวจากยอดเงินในบัญชีแตกต่างกัน ที่จะทำให้ค่าธรรมเนียมดังกล่าวมีความแตกต่างกันออกไป

(1.3) รายการของค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงิน เช่น ค่าบริการใดๆ ที่เก็บตามแผนสินเชื่อของเข็มนาฬิกา หรือค่าใช้จ่ายขั้นต่ำที่เก็บจากบัญชีค่าใช้จ่ายต่อเนื่อง เป็นต้น

นอกจากนั้นยังกำหนดให้ผู้ให้สินเชื่อต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่างๆ ดังนี้

ก. เงื่อนไขต่างๆ ที่อาจมีการเรียกเก็บค่าใช้จ่ายและวิธีการคำนวณค่าใช้จ่ายดังกล่าว

ข. เงื่อนไขที่ผู้ให้สินเชื่อคงให้มี หรือต้องการให้มีดอกเบี้ยเพื่อประกันการชำระหนี้ที่เกิดจากการให้สินเชื่อตลอดอายุชีพ หรือการระบุประเภทของดอกเบี้ยที่ต้องมี หรือที่ต้องการ

ค. จำนวนหนี้ขั้นต่ำที่ต้องชำระตามระยะเวลา

ง. ข้อความที่แจ้งให้ผู้บริโภคทราบ โดยส่งไปพร้อมกับเอกสารการโต้แย้งความถูกต้องของใบแจ้งหนี้

(2) การแจ้งข้อมูลตามรอบระยะเวลาของใบแจ้งหนี้ (Periodical Statement)

เป็นกรณีการแจ้งข้อมูลที่เกิดขึ้นภายหลังการใช้บัตรเครดิต โดยจะต้องส่งให้เมื่อครบระยะเวลาของรอบบัญชี และมียอดเงินที่ค้างชำระ 1 ดอลลาร์สหรัฐ ไม่ว่าจะเป็หนี้เชื่อ หรือค่าธรรมเนียมการใช้บริการทางการเงินอื่นๆ¹⁹⁹ แม้ว่ากฎหมายนี้หรือ Reg. Z. ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการแจ้งไว้ แต่ใน Section 1666 (a) แห่ง Fair Credit Act²⁰⁰ ได้กำหนดให้แจ้งหนี้สินของผู้ถือบัตรภายในระยะเวลาอย่างน้อย 14 วัน ก่อนจะถึงวันที่การเก็บค่าธรรมเนียมการใช้บริการทางการเงิน มิฉะนั้นผู้ให้สินเชื่อไม่สามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้บริการทางการเงินได้ โดยข้อมูลที่แจ้งมีรายละเอียดดังนี้

(2.1) ยอดค้างชำระตั้งแต่เริ่มต้นตามระยะเวลาในใบแจ้งหนี้ เรียกว่า ยอดคงค้างเดิม (Previous Balance)

(2.2) จำนวนและวันที่มีการซื้อขายหรือการให้สินเชื่อ โดยต้องแสดงแต่ละรายการ

(2.3) จำนวนสินเชื่อที่ผู้บริโภคมักจะต้องชำระภายในรอบระยะเวลาการแจ้งหนี้ (Billing Period) และจำนวนสินเชื่ออื่นๆ เช่นการคืน การลดค่าธรรมเนียมการใช้บริการทางการเงินที่จะต้องแสดงแต่ละรายการ

(2.4) ยอดรวมค่าธรรมเนียมการใช้บริการทางการเงิน

(2.5) อัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปี (Annual Percentage Rate)²⁰¹

(2.6) อัตราดอกเบี้ยผ่อนชำระที่นำมาคำนวณสำหรับยอดคงค้าง (Periodic Rate) และรายการที่ต้องเสียดอกเบี้ย

(2.7) ยอดค้างชำระที่มีการคิดค่าธรรมเนียมให้บริการทางการเงินและวิธีการคำนวณ

(2.8) วันครบกำหนดชำระตามใบแจ้งหนี้ และยอดค้างชำระคำนวณถึงวันที่มีการแจ้งหนี้ดังกล่าว (New Balance)

¹⁹⁹ Reg. z. 226.7 (b).

²⁰⁰ Section 1666 Title 15 U.S.C.

²⁰¹ อัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปีเป็นกรอบที่ผู้ให้บริการสินเชื่อใช้ในการคำนวณอัตราดอกเบี้ย สำหรับเงินค้างชำระหรือการเบิกถอนเงินสด ในการคำนวณดอกเบี้ยสำหรับเงินดังกล่าว ผู้ให้สินเชื่อจะต้องระบุอัตราดอกเบี้ยที่มีการคำนวณในแต่ละรอบระยะเวลาการแจ้งหนี้ ซึ่งโดยปกติจะเป็นอัตราดอกเบี้ยต่อเดือน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบว่า อัตราดอกเบี้ยดังกล่าวอยู่ภายในกรอบของอัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปี.

(2.9) ระยะเวลาปลอดหนี้

(2.10) ที่อยู่ของผู้ให้สินเชื่อเพื่อใช้ในการติดต่อร้องเรียนเกี่ยวกับใบแจ้งหนี้

ในกรณีที่ผู้ให้สินเชื่อเปิดเผยข้อมูลที่มีข้อผิดพลาดในส่วนที่เกี่ยวกับค่าธรรมเนียมในการให้บริการทางการเงิน หรือค่าธรรมเนียมอื่นใด อันเนื่องมาจากการง้อหรือประมาทเลินเล่อ กฎหมายยังกำหนดให้ผู้บริโภคได้รับการชดเชยค่าเสียหายด้วย

2) มาตรการทางกฎหมาย²⁰²

ประเภทของธุรกรรมบัตรเครดิตในสหรัฐอเมริกาพบว่า ผู้ออกบัตรเครดิต หรือผู้ประกอบการบัตรเครดิตได้แก่ ธนาคารหรือสถาบันการเงิน บริษัทบัตรเครดิต บริษัทน้ำมันหรือร้านค้า ซึ่งธุรกรรมบัตรเครดิตถือเป็นสินเชื่อประเภทหนึ่ง โดยสหรัฐอเมริกาได้มีมาตรการแบ่งการควบคุมเป็นการควบคุมทางแพ่ง การควบคุมทางอาญา และการควบคุมทางปกครอง ดังนี้

(2.1) มาตรการทางแพ่ง

มาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะทางแพ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งด้วย อาทิเช่น

ก) Truth in Lending Act กำหนดให้ผู้บริโภคสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ให้สินเชื่อ หากปรากฏว่าสินเชื่อดังกล่าวอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้ และผู้บริโภคไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ หรือ Reg. Z. ทั้งนี้ผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องแสดงให้เห็นว่า การไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหาย หรือจะมีผลกับการตัดสินใจในการขอสินเชื่อของผู้บริโภคหรือไม่ แม้ว่าการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายกำหนดจะเป็นเรื่องเล็กน้อย เรื่องในทางเทคนิคที่ไม่สาระสำคัญก็ตาม²⁰³

ส่วนค่าเสียหายตาม Section 1640 ประกอบด้วย ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง (Actual Damages) และโทษปรับตามกฎหมาย (Statutory Penalty) มีจำนวน 2 เท่าของค่าธรรมเนียมในการให้บริการทางการเงินที่มีการคิดตามธุรกรรม (สำหรับกรณีของลิสซิ่ง จะเป็นร้อยละ 25 ของจำนวนเงินที่ชำระรายเดือน) จำนวนเงินสำหรับโทษปรับจะอยู่ในระหว่าง 100 ถึง 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ และได้กำหนดให้ผู้บริโภคที่ชนะเลิศได้รับค่าใช้จ่ายต่างๆในการฟ้องร้อง ทั้งค่าธรรมเนียม ค่าทนายความตามที่ศาลเห็นสมควร อาจกล่าวได้ว่า Section 1640 เป็นมาตรการอันมีประสิทธิภาพที่ทำให้ผู้ให้สินเชื่อเปิดเผยข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อป้องกันการถูกฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้บริโภค

²⁰² ณัฐนนท์ อัสวเลิศศักดิ์, วรกร โอภาสนันท์, วิไล อมรรกรณ์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=&item=n2&newsID=107&l=14&type=2.

²⁰³ Truth in Lending Act . Section 1640.

ข. Fair Credit Reporting Act กำหนดให้หน่วยงานที่จัดทำรายงานข้อมูลผู้บริโภค หรือผู้ใช้ข้อมูลผู้บริโภค จะต้องรับผิดชอบที่มีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายนี้โดยจงใจ ส่วนค่าเสียหายที่ศาลจะพิจารณาให้แก่ผู้บริโภค ได้แก่ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ค่าปรับในลักษณะเป็นการลงโทษ (Punitive Damage) ค่าทนายความ (Attorney Fees) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี (Court Costs)

ค. Fair Credit Billing Act Equal Credit Opportunity Act และ Fair Debt Collection Practices Act เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ผู้บริโภคอาจฟ้องร้องผู้ให้สินเชื่อที่ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติกฎหมายกำหนดไว้ หากผู้บริโภคขณะคดีก็จะได้รับการชดเชยค่าเสียหายเป็นจำนวนเงิน 2 เท่าของค่าธรรมเนียมการให้บริการทางการเงิน รวมค่าธรรมเนียมของทนายความ และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี (Court Costs)

(2.2) มาตรการทางอาญา

มาตรการทางกฎหมายที่ได้กำหนดโทษทางอาญาซึ่งเกี่ยวกับธุรกรรมบัตรเครดิตของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยพอที่จะแยกได้ดังนี้

ก. Truth in Lending Act เป็นกฎหมายกำหนดความรับผิดชอบแก่ผู้ให้สินเชื่อที่จงใจ (Willfully and Knowingly) ที่ให้ข้อมูลผิดหรือไม่เปิดเผยข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือ Reg.Z. โดยมีระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปีหรือทั้งจำทั้งปรับ ตามบทบัญญัติ Section 1611 และSection 1644 ที่กำหนดความผิดในการฉ้อฉลโดยการใช้บัตรเครดิต มีระวางโทษปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข. Fair Credit Reporting Act เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลจะต้องรับโทษทางอาญา หากปรากฏว่าได้รับข้อมูลมาจากหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่จัดทำข้อมูลผู้บริโภค โดยมีขอบด้วยกฎหมาย ส่วนเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของหน่วยงานที่จัดทำข้อมูลผู้บริโภค ให้ข้อมูลแก่บุคคลที่ไม่มีอำนาจจะต้องรับโทษปรับไม่เกิน 5,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

ค. Mail Fraud Act กำหนดให้ผู้ที่ได้ใช้ หรือมีเจตนาใช้วิธีการ เครื่องมือใดๆ เพื่อหลอกลวงให้ได้รับเงินหรือทรัพย์สินโดยมิชอบในการออกอูบาย หรือจะทำอูบายในการปลอม การครอบครองเงิน หรือทรัพย์สินโดยการปลอม ฉ้อฉล หรือแสดงตนเป็นผู้แทนหรือให้สัญญาขาย แสดงเจตนาตกลงให้ยืม แลกเปลี่ยน ดัดแปลง เพื่อเอาไป แจกจ่าย หรือจำหน่ายเพื่อให้มีการทำสัญญาต่อไป หรือกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่แสดงให้เห็นว่าปลอมหรือฉ้อฉลโดยการส่งเอกสารใดๆที่เกี่ยวกับแผนการฉ้อฉลทางไปรษณีย์ โดยไม่คำนึงว่าจะได้มีการส่งเอกสารออกไปจากสำนักงานไปรษณีย์หรือไม่ก็ตาม หรือได้มีการเก็บไว้ หรือมีเหตุให้ต้องเก็บไว้ เพื่อให้มีการส่งหรือได้รับ โดยการขนส่งของเอกชนหรือการขนส่งทางการค้าระหว่างรัฐ

ถ้าการกระทำนั้นหากเป็นเหตุให้ได้ว่ามีข้อบกพร่องไม่ว่า โดยทางไปรษณีย์หรือการขนส่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อฉล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่ถ้าการกระทำนั้นก่อความเสียหายแก่สถาบันการเงิน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐหรือจำคุกไม่เกิน 30 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁰⁴ บทบัญญัติดังกล่าวสามารถนำมาใช้กับความผิดอันเกิดจากการที่ผู้สมัครขอเป็นผู้ถือบัตร แต่ส่งข้อมูลไม่ถูกต้องหรือข้อมูลอันเป็นเท็จในใบสมัครทางไปรษณีย์ หรือกรณีบุคคลใดมีบัตรเครดิตของผู้อื่นไว้ในครอบครอง และได้ใช้บัตรเครดิตก่อความเสียหายแก่เจ้าของบัตร หรือธนาคารหรือบริษัทผู้ออกบัตร

ง. Credit Card Fraud Act เป็นกฎหมายที่ออกมากควบคุมการปลอมแปลงบัตรเครดิต การใช้บัตรเครดิตปลอมการจำหน่ายบัตรเครดิตปลอม การจ่ายผ่านบัตรเครดิตที่ได้มาโดยไม่สุจริต การใช้หมายเลขบัตรเครดิตโดยทุจริต และการมีไว้ครอบครองบัตรเครดิตที่ได้มาโดยทุจริตหรือบัตรเครดิตปลอมเกิน 15 ใบ ถ้าเป็นการฉ้อฉลในการกระทำผิดโดยการใช้บัตรเครดิตดังกล่าว จะได้รับโทษอาญาปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁰⁵ หากเป็นกรณีของการผลิตบัตรเครดิตปลอม หรือครอบครองเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต ถ้าการฉ้อฉลมีเจตนาให้ผู้อื่นจ่ายหรือโอนเงิน เพื่อเรียกเก็บจากใบแจ้งหนี้ปลอมจะมีโทษปรับไม่เกิน 10,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 15 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁰⁶

จ. Fraud by Wire Radio Television กำหนดให้การใช้ หรือเจตนาใช้วิธีการหรือเครื่องมือใดๆเพื่อหลอกลวงหรือให้ได้รับเงินหรือทรัพย์สินโดยมิชอบ ออกญาหรือเจตนาสร้างอญา ในการปลอม การครอบครองเงิน หรือทรัพย์สิน โดยใช้วิธีการอันเป็นเท็จ หรือฉ้อฉล โดยการสื่อสารทางโทรศัพท์วิทยุ หรือโทรทัศน์ ข้อความ สัญญาณ สัญลักษณ์ รูปภาพหรือเสียง โดยมีจุดประสงค์ในการละเมิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากการกระทำนั้นก่อความเสียหายแก่สถาบันการเงิน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1 ล้านดอลลาร์สหรัฐหรือจำคุกไม่เกิน 30 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ²⁰⁷

(2.3) มาตรการทางปกครอง

กฎหมายที่กำหนดให้องค์กร มีหน้าที่บังคับให้เป็นไปตามกฎหมายและกำกับดูแลธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อในสหรัฐอเมริกามีหลายองค์กรด้วยกัน ได้แก่คณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ (Federal Trade Commission: FTC) สำนักงานการแข่งขันทางการค้า

²⁰⁴ Section 1341 Title 18 U.S.C. Frauds and swindles.

²⁰⁵ Section 1029 (c) (1) (a) (i) Title 18 U.S.C.

²⁰⁶ Section 1029 (c) (1) (a) (ii) Title 18 U.S.C.

²⁰⁷ Sec. 1343. Title 18 U.S.C. –Fraud by wire, radio, or television.

(Bureau Competition) สำนักงานเศรษฐกิจ (Bureau of Economics) สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (Bureau of Protection)

ในส่วนการทำงานของคณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ (Federal Trade Commission: FTC) เมื่อคณะกรรมการ FTC ได้รับการร้องเรียนจากผู้บริโภคหรือผู้ประกอบการ เอกสารแจ้งก่อนการรวมกิจการ (Premerger Notification Filings) หรือประเด็นข้อสงสัยของรัฐสภาเกี่ยวกับผู้บริโภคหรือองค์กรธุรกิจ ในเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของ FTC จะดำเนินการสืบสวน โดยไม่มีการเปิดเผย เพื่อป้องกันไม่ให้ข้อมูลการสืบสวน รั่วไหล และป้องกันบริษัทเอกชนที่อาจจะได้รับผลกระทบจากการสืบสวนดังกล่าว ภายหลังจากที่ FTC สืบสวนจนเชื่อได้ว่าบุคคลหรือบริษัทใดได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายหรือมีการรวมตัวทางธุรกิจ (Merger) ที่ฝ่าฝืนกฎหมายแล้ว FTC จะดำเนินการให้บริษัทที่ฝ่าฝืนกฎหมายลงนามในหนังสือให้ความยินยอม (Consent Order) โดยความสมัครใจของบริษัท ทั้งนี้หนังสือดังกล่าวไม่ได้เป็นการให้บริษัทยอมรับว่า คนได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย แต่เป็นการตกลงว่าจะยุติการดำเนินการที่มีการร้องเรียน หรือจะดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการผูกขาดหรือการรวมกันทางธุรกิจ หากบุคคลดังกล่าวไม่สมัครใจทำหนังสือยินยอม FTC ก็จะมีการดำเนินการทางปกครอง (Administrative Complaint) หรือฟ้องร้องต่อศาลต่อไป

มาตรการทางปกครองจะมีกระบวนการคล้ายกับการดำเนินคดีของศาล (Federal Court) แต่เป็นการพิจารณาโดยผู้พิพากษาทางกฎหมายปกครอง (Administrative Law Judge) หากพบว่ามี การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย จะมีกรออกคำสั่งยุติ หรือยกเลิก (Cease and Desist Order) การกระทำดังกล่าว การอุทธรณ์คำวินิจฉัยจะพิจารณาจะกระทำได้โดยคณะกรรมการเต็มคณะและการอุทธรณ์ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการจะพิจารณา โดยพิจารณาจากศาลอุทธรณ์ (T.S. Court of Appeal) และ ศาลฎีกา (U.S. Supreme Court) ตามลำดับ

ในกรณีที่ FTC ฟ้องร้องคดีต่อศาลก็เพื่อให้ศาลมีคำสั่ง (Injunction) พิพากษาลงโทษทางแพ่ง หรือให้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค เช่นในระหว่างที่มีการดำเนินการทางปกครองในเรื่องที่มีการร้องเรียนเกี่ยวกับการรวมกันทางธุรกิจ ทาง FTC อาจร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลคำสั่งมาตรการชั่วคราวเพื่อระงับการกระทำดังกล่าวไว้ก่อน นอกจากนี้คณะกรรมการสามารถออกข้อบังคับทางการค้า (Trade Regulation Rules) เมื่อเข้าหน้าที่ของ FTC พบว่าการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในอุตสาหกรรมใดเป็นส่วนใหญ่จะรายงานต่อคณะกรรมการเพื่อให้มีการดำเนินการออกข้อบังคับ โดยกระบวนการดังกล่าวนี้ คณะกรรมการอาจจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและผู้ประกอบการด้วย ข้อบังคับของ FTC อาจมีการโต้แย้ง โดยศาลอุทธรณ์ (U.S. Court of Appeal) จะเป็นหน่วยงานที่พิจารณา ส่วนกรณีองค์กรอื่นจะทำหน้าที่ในตนเองเดียวกันกับ FTC ในการบังคับการให้องค์กรต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

3) หน่วยงานที่ควบคุม²⁰⁸

นอกจากธนาคารกลาง (Federal Reserve Board) ของสหรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับควบคุมสถาบันการเงินผู้ประกอบการธุรกิจให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคแล้ว ยังมีหน่วยงานอื่นอีกที่กำกับดูแล คือ

(3.1) คณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ (Federal Trade Commission: FTC)

เป็นหน่วยงานอิสระก่อตั้งขึ้นโดย (Federal Trade Commission Act 1914) มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากการกระทำที่เป็นการฉ้อฉล การหลอกลวง และการกระทำอันไม่เป็นธรรม (Unfair and Deceptive)²⁰⁹ ครอบคลุม²¹⁰ รวมทั้งกำหนดข้อบังคับทางการค้า²¹¹ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและครอบคลุมการฉ้อฉล การหลอกลวง และการกระทำอันไม่เป็นธรรมดังกล่าว นอกจากนี้ FTC ยังมีหน้าที่บังคับตามกฎหมายอื่นเช่นกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Protection Act)²¹² หน่วยงานที่ดำเนินการตามกฎหมายการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคมี 3 หน่วยงานคือสำนักงานการแข่งขันทางการค้า (Bureau Competition) สำนักงานเศรษฐกิจ (Bureau of Economics) และสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (Bureau of Protection) โดยแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ก. สำนักงานการแข่งขันทางการค้า (Bureau of Competition) เป็นหน่วยงานทำหน้าที่ป้องกันการรวมธุรกิจที่อาจก่อให้เกิดการผูกขาดทางการค้า ความไม่ธรรมในการแข่งขันทางการค้า สนับสนุนให้ผู้บริโภคมีอิสระในการเลือกซื้อสินค้า บริการในราคา และคุณภาพที่ผู้บริโภคพึงพอใจ รวมทั้งช่วยให้ธุรกิจทั้งหลายมีโอกาสแข่งขันได้อย่างเท่าเทียมกัน ในการนี้สำนักงานการแข่งขันทางการค้าจะพิจารณาข้อเสนอในการควบกิจการใดที่เป็นการผูกขาด ให้คำแนะนำ

²⁰⁸ ณัฐนนท์ อัครเลิศศักดิ์, วรกร โอภาสพันธ์, วิไล อมราภรณ์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=&item=n2&newsID=107&i=14&type=2.

²⁰⁹ Thomas W. Dunfee, Frank F. Gibson, John D. Blackburn, F. William McCarty, and Bartley A. Brennan. *Modern Business Law, Chapter 39 The Federal Trade Commission and Consumer Protection*. Random House Business Division (New York: 1984) Page 990.

²¹⁰ ในค.ศ.1938 รัฐสภาได้แก้ไขกฎหมาย Wheeler-lea amendment กำหนดให้ FTC สามารถตอบโต้การกระทำที่เป็นการฉ้อฉล การหลอกลวง และการกระทำอันไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภคเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคด้วย.

²¹¹ ในปี ค.ศ.1975 รัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบกฎหมาย The Magnuson-Moss Act ให้อำนาจคณะกรรมการการค้าแห่งสหพันธ์สามารถกำหนดข้อบังคับทางการค้าเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและครอบคลุมการฉ้อฉล การหลอกลวง รวมทั้งการกระทำอันไม่เป็นธรรม.

²¹² Consumer Credit Protection Act.

ในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีกฎหมายสำคัญ คือมาตรา 5 ของ Federal Trade Commission Act มาตรา 1 และ 2 ของ Sherman Act มาตรา 7a ของ Clayton Act เป็นต้น

ข. สำนักงานเศรษฐกิจ (Bureau of Economics) เป็นองค์การสนับสนุนการทำงานของ FTC โดยเฉพาะการศึกษาประเด็นผลกระทบทางเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการดำเนินการขอ FTC รวมทั้งวิเคราะห์ สนับสนุนการสืบสวนสอบสวน ออกข้อบังคับเพื่อป้องกันการผูกขาดทางเศรษฐกิจ และคุ้มครองผู้บริโภค

ค. สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (Bureau of Consumer Protection) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภคจากการฉ้อฉล การหลอกลวง และการกระทำอันไม่เป็นธรรม และใช้บังคับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคที่ออกโดยรัฐสภา รวมทั้งข้อบังคับที่เกี่ยวข้องที่ออกโดย FTC โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 6 ส่วน คือ

- Division of Advertising Practices รับผิดชอบกฎหมายเกี่ยวกับการโฆษณาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ส่วนท้องถิ่นหรือส่วนกลาง นิตยสาร โทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต หรือ โดยทางตรงกับผู้บริโภค ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม

- Division of Enforcement รับผิดชอบในการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค การสอดส่องดูแลและให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครอง คำพิพากษาของศาล และดำเนินการให้มีการไต่สวน การฟ้องร้องคดีทางแพ่ง ในการกระทำที่เป็นการหลอกลวง การฉ้อฉล หรือการกระทำอันไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค การบังคับใช้กฎหมายและหลักเกณฑ์ต่างๆ

- Division of Financial Practices ทำหน้าที่รับผิดชอบการพัฒนา นโยบาย และบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการเงินและการให้กู้เงินที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภค รวมทั้งตรวจสอบควบคุม โครงการของภาคเอกชนที่เกี่ยวกับผู้บริโภค

- Division of Marketing Practices เป็นส่วนงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของการตลาดและการใช้บังคับกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค มีหน้าที่บังคับการตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคการฟ้องคดีในศาล (Federal District Court) ในนามของ FTC เพื่อยับยั้งการหลอกลวงผู้บริโภคและเรียกร้องค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภค

- Division of Planning and information ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลแก่ผู้บริโภครวมทั้งในความสนับสนุนทางด้านข้อมูลให้แก่ผู้บริโภคในการฟ้องร้องคดี

- Consumer and Business Education Program ทำหน้าที่การวางแผน พัฒนา และอบรมให้ความรู้แก่ผู้บริโภคและผู้ประกอบการ และส่งเสริมณรงค์ให้ผู้ประกอบการใช้ถ้อยคำที่อ่านเข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติได้เพื่อให้ผู้บริโภคและผู้ประกอบการได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่การคุ้มครองผู้บริโภคและการประกอบธุรกิจ

(3.2) หน่วยงาน Office of the Comptroller of the Currency²¹³

Office of the Comptroller of the Currency เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแล National Banking System ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1863 เป็นหน่วยงานทางการเงินของรัฐ (Bureau of the Treasury Department) Comptroller of the Currency ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีโดยผ่านความเห็นชอบจากวุฒิสภา มีหน้าที่ในการกำกับดูแล เผยแพร่ และใช้บังคับหลักเกณฑ์ ข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับ National Banking System แบ่งส่วนงานด้านกฎหมายออกเป็น 7 ส่วนงาน คือ

(3.2.1) Administrative and internal Law Division (AIL) รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการของ Comptroller of the Currency เป็นหน่วยงานของรัฐบาลกลางในด้านการบริหารงานบุคคล

(3.2.2) Bank Activities and Structure Division (BAS) รับผิดชอบเกี่ยวกับองค์กรและโครงสร้างของธนาคาร และกิจการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับธนาคาร เช่น หน่วยงานปฏิบัติการของธนาคารแห่งชาติ ธนาคารพาณิชย์อื่นๆ และบริษัท Holding Companies ในส่วนที่เป็นประเด็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดสาขาธนาคารระหว่างมลรัฐ การผูกขาด การควบกิจการ การปิดธนาคารและเกี่ยวกับการกู้ยืมของธนาคาร เงินไซเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย และประเด็นปัญหาข้อกฎหมายระหว่างพนักงานกับผู้บริหารในกรณี Insider Transaction

(3.2.3) Community and Consumer Law (CCL) เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตีความในประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย รวมทั้งการให้คำแนะนำด้านกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค การกู้ยืม และธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับธนาคาร รวมทั้งสถาบันการเงิน

(3.2.4) Enforcement and Compliance Division (E&C) เป็นหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย และรับผิดชอบการบังคับต่างๆไป รวมถึงค่าปรับ การลงโทษ หรือการออกคำสั่งทางปกครองเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางปกครองเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายธนาคารแห่งสหรัฐ (Federal Banking Law) และหากกรณีพบว่าการกระทำนั้นมีความผิดทางอาญาแล้วก็จะส่งเรื่องดังกล่าวต่อไปยังกระทรวงยุติธรรม เพื่อพิจารณาต่อไป

(3.2.5) Legislative and Regulation Activities Division (LRA) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับประเด็นข้อกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ รวมทั้งการจัดเตรียม ทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวกับธนาคารของสหรัฐอเมริกา และให้คำแนะนำประเด็นข้อ

²¹³ ญัฐนนท์ อัสวเลิศศักดิ์, วรกร โอภาสนันท์, วิลลี่ อมราภรณ์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=&item=n2&newsID=107&i=14&type=2.

กฎหมายและดูแลการดำเนินกิจการของธนาคารต่างชาติที่ประกอบธุรกิจในประเทศสหรัฐอเมริกา และในกิจการของธนาคารสหรัฐอเมริกาในต่างประเทศ

(3.2.6) Litigation Division (LIT) มีหน้าที่ร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ในการเสนอคดีเพื่อฟ้องร้องต่อศาล Federal Court และศาล State Court และทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้กับ Comptroller of the Currency ในการจัดทำคำสั่งทางปกครอง

(3.2.7) Securities and Corporate Practices (SCP) มีหน้าที่รับผิดชอบ และบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายหลักทรัพย์และการธนาคาร การให้คำแนะนำและตีความกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์ ธนาคาร ประกันภัย สัญญาซื้อขายล่วงหน้า (Derivatives) หลักธรรมาภิบาล สิทธิของผู้ถือหุ้น รวมทั้งให้บริการที่เกี่ยวกับการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหลักทรัพย์

(3.3) หน่วยงาน National Credit Union Administration ²¹⁴

National Credit Union Administration ²¹⁵ เป็นหน่วยงานอิสระของรัฐ ที่ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ (National Credit Union Administration Board) มีหน้าที่กำกับ ดูแล National Credit Union (NCU) ตั้งแต่การอนุญาตไปจนถึงการตรวจสอบ นอกจากนี้ยังเป็นผู้ บริหารกองทุน National Credit Union Share insurance ด้วย ในการพิจารณาอนุญาตให้ประกอบ ธุรกิจ NCU คณะกรรมการจะตรวจสอบในเบื้องต้นให้เป็นที่พอใจว่า ผู้ที่จะประกอบธุรกิจมีความ สามารถตามเกณฑ์ขั้นต่ำในการเป็น NCU หรือ ไม่ ²¹⁶ ภายหลังจากได้อนุญาตแล้ว คณะกรรมการฯ ก็ ยังมีการตรวจสอบการประกอบกิจการของ NCU เป็นระยะๆ ทั้งอาจออกกฎระเบียบควบคุม NCU ²¹⁷

3.3.2.2 ประเทศอังกฤษ

การใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือบัตรเครดิตของประเทศอังกฤษ²¹⁸ บทบัญญัติ กฎหมายของกฎหมายประเทศอังกฤษมิได้กำหนดนิยามของคำว่า “บัตรเครดิต” ไว้ แต่ทางปฏิบัติ การให้บริการบัตรเครดิตคือการให้สินเชื่อรูปแบบหนึ่ง กฎหมายได้นิยามคำว่า “การให้สินเชื่อ”

²¹⁴ ณัฐนนท์ อิศวลิขิตศักดิ์, วรกร โอภาสนันท์, วิมลลี อมราภรณ์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=&item=n2&newsID=107&i=14&type=2.

²¹⁵ Section 1751 a (a) 12 U.S.C.

²¹⁶ Section 1754 12 U.S.C.

²¹⁷ Section 1766 12 U.S.C.

²¹⁸ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, ยอดฉัตร ศสาริกา, ฉันทพิมพ์ บรรจงจิตต์. (2550). การประกอบธุรกิจ บัตรเครดิตของประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=105&id=13&type=2.

หมายถึง การให้เงินล่วงหน้าไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดโดยมีเจ้าหนี้เป็นผู้ออกเงิน²¹⁹ ความสัมพันธ์ระหว่างการให้บริการบัตรเครดิตกับการให้เงินล่วงหน้า โดยอาจพิจารณาได้จากลักษณะทั่วไปของบริการบัตรเครดิต คือการบริการบัตรเครดิตที่มีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องสามฝ่าย คือผู้ออกบัตร ผู้ถือบัตร และผู้รับบัตร ซึ่งมีสัญญาเกิดขึ้นระหว่างคู่กรณีทั้งสามฝ่ายสามฉบับ คือ

- ก. สัญญาซื้อขายระหว่างผู้ถือบัตรและผู้รับบัตร
- ข. สัญญาระหว่างผู้ออกบัตรและผู้รับบัตร
- ค. สัญญาให้บริการระหว่างผู้ออกบัตรและผู้ถือบัตร

โดยที่ประเทศอังกฤษไม่มีกฎหมายเพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเป็นการเฉพาะ แต่จะมีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ จึงกล่าวได้ว่า การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตตกอยู่ภายใต้กฎหมายที่บังคับกับธุรกิจการให้สินเชื่อ ดังนั้นการศึกษากฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ก็ต้องศึกษากฎหมายที่ใช้บังคับการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ ดังนี้

1) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต

กฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ อาจแบ่งกฎหมายควบคุมธุรกิจสินเชื่อได้ 2 ประเภท คือ (1) กฎหมายเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 กับข้อบังคับธนาคาร และ(2) กฎหมายทั่วไป ประกอบด้วยกฎหมายควบคุมสถาบันการเงิน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคกฎหมายสัญญา กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการทุจริตโดยการใช้บัตรเครดิต โดยแยกพิจารณาได้ ดังนี้

(1) กฎหมายเฉพาะ มีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่

(1.1) พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 (Consumer Credit Act 1974) เป็นกฎหมายหลักใช้สำหรับการควบคุมธุรกิจการให้สินเชื่อในประเทศอังกฤษ มีหลักว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคจะใช้บังคับกับข้อตกลงที่ถูกควบคุม (Regulated Agreement) แต่จะมีบทบัญญัติบางส่วนที่ใช้บังคับกับข้อตกลงการให้สินเชื่อทั่วไปเป็นการยกเว้น ทั้งนี้ข้อตกลงที่ถูกควบคุม (Regulated Agreement) หมายถึงข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค (Consumer Hire Agreement) ที่ไม่เป็นข้อตกลงที่ได้รับการยกเว้น (Exempt Agreement)²²⁰ การให้บริการบัตรเครดิตเป็นข้อตกลงการให้สินเชื่อที่ถูกควบคุมประเภทหนึ่ง และอยู่ภายใต้บทบัญญัติทั้ง 2 ส่วน ที่ได้กล่าวข้างต้น สาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 ประกอบด้วย

²¹⁹ Consumer Credit Act 1974, Section 9

²²⁰ Section 189 (1): in this Act, unless the context otherwise requires- ...“regulated agreement” means a consumer Credit agreement, or consumer hire agreement, other than an exempt agreement, and “regulated” and “unregulated” shall be construed accordingly...

บทบัญญัติที่ใช้บังคับกับข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค การควบคุมนอกจากเหนือบทบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 และมีบทกำหนดโทษทางอาญาไว้เป็นการเฉพาะอีกด้วย

(1.2) ข้อบังคับธนาคาร (Banking Code) โดยข้อบังคับธนาคารมีผลใช้บังคับเสมือนกฎหมายที่ไม่เคร่งครัด (Soft Law) ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งสำนักงานดูแลกิจการทางการเงิน (Financial Ombudsman Services) โดยมีอำนาจในการสั่งลงโทษผู้ประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับดังกล่าว ข้อบังคับธนาคารมีผลใช้บังคับเฉพาะผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิก แต่ในขณะเดียวกัน ข้อบังคับดังกล่าวมีผลใช้บังคับกับบัตรชำระเงินทุกประเภท²²¹ ดังนั้นบัตรเดบิต บัตรชาร์จ์การ์ด บัตรถอนเงินสด และบัตรรับประกันเช็ค ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 แต่จะอยู่ภายในขอบเขตการใช้บังคับนี้

(2) หลักกฎหมายทั่วไป

ในการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อของประเทศอังกฤษ ยังอยู่ภายใต้บทบังคับแห่งหลักกฎหมายทั่วไป โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(2.1) กฎหมายควบคุมกิจการสถาบันการเงิน

กฎหมายควบคุมกิจการสถาบันการเงิน ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการให้บริการการเงินและตลาดการเงิน ค.ศ. 2000 (Financial Services and Markets Act 2000) ปัจจุบันมีผู้ประกอบการบัตรเครดิตเป็นจำนวนมากที่เป็นสถาบันการเงิน อันเป็นเหตุให้ผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตาม และจะต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบของพระราชบัญญัติการให้บริการการเงินและตลาดการเงิน ค.ศ. 2000 ด้วย

(2.2) กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตมี 2 ฉบับ คือ (1) Trade Descriptions Act 1968 และ (2) Consumer Protection Act 1987 มีเนื้อหา ดังนี้

ก. บทบัญญัติใน Trade Descriptions Act 1968 ได้กำหนดความผิดอาญาสำหรับการแถลงข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือกรณีที่น่าก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับลักษณะของการบริการ รวมถึงการแถลงว่ากิจการได้มีการให้บริการสินเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นการติดป้ายแสดงสัญลักษณ์ของบัตรเครดิตที่หน้าร้าน อันจะทำให้ผู้คนเข้าใจว่าจะสามารถใช้บัตรเครดิตดังกล่าวในร้านนั้นได้²²²

²²¹ Banking Code. Glossary หน้า 23, Card: A general term for any plastic Card which may be used to pay for goods and services or to withdraw cash. in this code, it does not include electronic purses.

²²² Trade Descriptions Act 1968, section 14 False or misleading statements as to services, etc.

ข. บทบัญญัติ Consumer Protection Act 1987²²³ ได้กำหนดความผิดอาญาสำหรับการแถลงข้อมูลอันเป็นเท็จ หรือที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในราคาของสินค้าหรือบริการ คำว่า“บริการ” หมายความรวมถึงการให้บริการสินเชื่อ²²⁴ และการให้บริการบัตรเครดิตด้วย

(2.3) กฎหมายควบคุมสัญญาไม่เป็นธรรม (Unfair Contracts)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสัญญาไม่เป็นธรรมอยู่ 2 ฉบับ คือ

(ก) พระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม ค.ศ. 1977 (Unfair contract Terms Act 1977 หรือ UCTA 1977) และ

(ข) กฎควบคุมข้อสัญญาผู้บริโภคอันไม่เป็นธรรม ค.ศ. 1977 (Unfair Terms in Consumer Contracts 1999)(UTCCR999)

ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา²²⁵ มีผลบังคับกับข้อความลักษณะจำกัดความรับผิด หรือการยกเว้นความรับผิดของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง โดยไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะข้อจำกัดที่เกี่ยวกับความประมาทเลินเล่อ ตามกฎหมายนี้ได้บัญญัติให้ศาลมีบทบาทในการพิจารณาว่าข้อความจำกัดความรับผิด หรือข้อยกเว้นในสัญญาขัดต่อกฎหมายหรือไม่ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาที่เรียกว่า “Reasonableness Test”

(2.4) กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data protection)

สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถือบัตรเครดิตนั้น จะได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Act 1998) ซึ่งประกอบการต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าว²²⁶

(2.5) กฎหมายอาญาเกี่ยวกับการทุจริตโดยใช้บัตรเครดิต

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายอาญาควบคุมการทุจริต โดยใช้บัตรเครดิตอยู่ 2 ฉบับด้วยกัน คือ (1) พระราชบัญญัติลักทรัพย์ ค.ศ. 1968 และ 1978 (Theft Act 1968 และ 1978) และ(2) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการปลอมแปลง ค.ศ. 1981 (Forgery and Counterfeiting Act 1981) โดยมีสาระสำคัญในการควบคุมการทุจริตอันเกิดจากการใช้บัตรเครดิต โดยมีขอบด้วยกฎหมาย และกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดไว้

²²³ Consumer Protection Act 1974, s.20 Offence of giving misleading indication

²²⁴ Application to provision of services and facilities. Ibid. s.22

²²⁵ สุขุม สุภนิตย์. (2542). การคุ้มครองผู้บริโภคด้านการทำสัญญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541. วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม 2542. หน้า 16.

²²⁶ Data Protection Act 1998, Schedule 1.

2) มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต

บทบัญญัติในกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ตามลักษณะของผลการบังคับใช้กฎหมาย ได้แก่ บทบัญญัติที่มีผลบังคับเป็นมาตรการแห่ง ทางอาญา และทางปกครอง กฎหมายบางฉบับอาจประกอบด้วยบทบัญญัติที่มีผลบังคับในทั้งสามด้าน เช่นพระราชบัญญัติการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 ส่วนในฉบับอื่นๆโดยเฉพาะในเรื่องของการกำหนดมาตรการลงโทษทางอาญา อาจมีกฎหมายตราขึ้นเพื่อกำหนดโทษทางอาญาเป็นการเฉพาะ สำหรับมาตรการลงโทษทางปกครองนั้น นอกจากจะต้องพิจารณาถึงกฎเกณฑ์ต่างๆเกี่ยวกับการขอใบอนุญาตและการควบคุมการดำเนินงานกิจการแล้ว ยังจะต้องพิจารณาถึงองค์กรต่างๆซึ่งอาจมีบทบาทสำคัญในการที่จะควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงได้แยกมาตรการทางกฎหมายออกเป็น 3 ส่วน คือ มาตรการทางแพ่ง มาตรการทางอาญา และมาตรการทางการปกครอง

(2.1) มาตรการทางแพ่ง

(2.1.1) บทบัญญัติกำหนดในพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 ควบคุมข้อต่อรองสินเชื่อที่ไม่เป็นธรรม (Extortionate Credit Bargain) เป็นบทบัญญัติควบคุมข้อตกลงการให้สินเชื่อทั่วไป²²⁷ ในมาตรา 137-140 เป็นบทบัญญัติควบคุมข้อต่อรองสินเชื่อที่ไม่เป็นธรรม (Extortionate Credit Bargain) หลักทั่วไป คือในกรณีที่มีคำร้องขอจากลูกหนี้²²⁸ ศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขในข้อตกลงการให้สินเชื่อได้ หากเห็นว่าข้อตกลงดังกล่าวมีข้อต่อรองที่ไม่เป็นธรรม²²⁹ ตามมาตรา 140 ได้กำหนดเป็นข้อยกเว้นให้คำว่า “ข้อตกลงการให้สินเชื่อ” หมายความว่า รวมถึงข้อตกลงที่เป็นข้อตกลงที่ไม่ถูกควบคุมด้วย

ความหมาย “ข้อต่อรองสินเชื่อ” (Credit bargain) หมายถึง ข้อตกลงการให้สินเชื่อ และธุรกรรมอื่นๆ ที่มีผลต่อการคำนวณค่าธรรมเนียมประกอบการให้สินเชื่อ²³⁰ ข้อต่อรองดังกล่าวจะถือว่าเป็นไม่เป็นธรรม (Extortionate) ในกรณีที่มีเงื่อนไขให้ลูกหนี้หรือญาติของลูกหนี้จ่ายเงินเป็นจำนวนมากเกินไป (Exorbitant)²³¹ หรือขัดต่อหลักทั่วไปของการต่อรองอย่างเป็นธรรม (Ordinary Principles of Fair Dealing) ในการพิจารณาว่าข้อต่อรองใดมีลักษณะของความไม่เป็นธรรม ศาลจะคำนึงถึง

²²⁷ ข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค (Consumer Credit Agreement) หมายถึง ข้อตกลงระหว่างบุคคลธรรมดาคนหนึ่ง (ลูกหนี้) และบุคคลอื่น (เจ้าหนี้) ซึ่งเจ้าหนี้ยกเลิกให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้ในวงเงินไม่เกิน 25,000 ปอนด์ ทั้งนี้ มาตรา 8 (3) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 กำหนดว่า ข้อตกลงดังกล่าวเป็นข้อตกลงที่อยู่ภายใต้การควบคุมหากมิได้เป็นข้อตกลงที่ได้รับการยกเว้นตามมาตรา 16.

²²⁸ Section 139 (1).

²²⁹ Section 137 (1).

²³⁰ Section 137 (2)(b).

²³¹ Section 138 (1).

หลักเกณฑ์ ได้แก่²³² อัตราดอกเบี้ยในขณะที่ทำข้อตกลง ลักษณะของลูกหนี้ (รวมถึงอายุ ประสบการณ์ สถานะทางเศรษฐกิจและสุขภาพ ตลอดจนแรงกดดันทางการเงินที่ได้รับขณะทำข้อตกลง) ลักษณะของเจ้าหนี้ (รวมถึงความเสี่ยงที่ได้รับหลังจากได้คำนึงถึงมูลค่าของหลักประกัน) ในกรณีที่มีธุรกรรมอื่นเกี่ยวข้องให้พิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการให้สินเชื่อดังกล่าวทั้งนี้เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของลูกหนี้หรือของเจ้าหนี้หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น บทบัญญัติควบคุมเฉพาะข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภครวมถึงข้อตกลงที่ถูกควบคุม

(2.1.2) บทบัญญัติที่ควบคุมเฉพาะของข้อตกลง การให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคที่เป็นข้อตกลงที่ถูกควบคุม ข้อตกลงการให้สินเชื่อบัตรเครดิตเป็นข้อตกลงที่ถูกควบคุมประเภทหนึ่ง และจะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 ที่มีผลใช้บังคับโดยเฉพาะ แต่อย่างไรก็ตามข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภครวมถึงลักษณะเป็นการควบคุมทางแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินการภายใต้ข้อตกลง (Matters Arising During Currency) และผลของการผิดชำระหนี้และการบอกเลิกข้อตกลง (Default and Termination) แยกได้ดังนี้

ก. การดำเนินการภายใต้ข้อตกลง (Matters Arising During Currency) ซึ่งเป็นบทบัญญัติความรับผิด ที่เกี่ยวข้องของผู้กู้ยืม (Connected Lender Liability) ในกรณีที่ผู้ออกบัตรเครดิตจะต้องรับผิดชอบร่วมกันกับผู้จำหน่ายสินค้า (Jointly and Severally Liable) ต่อผู้ถือบัตรเครดิต โดยการแสดงข้อมูลที่ไม่เป็นจริงหรือการผิดสัญญาของผู้จำหน่ายสินค้า และความเสียหายที่ผู้ถือบัตรเครดิตได้รับอันเป็นผลมาจากเหตุดังกล่าวด้วย

ในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของเจ้าหนี้ (ผู้ออกบัตรเครดิต) บัญญัติว่าหากเจ้าหนี้ต้องการใช้สิทธิเรียกเก็บเงินก่อนกำหนดเวลาตามข้อตกลง เจ้าหนี้จะต้องแจ้งให้เจ้าหนี้ (ผู้ถือบัตรเครดิต)²³³ และเจ้าหนี้ (ผู้ออกบัตรเครดิต) มีหน้าที่ต้องส่งสำเนาข้อตกลงการให้สินเชื่อและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องพร้อมกับแถลงสถานะของบัญชีและยอดค้างชำระของลูกหนี้ (ผู้ถือบัตรเครดิต) เมื่อลูกหนี้ร้องขอเป็นหนังสือ²³⁴

ในส่วนความรับผิดและข้อยกเว้นความรับผิดของผู้ถือบัตรเครดิตว่า หากบัตรเครดิตใช้โดยผู้ที่ไม่ใช่อำนาจ (Misuse) ลูกหนี้ (ผู้ถือบัตรเครดิต) จะไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีการใช้บริการสินเชื่อโดยไม่ได้เป็นตัวแทนของลูกหนี้ แต่ลูกหนี้ต้องรับผิดในจำนวนเงิน 50 ปอนด์เมื่อมีการใช้บัตรในระหว่างที่บัตรไม่ได้ใช้ในการครอบครองของผู้ที่ได้รับอนุญาตจากลูกหนี้ และ

²³² Section 138 (2)-(5).

²³³ Section 76 Duty to Give notice before taking certain action.

²³⁴ Section 78 Duty to give information to debtor under running-account Credit agreement.

ต้องรับผิดชอบในความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการใช้บัตรเครดิตในครอบครองของผู้ที่ได้รับอนุญาต ยกเว้นถ้า ลูกหนี้ได้แจ้งให้เจ้าหนี้(ผู้ออกบัตร) ทราบแล้วว่าบัตรนั้นสูญหายหรือถูกขโมย²³⁵

ข. ผลของการผิดนัดชำระหนี้ และการบอกเลิกข้อตกลง (Default and Termination)²³⁶ เจ้าหนี้จะต้องส่งหนังสือบอกกล่าวการผิดนัดชำระหนี้(Default Notice) ให้แก่ ลูกหนี้ทราบเป็นเวลาอย่างน้อยเจ็ดวัน²³⁷ ทั้งนี้หนังสือบอกกล่าวนั้นจะต้องระบุข้อความดังนี้²³⁸

- (1) ลักษณะของการผิดสัญญา
- (2) การคำนวณการแก้ไขการผิดสัญญานั้นและกำหนดเวลาที่

ต้องทำการแก้ไข

- (3) จำนวนค่าสินไหมทดแทนและกำหนดเวลาชำระเงิน
- (4) ผลของการไม่ปฏิบัติตามหนังสือบอกกล่าว

หากลูกหนี้ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขในหนังสือบอกกล่าวให้ชำระหนี้แล้ว ถือว่าการผิดนัด ผิดสัญญานั้นมิได้เกิดขึ้น²³⁹ แต่หากมีการผิดนัดชำระหนี้ในบทบัญญัติในมาตรา 93 กำหนดข้อห้าม ไม่ให้เจ้าหนี้เพิ่มอัตราดอกเบี้ย²⁴⁰ ตามปกติลูกหนี้มีสิทธิที่จะชำระหนี้ก่อนกำหนดได้ทุกเวลา²⁴¹ และ เจ้าหนี้มีหน้าที่ต้องจัดเตรียมเอกสารแจ้งขอดหนี้ทั้งหมดแก่ลูกหนี้ ทั้งนี้จะต้องระบุวิธีการคำนวณ ขอดหนี้ให้แก่ลูกหนี้เมื่อมีคำร้องขอ²⁴² ในกรณีที่มีการผิดนัดชำระหนี้ หากเจ้าหนี้ต้องการใช้สิทธิ บอกเลิกข้อตกลง เจ้าหนี้จะต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบเป็นเวลาอย่างน้อย 7 วัน²⁴³ เช่นกัน

(2.2) มาตรการทางอาญา

มาตรการทางอาญาโดยกฎหมายได้กำหนดบทบัญญัติในการลงโทษทางอาญา ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต มีบัญญัติไว้ในกฎหมายอื่นๆ โดยกำหนดโทษทาง อาญาสำหรับความผิดทั่วไป มีรายละเอียดดังนี้

²³⁵ Section 83-84.

²³⁶ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, ยอดฉัตร ตสาริกา, ฉันทพิมพ์ บรรจงจิตต์, เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12

มีนาคม 2550. จาก <http://www.krisdika.go.th>

²³⁷ Section 87 Need for default notice.

²³⁸ Section 88 Content and effect default notice.

²³⁹ Section 89 Compliance with default notice.

²⁴⁰ Section 93 Interest not to be increased on default.

²⁴¹ Section 94 Right to complete payments ahead of time.

²⁴² Section 97 Duty to give information.

²⁴³ Section 98 Duty to give notice of termination (non-default cases).

(2.2.1) บทกำหนดโทษ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 (Prosecution and Punishment of Offences) มาตรา 167 และ Schedule 1 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 ได้กำหนดโทษสำหรับความผิดทางอาญา คือ

ก. ความผิดฐานในการให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ แก่ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นทางการโดยเจตนา หรือประมาทโทษจำคุก 2 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 7)

ข. การดำเนินกิจการที่ต้องขอใบอนุญาตแต่ไม่มีใบอนุญาต โทษมีอัตราจำคุก 2 ปี หรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 39 (1))

ค. การดำเนินกิจการภายใต้ชื่อที่ไม่ได้ระบุไว้ในใบอนุญาต โทษจำคุก 2 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำและปรับ (มาตรา 39 (2))

ง. การไม่ได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อมูลทางทะเบียน โทษจำคุก 2 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ(มาตรา 39 (3))

จ. การโฆษณาอันเป็นเท็จหรือที่ทำให้เข้าใจผิด โทษจำคุก 2 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำและปรับ (มาตรา 46(1))

ฉ. การฝ่าฝืนบทบัญญัติควบคุมการโฆษณาโทษจำคุก 2 ปี หรือทั้งปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 47 (1))

ช. การชักชวนให้ทำข้อตกลงสินเชื่อแบบ Two - party agreement (store Card) นอกสถานที่ทำการโทษจำคุก 1 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 49 (1)) และ มาตรา 49 (2))

ซ. การส่งหนังสือเวียนเสนอข้อตกลงสินเชื่อแก่ผู้เยาว์โทษจำคุก 1 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 50 (1))

ฅ. การใช้บัตรเครดิตที่ไม่ได้ขอ (Unsolicited) โทษจำคุก 2 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 51 (1))

ญ. เจ้าหนี้ไม่จัดส่งสำเนาสินเชื่อและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้แก่ลูกหนี้ โทษระดับ 4 ในตารางมาตรฐาน (มาตรา 74(6))

ฎ. เจ้าหนี้ไม่ส่งสำเนาให้บริการบัตรเครดิตโทษระดับ 4 ในตารางมาตรฐาน (มาตรา 85 (2)) เจ้าหนี้ไม่ส่งรายงานจำนวนยอดหนี้ค้างชำระภายใต้ข้อตกลงสินเชื่อ โทษระดับ 3 ในตารางมาตรฐาน (มาตรา 97 (3))

(2.2.2) กฎหมายอาญาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการทุจริตโดยการใช้บัตรเครดิต

ประเทศอังกฤษมีกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการบังคับควบคุมการทุจริตโดยการใช้บัตรเครดิต 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติลักทรัพย์ ค.ศ. 1968 และ 1978 (Theft Act 1968

1978) และพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบอันเกิดจากการปลอมแปลง ค.ศ. 1981 (Forgery Counterfeiting Act 1981) โดยมีรายละเอียดแยกได้ ดังนี้

ก. พระราชบัญญัติลักทรัพย์ ค.ศ. 1968 และ 1978 (Theft Act 1968 และ 1978) โดยกฎหมายดังกล่าวมีการกำหนดโทษทางอาญาในการใช้บัตรเครดิต ดังนี้

(1) การหลอกลวงเพื่อให้ได้รับทรัพย์สิน²⁴⁴ การกระทำที่เป็นการหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเป็นความผิดทางอาญาทั้งสิ้น คำว่า “หลอกลวง” (Deception) คือ คำพูด หรือการกระทำที่เป็นการกล่าวความเท็จเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมาย รวมถึงเจตนาของบุคคลที่หลอกลวงด้วย

(2) การหลอกลวงเพื่อให้ได้รับบริการ²⁴⁵ การกระทำที่เป็นการหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งบริการคือการแสดงบัตรเครดิตต่อสถานบริการทำให้ผู้ออกบัตรต้องชำระค่าบริการให้แก่สถานบริการ เนื่องจากเข้าใจว่ารับการชำระคืนจากผู้ถือบัตร

(3) การหลอกลวงเพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน²⁴⁶ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์ทางการเงิน รวมถึงการใช้บัตรเครดิตโดยไม่สุจริตเกินวงเงินที่กำหนดไว้ถือเป็นการได้รับผลประโยชน์ทางการเงินโดยการหลอกลวง เช่น ผู้ถือบัตรมีสิทธิใช้บัตรเครดิตซื้อได้ไม่เกินวงเงินที่ผู้ออกบัตรกำหนด แต่ผู้ถือบัตรใช้บัตรเกินวงเงิน หรือใช้บัตรที่ถูกเพิกถอนหรือยกเลิกแล้ว กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นการได้รับผลประโยชน์เป็นทรัพย์สินหรือบริการอันเป็นความผิดอาญา

(4) การหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบในหนี้โดยการหลอกลวง²⁴⁷ การหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบในหนี้โดยการหลอกลวงมี 3 รูปแบบ ได้แก่การหลอกลวงเพื่อให้ได้รับส่วนลดในจำนวนเงินที่ค้างชำระทั้งหมดหรือแต่บางส่วนโดยเจตนาทุจริตเช่นการใช้บัตรปลอมหรือบัตรที่ถูกยกเลิกหรือหมดอายุเพื่อชำระค่าอาหารให้แก่ภัตตาคารหรือการมีเจตนาไม่ชำระเงินตามจำนวนที่ใช้หรือการกระทำโดยทุจริตเพื่อชักจูงให้เจ้าหนี้ขยายกำหนดเวลาในการชำระหนี้หรือยกหนี้ให้ หรือการใช้วิธีการทุจริตที่จะทำให้หลุดพ้นจากภาระในการชำระเงิน

(5) ความผิดที่เกิดจากการรับของโจร²⁴⁸ การรับของโจร คือการครอบครองสิ่งของใดๆ โดยรู้อยู่แล้ว หรือเชื่อว่าเป็นของที่ถูกขโมยการครอบครองบัตรที่ถูกขโมยจึงมีความผิดอาญา

²⁴⁴ Theft Act 1968, Section 15 (1)(4).

²⁴⁵ Theft Act 1978, Section 1 (1).

²⁴⁶ Theft Act 1968, Section 16.

²⁴⁷ Theft Act 1978, Section 2.

²⁴⁸ Theft Act 1968, Section 22 (1).

(6) การครอบครองบัตรเครดิตที่ผิดกฎหมาย²⁴⁹ ได้แก่ การครอบครองบัตรเครดิตปลอมหรือบัตรเครดิตที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือปลอมแปลง โดยผู้ครอบครองมีเจตนาที่จะนำบัตรเครดิตไปใช้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ข. พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการปลอมแปลง ค.ศ. 1981 (Forgery and Counterfeiting Act 1981)

(1) การปลอมบัตรเครดิต หรือ Sales Slip²⁵⁰ การปลอมบัตรเครดิตมี 2 ประเภท การทำบัตรเครดิตปลอมและการนำบัตรเครดิตของบุคคลอื่นโดยยังมีได้ลงสายชื่อไปใช้ประโยชน์เพื่อทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดว่าบัตรเครดิตเป็นบัตรของผู้หาลอกวงนั้น โดยมีเจตนาที่จะใช้บัตรในฐานะเจ้าของบัตรและมีเจตนาชักจูงให้บุคคลที่ตามยอมรับบัตรปลอมนั้นว่าเป็นบัตรที่แท้จริง สำหรับกรณีของ Sales Slip²⁵¹ จะเป็นเอกสารปลอมก็ต่อเมื่อมีการปลอมลายมือชื่อเจ้าของบัตรที่แท้จริง และเป็นความผิดแม้ผู้ปลอมจะไม่ได้ใช้ Sale Slip ปลอมนั้น

(2) การครอบครอง²⁵² ทำหรือมีอุปกรณ์ในการทำบัตรเครดิตปลอมผู้ครอบครองบัตรเครดิตปลอมได้รู้และมีเจตนาใช้บัตร เพื่อชักจูงให้บุคคลอื่นเข้าใจและยอมรับว่าเป็นบัตรที่แท้จริงเป็นความผิดทางอาญา เครื่องมือที่ใช้ในการทำบัตรปลอม รวมถึง เครื่องถ่ายเอกสารที่สามารถใช้พิมพ์บัตรให้เหมือนของจริง และเครื่องซิลค์สกรีน (Silk screen) ที่ใช้ในการทำแบบพิมพ์โดยมีหลายสี

(2.3) มาตรการทางปกครอง

มาตรการทางปกครองในการควบคุมธุรกิจบัตรเครดิต ประกอบด้วยเงื่อนไขการออกใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งจะควบคุมการดำเนินกิจการเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคมากที่สุด บทบัญญัติส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ.1974 ส่วนหน่วยงานของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบในการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายได้แก่สำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม (Office of Fair Trading) และองค์กรอื่นๆ อย่างเช่นผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต ซึ่งเป็นสถาบันการเงินก็ต้องอยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานควบคุมกิจการการเงิน (Financial Services Authority) มาตรการทางปกครองในการควบคุมแบ่งลักษณะการควบคุมได้ ดังนี้

²⁴⁹ Theft Act 1968, Section 25.

²⁵⁰ The Forgery and Counterfeiting Act 1981, 1.

²⁵¹ Sale slip คือเอกสารหลักฐานที่แสดงถึงการใช้บัตร โดยร้านค้าผู้รับบัตรสามารถนำ Sale slip ไปรับชำระเงินจากผู้ถือบัตร.

²⁵² The Forgery and Counterfeiting Act 1981, Section 5.

(2.3.1) การขอใบอนุญาตประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ (Licensing) มีหลักว่า ผู้ที่จะประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม (Director of Fair Trading)²⁵³ นอกจากนี้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 ได้ให้อำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการฯ ในการพิจารณาคำร้องขอใบอนุญาต²⁵⁴ การพิจารณาต่ออายุใบอนุญาต²⁵⁵ การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขใบอนุญาต²⁵⁶ การสั่งระงับใบอนุญาตและเพิกถอนใบอนุญาต²⁵⁷ ตลอดจนการจัดเก็บทะเบียนผู้ประกอบการ²⁵⁸ และมีบทบัญญัติข้อห้ามรวมทั้งผลในทางแพ่ง ส่วนการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนเงื่อนไขได้แก่ การห้ามประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคโดยไม่ได้รับใบอนุญาต การห้ามประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อภายใต้ชื่อที่ต่างไปจากที่ระบุในใบอนุญาตที่ได้รับ²⁵⁹ และผู้ประกอบการให้สินเชื่อที่ไม่ได้รับใบอนุญาตไม่สามารถบังคับการให้เป็นไปตามข้อตกลงการให้สินเชื่อที่ทำกับลูกหนี้ได้²⁶⁰

(2.3.2) การแสวงหาลูกค้า (seeking business) ในการแสวงหาลูกค้านั้น สามารถพิจารณาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง 3 ประการ ได้แก่ การโฆษณา (Advertising) การชักชวน (Canvassing) และการแสดงข้อมูล (Quotation) โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

ก. การโฆษณา ตามมาตรา 43 ถึงมาตรา 47 ใช้บังคับกับการโฆษณาที่ได้กระทำเพื่อเป็นการส่งเสริมธุรกิจของตนว่ามีความสมัครใจที่จะให้สินเชื่อ แต่ไม่มีผลใช้บังคับที่ได้โฆษณาว่าจะจำหน่ายสินเชื่อต้องมากกว่า 25,000 ปอนด์²⁶¹ หรือให้สินเชื่อเฉพาะแก่นิติบุคคลเท่านั้น ดังนั้นการโฆษณาบริการบัตรเครดิตทั่วไป โดยไม่มีการระบุจำนวนเงินสินเชื่อขั้นต่ำ ส่วนมากเป็นการให้บริการแก่บุคคลธรรมดาทั่วไป จึงอยู่ภายใต้การควบคุมของบทบัญญัติในส่วนนี้

พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจในการออกกฎระเบียบ (Regulation) เพื่อกำหนดรูปแบบ สารของโฆษณา โดยกฎหมายที่ใช้บังคับใน

²⁵³ Section 21 (1) Subject to this Section, a license is required to consumer Credit business or consumer hire business.

²⁵⁴ Section 25 Licensee to be a fit person; Section 27 Determination of applications.

²⁵⁵ Section 29 Renewal.

²⁵⁶ Section 30 Variation by request; Section 31 Compulsory Variation.

²⁵⁷ Section 32 Suspension and revocation.

²⁵⁸ Section 35 The register.

²⁵⁹ Section 39 Offences against Part III.

²⁶⁰ Section 40 Enforcement of agreements made by unlicensed trader.

²⁶¹ Section 43 Advertisements to which Part IV applies.

ปัจจุบันคือ Consumer Credit (Advertisement) Regulations 1989²⁶² ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับรูปแบบเนื้อหาการโฆษณาสินเชื่อ²⁶³ อัตราดอกเบี้ย²⁶⁴ ความชัดเจนของข้อความในโฆษณา²⁶⁵

ข. การชักชวน หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งบุคคลใดทำการชักชวนด้วยวาจานอกสถานที่ทำการของตนเพื่อให้ผู้อื่นทำข้อตกลงเป็นลูกหนี้²⁶⁶ และยังมีข้อห้ามมิให้ส่งเอกสารชักชวนให้ผู้เยาว์รับสินเชื่อ²⁶⁷ และมีห้ามอบบัตรเครดิตบุคคลที่ไม่ได้ขอ ทั้งนี้ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในข้อตกลงการให้บริการบัตรเครดิต สำหรับการใช้จ่ายบัตรเครดิตซึ่งลูกหนี้ผู้นั้นไม่ได้ขอรับ ซึ่ง“ การขอรับ” หมายถึง การลงลายมือชื่อบนบัตรเครดิต การลงลายมือชื่อในใบรับ หรือการใช้จ่ายบัตรเครดิต

ค. การแสดงข้อมูล (Quotations) การควบคุมในการแสดงข้อมูลส่วนนี้เป็นไปตามบทบัญญัติใน Consumer Credit (Quotations) Regulations 1989²⁶⁸ กำหนดให้เอกสารจะต้องแสดงข้อมูลในการให้สินเชื่อต้องมีเนื้อหาอย่างน้อยที่ระบุใน Schedule 1 รายชื่อและที่อยู่ของผู้ประกอบการ อัตราดอกเบี้ยร้อยละต่อปี (APR) จำนวนของสินเชื่อ (Amount of Credit) วงเงินสินเชื่อ (Credit Limit) จำนวนครั้ง (Number) ปริมาณที่ต้องชำระคืน (Amount of Repayment) ในแต่ละครั้ง และค่าใช้จ่ายอื่นๆที่ต้องชำระภายในกำหนดตามสัญญา

(2.3.3) การทำข้อตกลงการให้สินเชื่อ (Entry into Credit Agreement) ในการทำข้อตกลงการให้สินเชื่อสามารถแบ่งพิจารณาออกเป็น 2 ขั้นตอน คือขั้นตอนการเจรจาก่อนการทำข้อตกลง (Preliminary Matters) และขั้นตอนการทำข้อตกลง (Making The Agreement) ซึ่งแยกพิจารณาได้ ดังนี้

ก. ขั้นตอนการเจรจาก่อนการทำข้อตกลง บัญญัติในมาตรา 55 ถึงมาตรา 57 สรุปได้ดังนี้ รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎเกณฑ์ เพื่อที่จะกำหนดลักษณะของข้อมูลที่ต้องเปิดเผยให้ลูกหนี้ทราบการทำข้อตกลง²⁶⁹ และมาตรา 56 ให้ถือว่าผู้จำหน่ายสินค้า (Supplier) เป็นตัวแทนของเจ้าหนี้ในระหว่างการเจรจาทำข้อตกลงสินเชื่อแบบ Three-party Agreement ดังนั้นผู้จำหน่ายสินค้าที่จะถือว่าเป็นตัวแทนของผู้ออกบัตรได้ เฉพาะในกรณีที่ผู้ถือบัตรเครดิตได้ใช้บัตร

²⁶² Section 44 Form and content of advertisements.

²⁶³ Reg. 2 (1).

²⁶⁴ Reg. 1 (20 และ reg. 2 (5)).

²⁶⁵ Reg. 2 (6).

²⁶⁶ Section 48 Definition of canvassing off premises (regulated agreements).

²⁶⁷ Section 50 Circulars to minors.

²⁶⁸ Section 52 Quotations.

²⁶⁹ Section 55 Disclosure of information.

เครดิตชำระค่าสินค้าดังกล่าว โดยข้อตกลงที่กระทำโดยตัวแทนของลูกหนี้ หรือข้อตกลงที่มีเงื่อนไข ลักษณะจำกัดความรับผิดชอบของตัวแทนเจ้าหนี้จึงตกเป็นโมฆะ²⁷⁰ และกรณีข้อตกลงที่ผู้กู้มีบุคคลใด บุคคลหนึ่งให้เป็นลูกหนี้ในการให้สินเชื่อที่จะทำในอนาคตนั้น มีผลตกเป็นโมฆะ²⁷¹ ทั้งตามมาตรา 57 ยังให้แต่ละฝ่ายสามารถถอนตัวออกจากภาระโดยแจ้งให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบได้ทุกเวลา²⁷²

ข. ขั้นตอนการทำข้อตกลง (มาตรา 60 ถึงมาตรา 64) สามารถสรุปได้ คือ กฎหมายได้ให้อำนาจรัฐมนตรีในการออกกฎเกณฑ์ เพื่อที่จะกำหนดรูปแบบข้อตกลงการให้สินเชื่อ ปัจจุบันกฎหมายที่ออกกฎเกณฑ์นี้ ได้แก่ The Consumer Credit (Agreements) Regulations 1983 , Si 1983/1553 ซึ่งกฎหมายได้กำหนดรูปแบบ (Form) เนื้อหา (Content) ความชัดเจน (legibility) และลายมือชื่อ (Signature) ส่วนข้อตกลงการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภคสามารถแบ่งเนื้อหา ในข้อตกลงตามกฎหมายออกเป็น 5 ประการสำคัญ ได้แก่ 1.ชื่อของข้อตกลงที่อธิบายลักษณะของ ข้อตกลง 2. ชื่อและที่อยู่ของคู่สัญญา 3. เงื่อนไขทางการเงิน 4. ข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับเงื่อนไขในข้อตกลง และ 5. บทบัญญัติเพื่อคุ้มครองลูกหนี้²⁷³

ทั้งนี้ลูกหนี้ต้องได้รับสำเนาข้อตกลง และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้องทั้งหมดก่อนการลงนาม ในข้อตกลงการให้สินเชื่อ²⁷⁴ ในกรณีที่ข้อตกลงสามารถเลิกได้ (Cancelable Agreement) ลูกหนี้ต้อง ได้รับแจ้งถึงวิธีการยกเลิกข้อตกลงดังกล่าว²⁷⁵ กรณีที่ข้อตกลงไม่ได้ทำขึ้นอย่างถูกต้องตามบท บัญญัติของกฎหมายนี้ ไม่อาจใช้บังคับกับลูกหนี้ได้ เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น²⁷⁶

(2.4) มาตรการคุ้มครองข้อมูลเครดิต²⁷⁷

กฎหมายอังกฤษได้กำหนดมาตรการการคุ้มครองข้อมูลเครดิตไว้ใน พระราช บัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ค.ศ. 1998 (Data Protection Act 1998) เป็นกฎหมายซึ่งมีผล บังคับใช้ครอบคลุมถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถือบัตรเครดิต ข้อมูลดังกล่าวประกอบ

²⁷⁰ Secti9n 56 Antecedent negotiations

²⁷¹ Section 59 Agreement to enter future agreement void

²⁷² Section 57 Withdrawal from prospective agreements

²⁷³ Section 60 Form and content of agreements

²⁷⁴ Section 62 Duty to supply copy of unexecuted agreement; Section 63 Duty to supply copy executed agreement.

²⁷⁵ Section 64 Duty to give notice of cancelable rights

²⁷⁶ Section 65 Consequences of improper execution

²⁷⁷ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, ยอดฉัตร ตสาริกา, ฉันทพิมพ์ บรรจงจิตต์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12

ด้วย ชื่อ ที่อยู่ ประวัติการชำระหนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะทางการเงิน และข้อมูลอื่นๆ เกี่ยวกับผู้ถือบัตรเครดิต โดยที่ ผู้ประกอบการใดที่ได้ทำการรวบรวมหรือจัดเก็บข้อมูลดังกล่าว มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด ได้แก่

- (1) การใช้ข้อมูลต้องมีความเป็นธรรมต้องเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย
- (2) การรวบรวมข้อมูลต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์เฉพาะ ไม่ขัดต่อกฎหมาย
- (3) ต้องไม่รวบรวมข้อมูลเกินกว่าความจำเป็น
- (4) ต้องปรับปรุงข้อมูลให้ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ
- (5) ต้องไม่เก็บข้อมูลให้นานเกินกว่าความจำเป็น
- (6) เจ้าของข้อมูล (ผู้ถือบัตร) มีสิทธิตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตน
- (7) ผู้ประกอบการที่ใช้ข้อมูลอย่างไม่ถูกต้องจะถูกกลงโทษ
- (8) ต้องไม่ส่งข้อมูลส่วนบุคคล ออกนอกสหภาพยุโรปเว้นแต่ประเทศนั้นจะมี

มาตรการคุ้มครองผู้บริโภคที่พอเพียง

3) หน่วยงานที่ควบคุมกำกับ²⁷⁸

หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นกฎหมายควบคุมธุรกิจสินเชื่อ แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

ก. กฎหมายเฉพาะ ประกอบด้วยพระราชบัญญัติการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 (Consumer Credit Act 1974) และข้อบังคับธนาคาร (Banking Code)

ข. กฎหมายทั่วไป ประกอบด้วยกฎหมายควบคุมสถาบันการเงิน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายสัญญา กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการทุจริตโดยการใช้บัตรเครดิต พระราชบัญญัติว่าด้วยตลาดการเงินและบริการทางการเงิน ค.ศ. 2000 (Financial Services and Markets Act 2000)

โดยที่กฎหมายดังกล่าวบัญญัติให้จัดตั้งองค์กร เพื่อทำหน้าที่ควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อเป็นการทั่วไป มีใช้องค์กรควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตโดยตรงแต่อย่างใด แต่เนื่องจากการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเป็นการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อรูปแบบหนึ่ง ดังนั้นจึงต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กรดังกล่าว องค์กรทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่ออาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- (1) องค์กรควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ และ
- (2) องค์กรในเชิงลงโทษ

²⁷⁸ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, ยศกนักร คสาธิตา, ฉันทพิมพ์ บรรจงจิตต์, แหล่งเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก <http://www.krisdika.go.th>

(3.1) องค์กรควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ

ประกอบด้วย 2 หน่วยงาน ได้แก่สำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม (Office of Fair Trading) และสำนักงานควบคุมกิจการการเงิน (Financial Services Authority)

(3.1.1) สำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม (Office of Fair Trading หรือ OFT) เป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติการประกอบการค้าอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1973 (Fair Trading Act 1973)²⁷⁹ โดยมีผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม (Director General of Fair Trading) เป็นหัวหน้าสำนักงานฯ สำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม มีหน้าที่ควบคุมองค์กรธุรกิจให้ทำการแข่งขันกันอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม พร้อมทั้งส่งเสริมและคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภค ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 (Consumer Credit Act 1974)

โดยพระราชบัญญัติการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 บัญญัติให้ผู้ประกอบการที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค (Consumer Credit Business) กิจการเกี่ยวกับการให้เช่าแก่ผู้บริโภค (Consumer Hire Business)²⁸⁰ และบริการเสริมอื่น ๆ (Ancillary Credit Business)²⁸¹ จะต้องขอรับใบอนุญาตการประกอบกิจการจากผู้อำนวยการสำนักงานฯ เสียก่อน จึงจะประกอบกิจการได้ สำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม มีหน้าที่หลักได้แก่การออกใบอนุญาต การต่ออายุ การระงับ การเปลี่ยนแปลงใบอนุญาต และการเพิกถอนใบอนุญาต ดังนี้

(3.1.1.1) การออกใบอนุญาต

เมื่อผู้ประกอบการได้ยื่นขอใบอนุญาต ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม (Director General of Fair Trading) จะเป็นผู้พิจารณาคำขอ และคุณสมบัติของผู้ขอว่าตรงตามกิจกรรมของใบอนุญาตที่ได้ยื่นคำขอหรือไม่ ซึ่งใบอนุญาตการประกอบธุรกิจมีอยู่ 2 ประเภท²⁸² คือ

ก. ใบอนุญาตแบบมาตรฐาน (Standard Licences) เป็นใบอนุญาตออกให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง รวมถึงนิติบุคคลเพื่อให้สามารถประกอบธุรกิจตามที่ระบุไว้ ใบอนุญาตมีอายุ 10 ปี ซึ่งการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ และธุรกิจบัตรเครดิตต้องได้รับใบอนุญาตประเภทนี้

ข. ใบอนุญาตแบบกลุ่ม (Group Licences) เป็นใบอนุญาตที่ออกให้แก่กลุ่มบุคคล ที่ดำเนินกิจการด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น สภานายความ หากใบอนุญาตแบบ

²⁷⁹ Fair Trading Act 1973, Section 1.

²⁸⁰ CCA 1974 S. 21.

²⁸¹ CCA 1974 S. 147.

²⁸² CCA 1974 S. 22.

กลุ่มไม่ครอบคลุมถึงกิจกรรมทางธุรกิจบางประเภท ก็สามารถขอใบอนุญาตแบบมาตรฐานได้ ทั้งนี้ ใบอนุญาตแบบกลุ่มไม่มีกำหนดเวลาหมดอายุ

(3.1.1.2) การเปลี่ยนแปลง การระงับ และการเพิกถอนใบอนุญาต

ผู้ประกอบการเมื่อได้รับใบอนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานฯ แล้วมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค (Consumer Law) โดยเฉพาะพระราชบัญญัติการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 (Consumer Credit Act 1974)²⁸³ ซึ่งมีหน้าที่แจ้งให้ผู้อำนวยการสำนักงานฯ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงใดๆ ขององค์กรหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงใบอนุญาตให้ถูกต้อง กรณีที่มีการเพิกถอนใบอนุญาตให้ถือว่าใบอนุญาตนั้นมีผลสิ้นสุดลงถ้าผู้ประกอบการธุรกิจต้องการขอใบอนุญาตใหม่ ผู้ประกอบการธุรกิจนั้นจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของการขอใบอนุญาต

(3.1.1.3) การประกอบกิจการโดยไม่ได้รับใบอนุญาต

ผู้ใดประกอบกิจการที่ต้องขอใบอนุญาตแต่ไม่มีใบอนุญาต ถือว่าเป็นความผิด²⁸⁴ ต้องรับโทษตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974²⁸⁵ ถ้าผู้บริโภคประพฤติดุสิตัญญาผู้ประกอบการ ไม่อาจใช้บทลงโทษตามข้อสัญญาดังกล่าวบังคับแก่ผู้บริโภคได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งจากผู้อำนวยการสำนักงานฯ ในการชลอหรือระงับลงโทษ²⁸⁶

(3.1.2) สำนักงานควบคุมกิจการการเงิน (The Financial Services Authority)

สำนักงานควบคุมกิจการการเงิน (The Financial Services Authority) หรือ FSA นั้น เป็นองค์กรอิสระจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการให้บริการทางการเงิน ค.ศ.1986 (Financial Services Act 1986) ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตซึ่งเป็นสินเชื่อรูปแบบหนึ่งของธนาคาร และสถาบันการเงิน คังนั้นสถาบันการเงินที่ให้บริการบัตรเครดิต จะต้องตกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานควบคุมกิจการการเงิน (Financial Services Authority) ด้วย โดยพระราชบัญญัติว่าด้วยตลาดการเงินและบริการทางการเงิน ค.ศ. 2000 (The Financial Services and Markets Act 2000) มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของตลาด เป็นที่รับทราบของสาธารณะ (Public Awareness) การให้คุ้มครองแก่ผู้บริโภค และการลดปัญหาอาชญากรรมทางการเงิน²⁸⁷ นอกจากนั้น

²⁸³ CCA 1974 S. 25.

²⁸⁴ CCA 1974 S. 39 (1).

²⁸⁵ CCA 1974 S. 167.

²⁸⁶ CCA 1974 S. 40 (1).

²⁸⁷ Financial Services and Markets Act 2000, Part I. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2550. From http://www.opsi.gov.uk/acts/acts_2000/00008--b.htm#4.

ยังกำหนดอำนาจหน้าที่เฉพาะของสำนักงานควบคุมกิจการการเงิน²⁸⁸ โดยให้มีอำนาจในการสืบสวน สอบสวน การบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ประกอบการที่กระทำการขัดต่อกฎหมาย หรือต่อเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติว่าด้วยตลาดการเงิน และบริการทางการเงิน ค.ศ. 2000 รวมถึงการดำเนินคดีอาญา การดำเนินการใดๆต่อผู้เกี่ยวข้องได้

ในการประกอบธุรกิจที่ไม่มีใบอนุญาตกฎหมายดังกล่าว ยังได้ให้อำนาจสำนักงานควบคุมกิจการการเงินในการออกใบอนุญาต การเพิกถอนอำนาจของผู้ประกอบกิจการทางการเงิน การลงโทษผู้ประกอบการ การขอให้มีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา ดำเนินการทางกฎหมายในความผิดต่างๆ และเรียกเงินค่าเสียหายคืนให้แก่ผู้บริโภคได้ด้วย นอกจากนี้แล้ว FSA ยังมีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการเกี่ยวกับการเงินอื่น เช่นการให้กู้ยืมแก่ลูกหนี้ที่มีคุณสมบัติรองลงไปมาปล่อยกู้ (Subprime Lending)²⁸⁹ โดยจะทำการคอยกำกับตรวจสอบการประกอบกิจการธุรกรรมการให้สินเชื่อ รวมทั้งการรับเรื่องร้องเรียนจากผู้บริโภคอีกด้วย

(3.2) องค์กรในเชิงสิงไทย

เมื่อผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ (รวมผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต) ผู้บริโภคอาจนำเรื่องสู่ศาลได้ แต่มีอีกทางเลือกหนึ่งคือการนำข้อพิพาทเข้าสู่การพิจารณาขององค์กรนอกศาล โดยเป็นกระบวนการพิจารณาที่รวดเร็วและประหยัดค่าใช้จ่ายกว่าการนำคดีขึ้นสู่ศาล องค์กรนี้ได้แก่สำนักงานกำกับดูแลกิจการทางการเงิน (Financial Ombudsman Services หรือ FOS) และคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคาร (Banking Code Standard Board หรือ BCSB) มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(3.2.1) สำนักงานกำกับดูแลกิจการทางการเงิน²⁹⁰

เป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐสภา ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยตลาดการเงินและบริการทางการเงิน ค.ศ. 2000 (Financial Services and Markets Act 2000) ทำหน้าที่ช่วยเหลือบุคคลที่มีความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการทางการเงินกับลูกค้านิติบุคคล และควบคุมดูแลผู้ประกอบการที่มีได้เป็นสมาชิก แต่สมัครใจเข้าอยู่ภายใต้กำกับของสำนักงานกำกับดูแลกิจการ

²⁸⁸ Financial Services and Markets Act 2000. Part 1. Section 2.

²⁸⁹ Subprime Lending เป็นการให้สินเชื่อการกู้ยืมอย่างหนึ่งแก่ลูกค้าที่มีคุณสมบัติรองลงไปจากลูกค้าชั้นดี เป็นสินเชื่อที่ได้รับความนิยมมากในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งการให้กู้มี 2 ประเภท คือ แบบ Subprimr Mortgages และ แบบ Subprimr Credit Cards โดยจะคิดอัตราดอกเบี้ยสูง ประมาณ 9.9 % ถึง 24% ต่อปี. สืบค้นจาก http://en.wikipedia.org/wiki/Subprime_lending , เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2550.

²⁹⁰ Financial-ombudsman. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2550. From <http://www.financial-ombudsman.Org.uk>.

การทางการเงินให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือกรณีท่อนุมัติโดยสำนักงานควบคุมกิจการการเงิน (Financial Services Authority) ดังนี้²⁹¹

(3.2.1.1) อำนาจหน้าที่ขององค์กร

สำนักงานฯ (FOS) มีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยข้อพิพาท ระหว่าง ผู้บริโภคกับองค์กรทางการเงินที่เป็นสมาชิกของสำนักงานควบคุมกิจการการเงิน หรือมิได้เป็น สมาชิกแต่ยอมอยู่ภายใต้อำนาจของสำนักงานกำกับดูแลกิจการทางการเงิน โดยที่จะพิจารณาเป็น กรณีๆ ไป ซึ่งการประกอบกิจการให้บริการบัตรเครดิตเป็นการให้สินเชื่อรูปแบบหนึ่งที่ธนาคารและ สถาบันการเงินส่วนใหญ่จะให้บริการ จึงต้องอยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กรนี้ด้วย นอกจากนี้ สำนักงานฯยังทำหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อพิพาทหรือทำการประนีประนอม หากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่าย หนึ่งไม่ยอมรับคำวินิจฉัยของสำนักงานฯ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานฯ ซึ่งปกติได้แก่ผู้วินิจฉัยชี้ขาด (Adjudicator) จะทำหน้าที่สืบสวนสอบสวนคำร้องทุกข์ และพิจารณาทบทวนใหม่อีกครั้งหนึ่ง

หากผู้ประกอบการหรือผู้บริโภคไม่ยอมรับความเห็นของผู้วินิจฉัยชี้ขาดอีก คำร้องทุกข์ จะถูกเสนอไปยังผู้ตรวจการ (Ombudsman) เพื่อการวินิจฉัยครั้งสุดท้าย (Final Decision) หากผู้ บริโภคยอมรับ คำวินิจฉัยครั้งสุดท้าย ผู้ประกอบการจะถูกผูกพันคำวินิจฉัยนั้น แต่ถ้าผู้บริโภคไม่ ยอมรับตามคำวินิจฉัยและต้องการให้การทางศาล ผู้บริโภคก็ยังสามารถฟ้องต่อศาลได้

(3.2.1.2) ผลบังคับของคำวินิจฉัยของผู้ตรวจการ

ในกรณีหากผู้บริโภคยอมรับคำวินิจฉัยครั้งสุดท้าย (Final Decision) ของผู้ตรวจการแล้ว ผู้ประกอบการจะต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยนั้น หากผู้ประกอบการไม่ ปฏิบัติตามผู้บริโภคสามารถฟ้องขอต่อศาลขอให้ศาลบังคับตามคำวินิจฉัยได้

นอกจากนี้ผู้ประกอบการยังจะต้องปฏิบัติตามความเห็นของสำนักงานฯที่ผู้ประกอบการ ได้ยอมรับในขั้นตอนต่าง ๆ ก่อนการทำคำวินิจฉัยในขั้นสุดท้ายของผู้ตรวจการด้วย เช่นในระหว่าง ขั้นตอนการประนีประนอม หรือตามความเห็นของผู้วินิจฉัยชี้ขาด

(3.2.2) คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคาร

เป็นองค์กรอิสระจัดตั้งขึ้นตามข้อบังคับธนาคาร (Banking Code) ทำ หน้าที่ควบคุมดูแลมาตรฐานการ และสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกให้ปฏิบัติตามข้อบังคับธนาคาร มี อำนาจหน้าที่ดังนี้

(3.2.2.1) อำนาจหน้าที่ขององค์กร มีดังนี้

²⁹¹ สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ์, ยศดัตตาร ติสาริกา, ฉันทพิมพ์ บรรจงจิตต์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=105&id=13&type=2

ก. ควบคุมดูแลสมาชิกเพื่อให้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่ระบุไว้ในข้อบังคับธนาคาร โดยการตรวจสอบการปฏิบัติตามข้อบังคับ (Compliance Inspection) และลงโทษสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับธนาคาร ในการขอจดทะเบียนเป็นสมาชิกตามข้อบังคับธนาคาร²⁹²

ผู้จดทะเบียนจะต้องขอมว่าจะปฏิบัติตามข้อบังคับธนาคาร และลงนามในรายงานการปฏิบัติการประจำปี (Annual Statement of Compliance) ตามแบบคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคารกำหนด เพื่อยืนยันว่าผู้จดทะเบียนขอมที่จะปฏิบัติตามข้อบังคับธนาคาร (Banking Code) และยินยอมที่จะผูกพันตามเงื่อนไขของกฎบังคับเกี่ยวกับธนาคาร (Banking Code Rules)²⁹³

ข. ให้คำปรึกษาแก่สมาชิกในการตีความธนาคาร

ค. แจ้งข่าวสารให้ผู้บริโภคทราบถึงสถานภาพหน้าที่ของสมาชิก

ง. ปรับปรุงข้อบังคับธนาคารให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ ความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับทิศทางการดำเนินธุรกิจในปัจจุบัน

ทั้งนี้คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคาร ไม่มีหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทเพื่อเรียกค่าเสียหายจากผู้ประกอบการ เนื่องจากเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานกำกับดูแลกิจการทางการเงิน คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคารจะไม่เข้าไปแทรกแซงในข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคกับสถาบันการเงิน แต่อาจจะเข้าร่วมฟังการพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทกรณีที่มีการกระทำฝ่าฝืนข้อบังคับธนาคาร และมีการนำเอาข้อบังคับธนาคารไปใช้พิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาท

(3.2.2.2) ผลบังคับของคำตัดสิน

กรณีคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคาร พิจารณาเห็นว่าสมาชิกได้กระทำการฝ่าฝืนข้อบังคับธนาคารจริง คณะกรรมการควบคุมฯ จะพิจารณาคำตัดสินว่าควรลงโทษผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนนั้นอย่างไร หากผู้ประกอบการไม่พอใจในคำตัดสินสามารถร้องขอให้มีการทบทวนคำวินิจฉัยใหม่ต่อคณะกรรมการทบทวน (Review Committee) ซึ่งคณะกรรมการทบทวนประกอบด้วยสมาชิก 3 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน 2 คน (คัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน 10 คน) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมาย 1 คน (คัดเลือกจากที่ปรึกษากฎหมาย (Solicitor) ทนายความ (Barrister) ที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป 5 คน) ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยผู้บริหารของคณะกรรมการฯ (Board)²⁹⁴ คณะกรรมการทบทวนจะทบทวนคำวินิจฉัยของคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคารได้ เมื่อมีลักษณะของการร้องขอ 2 ลักษณะ คือ

²⁹² Banking Code Rules, Clause 2.

²⁹³ Banking Code Rules, Clause 4.

²⁹⁴ "Board" means the board of director of the BCSB established under its Memorandum and Articles of Association.

ก. เมื่อผู้บริหารของคณะกรรมการ ฯ พบว่าผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน ไม่มี หรือขาดคุณสมบัติในการจดทะเบียน

ข. สมาชิกกระทำการฝ่าฝืนและควรถูกลงโทษ

ผู้บริหารของคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคาร อาจจะให้กรรมการฯ แจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคาร เป็นหนังสือถึงผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนหรือสมาชิกแล้วแต่กรณี หากผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนหรือสมาชิกไม่พอใจในคำวินิจฉัยต้องร้องขอให้มีการพิจารณาทบทวนใหม่ต่อคณะกรรมการทบทวน โดยคำตัดสินของคณะกรรมการทบทวน ถือเป็นที่สุดและมีผลบังคับ เว้นแต่จะมีการฟ้องร้องต่อศาลต่อไป²⁹⁵

(3.2.2.3) มาตรการลงโทษ²⁹⁶

เมื่อมีการกระทำการที่ฝ่าฝืน ผู้บริหารของคณะกรรมการ ฯ สามารถที่จะกำหนดโทษ โดยจะประกาศรายชื่อผู้กระทำการฝ่าฝืนและรายละเอียดของการกระทำการฝ่าฝืนของสมาชิก ลงในรายงานประจำปีของคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคาร กำหนดแนวทางในการดำเนินการในอนาคต และแนะนำการเยียวยาการดำเนินการที่ผ่านมาในอดีต โดยการออกหนังสือเตือนการยกเลิกหรือระงับทะเบียนสมาชิก ประกาศความผิดและโทษที่จะลงแก่สมาชิกในสื่อแขนงต่างๆ การพิจารณามาตรการการลงโทษของผู้บริหารของคณะกรรมการฯ ให้พิจารณาถึงความรุนแรงและความถี่ของการกระทำการฝ่าฝืน จำนวนการร้องทุกข์เรื่องการละเมิดของสมาชิก ผลกระทบในการฝ่าฝืนต่อความเชื่อมั่นต่อข้อบังคับธนาคาร สัดส่วนของการร่วมมือกัน ในระหว่างคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคาร กับสมาชิกในการตรวจสอบ และแก้ไขการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืน การเทียบเคียงกับคดีในทำนองเดียวกันกับเรื่องที่มีการฝ่าฝืน

3.3.2.3 ประเทศฝรั่งเศส²⁹⁷

ในฝรั่งเศสจะใช้คำเรียกบัตรเครดิตปะปนกันไประหว่าง “บัตรเครดิต” (Carte de Crédit) กับ “บัตรจ่ายเงิน” (Carte de Paiement) ในทางกฎหมาย รัฐกฤษฎีกา ลงวันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ. 1935 ได้กล่าวถึงบัตรธนาคาร 2 ประเภทคือ

(1) บัตรจ่ายเงิน (Carte de Paiement) และ

²⁹⁵ Banking Code Rules, Section 8.

²⁹⁶ Compliance Policy, Clause 3 Sanction

²⁹⁷ ตรีทศ นิโครธางกูร , วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์. (2550).การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศฝรั่งเศส. สำนักคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2 .

(2) บัตรถอนเงิน (Carte de Retrait)

ต่อมารัฐกฤษฎีกาดังกล่าวได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้ง จนประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน (Code Monétaire et Financier) ซึ่งใช้บังคับปัจจุบันได้บัญญัติถึงบัตร 2 ประเภทนี้ไว้ในมาตรา L 132-1 โดยบัญญัติว่า “บัตรจ่ายเงิน” หมายความว่า บัตรทุกชนิดซึ่งผู้ถือบัตรสามารถใช้ถอนหรือใช้โอนเงินได้ และเป็นบัตรที่ออกโดยสถาบันการเงินหรือโดยสถาบันหรือหน่วยงานตามที่กำหนดไว้ในมาตรา L518-1” และ “บัตรถอนเงิน” หมายความว่า บัตรทุกชนิดซึ่งผู้ถือบัตรสามารถใช้ถอนเงินได้แต่เพียงอย่างเดียว และเป็นบัตรที่ออกโดยสถาบันการเงิน โดยสถาบันหรือหน่วยงานตามที่กำหนดไว้ในมาตรา L518-1”²⁹⁸

บัตรทั้ง 2 ชนิดมีความแตกต่างกัน คือ บัตรถอนเงินใช้ในการถอนเงินเท่านั้นแต่บัตรจ่ายเงินนั้นนอกจากจะใช้ในการถอนเงินจากเครื่องถอนเงินอัตโนมัติของธนาคาร หรือของเครือข่ายแล้ว ยังสามารถใช้ในการชำระค่าสินค้าและบริการแก่ร้านค้าที่ได้ทำสัญญากับธนาคาร หรือเครือข่ายได้อีกด้วย บัตรทั้ง 2 ประเภทอาจเป็นบัตรเครดิตโดยแท้ คือใช้สำหรับถอนเงินหรือชำระค่าสินค้าและบริการโดยผู้ถือบัตรมิได้มีเงินอยู่ในบัญชี และประเภทบัตรเดบิต เป็นบัตรที่ผู้ถือบัตรต้องมีเงินอยู่ในบัญชีด้วย

ในประเทศฝรั่งเศสกฎหมายที่ใช้บังคับเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต มิได้มีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะหากแต่กระจัดกระจายอยู่ในกฎหมายต่างๆ กฎเกณฑ์ที่สำคัญส่วนใหญ่ที่ใช้บังคับเป็นข้อกำหนดของสัญญาซึ่งประกอบด้วยแนวคำพิพากษาของศาลปัจจุบันกฎหมายที่ใช้บังคับกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ได้แก่ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน (Code Monétaire et Financier) ประมวลกฎหมายแพ่ง(Code Civil) ประมวลกฎหมายพาณิชย์ (Code de Commerce) ประมวลกฎหมายอาญา (Code Pénal) ประมวลกฎหมายการบริโภค (Code de la Consommation) ประมวลกฎหมายไปรษณีย์และการโทรคมนาคม (Code des Postes et Télécommunications) และรัฐบัญญัติ เลขที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม 1978 ว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (Loi 78-17 du 6 janvier 1978 – Loi relative à l’informatique, aux fichiers et aux libertés)

²⁹⁸ Code monétaire et financier Article L132-1 “Constitue une carte de paiement toute carte émise par un établissement de crédit ou par une institution ou un service mentionné à l'article L. 518-1 et permettant à son titulaire de retirer ou de transférer des fonds.

Constitue une carte de retrait toute carte émise par un établissement, une institution ou un service mentionné au premier alinéa et permettant, à son titulaire, exclusivement de retirer des fonds. “. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2550. From [http:// www.motoservices.com/accesoirs/articles-L-132-1-a-L132-6-du-Chapitre-2-du-Code-Monetaire-et-Financier.htm](http://www.motoservices.com/accesoirs/articles-L-132-1-a-L132-6-du-Chapitre-2-du-Code-Monetaire-et-Financier.htm).

1) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ของฝรั่งเศส มีดังนี้

(1.1) ประมวลกฎหมายแพ่ง (Code Civil)

ฝรั่งเศสได้นำประมวลกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับ เกี่ยวกับธุรกิจบัตรเครดิต ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ออกบัตรกับผู้ถือบัตร ผู้ออกบัตรกับผู้ประกอบการที่รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิตและระหว่างผู้ถือบัตรกับผู้ประกอบธุรกิจ ในส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายแพ่ง เช่น สัญญา ความสามารถ ความรับผิดชอบ ผลและการสิ้นสุดของสัญญา และนิติกรรมต่างๆ รวมทั้งหลักการตีความสัญญา

(1.2) ประมวลกฎหมายการบริโภค (Code de la Consommation)

กฎหมายการบริโภคได้นำมาใช้กับธุรกิจบัตรเครดิต เกี่ยวกับสัญญาที่ไม่เป็นธรรมโดยมาตรา L 132-1²⁹⁹ บัญญัติให้ถือว่าข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมไม่มีอยู่ในสัญญาที่พำขึ้น แต่เป็นสัญญาที่เกี่ยวกับบัตรเครดิตไม่ว่าจะเป็นสัญญาระหว่างผู้ออกบัตรกับผู้ถือบัตร หรือระหว่างผู้ออกบัตรกับผู้ประกอบการพาณิชย์ ทั้งนี้ประมวลกฎหมายการบริโภคกำหนดให้มีคณะกรรมการว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (La Commission des Clauses Abusives) ขึ้นทำหน้าที่เพื่อควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามมาตรา L 132-2³⁰⁰ และในกรณีการออกบัตรเครดิตที่มีลักษณะเป็นการเปิดดวงเงินกู้ (Ouverture de Crédit) ก็จะต้องมีการทำสัญญากู้เงินตามกฎหมายว่าด้วยการบริโภคด้วย เช่น ต้องมีคำเสนอของผู้ให้กู้ก่อน และต้องส่งคำเสนอนั้นให้แก่ผู้ขอกู้จำนวน 2 ชุด และผู้คำประกัน 1 ชุด ฯลฯ ด้วย³⁰¹

(1.3) ประมวลกฎหมายพาณิชย์ (Code de Commerce)

ประมวลกฎหมายพาณิชย์ได้นำมาใช้กับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตในส่วนที่เกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรีและเป็นธรรม เช่นเดียวกับการประกอบธุรกิจอื่น การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตดังกล่าว จะต้องไม่มีลักษณะที่กระทบกระเทือนต่อหลักว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรีและเป็นธรรม เช่นการสมยอมกัน การบังคับขาย หรือการเสนอ

²⁹⁹ CODE DE LA CONSOMMATION (Partie Législative) Chapitre II Section I Articles 132-1 Protection des consommateurs contre les clauses abusives. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2550. From <http://www.legifrance.gouv.fr/WAspad/UnCode?code=CCONSOML.rev>.

³⁰⁰ La Commission des clauses abusives. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2550. From http://www.finances.gouv.fr/clauses_abusives/missions/index.htm.

³⁰¹ ตรีทศ นิโครธางกูร, วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์, เสนอเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2

ราคาที่ต่ำ(เมื่อเทียบกับต้นทุน)โดยเป็นการมิชอบเป็นต้น ส่วนการใช้บังคับกับการกำหนดค่าธรรมเนียมการเรียกเก็บเงินจากผู้ประกอบการหรือผู้ใช้บริการ(ผู้ถือบัตร) จะมีคณะกรรมการว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า (Le Conseil de la Concurrence) เป็นผู้ควบคุมตรวจสอบการประกอบธุรกิจ

(1.4) รัฐบัญญัติ เลขที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม 1978 ว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (Loi 78-17 du 6 janvier 1978 – Loi relative à l’informatique, aux fichiers et aux libertés)

รัฐบัญญัตินี้จะใช้หลักเกณฑ์การบังคับกับการจัดเก็บและการใช้ ซึ่งข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่กระทำขึ้นในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต

(1.5) ประมวลกฎหมายไปรษณีย์และการโทรคมนาคม (Code des postes et Télécommunications)

ประมวลกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจการไปรษณีย์ และการโทรคมนาคม รวมถึงอำนาจหน้าที่ของการสื่อสารแห่งฝรั่งเศส (La Poste) ตามมาตรา L 107-1 ให้อำนาจการสื่อสารแห่งฝรั่งเศสในการรับประกันการจ่ายเงินที่เกิดจากการใช้บัตรจ่ายเงินที่ออกโดยการสื่อสารแห่งฝรั่งเศสได้ ส่วนมาตรา D 494 และมาตรา D 518 กำหนดเรื่องการออกและการยกเลิกบัตร มาตรา D 501.1 และมาตรา D 518 ให้อำนาจในการฝากและถอนในบัญชีเดินสะพัดด้วยบัตรเครดิต

(1.6) ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแห่งประชาคมยุโรป

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการฯ มีข้อเสนอแนะรวม 2 ฉบับ คือ

(1.6.1) ข้อเสนอแนะลงวันที่ 8 ธันวาคม 1987 ซึ่งว่าด้วยประมวลแนวปฏิบัติของยุโรปในเรื่องการจ่ายเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ (Recommandation de la commission des Communautés Européennes du 8 décembre 1987 portant sur un code européen de bonne conduite en matière de paiement électronique)³⁰² มีลักษณะเป็นคำแนะนำไม่มีสภาพบังคับใดๆ เนื้อหาของข้อเสนอแนะฉบับนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเงินผู้ประกอบการพาณิชย์ (ซึ่งเป็นผู้รับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต)ที่บริการแก่ลูกค้า อย่างไรก็ตามได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปใช้กับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ออกบัตรกับผู้ถือบัตรไว้ด้วย โดยกำหนดให้สัญญาระหว่างคู่สัญญาฝ่ายต่างๆจะต้องกระทำเป็นลายลักษณ์อักษร และกำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปและเฉพาะตามสัญญา

³⁰² Recommandation de la Commission du 8 décembre 1987 portant sur un code européen de bonne conduite en matière de paiement électronique (Relations entre institutions financières, commerçants-prestataires de services et consommateurs). (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2550. From <http://sos-net.eu.org/consolidation/cb.htm>.

อย่างละเอียด ภาษาที่ใช้ในสัญญาต้องเป็นภาษาทางการของรัฐสมาชิกที่ได้ทำสัญญาขึ้น ค่าธรรมเนียมต้องเป็นไปอย่างโปร่งใสและไม่เป็นการจำกัดการแข่งขันทางการค้าหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นไปตามที่จะได้ตกลงกันและกำหนดไว้ในสัญญา ทั้งนี้โดยต้องเป็นไปตามกฎหมาย และยังกำหนดให้จ่ายเงินโดยบัตรอิเล็กทรอนิกส์ไม่อาจเพิกถอนได้ และไม่อาจจะอายัดได้

(1.6.2) ข้อเสนอแนะลงวันที่ 17 พฤศจิกายน ค.ศ. 1988 ว่าด้วยระบบการชำระเงินและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือบัตรกับผู้ออกบัตร (Recommandation de la Commission des Communautés Européennes du 17 novembre 1988 concernant les systèmes de paiement en et particulier les relations entre titulaires et émetteurs des cartes)³⁰³ โดยมีสาระสำคัญเป็นข้อเสนอแนะใช้บังคับกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยบัตร การถอนเงิน ฝากเงินหรือเช็ค และธุรกรรมอื่น ๆ ด้วยเครื่องถอนเงินอัตโนมัติ รวมทั้งการชำระเงินด้วยบัตรซึ่งไม่ใช่ทางอิเล็กทรอนิกส์ และการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ใช้บัตรด้วย

ผู้ออกบัตรต้องทำข้อสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร เกี่ยวกับในการออกบัตรและการใช้บัตรชำระเงิน ข้อสัญญาในสัญญาต้องอ่านได้โดยง่ายและเป็นที่ยอมรับ ภาษาก็ใช้ต้องเป็นภาษาที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ข้อสัญญาต้องบัญญัติถึงฐานในการคำนวณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ผู้ถือบัตรต้องจ่ายให้แก่ผู้ออกบัตร และต้องกำหนดระยะเวลาที่ต้องชำระเงิน และหน้าที่ของผู้ถือบัตรในการใช้บัตร เช่น มาตรการเพื่อความปลอดภัยการใช้บัตร การแจ้งอายัด เมื่อบัตรถูกขโมยหรือสูญหาย ความผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดจากการดำเนินธุรกรรม เป็นต้น โดยผู้ออกบัตรมีหน้าที่ต้องจัดให้มีศูนย์กลาง สำหรับรับแจ้งการสูญหายหรือการขโมยบัตร ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง ในกรณีที่ผู้ถือบัตรแจ้งอายัดบัตรแล้ว ผู้ถือบัตรไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นอีก เว้นแต่ผู้ถือบัตรประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และผู้ออกบัตรมีหน้าที่ต้องชดเชยวงเงินให้มีการใช้บัตรชำระเงินอย่างท้อถอย หลังจากได้รับแจ้งการอายัดบัตร ข้อเสนอแนะนี้มีลักษณะการใช้บังคับที่แตกต่างไปจากฉบับ ลงวันที่ 8 ธันวาคม 1987 ที่ว่า คณะกรรมการแห่งประชาคมยุโรปได้กำหนดให้ประเทศต่าง ๆ นำข้อเสนอแนะนี้ไปปฏิบัติภายในระยะเวลาหนึ่งปี หากไม่มีการปฏิบัติภายในกำหนด คณะกรรมการแห่งประชาคมจะกำหนดมาตรการที่เหมาะสม

(1.7) กฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้ธุรกิจบัตรเครดิต³⁰⁴ ได้แก่

³⁰³ Recommandation de la Commission du 17 novembre 1988 concernant les systèmes de paiement et en particulier les relations entre titulaires et émetteurs de cartes. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2550. From <http://sos-net.eu.org/conso/tigeuro/cb2.htm>.

³⁰⁴ ตรีทศ นิโครธางกูร, วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2.

1.7.1) ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน (Code Monétaire et Financier) เป็นประมวลกฎหมายที่รวบรวมบทบัญญัติต่าง ๆ ของกฎหมาย เกี่ยวกับการเงินและเงินตราที่กระจัดกระจายตามกฎหมายต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกันโดยมิได้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระของบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว³⁰⁵ ประกอบด้วยบรรพต่างๆ 7 บรรพ สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับบัตรเครดิตนั้นมีที่มาจากรัฐกฤษฎีกาที่มีค่าบังคับตั้งเช่นรัฐบัญญัติ (Décret-loi) ลงวันที่ 30 ตุลาคม ค.ศ. 1935 ว่าด้วยการรวบรวมกฎหมายเช็คและบัตรเครดิต และรัฐบัญญัติ ที่ 91-1382 ลงวันที่ 30 ธันวาคม ค.ศ. 1991 ว่าด้วยความมั่นคงปลอดภัยของเช็คและบัตรเครดิต โดยนำมาบัญญัติใหม่ไว้ในประมวลกฎหมายฉบับนี้อยู่ในลักษณะ 3 (สิ่งอื่นที่ใช้แทนเงิน) และลักษณะ 7 (บทลงโทษทางอาญา) ของบรรพหนึ่ง(เงินตรา) โดยมีทั้งหมด 13 มาตรา แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นหลักทั่วไปเกี่ยวกับบัตรจ่ายเงินอยู่ในบทที่ 2 (บัตรจ่ายเงินและบัตรเครดิต) ของลักษณะ 3 ของบรรพหนึ่ง ได้แก่ มาตรา L 132-1 ถึงมาตรา L 132-6 รวม 6 มาตรา มีสาระสำคัญดังนี้³⁰⁶

(1) มาตรา L 132-1 กำหนดความหมายของคำว่า “บัตรจ่ายเงิน” และ “บัตรถอนเงิน” โดยบัญญัติให้ “บัตรจ่ายเงิน” หมายถึง บัตรที่ออกโดยสถาบันการเงิน สถาบันหรือหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด โดยเจ้าของบัตร(ผู้ถือบัตร) สามารถใช้บัตรถอนหรือโอนเงินได้ ส่วน “บัตรถอนเงิน” ได้แก่บัตรที่ออกโดยสถาบันการเงิน สถาบันหรือหน่วยงานตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเจ้าของบัตร (ผู้ถือบัตร) สามารถใช้บัตรนั้นถอนเงินได้

(2) มาตรา L 132-2 กำหนดการจ่ายเงินด้วยบัตรเครดิต ไม่อาจถอนคืนได้ และจะคัดค้านได้เฉพาะกรณีที่มีบัตรหาย ถูกขโมย มีการใช้บัตรโดยฉ้อฉล หรือกระบวนกรพิทักษ์ทรัพย์เท่านั้น

(3) มาตรา L 132-3 กำหนดหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบในกรณีบัตรหายหรือถูกขโมยว่า หากยังไม่แจ้งคัดค้าน ผู้ถือบัตรต้องรับผิดชอบในการจ่ายเงิน ทั้งนี้ภายในวงเงินไม่เกิน 400 ยูโร³⁰⁷ เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ผู้ถือบัตรประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือมิได้แจ้งคัดค้านการจ่ายเงินภายในเวลาที่เหมาะสม กำหนดเวลาการคัดค้านเป็นไปตามที่กำหนดในสัญญา แต่จะต้องไม่ต่ำกว่า 2 วัน

³⁰⁵ ในฝรั่งเศสเรียกเทคนิคการจัดทำประมวลกฎหมายนี้ว่า “Codification à droit constant”

³⁰⁶ CODE MONETAIRE ET FINANCIER (Partie Législative). สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2550.

From http://lexinter.net/Legislation/carte_de_paiement.htm.

³⁰⁷ CODE MONETAIRE ET FINANCIER (Partie Législative) Article L132-3. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2550. From <http://195.83.177.9/code/liste.phtml?lang=uk&c=25&r=702>.

(4) มาตรา L 132-4 กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ถือบัตร หากมีการจ่ายเงินโดยฉ้อฉล ณ สถานที่อื่น โดยที่ไม่มีการใช้บัตรนั้นจริง และในกรณีที่มีการใช้บัตรปลอม

(5) มาตรา L 132-5 กำหนดให้ผู้ถือบัตรคืนค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้ถือบัตรที่มีการใช้บัตรโดยฉ้อฉล

(6) มาตรา L 132-6 กำหนดระยะเวลาการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้ถือบัตรที่จะต้องใช้สิทธิดังกล่าวภายในเจ็ดสิบวันนับแต่วันที่มีการใช้บัตร ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ถือบัตรจะได้แจ้งการจ่ายเงินได้ ระยะเวลาดังกล่าวอาจขยายออกไปได้ตามข้อกำหนดของสัญญา แต่จะต้องไม่เกินกว่า 120 วัน

ส่วนที่สอง ความผิดและโทษทางอาญาจะอยู่ในบทที่ 3 (ความผิดเกี่ยวกับเช็คและบัตรจ่ายเงิน) ของลักษณะ 7 ของบรรพ 1 ได้แก่ มาตรา L 163-4 มาตรา L 163-4-1 มาตรา L 163-4-2 มาตรา L 163-5 มาตรา L 163-6 มาตรา L 163-10-1 มาตรา L 163-11 รวม 7 มาตรา

(1.7.2) ประมวลกฎหมายอาญา (Code pénal)

นำมาใช้บังคับกับการใช้บัตรเครดิตในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำผิดกฎหมายที่มีโทษทางอาญา นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน

2) มาตรการกฎหมายของฝรั่งเศสที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต³⁰⁸

มาตรการทางกฎหมายของฝรั่งเศส สามารถพิจารณาแยกออกได้ ดังนี้

2.1) มาตรการทางแพ่ง

ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศฝรั่งเศส จะคล้าย ๆ กับของประเทศอื่นรวมทั้งประเทศไทย โดยจะมีคู่สัญญาและกฎหมายมาเกี่ยวข้อง ดังนี้

(2.1.1) คู่สัญญาฝ่ายต่างๆ ประกอบด้วย ผู้ถือบัตร ร้านค้าหรือผู้ให้บริการซึ่งรับชำระเงินด้วยบัตร และผู้ถือบัตร ซึ่งกฎหมายฝรั่งเศสได้กำหนดหน้าที่แยกได้ ดังนี้

(2.1.1.1) ผู้ถือบัตร (émetteur)

มาตรา L 132-1 แห่งประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน (Code Monétaire et Financier)³⁰⁹ บัญญัติให้สถาบันการเงิน (établissement de Credit)

³⁰⁸ ตรียศ นิโครธางกูร , วิชิต จรัสสุขสวัสดิ์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head = 4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2.

³⁰⁹ CODE MONETAIRE ET FINANCIER (Partie Législative) Article L 132-1. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2550. From <http://195.83.177.9/code/liste.phtml?lang=uk&c=25&r=702>.

สถาบันการเงิน หรือหน่วยงานตามมาตรา L 518-1 เท่านั้นที่เป็นผู้ออกบัตรเครดิตได้ โดยมาตรา L 511-1 ได้ให้คำนิยามของ “สถาบันการเงิน”³¹⁰ ว่าเป็น “นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกรรมทางธนาคารตาม นัยของมาตรา L 311-1 และอาจดำเนินกิจการอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่อง ตามนัยมาตรา L 311-2” และมาตรา L 311-1 แห่งประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน ได้บัญญัติความหมายของ “การดำเนินธุรกรรม ทางธนาคาร” หมายถึงการรับฝากเงินจากสาธารณชน การให้กู้ยืมเงิน และการจัดการเกี่ยวกับวิธีการ จ่ายเงินในรูปแบบต่าง ๆ ของลูกค้า

ส่วนสถาบันหรือหน่วยงานตามมาตรา L 518-1 ที่อาจออกบัตรเครดิต ได้แก่ หน่วยงาน Le Trésor Public (ซึ่งมีอำนาจหน้าที่คล้ายกับกรมบัญชีกลาง) ธนาคารชาติฝรั่งเศส แผนกบริการทาง การเงินของการสื่อสารแห่งฝรั่งเศส สถาบันแห่งจังหวัดโพ้นทะเล สถาบันโพ้นทะเล Institut d'émission และหน่วยงาน La Caisse des Dépôts et Consignations ในกรณีของแผนกบริการทาง การเงินของการสื่อสารแห่งฝรั่งเศสนั้น มาตรา L 107-1 ประมวลกฎหมายไปรษณีย์และการโทรคมนาคมได้บัญญัติรองรับอำนาจการออกบัตรเครดิตของหน่วยงานดังกล่าวไว้อีกด้วย

แม้ว่าประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน มาตรา L 511-7 บัญญัติอนุญาตให้บริษัท เอกชนสามารถออกบัตร เพื่อใช้สำหรับซื้อสินค้าหรือบริการของตนตามที่กำหนดไว้ได้ แต่บัตรของ บริษัทเอกชนตามมาตรานี้มีใช้บัตรเครดิตตามมาตรา L 132-1 ดังนั้นหากบริษัทประสงค์ที่จะออก บัตรเครดิตให้แก่ลูกค้าของตนก็จะต้องดำเนินการตั้งเป็นสถาบันการเงินตามมาตรา L 511-1 ก่อน

(2.1.1.2) เจ้าของร้านค้าหรือผู้ให้บริการที่ยอมรับชำระเงินด้วย บัตรเครดิต(Fournisseur) ผู้ถือบัตรไม่อาจใช้บัตรเครดิตชำระเงินกับร้านค้า หรือผู้ให้บริการเป็นการ ทั่วไปได้ หากแต่ใช้ได้เฉพาะกับร้านค้า หรือผู้ให้บริการที่ทำสัญญากับผู้ออกบัตรเท่านั้น ทั้งนี้เป็น ไปตามสัญญาที่เรียกว่า Contrat Fournisseur

(2.1.1.3) ผู้ถือบัตร (porteur)³¹¹ ผู้ถือบัตรเครดิตอาจเป็นบุคคล ธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ โดยบุคคลธรรมดาต้องมีความสามารถตามกฎหมาย กล่าวคือ บรรลุนิติ ภาวะแล้ว หรือผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง ในกรณีที่เมื่อบุคคลเสมือนไว้ ความสามารถจะต้องดำเนินการโดยผู้พิทักษ์ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ในเรื่องความสามารถในการทำนิติ กรรมตามประมวลกฎหมายแพ่ง สำหรับผู้ถือบัตรที่เป็นนิติบุคคลนั้น บัตรอาจจะออกให้แก่บริษัท

³¹⁰ CODE MONETAIRE ET FINANCIER (Partie Législative) Article L511-1. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2550. From <http://195.83.177.9/code/liste.phtml?lang=uk&c=25&r=912>.

³¹¹ ครีทศ นิโครธางกูร, วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2.

หรือผู้บริหารของบริษัทเพื่อใช้ในกิจการของบริษัท โดยอาจกำหนดให้แต่ละคนรับผิดชอบส่วนตัว หรือผู้ถือบัตรต้องร่วมกันรับผิดชอบในความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้

(2.1.2) สัญญาที่เกี่ยวข้องและนิติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น สัญญาที่เกี่ยวข้องกับบัตรเครดิตมีอยู่ด้วยกัน 3 สัญญาคือ

(2.1.2.1) สัญญาระหว่างผู้ออกบัตรกับผู้ถือบัตร เป็นสัญญาที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นสิ่งที่กำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์ต่างๆเกี่ยวกับการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือบัตรเครดิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับความรับผิดชอบของคู่สัญญา การทำสัญญานี้โดยหลักการแล้วอยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายแพ่ง โดยเป็นประเภทสัญญาเข้าร่วม (Contrat d'adhésion) ที่เรียกว่า Contrat adhérent หรือ Contrat porteur อย่างไรก็ตามก็ตีคดีสัญญาดังกล่าวจะเป็นสัญญาสำเร็จรูปซึ่งอาจจะมีข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมกับผู้บริโภคอยู่บ้าง

โดยมาตรา L 132-1 แห่งประมวลกฎหมายการบริโภค (Code de la consommation) ได้บัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคไว้ว่า “ในการทำสัญญาระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคที่มีวัตถุประสงค์ที่จะก่อให้เกิด จำกัด หรือไม่เท่าเทียมกันในสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาถือเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม” และถือว่าไม่มีข้อสัญญาเช่นนั้นอยู่ สัญญาขอใช้บัตรเครดิตก็อยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติดังกล่าวด้วย หากมีการกำหนดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม เช่นข้อสัญญาที่ยกเว้น หรือจำกัดสิทธิตามกฎหมายของผู้บริโภค ข้อสัญญาที่ให้ผู้ประกอบการบอกเลิกสัญญาได้โดยไม่มีเหตุที่เหมาะสม ข้อสัญญาที่ให้ผู้ประกอบการบอกเลิกสัญญาได้โดยไม่มีเหตุที่แจ้งล่วงหน้า หรือกรณีข้อสัญญาที่ให้ผู้ประกอบการแก้ไขสัญญาได้แต่เพียงฝ่ายเดียว โดยไม่เป็นไปตามเหตุผลที่กำหนดไว้ในสัญญา ข้อกำหนดดังกล่าวก็เป็นอันใช้ไม่ได้

ในกรณีที่เป็นการให้ใช้บัตรเครดิตมีลักษณะเป็นการให้กู้ยืมเงินอย่างหนึ่ง จะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขการทำสัญญาให้กู้ยืมเงินตามที่กำหนดไว้ในมาตรา L 311-8 และมาตราต่อจากนั้นของประมวลกฎหมายการบริโภคด้วย นอกจากนี้ข้อเสนอนี้ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการแห่งประชาคมยุโรป ลงวันที่ 8 ธันวาคม 1987 กำหนดรูปแบบของสัญญาระหว่างผู้ออกบัตรกับร้านค้าที่รับบัตรและกับผู้ถือบัตรว่าจะต้องให้เป็นลายลักษณ์อักษรและมีคำขอก่อน รวมทั้งจะต้องกำหนดเงื่อนไขทั่วไปและเงื่อนไขเฉพาะให้ชัดเจน และใช้ภาษาราชการของรัฐที่มีการทำสัญญานั้นขึ้น การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมจะต้องมีความโปร่งใส โดยคำนึงถึงการจ่ายและความเสี่ยงที่เป็นจริงโดยไม่ขัดต่อหลักการแข่งขันอย่างเสรี เงื่อนไขที่กำหนดในสัญญาทุกข้อจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและคู่สัญญามีสิทธิต่อรองกันอย่างเสรี และต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจนในสัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงื่อนไขพิเศษเกี่ยวกับการยกเลิกสัญญา จะต้องระบุและมีความชัดเจนและแจ้งให้คู่สัญญาทราบก่อนลงนามในสัญญา

ความสัมพันธ์คู่กรณีระหว่างผู้ออกบัตรและผู้ถือบัตร โดยจะต้องเริ่มจากการที่ผู้ถือบัตรขอสมัครเป็นสมาชิกบัตรเครดิต โดยจะลงนามในใบสมัครเป็นสมาชิก ซึ่งส่วนใหญ่ทำในรูปของสัญญาขอถือบัตร (Contrat Porteur) พร้อมทั้งแนบเอกสารประกอบการพิจารณา ผู้ออกบัตรมีสิทธิอย่างเด็ดขาดในการยอมรับ ปฏิเสธหรือการไม่ต่ออายุการเป็นสมาชิกบัตร และไม่ถือว่าการปฏิเสธไม่ออกบัตรเครดิตได้เป็นการปฏิเสธที่จะขาย (Refuse de Vente) ตามประมวลกฎหมายพาณิชย์ อย่างไรก็ตามผู้ออกบัตรก็ไม่อาจอ้างเหตุผลทางเชื้อชาติหรือเพศเพื่อปฏิเสธการออกบัตรได้ เพราะเป็นการเลือกปฏิบัติซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา L 225-1 และมาตรา L 225-2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หากผู้ออกบัตรอนุมัติการเป็นสมาชิกก็จะส่งบัตรเครดิตมาให้แก่ผู้สมัครเป็นสมาชิก เมื่อผู้สมัครเป็นสมาชิกได้รับบัตรเครดิตและลงลายมือชื่อในด้านหลังบัตรถือว่ายินยอมผูกพันตามสัญญาบัตรเครดิตแล้ว เมื่อผู้ออกบัตรและผู้ถือบัตรได้ทำสัญญาบัตรเครดิตแล้ว แต่ละฝ่ายต่างก็มีสิทธิและหน้าที่ตามสัญญา ดังต่อไปนี้

(1) ผู้ออกบัตรมีสิทธิและหน้าที่ต่อผู้ถือบัตร ดังนี้

(1.1) ผู้ออกบัตรมีหน้าที่ต้องส่งมอบบัตรเครดิตให้แก่ผู้ถือบัตร

(1.2) ผู้ออกบัตรมีหน้าที่ต้องให้บริการทางการเงินต่าง ๆ แก่ผู้ถือบัตร เช่น การให้บริการถอนเงินจากเครื่องถอนเงินอัตโนมัติ

(1.3) ผู้ออกบัตรมีหน้าที่ชำระราคาสินค้า และบริการที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตของผู้ถือบัตร โดยผู้ออกบัตรรับประกันที่จะชำระเงินตามวงเงินที่กำหนดไว้แก่ทางร้านค้า หากราคาสินค้าและบริการมีมูลค่ามากกว่าวงเงินที่กำหนดไว้ อาจต้องมีการขออนุมัติเป็นกรณี ๆ ไป

(1.4) ผู้ออกบัตรมีหน้าที่ต้องระงับการชำระราคาสินค้า และบริการ หรือการบริการทางการเงินต่างๆ เมื่อได้รับแจ้งการอายัดบัตรโดยผู้ถือบัตร ความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้บัตรจะโอนไปยังผู้ออกบัตร เมื่อมีการแจ้งอายัดบัตร แต่ผู้ออกบัตรอาจมีต้องรับผิดชอบ หากผู้ถือบัตรมีส่วนประมาทเลินเล่อด้วย เช่น ไม่แจ้งว่ารหัสประจำบัตรได้ถูกขโมยไปด้วย หรือผู้ถือบัตรแจ้งอายัดบัตรล่าช้า

(1.5) ผู้ออกบัตรมีหน้าที่ให้วงเงินเครดิตแก่ผู้ถือบัตร อาจจะมีขนาดแตกต่างกันไปตามที่กำหนดในสัญญา เช่น ในเครือข่ายบัตรนำเงิน การเปิดเครดิตจะต้องมีการทำสัญญาเป็นพิเศษแยกออกมา สำหรับเครือข่ายอื่น ๆ ถือว่าได้มีการเปิดเครดิตเมื่อส่งมอบบัตรให้แก่ผู้ถือบัตร

(1.6) ผู้ออกบัตรมีสิทธิที่จะได้รับการชำระเงินค่าสินค้าและบริการที่ผู้ออกบัตรได้ชำระให้แก่ร้านค้าไปแล้วจากผู้ถือบัตร โดยการชำระอาจจะเป็นการชำระเต็มจำนวนหรือเป็นการชำระบางส่วนตามแต่จะตกลงกันในสัญญา

นอกจากสิทธิหน้าที่ตามสัญญาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการทำสัญญาขอใช้บัตรเครดิตจะมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้จะใช้บัตรไว้ ผู้ออกบัตรจึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูล

ข่าวสารส่วนบุคคล (Loi 78-17 du 6 Janvier 1978 , Loi relative à l'informatique, aux Fichiers et aux Libertés) ในส่วนเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลข่าวสารอันเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ถือบัตรด้วย คือก่อนดำเนินการจะต้องแจ้งต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแห่งชาติ (La commission Nationale de l'informatique et des Libertés-CNIL) ว่าจะเก็บข้อมูลใดบ้าง ในลักษณะใด เพื่อวัตถุประสงค์ใด และหากผู้ถือบัตรนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ก็จะเป็นความผิด และต้องถูกลงโทษทางอาญาตามมาตรา L 163-11 แห่งประมวลกฎหมายเงินตราและการเงินด้วย

(2) สำหรับผู้ถือบัตรนั้นก็มีสิทธิและหน้าที่ต่อผู้ถือบัตร ดังนี้³¹²

(2.1) ผู้ถือบัตรมีหน้าที่ต้องลงลายมือชื่อในบัตรเครดิต เมื่อลงแล้วถือว่าผู้ถือบัตรรับที่จะปฏิบัติตามสัญญาการใช้บัตรเครดิต และจะใช้ในการพิสูจน์ว่าเป็นผู้ถือบัตรเครดิตจริง โดยในการใช้บัตรเครดิตแต่ละครั้งจะต้องมีการลงลายมือชื่อในใบเสร็จหรือครุหัสใส่เครื่องเบิกถอนอัตโนมัติ เพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ

(2.2) ผู้ถือบัตรมีหน้าที่ชำระค่าสินค้าและบริการให้แก่ผู้ถือบัตร การใช้บัตรถือเป็นการสั่งให้ผู้ถือบัตรเครดิตชำระค่าสินค้าและบริการ ให้แก่ร้านค้าแทนผู้ถือบัตร คำสั่งนี้ไม่อาจเพิกถอนได้³¹³

(2.3) ผู้ถือบัตรเครดิตมีหน้าที่ใช้บัตรเฉพาะเป็นการส่วนตัว หรือสำหรับครอบครัวของตนเท่านั้น กรณีที่มีการออกบัตรเสริม ผู้ถือบัตรหลักต้องรับผิดชอบการใช้จ่ายทั้งของบัตรหลักและบัตรเสริม

(2.4) ผู้ถือบัตรมีหน้าที่ชำระค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการสมัครและการใช้บัตร โดยผู้ถือบัตรอาจใช้วิธีหักบัญชีเงินฝากของผู้ถือบัตร

(2.5) ผู้ถือบัตรมีหน้าที่ต้องรักษาบัตรพร้อมทั้งรหัสประจำบัตร และหลีกเลี่ยงการใช้บัตรโดยฉ้อโกง

(2.6) ผู้ถือบัตรมีหน้าที่ต้องแจ้งอาชญากรรมสูญหาย หรือการขโมยบัตรแก่ผู้ถือบัตรภายในระยะเวลาที่เร็วที่สุด โดยแจ้งทางโทรศัพท์หรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ตามแต่จะตกลงกันในสัญญา และตามมาตรา L 132-3 ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน บัญญัติในกรณีที่ทำบัตรหาย หรือถูกขโมย ผู้ถือบัตรจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนการแจ้งคัดค้านการจ่ายเงิน ในวงเงินไม่เกิน 400 ยูโร

³¹² ตรีทศ นิโครธางกูร , วิชิต จรัสสุขสวัสดิ์. แหล่งเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head = 4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2.

³¹³ Code Monétaire et Financier มาตรา L 132-2 วรรคแรก.

(2.7) ผู้ถือบัตรต้องส่งคืนบัตรให้แก่ผู้ออกบัตร ในกรณีที่มีการบอกเลิกสัญญา เนื่องจากบัตรยังคงเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ออกบัตร

สัญญาระหว่างผู้ถือบัตรกับผู้ออกบัตรโดยทั่วไปมักจะเป็นสัญญาที่มีระยะเวลาสิ้นสุดที่แน่นอนปกติจะมีกำหนดหนึ่งปี กรณีที่ครบกำหนดเวลาสิ้นสุดสัญญาแล้วหากคู่สัญญาได้ยอมรับไม่ว่าจะโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายให้มีการต่อสัญญา หรือการยังคงใช้บัตรนั้นต่อไป สัญญานั้นจะเริ่มต้นระยะเวลาใหม่ แต่กรณีที่ผู้ถือบัตรไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขของสัญญา เช่นให้ผู้อื่นใช้บัตร หรือผู้ถือบัตรไม่ชำระเงินค่าสินค้าให้แก่ผู้ออกบัตร ผู้ออกบัตรก็มีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาได้ และอาจมีเหตุแห่งการสิ้นสุดของสัญญาด้วยเหตุอื่นตามที่กฎหมายแห่งบัญญัติได้อีก เช่นผู้ถือบัตรถึงแก่ความตาย เป็นบุคคลล้มละลาย หรือเป็นผู้ไร้ความสามารถ อันเป็นผลให้สัญญาสิ้นสุดโดยอัตโนมัติเป็นต้น

(2.1.2.2) สัญญาระหว่างผู้ออกบัตรกับร้านค้าหรือผู้ให้บริการ

นอกจากนี้แล้ว ผู้ออกบัตรยังจะต้องทำความเข้าใจกับร้านค้าที่เรียกว่า “ร้านค้าที่ได้รับการแต่งตั้ง (Les Fournisseurs Agréés)” สัญญานี้อยู่ในบังคับของหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งเช่นกัน ปกติแล้วสัญญาจะไม่กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดไว้ แต่จะตกลงให้คู่สัญญาอาจจะบอกเลิกสัญญาได้ตลอดเวลา หรือสัญญาอาจจะมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน แต่อาจจะมีการต่อสัญญาได้โดยปริยาย

การบอกเลิกสัญญา ปกติแล้วจะต้องกำหนดเป็นข้อสัญญาไว้อย่างชัดเจน และการเลิกกิจการ หรือการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของร้านค้าเป็นเหตุบอกเลิกสัญญาได้ สัญญาดังกล่าวมีเนื้อหา ดังนี้

(1) ผู้ออกบัตรจะมีสิทธิและหน้าที่ต่อร้านค้าหรือผู้ให้บริการ ดังต่อไปนี้

(1.1) ผู้ออกบัตรต้องรับประกันการชำระราคาสินค้า และบริการตามจำนวนที่รับประกันไว้

(1.2) ผู้ออกบัตรมีสิทธิจะปฏิเสธการชำระราคาสินค้า และบริการที่ชำระโดยบัตรที่ได้มีการแจ้งอายัดแล้ว ถ้าร้านค้าหรือผู้ให้บริการมิได้ปฏิบัติตามกระบวนการในการตรวจสอบ

(1.3) ในกรณีที่มีการขออนุมัติการชำระราคาสินค้า และบริการ โดยร้านค้าหรือผู้ให้บริการและผู้ถือบัตรได้อนุมัติแล้ว ผู้ออกบัตรต้องรับผิดชอบในการนั้น แม้ว่าบัตรที่ใช้ในการชำระราคาแก่ร้านค้าหรือผู้ให้บริการนั้นจะเป็นบัตรที่สูญหายหรือถูกขโมยมา

(1.4) ผู้ออกบัตรมีสิทธิบอกเลิกสัญญากับร้านค้าหรือผู้ให้บริการได้ ในกรณีที่ร้านค้าหรือผู้ให้บริการไม่ปฏิบัติตามสัญญา

(2) ร้านค้าหรือผู้ให้บริการก็มีสิทธิและหน้าที่ต่อผู้ออกบัตร ดังนี้

(2.1) ร้านค้าหรือผู้ให้บริการ มีหน้าที่ต้องรับชำระราคาสินค้า และบริการด้วยบัตรเครดิตที่ออกให้โดยผู้ถือบัตร

(2.2) ร้านค้าหรือผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องดำเนินการตรวจสอบตามกระบวนการใช้บัตร เช่น บัตรหมคอายุหรือไม่ ลายมือชื่อในบัตรกับลายมือชื่อของผู้ถือบัตรที่ลงในใบชำระค่าสินค้า หรือบริการถูกต้องตรงกันหรือไม่ มีการแจ้งอายัดบัตรหรือไม่

(2.3) ร้านค้ามีหน้าที่จะต้องขออนุมัติการใช้บัตรเครดิต หากมีการชำระราคาสินค้าและบริการเกินกว่าจำนวนเงินที่ผู้ออกบัตรได้รับประกันไว้

(2.4) ร้านค้ามีหน้าที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้ออกบัตรตามที่ได้ตกลงกันไว้

โดยที่สัญญาระหว่างผู้ออกบัตรกับร้านค้าหรือผู้ให้บริการ คู่สัญญาต้องเคารพต่อบทบัญญัติของประมวลกฎหมายว่าด้วยการบริโภค (ในส่วนของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม) เช่นเดียวกับสัญญาผู้ถือบัตร และต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งประมวลกฎหมายพาณิชย์ (La Code de Commerce) ในส่วนที่เกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าโดยเสรีและเป็นธรรมด้วย

(2.1.2.3) สัญญาระหว่างผู้ถือบัตรและร้านค้าหรือผู้ให้บริการ

ผู้ถือบัตรกับร้านค้าหรือผู้ให้บริการต่างมีนิติสัมพันธ์กันตามสัญญาซื้อขาย หรือการให้บริการตามประมวลกฎหมายแพ่ง ซึ่งอาจเป็นสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ โดยผลของสัญญาที่ทำไว้กับผู้ถือบัตร ร้านค้าไม่สามารถปฏิเสธการชำระราคาสินค้าและบริการด้วยบัตรเครดิตได้ ดังนั้นหากผู้ถือบัตรได้ปฏิบัติถูกต้องตามสัญญาระหว่างผู้ออกบัตรกับร้านค้า เช่น การชำระราคาสินค้าและบริการต้องมีการลงลายมือชื่อในใบชำระค่าสินค้าและบริการ หรือมีการใส่รหัสประจำตัว แล้ว ร้านค้าก็ต้องผูกพันส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ถือบัตร แต่ร้านค้าสามารถกำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำที่จะชำระด้วยบัตรเครดิตได้

แต่หากกรณีมีสิ่งผิดปกติในการใช้บัตรเครดิต เช่น ลายมือชื่อไม่ถูกต้องตามบัตร หรือได้มีการแจ้งอายัดบัตรแล้ว ร้านค้าอาจปฏิเสธการรับชำระราคาสินค้าและบริการด้วยบัตรเครดิตได้ หากมีการใช้จ่ายเกินจำนวนเงินที่ผู้ออกบัตรรับประกันไว้ ร้านค้าต้องขออนุมัติการจ่ายเงินดังกล่าวจากผู้ถือบัตรก่อนจึงจะได้รับความคุ้มครอง สำหรับผู้ถือบัตรยังคงต้องผูกพันที่จะต้องชำระหนี้ราคาสินค้าและบริการอยู่เช่นเดิม เนื่องจากการชำระหนี้มิได้เสร็จสิ้นโดยการใช้บัตร แต่จะเสร็จสิ้นเมื่อร้านค้าได้รับชำระราคาสินค้าและบริการจากผู้ออกบัตรแล้ว แต่ถ้าในกรณีที่ผู้ออกบัตรปฏิเสธการจ่ายเงิน ร้านค้าจึงสามารถเรียกหรือชำระค่าสินค้าหรือบริการเองจากผู้ถือบัตรได้

2.2) มาตรการทางอาญา

ความผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับบัตรเครดิต ได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย 2 ฉบับ คือประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน (Code Monétaire et Financier) และประมวลกฎหมายอาญา (Code Pénal)

(2.2.1) ความผิดและโทษตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายเงินตรา และการเงิน ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน ได้บัญญัติลักษณะประเภทของความผิดและโทษ อาญาเกี่ยวกับบัตรเครดิตไว้โดยเฉพาะในบทที่ 3 ของลักษณะ 7 ของบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายดังกล่าวซึ่งเป็นส่วนที่ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับเช็คและบัตรจ่ายเงิน ส่วนที่ 3 นี้มีบทบัญญัติทั้งหมด 15 มาตรา (มาตรา L 163-1 ถึงมาตรา L 163-12) ส่วนหนึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับเช็คโดยเฉพาะ สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับบัตรเครดิตนั้นมีด้วยกันทั้งสิ้น 7 มาตรา ได้แก่³¹⁴

(2.2.1.1) มาตรา L 163-4 กำหนดความผิดเกี่ยวกับบัตรเครดิตไว้ 3 กรณีด้วยกัน คือ

- ก. การปลอมแปลงบัตรจ่ายเงินหรือบัตรถอนเงิน
- ข. การใช้หรือพยายามใช้บัตรจ่ายเงินปลอมหรือบัตรจ่ายเงินปลอม
- ค. การยอมรับการชำระเงิน โดยใช้บัตรเครดิตจ่ายเงินปลอม

ความผิดทั้ง 3 กรณีดังกล่าว ต้องระวางโทษในอัตราเดียวกันกับกรณีเช็ค (ปลอมเช็ค ใช้เช็คปลอม ยอมรับการใช้เช็คปลอม) ตามมาตรา L 163-3 มีโทษจำคุกเจ็ดปีและปรับห้าแสนฟรังซ์³¹⁵

(2.2.1.2) มาตรา L 163-4-1 กำหนดความผิดเกี่ยวกับเครื่องมือหรือวัสดุที่ใช้ในการทำบัตรปลอม ได้แก่การผลิต การรับมา ครอบครอง โอน ให้ หรือจัดให้มีเครื่องมือ อุปกรณ์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลต่างๆที่ได้มาหรือทำขึ้น โดยเฉพาะ เพื่อทำบัตรจ่ายเงินหรือบัตรถอนเงินปลอม ความผิดตามมาตรานี้มีอัตราโทษจำคุกเจ็ดปีและปรับ 750,000 ยูโร

(2.2.1.3) มาตรา L 163-4-2 บัญญัติให้การพยายามความผิดฐานใช้เช็คปลอม (ตาม 1°ของมาตรา L 163-3) ฐานใช้บัตรจ่ายเงินหรือบัตรถอนเงินปลอม (ตาม 1°ของมาตรา L 163-4) และฐานผลิตหรือมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์(มาตรา 163-4-1) โดยต้องระวางโทษในอัตราเดียวกันกับการกระทำความผิดดังกล่าว

(2.2.1.4) มาตรา L 163-5 บัญญัติให้ริบวัตถุหรือทรัพย์สิน ที่ใช้ในการกระทำความผิด ได้แก่บัตรจ่ายเงินหรือบัตรถอนเงินปลอม รวมทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตบัตรปลอม เพื่อนำไปทำลาย ทั้งนี้ เว้นแต่เจ้าของทรัพย์สินนั้นจะไม่ได้รู้เห็นในการกระทำความผิดด้วย

³¹⁴ ตรีทศ นิโครชางกูร, วิชิต จรัสสุขสวัสดิ์, เล่มเดิม, สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550, จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2.

³¹⁵ อัตราโทษที่กำหนดไว้เป็นโทษสูงสุด ศาลอาจพิจารณาลงโทษต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ได้.

(2.2.1.5) มาตรา L 163-6 กำหนดโทษเพิ่มเติม สำหรับกรณี การกระทำความผิดเกี่ยวกับบัตรเครดิต ได้แก่ความผิดปลอมบัตรจ่ายเงินหรือบัตรถอนเงิน ใช้บัตร จ่ายเงินหรือบัตรถอนเงินปลอม รับชำระเงินที่จ่ายโดยการใส่บัตรปลอม และผลิต มีไว้ในครอบ ครอบ จำหน่ายเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำบัตรปลอม) โดยกำหนดให้ศาลสามารถสั่งลง โทษด้วยการห้ามมิให้ใช้สิทธิพลเมือง (เช่น สมัครหรือลงคะแนนเลือกตั้ง) สิทธิในทางแพ่ง (การ เป็นพยานในศาล)และสิทธิในครอบครัว (เป็นผู้ปกครองหรือผู้อนุบาล)และห้ามมิให้ประกอบอาชีพ หรือกิจกรรมทางสังคมได้ระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี

(2.2.1.6) มาตรา L 163-10-1 กำหนดโทษในทางอาญาสำหรับ การกระทำความผิดของนิติบุคคล ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับบัตรจ่ายเงินหรือบัตรถอนเงิน เป็นนิติบุคคลโดยกำหนดโทษไว้ 2 ประเภทคือ 1) โทษปรับตามมาตรา 131-38 แห่งประมวล กฎหมายอาญา(ห้าเท่าของที่กำหนดไว้สำหรับบุคคลธรรมดา) และ 2) โทษอื่น ๆ ตามมาตรา 131-39 แห่งประมวลกฎหมายอาญา (เช่น ขูบนิติบุคคลนั้น ห้ามดำเนินกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างเด็ดขาด หรือภายในระยะเวลาไม่เกินห้าปี ห้ามทำสัญญาพัสดุดกับหน่วยงานของรัฐ ธิบดีทรัพย์สิน ฯลฯ)

(2.2.1.7) มาตรา L 163-11 กำหนดความผิด และโทษกรณีที่มี การใช้ข้อมูลข่าวสารที่รวบรวมไว้โดยธนาคารแห่งชาติฝรั่งเศส นอกเหนือไปจากวัตถุประสงค์ที่ กฎหมายบัญญัติ โดยกำหนดให้ได้รับโทษในอัตราเดียวกันกับความผิดฐานใช้ข้อมูลข่าวสารผิดวัตถุประสงค์ ตามมาตรา 226-21 และประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งต้องระวางโทษจำคุก 5 ปีและปรับ 2 ล้านฟรังก์

กล่าวโดยสรุป ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงินกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับบัตร เครดิตไว้ 5 กรณีด้วยกันคือ

- 1) การปลอมแปลงบัตร
- 2) ใช้บัตรปลอม
- 3) ขอมรับการใส่บัตรปลอม
- 4) ผลิต ครอบครอง หรือจำหน่าย เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทำบัตรปลอม
- 5) ใช้ข้อมูลข่าวสารที่ได้มาจากการประกอบธุรกิจบัตรผิดวัตถุประสงค์

กรณีความผิดตามข้อ 1) ข้อ 2) และข้อ 3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีและปรับไม่ เกินห้าล้านฟรังก์ และการพยายามกระทำความผิดต้องรับโทษในอัตราเดียวกันด้วย สำหรับความผิด ตามข้อ 4) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีและปรับไม่เกิน 750,000 ยูโร ถ้าเป็นการกระทำโดยการ พยายามกระทำความผิดต้องรับโทษในอัตราเดียวกันเช่นกัน ส่วนความผิดตามข้อ 5) มีโทษจำคุกไม่ เกิน 5 ปีและปรับไม่เกิน 2 ล้านฟรังก์

นอกจากนี้ความผิดตามข้อ 1) ถึง 4) ผู้กระทำผิดอาจต้องรับโทษเพิ่มเติม ได้แก่การห้ามใช้สิทธิพลเมือง สิทธิทางแพ่งและสิทธิในครอบครัว ทั้งการกำหนดห้ามประกอบอาชีพหรือกิจการทางสังคมเป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปีด้วย กรณีที่เป็นการกระทำผิดของนิติบุคคล นิติบุคคลก็จะต้องรับโทษปรับหรือโทษอื่น เช่นการยุบเลิกนิติบุคคล หรือห้ามดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เป็นต้น

(2.2.2) ความผิดและโทษตามประมวลกฎหมายอาญา³¹⁶

ผู้กระทำความผิดนอกจากจะมีความผิดเฉพาะแล้ว ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงินดังกล่าว ยังได้บัญญัติการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือบัตรเครดิตโดยไม่มีอำนาจ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ขัดต่อกฎหมาย มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้ในกรณีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

(2.2.2.1) ความผิดฐานฉ้อโกง (L'escroquerie) มาตรา 313-1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา³¹⁷ กำหนดลักษณะการกระทำผิดฐานฉ้อโกง ดังนี้

ก. ผู้ถือบัตรนำบัตรเครดิตที่หมดอายุ หรือถูกยกเลิกแล้วไปถอนเงินจากเครื่องถอนเงินอัตโนมัติ หากเครื่องนั้นยอมให้ถอนได้³¹⁸

ข. บุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ถือบัตร ได้นำบัตรของผู้อื่นไปถอนเงิน³¹⁹ หรือนำบัตรไปใช้ซื้อสินค้าหรือจ่ายค่าบริการ³²⁰ หากการได้มาซึ่งบัตรดังกล่าวเกิดจากการลักทรัพย์หรือรับของโจรก็ต้องรับผิดฐานลักทรัพย์และรับของโจรแล้วแต่กรณี ในความผิดอีกฐานหนึ่งด้วย

(2.2.2.2) ความผิดฐานลักทรัพย์ (Le Vol) ตามมาตรา 311-1 ในกรณีลักบัตรเครดิตของผู้อื่น(และหากนำบัตรที่ลักมาไปใช้ก็มีความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 313-1 อีกฐานหนึ่งด้วย)

(2.2.2.3) ความผิดฐานขกขออกทรัพย์ (L'abus de Confiance) ตามมาตรา 314-1 ในกรณีที่ผู้ถือบัตรไม่ยอมคืนบัตรที่ถูกยกเลิกแล้วให้แก่ผู้ออกบัตร

³¹⁶ ครีทศ นิโครธางกูร, วิชิต จรัสสุขสวัสดิ์. เสมอเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2.

³¹⁷ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 3 แห่งรัฐกำหนดที่ 2000-916 ลงวันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 2000 ซึ่งมีผลใช้บังคับวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2002.

³¹⁸ คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แห่งเมือง Paris ลงวันที่ 16 ตุลาคม ค.ศ. 1974.

³¹⁹ คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แห่งเมือง Bordeaux ลงวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1987.

³²⁰ คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แห่งเมือง Bordeaux ลงวันที่ 25 มีนาคม ค.ศ. 1987 และคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์แห่งเมือง Rennes ลงวันที่ 26 มกราคม ค.ศ. 1981.

(2.2.2.4) ความผิดฐานเลือกปฏิบัติ (La Discrimination) ตาม มาตรา 225-1 และ 225-2 ในกรณีที่ผู้ออกบัตรไม่ยอมออกบัตรให้แก่ผู้ยื่นคำขอ โดยอาศัยเหตุจาก เชื้อชาติเพศ ฯลฯ

2.3) มาตรการทางปกครอง

ประเทศฝรั่งเศสได้มีการจัดตั้งองค์กร หรือหน่วยงานใดขึ้นเพื่อควบคุม การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเป็นการเฉพาะ แต่จะมีองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย เฉพาะเช่น กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคหรือกฎหมายการธนาคาร ควบคุมในลักษณะเป็นการทั่วไป โดยจะมีองค์กรควบคุม ได้แก่ ธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศส (La Banque de France) คณะกรรมการว่าด้วย กฎเกณฑ์การธนาคารและการเงิน (le Comité de la réglementation bancaire et financière) คณะ กรรมการว่าด้วยสถาบันการเงินและบริษัทเงินทุน (La Comité des établissements de crédit et des entreprises d'investissement) คณะกรรมการว่าด้วยธนาคาร (la Commission bancaire) คณะ กรรมการว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (La Commission des clauses abusives) คณะกรรมการการ แข่งขันทางการค้า (Le Conseil de concurrence) คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแห่งชาติ (La commission nationale de l'informatique et des libertés - CNIL) และศาล

3) หน่วยงานที่ควบคุมกำกับ³²¹

นอกจากธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศส (La Banque de France) เป็นหน่วยงานที่ มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกับธนาคาร สถาบันการเงินบริษัทเงินทุนโดยเฉพาะอยู่แล้ว ในฝรั่งเศส ก็ยังมีหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการประกอบธุรกิจการเงิน ของธนาคารและผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ ได้แก่

(3.1) คณะกรรมการว่าด้วยกฎเกณฑ์การธนาคารและการเงิน (Le Comité de la Réglementation Bancaire et Financière) ตามมาตรา L 611-1 แห่งประมวลกฎหมายเงินตราและ การเงิน ให้มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดข้อบังคับทั่วไป ที่ใช้กับสถาบันการเงินบริษัทเงินทุนต่างๆ

(3.2) คณะกรรมการว่าด้วยสถาบันการเงินและบริษัทเงินทุน (La Comité des établissements de crédit et des entreprises d'investissement) มีหน้าที่ออกคำสั่ง การอนุญาต หรือผ่อนผันเป็นการเฉพาะราย ในการปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎที่ใช้บังคับกับสถาบันการเงินและ บริษัทเงินทุนที่ไม่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการว่าด้วยธนาคาร (La Commission Bancaire) ตาม มาตรา L 612-1 ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน

³²¹ ตรีทศ นิโครธางกูร, วิชิต จรัสสุขสวัสดิ์. เล่มเดิม. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2.

(3.3) คณะกรรมการว่าด้วยธนาคาร (La Commission Bancaire) มีหน้าที่ควบคุมให้สถาบันการเงินต่างๆ ปฏิบัติตามกฎหมายและกฎหมายลำดับรองที่ใช้บังคับกับสถาบันการเงิน รวมทั้งลงโทษสถาบันการเงินที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย และดูแลให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เกี่ยวกับจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ

(3.4) คณะกรรมการว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (La Commission des Clauses Abusives) ตั้งขึ้นตามมาตรา L 132-2 แห่งประมวลกฎหมายการบริโภค (CODE DE LA CONSOMMATION (Partie Législative) : Consumer Code) มีหน้าที่ในการตรวจสอบแบบสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคว่ามีข้อสัญญาที่มีลักษณะไม่เป็นธรรมหรือไม่ ทั้งนี้การร้องขอของรัฐมนตรีที่รับผิดชอบ หรือจากสมาคมคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับอนุญาต หรือโดยผู้ประกอบการวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการฯยังสามารถยกเรื่องขึ้นพิจารณาเองได้ด้วย³²² ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการฯจะกระทำโดยมีข้อเสนอแนะให้ยกเลิกหรือแก้ไขปรับปรุงสัญญาที่มีลักษณะที่ไม่เป็นธรรม และเป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีที่ดูแลเกี่ยวกับการบริโภคที่จะต้องแจ้งคำแนะนำดังกล่าวให้สาธารณชนทราบ คำแนะนำนั้นต้องไม่ระบุสภาพที่จะทำให้ทราบถึงสถานะส่วนบุคคลใดๆได้³²³ ในแต่ละปีคณะกรรมการฯต้องจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งข้อเสนอให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายตามที่เห็นสมควร ในรายงานนี้จะต้องจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนด้วย (มาตรา L 132-5)

(3.5) คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (Le Conseil de Concurrence) มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมายหรือปัญหาใด ๆ ที่เกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้า และพิจารณาคำร้องเรียนเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม โดยสามารถส่งลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายได้³²⁴ อาจเป็นการสั่งให้ผู้ที่ฝ่าฝืนหยุดกระทำการที่ขัดต่อกฎหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือกำหนดเงื่อนไขพิเศษให้ปฏิบัติตามรวมทั้งลงโทษปรับ โดยจะเป็นการปรับทันทีหรือเพราะเหตุที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งก็ได้³²⁵

(3.6) คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแห่งชาติ (La Commission Nationale de l'informatique et des Libertés - CNIL) มีอำนาจหน้าที่การควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (La loi relative à l'informatique aux fichiers et aux libertés) มีอำนาจที่จะออกกฎเกณฑ์หรือคำสั่งต่างๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

³²² CODE DE LA CONSOMMATION (Partie Législative) Article L 132-3.

³²³ CODE DE LA CONSOMMATION (Partie Législative) Article L 132-4.

³²⁴ CODE DE LA CONSOMMATION (Partie Législative) Article L 462-6.

³²⁵ CODE DE LA CONSOMMATION (Partie Législative) Article L 464-2.

(3.7) ศาลเป็นองค์กรสุดท้าย ที่มีส่วนในการควบคุมดูแลการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ศาลจะเป็นผู้พิจารณาพิพากษาในกรณีที่มีข้อขัดแย้งระหว่างคู่สัญญา โดยปกติแล้วศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับสัญญาบัตรเครดิต ได้แก่ศาลยุติธรรม อย่างไรก็ตามในส่วนที่เกี่ยวกับบัตรเครดิตที่ออกโดยการสื่อสารแห่งฝรั่งเศส (La Poste) นั้น ถือว่าสัญญาระหว่างผู้ถือบัตรกับการสื่อสารแห่งฝรั่งเศสเป็นสัญญาทางปกครองจึงอยู่ในอำนาจของศาลปกครอง(Tribunal Administratif)³²⁶

³²⁶ André BERTRAND et Philippe LE CLECH. **La pratique du droit des cartes ,la revue banque éditeur. 2é édition. 1989. Page 143.**

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหากฎหมายในการคิดอัตราดอกเบี้ยกรณีการให้สินเชื่อ ผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์

การทำสัญญากู้ยืมเงิน โดยทั่วไปถูกจัดว่ามีอิสระในทางแพ่ง (Private autonomy) และมีเสรีภาพในการแสดงเจตนา (Freedom of Contract) ที่จะตัดสินใจตกลงทำสัญญากู้ยืมเงินกัน ทั้งนี้ ต้องอยู่กรอบของกฎหมาย โดยปกติจะมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 กำหนดห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี หากในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละ 15 ต่อปี แต่ต่อมามีพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ที่ใช้บังคับนิติกรรมเฉพาะสัญญากู้ยืมเงินที่เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา (Usurious Contract) มีบทกำหนดโทษทางอาญา เนื่องจากสภาพการเงินของตลาดโลกได้เปลี่ยนแปลงไป รัฐจึงได้มีการตราพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 เพื่อให้นิติบุคคลตามคำนิยามที่เป็นสถาบันการเงินสามารถมีสิทธิคิดดอกเบี้ยเกินอัตราได้ โดยไม่ต้องรับโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ส่วนภาคเอกชนที่ไม่ใช่สถาบันการเงินจึงเลี่ยงไปทำนิติกรรมสัญญาประเภทอื่น ซึ่งไม่มีข้อห้ามในการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา และมีอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าการกู้ยืมเงิน เช่นสัญญาขายฝาก(เดิม) สัญญาเช่าซื้อ หรือการเลี่ยงใช้ลักษณะคำอื่นแทนคำว่า “อัตราดอกเบี้ย” แต่ลักษณะการคิดเหมือนอัตราดอกเบี้ย โดยที่มีลักษณะเป็นนิติกรรมอำพราง

อีกทั้งในปัจจุบันการประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคลแต่เดิมจะให้กู้ยืมเงินกัน โดยให้เป็นเงินยืมเป็นเงินสด แต่ต่อมาได้มีการวิวัฒนาการนำเทคโนโลยี และนำการใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรเครดิตมาใช้บริการแก่ผู้บริโภค จึงได้มีการให้เงินกู้ยืมผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งบัตรเครดิต จนบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีบทบาทและได้รับความนิยมใช้แทนเงินสดมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งในการให้สินเชื่อกู้ยืมเงินผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์นั้น ผู้ประกอบธุรกิจจะกำหนดเงื่อนไขในสัญญาไว้อย่างรัดกุม โดยมีการกำหนดการคิดทั้งอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมอันเกิดจากการใช้วงเงินสินเชื่อ และอัตราค่าใช้จ่ายในการเบิกถอนเงินสด เมื่อรวมกันแล้วจะพบว่ามีอัตราสูงเกินกว่าอัตราดอกเบี้ยตามที่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้เสียอีก ทั้งนี้ยังไม่รวมค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดจากให้วงเงินสินเชื่อ หรือค่าใช้จ่ายจากการผิดนัดผิดสัญญา ในการติดตามทวงถาม หรือดำเนินคดีของผู้ประกอบธุรกิจคิดเอาจากผู้บริโภค

ประกอบกับผู้บริโภคยังขาดการรับรู้ข้อมูลข้างสารจากทางการ และความรู้ ความเข้าใจ ในการควบคุมรายรับรายจ่ายของตนเองที่ค่อนข้างเพียงพอ โดยเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลดีผลเสียในการใช้บัตรเครดิต การขอรับบริการใช้สินเชื่อ และอัตราดอกเบี้ยอย่างเพียงพอ ประกอบกับ ผู้บริโภคส่วนหนึ่งขาดวินัยทางการเงิน ในการใช้บัตรเครดิตให้มีประสิทธิภาพและให้เป็นประโยชน์ที่ดีพอ ทั้งผู้ประกอบการให้สินเชื่อต่างมีอำนาจในการเจรจาต่อรอง การทำสัญญา หรือแม้กระทั่งการติดตามทวงถามให้ลูกค้าชำระหนี้ที่ไม่เป็นธรรม จึงเป็นเหตุทำให้ผู้บริโภคอยู่ ความเป็นรองที่จะต้องชำระหนี้ตามสัญญา อันเป็นผลเสียแก่ประเทศ และมีผลทำให้คดีค้างในศาล เป็นจำนวนมาก

โดยที่ประเทศไทยเองก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ หรือพระราชกำหนด ซึ่งเป็นกฎหมาย เฉพาะเรื่องเฉพาะราวที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต ในการที่จะ กำหนดขอบเขตให้ผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคล หรือบริษัทบัตรเครดิต สามารถที่จะคิด อัตราดอกเบี้ยเกินอัตรา หรือออกมาควบคุมอย่างชัดเจน อย่างกรณีเช่นพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงิน ใ้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 หรือพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พระราช บัญญัติการประกอบธุรกิจเงิน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ที่รัฐบัญญัติ ออกมาควบคุมกำกับ ตรวจสอบอย่างเข้มงวดนิติบุคคลที่เป็นสถาบันการเงิน ดังนั้นในขั้นนี้จะได้ ศึกษาปัญหาของการคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด การบังคับใช้กฎหมายในการ กำหนดการคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมอันเกิดจากการให้วงเงินสินเชื่อผ่านบัตรเครดิต โดยแยกหัวข้อ เป็นดังนี้

4.1 ปัญหาความเป็นโมฆะของอัตราดอกเบี้ย

การให้สินเชื่อจากการให้กู้ยืมเงินสัญญาอย่างหนึ่งที่เกิดจากการเจรจาตกลงกัน โดยอยู่ บนพื้นฐานหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Principle of Freedom of Contract) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ หลักอิสระในทางแพ่ง (Private Autonomy) แต่ทั้งนี้หลักเสรีภาพในการทำสัญญาจะต้องอยู่ในกรอบ ของกฎหมายในการเข้าทำสัญญากันที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และคู่สัญญามีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามหลักสุจริต (Good Faith) ดังนั้นในการทำสัญญาให้สินเชื่อ ที่ให้แก่ผู้ยืมเงินก็ต้องอยู่บนหลักพื้นฐานของการทำสัญญา และหลักสุจริต ที่จะต้องไม่ก่อให้เกิด ความเสียหายต่อเสรีภาพ หรือต่อความไว้เนื้อเชื่อใจของแต่ละฝ่าย

กระบวนการทำสัญญาเพื่อให้สินเชื่อโดยการปล่อยสินเชื่อส่วนบุคคล โดยเฉพาะผ่าน บัตรเครดิตก็จะต้องมีการพิจารณากันอย่างรอบคอบ เนื่องจากผู้ขอสินเชื่อในแต่ละรายมีพื้น ฐานแตกต่างกัน สถาบันการเงิน หรือผู้ประกอบการให้สินเชื่อที่ธนาคารแห่งประเทศไทย กำกับดูแลจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะ ประวัติ รายได้

และความสามารถชำระหนี้ของผู้ขอสินเชื่อก่อนที่คู่กรณีจะตกลงทำสัญญาต่อกัน ในการกู้ยืมเงินกัน จะมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 เป็นบทบัญญัติกฎหมายทั่วไปที่กำหนดห้ามมิให้ คู่สัญญาคิดดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี หากในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้นมีผลกร บังคับแก่กันเพียงให้ลดลงมาเป็นร้อยละ 15 ต่อปี โดยมีพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 เป็นบทบัญญัติที่ควบคุม และใช้บังคับนิติกรรมเฉพาะสัญญากู้ยืมเงินที่ห้ามเรียกดอกเบี้ย เกินอัตรา (Usurious Contract) หากคู่สัญญาตกลงเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราแล้วจะมีผลทางกฎหมาย สัญญาตกเป็นโมฆะ และผู้ที่ฝ่าฝืนคิดดอกเบี้ยเกินอัตราจะต้องได้รับโทษทางอาญา

กรณีจึงมีปัญหาวานิติกรรมการ ให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตที่คู่สัญญาทำสัญญาตกลงกันนั้น ได้กำหนดคิดอัตราดอกเบี้ยเกินอัตราตามที่กฎหมายไว้ หากไม่สมบูรณ์แล้วจะทำให้ สัญญาให้สินเชื่อจะสมบูรณ์ หรือมีผลตกเป็นโมฆะทั้งหมดหรือบางส่วนหรือไม่เพียงใดนั้น ทั้ง นี้เดิมศาลฎีกาได้มีคำพิพากษา 3 แนว คือแนวแรกสัญญากู้ยืมเป็นโมฆะทั้งหมด แนวที่สองสัญญา กู้ยืมยังมีผลบังคับใช้แต่ดอกเบี้ยเป็นโมฆะ แนวที่สามสัญญากู้ยืมยังมีผลบังคับใช้ ดอกเบี้ยส่วนที่ เกินเป็นโมฆะ แต่ยังคงมีสิทธิในหนี้เงินเรียกอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปีได้ แต่อย่างไรก็ตาม สามารถแยกพิจารณาความเป็นโมฆะของดอกเบี้ยที่ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยได้ ดังนี้

1) นิติกรรมที่สัญญากู้ยืมเป็นโมฆะ ผลทำให้นิติกรรมทั้งหมดตกเป็นโมฆะทั้งหมด

แต่เดิมได้มีคำพิพากษาของศาลฎีกาวินิจฉัยว่า หนี้ตามสัญญากู้ยืมเงินที่คิดดอกเบี้ยเกิน อัตราที่กฎหมายกำหนดตกเป็นโมฆะเข้านี้จึง ไม่มีหนี้ที่ฟ้องให้ลูกหนี้ล้มละลายได้¹ หรือในกรณีที่ คู่สัญญาได้ไปทำสัญญาขายฝากแทนการทำสัญญากู้ยืมเงินกัน ซึ่งศาลฎีกาพิจารณาเห็นว่าการทำนิติ กรรมสัญญาขายฝากของคู่กรณีดังกล่าว เป็นการเลี่ยงการทำสัญญากู้ยืมเงินที่มีการคิดดอกเบี้ยเกิน อัตรา ซึ่งต้องห้ามตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นิติกรรมขายฝากจึงตกเป็นโมฆะ²

2) นิติกรรมที่สัญญากู้ยืมมีผลสมบูรณ์แต่ดอกเบี้ยเป็นโมฆะเฉพาะดอกเบี้ย

ในระยะหลังต่อมาศาลฎีกาได้มีคำพิพากษาออกเป็น 2 แนว โดยศาลได้วินิจฉัยแยกหนี้ ตามสัญญากู้ยืมเงินอันเป็นหนี้ประธาน แยกออกจากดอกเบี้ยซึ่งเป็นหนี้อุปกรณที่คิดเกินกว่าอัตรา กฎหมายกำหนดออกจากกันอย่างชัดเจน โดยแนวคำพิพากษาแรก³ คำพิพากษาศาลฎีกาได้พิพากษา

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1364/2514.

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1552/2506.

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1380/2500 , 1238/2502 , 804/2506 , 136/2507 , 730/2508 , 1260/2509 , 1188/2510 , 1452/2511 , 261/2516 , 108/2518 , 2321/2518 , 425/2520 , 2034/2522 , 1565/2524 , 4133/2529 , 205/2530 , 4010/2530 , 3053/2533 , 966/2534 , 2657/2534 , 567/2536 , 1913/2537 , 4690/2540 , 956/2541 , 1901/2542 , 8749/2544 , 2086/2545 , 2167/2545 , 2400/2545 , 4372/2545 , 4936/2545 , 2165/2548.

ให้นิติกรรมการกู้ยืมเงิน โดยให้คู่กรณีที่คิดดอกเบี้ยเกินอัตราให้ตกเป็น โฆษะเฉพาะดอกเบี้ยตามสัญญากู้ยืมเงิน ผู้ให้กู้ยืมเงินยังมีสิทธิเรียกร้องเฉพาะต้นเงินเท่านั้น

แนวคำพิพากษาที่สอง⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาได้วินิจฉัยพิพากษาให้การกู้ยืมเงิน โดยคิดดอกเบี้ยเกินอัตราให้ตกเป็น โฆษะตามกฎหมายแต่ศาลพิพากษาให้เจ้าหนี้สามารถคิดดอกเบี้ยอันเกิดจากหนี้เงินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 ได้เพียงอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันที่ผิดนัด โดยศาลเห็นว่าผู้ให้กู้ยืมเงินยังมีสิทธิเรียกร้องในต้นเงินอันเป็นหนี้ประจักษ์ที่สมบูรณ์แยกออกจากส่วนที่เป็น โฆษะได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173 บัญญัติไว้ว่าถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของนิติกรรมเป็น โฆษะ นิติกรรมนั้นย่อมตกเป็น โฆษะทั้งสิ้น เว้นแต่จะสันนิษฐานได้โดยพฤติการณ์แห่งกรณีว่าคู่กรณีมีเจตนาที่จะให้ส่วนที่ไม่เป็น โฆษะ แยกออกจากส่วนที่เป็น โฆษะ

แม้กรณีคู่กรณีได้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความในศาลชั้นต้น และได้มีการคิดอัตราดอกเบี้ยสูงเกินกว่ากฎหมายกำหนดลงไป ในสัญญาประนีประนอมยอมความด้วย ศาลก็ไม่อาจที่จะพิพากษาให้เป็นไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ เนื่องจากจะเป็นคำพิพากษาที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา อันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน จะเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 570/2549 วินิจฉัยว่าแม้ว่าโจทก์จะเป็นสถาบันการเงิน การคิดดอกเบี้ยของโจทก์ไม่ได้ได้อยู่ภายใต้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ก็ตาม แต่การคิดดอกเบี้ยของโจทก์จะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติของพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ มาตรา 14 และตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ ปฏิบัติในเรื่องการคิดดอกเบี้ยและส่วนลดการที่โจทก์ได้ออกประกาศอัตราดอกเบี้ยการให้สินเชื่อเป็นสองอัตรา คือ ประกาศอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้าทั่วไป และอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้าที่ปฏิบัติผิดเงื่อนไขในการผ่อนชำระ ศาลฎีกาเห็นว่าการที่โจทก์กำหนดอัตราดอกเบี้ยตามสัญญากู้ยืมเงินในอัตราร้อยละ 19 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยสำหรับลูกค้าที่ปฏิบัติผิดสัญญาโดยจำเลยยังไม่ได้ปฏิบัติผิดเงื่อนไขหรือผิดสัญญาเลย จึงเป็นการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่ากฎหมายกำหนด ถือว่าเป็นการปฏิบัติฝ่าฝืนต่อกฎหมาย อันเป็นการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราฯ มาตรา 3 (ก) จึงตกเป็น โฆษะ

ศาลฎีกาในคดีดังกล่าวเห็นว่าการที่ศาลจะพิพากษาตามยอมได้นั้น ศาลฎีกาจะพิจารณาสัญญาประนีประนอมยอมความของคู่ความว่าเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือไม่ หากกรณีที่สัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ศาลฎีกาก็ย่อมไม่อาจพิพากษาให้คดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาดไปได้ เพราะเป็นการขัดต่อ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 138

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1178/2519, 999/2531, 3834/2535, 7378/2542, 6223/2544, 6509/2545, 2654/2546, 3037/2547, 470/2548, 708/2548, 5603/2548, 178/2549.

ดังจึงเห็นได้ว่าแต่เดิมมีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา ให้คู่กรณีที่ได้ตกลงทำสัญญากู้ยืมเงิน โดยคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ศาลจะพิจารณาพิพากษาให้สัญญากู้ยืมเงินอันเป็นสัญญาประชาชนและดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะไปด้วย แต่ต่อมาแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาได้เปลี่ยนไป โดยจะพิพากษาให้หนี้สัญญากู้ยืมเงิน ในส่วนที่เป็นหนี้ประชาชนยังคงสมบูรณ์สามารถบังคับแก่กันได้ตามกฎหมาย แต่จะให้ตกเป็นโมฆะเฉพาะดอกเบี้ยที่คิดเกินกำหนด ในระยะหลังศาลฎีกาได้นำหลักข้อสันนิษฐานของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 173 หากสันนิษฐานจากพฤติการณ์ได้ว่า คู่กรณีเจตนาจะให้ส่วนที่ไม่เป็นโมฆะนั้นแยกออกจากส่วนที่เป็นโมฆะได้ ปัญหาจึงมีว่ากรณีใดบ้างที่พึงสันนิษฐานได้โดยพฤติการณ์แห่งกรณีของกฎหมายว่าคู่กรณี คือผู้ให้กู้ยืมและผู้กู้ยืมมีเจตนาทำนิติกรรมแยกส่วนที่ไม่เป็นโมฆะแยกออกจากส่วนที่เป็นโมฆะได้ และในการยกข้อสันนิษฐานพฤติการณ์แห่งกรณีนั้น ศาลจะสามารถยกขึ้นวินิจฉัยได้เองหรือไม่เพียงใด หากศาลยกขึ้นแล้วจะเป็นการวินิจฉัยพิพากษาเกินคำขอตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 142 หรือไม่

โดยจะเห็นได้ว่าการสินเชื่อกู้ยืมเงินกันจะมีนิติกรรม 2 ส่วน ส่วนแรกคือสัญญาการกู้ยืมเงิน และส่วนที่สองคือข้อตกลงที่จะเรียกอัตราดอกเบี้ย ในส่วนของสัญญาการกู้ยืม เป็นไปตามบทบัญญัติทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 เอกเทศสัญญาลักษณะ 9 ว่าด้วยเรื่องยืม และสัญญาทั่วไปขึ้นอยู่กับประเภทธุรกิจ เช่นสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชี สัญญากู้ยืมเงิน หรือสัญญาเช่าเครื่องออฟฟิศ ที่ใช้กันในธุรกิจการเงินของสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ ในกรณีประเภทสัญญากู้ยืมแบบมาร์จิ้น มักจะเป็นการประกอบธุรกิจการซื้อขายหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เป็นต้น อย่างไรก็ตามถ้าหากแบ่งตามประเภทบุคคลกฎหมายให้อำนาจในการคิดอัตราดอกเบี้ยสามารถแยกตามกฎหมายดังนี้

(1) ถ้ากรณีเป็นบุคคลธรรมดาจะเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 กำหนดห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี

(2) ในกรณีที่เป็นการนิติบุคคลประเภทสถาบันการเงิน ซึ่งจะมีบทบัญญัติกฎหมายพิเศษกำหนดให้สถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ สามารถคิดดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้ ดังกรณีเช่นพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 ออกมาใช้บังคับสำหรับประเภทธุรกิจที่เป็นธนาคารพาณิชย์ หรือพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงิน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522 ออกมาใช้บังคับประเภทธุรกิจที่เป็นบริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเออร์ โดยมีพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ยกเว้นมิให้สถาบันการเงินเหล่านั้นที่อยู่ตําานิชยามของกฎหมายต้องรับผิดชอบตามกฎหมายพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

อย่างไรก็ตามก็ยังมีสถาบันการเงินพิเศษ ซึ่งกฎหมายบัญญัติออกมารองรับให้สามารถที่จะดำเนินกิจการธุรกรรมทางการเงิน และสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยเกินที่กฎหมายกำหนดได้ เช่น

ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2545 หรือบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน เป็นต้น

บางกรณีที่เป็นหน่วยงานของรัฐ หรือนิติบุคคลเฉพาะราย ซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ชัดเจนให้สามารถคิดอัตราดอกเบี้ยเท่ากับผู้บริโภคได้ กรณีเช่นผู้ประกอบการธุรกิจประเภทโรงรับจำนำ หรือสถานธนาอนุบาล หรือสถานธนาอนุบาลกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 บัญญัติให้มีสิทธิและอำนาจผู้ประกอบการโรงรับจำนำ สามารถที่จะคิดดอกเบี้ยสูงเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ได้เป็นต้น หรือในบางสถานการณ์รัฐก็ได้ออกกฎหมายเฉพาะกิจเพื่อกำหนดให้หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นสามารถที่จะรับโอนสินทรัพย์ หรือบัญญัติให้บุคคลภายนอกที่ซื้อทรัพย์สินได้สามารถคิดดอกเบี้ยได้ตามสัญญาเดิม อย่างกรณีเช่นพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541 บัญญัติให้สินทรัพย์ที่โอนไปยังบรรษัทบริหารสินทรัพย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยได้โดยเป็นอัตราดอกเบี้ยเป็นลอยตัว และตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนด โดยบางครั้งจะพบว่ามีการคิดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือในกรณีของพระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติให้ผู้ซื้อทรัพย์สินที่ได้จากการโอนทรัพย์สิน เพื่อการชำระบัญชีบริษัทที่ถูกระงับกิจการสามารถมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยตามวิธีการและในอัตราตามสัญญาเดิมได้

โดยจะเห็นได้ว่าการกู้ยืมเงินของสถาบันการเงิน หรือ หน่วยงานของรัฐบางกิจการจะมีบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสัญญากู้ยืมเงินในการคิดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยเฉพาะ หรือกรณีของการรับโอนสินทรัพย์จากสถาบันการเงินที่ถูกระงับกิจการ จะมีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนในเรื่องของการสามารถที่จะคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ โดยทั้งนี้เพื่อเป็นการยกเว้นมิให้ต้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 เป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ส่วนผลในทางแพ่งจะทำให้การคิดดอกเบี้ยนั้นตกเป็นโมฆะ ไม่สามารถบังคับเรียกดอกเบี้ยแก่กันได้ ซึ่งปัญหาความเป็นโมฆะของอัตราดอกเบี้ยนั้น สามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1) ปัญหาความเป็นโมฆะของอัตราดอกเบี้ยกรณีเงื่อนไขในสัญญา

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีที่มีการให้สินเชื่อกู้ยืมเงินกันเกิน 2,000 บาท และสัญญาการให้สินเชื่อกู้ยืมเงินผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์จะต้องมีความสมบูรณ์ กล่าวคือ มีหลักฐานเป็นหนังสือถึงสามารถที่จะบังคับได้ตามกฎหมายได้ แต่กฎหมายยังบัญญัติกำหนดไว้ชัดเจนด้วยว่ากรณีของสถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นนิติบุคคลเฉพาะ หรือกรณีหน่วยงานของรัฐใดบ้างที่จะสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้

ดังนั้นการที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้สินเชื่อในการกู้ยืมเงิน ซึ่งถือว่ามีความได้เปรียบในการเข้าทำนิติกรรมสัญญาสามารถกำหนดเงื่อนไขใดๆ ที่ไม่เป็นการขัดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ใน

สัญญา โดยการกำหนดสิทธิในการเรียกอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงินค่าธรรมเนียม และค่าใช้จ่ายต่างๆได้ จึงเป็นการกำหนดเงื่อนไขสัญญาให้ผู้กู้ยืมซึ่งตกเป็นผู้เสียเปรียบที่จะต้องยอมรับโดยปริยายที่จะต้องชำระอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน ค่าใช้จ่ายต่างๆในการปฏิบัติเป็นไปตามเงื่อนไขในสัญญาโดยเคร่งครัด หากนำอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน ค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่างๆมารวมเข้าด้วยกันแล้ว จะพบว่าอัตราสูงเกินกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งเป็นเงื่อนไขข้อตกลงของสัญญาการให้สินเชื่อที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน ส่งผลทางกฎหมายทำให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆะไม่สามารถบังคับแก่กันได้

2) ปัญหาความเป็นโมฆะของอัตราดอกเบี้ยกรณีการแสดงเจตนา

ทั้งนี้จะต้องพิจารณาว่าผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อ นั้น มีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด โดยมีการกระทำจงใจ หรือลักษณะเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคหรือไม่ ถ้าหากผู้บริโภคสามารถพิสูจน์ได้ว่าการที่ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตหรือได้กำหนดเงื่อนไขการเสียดำเนินการอันมีลักษณะเป็นดอกเบี้ย และคล้ายกับการคิดอัตราดอกเบี้ย หรือคิดอัตราชำระค่าธรรมเนียมเหมือนอัตราดอกเบี้ยแล้ว นิติกรรมหรือข้อตกลงเป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชนสัญญาผู้ยืมนั้นควรจะต้องตกเป็นโมฆะด้วย

แต่อย่างไรก็ตามหากการที่ผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อได้ระบุไว้ในสัญญาผู้ยืมเงิน แต่ไม่ได้มีเจตนาหรือจงใจ ในการที่จะกำหนดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆ เมื่อคิดคำนวณแล้วทำให้มีอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าหรือสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดอันจะส่งผลให้นิติกรรมสัญญาผู้ยืมเงินตกเป็นโมฆะทั้งหมดนั้น ผู้เขียนไม่เห็นด้วยหากจะให้นิติกรรมการกู้ยืมเงินนั้นมีผลตกเป็นโมฆะทั้งหมด เนื่องจากตามหลักของกฎหมายนั้นนิติกรรมการกู้ยืมเงินกันสามารถแยกนิติกรรมส่วนที่ไม่สมบูรณ์ คือการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ออกจากการกู้ยืมเงินซึ่งเป็นหนี้ประธานอันเป็นส่วนที่สมบูรณ์และมีผลบังคับใช้ได้ แต่โดยทั้งนี้จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่าสัญญาสินเชื่อการให้กู้ยืมนั้นมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายตกเป็นโมฆะหรือไม่ เช่นการกู้ยืมเงินนั้นมีวัตถุประสงค์ต้องห้ามตามกฎหมาย พันวิสัย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 หรือการให้สินเชื่อผู้ยืมเงินนั้นทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 152 และ มาตรา 653 เป็นต้น

ปัญหามีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่า ในกรณีถ้าสัญญาการให้สินเชื่อผู้ยืมเงินนั้นสมบูรณ์ทำเป็นหนังสือถูกต้องตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้สามารถบังคับได้ แต่การที่ผู้ให้กู้ยืมเงินกำหนด

และคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน มีผลทำดอกเบี้ยให้ตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 แล้ว สิ่งควรที่จะพิจารณาคือต่อไปว่าดอกเบี้ยควรจะตกเป็นโมฆะทั้งหมดเลย หรือดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะแต่สามารถเรียกดอกเบี้ยได้ในอัตราคิดนับ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 เนื่องจากการกู้ยืมเงินเป็นเอกเทศสัญญาซึ่งเป็นหนี้เงินอย่างหนึ่ง การที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งกำหนดในข้อสัญญาให้มีสิทธิในการเรียกอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมต่างๆที่มีลักษณะคล้ายกับ การคิดดอกเบี้ยรวมกันแล้วเกินอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน ทำให้ดอกเบี้ยนั้นตกเป็นโมฆะทั้งหมด

เนื่องจากการทำนิติกรรมสัญญาตามทฤษฎีเสรีภาพในการสัญญาให้สิทธิแก่คู่กรณีในการที่จะเข้าทำสัญญาผูกพันกันด้วยความสุจริต มีความเสมอภาคซึ่งกันและกัน โดยอยู่ภายใต้บทบัญญัติกฎหมายที่เท่าเทียมกัน ในการที่อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้สินเชื่อกู้ยืมเงิน ซึ่งเป็นผู้ที่มีอำนาจในการต่อรองเหนือกว่าอีกฝ่ายหนึ่งที่จะสามารถกำหนดเงื่อนไขของสัญญา และการบังคับฝ่ายผู้กู้ยืมให้ชำระหนี้เมื่อตกเป็นผู้ผิดนัดชำระหนี้ ในการเข้าทำสัญญานั้นหากเป็นผลให้มีการคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้เงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆ เมื่อรวมแล้วสูงเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดเอา กับผู้กู้ยืมซึ่งตกอยู่ในฐานะเป็นฝ่ายที่เสียเปรียบในข้อสัญญาและเงื่อนไขของสัญญา ดังนั้นในการกำหนดอัตราดอกเบี้ย และอัตราค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของฝ่ายผู้ให้สินเชื่อกู้ยืมเงินนั้น ก็ควรได้รับผลร้ายจากการกระทำของตนโดยมีผลตกเป็นโมฆะด้วย แต่ยังคงได้รับดอกเบี้ยจากผู้บริโภคนเฉพาะเท่าที่ผู้ให้กู้ยืมได้รับสิทธิตามบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดไว้ในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับตั้งแต่ใช้สิทธิทางศาล หรือนับตั้งแต่วันฟ้องจนกว่าชำระเสร็จได้เท่านั้น

4.2 ปัญหาการกำหนดเงื่อนไขอัตราดอกเบี้ยและอัตราค่าธรรมเนียม

การทำนิติกรรมสัญญาการให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ เป็นนิติกรรมสัญญาอย่างหนึ่งโดยอยู่บนพื้นฐานหลักอิสระในทางแพ่งและทฤษฎีเสรีภาพในการทำสัญญา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของนิติกรรมสัญญา เช่นเสรีภาพในการกำหนดแบบของนิติกรรมสัญญาว่าสัญญาผู้กู้ยืมจะทำเป็นหนังสือ หรือมีหลักฐานเป็นหนังสือหรือไม่ก็ได้ หรือเสรีภาพในการกำหนดเนื้อหาของนิติกรรมหรือการกำหนดผลของนิติกรรม⁵

การให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการแสดงเจตนาเข้าทำนิติกรรมสัญญาการให้กู้ยืมเงินอย่างหนึ่งซึ่งจะตกอยู่ภายใต้กรอบบทบัญญัติของกฎหมาย โดยเฉพาะประมวลกฎหมายแพ่ง

⁵ รศ.วีระพงษ์ บุญโยภาสและคณะ. ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์:โครงการศึกษาวิเคราะห์และกำหนดแนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมเศรษฐกิจการเงิน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 3.3-6.

และพาณิชย์ ซึ่งเป็นหลักกฎหมายทั่วไปการทำข้อกำหนดตกลงหรือเงื่อนไขในสัญญาให้สินเชื่อของ คู่สัญญาจะต้องอาศัยหลักของเสรีภาพในการแสดงเจตนาของคู่กรณีในการทำนิติกรรม โดยชอบด้วย กฎหมาย ต้องทำนิติกรรมด้วยใจสมัคร และสัญญาที่ตกลงทำกันนั้น ต่างมีความมุ่งหมายที่จะผูกนิติ สัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นคู่สัญญาเพื่อที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับสิทธิซึ่งเป็นไป ตามบทบัญญัติของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149

ทั้งนี้นิติกรรมนั้นจะต้องไม่เป็นการพ้นวิสัย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน⁶ และกรณีที่สำคัญการทำสัญญาให้สินเชื่อในการให้กู้ยืมเงินนั้นจะต้องทำแบบ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดจะส่งผลให้นิติกรรมนั้น ย่อมมีผลตกเป็นโมฆะ ส่งผลให้นิติกรรมสัญญานั้นไม่สามารถใช้สิทธิบังคับกันได้

ดังนั้นการกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญาการให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือ บัตรเครดิต และรูปแบบของประกอบธุรกิจบัตรเครดิตหรือธุรกิจการให้สินส่วนบุคคลภายใต้กำกับ จะต้องมีความชัดเจน และอยู่ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (Consumer protection Act) ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดธุรกิจที่ควบคุมสัญญา และลักษณะของสัญญา พ.ศ. 2542 ประกาศของคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตร เครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542 และประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจ การให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญาพ.ศ. 2545 โดยบทบัญญัติ ที่แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดเงื่อนไขข้อตกลงการให้สินเชื่อบัตรเครดิต และการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของ สถาบันการเงิน จะต้องระบุเงื่อนไขไว้อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นอัตราดอกเบี้ย เบี้ยปรับ อัตราค่าธรรมเนียม และอัตราค่าบริการต่างๆ ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบเป็นลายลักษณ์ อักษร หรือโดยทางจดหมาย

แต่ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญาฯ ในการแจ้งเป็นหนังสือดังกล่าวนี้ ไม่รวมการ แจ้งเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย ได้แก่ อัตราดอกเบี้ยลูกค้าชั้นดีที่มีกำหนดระยะเวลา (MLR) อัตราดอกเบี้ยเบิกเงินเกินบัญชี (MOR) และอัตราดอกเบี้ยลูกค้ารายย่อยชั้นดี (MRR) ที่ทำให้อัตรา ดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 กำหนด การกระทำหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ถือว่าผู้กระทำความผิดในการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราเป็นความผิด ทางอาญา ตามมาตรา 3 และ 4 โดยมีหลายรูปแบบ ดังนี้

- (1) การให้ยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือ

⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150.

⁷ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 152.

(2) การกำหนดข้อความอันไม่จริงในเรื่องจำนวนเงินกู้ หรือการอื่น ๆ เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา หรือ

(3) การรับเอา ซึ่งผลกำไรอื่นในรูปแบบเป็นเงิน หรือสิ่งของ หรือโดยวิธีเพิกถอนหนี้ หรือวิธีการอื่นใด อันเป็นลักษณะที่เป็นการได้รับประโยชน์มากเกินไปอันสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืมเงิน

(4) การได้เปล่าซึ่งสิทธิที่จะเรียกร้องจากบุคคลอื่น อันเป็นความผิดตามที่บัญญัติในมาตรา 3 ข้อ (1) (2) (3) รวมถึงการใช้สิทธิ หรือพยายามถือเอาประโยชน์แห่งสิทธินั้น แต่ทั้งนี้จะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงดังกล่าว

ผู้ประกอบธุรกิจอาจกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข ข้อความใดๆ อย่างไรก็ได้ ที่ไม่มีลักษณะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยศีลธรรมอันดีของประชาชน ลงในสัญญาการให้สินเชื่อ รวมทั้งการกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ไม่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายได้ โดยอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวนั้นจะต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยตามที่กฎหมายและประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด แต่เนื่องจากรูปแบบเงื่อนไขของสัญญาและพฤติกรรมในการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้มุ่งไปที่การให้สินเชื่อกู้ยืมเงินกัน แล้วมีการตกลงกำหนดการคิดดอกเบี้ยเกินอัตรา อาจจะได้ว่าเป็นการกำหนดค่าที่ระบุการใช้หรือข้อความ อันมีลักษณะไม่เป็นความจริงในสภาพความเป็นจริง ในสถานการณ์ขณะนั้น หรือไม่ตรงกับเจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญา หรือปกปิดข้อความจริง ข้อมูลในการคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน ที่มีลักษณะเหมือนกับการคิดอัตราดอกเบี้ยที่เป็นดอกเบี้ยเช่นกัน โดยลักษณะของการกระทำกรณีดังกล่าวก็เพื่อปิดบังในการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3 (ข) หรือหลีกเลี่ยงกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ในการที่จะคิดดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ทั้งนี้ในการให้สินเชื่อกู้ยืมเงินกันโดยคิดอัตราดอกเบี้ยเกินอัตราในรูปแบบทั่วไป สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้

4.2.1 การคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินที่มีลักษณะเป็นดอกเบี้ย

ในการคิดอัตราดอกเบี้ยแก่กันได้โดยปกติแล้วจะต้องเป็นหนี้เงินเท่านั้น โดยทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 148 ถือว่าดอกเบี้ยเป็นดอกเบี้ยนิติบัญญัติอย่างหนึ่ง แต่การที่ผู้ประกอบธุรกิจการให้วงเงินสินเชื่อ บริษัทบัตรเครดิตหรือนักธุรกิจ หรือบัตรเครดิต ในทางปฏิบัติ นอกจากคิดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมจากลูกค้าแล้ว ยังมีการกำหนดคิดค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินสินเชื่อในลักษณะอัตราทุกเดือนหรือทุกงวด ปัญหาว่าการคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นดอกเบี้ยตามกฎหมายหรือไม่ และผู้ประกอบกิจการจะสามารถกำหนดเงื่อนไขหรือหลักเกณฑ์ในการคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินเอากับผู้บริโภคได้เพียงใดนั้น เนื่องจากในลักษณะของการกำหนดคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินของผู้ประกอบการดังกล่าว ยังไม่มีคำ

ของศาลฎีกาวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้โดยตรง แต่ก็ได้มีคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ได้เคยวินิจฉัย⁸ ในทำนองลักษณะใกล้เคียงกันว่าข้อตกลงที่ให้ผู้ชำระหนี้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากตามสัญญากู้เงิน เป็นข้อตกลงที่มีใ้ระเบียบปรับหรือการกำหนดค่าเสียหาย แต่เป็นการกำหนดให้ผู้กู้เงินรับผิดชอบเกินกว่าหนี้ที่ผู้กู้เงินจะต้องชำระหนี้ให้แก่ผู้ให้กู้ยืม อันเป็นการให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มขึ้นจากดอกเบี้ยที่ตกลงกันไว้ในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือน จึงมีผลตกเป็นโมฆะตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2523

นอกจากนี้ยังมีคำวินิจฉัยโดยตรงของศาลชั้นต้น ได้วินิจฉัยว่าค่าธรรมเนียมจัดการเงินกู้ และค่าธรรมเนียมใช้วงเงิน ถือว่าเป็นประโยชน์อื่นใดที่ผู้ให้กู้เงินเรียกเอาจากผู้กู้ยืม ถือเป็นดอกเบี้ยทั้งหมด เมื่อผู้ให้กู้เรียกเกินกฎหมายกำหนดย่อมเป็นความผิดอาญา ตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2523⁹ หรือกรณีคดีของศาลแขวงเชียงใหม่ ได้มีคำพิพากษาในคดีที่บริษัท อีชีบาย จำกัด เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายบัญญัติ บุญสุวรรณ์ ลูกหนี้เป็นจำเลย ในความผิดคดีแพ่ง เรื่องผิดสัญญา โดยในคดีดังกล่าวศาลชั้นต้นพิเคราะห์แล้วเห็นว่า การที่โจทก์ได้ทำสัญญาให้สินเชื่อเงินสดกับจำเลย โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 0.5 ต่อเดือน และค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินร้อยละ 2 ต่อเดือน หากผิดนัดชำระจะคิด ค่าปรับร้อยละ 3 ต่อเดือนของค้างงวดนั้นกับค่าใช้จ่ายในการติดตามทวงถามอีกเดือนละ 50 บาทต่อ เดือนของทุกงวดที่ค้างชำระ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อคำนวณดอกเบี้ยตามสัญญาร้อยละ 0.5 ต่อเดือนกับค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงินที่โจทก์คิดร้อยละ 2 ต่อเดือนแล้วหากจำเลยยังไม่ได้ผิดนัดก็จะเท่ากับว่า โจทก์จะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนรวมคิดเป็นดอกเบี้ยร้อยละ 30 ต่อปี จึงถือว่าเป็นอัตราดอกเบี้ย เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 โดยโจทก์เลี้ยงปิดบังข้อความการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราแล้วใช้ข้อความอื่นแทน เช่นค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินแทน ดังนั้นเมื่อคำนวณแล้วเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากเกินไปอันสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืมและเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ข้อตกลงในเรื่องดอกเบี้ยจึงตกเป็นโมฆะมีผลให้โจทก์หมดสิทธิที่จะเรียกดอกเบี้ยตามสัญญา¹⁰

จากแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาและศาลชั้นต้นทั้งสองคดีจะเห็นได้ว่า ศาลไม่เห็นด้วยกับการเรียกดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมใช้วงเงินของอีชีบาย โดยศาลเห็นว่าโจทก์เลี้ยงปิดบังข้อความการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราแล้วใช้ข้อความอื่นแทน โดยมีพฤติการณ์ในการเรียกเกินเกินอัตราที่

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3524/2545.

⁹ คำพิพากษาของศาลแขวงคูสิต คดีหมายเลขแดงที่ 1703/2548 ระหว่างบริษัท อีชี แคลปปีดอล(ประเทศไทย) โจทก์ นายสมศักดิ์ สงวนศิริวัฒน์ จำเลย.

¹⁰ นสพ.กรุงเทพธุรกิจ. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2550. จาก http://www.bangkokbiznews.com/2006/01/02/w00113_65057.php?news_id=65057.

กฎหมายกำหนดไว้ อันเป็นความผิดอาญาตามกฎหมาย และการเรียกอัตราค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายดังกล่าวถือเป็นประโยชน์อื่นใด เป็นผลตอบแทนที่ผู้ให้กู้เงินเรียกเอาจากผู้กู้ยืมถือเป็นดอกเบี้ยทั้งหมด ศาลจึงได้มีคำพิพากษาให้ดอกเบี้ยที่คิดเกินอัตราตกเป็นโมฆะหรือปรับลดอัตราดอกเบี้ยลงมา อย่างไรก็ตามผู้ให้กู้ยืมเงินจากการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต ยังคงได้รับชำระหนี้ต้นเงินที่เกิดจากการให้สินเชื่อผู้ยืมเงินหรือการใช้บริการจากบัตรเครดิตพร้อมดอกเบี้ยตามกฎหมายในอัตราผิคนัดชำระหนี้ อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งจนกว่าจะชำระหนี้เสร็จสิ้น

นอกจากนั้นแล้ว ศาลยังได้เคยมีคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 5667/2549 ได้วินิจฉัยในลักษณะใกล้เคียงกันว่าหนี้เบี้ยปรับเงินเพิ่ม หรือการลดหนี้ที่เกิดขึ้น เนื่องจากลูกหนี้ไม่เสียหรือนำส่งภาษีภายในเวลาตามที่กฎหมายกำหนดจึงเปรียบเสมือนกับดอกเบี้ย ศาลวินิจฉัยเห็นว่าจากแนวคำพิพากษาของศาลผลประโยชน์ตอบแทนนั้นไม่จำเป็นจะต้องระบุเป็นดอกเบี้ยเสมอไป แต่ถ้าผลประโยชน์ตอบแทนที่เจ้าหนี้เรียกเอาจากลูกหนี้ โดยมีพฤติการณ์และมีลักษณะการคำนวณเรียกเก็บผลประโยชน์ค่าตอบแทนที่คำนวณเนื่องมาจากมูลหนี้ที่เกิดขึ้น จึงเปรียบเสมือนเป็นดอกเบี้ยนั่นเอง หากเมื่อนำมารวมคำนวณกับอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายเข้าด้วยกันแล้ว พบว่าจะมีอัตราที่คิดคำนวณสูงเกินกว่าดอกเบี้ยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้เสียอีก

ดังนั้นจึงอาจจะกล่าวได้ว่า การคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินหรือค่าธรรมเนียมอื่นใดในลักษณะที่มีลักษณะคล้าย หรือเช่นเดียวกับการคิดอัตราดอกเบี้ยจึงมีลักษณะเป็นดอกเบี้ย ซึ่งเป็นผลประโยชน์ตอบแทนที่ผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคล หรือบริษัทบัตรเครดิตได้รับเช่นเดียวกับดอกเบี้ย เมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้วจึงถือว่าเป็นการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ อันเป็นการต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ซึ่งผลทำให้ผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคล หรือบริษัทบัตรเครดิตเหล่านั้นมีความเสี่ยงในการที่จะถูกผู้เสียหายดำเนินคดีทางอาญาและเรียกเงินที่ชำระไว้เกินคืน หรือค่าเสียหายที่ลูกหนี้บางคนจะต้องไปยืมเงินบุคคลอื่น เพื่อนำเงินมาชำระหนี้ให้แก่ผู้ประกอบการที่คิดดอกเบี้ยเกินอัตรา หรือการดำเนินคดีทางแพ่งในการเรียกเงินที่ได้ชำระดอกเบี้ยเกินอัตรานั้นคืน ในฐานะลามกฉวยได้จากผู้ประกอบการให้สินเชื่อ หรือบริษัทนั้นต่อไป

4.2.2 การทำนิติกรรมอำพรางกำหนดค่าธรรมเนียม

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 บัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี และพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ได้บัญญัติไว้บังคับเฉพาะนิติกรรมประเภทสัญญาผู้ยืมเงินเท่านั้นที่ห้ามมิให้เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา และยังมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ได้อธิบายพิพากษานับสนุนว่ากฎหมายดังกล่าวใช้บังคับเฉพาะการกู้ยืมเงิน

เท่านั้น ยกเว้นในกรณีที่บุคคลนั้นเป็นสถาบันการเงิน หรือเป็นหน่วยงานเฉพาะกิจที่กฎหมายได้บัญญัติให้สามารถที่จะกำหนดและคิดดอกเบี้ยเกินอัตราได้ ดังนั้นทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจปล่อยสินเชื่อเงินให้กู้ยืม จึงได้เลี่ยงไปทำสัญญาประเภทอื่นที่ไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย หรือการกำหนดดอกเบี้ยในอัตราสูงกว่าสัญญากู้ยืมเงิน เช่นการทำสัญญาขายฝาก สัญญาเช่าซื้อ หรือขายเช็คล่วงหน้า หรือผู้ประกอบการหลีกเลี่ยงการใช้คำว่า “อัตราดอกเบี้ย” ไปใช้คำอื่นแทน เช่นค่าธรรมเนียมการใช้เงิน ค่าธรรมเนียมอันเกิดจากการผิดนัด เป็นต้น ซึ่งเป็นลักษณะของการทำสัญญาประเภทอื่น โดยส่งให้ผลประโยชน์ตอบแทนแก่ผู้ให้กู้ยืมในทำนองเดียวกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการรับโทษทางกฎหมายจากการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด โดยการเลี่ยงไปทำสัญญาเป็นนิติกรรมประเภทหรือใช้คำเรียกอย่างอื่น

อย่างไรก็ตามพฤติการณ์กรณีในการคิดอัตราสูงเกินกำหนดดังกล่าว ก็อาจจะถือเป็นความผิดในการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 มาตรา 3 (ข) หากต้องเข้าข้อสันนิษฐานของกฎหมาย หรือมีพฤติการณ์ในลักษณะการกระทำดังกล่าว เนื่องจากการกำหนดเงื่อนไขข้อความอันไม่เป็นความจริงตรงตามการแสดงเจตนาของคู่สัญญา ในเรื่องจำนวนเงินกู้ยืมหรือกรณีอื่น โดยที่มีเจตนาพิเศษเพื่อปกปิดการเรียกดอกเบี้ยสูงเกินอัตราซึ่งเป็นการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติมิให้ผู้สัญญาเอาเปรียบซึ่งกันและกัน

การที่ผู้ประกอบการพยายามหลีกเลี่ยงข้อความกำหนดในสัญญา หรือการมีพฤติกรรมการกระทำที่จะคิดอัตราค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงินนั้น อาจจะเป็นการเข้าทำสัญญาของคู่กรณีในลักษณะของการทำนิติกรรมอำพราง โดยหลีกเลี่ยงไปใช้คำเรียกอย่างอื่นแทนดอกเบี้ย แต่พฤติกรรมการหรือข้อเท็จจริงมีวิธีหรือลักษณะในทางปฏิบัติคิดคำนวณเหมือนอัตราดอกเบี้ย เพื่อหลีกเลี่ยงในการคิดอัตราดอกเบี้ยไม่ให้สูงกว่าที่กฎหมายกำหนด จึงอาจจะเป็นนิติกรรมที่มีลักษณะสัญญาที่ไม่เป็นธรรม โดยหลักแล้วกฎหมายมิได้บัญญัติให้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต้องตกเป็นโมฆะ หรือเสียเปล่าไปทั้งหมด แต่ข้อสัญญาเหล่านั้นยังมีผลลงสมบูรณ์ตามกฎหมาย เพียงแต่อาจจะไม่สามารถบังคับให้เต็มตามข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมทั้งหมดได้ แต่ก็คงบังคับกันได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น¹¹ ในการใช้ดุลพินิจของศาลจะต้องเป็นไปตามแนวทางที่กฎหมายระบุไว้ โดยศาลจะพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ทั้งปวงรวมทั้งกรณีดังนี้¹²

¹¹ จริฎ กักศิรนากุล. (2541). สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540. คุณภาพ. นิตยสารกระทรวงยุติธรรม. เล่ม 1 ปีที่ 45. หน้า 80- 81.

¹² พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 10.

1) สภาพของคู่สัญญาในด้านต่างๆ ได้แก่ความสุจริต อำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ชัดเจน ความคาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติ ทางเลือกอื่น และทางได้เสียทุกอย่างตามสภาพที่เป็นจริง

2) ปกติประเพณีของสัญญาชนิดนั้น

3) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญา หรือในการปฏิบัติตามสัญญา

4) การบริการที่หนักกว่ามากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง การที่ผู้ประกอบธุรกิจการหลีกเลี่ยงการคิดอัตราดอกเบี้ยโดยตรง แต่มีพฤติกรรมในการที่จะคิดค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน หรือการทำสัญญานิติกรรมอำพราง โดยใช้คำเรียกอย่างอื่นแทนดอกเบี้ย เป็นข้อตกลงในสัญญาที่มีลักษณะทำให้ผู้ใช้เงินเชื่อจากบัตรเครดิตหรือผู้กู้ยืมจากสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับจะต้องรับผิดชอบหรือรับภาระในการชำระหนี้มากกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา หรือเป็นข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่าย หรือผลประโยชน์อื่นใด สูงเกินกว่าที่ควรในกรณีผิดนัด หรือที่เกี่ยวข้องกับการผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งเป็นข้อตกลงดังกล่าวมีลักษณะ หรือมีผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องปฏิบัติ หรือต้องรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติ จึงอาจถือได้ว่าเป็นข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่ทำให้ได้เปรียบแก่ผู้บริโภค และสัญญาการให้สินเชื่อของผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลและของบริษัทบัตรเครดิตที่เลี่ยงการใช้ถ้อยคำจากคำว่า "อัตราดอกเบี้ย" ในการเรียกเก็บเงินจากลูกค้า ไปใช้คำว่า "อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน" "อัตราค่าผิดนัด" หรือถ้อยคำลักษณะอื่น หรือข้อความอันมีลักษณะเช่นเดียวกันนั้น จึงมีลักษณะเป็นการเอาเปรียบกับผู้บริโภคซึ่ง มีลักษณะเป็นสัญญาที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค

4.3 ปัญหามาตรการควบคุมกำกับดูแลการคิดอัตราดอกเบี้ย

อาจกล่าวได้ว่าปัจจุบันดอกเบี้ยมีส่วนเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันในสังคมของมนุษย์โดยเฉพาะคู่กรณีระหว่างในฐานะผู้ให้กู้ยืม และผู้กู้ยืมเงิน แม้ว่าคู่กรณีจะมีสิทธิเสรีภาพในการทำสัญญาแต่รัฐมีจำเป็นเข้ามาแทรกแซงควบคุมเพื่อไม่ให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีการได้เปรียบหรือเสียเปรียบต่อกัน ทั้งนี้เป็นไปตามทฤษฎีกฎหมายสามชั้น (Three-Layer Theory of Law) และทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ (Theory of Police Power) เพื่อให้การออกกฎหมายใช้บังคับมีมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและยุติธรรมทั้งสองฝ่าย หรือที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะเข้ามาควบคุม กำหนดหลักเกณฑ์ในการคิดอัตราดอกเบี้ยระหว่างคู่สัญญากัน และเพื่อให้อำนาจความสะดวกความยุติธรรมให้แก่สังคม ดังนั้นจึงพอที่จะแยกการควบคุมกำกับดูแลอัตราดอกเบี้ยออกเป็นการควบคุมโดยมาตรการทางกฎหมาย และหน่วยงานในการควบคุมกำกับดูแล การตรวจสอบการคิดอัตราดอกเบี้ย ได้ดังนี้

4.3.1 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมกำกับดูแลการคิดอัตราดอกเบี้ย

การออกกฎหมายใช้บังคับ กรณีกฎหมายที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อสังคม คนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีหรือการเงิน ควรที่จะมีการผ่านกลั่นกรองหรือการตรวจสอบจากรัฐสภา หรืออย่างน้อยจากรัฐมนตรี ก่อนตราออกมาใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด หรืออย่างน้อยเป็นพระราชกฤษฎีกา อย่างเช่นกรณีการบัญญัติกำหนดการคิดอัตราดอกเบี้ยที่ได้ตราเป็นพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 โดยให้เหตุผลว่า “การให้กู้ยืมเงินโดยอัตราดอกเบี้ยสูงเกินควรนั้น ย่อมเป็นทางเสื่อมของบ้านเมืองและป้องกันราษฎรมิให้ต้องเสียดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้” หรือในกรณีของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 โดยรัฐออกกฎหมายขกเว้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 โดยให้นิติบุคคลที่เป็นสถาบันการเงิน¹³ สามารถมีสิทธิคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกำหนดได้เนื่องมาจากเหตุผลทางเศรษฐกิจของประเทศ

จึงอาจจะกล่าวได้ว่าอัตราดอกเบี้ยเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะกรณีธุรกรรมที่เกี่ยวกับการเงิน ซึ่งที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนส่วนใหญ่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ยเป็นสิ่งที่มิบกระทบสำคัญต่อชีวิตประจำวันของประชาชน ซึ่งตกอยู่ในฐานะเป็นผู้บริโภคโดยปริยาย รัฐฯจึงจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนด อันเป็นกฎหมายแม่บทลำดับต้นที่สำคัญมีบทกำหนดกับผู้เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามและมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ซึ่งพอที่จะแยกข้อจำกัดทางกฎหมายในการคิดอัตราดอกเบี้ยของผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล ได้ดังนี้

1) ปัญหาของผู้ประกอบธุรกิจถูกจำกัดโดยประกาศของกระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย

การควบคุมการกำหนดและคิดอัตราดอกเบี้ยในส่วนภาคสถาบันการเงิน จะอยู่ในการกำกับควบคุมดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งประกาศอัตราดอกเบี้ยขึ้นหรือลงของกระทรวงการคลัง หรือของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้นเป็นเพียงการประกาศให้สถาบันการเงิน ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน หรือบริษัทหลักทรัพย์ ให้ทราบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบของธนาคารแห่งประเทศไทยในการใช้อ้างอิงในการทำธุรกรรมทางการเงิน และประกาศให้บุคคลทั่วไปทราบถึงการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเป็นประจำในแต่ละครั้ง ซึ่งในบางกรณีธนาคารแห่งประเทศไทยก็จะอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 ในการออกประกาศ

¹³ หมายเหตุ การออกพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 “... ภาวะการเงินของโลกและตลาดภายในประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก หากคงจำกัดดอกเบี้ยไว้อัตราเดิมจะเป็นอุปสรรคแก่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และขาดความคล่องตัวในการที่ทางราชการจะให้อัตราดอกเบี้ยเป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ในทางนโยบายการเงินในอันที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจต่างๆของประเทศ ...”

อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบธุรกิจทางการเงินเพิ่มเติม หรือออกประกาศการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องสภาพเศรษฐกิจสังคมในปัจจุบัน ดังเช่นกรณีการออกประกาศกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ สามารถประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับธนาคารพาณิชย์ หรือการประกาศกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบธุรกิจบัตรเครดิตได้ แต่ประกาศดังกล่าวจะไม่มีบทลงโทษแต่อย่างใด เนื่องจากบทลงโทษสถาบันการเงินที่ฝ่าฝืนหรือผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามประกาศของธนาคารจะมีบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 และฉบับที่ 3 ไว้แล้ว

ปัญหาว่าในการที่กระทรวงการคลัง อาศัยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 8 ให้กระทรวงการคลังมีอำนาจในการออกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2547 ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) นั้น อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคลและธุรกิจบัตรเครดิตจะต้องตกอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย และตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย รวม 3 ฉบับ ได้แก่ฉบับแรกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับลงวันที่ 8 ธันวาคม 2547 ฉบับที่สอง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2548 และฉบับที่สาม ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่ไม่มีโชสถาบันการเงิน ฉบับลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกมาประกาศรองรับการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และประกาศของกระทรวงการคลังดังกล่าว

แต่ทั้งนี้ประกาศกระทรวงการคลัง 2 ฉบับ และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยทั้ง 3 ฉบับดังกล่าวถือเป็นกฎหมายลำดับรอง (Subordinate Legislation) ที่รัฐออกใช้บังคับโดยประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ฉบับลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ซึ่งถือเป็นกฎหมายของฝ่ายบริหารที่มีค่าเท่ากับพระราชบัญญัติอันเป็นกฎหมายแม่บท ดังนั้นการที่บุคคลใดจะดำเนินกิจการประกอบธุรกิจที่ถูกควบคุมตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 จะต้องขออนุญาตและได้รับการพิจารณาอนุญาตจากกระทรวงการคลังในฐานะฝ่ายบริหารโดยรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงเสียก่อน จึงจะสามารถในการดำเนินการประกอบธุรกิจ และสามารถกำหนดคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆได้

โดยที่ประกาศของกระทรวงการคลังมีฐานะหรือศักดิ์เป็นกฎหมายลำดับรอง เช่นเดียวกับพระราชกฤษฎีกาและกฎกระทรวง อันมีลักษณะเป็นการกำหนดกฎข้อบังคับของฝ่ายบริหาร (Decrets Reglementaires) ประกาศกระทรวงจึงมีความสำคัญเพิ่มขึ้นในการบัพัญญัติในสมัยปฏิวัติ เนื่องจากในการออกประกาศกระทรวงมีความคล่องตัว มีความอิสระในการใช้ดุลพินิจ โดยให้อำนาจรัฐมนตรีเข้ากระทรวงในการพิจารณาออกตามความเหมาะสม ทั้งนี้ในการดำเนินกิจการบางกรณีไม่จำเป็นต้องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบในหลักการก่อนอย่างเช่นในการออกประกาศกฎกระทรวงเป็นต้น หรือไม่จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบหรือกลั่นกรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นสำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา แต่ทั้งนี้ในการออกกฎหมายลำดับรองอาจจะมีปัญหาในการขาดความเป็นกลาง ในบางกรณีที่รัฐมีความจำเป็นเข้าไปเพื่อแทรกแซงการทำนิติกรรมระหว่างเอกชนกับเอกชน ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานเสรีภาพในการทำสัญญา

2) ปัญหาของผู้ประกอบธุรกิจถูกจำกัดโดยกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

นอกจากนี้ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์จะประกอบธุรกิจที่อยู่ภายใต้ประกาศคำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ประกาศของกระทรวงการคลัง และประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว ผู้ประกอบธุรกิจยังต้องตกอยู่ภายใต้การคิดอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งปัญหาของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ได้จำกัดให้คู่กรณีสามารถที่จะคิดอัตราดอกเบี้ยแก่กันได้ไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปีเท่านั้น โดยยกเว้นในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจเป็นสถาบันการเงิน หรือหน่วยงานของรัฐที่กฎหมายยกเว้นสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้

โดยเฉพาะกรณีของสถาบันการเงินได้รับยกเว้น ตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 แต่ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์แล้วถือว่าเป็นบุคคลที่มีใช้สถาบันการเงินตามกฎหมายดังกล่าว จึงไม่สามารถที่จะคิดดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี หากฝ่าฝืนอาจมีความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 อีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้นควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 หรือพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 หรือร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ... ให้ขยายความสำหรับผู้ที่ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ สามารถคิดดอกเบี้ยเกินอัตราได้ แต่ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้กำกับควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อการกำหนดคิดอัตราดอกเบี้ยอย่างเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

จากกรณีการที่กระทรวงหรือหน่วยงานของรัฐบางแห่งสามารถที่จะออกกฎหมายลำดับรองได้โดยตรง อาจทำให้เกิดปัญหาจากการขาดความละเอียด หรือการกลั่นกรองจากรัฐสภา หรือ

หน่วยงานของรัฐ อย่างเช่นสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนั้นในการออกประกาศกระทรวงการคลัง และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย มีข้อสังเกตพิจารณาได้ 2 ประการ คือ

(1) การที่กฎหมายให้อำนาจผู้ประกอบการธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน ในการคิดและเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยจากผู้บริโภค

การที่คำสั่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ฉบับลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บท ได้กำหนดไว้ในมาตรา 5 ว่าการประกอบธุรกิจใดๆก็ตามที่ได้กำหนดไว้ จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีกระทรวงการคลังก่อน ซึ่งตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 น่าจะหมายถึงรัฐมนตรีกระทรวงการคลังมีอำนาจเพียงการอนุญาตให้ประกอบธุรกิจการเงินเท่านั้น ส่วนการให้อำนาจในการคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกำหนดกฎหมาย หรืออัตราค่าธรรมเนียมการใช้เงินที่มีลักษณะเป็นอัตราร้อยละเช่นเดียวกับการคิดอัตราดอกเบี้ย จะทำให้มีผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะผู้กู้ยืมเงินที่จะต้องอาศัยเงินเชื่อไปเสริมสภาพคล่องในการประกอบธุรกิจ หรือผู้ที่เดือดร้อนที่ต้องการเงินจำนวนหนึ่งเพื่อใช้การบริโภค ควรที่จะต้องมีการออกกฎหมายเฉพาะในลักษณะผ่านการกลั่นกรองและตรวจสอบจากรัฐสภาก่อน เหมือนอย่างเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์การออกกฎหมายอื่นที่เป็นพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และหากการออกกฎหมายนั้นได้มีการผ่านการกลั่นกรอง ความคิดเห็น หรือการรับรอง ตรวจสอบทั้งสองฝ่ายไม่ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ ผู้บริโภค หรือแม้กระทั่งความคิดเห็นจากบุคคลทั่วไปก่อน ก็จะทำให้กฎหมายที่ออกมาใช้บังคับนั้นมีความสำคัญ มีคุณค่าในตัวกฎหมายเอง

ดังเช่นในสมัยหนึ่งได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. โดยได้มีการจำกัดอัตราดอกเบี้ยที่ผู้ออกบัตรเครดิตสามารถเรียกได้สูงสุดไม่เกินอัตราร้อยละ 18 ต่อปี¹⁴ และยังมี การกำหนดแต่งตั้งคณะกรรมการมากำกับ ดูแล ตรวจสอบกับผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต¹⁵ เพื่อมิให้เขาเปรียบกับผู้ให้บริการ มีบทลงโทษที่ชัดเจนกับผู้ฝ่าฝืน การกระทำทุจริตปลอมบัตรเครดิต¹⁶ การขอใบอนุญาตประกอบกิจการบัตรเครดิต¹⁷ และการออกบัตรเครดิตโดยไม่ได้รับอนุญาต¹⁸ รวมทั้งกำหนดห้ามมิให้ผู้ออกบัตรเรียกเก็บค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายใดเกี่ยวกับการออกบัตรเครดิต การใช้บัตรเครดิต หรือการต่ออายุบัตรเครดิต เกินกว่าอัตราที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวง¹⁹ เป็นต้น

¹⁴ ร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. มาตรา 4 (5)

¹⁵ ร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. มาตรา 18

¹⁶ ร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. มาตรา 5

¹⁷ ร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. มาตรา 9

¹⁸ ร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. มาตรา 40 , 41 และ 53

¹⁹ ร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. มาตรา 29

แต่ปรากฏว่าร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. ดังกล่าวมิได้เสนอต่อรัฐสภา ต่อมา รัฐได้เพียงแต่เสนอรัฐสภาในการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา โดยมีการแก้ไข เฉพาะบทการลงโทษในหมวด 4 ความผิดเกี่ยวกับบัตรเครดิตทรอนิกส์ ในการปลอมแปลงเอกสาร และการลงโทษเกี่ยวกับบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาแทน จากการศึกษาพบว่า การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับนั้น มิได้ครอบคลุมถึงการควบคุมการกำหนดอัตรา ดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆ ของผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล และบริษัทบัตรเครดิต รวมทั้งไม่ได้ควบคุมถึงในกรณีการเปิดเผยข้อมูลสินเชื่อของผู้บริโภค การ ห้ามแจกบัตรเครดิตให้แก่ผู้บริโภคโดยมิได้มีการร้องขอ (Unsolicited Cards) การจำกัดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตร หรือกรณีการที่มีผู้อื่นได้นำบัตรเครดิตไปใช้โดยปราศจากอำนาจ (Unauthorized Cards) สำหรับการนำบัตรเครดิตของผู้อื่นไปใช้โดยทุจริตซึ่งถือเป็นความผิดอาญา (Fraudulent of Credit Card)

ต่างกับกรณีของต่างประเทศ ดังเช่นกฎหมาย Truth Lending Act 1968 ของสหรัฐอเมริกา โดย Truth Lending Act 1968 จะมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนไม่ว่าจะเป็นกรณีการกำหนด ให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อทั้งก่อนและหลังการให้สินเชื่อ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับทราบ หรือมีข้อมูลในการตัดสินใจโดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องอัตราดอกเบี้ย ทั้งกฎหมายดังกล่าวยังได้กำหนด ข้อห้ามอย่างชัดเจนที่มีให้มีการแจกบัตรเครดิตแก่ผู้บริโภคโดยไม่ร้องขอ การจำกัดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรกรณีมีผู้อื่นนำบัตรเครดิตไปใช้โดยปราศจากอำนาจ หรือนำไปใช้โดยทุจริตหรือกำหนด การเรียกเก็บหนี้โดยไม่เป็นธรรม หรือทวงหนี้ในเวลากลางคืน ตามกฎหมาย Fair Debt Collection Practices Act 1977

ส่วนในกรณีกฎหมายควบคุมบัตรเครดิตของประเทศอังกฤษ นอกจากจะมีพระราช บัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการควบคุมการให้สิน เชื้อแล้ว ยังมีพระราชบัญญัติการให้บริการการเงินและตลาดการเงิน ค.ศ. 2000 (Financial Services and Markets Act 2000) ซึ่งเป็นกฎหมายควบคุมกิจการสถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต อิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรเครดิตไว้โดยเฉพาะ นอกจากนั้นอังกฤษยังมีกฎหมายที่คุ้มครองผู้บริโภค ในการควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ได้แก่ Trade Descriptions Act 1968 และ Consumer Protection Act 1987 ที่กำหนดความรับผิดทางอาญาในการให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ และมีกฎหมายควบคุมสัญญาไม่เป็นธรรมในด้านสัญญาเฉพาะ ได้แก่พระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม ค.ศ. 1977 (Unfair contract Terms Act 1977 หรือ UCTA 1977) และกฎควบคุมข้อสัญญาผู้บริโภคอันไม่เป็น ธรรม ค.ศ. 1977 (Unfair Terms in Consumer Contracts 1999) (UTCCR99) ในการกำหนดผล บังคับกับข้อความลักษณะจำกัดความรับผิด หรือการยกเว้นความรับผิดของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งโดยไม่ เป็นธรรม เป็นต้น

ส่วนในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จะมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Protection Act 1998) และกฎหมายอาญาที่ควบคุมการทุจริตอันเนื่องมาจากการใช้บัตรเครดิต โดยเฉพาะ ได้แก่พระราชบัญญัติลักทรัพย์ ค.ศ. 1968 และ 1978 (Theft Act 1968 และ 1978) และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการปลอมแปลง ค.ศ.1981 (Forgery and Counterfeiting Act 1981)

สำหรับประเทศฝรั่งเศสนั้นจะมีกฎหมายในการควบคุมดูแลการประกอบกาให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตหรืออิเล็กทรอนิกส์อยู่หลายฉบับ ได้แก่ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน (Code Monétaire et Financier) ประมวลกฎหมายแพ่ง (Code Civil) ประมวลกฎหมายพาณิชย์ (Code de Commerce) ประมวลกฎหมายอาญา (Code Pénal) ประมวลกฎหมายไปรษณีย์และการโทรคมนาคม (Code des Postes et Télécommunications) ประมวลกฎหมายการบริโภค (Code de la Consommation) และรัฐบัญญัติ เลขที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม 1978 ว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (Loi 78-17 du 6 janvier 1978 – Loi relative à l’informatique, aux fichiers et aux libertés) โดยกฎหมายบางฉบับจะมีการกำหนดความผิดและโทษทางอาญาไว้ด้วย

ปัจจุบันผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อนจากการติดตามทวงหนี้ของผู้ประกอบธุรกิจกาให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต โดยผู้บริโภคได้ยื่นหนังสือร้องเรียนไปยังกระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อขอให้แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของลูกหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลอันเนื่องมาจากการถูกเจ้าหนี้ หรือบริษัทตามหนี้ใช้วิธีการทวงถามหนี้หลายรูปแบบในลักษณะก้าวร้าวรุนแรง บางครั้งได้ไปทวงหนี้กับญาติพี่น้อง รวมทั้งบริษัทที่ลูกหนี้และผู้ค้าประกันทำงานอยู่ทำให้ได้อับอาย บากรณีทวงถามในเวลายามวิกาล และการใช้คำพูดไม่สุภาพ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้เพียงแต่ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถาบันการเงิน ผู้ประกอบธุรกิจกาให้สินเชื่อส่วนบุคคล และบริษัทเครดิตเท่านั้น การที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศแนวทางปฏิบัติในการติดตามทวงหนี้ (ไกด์ไลน์ทวงหนี้) ซึ่งเป็นเพียงลักษณะขอความร่วมมือเท่านั้น ไม่ได้มีการใช้วิธีการบังคับหรือลงโทษอย่างจริงจังแต่อย่างใด

เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยไม่มีอำนาจตามกฎหมาย เมื่อเกิดกรณีได้รับการร้องเรียนจากการทวงหนี้ของผู้ประกอบธุรกิจ หรือบริษัทตัวแทนในการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะใช้วิธีการตักเตือนเท่านั้น²⁰ ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนายไพโรจน์ โภคสุวัฒน์ ผู้ริเริ่มและที่ปรึกษาชมรมหนี้บัตรเครดิตและสิน

²⁰ คำสัมภาษณ์ของนายสมบูรณ์ จิตเป็นชม ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความเสี่ยง สายนโยบายสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. หนังสือพิมพ์มติชน. ฉบับวันที่ 19 กันยายน 2550 ปีที่ 30 ฉบับที่ 10784. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2550. จาก http://www.matichon.co.th/matichon_detail.php?s_tag=01eco0219.

เชื่อว่าส่วนบุคคล ว่าแนวทางปฏิบัติการติดตามทวงหนี้ไม่ได้ให้ความมั่นใจแก่ผู้บริโภคในการกำกับดูแลการทวงหนี้ของสถาบันการเงินและบริษัทสินเชื่อ เนื่องจากเป็นเพียงแนวทางไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน²¹ และนายสมโรจน์ จิรธรรมกุล มองในทำนองเดียวกันว่าแนวปฏิบัติดังกล่าวของธนาคารแห่งประเทศไทยเปรียบเสมือนเสือกระดาษ เพราะไม่มีผลในทางปฏิบัติที่ผ่านมาสถาบันการเงินต่างๆ โดยยังมีการตามทวงหนี้โดยไม่คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล²² และจากการเปิดเผยของนายอิฐบูรณ์ อ้นวงษา หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิผู้บริโภค ว่าแนวทางปฏิบัติการติดตามทวงหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารฯยังไม่เข้าใจถึงความเดือดร้อนของประชาชนอย่างแท้จริง การออกแนวปฏิบัติทวงหนี้เป็นแค่การขอความร่วมมือกับผู้ประกอบการไม่ใช่ข้อบังคับทางกฎหมาย ดังนั้นผู้ประกอบการจะปฏิบัติหรือไม่ก็ได้

ซึ่งปรากฏว่าหลังจากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกแนวปฏิบัตินี้เป็นต้นมา ก็ยังมีการร้องเรียนพฤติกรรมทวงหนี้ที่ละเมิดสิทธิพิทักษ์กฎหมายอยู่ถึง 150 ราย²³ อย่างไรก็ตามทางผู้ประกอบการได้เสนอให้รัฐจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลบริษัทรับทวงหนี้ นายสังสิต พิริยะรังสรรค์ ประธานคณะกรรมการการคลัง ต่างก็ยอมรับว่ามาตรการควบคุมการทวงหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยมีแนวทางปฏิบัติที่ดี แต่ยังไม่เพียงพอ เพราะยังขาดหน่วยงานเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ดูแลปัญหาของลูกหนี้ สำหรับหน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค(สคบ.) ก็ไม่แน่ใจว่าจะดูแลปัญหาได้อย่างเต็มที่หรือไม่ ควรจะมีการปรับปรุงพระราชบัญญัติการติดตามทวงหนี้ที่เป็นธรรม พ.ศ. ...²⁴ แต่กรณีเรื่องดังกล่าวได้รับทักท้วงจากสภาทนายความว่า²⁵ ร่างกฎหมายการติดตาม

²¹ คำสัมภาษณ์ของนายไพโรจน์ โภคสุวัฒน์ ผู้ริเริ่มและที่ปรึกษาชมรมหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อบุคคล. ผู้จัดการออนไลน์. วันที่ 10 กันยายน 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2550. จาก <http://www.manager.co.th/StockMarket/ViewNews.aspx?NewsID=95000010...>

²² คำสัมภาษณ์ของนายสาโรจน์ จิรธรรมกุล ประธานชมรมหนี้บัตรเครดิตฯ. สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น. วันที่ 30 กันยายน 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2550. จาก <http://www.innnews.co.th/biz.php?nid=64328> .

²³ คำสัมภาษณ์ของนายอิฐบูรณ์ อ้นวงษา หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิผู้บริโภค. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. วันที่ 26 กันยายน 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2550. จาก http://www.dailynews.co.th/web/html/popup_news/Default.aspx?Newsid=14...

²⁴ คำสัมภาษณ์ของนายสังสิต พิริยะรังสรรค์ ประธานคณะกรรมการการคลัง. ข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 วันที่ 1 ตุลาคม 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2550. จาก http://www.tv5.co.th/2007/news/show.php?id=27600&cat_id=1 .

²⁵ คำสัมภาษณ์ของนายวิเชียร ชูบโรตง อุบัติกรรมการทดสอบผู้เข้าฝึกอบรมวิชาว่าความของสภาทนายความ. หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. วันที่ 1 ตุลาคม 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2550. จาก <http://www.posttoday.com/newsdet.php?sec=finance&id=194642> .

ตามทวงหนี้ที่เป็นธรรมจะเป็นจุดเปลี่ยนของธุรกิจสินเชื่อบุคคลและบัตรเครดิตจะทำให้มีคดีที่เกี่ยวกับทวงหนี้ ซึ่งเป็นคดีมีโน้ตสำเร็จเกิดขึ้นเต็มศาล และจะเป็นต้นทุนทางสังคมเกิดขึ้น

(2) ผลกระทบของการใช้กฎหมายลำดับรอง

โดยที่กระทรวงการคลังอาศัยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 8 ได้ออกประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 10 สิงหาคม 2547 ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ) ส่งผลให้ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล และธุรกิจบัตรเครดิต ตกอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย รวม 3 ฉบับ คือประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับลงวันที่ 8 ธันวาคม 2547 ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ บัตรเครดิต ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2548 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่มีใช้สถาบันการเงิน ฉบับลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549

ทั้งนี้ตามประกาศกระทรวงการคลัง 2 ฉบับ และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย 3 ฉบับดังกล่าวถือเป็นกฎหมายลำดับรอง (Subordinate Legislation) ที่ออกโดยอาศัยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ซึ่งมีปัญหาว่าถ้าหากต่อมภายหลังมีการยกเลิก หรือต่อมศาลเห็นว่าประกาศคณะปฏิวัตินั้นไม่ใช่กฎหมายเพราะไม่ผลบังคับเนื่องจากได้ผ่านยุคสมัยนั้นแล้ว ก็จะทำให้ประกาศของกระทรวงการคลัง และประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อส่วนบุคคลและบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์มีผลตกไปด้วย อันเป็นผลทำให้การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตและประกอบสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับได้รับผลกระทบตามไปด้วย ดังเช่นกรณีสมัยหนึ่งที่ประเทศไทยมีการปฏิวัติโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. (National Peace Keeping Council - NPKC) ได้ออกคำสั่งคณะ รสช. ฉบับที่ 26 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน (คตส.) มีพลเอกสิทธิ จิรโรจน์ เป็นประธาน ทำการอายัดและตรวจสอบทรัพย์สินของอดีตรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ จำนวน 23 คน โดย คตส. มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณารายชื่อพนักงานเมือง ที่มีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่า มีทรัพย์สินร่ำรวยผิดปกติ ผิดวิสัย ผลการตรวจสอบทรัพย์สิน สรุปให้ยึดทรัพย์สินของอดีตรัฐมนตรีจำนวน 10

คน²⁶ ต่อมาผู้ถูกยึดทรัพย์ได้ฟ้องคดีต่อศาล และศาลฎีกา²⁷ มีคำพิพากษาในวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2536 ว่าคำสั่งดังกล่าวไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย และให้เพิกถอนคำสั่งการยึดทรัพย์

ผลวินิจฉัยของศาลฎีกา ได้ให้เหตุผลว่า การตั้ง คตส. เป็นการตั้งคณะบุคคลที่มีใช้ศาล แต่มาทำการเช่นเดียวกับศาล โดยใช้อำนาจพิจารณาบรรดคดีเป็นอำนาจเด็ดขาดและการอายัดทรัพย์ เป็นการลงโทษริบทรัพย์ทางอาญา ซึ่งเป็นการพิจารณาพิพากษาบรรดคดีตามประเพณีการปกครอง ในอำนาจของศาลจึงเป็นเหตุให้ขัดต่อประเพณีการปกครอง รัฐธรรมนูญทุกฉบับที่บัญญัติให้การพิจารณาคดีเป็นอำนาจศาล การตั้งศาลใหม่จึงทำไม่ได้ นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2534 มาตรา 32 แม้จะบัญญัติให้คำสั่งหรือประกาศ รสช. ที่สั่งก่อนใช้รัฐธรรมนูญ การปกครองเป็นประกาศหรือคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่มาตรา 32 เป็นเพียงการรับรองประกาศ หรือคำสั่งว่ามีผลให้ "ใช้บังคับได้เช่นกฎหมาย" เท่านั้น มิได้บัญญัติรับรองไปถึงว่า "ให้ใช้บังคับได้" ดังนั้นเมื่อประกาศ รสช. ใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2534 วรรคแรก จึงเท่ากับว่าไม่มีกฎหมายที่บังคับใช้ จนถึงวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 การจะนำมาตรา 222 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 ที่ให้การรับรองว่าประกาศ รสช. ที่มีผลทางนิติบัญญัติให้มีผลใช้บังคับโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญจึงไม่ได้

ดังนั้นถ้ากรณีผู้ที่ได้รับความเสียหายเห็นว่าคำสั่งของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 นั้นไปขัด หรือแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักของประเทศ และได้ดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลขอเพิกถอนคำสั่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และศาลได้มีคำสั่งให้เพิกถอนคำสั่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 อย่างกรณีเช่นคดีที่ศาลฎีกาสั่งเพิกถอนคำสั่งการยึดทรัพย์ ในกรณีคดีของ รสช. ดังกล่าว ก็จะส่งผลทำให้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทไม่มีสภาพบังคับ และทำให้ประกาศของกระทรวงการคลัง และประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ออกมาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์เงื่อนไข ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ ไม่สามารถมีผลบังคับตามกฎหมายไปด้วย รวมทั้งผู้ประกอบการอื่นที่ได้อาศัยการประกอบธุรกิจจากคำสั่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 มีผลได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วยเช่นกัน

4.3.2 หน่วยงานในการควบคุมกำกับดูแล การตรวจสอบการคิดอัตราดอกเบี้ย

ในการกำกับควบคุมดูแล และตรวจสอบในการคิดอัตราดอกเบี้ย จากผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์และสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ และบริษัทบัตร

²⁶ ประกาศ รสช. ฉบับที่ 26 วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2534. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2550. จาก <http://www.thannews.th.com/detailNews.php?id=T1021551&issue=2201> .

²⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 912/2536 และคำสั่งศาลฎีกาที่ 1131/2536 ประชุมใหญ่.

เครดิตของประเทศไทยแล้วจะมีหน่วยงานเพียงธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้นเป็นผู้ดำเนินการ
ใกล้ชิด ส่วนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะมีหน้าที่ในการกำกับดูแลผู้ประกอบการ
อิเล็กทรอนิกส์ และผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคล เฉพาะบริษัทที่ได้เป็นสมาชิกและจด
ทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ส่วนสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคจะมี
เพียงตัวแทนเป็นคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา มีอำนาจในการทำหน้าที่กำกับควบคุมดูแลสัญญาของ
ผู้ประกอบการอิเล็กทรอนิกส์ และผู้ประกอบการให้สินเชื่อส่วนบุคคลตามที่ได้ออก
ประกาศเท่านั้น

ซึ่งประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ประกาศออกมาใช้กับผู้ประกอบการให้
สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับและผู้ประกอบการอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวนี้ ก็ไม่ได้มีสภาพ
เป็นบทบังคับเคร่งครัดแต่อย่างใด อย่างเช่นกรณีของพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ หรือบริษัทเงิน
ทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศออกมาใช้
บังคับในการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินอันมีสภาพบังคับ เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทย
อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485 และพระราชบัญญัติธนาคาร
พาณิชย์ พ.ศ. 2505 เช่นมีการกำหนดให้สถาบันการเงินตั้งทุนสำรอง ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง
หรือการลดทุน ธนาคารพาณิชย์ จะมีบทบัญญัติไว้ในมาตรา 11 และ 12²⁸ ในส่วนของบริษัทเงินทุน
บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์นั้นจะมีกฎหมายบังคับในการตั้งกองทุนสำรองออกมา
อย่างชัดเจนเพื่อป้องกันความสูญเสียแก่ภาครัฐและประชาชน

ต่างกับกรณีอย่างเช่นของต่างประเทศ ในประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ข้องในการกำกับดูแลตรวจสอบ เช่น คณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ (Federal Trade Commission:
FTC) สำนักงานการแข่งขันทางการค้า (Bureau of Competition) สำนักงานเศรษฐกิจ (Bureau of
Economics) สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (Bureau of Consumer Protection) สำนักงาน Office of the
Comptroller of the Currency และสำนักงาน National Credit Union Administration ของประเทศ
สหรัฐอเมริกา หรือกรณีหน่วยงานของประเทศอังกฤษ เช่น สำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม
(Office of Fair Trading หรือ OFT) สำนักงานควบคุมกิจการการเงิน (The Financial Services
Authority หรือ FSA) สำนักงานกำกับดูแลกิจการทางการเงิน (Financial Ombudsman Services)
คณะกรรมการควบคุมมาตรฐานธนาคาร (Banking Code Standard Board หรือ BCSB)

²⁸ พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 มาตรา 11 และมาตรา 12. พระราชบัญญัติการ
ประกอบธุรกิจเงิน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาตรา 20, 28 และ 29.

กรณีหน่วยงานของประเทศฝรั่งเศสก็จะมีหน่วยงานที่กำกับดูแล เช่นคณะกรรมการว่าด้วยกฎเกณฑ์การธนาคารและการเงิน (le Comité de la réglementation bancaire et financière) คณะกรรมการว่าด้วยสถาบันการเงินและบริษัทเงินทุน (la Comité des établissements de crédit et des entreprises d'investissement) คณะกรรมการว่าด้วยธนาคาร (la Commission bancaire) คณะกรรมการว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (la Commission des clauses abusives) คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (le Conseil de concurrence) คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแห่งชาติ (la commission nationale de l'informatique et des libertés – CNIL และศาลยุติธรรม

โดยหน่วยงานที่จะกำกับดูแล ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตหรือนิกส์นั้นจะเป็นหน่วยงานจัดตั้งขึ้นแยกต่างหากนอกเหนือจากธนาคารกลาง หรือธนาคารแห่งชาติของแต่ละประเทศนั้น ๆ ในการกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต กับคุ้มครองดูแล รับเรื่องร้องเรียนความเดือดร้อนจากผู้บริโภค นอกจากนั้นหน่วยงานดังกล่าวยังส่งเสริมให้ความรู้การใช้บัตรเครดิตแก่ประชาชน ให้รู้จักวิธีการบริหารเงินของตนเองอย่างระมัดระวัง เพื่อผู้บริโภคที่จะใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคล หรือบัตรเครดิต ในการที่จะได้รับทราบข้อมูลให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการสินเชื่อผ่านบัตรเครดิต การคิดอัตราดอกเบี้ย การคิดอัตราค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส เพื่อให้ผู้บริโภคเพิ่มความระมัดระวังในการใช้จ่ายในด้านการบริการและซื้อสินค้า

โดยเฉพาะหน่วยงานของประเทศอังกฤษ คือ สำนักงานควบคุมกิจการการเงิน (The Financial Services Authority หรือ FSA) ยังมีบทบาทในการส่งเสริมเสถียรภาพการเงินของประเทศด้วย และเป็นแนวทางที่ยอมรับกันว่าใช้ได้ดี อย่างไรก็ตามก็ตามร่างกฎหมายพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. หรือร่างพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. ที่กระทรวงการคลังกำลังเสนอรัฐเพื่อออกเป็นกฎหมายใช้บังคับซึ่งเป็นที่กำลังพิจารณากัน²⁹ นั้น โดยในร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวอาจจะมีการบรรจุเนื้อหาสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ของผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรเครดิตหรือผู้ประกอบธุรกิจบริษัทอิเล็กทรอนิกส์หรือบัตรเครดิต อีกทั้งในร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวควรที่จะเสนอเพิ่มบทบาท และเพิ่มความสามารถให้มากขึ้นในการบริหารด้านการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ควรเพิ่มอำนาจหน้าที่และความเข้มงวด ในการกำกับดูแลตรวจสอบการบริหารของสถาบันการเงินที่ไม่ใช่ธนาคาร (Non Bank) รวมทั้งมีหน้าที่รับเรื่องร้องทุกข์ผู้เสียหายหรือได้รับความเดือดร้อนอันเกิดจากการดำเนินกิจการ โดยเฉพาะการควบคุมกำหนดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน ค่าใช้จ่ายต่างๆอย่างชัดเจนของผู้ประกอบ

²⁹ ปิ่น จักกะพาท. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. ฉบับวันจันทร์ที่ 25 มิถุนายน 2550. ปีที่ 20 ฉบับที่ 6850. หน้า 5.

ธุรกิจการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรเครดิตหรือนิกส์ ดังเช่นหน่วยงานของต่างประเทศ หรือจัดหน่วยงานอิสระในการคอยกำกับดูแลผู้ประกอบการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรเครดิตหรือนิกส์ หรือใกล้เคียง ระวังข้อพิพาทเพื่อป้องกันมิให้เกิดขึ้นไปสู่ศาลเป็นจำนวนมาก และมีให้เกิดวิกฤตการเงินซ้ำรอยอันเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเมื่อปี 2540 เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทยเองก็มีข้อจำกัดในการกำกับดูแลองค์กรเอกชน ดังเช่นกรณีเกิดปัญหาการร้องเรียนเกี่ยวกับการทวงหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อบุคคล ซึ่งทางการพยายามหาแนวทางออกกฎหมายพระราชบัญญัติการคิดตามทวงหนี้ที่เป็นธรรมและจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นเพื่อมากำกับควบคุมการประกอบธุรกิจ โดยเฉพาะ

แต่อย่างไรก็ตามร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ที่กระทรวงการคลังกำลังเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีหลักการเพื่อรองรับรูปแบบของนวัตกรรมทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไป และกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่เป็นมาตรฐานสากล เป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ โดยมีสาระสำคัญแบ่งเป็น 9 หมวด คือ³⁰

- 1) การจัดตั้งและใบอนุญาต
- 2) โครงสร้างของสถาบันการเงิน
- 3) การกำกับสถาบันการเงิน
- 4) การตรวจสอบสถาบันการเงิน
- 5) มาตรการในการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน
- 6) การเข้าควบคุมสถาบันการเงิน
- 7) การกำกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ
- 8) บทกำหนดโทษ
- 9) บทเฉพาะกาล

โดยร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. เป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 ทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจดังกล่าว³¹ และกำหนดคำนิยาม “สถาบันการเงิน” หมายความว่าเพียง ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์³² เท่านั้น นอกจากนี้

³⁰ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. (2550). คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ 436/2550. หน้า 1.

³¹ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 3

³² ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 4

นั้นได้บัญญัติเกี่ยวกับกลุ่มธุรกิจทางการเงิน ประกอบด้วยสถาบันการเงินและบริษัทอื่นที่ประกอบธุรกิจทางการเงิน หรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนธุรกิจทางการเงิน โดยมีลักษณะ ดังนี้³³

(1) กลุ่มธุรกิจทางการเงินที่ประกอบด้วยสถาบันการเงินเป็นบริษัทแม่และมีบริษัทอื่นเป็นบริษัทลูกบริษัทเดียวหรือหลายบริษัท หรือ

(2) กลุ่มธุรกิจทางการเงินที่ประกอบด้วยบริษัทแม่ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน แต่มีสถาบันการเงินเป็นบริษัทลูก โดยจะมีบริษัทลูกเพียงบริษัทเดียวหรือหลายบริษัทเป็นบริษัทร่วมก็ได้

ดังนั้น ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต และการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ (Non-bank) จึงอาจจะตกอยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินที่ประกอบด้วยบริษัทแม่ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน โดยต่อไปหากจัดตั้งก็ต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย³⁴ จากเดิมจะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีตามประกาศคณะปฏิวัติที่ 58 และบริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินตามร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. จะประกอบธุรกิจได้เฉพาะธุรกิจทางการเงิน หรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดเท่านั้น³⁵

โดยที่การประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต และการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ (Non-bank) ปัจจุบันมีการแข่งขันสูงบทบาทของภาครัฐ จึงมีความสำคัญและกลายเป็นประเด็นทางนโยบายและข้อกฎหมาย ในอันที่จะกำกับดูแลและการพัฒนาในธุรกิจนี้รวมถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากธุรกิจบริษัท Non-bank เช่นหนี้สินภาคประชาชนอันเป็นผู้บริโภคที่ได้รับภาระอัตราดอกเบี้ยโดยตรง และเงินกู้ยืมในระบบด้วย กฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องยังมีจำนวนมาก แต่ยังไม่มีความเฉพาะในการควบคุมดูแลภาพรวมธุรกิจ Non-bank โดยตรง ดังนั้นในการเติบโตของธุรกิจประเภทธุรกิจ Non-bank โดยเฉพาะการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ไม่มีหลักประกัน (Unsecured Loans) จึงมีผลกระทบโดยตรงในการแข่งขันธุรกิจการปล่อยสินเชื่อต่อสถาบันการเงินแทบทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ และสถาบันการเงินพิเศษของรัฐได้แก่ธนาคารออมสินและโรงรับจำนำของรัฐ ทำให้ธนาคารพาณิชย์บางแห่งจำเป็นต้องตั้งบริษัทบัตรเครดิตในเครือมาแข่งขันเช่นบริษัทบัตรเครดิตกรุงไทย บริษัทบัตรเครดิตกรุงศรีอยุธยา และมีแนวโน้มที่ธนาคารพาณิชย์อื่นจะดำเนินการเช่นเดียวกันนี้ เพื่อการปรับตัวธุรกิจแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์อื่นและผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรเครดิต ดังนั้นหากธนาคารพาณิชย์ปรับตัวช้าเท่าไร ก็จะทำให้

³³ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 53

³⁴ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 54

³⁵ ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มาตรา 56

ให้ส่วนแบ่งตลาดของธุรกิจประเภทการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรเครดิต ถูก Non-bank ยึดครองส่วนแบ่งการตลาดไปหมด จึงเป็นเหตุให้กลุ่มธนาคารพาณิชย์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์วิธีเพื่อเข้าสู่ธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต เนื่องจากธุรกรรมทางการเงินของสถาบันการเงินนอกจากถูกกำกับควบคุมโดยบทบัญญัติกฎหมายต่างๆและธนาคารแห่งประเทศไทยแล้ว สถาบันการเงินเหล่านั้นยังถูกควบคุมจากหน่วยงานของรัฐ เช่น กระทรวงการคลัง ในบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ย และวิธีปฏิบัติธุรกรรมทางการเงินของธนาคารพาณิชย์ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ในเรื่องแบบของสัญญาสินเชื่อ หรือตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในการประกอบธุรกิจภายใต้กฎหมายตลาดหลักทรัพย์อีกด้วย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอ

5.1 บทสรุป

จากเดิมในสมัยโบราณไม่นิยมในการที่จะเรียกอัตราดอกเบี้ยแก่กัน เพราะถือว่าเป็นบาป ซึ่งจะเห็นได้จากอิทธิพลทางศาสนา โดยเฉพาะศาสนาอิสลามที่ห้ามมิให้เรียกดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงินกัน จนกระทั่งมนุษย์ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีการให้ผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกัน โดยมีการเรียกดอกเบี้ยเป็นการตอบแทน ในหลายรูปแบบจากการทำนิติกรรมผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างกันเช่นในรูปแบบสัญญากู้ยืมเงิน สัญญาเช่าซื้อ หรือสัญญาขายฝาก เป็นต้น ปัจจุบันมนุษย์มีความต้องการบริโภคมากขึ้น ความจำเป็นต้องการปัจจัย 4 ของมนุษย์มีมากขึ้น มนุษย์จึงได้หาวิธีแนวทางในการให้สินเชื่อการให้กู้ยืมเงินและมีการติดดอกเบี้ยจากการกู้ยืมเงินกันเป็นการตอบแทนกันอีกทั้งมีการตั้งกฎเกณฑ์เงื่อนไขต่างๆในการกู้ยืมให้มีความชัดเจน และสามารถบังคับสิทธิเรียกร้องกันได้ มีองค์กรหรือหน่วยงานในการกำกับดูแลควบคุมการติดอัตราดอกเบี้ยเพื่อมิให้มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน รวมทั้งได้มีการบัญญัติออกกฎหมายมาควบคุม ป้องกัน และลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนและไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กำหนด

ต่อมาสถาบันการเงินต่างๆได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้อย่างกว้างขวาง มีบทบาทมากขึ้น โดยได้มีการพัฒนาธุรกรรมทางการเงินให้เป็นไปอย่างมีระบบ ทันสมัย และสลับซับซ้อน มีการให้อำนวยความสะดวกการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ในการปล่อยสินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์จากการให้วงเงินเบิกถอนเงินแก่ลูกค้า และมีการติดอัตราค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่างๆอันเกิดจากการให้สินเชื่อ นอกเหนือจากการติดอัตราดอกเบี้ยซึ่งเป็นรายได้หลักของการปล่อยสินเชื่ออยู่แล้ว แต่ทั้งนี้การดำเนินกิจการใดๆในการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตก็ติดอยู่กับเงื่อนไข ระเบียบและกฎเกณฑ์ที่รัฐได้ประกาศออกมาใช้บังคับกับนิติบุคคลที่เป็นสถาบันการเงิน ผู้ที่ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล บริษัทอิเล็กทรอนิกส์ หรือบริษัทบัตรเครดิตเหล่านั้น โดยอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ในการให้สินเชื่อจากการให้กู้ยืมเงิน ปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจได้มีการพัฒนาและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อนำมาความสะดวกสบายในการบริการ ด้วยการพกพาบัตรเครดิตทรอนิกส์แทนเงินสด ผู้ประกอบการธุรกิจหลายบริษัทมีการแข่งขันทางด้านการตลาด การแจก หรือแลกของกำนัล เพื่อดึงใจให้ลูกค้ามาใช้บริการกู้ยืมเงิน และใช้บริการด้านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น โดยที่ผู้

ประกอบธุรกิจด้านการให้สินเชื่อ หรือบัตรเครดิตทรอนิกส์จะได้รับผลตอบแทนนอกจากการอัตราดอกเบี้ยแล้ว ยังได้จากค่าธรรมเนียมจากการใช้วงเงิน ค่าธรรมเนียมค่านัดชำระหนี้ ค่าใช้จ่ายในการทวงถาม และค่าใช้จ่ายอื่นๆจากผู้บริโภค ในด้านของผู้ประกอบธุรกิจที่จำหน่ายสินค้า ก็ยังสามารถที่จำหน่ายสินค้าของตนเองได้มากขึ้น ในขณะที่บางบริษัทผู้ที่ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์ได้จับร่วมกับบริษัทห้างสรรพสินค้า บริษัทผู้ผลิตสินค้า หรือให้บริการ ในการออกรายการส่งเสริมการขาย (Promotion) หรือจำหน่ายสินค้าในราคาพิเศษ หรือปลอดอัตราดอกเบี้ย เพื่อจูงใจให้ผู้บริโภคใช้บัตรเครดิตที่มีวงเงินสินเชื่อเพื่อซื้อสินค้าและใช้บริการทำให้ผู้ประกอบธุรกิจทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ย และอัตราค่าธรรมเนียมการที่ผู้บริโภคได้ใช้บัตรเครดิตทรอนิกส์ทำรายการซื้อสินค้าหรือใช้บริการ ส่วนผู้ประกอบธุรกิจขายสินค้า หรือใช้บริการ หรือห้างสรรพสินค้าได้รับประโยชน์ในการที่ผู้บริโภคได้ซื้อสินค้า หรือใช้บริการจากบริษัทคน

บางกรณีผู้บริโภคได้รับอนุมัติวงเงินกู้ยืมสำรองและบัตรเครดิตทรอนิกส์พร้อมกัน เพื่อใช้ประกอบในการเบิกถอนเงินจากเครื่องรับฝาก เบิกถอนอัตโนมัติ (เครื่อง A.T.M) ซึ่งอาจจะมีประโยชน์อยู่บ้างในยามฉุกเฉินจำเป็นต้องใช้เงินสด ชำระค่าสินค้าหรือใช้บริการ โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องเดินทางไปต่างประเทศ ไม่จำเป็นต้องกังวลในการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ในบางประเทศสถานที่บางรัฐเงินสดแทบจะได้นำมาใช้ในการชำระค่าสินค้าหรือบริการเลย ซึ่งการปฏิวัตรระบบทางการเงินเป็นผลทำให้ผู้บริโภคจะได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น มีความมั่นใจในการซื้อสินค้าหรือใช้บริการว่าสามารถที่จะรับสินค้าหรือบริการแน่นอน บางกรณีการชำระด้วยบัตรเครดิตทรอนิกส์ทางบริษัทบัตรยังรับประกันในตัวสินค้าอีกด้วย อย่างไรก็ตามการที่ผู้บริโภคได้รับความสะดวกสบายในการใช้บัตรเครดิตทรอนิกส์ทำรายการซื้อสินค้าหรือบริการ แต่ก็มีผลกระทบสำหรับผู้บริโภคบางรายที่ขาดวินัยในการควบคุมการใช้จ่ายเงินของตนเอง ซึ่งส่งผลร้ายทำให้เกิดภาระการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ โดยเฉพาะจำเป็นต้องเสียอัตราดอกเบี้ย และอัตราค่าธรรมเนียมในอัตราค่อนข้างสูงโดยไม่รู้ตัว

แต่อย่างไรให้ผู้กู้ยืมเงิน หรือผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อจากการให้กู้ยืมก็มักที่จะหาทางพยายามหาวิธีหลีกเลี่ยงบทลงโทษทางกฎหมาย ให้ดูเหมือนว่าตนเองคิดอัตราดอกเบี้ยตามปกติ ไม่ได้สูงกว่าที่กฎหมายกำหนดเพื่อมิให้บริษัทเองต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย โดยกำหนดเงื่อนไขหลักเกณฑ์การรับชำระหนี้ หรือการคิดค่าธรรมเนียมอย่างอื่นแทนการคิดอัตราดอกเบี้ย ขณะเดียวกันก็กำหนดอัตราดอกเบี้ยในสัญญากู้ยืมมิให้เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้บุคคลอื่นดูเหมือนว่าผู้ประกอบกิจการเหล่านั้นปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในการคิดอัตราดอกเบี้ยไม่เกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี แต่ข้อเท็จจริงหากเมื่อได้รวมอัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเข้ากับอัตราดอกเบี้ยปกติแล้วจะพบว่าม้อตราสูงกว่าที่กฎหมายกำหนด อันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมาย บางกรณีผู้ประกอบกิจการก็มักใช้วิธีการหลีกเลี่ยงไปทำนิติกรรมประเภท

อื่นแทนการทำสัญญากู้ยืมเงิน เช่นการนิติกรรมสัญญาขายฝาก หรือสัญญาเช่าซื้อแทน ซึ่งการขายฝากหรือเช่าซื้อทรัพย์สินนั้น ผู้ประกอบธุรกิจต่างได้บวกดอกเบี้ยเข้ากับต้นเงินไว้ล่วงหน้าแล้ว เพื่อที่ตนจะไม่ต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ซึ่งกฎหมายดังกล่าวห้ามเฉพาะผู้ที่คิดดอกเบี้ยเกินอัตราจากการกู้ยืมเงินกันเท่านั้น อีกทั้งมีคำพิพากษาของศาลฎีกาได้พิพากษาเป็นแนวบรรทัดฐานในทำนองเดียวกันว่าพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 ใช้บังคับในกรณีผู้ให้กู้ยืมเงินโดยมีการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ซึ่งทำให้บางครั้งจะพบว่า เมื่อนำวิธีการคำนวณ ผ่อนชำระหนี้ในแต่ละงวดของประเภทหนี้ตามสัญญาขายฝากหรือเช่าซื้อมาคิดแล้ว จะพบว่าการเรียกอัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน

การใช้วิธีหลีกเลี่ยงวิธีการต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น ก็เพื่อที่จะทำให้ผู้ประกอบธุรกิจการให้บริการสินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์ หรือผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ (Non Bank) สามารถที่จะคิดอัตราดอกเบี้ยสูงเกินกว่าที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 เพื่อให้คุ้มต้นทุนการประกอบธุรกิจ แต่จะเป็นผลทำให้ผู้บริโภคซึ่งเป็นลูกหนี้หมดหนทางที่จะชำระหนี้คืนแก่เจ้าหนี้ และยากแก่การหลุดพ้นภาระการเป็นหนี้ หรือหาเงินมาชำระหนี้แก่ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อจนครบถ้วนได้ บางครั้งทำให้เป็นภาระเดือนร้อนของสังคมโดยรวม ในหลายกรณีที่รัฐบาลจะต้องนำภาษีส่วนหนึ่งของประชาชนมาประทับประครอง หรือพยุงช่วยสถาบันการเงินที่มีปัญหาในหนี้ด้อยคุณภาพ Non-Performing Loans (NPLs) เป็นจำนวนมาก เพื่อมิให้สถาบันการเงินที่มีปัญหาเหล่านั้นล้มหรือปิดกิจการ หรือสามารถที่จะดำเนินกิจการต่อไป

ดังนั้นปัญหาในการคิดอัตราดอกเบี้ยของการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ จึงพอที่สรุปปัญหาและแนวทางแก้ไขแยกได้ ดังนี้

5.1.1 ปัญหาความเป็นโมฆะในการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด และการคิดอัตราค่าธรรมเนียมในลักษณะเป็นนิติกรรมอำพราง

การที่รัฐราชบัณฑิตยได้บัญญัติออกกฎหมายเกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ยไว้หลายฉบับ ทั้งที่เป็นบทกฎหมายทั่วไปอย่าง เช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ที่ได้บัญญัติกำหนดอัตราดอกเบี้ยการกู้ยืมเงินกันจะต้องไม่เกินในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ถ้าหากกำหนดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่านั้น กฎหมายก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละ 15 ต่อปี หรือในเรื่องของสัญญาขายฝาก สัญญาเช่าซื้อ บัญชีเดินสะพัด หรือตัวแลกเงิน เป็นต้น และกรณีดอกเบี้ยอยู่ในรูปของกฎหมายอื่น เช่นพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 การพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511 พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ประมวลรัษฎากร เป็นต้น

โดยเฉพาะประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 654 ดังกล่าวแทบจะไม่ได้ถูกนำมาใช้ในทางปฏิบัติเลยกรณีที่ถูกกรณีคิดอัตราดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี และกฎหมายให้ปรับเหลืออัตราร้อยละ 15 ต่อปีนั้น เนื่องจากรัฐได้ออกพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 โดยเฉพาะในกรณีตามมาตรา 3(ก) บัญญัติห้ามมิให้บุคคลใดกู้ยืมเงินกันเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาให้ถือว่าดอกเบี้ยที่คิดเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ นั้นมีผลตกเป็นโมฆะ

ปัญหาว่าในกรณีการคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน หรือค่าธรรมเนียมอื่นอันมีลักษณะคล้ายอัตราดอกเบี้ยจะมีผลทางกฎหมายที่ตกเป็นโมฆะหรือไม่เพียงใดนั้น เนื่องจากในการให้สินเชื่อกู้ยืมเงินอาจกล่าวได้ว่าอัตราดอกเบี้ยเป็นการกำหนดค่าตอบแทนการใช้จ่ายเงิน หรือจูงใจในการใช้จ่ายเงิน ซึ่งการให้ผลตอบแทนในรูปของดอกเบี้ยขึ้นอยู่กับคู่สัญญาจะตกลงกัน แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือมีกฎหมายรองรับให้คู่กรณีมีสิทธิที่จะเรียก หรือรับดอกเบี้ยจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ หากตกลงเรียกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด หรือขัดต่อบทบัญญัติกฎหมาย ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ และยังคงรับโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 อีกด้วย

โดยที่ผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล และบริษัทบัตรเครดิต มิใช่สถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 มาตรา 3 จึงมีผลทำให้ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะสามารถคิดอัตราดอกเบี้ยเกินที่กฎหมายกำหนดในอัตราร้อยละ 15 ต่อปีได้ สำหรับกรณีข้อตกลงค่าธรรมเนียมในการจัดการเงินกู้ (Management Fee) หรือค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน เป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้จัดการ หรือผู้ให้กู้ยืมอ้างว่าผู้กู้ยืมจะต้องเสีย หรือใช้จ่ายในระหว่างการจัดหาผู้ให้กู้ต่างๆ นั้น ซึ่งเงื่อนไข ข้อตกลงในสัญญา กำหนดให้ผู้กู้ยืมจะต้องเป็นผู้ยอมจ่ายค่าธรรมเนียมที่ได้ในลักษณะที่เป็นอัตราร้อยละจำนวนที่แน่นอนทุกงวด อันมีลักษณะคล้ายเหมือนกับการคิดอัตราดอกเบี้ย ประกอบกับวิธีการคิดคำนวณค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน หรือค่าธรรมเนียมอื่นของผู้ประกอบธุรกิจที่มีลักษณะคล้ายกับอัตราดอกเบี้ย ก็ถือเสมือนว่าค่าธรรมเนียมเหล่านั้นเป็นดอกเบี้ยตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 148 เป็นผลประโยชน์ค่าตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้ประกอบธุรกิจ หรือบริษัทบัตรเครดิตกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถือบัตรเครดิตหรือผู้กู้ยืม หรือผู้บริโภค จะต้องเสียเป็นรายเดือน หรือรายงวด เมื่อรวมกับอัตราดอกเบี้ยปกติแล้ว หากมีอัตราเกินกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมายกำหนดแล้ว ข้อตกลงนั้นตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150 ไม่มีผลสามารถบังคับชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย

ปัญหาในกรณีที่ข้อตกลงเงื่อนไขได้กำหนดไว้ในสัญญาให้สินเชื่อ และแนววิธีการคิดอัตราดอกเบี้ยของผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตหรือผู้ถือบัตรเครดิต ใช้วิธีการหลีกเลี่ยงในการคิดอัตราดอกเบี้ยมิให้เกินที่กฎหมายกำหนด และโดยไปคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน ค่าใช้จ่าย

ต่างๆเอากับผู้บริโภคเท่านั้น จึงเป็นปัญหาว่ากรณีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้วงเงินของผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อส่วนบุคคลโดยผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะเป็นนิติกรรมได้ทำขึ้นเพื่อเป็นการที่จะอำพรางนิติกรรมอื่นเป็นการแสดงเจตนาลวงหรือเป็นการแสดงเจตนาโดยกลล้น้อจลอีกฝ่ายหนึ่งหรือไม่อย่างไร เพราะการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมไม่ตรงกับเจตนาที่แท้จริง ย่อมจะมีผลทางกฎหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ หากกรณีเป็นนิติกรรมอำพรางจะส่งผลให้ต้องบังคับตามนิติกรรมที่ถูกอำพราง ทำให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆะไม่ผลใช้บังคับได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 155 หรือหากเป็นการแสดงเจตนาล้น้อจล ส่งผลทำให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆียะ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 159

โดยกรณีดังกล่าวศาลได้เคยมีคำวินิจฉัยในคำพิพากษาของศาลฎีกาที่ 5667/2549 และในแนวของคำพิพากษาของศาลชั้นต้นคดีหมายเลขแดงที่ 1703/2548 ว่าผลประโยชน์ตอบแทนนั้นไม่จำเป็นจะต้องระบุเป็นดอกเบี้ยเสมอไป แต่ถ้าผลประโยชน์ที่เจ้าหนี้เรียกเอาจากลูกหนี้นั้นมีพฤติกรรมการคำนวณเรียกเก็บเอาผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่คำนวณเนื่องมาจากมูลหนี้ที่เกิดขึ้น จึงน่าจะเปรียบเสมือนเป็นดอกเบี้ย ซึ่งเมื่อนำมารวมคำนวณกับอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายแล้ว จะต้องไม่ควรถูกเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องมีความผิดและรับโทษทางอาญาทั้งนี้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 โดยปริยาย

การคิดอัตราดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดนั้น แต่เดิมจะมีเพียงสถาบันการเงินตามคำนิยามในพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 หรือหน่วยงานรัฐบางแห่งเท่านั้นที่รัฐได้ออกกฎหมายเฉพาะเท่านั้น ในการได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 สามารถที่จะคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดได้ โดยยังไม่รวมถึงผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 วันที่ 26 มกราคม 2515 ประกาศของกระทรวงการคลัง เรื่องกิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ และการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ แต่ในทางปฏิบัติในการให้สินเชื่อวงเงินกู้ยืม จะพบว่าผู้ประกอบการเหล่านั้นได้มีการคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการให้วงเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆ เอาจากผู้บริโภค เมื่อรวมกันแล้วจะมีอัตราสูงเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

ดังนั้นในระหว่างที่รัฐกำลังเสนอร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ควรที่จะมีการกำหนด หรือเพิ่มคำนิยามให้ชัดเจนว่าบุคคล หรือผู้ประกอบการใดบ้างที่สามารถคิดดอกเบี้ยเกินอัตราตามที่กฎหมายกำหนดได้ รวมทั้งกำหนดเพิ่มบทบาทหน่วยงาน หรือองค์กร ให้มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมกำกับดูแลการปล่อยสินเชื่อส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการให้สินเชื่อผ่าน

บัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือไม่ก็ตาม สำหรับผู้ที่ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ให้สามารถคิดดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดได้มากขึ้นเพียงใด และต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานใดเป็นพิเศษ ทั้งการกำหนดให้สิทธิแก่ผู้บริโภคในการที่จะร้องเรียนต่อหน่วยงานนั้นได้โดยตรง และให้หน่วยงานนั้น เป็นผู้รับผิดชอบพิจารณาวินิจฉัยกำหนดบทลงโทษผู้ประกอบการให้สินเชื่อได้ หรือควรที่จะมีการปรับปรุง เพิ่มค่านิยามในพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475 หรือพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 ให้ผู้ที่ประกอบธุรกิจการเงิน หรือการให้สินเชื่อโดยผ่านบัตรเครดิต ให้สามารถที่จะคิดดอกเบี้ยเกินอัตราตามที่กฎหมายได้ ทั้งนี้เนื่องจากสถานการณ์ สภาพเศรษฐกิจสังคมได้เปลี่ยนไปจากเดิมมาก รัฐก็มีนโยบายในการเปิดการค้าเสรี (FTA - Free Trade Area) กับประเทศอื่นๆ ดังนั้นธุรกรรมทางการเงินโดยเฉพาะการลงทุนจากการให้สินเชื่อจึงลักษณะซับซ้อนมากขึ้น จึงสมควรที่จะได้มีการปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ตามสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว

5.1.2 ปัญหาการมาตรการทางกฎหมาย และหน่วยงานในการกำกับดูแล

มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลการคิดดอกเบี้ยเกินอัตรา โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับไม่ว่าจะอยู่ในรูปของพระราชบัญญัติ พระราชกำหนด และคำสั่งของคณะปฏิวัติ ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทแล้ว ยังมีกรณีของประกาศของกระทรวงต่างๆ หรือประกาศของหน่วยงานของรัฐบางแห่งที่ได้ประกาศออกมาหลายฉบับ อย่างเช่นประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ หรือธนาคารออมสิน โดยเฉพาะที่ได้ประกาศออกมาควบคุมการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน หรือสถาบันการเงินพิเศษที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐเอง อย่างเช่นธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ หรือธนาคารอาคารสงเคราะห์ เป็นต้น ที่กฎหมายให้อำนาจหน่วยงานพิเศษของรัฐเหล่านั้น สามารถที่จะกำหนดและคิดอัตราดอกเบี้ยเอาแก่ผู้บริโภคได้เอง

จากการที่มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอัตราดอกเบี้ยออกมามากมายหลายฉบับ และมีหน่วยงานของรัฐจำนวนมากไม่น้อยที่อยู่ในการควบคุมของธนาคารแห่งประเทศไทยเพียงแต่หน่วยงานเดียว จนมีปัญหาในกรณีที่หน่วยงานของรัฐบางแห่งนั้นสามารถจะประกาศกำหนด และคิดอัตราดอกเบี้ยได้เอง ซึ่งบางครั้งจะพบว่าหน่วยงานบางแห่งก็มีการกำหนดและคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราตามที่กฎหมายกำหนดไว้เสียอีก อย่างเช่นกรณีของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย¹ โดยทั้งๆที่หน่วยงานของรัฐเหล่านั้นมิใช่สถาบันการเงิน ตามค่านิยามของพระราชบัญญัติดอกเบี้ยให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ.

¹ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย เป็นหน่วยงานของรัฐ จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกำหนดบรรษัทบริหารสินทรัพย์ไทย พ.ศ. 2544 จัดตั้งขึ้นมาเพื่อรับซื้อหนี้ด้อยคุณภาพของสถาบันการเงินที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 31 ธันวาคม 2544 เพื่อนำมาบริหารจัดการ

2523 แต่สามารถที่จะกำหนดและคิดอัตราดอกเบี้ยจากลูกค้าได้ โดยอิงอัตราดอกเบี้ยของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ 5 แห่ง และเพียงประกาศอัตราดอกเบี้ยให้สาธารณะชนทราบ ซึ่งบางครั้งจะพบว่ามีการกำหนดและคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เสียอีก จึงเป็นปัญหาว่าหน่วยงานของรัฐเหล่านั้นอยู่ภายใต้กำกับควบคุมดูแลของกระทรวงการคลัง หรือธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีระบบการบริหาร การจัดการที่มีความสลับซับซ้อน บุคลากรมีจำนวนจำกัด หรือไม่เพียงพอหรือไม่ เพื่อที่จะเข้าไปกำกับควบคุมดูแลตรวจสอบวิธีปฏิบัติการคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียม อัตราค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อมิให้เป็นภาระเปรียบแก่ผู้บริโภคจนเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้

โดยที่ผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตหรือสินเชื่อส่วนบุคคลส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะเป็นองค์กรเอกชน หรือก็เป็นบริษัทในเครือของสถาบันการเงินของรัฐ หรือต่างประเทศ ซึ่งมีกำลังทุนในการลงทุนในประเทศจำนวนสูง จนบางครั้งรัฐไม่สามารถที่จะเข้าไปกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด หรือให้โทษแก่บริษัทเหล่านั้นได้ ซึ่งปัญหามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการคิดดอกเบี้ยเกินอัตราแยกพิจารณาได้ ดังนี้

5.1.2.1 หน่วยงานที่กำกับดูแลการคิดอัตราดอกเบี้ย

มาตรการในการกำกับควบคุมดูแลของรัฐ รัฐได้มีการออกประกาศที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลซึ่งจะมีเพียงประกาศของกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศคำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ และในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ โดยประกาศของหน่วยรัฐทั้ง 2 แห่ง ถือเป็นกฎหมายลำดับรอง ออกมาใช้บังคับโดยอาศัยประกาศคำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทระบุนำมาใช้ไว้ จากการศึกษาพบว่าประกาศคำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ตามข้อ 5 และ 8 ในการอนุญาตให้บริษัทที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล หรือบริษัทบัตรเครดิต หรือบัตรเครดิต เท่านั้น แต่ตามประกาศกระทรวงการคลังและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ได้ให้ผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคล บริษัทบัตรเครดิต อิเล็กทรอนิกส์ และบริษัทบัตรเครดิต มีอำนาจในการคิดอัตราดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมการใช้งวดเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆ เมื่อรวมกันแล้วจะพบว่ามีอัตราสูงเกินกว่าอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปีเกินกว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้เสียอีก

โดยที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ในการกำกับควบคุมดูแลเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงิน ตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ. 2522 ซึ่งได้บัญญัติให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยได้รับความเห็นชอบของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงการคลัง สามารถมีอำนาจ

กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่สถาบันการเงินธนาคารพาณิชย์อาจจ่ายได้ และเรื่องเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย หรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินสามารถอาจเรียกได้ แต่ตามกฎหมายดังกล่าวก็ไม่ได้รวมถึงผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์แต่อย่างใด

ประกอบกับตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523 นั้นได้เพียงแต่ยกเว้นกำหนดให้เฉพาะธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์เป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ที่สามารถกำหนดและคิดอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ และยังสามารถให้อำนาจแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดจากผู้กู้ยืมหรือคิดให้ผู้ให้กู้ยืมสูงกว่าร้อยละ 15 ต่อปีได้ โดยจะกำหนดเป็นอัตราสูงสุดหรืออัตราอ้างอิงในลักษณะอื่นก็ได้ แต่ทั้งนี้ในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุนฯ พ.ศ. 2522 จะต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยที่รัฐมนตรีได้ประกาศกำหนดตามพระราชบัญญัติ ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523²

อย่างไรก็ตามการคิดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้อำนาจในการคิดอัตราดอกเบี้ยเอาถึงลูกค้าไว้โดยเฉพาะ ต่างกับกรณีผู้ที่ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ บริษัทบัตรเครดิต หรือผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ ซึ่งจะมีเพียงประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย รวม 3 ฉบับ คือประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจ บัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับลงวันที่ 8 ธันวาคม 2547 ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม 2548 ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ สำหรับผู้ประกอบการที่มีใช่สถาบันการเงิน ฉบับลงวันที่ 20 กรกฎาคม 2549 ในการกำกับดูแลการคิดอัตราดอกเบี้ยค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินและค่าใช้จ่ายต่างๆของบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจบัตรอิเล็กทรอนิกส์ บัตรเครดิต หรือการให้วงเงินสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ

² หนังสือชี้แจงของธนาคารแห่งประเทศไทยมีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ธปท.จ. 96/2542 ลงวันที่ 15 มกราคม 2542 ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงิน ในคดีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 5/2542 วันที่ 22 เมษายน 2542 เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งความเห็นของจำเลย (บริษัทพาด้าอินเตอร์ตีพาร์ทเมนท์ กรุ๊ป จำกัด กับพวก) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2550. จาก <http://www.kodmhai.com/vinit/2542/Vnit-5.html>.

โดยที่ประกาศนาคารแห่งประเทศไทยดังกล่าวเป็นกฎหมายลำดับรองซึ่งออกประกาศ โดยอาศัยตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และประกาศของกระทรวงการคลัง ดังกล่าว โดยอาจเกิดปัญหาในภายหลังหากต่อมาปรากฏว่ามีการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 หรือมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายลำดับเดียวกับประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ออกมายกเลิก หรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข หรือหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตหรือการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ อาจจะมีผลกระทบทำให้ประกาศของกระทรวงการคลัง และประกาศนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต หรือการให้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับมีอันเป็นการยกเลิก หรือไม่สามารถมีผลบังคับใช้ต่อไปได้อีก ทำให้รัฐจำเป็นต้องออกมาตรการทางกฎหมายอื่นที่จำเป็นออกมาใช้ เพื่อการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตให้สามารถมีผลบังคับใช้ได้อย่างต่อเนื่อง และมีความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย ซึ่งก็ได้เคยมีคำวินิจฉัยของศาลฎีกา ในกรณีคดีการขาดทรัพย์สินของอดีตรัฐมนตรีในรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมจำนวน 23 คน ซึ่งศาลฎีกาเห็นว่า คำสั่งคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. ฉบับที่ 26 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย และให้เพิกถอนคำสั่งการยึดทรัพย์ เท่ากับคำสั่ง ของ รสช. หรือของคณะปฏิวัตินั้น ไม่ผลบังคับใช้ได้

ซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐจะต้องการแนวทางแก้ไข หากวันหนึ่งศาลพิจารณา เห็นว่าคำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 22 มกราคม 2515 อันเป็นกฎหมายแม่บทไม่ผลบังคับใช้ หรือมีกฎหมายใหม่ออกมายกเลิกคำสั่งคณะปฏิวัติดังกล่าว และกฎหมายใหม่ที่ออกมาไม่ได้กำหนดครอบคลุมถึงให้สิทธิในการติดต่อกับเงินตราที่กฎหมายกำหนดแล้ว ก็จะส่งผลให้เป็นการยกเลิกประกาศของกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศคำสั่งของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และประกาศของนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตหรืออิเล็กทรอนิกส์ และการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ ก็ไม่สามารถที่จะบังคับใช้เป็นกฎหมายได้และอาจจะทำให้มีผลกระทบต่อการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต และกิจการอื่น ๆ เนื่องจากธุรกิจเหล่านั้นได้จัดตั้งขึ้นโดยอาศัยคำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อธุรกิจทางการเงินของประเทศ เนื่องจากมีผู้ประกอบการจำนวนไม่น้อยที่จัดตั้งขึ้นตามคำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 และมีผู้บริโภคนับไม่ถ้วนที่ใช้บริการกับบริษัทผู้ประกอบการเหล่านั้นอยู่ในปัจจุบัน

5.1.2.2 หน่วยงานที่กำกับดูแลการประกอบธุรกิจสินเชื่อผ่านบัตรเครดิต

ในหลายครั้งจะพบว่าเมื่อมีกรณีร้องเรียนจากผู้บริโภค อย่างเช่นกรณีล่าสุดที่มีร้องเรียนการติดตามทวงหนี้ที่ไม่เป็นธรรมของผู้ประกอบธุรกิจให้สินเชื่อที่เกิดขึ้น รัฐได้เพียงแต่

ออกหนังสือเวียนขอความร่วมมือในการติดตามทวงถามชำระหนี้ไปยังผู้ประกอบการเหล่านั้น จึงเกิดปัญหาในการขาดความเชื่อมั่นแก่ผู้บริโภคกว่ารัฐไม่สามารถที่จะเข้าไปควบคุมอย่างเข้มงวด แทรกแซง หรือบังคับที่จะออกกฎหมาย หรือออกกฎเกณฑ์ที่มีลักษณะสภาพจะบังคับเพื่อบริษัทให้ สิ้นเชื่อเหล่านั้นปฏิบัติตามได้ หรือห้ามปรามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการใด ๆ ต่อผู้บริโภคใน ลักษณะไม่เป็นการละเมิดกฎหมาย หรือขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งได้บัญญัติไม่ให้บุคคลอื่นกระทำการใดที่จะกระทบถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และได้รับความคุ้มครองจากหน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะกรณีจากการกระทำหรือพฤติกรรมของผู้ประกอบ ธุรกิจให้สิ้นเชื่อส่วนบุคคลในการคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน อันมีลักษณะคล้ายกับการคิด อัตราดอกเบี้ยอันมีลักษณะเป็นนิติกรรมอำพราง

รัฐจึงควรมีมาตรการในการกำกับควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจ โดยควรมีการควบคุม ดังนี้

1) การควบคุมการคิดอัตราดอกเบี้ยจากการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์

รัฐควรที่จะออกกฎหมายในการกำกับควบคุมดูแลให้อย่างชัดเจน ในการกำหนดการคิด อัตราดอกเบี้ย การคิดอัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน หรือค่าใช้จ่ายต่างๆอย่างชัดเจน รวมทั้งการให้ ความสะดวกในการที่ผู้บริโภคในการเข้าถึงในการร้องเรียนจากการประพฤติปฏิบัติของผู้ที่ประกอบ ธุรกิจการให้สินเชื่อในการคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน และค่าใช้จ่ายต่างๆ จากผู้บริโภคที่ไม่เป็นธรรมและขอด้วยกฎหมาย หรือการให้บริการที่ไม่เป็นธรรม การออกบัตร เครดิตฉบับใหม่โดยลูกค้าไม่ร้องขอ หรือการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้ที่ไม่เป็นธรรมหรือในเวลา อันไม่สมควร เป็นต้น ทั้งนี้ การพิจารณาข้อร้องเรียนของผู้บริโภคจะต้องมีความชัดเจนในการสอบสวน ข้อเท็จจริงและเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย มีรายละเอียดขั้นตอนในการพิจารณาวินิจฉัยที่แน่นอน และ ให้โอกาสคู่กรณีในการอุทธรณ์คำวินิจฉัยได้อย่างเต็มที่ อนุโลมตามรัฐในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนซึ่ง มีผลกระทบส่วนได้ส่วนเสียทั้งสองฝ่าย

รัฐก็ไม่ควรที่จะเข้าไปแทรกแซงการทำนิติกรรมทั้งสองฝ่ายโดยตรง เนื่องจากตามหลัก การทำนิติกรรม อยู่บนทฤษฎีของนิติกรรม ทฤษฎีเสรีภาพในการทำสัญญา หลักเสรีภาพในการทำ สัญญา และหลักสุจริตในการเข้าทำสัญญา หากรัฐเข้าไปเข้าไปแทรกแซงโดยเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มากเกินไป หรือน้อยเกินไป ไม่ว่ารัฐจะมีหรือไม่มีเจตนาก็ตาม ก็อาจทำให้รัฐขาดความเชื่อถือ ความ เชื่อมั่นต่อการในรักษาความเป็นกลางของรัฐ โดยเฉพาะในการที่จะรักษาผลประโยชน์ของผู้บริโภค ซึ่งบุคคลกลุ่มใหญ่ของประเทศที่ไม่มีอำนาจในการต่อรอง บรรเทาความเดือดร้อน และให้ได้รับความ เป็นธรรม จากการได้รับผลกระทบต่อการปฏิบัติจากกลุ่มผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่าน บัตรอิเล็กทรอนิกส์ไม่ว่าเป็นกรณีของการคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน และค่า ใช้จ่ายต่างๆ เอากับผู้บริโภค โดยจะต้องมีความชัดเจน โปร่งใส หรือมีความแอบแฝงในเงื่อนไขของ

การนิเทศกรรมสัญญาผูกพันกัน รัฐควรที่จะหามาตรการออกกฎหมายจัดหน่วยงานเฉพาะเพื่อกำกับดูแลเป็นการเฉพาะ ส่วนรัฐควรจะไปเกี่ยวข้องกับในฐานะเป็นผู้ตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานว่าปฏิบัติอย่างไร เป็นธรรมหรือไม่ และการดูแลควบคุมธุรกรรมทางการเงินโดยทั่วไป เช่นการควบคุมอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อให้ยุติธรรมโดยรวมทั้งนั้น

2) การควบคุมการปฏิบัติภาระกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์

สำหรับประเทศไทย จากการศึกษาพบว่าไม่มีกฎหมายออกมาควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์อย่างชัดเจน และโดยตรงกับผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อบุคคลผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ในการกำหนดคิดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน อัตราค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมทั้งการติดตาม หรือทวงถามการชำระหนี้ เหมือนกรณีของต่างประเทศ จากการศึกษาพบว่าในของต่างประเทศโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส นอกจากธนาคารกลาง หรือธนาคารแห่งชาติ ในการกำกับควบคุมดูแลสถาบันการเงิน และผู้ประกอบธุรกิจทางการเงินแล้ว จะมีหน่วยงานอื่นจัดตั้งโดยกฎหมายในการควบคุมดูแลผู้ประกอบธุรกิจการเงินและการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์อีกด้วย เช่นกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา จะมีกฎหมาย Truth Lending Act 1968 ควบคุมการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ทั้งก่อนหรือในขณะและภายหลังที่มีการให้สินเชื่อ โดยกฎหมายได้กำหนดห้ามแจกบัตรเครดิตให้แก่ผู้บริโภคไม่ได้ร้องขอ (Unsolicited Cards) การจำกัดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรกรณีที่มีผู้อื่นนำบัตรไปใช้โดยปราศจากอำนาจ (Unauthorized Cards) หรือการนำบัตรเครดิตของผู้อื่นไปใช้โดยทุจริต ถือเป็นความผิดอาญา (Fraudulent of Credit Card) เป็นต้น และ Truth Lending Act ยังได้แบ่งประเภทธุรกรรมการให้สินเชื่อออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ อย่างชัดเจน คือ open-end credit และ other than open-credit (close-end credit) โดยได้กำหนดบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลให้สอดคล้องกับสภาพการให้สินเชื่อ แหล่งที่มา ประเภทสินเชื่อ ทั้งนี้ข้อมูลที่เปิดเผยต้องมีความชัดเจน เห็นได้เด่นชัด และเป็นลำดับ (meaningful sequence)

ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลสินเชื่อของผู้บริโภคก็จะมีกฎหมาย Fair Credit Reporting Act 1970 ที่บัญญัติกำหนดให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรายงานเกี่ยวกับข้อมูลสินเชื่อของผู้บริโภค ใช้กระบวนการที่เหมาะสม (Reasonable Procedures) จัดทำรายงานข้อมูลของผู้บริโภค (Consumer Report) ให้แก่ผู้ให้สินเชื่อ และในขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาความลับ ความถูกต้องของข้อมูลของผู้บริโภคที่มีการเก็บบันทึกไว้ด้วย และมีบทกฎหมายที่เกี่ยวกับสินเชื่อที่ออกโดยห้างสรรพสินค้า คือ Fair Credit Billing Act 1974 เป็นกฎหมายเพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกรรมที่เกี่ยวกับสินเชื่อให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค โดยใช้กับสินเชื่อที่มีการเปิดบัญชีประเภท Open-end Credit เช่นบัตรเครดิต และบัญชี Revolving Charge สินเชื่อที่ออกโดยห้างสรรพสินค้า และมีสาระสำคัญ

กระบวนการในการร้องเรียนเกี่ยวกับความผิดพลาดในใบแจ้งหนี้ การกำหนดให้ผู้ให้สินเชื่อจะต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบถึงสิทธิต่างๆของผู้บริโภค โดยจัดทำเอกสารตามแบบฟอร์มที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และมีการกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการโต้แย้งความผิดพลาดในใบแจ้งหนี้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้แล้ว สหรัฐอเมริกายังมีกฎหมาย Equal Credit Opportunity Act 1974 ที่ห้ามการเลือกปฏิบัติในการให้สินเชื่อกับผู้บริโภค อีกด้วย ในส่วนกฎหมายที่กำหนดวิธีการปฏิบัติเรียกเก็บหนี้จะมีกฎหมาย Fair Debt Collection Practices Act ใช้บังคับกับบริษัทจัดเก็บหนี้ที่เรียกเก็บหนี้จากลูกค้า โดยใช้วิธีการหลอกลวงและไม่เป็นธรรม รวมถึงการใช้ความรุนแรงและถ้อยคำหยาบคาย การทวงหนี้ในเวลากลางคืน โดยบัญญัติในการจัดเก็บหนี้ ดังนี้

(1) ผู้จัดเก็บหนี้จะต้องไม่ติดต่อบุคคลอื่นใด นอกจากตัวผู้บริโภคที่เป็นลูกหนี้ ครอบครัว หรือทนายความ เพียงเพื่อวัตถุประสงค์ในการหาตัวลูกหนี้เท่านั้น

(2) ผู้จัดเก็บหนี้จะต้องไม่ติดต่อกับลูกหนี้ในเวลาที่ไม่สมควร (Inconvenient Time) กล่าวคือ ตั้งแต่เวลา 21.00 น. ถึง 08.00 น. ของวันรุ่งขึ้น หรือไม่ติดต่อกับลูกหนี้ หากผู้จัดเก็บหนี้รู้หรือตระหนักว่าลูกหนี้มีทนายความกระทำการแทนแล้ว

(3) ห้ามกระทำการใดๆ ที่เป็นอำนาจโดยมิชอบ การหลอกลวง การทำให้หลงผิดหรือการไม่เป็นธรรม เช่น การแสดงตนเป็นนักกฎหมาย หรือตำรวงเข้าไปเรียกเก็บหนี้สิน

(4) การเรียกให้ชำระหนี้เอาเก็บทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับบุริมสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ ให้ฟ้องร้องบังคับชำระหนี้ในเขตอำนาจศาลที่ทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ ส่วนในกรณีอื่นให้ฟ้องร้อง ณ ภูมิลำเนาของลูกหนี้

สำหรับประเทศอังกฤษ จะมีกฎหมายที่ควบคุมการให้สินเชื่อไว้เช่นกัน เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 (Consumer Credit Act 1974) เป็นกฎหมายหลักใช้สำหรับการควบคุมธุรกิจการให้สินเชื่อในประเทศอังกฤษ ข้อบังคับธนาคาร (Banking Code) ที่มีผลใช้บังคับเสมือนกฎหมายแต่ไม่เคร่งครัด (Soft Law) โดยข้อบังคับธนาคารได้มีการจัดตั้งสำนักงานดูแลกิจการทางการเงิน (Financial Ombudsman Services) ในการบริการรับเรื่องร้องเรียนต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเงิน และหลักกฎหมายทั่วไป เช่นพระราชบัญญัติการให้บริการการเงินและตลาดการเงิน ค.ศ. 2000 (Financial Services and Markets Act 2000) Trade Descriptions Act 1968 และ Consumer Protection Act 1987 เป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ควบคุมการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต อีทีทีทรอนิกส์ พระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม ค.ศ. 1977 (Unfair contract Terms Act 1977 หรือ UCTA 1977) และกฎควบคุมข้อสัญญาผู้บริโภคอันไม่เป็นธรรม ค.ศ. 1977 (Unfair Terms in Consumer Contracts 1999) (UTCCR99) เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสัญญา และกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data protection) ตาม Data Protection Act 1998 เป็นต้น

ส่วนในประเทศฝรั่งเศส จะมีประมวลกฎหมายแพ่ง (Code Civil) เป็นกฎหมายหลักทั่วไปที่บัญญัติเกี่ยวกับการทำสัญญา ความรับผิดชอบ และการสิ้นสุดของสัญญา เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายและพาณิชย์ของไทย นอกจากนี้จะมีประมวลกฎหมายการบริโภค (Code de la Consommation) นำมาใช้กับธุรกิจบัตรเครดิตที่เกี่ยวกับสัญญาที่ไม่เป็นกรรม ประมวลกฎหมายพาณิชย์ (Code de Commerce) นำมาใช้ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ที่เกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรีและเป็นธรรม รัฐบัญญัติ เลขที่ 78-17 ลงวันที่ 6 มกราคม 1978 ว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (Loi 78-17 du 6 janvier 1978 – Loi relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés) ประมวลกฎหมายไปรษณีย์และการโทรคมนาคม (Code des postes et Télécommunications) เป็นต้น

จากการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการธุรกรรมทางการเงินดังกล่าว ของต่างประเทศ ส่งผลให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่กำกับดูแล อย่างเช่นประเทศสหรัฐอเมริกา มีการจัดตั้งดังนี้

(1) หน่วยงานอิสระที่ก่อตั้งขึ้นตาม Federal Trade Commission Act 1914 ทำหน้าที่เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคและตอบโต้การฉ้อฉล การหลอกลวง และการกระทำอันไม่เป็นธรรม

(2) สำนักงานการแข่งขันทางการค้า (Bureau of Competition) ทำหน้าที่ป้องกันในการรวมธุรกิจที่อาจก่อให้เกิดการผูกขาด หรือความไม่ธรรมในการแข่งขันทางการค้า

(3) สำนักงานเศรษฐกิจ (Bureau of Economics) ที่สนับสนุนการทำงานของ FTC การศึกษาประเด็นผลกระทบทางเศรษฐกิจ

(4) สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค (Bureau of Consumer Protection) ทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของผู้บริโภคที่เกิดจากการฉ้อฉล การหลอกลวง การกระทำอันไม่เป็นธรรม และใช้บังคับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค

(5) องค์กร Office of the Comptroller of the Currency ที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลระบบการธนาคารของประเทศ National Banking System

(6) National Credit Union Administration ทำหน้าที่กำกับดูแล National Credit Union (NCU) การอนุญาต การตรวจสอบ ให้ประกอบธุรกิจ NCU

สำหรับในของประเทศไทย จะมีองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย กรณีเช่น

(1) สำนักงานส่งเสริมการค้าอย่างเป็นธรรม (Office of Fair Trading หรือ OFT) ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการประกอบการค้าอย่างเป็นธรรม ค.ศ. 1973 (Fair Trading Act 1973) ทำหน้าที่ควบคุมองค์กรธุรกิจให้ทำการแข่งขันกันอย่างเปิดเผยและเป็นธรรม

(2) สำนักงานส่งเสริมคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้บริโภค ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค ค.ศ. 1974 (Consumer Credit Act 1974)

(3) สำนักงานควบคุมกิจการการเงิน (The Financial Services Authority หรือ FSA) มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อของธนาคาร สถาบันการเงิน การประกอบธุรกิจบัตรเครดิต และยังมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวน การบังคับใช้กฎหมายต่อผู้ประกอบธุรกิจที่กระทำการขัดต่อกฎหมาย หรือขัดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยตลาดการเงิน และบริการทางการเงิน ค.ศ. 2000 รวมถึงการดำเนินคดีอาญา และการดำเนินการใดๆต่อผู้เกี่ยวข้อง ในการประกอบธุรกิจที่ไม่มีใบอนุญาตตามกฎหมาย และมีอำนาจในการออกใบอนุญาต และเพิกถอนอำนาจของผู้ประกอบกิจการทางการเงิน การลงโทษผู้ประกอบกิจการ และขอให้มีวิธีการชั่วคราวก่อนการพิพากษา ดำเนินการทางกฎหมายความผิดต่างๆ และเรียกเงินค่าเสียหายคืนให้แก่ผู้บริโภคได้อีกด้วย

(4) องค์กร Financial Ombudsman Service ที่จัดตั้งขึ้นโดยรัฐสภาที่ทำหน้าที่แก้ไขความขัดแย้งระหว่างสถาบันที่ให้บริการทางการเงิน และลูกค้า เป็นการบริการที่ไม่คิดค่าธรรมเนียม และหากคู่กรณีไม่สามารถตกลงกันได้ก็สามารถนำไปฟ้องได้อย่างอิสระ แต่ถ้าคู่กรณียอมรับคำตัดสินของ Ombudsman คำตัดสินที่ผูกมัดคู่กรณีและธุรกิจ

(5) หน่วยงานคณะกรรมการควบคุมมาตรฐานการธนาคาร (Banking Code Standard Board หรือ BCSB) ทำหน้าที่ควบคุมดูแลธนาคารและสถาบันการเงินที่เป็นสมาชิกให้ปฏิบัติตามข้อบังคับธนาคาร

สำหรับในประเทศฝรั่งเศส มีหลายองค์กร หลายหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับ ควบคุม ดูแลการประกอบธุรกิจของบริษัทผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตหรือกรณีการให้บริการบัตรเครดิต โดยนอกจากจะมีธนาคารชาติแห่งฝรั่งเศสเป็นหน่วยงานในการกำกับควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดแล้ว ยังมีองค์กรเช่น

(1) คณะกรรมการว่าด้วยกฎเกณฑ์การธนาคารและการเงิน (le Comité de la réglementation bancaire et financière) ทำหน้าที่กำหนดข้อบังคับทั่วไปที่ใช้กับสถาบันการเงิน บริษัทเงินทุนต่างๆ

(2) คณะกรรมการว่าด้วยสถาบันการเงินและบริษัทเงินทุน (la Comité des établissements de crédit et des entreprises d'investissement) มีหน้าที่ออกคำสั่ง การอนุญาต หรือผ่อนผันเป็นการเฉพาะราย ที่ใช้บังคับกับสถาบันการเงินและบริษัทเงินทุน ที่ไม่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการว่าด้วยธนาคาร (la commission bancaire)

(3) คณะกรรมการว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (la Commission des clauses abusives) มีหน้าที่ในการตรวจสอบแบบสัญญาที่ทำขึ้นที่มีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่

(4) คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (le Conseil de concurrence) มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอความเห็นเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมายหรือปัญหาใดๆที่เกี่ยวกับการแข่งขันทางการค้า พิจารณาคำร้องเรียนการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายในส่วนเกี่ยวกับการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม

(5) หน่วยงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแห่งชาติ (la commission nationale de l'informatique et des libertés - CNIL) มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (la loi relative à l'informatique aux fichiers et aux libertés) โดยมีอำนาจที่จะออกกฎเกณฑ์หรือคำสั่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ในส่วนกฎหมายของประเทศไทยก็เคยมีร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. 2537 และร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. 2542 ซึ่งร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต ทั้งสองฉบับดังกล่าวได้แต่เพียงการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต และบทลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาที่เกี่ยวกับบัตรเครดิตเท่านั้น โดยไม่ได้รวมถึงผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคล หรือผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ แต่อย่างก็ตามร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต ทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวก็ไม่ได้ ตราออกมาใช้บังคับโดยตรงมีเพียงแต่แก้ไขกฎหมายเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้บัญญัติมาตราลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการทุจริต การใช้ การปลอม บัตรอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น โดยในขณะที่รัฐกำลังพิจารณาเสนอร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ซึ่งเป็นร่างกฎหมายที่ได้ทำการรวบรวม พระราชบัญญัติ 2 ฉบับ ได้แก่พระราชบัญญัติ การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และ ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 มาอยู่ภายใต้กรอบกฎหมายเดียวกัน แต่ก็เพียงการขยายอำนาจตามกฎหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเปิดช่องให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถกำหนดเงื่อนไขต่างๆ ผ่านการออกประกาศ หรือเสนอให้ออกกฎกระทรวงการคลัง หรือพระราชกำหนด เพื่อควบคุมการดำเนินประกอบธุรกิจมากขึ้น โดยร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ก็ยังคงให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทย ในการกำหนดส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย อัตราส่วนลดและค่าบริการต่างๆ อีกด้วย

ในกรณีหน่วยงานการควบคุมดูแลของของประเทศไทยนั้นยังไม่มืองค์กรพิเศษโดยตรงเพื่อกำกับดูแล (Super Regulatory Agency) ในการประกอบธุรกิจการให้บริการให้สินเชื่อส่วนบุคคล บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรเครดิตไว้โดยเฉพาะ โดยจะมีเพียงหน่วยงานที่กำกับดูแลมีความหลากหลาย ได้แก่กระทรวงการคลัง เป็นหน่วยงานรัฐที่ออกประกาศกระทรวงต่างๆ ภายใต้กฎหมายให้อำนาจไว้ ธนาคารแห่งประเทศไทย ออกประกาศในการกำกับดูแลการให้บริการการให้สินเชื่อส่วนบุคคลหรือบัตรเครดิต และสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค อาศัยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 จัดตั้ง "คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค" ส่วนใหญ่ประกอบด้วยผู้แทนภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว ทำหน้าที่กำหนดทิศทางการคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้นในกรณีหากผู้บริโภค และผู้ประกอบธุรกิจการให้สิน

เชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์เกิดความขัดแย้งไม่สามารถตกลงกันได้ ก็ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล ตั้งแต่คดีที่มีทุนทรัพย์เพียงเล็กน้อยไปจนถึงทุนทรัพย์มากๆ ทำให้คดีล้นศาล เนื่องจากประเทศไทยไม่มีหน่วยงานองค์กรสำคัญที่มากำกับดูแลอย่างชัดเจนรวมทั้งให้ความรู้ ความเข้าใจอย่างจริงจังจากการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์

3) การขาดหน่วยงานให้ความรู้ ข้อมูล การให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์

ในประเทศไทยหน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจบริษัทให้สินเชื่อส่วนบุคคล บริษัทบัตรเครดิต และบริษัทบัตรเครดิต มีเพียงธนาคารแห่งประเทศไทย ที่อาศัยตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เท่านั้น และมีสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค ที่อาศัยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 ในการดูแลสัญญาที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำนิติกรรมกับผู้บริโภคเท่านั้น ยังไม่หน่วยงานใดทำหน้าที่ ให้ความรู้ ข้อมูล การให้สินเชื่อผ่านบัตรอิเล็กทรอนิกส์ อย่างกรณีของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จะมีหน่วยงานบริษัทในเครือคือ สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน (Thailand Securities Institute : TSI) ทำหน้าที่พัฒนาตลาดทุนไทย ให้มีความแข็งแกร่ง โดยผ่านช่องทางให้ความรู้ การศึกษาแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพในธุรกิจ และประชาชนในทุกระดับ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ฉบับลงวันที่ 26 มกราคม 2515 อันเป็นกฎหมายแม่บทที่มีลักษณะรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนด ได้ออกมาใช้บังคับเพื่อควบคุมในการประกอบกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัย หรือความผาสุกของสาธารณชนบางประเภท ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 5 กำหนดกิจการ 8 ประเภทที่ได้ถูกห้ามมิให้ผู้ใดประกอบกิจการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือกิจการอันมีสภาพคล้ายคลึงกันตามที่ระบุไว้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี และถ้ากรณีเป็นกิจการธุรกรรมเกี่ยวกับการเงิน ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ข้อ 8 ได้กำหนดให้กระทรวงการคลัง มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับกิจการบางประเภทโดยเฉพาะไว้ หรือกิจการที่มีสภาพคล้ายคลึงกัน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอาศัยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ออกประกาศกระทรวงการคลัง เกี่ยวกับผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ฉบับลงวันที่ 4 ตุลาคม 2547 ข้อ 13 และผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ ฉบับลงวันที่ 9 มิถุนายน 2548 ข้อ 14 ในการมอบอำนาจและหน้าที่ซึ่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจและหน้าที่ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว โดยตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ข้อ 5 และ 8 ระบุประเภทกิจการบางประเภท ที่จะต้องขออนุญาตจากรัฐมนตรีกระทรวงการคลังในการประกอบธุรกิจก่อนเช่นกิจการ (1) การธนาคาร ... (3) เติบโต

ฟองซิเอร์ ... (5) การจัดหาซึ่งเงินทุนแล้วให้ผู้อื่นกู้เงินนั้น หรือเอาเงินนั้นซื้อลดซึ่งตัวเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่น หรือตราสารเครดิต เป็นต้น

ดังนั้นบุคคลใดจะประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ หรือกิจการที่หาเงินทุนมาแล้วให้ผู้อื่นกู้ยืม หรือนำเงินทุนนั้นไปซื้อ หรือซื้อลดตัวเงิน หรือตราสารเปลี่ยนมือ หรือตราสารเครดิต จะต้องขออนุญาตในการประกอบธุรกิจตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ซึ่งเป็นแม่บทกฎหมายที่ได้ให้อำนาจหน้าที่เป็นของรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ในการอนุญาตการประกอบธุรกิจเท่านั้น ส่วนกรณีของประกาศของกระทรวงการคลังและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ถือเป็นกฎหมายลำดับรอง หรือกฎหมายลูก การที่จะประกาศออกมาใช้บังคับกับบุคคลต่างๆ ไปจะต้องออกมาให้สอดคล้อง หรือภายใต้ขอบเขตของประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 58 ได้บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ไว้เท่านั้น การที่จะบัญญัติออกกฎหมายมาใช้บังคับ และตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์ แทนคำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 จึงจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบก่อให้เกิดประโยชน์ความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย และผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย แต่เพื่อให้บรรลุในการศึกษาและวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ให้มากที่สุด จึงสรุปนำเสนอข้อเสนอนี้เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สรุปได้ดังนี้

5.2.1 การกำกับดูแลกฎหมาย

การประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรเครดิต ปัจจุบันจะมีเพียงประกาศคำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ฉบับลงวันที่ 26 มกราคม 2515 และประกาศกระทรวงการคลัง และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองเท่านั้นควรจะมีบทบัญญัติกฎหมาย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรเครดิต โดยการนำร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. มาปรับปรุงให้สอดคล้องในการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อ โดยบทบัญญัติของกฎหมายควรมีสาระสำคัญ ดังนี้

5.2.1.1 การกำหนดหน่วยงาน หรือองค์กรทำหน้าที่การกำกับดูแลโดยหน่วยงานเฉพาะแยกออกจากธนาคารแห่งประเทศไทย อย่างเช่น กรณีของประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีคณะกรรมการการค้าแห่งสหรัฐ (Federal Trade Commission: FTC) สำนักงานการแข่งขันทางการค้า (Bureau of Competition) สำนักงานเศรษฐกิจ (Bureau of Economics) หรือประเทศอังกฤษจะมีหน่วยงานหน่วยงานสำนักงานควบคุมกิจการการเงิน (The Financial Services Authority หรือ FSA) ที่คอยกำกับดูแลผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการเงินรวมทั้งการให้สินเชื่อแก่ผู้บริโภค โดยทั้งนี้อาจตั้งเป็นคณะกรรมการควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต มีอำนาจหน้าที่แทนธนาคารแห่งประเทศไทย ในการกำกับควบคุมดูแลผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรเครดิต รวมทั้งมีอำนาจในการมาให้ถ้อยคำ สั่งให้ส่งเอกสารใด ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพิจารณา นอกเหนือจากการส่งรายงานการประกอบกิจการตามปกติ และมีอำนาจสั่งเข้าหน้าที่

เข้าไปในสถานประกอบการ หรือสำนักงานบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตกได้ ยกเว้นในกรณีส่วนของประกาศอัตราดอกเบี้ยที่คิดเอาจากผู้บริโภคควรรู้ขึ้นอยู่กับธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้คณะกรรมการควบคุม ฯ ดังกล่าวควรมีอำนาจในการพิจารณารับเรื่องร้องทุกข์อันเนื่องมาจากธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์ โดยรับเรื่องร้องทุกข์จากผู้บริโภคโดยตรง โดยมีขั้นตอนการพิจารณา สอบสวน การวินิจฉัย และประกาศผลการพิจารณาอย่างชัดเจน หรือกรณีที่เป็นองค์กรหรือหน่วยงาน ก็สามารถมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแล ระวังข้อพิพาท และข้อขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ กับผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรม อย่างเช่นกรณี Financial Ombudsman Service ของประเทศอังกฤษ โดยเป็นสถาบันหนึ่งแยกตัวออกจากธนาคารแห่งประเทศไทย อย่างเช่นบริษัทข้อมูลเครดิต หรือสถาบันประกันเงินฝาก ที่มีแนวคิดที่จะจัดตั้งในอนาคต

5.2.1.2 เนื้อหาของกฎหมาย

การออกกฎหมายมาใช้ในการกำกับควบคุมดูแล ควรมีสาระสำคัญ ได้แก่

1) บทนิยาม

“อัตราดอกเบี้ย หมายความว่า ค่าตอบแทนโดยบุคคลหนึ่งต้องใช้ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเพื่อการที่ได้ใช้เงินของบุคคลนั้น หรือเพื่อทดแทนการไม่ชำระหนี้หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้องหรือตามกำหนด โดยคิดตามอัตราส่วนของต้นเงินและระยะเวลาที่ให้กู้ยืม และรวมถึงค่าตอบแทน หรือผลประโยชน์ที่ได้รับเสมือนดอกเบี้ยจากผู้ชำระหนี้”

“ค่าธรรมเนียม หมายความว่า ค่าตอบแทนอันเนื่องมาจากการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ โดยเป็นค่าธรรมเนียมที่ผู้ประกอบการธุรกิจคิดเอาจากผู้บริโภคจากบนพื้นฐานการประกอบธุรกิจโดยตรง และคิดเอาจากผู้บริโภคได้เพียงครั้งเดียวต่อครั้งสำหรับการขอวงเงินสินเชื่อจากผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ได้มีการแจ้งให้คณะกรรมการตรวจสอบล่วงหน้าแล้วไม่น้อยกว่า 7 วันทำการ โดยมีภาระระบุไว้ในสัญญาการให้สินเชื่อและแจ้งให้ผู้บริโภคทราบทุกครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง”

“ค่าใช้จ่าย หมายความว่า ค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นการค่าใช้จ่ายอันเกิดก่อนการให้วงเงินสินเชื่อ และค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการทวงถาม หรือดำเนินคดี โดยเป็นค่าใช้จ่ายที่ผู้ประกอบการธุรกิจคิดเอาจากผู้บริโภคจากบนพื้นฐานการประกอบธุรกิจโดยตรง และคิดเอาจากผู้บริโภคได้เพียงครั้งเดียวต่อครั้งสำหรับการขอวงเงินสินเชื่อจากผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ได้มีการแจ้งให้คณะกรรมการฯ ตรวจสอบล่วงหน้า

แล้วไม่น้อยกว่า 7 วันทำการ โดยมีการระบุไว้ในสัญญาการให้สินเชื่อและแจ้งให้ผู้บริโภคทราบทุกครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง”

“คณะกรรมการ หมาความว่า คณะกรรมการควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์”

2) ในตัวบทกฎหมาย ควรนำหลักในการขออนุญาตประกอบธุรกิจตามคำสั่งคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย และร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. .. มาปรับปรุงหลักเกณฑ์การใช้บังคับกับผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในส่วนเนื้อหาและบทลงโทษกับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม โดยเฉพาะควรกำหนดกรอบแนวทางและวิธีปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบธุรกิจ คุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต ได้แก่

2.1) คุณสมบัติผู้ประกอบธุรกิจ

2.1.1) การกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขคุณสมบัติผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต

โดยที่การประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตเป็นการให้สินเชื่อธุรกรรมทางการเงินอย่างหนึ่ง อันอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในฐานะเป็นผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้ใช้บริการ โดยตรงในการจะต้องรับภาระในการชำระหนี้เป็นประจำทุกงวดทุกเดือน นอกเหนือภาระค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ควรที่จะต้องถูกควบคุมดูแลอย่างเช่นธนาคารพาณิชย์ที่ถูกควบคุมโดยธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อมิให้เป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค ดังนั้นคุณสมบัติของผู้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต ต้องมีความพร้อมและความสมบูรณ์ เหมาะต่อการเป็นให้บริการสินเชื่อผ่านบัตรเครดิต อันเป็นธุรกิจที่แข่งขันกับธนาคารพาณิชย์ ให้มีการบริการในด้านระดับเดียวหรือสูงกว่าสถาบันการเงิน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในความพึงพอใจของผู้บริโภค ดังนั้นผู้ที่จะได้รับอนุญาตประกอบธุรกิจ ให้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต จะต้องยื่นคำขอรับอนุญาตตามที่กำหนด และมีคุณสมบัติ ดังนี้

- ก. เป็นนิติบุคคลบริษัทมหาชนจำกัด มีทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท
- ข. ต้องได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต
- ค. ผู้ประกอบธุรกิจต้องมีไซ้สถาบันการเงิน หรือนิติบุคคลที่สถาบันการเงินถือหุ้นเกินกว่าร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียน
- ง. มีภูมิลำเนาหรือสำนักงานในราชอาณาจักร การย้ายสำนักงานใหญ่ หรือสาขาจะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการฯ ก่อน
- จ. ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจลดทุน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมฯ

ฉ. การหยุดงานหรือระงับกิจการดำเนินกิจการ เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์จะต้องแจ้งให้คณะกรรมการฯทราบก่อนล่วงหน้า 15 วันทำการ และต้องรับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง โดยความเห็นชอบจากคณะกรรมการฯ

ข. กรรมการและผู้บริหาร ของผู้ประกอบการธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์จะต้องได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการฯ ก่อน และจะต้องไม่เคยเป็นบุคคลล้มละลาย หรือเคยรับโทษในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ภาระการโดยทุจริต หรือทุจริตเกี่ยวกับการเงิน และโดยเหตุอันสมควรคณะกรรมการฯมีสิทธิไม่เห็นชอบคุณสมบัติของกรรมการหรือผู้บริหารของผู้ประกอบธุรกิจได้

ซ. นิติบุคคลผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต ทั้งกรรมการจะต้องไม่เคยถูกกรรมการฯเพิกถอนใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต

2.1.2) คุณสมบัติผู้บริหาร

การประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต ผู้บริหารจึงถือเป็นปัจจัยองค์ประกอบสำคัญในการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต จึงควรที่จะกำหนดเงื่อนไขการพิจารณาหลักเกณฑ์คุณสมบัติของผู้บริหารในการให้วงเงินสินเชื่อบุคคล เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์การให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน เพื่อให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมระหว่างสถาบันการเงิน กับผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต (Non Bank) ได้แก่ หลักเกณฑ์พิจารณาหลักประกันหรืออัตราความเสี่ยง (Safety) ความสามารถของกิจการในการสร้างกำไร (Profitability) สภาพคล่องตัวของทรัพย์สิน (Liquidity) ภาระการหมุนเวียนของเงินทุน (Mobility) ความสามารถความชำนาญในด้านเทคนิคและการบริหาร (Technical & Managerial Skill) และขนาดของผู้ประกอบการ เป็นต้น ซึ่งเป็นพื้นฐานในการนำมาวิเคราะห์พิจารณาให้สินเชื่อแก่ลูกค้าหรือผู้บริหาร

โดยผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือคณะกรรมการควบคุมฯ กำหนดไว้

2.2) ใบอนุญาต

ใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต เป็นส่วนหนึ่งในการควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อของผู้ประกอบธุรกิจ โดยเป็นการให้สิทธิเฉพาะบุคคล โดยใบอนุญาตมี 2 ประเภท

ประเภทแรก เป็นใบอนุญาตออกให้นิติบุคคลประกอบกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต

ประเภทที่สอง เป็นใบอนุญาตตัวแทนของนิติบุคคลของผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องผ่านการอบรมความรู้เกี่ยวกับการให้สินเชื่อ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และจรรยาบรรณ จริยธรรมในการให้สินเชื่อ หรือติดตามรับชำระหนี้จากลูกค้าโดยให้อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย

2.3) การกำหนดในการประกอบธุรกิจ

การประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์ นอกจากบัญญัติคุณสมบัติของผู้ให้บริการหรือผู้บริโภคแล้ว ควรที่จะมีการกำหนดเงื่อนไขอื่นๆไว้ โดยเฉพาะการกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือผลประโยชน์อย่างอื่นที่มีลักษณะเสมือนดอกเบี้ย ไม่ให้เกินอัตราร้อยละ 15 ต่อปี การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจฯ จัดให้มีการตรวจสอบ ระบบความปลอดภัย ทั้งตัวบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ และอันเนื่องมาจากการใช้บัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ด้วย

ในด้านการชำระหนี้และการปฏิบัติต่อผู้บริโภค ควรกำหนดในบทบัญญัติให้มีการชำระหนี้และการติดตามทวงถามชำระหนี้ให้ชัดเจน เช่นวันเวลาในการทวงถามให้ชำระหนี้ให้กระทำได้เฉพาะในวันทำการ เวลา 08.00น. ถึง 17.00 น. หรือในวันเวลาราชการ เท่านั้น และการทวงถามจะทำได้เฉพาะต่อตัวลูกหนี้ หรือทายาทโดยธรรมของลูกหนี้เท่านั้น และจะไปทวงถามชำระหนี้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ ในการทวงถามห้ามใช้วิธีหลอกลวงหรือขู่เข็ญด้วยวิธีการใดๆอันเป็นการมิชอบด้วยกฎหมาย หากในกรณีผู้ประกอบธุรกิจฯหรือตัวแทนบริษัทดำเนินการใด ๆ อันเป็นการฝ่าฝืน และผู้บริโภคได้ลงนามหนังสือขอมชำระหนี้ ก็ให้ถือว่านิติกรรมที่ได้ทำไว้นั้นตกเป็นโมฆะไม่สามารถนำมาบังคับตามกฎหมายได้ และผู้ประกอบธุรกิจฯหรือตัวแทนบริษัทจะต้องโทษ และชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดไว้

การปฏิบัติจัดการเกี่ยวข้องกับข้อมูลของผู้บริโภค ผู้ประกอบธุรกิจฯจะต้องเก็บฐานข้อมูลของผู้บริโภคเป็นความลับ ห้ามมิให้นำมาเปิดเผย นอกจากจะได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้บริโภค หรือให้ส่งตามคำสั่งศาล หรือคณะกรรมการควบคุมฯ ในกรณีที่มีการร้องเรียนหรือถูกตรวจสอบจากหน่วยงานของรัฐ หรือคณะกรรมการควบคุมฯ ผู้ประกอบธุรกิจฯ จะต้องให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล ความสะดวก เพื่อให้การตรวจสอบ การสอบสวนเป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม นอกจากนี้ควรบทบัญญัติให้ผู้ประกอบธุรกิจฯจัดการข้อมูล และส่งรายงานได้อย่างถูกต้องตรงตามกำหนดเวลา รวมทั้งการดำเนินการอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการควบคุมฯกำหนดหลักเกณฑ์ไว้

2.4) การลงโทษ

การกำหนดบทลงโทษเป็นวิธีการหนึ่งจะช่วยในการกำกับ ดูแล และควบคุมผู้ประกอบธุรกิจฯ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับใบอนุญาตมิให้ปฏิบัติกรอื่นใดที่เป็นลักษณะการเอาเปรียบหรือหลอกลวง ขู่เข็ญลูกหนี้ ซึ่งเป็นการทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยคณะกรรมการควบคุมฯ ควรที่จะมีอำนาจในการเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เพื่อสั่งเพิกถอน

ใบอนุญาตผู้ประกอบการธุรกิจฯ หากเห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจฯ ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข หรือคำสั่งของคณะกรรมการควบคุมฯ โดยชอบด้วยกฎหมาย ในการเสนอตั้งเพิกถอนใบอนุญาต เช่น

2.4.1) การที่ผู้ประกอบการธุรกิจฯ กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติพระราชบัญญัติ

2.4.2) ผู้ประกอบการธุรกิจฯ ขาดคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

2.4.3) การดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจฯ ทำให้เกิดหรืออาจทำให้เกิดความเสียหายแก่สภาพเศรษฐกิจ ฐานะการเงินของประเทศ หรือประชาชน

2.5) การอุทธรณ์

เมื่อคณะกรรมการควบคุมฯ พิจารณาแล้ว เห็นว่าควรเพิกถอนการประกอบการธุรกิจฯ ก็ให้แจ้งผู้ประกอบการธุรกิจฯ หรือผู้มีส่วนได้เสียทราบ และหากผู้ประกอบการธุรกิจฯ หรือผู้มีส่วนได้เสีย ไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของคณะกรรมการควบคุมฯ ให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากคณะกรรมการควบคุมฯ พร้อมแจ้งให้คณะกรรมการควบคุมฯ ทราบ

ถ้าในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจฯ หรือผู้มีส่วนได้เสีย ไม่อุทธรณ์ภายในระยะที่กำหนด ให้คณะกรรมการควบคุมฯ เสนอรัฐมนตรีฯ ตั้งเพิกถอนต่อไปในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจฯ หรือผู้มีส่วนได้เสียอุทธรณ์ ให้รัฐมนตรีฯ พิจารณาและมีคำสั่งต่อไป ถ้ารัฐมนตรีฯ สั่งให้เพิกถอนใบอนุญาตการประกอบการฯ ให้ถือคำสั่งเป็นที่สุด หากรัฐมนตรีฯ เห็นด้วยกับอุทธรณ์ของผู้ประกอบการธุรกิจฯ หรือผู้มีส่วนได้เสีย รัฐมนตรีฯ มีอำนาจยกเลิกคำสั่งให้เพิกถอนใบอนุญาตของคณะกรรมการควบคุมฯ ในกรณีที่รัฐมนตรีฯ เห็นว่าคณะกรรมการควบคุมฯ ยังไม่ได้พิจารณาบางประเด็น หรือควรที่มีการสืบข้อเท็จจริงบางประเด็นเพิ่มเติม รัฐมนตรีฯ ก็มีอำนาจส่งเรื่องคืนให้คณะกรรมการควบคุมฯ สอบสวนและทำความเข้าใจประกอบเพิ่มเติมได้

2.6) บทกำหนดโทษ

ในกรณีคณะกรรมการควบคุมฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจฯ ทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติพระราชบัญญัติ... โดยทุจริต หรือกำหนดอัตราดอกเบี้ย หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นอันมีลักษณะเหมือนดอกเบี้ย เมื่อรวมกันแล้วมีอัตราสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือกำหนดอัตราค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่างๆ จากผู้บริโภค โดยลักษณะที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งผู้บริโภคจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการควบคุมฯ ทราบเพื่อทำการพิจารณา สอบสวนข้อเท็จจริงก่อนเมื่อคณะกรรมการควบคุมฯ หรือในกรณีที่รัฐมนตรีฯ พิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ประกอบการธุรกิจฯ ได้กระทำการฝ่าฝืนจริง ถึงจะได้รับโทษตามที่คณะกรรมการควบคุมฯ ประกาศหลักเกณฑ์กำหนดไว้

5.2.2 การส่งเสริม

5.2.2.1 การส่งเสริมให้ความรู้ผู้บริโภคให้ทราบถึง การให้บริการสินเชื่อผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ให้ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจในการใช้บริการสินเชื่อผ่านบัตรเครดิต การให้ผู้บริโภคได้รู้สิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมายที่ผู้ประกอบการธุรกิจจะต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบ ไม่ว่าจะ เป็นเงื่อนไขในสัญญาการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต หรืออัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการใช้บริการสินเชื่อผ่านบัตรเครดิต รวมทั้งรัฐจะต้องประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการบริหารเงิน การทำบัญชีส่วนตัวเบื้องต้น เพื่อให้มีการควบคุมรายได้ของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

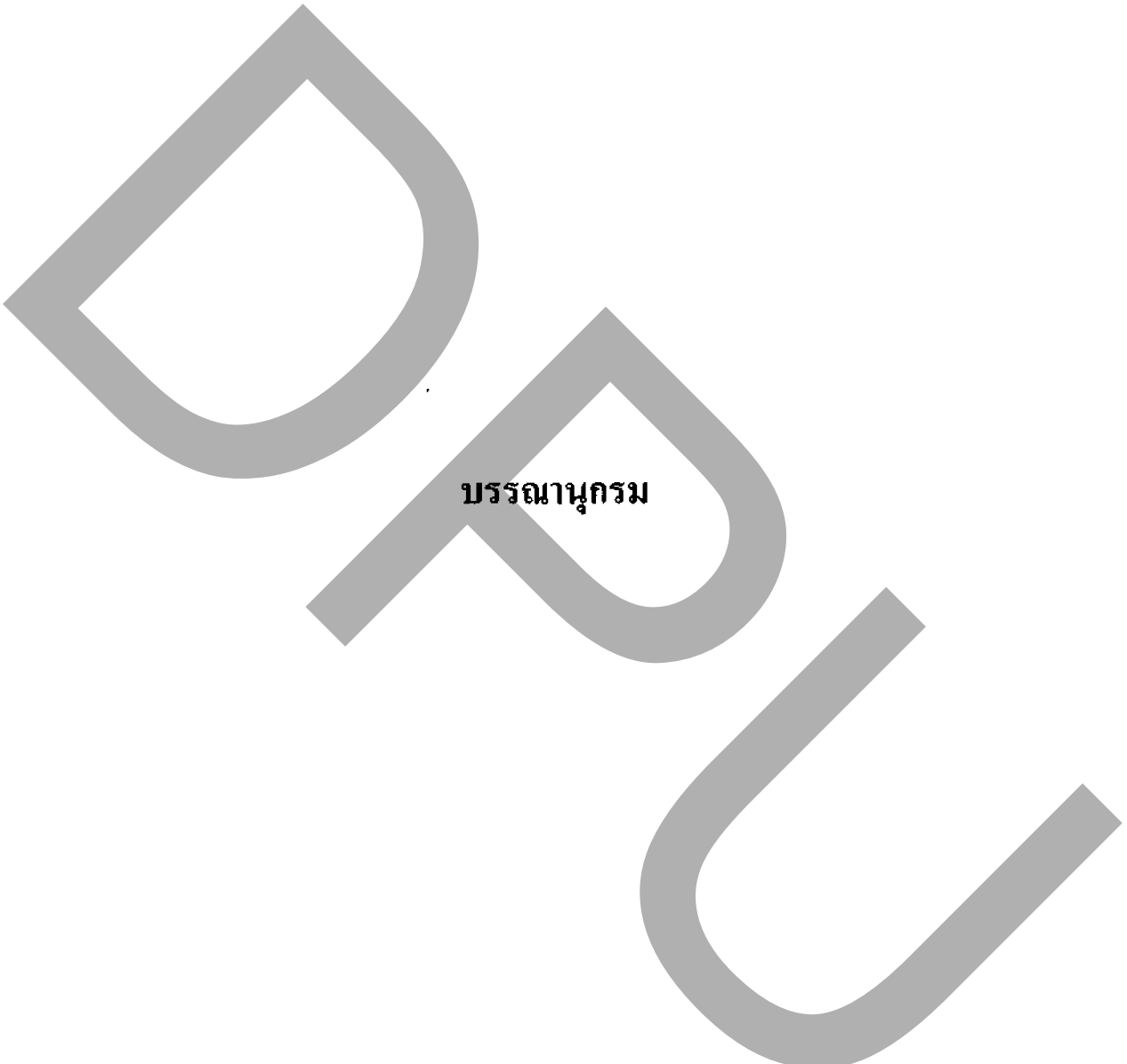
5.2.2.2 สนับสนุนให้ผู้ประกอบการต่างๆ ได้มีการส่งเสริมความรู้ในการให้สินเชื่อ บทบาทข้อจำกัดของตนเอง และส่งเสริมการให้มิจรรยาบรรณของพนักงานของผู้ประกอบการต่างๆ

5.2.2.3 สนับสนุนเจ้าหน้าที่หน่วยงาน และคณะกรรมการควบคุมฯ ให้ได้มีความรู้ ความเข้าใจในธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต และส่งเสริมการมีจรรยาบรรณในการ ประกอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย กำหนดให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ การควบคุมตรวจสอบการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต มีการแลกเปลี่ยน ความรู้ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการฝึกอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

5.2.2.4 ส่งเสริมจัดตั้งศูนย์กลางในการให้ความรู้ และเป็นตัวกลางในการรับเรื่อง ร้องทุกข์ของผู้บริโภคบางกรณีแยกต่างหากจากหน่วยงานของคณะกรรมการควบคุมฯ เพื่อให้ผู้บริโภค ได้มีทางเลือกในการถึงข้อมูลหรือข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐได้ทั่วถึง และมีความสะดวกต่อการ ติดต่อสอบถาม หรือติดตามเรื่องที่ร้องเรียนหรือเรื่องอื่นได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ทั้งนี้จะต้องเป็น องค์การที่ให้ความรู้คุณประโยชน์ในการใช้บริการสินเชื่อส่วนบุคคลผ่านบัตรเครดิต รวมทั้ง การบริการให้ความรู้บัตรเครดิตประเภทอื่นด้วย เช่นบัตรเครดิต หรือบัตรเงินสด เป็นต้น

ดังนั้นหากรัฐหรือผู้มีอำนาจเกี่ยวข้องกับการบัญญัติกฎหมาย ควรที่จะมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ฉบับลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ประกาศกระทรวง การคลัง และประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย หรือจัดให้มีบทกฎหมายที่ควบคุมการประกอบ ธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตเป็นการเฉพาะ โดยอาจจะเป็นในรูปของพระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนด และควรมีหน่วยงานเป็นตัวกลาง แยกออกจากธนาคารแห่งประเทศไทยในการ ควบคุมการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิต เพื่อให้การประกอบธุรกิจเป็นไป อย่างเหมาะสม มีการคิดอัตราดอกเบี้ย แยกออกจากอัตราค่าธรรมเนียมการใช้วงเงิน หรือค่าใช้จ่าย ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ตามบทบัญญัติกฎหมาย อันเป็นการป้องกันมิให้ผู้บริโภคได้รับความ เสียหายจากการถูกเอาเปรียบที่ไม่ได้รับข้อมูล ขาดความรู้ หรือความเข้าใจ ในการคิดอัตรา ดอกเบี้ยสินเชื่อของผู้ประกอบธุรกิจ

การมีกฎหมายออกใช้บังคับโดยเฉพาะ เพื่อการควบคุมผู้ประกอบการให้สินเชื่อผ่านบัตรเครดิตทรอนิกส์ โดยผ่านการกลั่นกรองจากรัฐสภา และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงเป็นการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นการลดช่องว่างความได้เปรียบเสียเปรียบจากการผลประโยชน์จากการคิดอัตราดอกเบี้ยบนบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างคู่กรณี ช่วยลดความสูญเสียของรัฐอันเกิดจากปัญหาลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) อันเป็นภาพรวมของเศรษฐกิจ โดยประชาชนจะได้มีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการเงินของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการดำรงชีพอย่างพอเพียง เหมาะสมตามฐานานุรูปของตนเองอันเป็นไปตามแนวนโยบายของรัฐ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์. (2513). กฎหมายเล่ม 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.
- ศ.ดร.จิต เศรษฐบุตร. (2531). ความรู้เบื้องต้นแห่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ยืม ฝากทรัพย์
แก้ไขเพิ่มเติมโดย ศ.จิติ ดิงศภัทย์ และ ผศ.สุธีร์ สุภนิตย์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จำปี โสคติพันธุ์ ข. (2545). หลักความรับผิดชอบสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เจริญ เจษฎาวัลย์. (2526). ระบบการควบคุมภายในของธนาคารและสถาบันการเงิน. กรุงเทพฯ :
บพิธการพิมพ์.
- คาราพร ธีระวัฒน์. (2542). กฎหมายสัญญา : สถานะใหม่ของสัญญาในปัจจุบัน และปัญหาข้อ
สัญญาที่ไม่เป็นธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์.
มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- ดารณี พุทธวิบูลย์. (2543). การจัดการสินเชื่อ. ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนะชัย ผดุงธิตี. (2544). ดอกเบี้ย เบี้ยปรับ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติรัฐ.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2546). นิติปรัชญา. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสาร
ประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2545). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประสิทธิ์ โฉมวิไลกุล. (2546). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 – 14.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- พระยาเทพวิฑูร. (2509). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-2. พระนคร :
โรงพิมพ์ไทยพิทยา.
- ไพชยม จันทร์คคะ. (2520). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ 1. (2542). พระนคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์ จำกัด.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ 14. (2517). พระนคร: โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ.
- ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2548). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยขายฝาก. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ภราคร ปริดาศักดิ์. (2549). พจนานุกรมเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- ร.แลงกาดี. (2491). ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย. พระนคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 2491.
- วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2535). คำอธิบายกฎหมายลักษณะเข้าซื้อพร้อมคำพิพากษาฎีกา. กรุงเทพฯ: บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด.
- ศนันท์กรณ (จำปี) โสคติพันธุ์ ก. (2549). คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 11 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ศิรินุช อินตะกร. (2548). การเงินบุคคล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- หลวงสุทธิวาทนฤพณี. (2516). คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายชั้นปริญญาโท. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมยศ เชื้อไทย. (2548). นิติปรัชญาเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย. (2520). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อำนวยการ ลียาทพย์กุล. (2531). การธนาคารพาณิชย์ การดำเนินงานและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทความ

- วิชา มหาคุณ. (2517). ทฤษฎีกฎหมาย. วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน 2517.
- ธีระ สุธีรวงศ์. (2542). การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรอง. วารสารนิติศาสตร์ธรรมศาสตร์ ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 เดือนธันวาคม 2542.
- ดร.กิตติศักดิ์ ปรกิติ. (2537). ความเป็นมาและหลักการใช้นิติวิธีในระบบ Civil Law และ Common Law. วารสารคุุฬาท (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2537).

จรัญ ภัคดีธนากุล. (2517). ดอกเบ็ญในมูละเมิด. วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ 1 (มกราคม 2517).

สุขุม สุภณิตย์. (2542). การคุ้มครองผู้บริโภคด้านการทำสัญญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้

บริโภค(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541. วารสารกฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

_____ ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม 2542.

อนันต์ จันทโรภากร. (2529). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิต (CERDIT

CARDS) ในประเทศสหรัฐอเมริกา. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่

_____ 16 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2529.

วิทยานิพนธ์

กัตติญา ภูประเสริฐ. (2539). การประกันภัยสิ่งแวดล้อม จากมลพิษอุตสาหกรรมกรุงเทพฯ. วิทยา
นิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรัสศรี จรียากุล. (2533). มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมบัตร

เครดิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์

_____ มหาวิทยาลัย.

ชินาวุช ชินะประยูร. (2546). พฤติกรรมผู้บริโภคและความหนีคของอัตราดอกเบี้ยในตลาดบัตร

เครดิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลง

_____ กรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัฒมาน เหมมานะ. (2539). ธนาคารไม่มีดอกเบ็ญตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม. วิทยา

นิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิตยา ชินวงศ์. (2530). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับบัตรเครดิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ

สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มัลลิกา ลับไพบรี. (2525). ดอกเบ็ญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราตรี เนตรพระฤทธิ. (2549). มาตรการทางกฎหมายในการกำกับดูแลส่งเสริมผู้สำรวจภัยและผู้

เจรจาตกลงค่าสินไหมทดแทนประกันภัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชา

_____ นิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สมพร แดงดี. (2542). การใช้ดุลยพินิจในการให้สินเชื่อกับธุรกิจกับความรับผิดชอบทางอาญา : ศึกษา

เฉพาะกรณีให้สินเชื่อเพื่อรองรับกิจการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชา

_____ นิติศาสตร์, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถวรรณ มาตรังศรี. (2528). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับกู้เงินระหว่างประเทศของภาครัฐบาล.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารอื่น ๆ

รศ.วีระพงษ์ บุญโยภาสและคณะ. (2550) ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์:โครงการศึกษาวิเคราะห์และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมเศรษฐกิจการเงิน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2549). การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.

สถิติเศรษฐกิจและการเงิน ไตรมาส 4. (2549). ธนาคารแห่งประเทศไทย.

สถาบันพัฒนาความรู้ตลาดทุน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2548). เศรษฐศาสตร์.

กรุงเทพฯ : บมจ.อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

นิตยสาร เอ็มแอนด์ดับเบิลยู. (2548). ฉบับปีที่ 3 ฉบับวันที่ 27 กรกฎาคม 2548.

นิตยสาร เอ็มแอนด์ดับเบิลยู. (2548). ฉบับปีที่ 3 ฉบับวันที่ 27 กรกฎาคม 2548.

คำพิพากษา/คดี

คำพิพากษาของศาลแขวงดุสิต คดีหมายเลขแดงที่ 1703/2548 ระหว่างบริษัท ซีอี แคปิตอล (ประเทศไทย) โจทก์ นายสมศักดิ์ สงวนศิริวัฒน์ จำเลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 570/2549

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1178/2519, 999/2531, 3834/2535, 7378/2542, 6223/2544, 6509/2545, 2654/2546, 3037/2547, 470/2548, 708/2548, 5603/2548, 178/2549

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1380/2500, 1238/2502, 804/2506, 136/2507, 730/2508, 1260/2509, 1188/2510, 1452/2511, 261/2516, 108/2518, 2321/2518, 425/2520, 2034/2522, 1565/2524, 4133/2529, 205/2530, 4010/2530, 3053/2533, 966/2534, 2657/2534, 567/2536, 1913/2537, 4690/2540, 956/2541, 1901/2542, 8749/2544, 2086/2545, 2167/2545, 2400/2545, 4372/2545, 4936/2545, 2165/2548

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1552/2506

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1364/2514

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 912/2536
 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1698/2544
 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9571/2544
 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3524/2545
 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 570/2549
 คำสั่งศาลฎีกาที่ 1131/2536 ประชุมใหญ่

สารานุกรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงการคลัง. (2550). พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 . สืบค้นเมื่อ
 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2550. จาก <http://www.mof.go.th/eco/pr1192oct45.pdf>
 การเมืองการปกครอง รูปแบบ ลักษณะ และลัทธิ. (2550). บทความ. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์
 2550. จาก [http://www.centered.pbri.net/elearning/ubon/punlapa/Capter3/
 Capter1.cfm.htm](http://www.centered.pbri.net/elearning/ubon/punlapa/Capter3/Capter1.cfm.htm)
 คณะกรรมการกฤษฎีกา. (2550). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศอังกฤษ. สืบค้นเมื่อวัน
 ที่ 12 มีนาคม 2550. จาก [http://www.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=news&
 newsID=105](http://www.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=news&newsID=105)
 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2550). ประวัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย . สืบค้นเมื่อ
 วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2550. จาก [http://www.set.or.th/th/regulations/rules/listing_f
 iles/ror01_07.pdf](http://www.set.or.th/th/regulations/rules/listing_files/ror01_07.pdf)
 ริทศ นิโครธางกูร , วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์. (2550). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศฝรั่ง
 เศส. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก [http://
 www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2](http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2)
 ณัฐนันท์ อัสวเลิศศักดิ์ ,วรกร โอภาสนันท์ ,วิไล อมราภรณ์. (2550). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิต
 ของประเทศสหรัฐอเมริกา. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12
 มีนาคม 2550. จาก [http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item
 =n2&newsID=107&id=14&type=2.](http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=107&id=14&type=2)
 ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด(มหาชน). (2550). การให้สินเชื่อของธนาคาร. สืบค้นเมื่อวันที่ 26
 กุมภาพันธ์ 2550. จาก [http://capital.sec.or.th/webapp/corp_fin/
 datafile/56/
 20030023T06.DOC .](http://capital.sec.or.th/webapp/corp_fin/datafile/56/20030023T06.DOC)

ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน). (2550) **สินเชื่อส่วนบุคคล**. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2550. จาก http://www.tmbbank.com/TMBBank/TMBpersonal/visacard_th.html.

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน). (2550) **การให้สินเชื่อ**. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2550. จาก <http://www.bankthai.co.th/website/upload/content/00000000007342/documents/Loan.pdf>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2550). **ประวัติธนาคารแห่งประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2550. จาก <http://www.bot.or.th/BOTHomepage/BankAtWork/AboutBOT/AboutBOT.htm>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2550). **กฎหมายเกี่ยวกับการเงิน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2550. จาก http://www.bot.or.th/BOTHomepage/General/Laws_Notif_Forms/Legal/Finance%20act/Ministerial%20Reg/Index.htm

ปิ่น จักกะพาก. (2550). **หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ**. ฉบับวันจันทร์ที่ 25 มิถุนายน 2550. ปีที่ 20 ฉบับที่ 6850.

หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2550. จาก http://www.bangkokbiznews.com/2006/01/02/w00113_65057.php?news_id=65057.

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ Online. (2550). **คำสัมภาษณ์ของนายไพโรจน์ โภคสุวรรณ ผู้ริเริ่มและที่ปรึกษาชมรมหนี้บัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล**. ผู้จัดการออนไลน์. วันที่ 10 กันยายน 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2550. จาก <http://www.manager.co.th/StockMarket/ViewNews.aspx?NewsID=95000010...>

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 26 กันยายน 2550. (2550). **คำสัมภาษณ์ของนายอัฐบุรณ์ อันวงษา หัวหน้าศูนย์พิทักษ์สิทธิผู้บริโภค**. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กันยายน 2550. จาก http://www.dailynews.co.th/web/html/popup_news/Default.aspx?Newsid=14...

หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 1 ตุลาคม 2550. (2550). **คำสัมภาษณ์ของนายวิเชียร ชูบไรสง อุปกรรมการทดสอบผู้เข้าฝึกอบรมวิชาว่าความของสภาทนายความ**. วันที่ 1 ตุลาคม 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2550. จาก <http://www.posttoday.com/newsdet.php?sec=finance&id=194642>

หนังสือพิมพ์มติชน. ฉบับวันที่ 19 กันยายน 2550 ปีที่ 30 ฉบับที่ 10784. (2550). **คำสัมภาษณ์ของนายสมบุรณ์ จิตเป็นชม ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความเสี่ยง สายนโยบายสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2550. จาก <http://www>.

_____ · matichon.co.th/matichon_detail.php?s_tag=01eco0219

หนังสือชี้แจงของธนาคารแห่งประเทศไทยมีหนังสือด่วนที่สุด ที่ ธปท.ง. 96/2542 ลงวันที่ 15

มกราคม 2542 ซึ่งแจ้งเกี่ยวกับการกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้ธนาคารพาณิชย์หรือสถาบัน

การเงิน ในคดีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยที่ 5/2542 วันที่ 22 เมษายน

2542 เรื่อง ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ส่งความเห็นของจำเลย (บริษัทพาด้าอินเตอร์ตีพาร์ท

เมนท์ กรุ๊ป จำกัด กับพวก) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย. สืบค้นเมื่อ

_____ วันที่ 26 มิถุนายน 2550. จาก <http://www.kodmhai.com/vinit/2542/Vnit-5.html> .

สมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ, ยอดฉัตร คสาลิกา, ฉันทพิมพ์ บรรจงจิตต์. (2550). การประกอบธุรกิจ

บัตรเครดิตของประเทศอังกฤษ. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12

มีนาคม 2550. จาก http://www.krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2

_____ &newsID=105 &id=13&type=2 .

สมาคมธนาคารไทย. (2550). คำชี้แจง : โครงสร้างอัตราค่าธรรมเนียมบริการการชำระเงินของ

ธนาคารพาณิชย์. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2550. จาก [http://www.tba.or.th/](http://www.tba.or.th/whatsnew5.htm)

_____ [whatsnew5.htm](http://www.tba.or.th/whatsnew5.htm)

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 . (2550). คำสัมภาษณ์ของนายถังฉิต พิริยะรังสรรค์

ประธานคณะกรรมการการคลัง. ข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 วันที่ 1

ตุลาคม 2550. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2550. จาก [http://www.tv5.co.th/2007/news/](http://www.tv5.co.th/2007/news/show.Php?id=27600&cat_id=1)

_____ [show.Php?id=27600&cat_id=1](http://www.tv5.co.th/2007/news/show.Php?id=27600&cat_id=1)

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

American Jurisprudence. (1940). Vol. 30 ,1940. (New York: The Lawyers Co., 1940).

Beatson J.&Friendmann D. (1997). **Good Faith and Fault in Contract Law** . Oxford:Clarendon Press.

J.E. de Becker. (1921). **The Principles and Practice of the Civil Code of Japan**. London : Butterworth & Co., 1921.

P.G. Osborn. (1964). **A Concise Law Dictionary**. (London:Sweet&Maxwell,1964).

Parr v. United States, Melham , Ahmed Al. **The Legal of Payment Cards : A Comparative Study Between American. British and Kuwait Laws. With Particular to Credit Cards.**

Robert Pringle. (2003). **The Morgan Stanley Central Bank Directory 2003.**

Scognamiglio R..voce , “Negozio Giuridico” in Enciclopedia Giuridica Istituto della Enciclopedia Italiana Fondata da Giovanni Treccani. vol.VI.

Sidney Homer and Richard Sylla. (2005). **A History of Interest Rates.** , Fourth Edition.

Sidney Mandel. (1975). **Laws Governing Banks and their Customers.** New York: Oceans Publications, inc.

Thomas W. Dunfee, Frank F. Gibson, John D. Blackburn, F. William McCarty, and Bartley A. Brennan. (1984). **Modern Business Law, Chapter 39 The Federal Trade Commission and Consumer Protection.** Random House Business Division (New York: 1984).

LAWS

Banking Code Rules, Clause2

Civil Code , Art. 1907 “Interest is statutory or conventional. Statutory interest is fixed by statute1. Conventional interest may exceed statutory interest whenever a statute does not so prohibit2

Civil Code , Art. 1907 “.. The rate of conventional interest must be fixed in writing.”

Consumer Credit Protection Act

California Financial Code : Division 9 California Lenders Law

Consumer Credit Act 1974

Code monétaire et financier Article

Data Protection Act 1998

Delaware Code : Title 5 Banking : Part II Banking and Trust Companies : Chapter 15 Credit Card Institutions

Fair Trading Act 1973, Section 1

Monetary and Financial Code ,Chapter 1 Part 1 Article L.141-8

Monetary and Financial Code ,Chapter 1 Part 1 Article L.141-5.

Monetary and Financial Code ,Chapter 1 Part 1 Article L.141-9.

Monetary and Financial Code ,Chapter 1 Part 1 Article L.141-1 “The Banque de France shall be an integral part of the European System of Central Bank,....”

National Bank Act

Trade Descriptions Act 1968

Theft Act 1968

Theft Act 1978

The Forgery and Counterfeiting Act 1981

CASE

คดี Martin v. American Express, Inc., (Ala. Civ App. 1978 361 So.2d 597)

คดี Walker Bank & Trust., V. Jones (672ญ.2d73(Utah 1983)

ELECTRONIC SOURCES

BNP PARIBAS . (2550). From <http://www.bnpparibas.com/en/history/history.asp?cat=A&code=1>

Credit Cards.com. (2550). From <http://www.creditcards.com/instant-approval.php>

CODE DE LA CONSOMMATION (Partie Législative). (2550). From <http://www.legifrance.gouv.fr / WAspad/UnCode?code=CCONSOML.rcv>

CODE MONETAIRE ET FINANCIER . (2550). From http://lexinter.net/Legislation/carte_de_paiement.htm

CODE MONETAIRE ET FINANCIER (Partie Législative) . (2550). From <http://195.83.177.9/code/ liste.phtml?lang=uk&c=25&r=912>

E-Carte Bleue. (2550). From http://www.carte-bleue.com/page.asp?menu_id=25

Financial Services and Markets Act 2000 ,Part 1. (2550). From <http://www.opsi.gov.uk/acts/acts2000/00008--b.htm#4>

Financial Ombudsman Services. (2550). From <http://www.financial-ombudsman.Org.uk>.

la Commission des clauses abusives. (2550). From http://www.finances.gouv.fr/cloauses_abusives/missions/index.htm

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2550). From http://www.oecd.org/about/0,2337,en_2649_201185_1_1_1_1_1_1,00.html

Recommandation de la Commission du 8 décembre 1987. (2550). From <http://sos-net.eu.org/conso/tigeuro/cb.htm>

Silkspan Company Limited. (2550). From http://www.silkspan.com/crd_1.asp?typedealet=sanook/

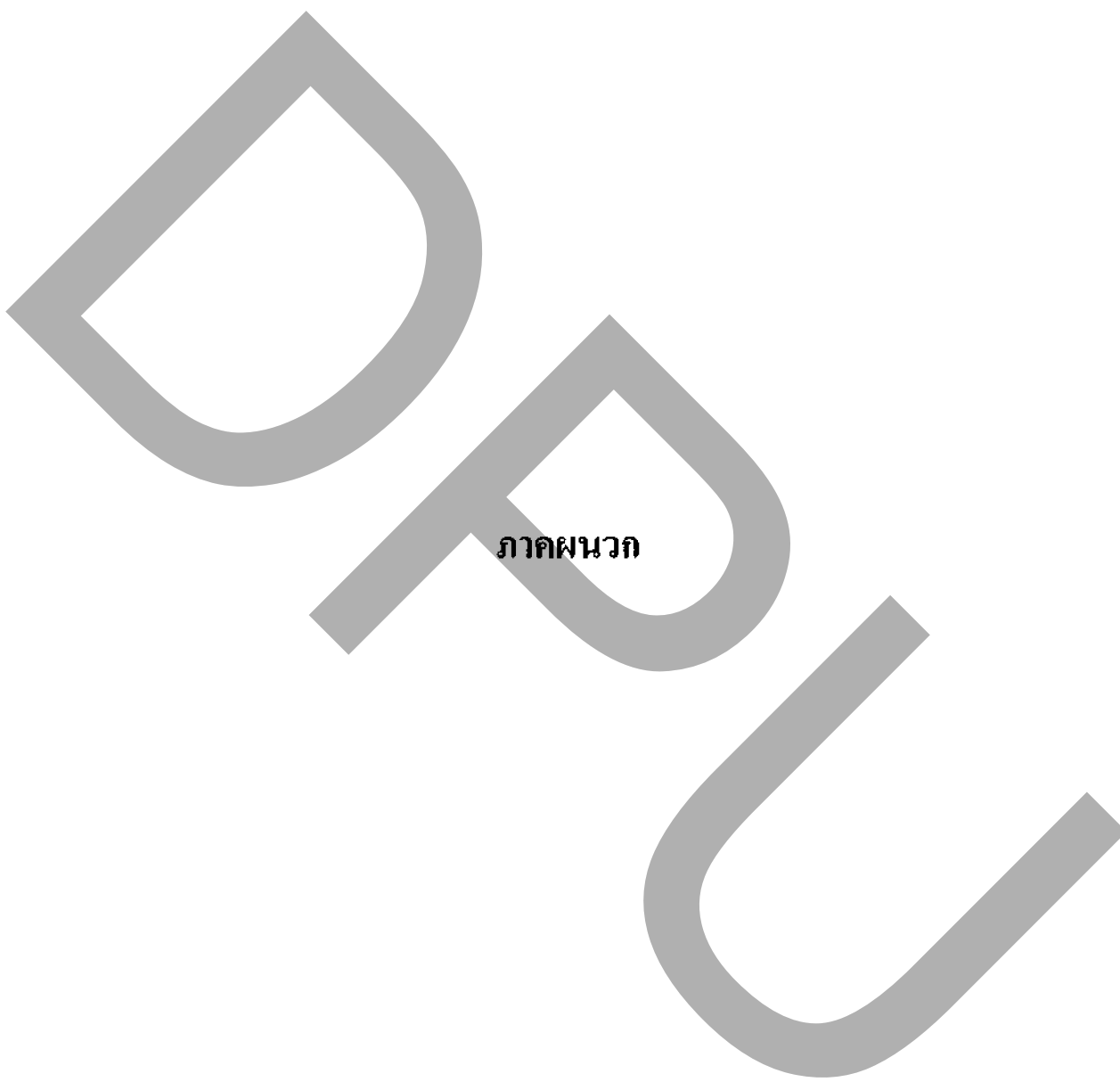
Subprime Lending. (2550). From http://en.wikipedia.org/wiki/Subprime_lending

The European Central Bank (2550). From <http://www.ecb.int/mopo/intro/html/objective.en.html>

The BANQUE DE FRANCE. (2550). From <http://www.banque-france.fr/gb/instit/telechar/actu/bdfva.pdf>

The Federal Home Loan Banks (FHLBanks). (2550). From <http://www.fhlbanks.com/pae/templte1>.

Wikipedia, the free encyclopedia. (2550). From http://en.wikipedia.org/wiki/Cr%C3%A9dit_Commercial_de_France

ภาคผนวก

ก.
กฎหมายบัตรเครดิตของฝรั่งเศส
(ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน)¹

¹ ตรีทศ นิโครธางกูร , วิจิต จรัสสุขสวัสดิ์. (2550). การประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของประเทศฝรั่งเศส. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2550. จาก http://www.Krisdika.go.th/news_02.jsp?head=4&item=n2&newsID=106&id=1&type=2

ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน
(ส่วนที่เป็นกฎหมายในระดับรัฐบัญญัติ)

บรรพหนึ่ง

ลักษณะสาม

บทที่สอง

บัตรจ่ายเงิน

มาตรา L 132-1

บัตรจ่ายเงินให้แก่บัตรทุกชนิดซึ่งผู้ถือบัตรนั้น สามารถใช้ถอนหรือใช้โอนเงินได้ และเป็นบัตรที่ออกโดยสถาบันการเงิน หรือโดยสถาบัน หรือหน่วยงานที่กำหนดไว้ในมาตรา L 518-1

บัตรถอนเงินให้แก่บัตรทุกชนิดซึ่งผู้ถือบัตรนั้น สามารถใช้ถอนเงินได้แต่เพียงอย่างเดียว และเป็นบัตรที่ออกโดยสถาบันการเงิน สถาบัน หรือหน่วยงานตามที่กล่าวในวรรคหนึ่ง

มาตรา L 312-2

คำสั่งให้จ่ายเงินหรือการผูกพันให้จ่ายเงินที่กระทำ โดยการใช้บัตรจ่ายเงินไม่อาจเพิกถอนได้

การคัดค้านการจ่ายเงินจะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่บัตรหาย ถูกขโมย หรือการใช้บัตรหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัตรโดยฉ้อฉล หรือการพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราว หรือการพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดของผู้ใช้ประโยชน์

มาตรา L 132-3

ผู้ถือบัตรตามมาตรา L 132-1 ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการอายัดบัตรที่หายหรือถูกขโมยตามมาตรา L 132-2 ทั้งนี้ ภายในวงเงินไม่เกิน 400 ยูโร อย่างไรก็ดี หากเป็นกรณีที่ผู้ถือบัตรประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือมิได้แจ้งอายัดบัตรภายในระยะเวลาที่เหมาะสม โดยพิจารณาจากการใช้บัตรตามปกติวิสัย จะไม่นำการจำกัดความรับผิดชอบตามวงเงินดังกล่าวข้างต้นมาใช้บังคับ สัญญาที่ทำขึ้นระหว่างผู้ถือบัตรกับผู้ออกบัตรอาจกำหนดระยะเวลาในการแจ้งอายัดบัตร ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ผู้ถือบัตรยังได้รับประโยชน์จากการจำกัดความรับผิดชอบตามมาตรา นี้ไว้ได้ แต่จะต้องไม่ต่ำกว่าสองวันนับแต่วันที่บัตรหายหรือถูกขโมย

วงเงินตามวรรคหนึ่งจะลดลงเหลือ 275 ยูโร ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2002 และ 150 ยูโร ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2003

มาตรา L 132-4

ผู้ถือบัตรตามมาตรา L 132-1 ไม่ต้องรับผิดชอบ หากมีการจ่ายเงินโดยการฉ้อฉล ณ สถานที่อื่น โดยที่ไม่มีการใช้บัตรของผู้นั้น

และผู้ถือบัตรไม่ต้องรับผิดชอบในกรณีที่มีการใช้บัตรปลอมตามนัยมาตรา L 163-4 ซึ่งในเวลานั้นผู้ถือบัตรยังครอบครองบัตรอยู่ตามความเป็นจริง

ในกรณีที่กำหนดไว้ในทั้งสองวรรคดังกล่าวข้างต้น หากผู้ถือบัตรได้แจ้งได้แจ้งการจ่ายเงินหรือการถอนเงินเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ออกบัตรต้องนำจำนวนเงินดังกล่าวเข้าบัญชีคืนให้แก่ผู้ถือบัตร โดยไม่อาจหักค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งนี้ ภายในระยะเวลาอย่างช้าไม่เกินหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับการโต้แย้ง

มาตรา L 132-5

ในกรณีที่มีการใช้บัตรตามมาตรา L 132-1 โดยการฉ้อฉล ให้ผู้ออกบัตรชดเชยค่าธรรมเนียมธนาคารทั้งหมดที่เรียกเก็บคืนให้แก่ผู้ถือบัตร

มาตรา L 132-6

การใช้สิทธิเรียกร้องของผู้ถือบัตรจ่ายเงิน หรือผู้ถือบัตรถอนเงินให้กระทำภายในระยะเวลาเจ็ดสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการดำเนินการที่ถูกโต้แย้ง ระยะเวลาดังกล่าวอาจขยายออกไปได้โดยข้อกำหนดตามสัญญา แต่จะต้องไม่เกินกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้มีการดำเนินการที่ถูกโต้แย้ง

ประมวลกฎหมายเงินตราและการเงิน
(ส่วนที่เป็นกฎหมายในระดับรัฐบัญญัติ)

บรรพหนึ่ง

ลักษณะเจ็ด

บทที่สาม

ความผิดเกี่ยวกับเช็คและบัตรจ่ายเงิน

มาตรา L 163-4 ผู้ใด

1° ปลอมแปลงบัตรจ่ายเงินหรือบัตรถอนเงิน

2° ใช้หรือพยายามใช้บัตรจ่ายเงินปลอมหรือบัตรถอนเงินปลอม โดยที่ทราบว่าเป็นบัตรปลอม

3° ยอมรับการจ่ายเงินที่ชำระ โดยบัตรจ่ายเงินปลอม โดยที่ทราบว่าเป็นบัตรปลอม ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา L 163-3

มาตรา L 163-4-1

ผู้ใดผลิต รับมา ครอบครอง โอน ให้ หรือจัดให้มีเครื่องมือ อุปกรณ์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลทั้งหลายที่ได้มาหรือทำขึ้นโดยเฉพาะเพื่อกระทำความผิดตาม 1° ของมาตรา L 163-3 และตาม 1° ของมาตรา 163-4 ต้องระวางโทษจำคุกเจ็ดปีและปรับ 750,000 ยูโร

มาตรา L 163-4-2

การพยายามกระทำความผิดตาม 1° ของมาตรา 163-3 ตาม 1° ของมาตรา 163-4 และตามมาตรา L 163-4-1 ต้องระวางโทษเดียวกันกับการกระทำความผิดตามมาตราดังกล่าว

มาตรา L 163-5

ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามมาตรา L 163-3 ถึงมาตรา L 163-4-1 ให้รับเช็คปลอมหรือบัตรจ่ายเงินปลอมหรือบัตรถอนเงินปลอม รวมถึงวัสดุ เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลทั้งหลายที่ใช้หรือจะใช้ในการผลิตเช็คปลอมหรือบัตรจ่ายเงินปลอม หรือบัตรถอนเงินปลอม เพื่อนำไปทำลาย ทั้งนี้ เว้นแต่เป็นกรณีที่เป็นการใช้โดยที่เจ้าของทรัพย์สินนั้นไม่ได้รู้เห็นด้วย

มาตรา L 163-6

กรณีตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา L 163-2 ถึงมาตรา L 163-4-1 และมาตรา L 163-7 ศาลอาจสั่งห้ามมิให้ใช้สิทธิพลเมือง สิทธิในทางแพ่ง และสิทธิในครอบครัวตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 131-26 แห่งประมวลกฎหมายอาญา รวมทั้งห้ามมิให้ประกอบอาชีพหรือกิจกรรมทางสังคม

เป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปีได้ ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติของมาตรา 131-27 และมาตรา 131-28 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา L 163-10-1

นิติบุคคลอาจต้องรับผิดชอบในทางอาญาตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา L 121-2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา สำหรับการกระทำความผิดตามมาตรา L 163-2 ถึงมาตรา L 163-4-1 มาตรา L 163-7 และมาตรา L 163-10

โทษที่จะกำหนดแก่นิติบุคคล ได้แก่

1° โทษปรับตามวิธีการที่กำหนดไว้ในมาตรา 131-38 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

2° โทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 131-39 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

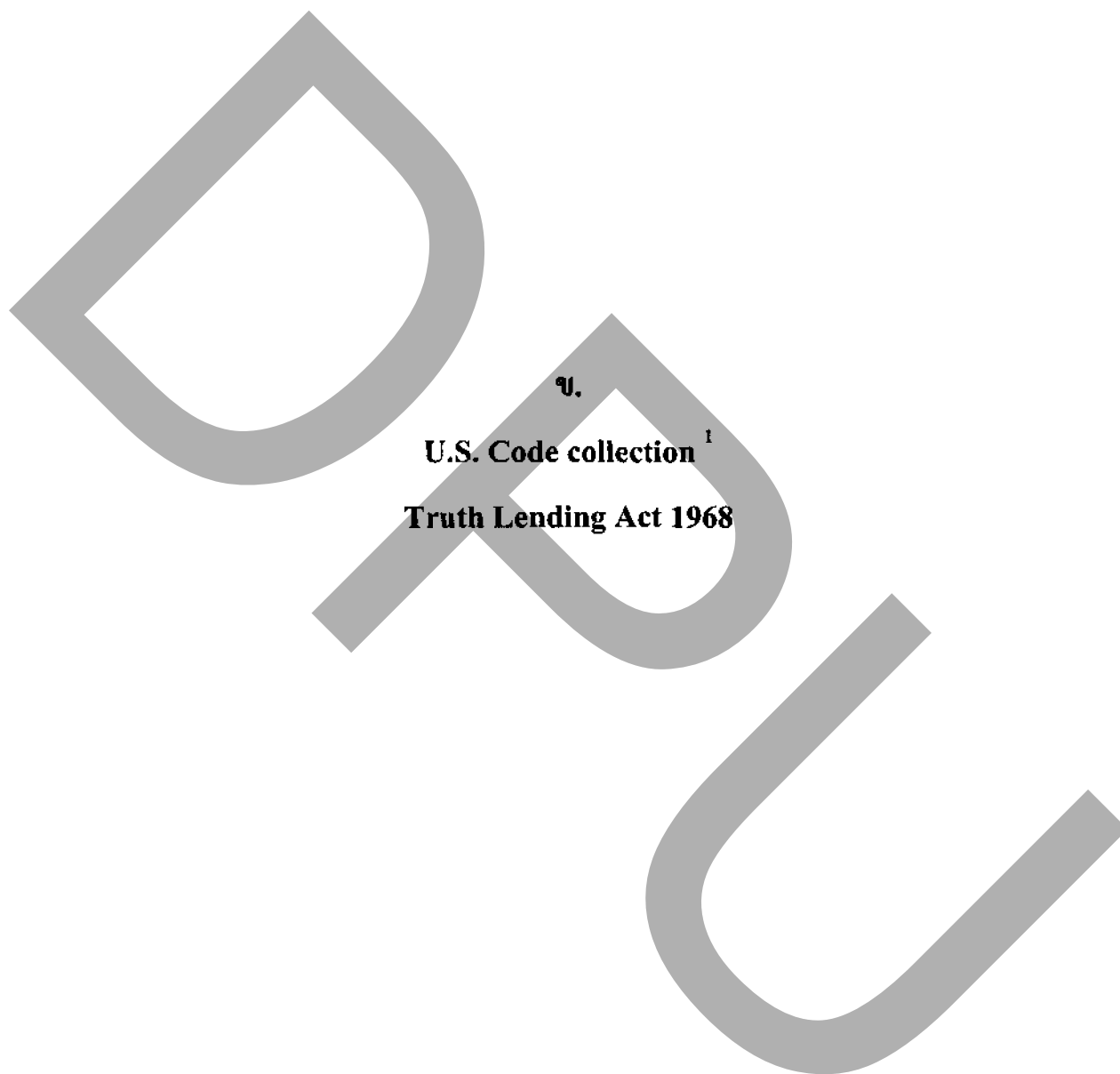
การห้ามความที่กำหนดไว้ใน 2° ของมาตรา 131-39 แห่งประมวลกฎหมายอาญาจะใช้บังคับกับการดำเนินกิจการหรือโอกาสที่จะดำเนินกิจการที่ได้กระทำความผิด

มาตรา L 163-11 ผู้ใด

1° ใช้ข้อมูลข่าวสารที่รวบรวมไว้โดยธนาคารแห่งชาติฝรั่งเศสตามวรรคหนึ่งของมาตรา L 131-85 นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา L 131-1 ถึงมาตรา L 131-88 ว่าด้วยเช็ค และในมาตรา L 132-1 และมาตรา L 132-2 ว่าด้วยบัตรจ่ายเงิน

2° รวบรวมข้อมูลข่าวสารตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งของมาตรา L 131-85 วรรคหนึ่ง แทนธนาคารแห่งชาติฝรั่งเศส

หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา L 226-21 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

¹ Cornell University Law School. สืบค้นเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2550. ๑1๓ <http://www.law.cornell.edu/uscode/faq.html> .

Table of Contents (by-Title listing)

- Title 1 General Provisions
- Title 2 The Congress
- Title 3 The President
- Title 4 Flag and Seal, Seat Of Government, and the States
- Title 5 Government Organization and Employees
- Appendix to Title 5
- Title 6 Domestic Security
- Title 7 Agriculture
- Title 8 Aliens and Nationality
- Title 9 Arbitration
- Title 10 Armed Forces
- Appendix to Title 10 (Rules of Court of Appeals for the Armed Forces)
- Title 11 Bankruptcy
- Appendix to Title 11
- Title 12 Banks and Banking
- Title 13 Census
- Title 14 Coast Guard
- Title 15 Commerce and Trade
- Title 16 Conservation
- Title 17 Copyrights
- Title 18 Crimes and Criminal Procedure
- Appendix to Title 18
- Title 19 Customs Duties
- Title 20 Education
- Title 21 Food and Drugs
- Title 22 Foreign Relations and Intercourse
- Title 23 Highways
- Title 24 Hospitals and Asylums
- Title 25 Indians

- Title 26 Internal Revenue Code
- Appendix to Title 26
- Title 27 Intoxicating Liquors
- Title 28 Judiciary and Judicial Procedure
- Appendix to Title 28
- Title 29 Labor
- Title 30 Mineral Lands and Mining
- Title 31 Money and Finance
- Title 32 National Guard
- Title 33 Navigation and Navigable Waters
- Title 34 Navy (repealed)
- Title 35 Patents
- Title 36 Patriotic Societies and Observances
- Title 37 Pay and Allowances Of the Uniformed Services
- Title 38 Veterans' Benefits
- Appendix to Title 38 (Rules of Court of Appeals for Veterans Claims)
- Title 39 Postal Service
- Title 40 Public Buildings, Property, and Works
- Title 41 Public Contracts
- Title 42 The Public Health and Welfare
- Title 43 Public Lands
- Title 44 Public Printing and Documents
- Title 45 Railroads
- Title 46 Shipping
- Appendix to Title 46
- Title 47 Telegraphs, Telephones, and Radiotelegraphs
- Title 48 Territories and Insular Possessions
- Title 49 Transportation
- Title 50 War and National Defense
- Appendix to Title 50

Title 15 Commerce and Trade

§ 1601. Congressional findings and declaration of purpose

(a) Informed use of credit

The Congress finds that economic stabilization would be enhanced and the competition among the various financial institutions and other firms engaged in the extension of consumer credit would be strengthened by the informed use of credit. The informed use of credit results from an awareness of the cost thereof by consumers. It is the purpose of this subchapter to assure a meaningful disclosure of credit terms so that the consumer will be able to compare more readily the various credit terms available to him and avoid the uninformed use of credit, and to protect the consumer against inaccurate and unfair credit billing and credit card practices.

(b) Terms of personal property leases

The Congress also finds that there has been a recent trend toward leasing automobiles and other durable goods for consumer use as an alternative to installment credit sales and that these leases have been offered without adequate cost disclosures. It is the purpose of this subchapter to assure a meaningful disclosure of the terms of leases of personal property for personal, family, or household purposes so as to enable the lessee to compare more readily the various lease terms available to him, limit balloon payments in consumer leasing, enable comparison of lease terms with credit terms where appropriate, and to assure meaningful and accurate disclosures of lease terms in advertisements.

§ 1602. Definitions and rules of construction

- (a)** The definitions and rules of construction set forth in this section are applicable for the purposes of this subchapter.
- (b)** The term "Board" refers to the Board of Governors of the Federal Reserve System.
- (c)** The term "organization" means a corporation, government or governmental subdivision or agency, trust, estate, partnership, cooperative, or association.
- (d)** The term "person" means a natural person or an organization.
- (e)** The term "credit" means the right granted by a creditor to a debtor to defer payment of debt or to incur debt and defer its payment.

(f) The term “creditor” refers only to a person who both

(1) regularly extends, whether in connection with loans, sales of property or services, or otherwise, consumer credit which is payable by agreement in more than four installments or for which the payment of a finance charge is or may be required, and

(2) is the person to whom the debt arising from the consumer credit transaction is initially payable on the face of the evidence of indebtedness or, if there is no such evidence of indebtedness, by agreement. Notwithstanding the preceding sentence, in the case of an open-end credit plan involving a credit card, the card issuer and any person who honors the credit card and offers a discount which is a finance charge are creditors. For the purpose of the requirements imposed under part D of this subchapter and sections 1637 (a)(5), 1637 (a)(6), 1637 (a)(7), 1637 (b)(1), 1637 (b)(2), 1637 (b)(3), 1637 (b)(8), and 1637 (b)(10) of this title, the term “creditor” shall also include card issuers whether or not the amount due is payable by agreement in more than four installments or the payment of a finance charge is or may be required, and the Board shall, by regulation, apply these requirements to such card issuers, to the extent appropriate, even though the requirements are by their terms applicable only to creditors offering open-end credit plans. Any person who originates 2 or more mortgages referred to in subsection (aa) of this section in any 12-month period or any person who originates 1 or more such mortgages through a mortgage broker shall be considered to be a creditor for purposes of this subchapter.

(g) The term “credit sale” refers to any sale in which the seller is a creditor. The term includes any contract in the form of a bailment or lease if the bailee or lessee contracts to pay as compensation for use a sum substantially equivalent to or in excess of the aggregate value of the property and services involved and it is agreed that the bailee or lessee will become, or for no other or a nominal consideration has the option to become, the owner of the property upon full compliance with his obligations under the contract.

(h) The adjective “consumer”, used with reference to a credit transaction, characterizes the transaction as one in which the party to whom credit is offered or extended is a natural person, and the money, property, or services which are the subject of the transaction are primarily for personal, family, or household purposes.

(i) The term "open end credit plan" means a plan under which the creditor reasonably contemplates repeated transactions, which prescribes the terms of such transactions, and which provides for a finance charge which may be computed from time to time on the outstanding unpaid balance. A credit plan which is an open end credit plan within the meaning of the preceding sentence is an open end credit plan even if credit information is verified from time to time.

(j) The term "adequate notice," as used in section 1643 of this title, means a printed notice to a cardholder which sets forth the pertinent facts clearly and conspicuously so that a person against whom it is to operate could reasonably be expected to have noticed it and understood its meaning. Such notice may be given to a cardholder by printing the notice on any credit card, or on each periodic statement of account, issued to the cardholder, or by any other means reasonably assuring the receipt thereof by the cardholder.

(k) The term "credit card" means any card, plate, coupon book or other credit device existing for the purpose of obtaining money, property, labor, or services on credit.

(l) The term "accepted credit card" means any credit card which the cardholder has requested and received or has signed or has used, or authorized another to use, for the purpose of obtaining money, property, labor, or services on credit.

(m) The term "cardholder" means any person to whom a credit card is issued or any person who has agreed with the card issuer to pay obligations arising from the issuance of a credit card to another person.

(n) The term "card issuer" means any person who issues a credit card, or the agent of such person with respect to such card.

(o) The term "unauthorized use," as used in section 1643 of this title, means a use of a credit card by a person other than the cardholder who does not have actual, implied, or apparent authority for such use and from which the cardholder receives no benefit.

(p) The term "discount" as used in section 1666f of this title means a reduction made from the regular price. The term "discount" as used in section 1666f of this title shall not mean a surcharge.

(q) The term "surcharge" as used in this section and section 1666f of this title means any means of increasing the regular price to a cardholder which is not imposed upon customers paying by cash, check, or similar means."

(r) The term "State" refers to any State, the Commonwealth of Puerto Rico, the District of Columbia, and any territory or possession of the United States.

(s) The term "agricultural purposes" includes the production, harvest, exhibition, marketing, transportation, processing, or manufacture of agricultural products by a natural person who cultivates, plants, propagates, or nurtures those agricultural products, including but not limited to the acquisition of farmland, real property with a farm residence, and personal property and services used primarily in farming.

(t) The term "agricultural products" includes agricultural, horticultural, viticultural, and dairy products, livestock, wildlife, poultry, bees, forest products, fish and shellfish, and any products thereof, including processed and manufactured products, and any and all products raised or produced on farms and any processed or manufactured products thereof.

(u) The term "material disclosures" means the disclosure, as required by this subchapter, of the annual percentage rate, the method of determining the finance charge and the balance upon which a finance charge will be imposed, the amount of the finance charge, the amount to be financed, the total of payments, the number and amount of payments, the due dates or periods of payments scheduled to repay the indebtedness, and the disclosures required by section 1639 (a) of this title.

(v) The term "dwelling" means a residential structure or mobile home which contains one to four family housing units, or individual units of condominiums or cooperatives.

(w) The term "residential mortgage transaction" means a transaction in which a mortgage, deed of trust, purchase money security interest arising under an installment sales contract, or equivalent consensual security interest is created or retained against the consumer's dwelling to finance the acquisition or initial construction of such dwelling.

(x) As used in this section and section 1666f of this title, the term "regular price" means the tag or posted price charged for the property or service if a single price is tagged or posted, or the price charged for the property or service when payment is made by use of an open-end credit plan or a credit card if either (1) no price is tagged or posted, or (2) two prices

are tagged or posted, one of which is charged when payment is made by use of an open-end credit plan or a credit card and the other when payment is made by use of cash, check, or similar means. For purposes of this definition, payment by check, draft, or other negotiable instrument which may result in the debiting of an open-end credit plan or a credit cardholder's open-end account shall not be considered payment made by use of the plan or the account.

(y) Any reference to any requirement imposed under this subchapter or any provision thereof includes reference to the regulations of the Board under this subchapter or the provision thereof in question.

(z) The disclosure of an amount or percentage which is greater than the amount or percentage required to be disclosed under this subchapter does not in itself constitute a violation of this subchapter.

(aa)

(1) A mortgage referred to in this subsection means a consumer credit transaction that is secured by the consumer's principal dwelling, other than a residential mortgage transaction, a reverse mortgage transaction, or a transaction under an open end credit plan, if—

(A) the annual percentage rate at consummation of the transaction will exceed by more than 10 percentage points the yield on Treasury securities having comparable periods of maturity on the fifteenth day of the month immediately preceding the month in which the application for the extension of credit is received by the creditor; or

(B) the total points and fees payable by the consumer at or before closing will exceed the greater of—

(i) 8 percent of the total loan amount; or

(ii) \$400.

(2)

(A) After the 2-year period beginning on the effective date of the regulations promulgated under section 155 of the Riegle Community Development and Regulatory Improvement Act of 1994, and no more

frequently than biennially after the first increase or decrease under this subparagraph, the Board may by regulation increase or decrease the number of percentage points specified in paragraph (1)(A), if the Board determines that the increase or decrease is—

- (i) consistent with the consumer protections against abusive lending provided by the amendments made by subtitle B of title I of the Riegle Community Development and Regulatory Improvement Act of 1994; and
- (ii) warranted by the need for credit.

(B) An increase or decrease under subparagraph (A) may not result in the number of percentage points referred to in subparagraph (A) being—

- (i) less than 8 percentage points; or
- (ii) greater than 12 percentage points.

(C) In determining whether to increase or decrease the number of percentage points referred to in subparagraph (A), the Board shall consult with representatives of consumers, including low-income consumers, and lenders.

(3) The amount specified in paragraph (1)(B)(ii) shall be adjusted annually on January 1 by the annual percentage change in the Consumer Price Index, as reported on June 1 of the year preceding such adjustment.

(4) For purposes of paragraph (1)(B), points and fees shall include—

- (A) all items included in the finance charge, except interest or the time-price differential;
 - (B) all compensation paid to mortgage brokers;
 - (C) each of the charges listed in section 1605 (e) of this title (except an escrow for future payment of taxes), unless—
 - (i) the charge is reasonable;
 - (ii) the creditor receives no direct or indirect compensation; and
 - (iii) the charge is paid to a third party unaffiliated with the creditor;
- and

(D) such other charges as the Board determines to be appropriate.

(5) This subsection shall not be construed to limit the rate of interest or the finance charge that a person may charge a consumer for any extension of credit.

(bb) The term "reverse mortgage transaction" means a nonrecourse transaction in which a mortgage, deed of trust, or equivalent consensual security interest is created against the consumer's principal dwelling—

(1) securing one or more advances; and

(2) with respect to which the payment of any principal, interest, and shared appreciation or equity is due and payable (other than in the case of default) only after—

(A) the transfer of the dwelling;

(B) the consumer ceases to occupy the dwelling as a principal dwelling; or

(C) the death of the consumer.

§ 1603. Exempted transactions

This subchapter does not apply to the following:

(1) Credit transactions involving extensions of credit primarily for business, commercial, or agricultural purposes, or to government or governmental agencies or instrumentalities, or to organizations.

(2) Transactions in securities or commodities accounts by a broker-dealer registered with the Securities and Exchange Commission.

(3) Credit transactions, other than those in which a security interest is or will be acquired in real property, or in personal property used or expected to be used as the principal dwelling of the consumer, in which the total amount financed exceeds \$25,000.

(4) Transactions under public utility tariffs, if the Board determines that a State regulatory body regulates the charges for the public utility services involved, the charges for delayed payment, and any discount allowed for early payment.

(5) Transactions for which the Board, by rule, determines that coverage under this subchapter is not necessary to carry out the purposes of this subchapter.

(6) Repealed. Pub. L. 96-221, title VI, § 603(c)(3), Mar. 31, 1980, 94 Stat. 169.

(7) Loans made, insured, or guaranteed pursuant to a program authorized by title IV of the Higher Education Act of 1965 [20 U.S.C. 1070 et seq., 42 U.S.C. 2751 et seq.].

§ 1642. Issuance of credit cards

No credit card shall be issued except in response to a request or application therefor. This prohibition does not apply to the issuance of a credit card in renewal of, or in substitution for, an accepted credit card.

§ 1643. Liability of holder of credit card

(a) Limits on liability

(1) A cardholder shall be liable for the unauthorized use of a credit card only if—

(A) the card is an accepted credit card;

(B) the liability is not in excess of \$50;

(C) the card issuer gives adequate notice to the cardholder of the potential liability;

(D) the card issuer has provided the cardholder with a description of a means by which the card issuer may be notified of loss or theft of the card, which description may be provided on the face or reverse side of the statement required by section 1637 (b) of this title or on a separate notice accompanying such statement;

(E) the unauthorized use occurs before the card issuer has been notified that an unauthorized use of the credit card has occurred or may occur as the result of loss, theft, or otherwise; and

(F) the card issuer has provided a method whereby the user of such card can be identified as the person authorized to use it.

(2) For purposes of this section, a card issuer has been notified when such steps as may be reasonably required in the ordinary course of of business to provide the card issuer with the pertinent information have been taken, whether or not any particular officer, employee, or agent of the card issuer does in fact receive such information.

(b) Burden of proof

In any action by a card issuer to enforce liability for the use of a credit card, the burden of proof is upon the card issuer to show that the use was authorized or, if the use was unauthorized, then the burden of proof is upon the card issuer to show that the conditions of liability for the unauthorized use of a credit card, as set forth in subsection (a) of this section, have been met.

(c) Liability imposed by other laws or by agreement with issuer

Nothing in this section imposes liability upon a cardholder for the unauthorized use of a credit card in excess of his liability for such use under other applicable law or under any agreement with the card issuer.

(d) Exclusiveness of liability

Except as provided in this section, a cardholder incurs no liability from the unauthorized use of a credit card.

§ 1666. Correction of billing errors**(a) Written notice by obligor to creditor; time for and contents of notice; procedure upon receipt of notice by creditor**

If a creditor, within sixty days after having transmitted to an obligor a statement of the obligor's account in connection with an extension of consumer credit, receives at the address disclosed under section 1637 (b)(10) of this title a written notice (other than notice on a payment stub or other payment medium supplied by the creditor if the creditor so stipulates with the disclosure required under section 1637 (a)(7) of this title) from the obligor in which the obligor—

- (1) sets forth or otherwise enables the creditor to identify the name and account number (if any) of the obligor,
- (2) indicates the obligor's belief that the statement contains a billing error and the amount of such billing error, and
- (3) sets forth the reasons for the obligor's belief (to the extent applicable) that the statement contains a billing error,

the creditor shall, unless the obligor has, after giving such written notice and before the expiration of the time limits herein specified, agreed that the statement was correct—

(A) not later than thirty days after the receipt of the notice, send a written acknowledgment thereof to the obligor, unless the action required in subparagraph (B) is taken within such thirty-day period, and

(B) not later than two complete billing cycles of the creditor (in no event later than ninety days) after the receipt of the notice and prior to taking any action to collect the amount, or any part thereof, indicated by the obligor under paragraph (2) either—

(i) make appropriate corrections in the account of the obligor, including the crediting of any finance charges on amounts erroneously billed, and transmit to the obligor a notification of such corrections and the creditor's explanation of any change in the amount indicated by the obligor under paragraph (2) and, if any such change is made and the obligor so requests, copies of documentary evidence of the obligor's indebtedness; or

(ii) send a written explanation or clarification to the obligor, after having conducted an investigation, setting forth to the extent applicable the reasons why the creditor believes the account of the obligor was correctly shown in the statement and, upon request of the obligor, provide copies of documentary evidence of the obligor's indebtedness. In the case of a billing error where the obligor alleges that the creditor's billing statement reflects goods not delivered to the obligor or his designee in accordance with the agreement made at the time of the transaction, a creditor may not construe such amount to be correctly shown unless he determines that such goods were actually delivered, mailed, or otherwise sent to the obligor and provides the obligor with a statement of such determination.

After complying with the provisions of this subsection with respect to an alleged billing error, a creditor has no further responsibility under this section if the obligor continues to make substantially the same allegation with respect to such error.

(b) Billing error

For the purpose of this section, a "billing error" consists of any of the following:

- (1) A reflection on a statement of an extension of credit which was not made to the obligor or, if made, was not in the amount reflected on such statement.
- (2) A reflection on a statement of an extension of credit for which the obligor requests additional clarification including documentary evidence thereof.
- (3) A reflection on a statement of goods or services not accepted by the obligor or his designee or not delivered to the obligor or his designee in accordance with the agreement made at the time of a transaction.
- (4) The creditor's failure to reflect properly on a statement a payment made by the obligor or a credit issued to the obligor.
- (5) A computation error or similar error of an accounting nature of the creditor on a statement.
- (6) Failure to transmit the statement required under section 1637 (b) of this title to the last address of the obligor which has been disclosed to the creditor, unless that address was furnished less than twenty days before the end of the billing cycle for which the statement is required.
- (7) Any other error described in regulations of the Board.

(c) Action by creditor to collect amount or any part thereof regarded by obligor to be a billing error

For the purposes of this section, "action to collect the amount, or any part thereof, indicated by an obligor under paragraph (2)" does not include the sending of statements of account, which may include finance charges on amounts in dispute, to the obligor following written notice from the obligor as specified under subsection (a) of this section, if—

- (1) the obligor's account is not restricted or closed because of the failure of the obligor to pay the amount indicated under paragraph (2) of subsection (a) of this section, and
- (2) the creditor indicates the payment of such amount is not required pending the creditor's compliance with this section.

Nothing in this section shall be construed to prohibit any action by a creditor to collect any amount which has not been indicated by the obligor to contain a billing error.

(d) Restricting or closing by creditor of account regarded by obligor to contain a billing error

Pursuant to regulations of the Board, a creditor operating an open end consumer credit plan may not, prior to the sending of the written explanation or clarification required under paragraph (B)(ii), restrict or close an account with respect to which the obligor has indicated pursuant to subsection (a) of this section that he believes such account to contain a billing error solely because of the obligor's failure to pay the amount indicated to be in error. Nothing in this subsection shall be deemed to prohibit a creditor from applying against the credit limit on the obligor's account the amount indicated to be in error.

(e) Effect of noncompliance with requirements by creditor

Any creditor who fails to comply with the requirements of this section or section 1666a of this title forfeits any right to collect from the obligor the amount indicated by the obligor under paragraph (2) of subsection (a) of this section, and any finance charges thereon, except that the amount required to be forfeited under this subsection may not exceed \$50.

§ 1681. Congressional findings and statement of purpose

(a) Accuracy and fairness of credit reporting

The Congress makes the following findings:

- (1) The banking system is dependent upon fair and accurate credit reporting. Inaccurate credit reports directly impair the efficiency of the banking system, and unfair credit reporting methods undermine the public confidence which is essential to the continued functioning of the banking system.
- (2) An elaborate mechanism has been developed for investigating and evaluating the credit worthiness,¹¹ credit standing, credit capacity, character, and general reputation of consumers.
- (3) Consumer reporting agencies have assumed a vital role in assembling and evaluating consumer credit and other information on consumers.

(4) There is a need to insure that consumer reporting agencies exercise their grave responsibilities with fairness, impartiality, and a respect for the consumer's right to privacy.

(b) Reasonable procedures

It is the purpose of this subchapter to require that consumer reporting agencies adopt reasonable procedures for meeting the needs of commerce for consumer credit, personnel, insurance, and other information in a manner which is fair and equitable to the consumer, with regard to the confidentiality, accuracy, relevancy, and proper utilization of such information in accordance with the requirements of this subchapter.

§ 1691. Scope of prohibition

(a) Activities constituting discrimination

It shall be unlawful for any creditor to discriminate against any applicant, with respect to any aspect of a credit transaction—

- (1) on the basis of race, color, religion, national origin, sex or marital status, or age (provided the applicant has the capacity to contract);
- (2) because all or part of the applicant's income derives from any public assistance program; or
- (3) because the applicant has in good faith exercised any right under this chapter.

(b) Activities not constituting discrimination

It shall not constitute discrimination for purposes of this subchapter for a creditor—

- (1) to make an inquiry of marital status if such inquiry is for the purpose of ascertaining the creditor's rights and remedies applicable to the particular extension of credit and not to discriminate in a determination of credit-worthiness;⁽¹⁾
- (2) to make an inquiry of the applicant's age or of whether the applicant's income derives from any public assistance program if such inquiry is for the purpose of determining the amount and probable continuance of income levels, credit history, or other pertinent element of credit-worthiness⁽¹⁾ as provided in regulations of the Board;

(3) to use any empirically derived credit system which considers age if such system is demonstrably and statistically sound in accordance with regulations of the Board, except that in the operation of such system the age of an elderly applicant may not be assigned a negative factor or value; or

(4) to make an inquiry or to consider the age of an elderly applicant when the age of such applicant is to be used by the creditor in the extension of credit in favor of such applicant.

(c) Additional activities not constituting discrimination

It is not a violation of this section for a creditor to refuse to extend credit offered pursuant to—

(1) any credit assistance program expressly authorized by law for an economically disadvantaged class of persons;

(2) any credit assistance program administered by a nonprofit organization for its members or an economically disadvantaged class of persons; or

(3) any special purpose credit program offered by a profit-making organization to meet special social needs which meets standards prescribed in regulations by the Board;

if such refusal is required by or made pursuant to such program.

(d) Reason for adverse action; procedure applicable; “adverse action” defined

(1) Within thirty days (or such longer reasonable time as specified in regulations of the Board for any class of credit transaction) after receipt of a completed application for credit, a creditor shall notify the applicant of its action on the application.

(2) Each applicant against whom adverse action is taken shall be entitled to a statement of reasons for such action from the creditor. A creditor satisfies this obligation by—

(A) providing statements of reasons in writing as a matter of course to applicants against whom adverse action is taken; or

(B) giving written notification of adverse action which discloses

(i) the applicant's right to a statement of reasons within thirty days after receipt by the creditor of a request made within sixty days after such notification, and

(ii) the identity of the person or office from which such statement may be obtained. Such statement may be given orally if the written notification advises the applicant of his right to have the statement of reasons confirmed in writing on written request.

(3) A statement of reasons meets the requirements of this section only if it contains the specific reasons for the adverse action taken.

(4) Where a creditor has been requested by a third party to make a specific extension of credit directly or indirectly to an applicant, the notification and statement of reasons required by this subsection may be made directly by such creditor, or indirectly through the third party, provided in either case that the identity of the creditor is disclosed.

(5) The requirements of paragraph (2), (3), or (4) may be satisfied by verbal statements or notifications in the case of any creditor who did not act on more than one hundred and fifty applications during the calendar year preceding the calendar year in which the adverse action is taken, as determined under regulations of the Board.

(6) For purposes of this subsection, the term "adverse action" means a denial or revocation of credit, a change in the terms of an existing credit arrangement, or a refusal to grant credit in substantially the amount or on substantially the terms requested. Such term does not include a refusal to extend additional credit under an existing credit arrangement where the applicant is delinquent or otherwise in default, or where such additional credit would exceed a previously established credit limit.

(e) Appraisals; copies of reports to applicants; costs

Each creditor shall promptly furnish an applicant, upon written request by the applicant made within a reasonable period of time of the application, a copy of the appraisal report used in connection with the applicant's application for a loan that is or would have been

secured by a lien on residential real property. The creditor may require the applicant to reimburse the creditor for the cost of the appraisal.

Title 18 Crimes and Criminal Procedure

§ 1029. Fraud and related activity in connection with access devices

(a) Whoever—

- (1) knowingly and with intent to defraud produces, uses, or traffics in one or more counterfeit access devices;
- (2) knowingly and with intent to defraud traffics in or uses one or more unauthorized access devices during any one-year period, and by such conduct obtains anything of value aggregating \$1,000 or more during that period;
- (3) knowingly and with intent to defraud possesses fifteen or more devices which are counterfeit or unauthorized access devices;
- (4) knowingly, and with intent to defraud, produces, traffics in, has control or custody of, or possesses device-making equipment;
- (5) knowingly and with intent to defraud effects transactions, with 1 or more access devices issued to another person or persons, to receive payment or any other thing of value during any 1-year period the aggregate value of which is equal to or greater than \$1,000;
- (6) without the authorization of the issuer of the access device, knowingly and with intent to defraud solicits a person for the purpose of—
 - (A) offering an access device; or
 - (B) selling information regarding or an application to obtain an access device;
- (7) knowingly and with intent to defraud uses, produces, traffics in, has control or custody of, or possesses a telecommunications instrument that has been modified or altered to obtain unauthorized use of telecommunications services;

(8) knowingly and with intent to defraud uses, produces, traffics in, has control or custody of, or possesses a scanning receiver;

(9) knowingly uses, produces, traffics in, has control or custody of, or possesses hardware or software, knowing it has been configured to insert or modify telecommunication identifying information associated with or contained in a telecommunications instrument so that such instrument may be used to obtain telecommunications service without authorization; or

(10) without the authorization of the credit card system member or its agent, knowingly and with intent to defraud causes or arranges for another person to present to the member or its agent, for payment, 1 or more evidences or records of transactions made by an access device;

shall, if the offense affects interstate or foreign commerce, be punished as provided in subsection (c) of this section.

(b)

(1) Whoever attempts to commit an offense under subsection (a) of this section shall be subject to the same penalties as those prescribed for the offense attempted.

(2) Whoever is a party to a conspiracy of two or more persons to commit an offense under subsection (a) of this section, if any of the parties engages in any conduct in furtherance of such offense, shall be fined an amount not greater than the amount provided as the maximum fine for such offense under subsection (c) of this section or imprisoned not longer than one-half the period provided as the maximum imprisonment for such offense under subsection (c) of this section, or both.

(c) Penalties.—

(1) **Generally.**— The punishment for an offense under subsection (a) of this section is—

(A) in the case of an offense that does not occur after a conviction for another offense under this section—

(i) if the offense is under paragraph (1), (2), (3), (6), (7), or (10) of subsection (a), a fine under this title or imprisonment for not more than 10 years, or both; and

- (ii) if the offense is under paragraph (4), (5), (8), or (9) of subsection (a), a fine under this title or imprisonment for not more than 15 years, or both;
- (B) in the case of an offense that occurs after a conviction for another offense under this section, a fine under this title or imprisonment for not more than 20 years, or both; and
- (C) in either case, forfeiture to the United States of any personal property used or intended to be used to commit the offense.

(2) **Forfeiture procedure.**— The forfeiture of property under this section, including any seizure and disposition of the property and any related administrative and judicial proceeding, shall be governed by section 413 of the Controlled Substances Act, except for subsection (d) of that section.

(d) The United States Secret Service shall, in addition to any other agency having such authority, have the authority to investigate offenses under this section. Such authority of the United States Secret Service shall be exercised in accordance with an agreement which shall be entered into by the Secretary of the Treasury and the Attorney General.

(e) As used in this section—

- (1) the term “access device” means any card, plate, code, account number, electronic serial number, mobile identification number, personal identification number, or other telecommunications service, equipment, or instrument identifier, or other means of account access that can be used, alone or in conjunction with another access device, to obtain money, goods, services, or any other thing of value, or that can be used to initiate a transfer of funds (other than a transfer originated solely by paper instrument);
- (2) the term “counterfeit access device” means any access device that is counterfeit, fictitious, altered, or forged, or an identifiable component of an access device or a counterfeit access device;
- (3) the term “unauthorized access device” means any access device that is lost, stolen, expired, revoked, canceled, or obtained with intent to defraud;
- (4) the term “produce” includes design, alter, authenticate, duplicate, or assemble;

(5) the term "traffic" means transfer, or otherwise dispose of, to another, or obtain control of with intent to transfer or dispose of;

(6) the term "device-making equipment" means any equipment, mechanism, or impression designed or primarily used for making an access device or a counterfeit access device;

(7) the term "credit card system member" means a financial institution or other entity that is a member of a credit card system, including an entity, whether affiliated with or identical to the credit card issuer, that is the sole member of a credit card system;

(8) the term "scanning receiver" means a device or apparatus that can be used to intercept a wire or electronic communication in violation of chapter 119 or to intercept an electronic serial number, mobile identification number, or other identifier of any telecommunications service, equipment, or instrument;

(9) the term "telecommunications service" has the meaning given such term in section 3 of title I of the Communications Act of 1934 (47 U.S.C. 153);

(10) the term "facilities-based carrier" means an entity that owns communications transmission facilities, is responsible for the operation and maintenance of those facilities, and holds an operating license issued by the Federal Communications Commission under the authority of title III of the Communications Act of 1934; and

(11) the term "telecommunication identifying information" means electronic serial number or any other number or signal that identifies a specific telecommunications instrument or account, or a specific communication transmitted from a telecommunications instrument.

(f) This section does not prohibit any lawfully authorized investigative, protective, or intelligence activity of a law enforcement agency of the United States, a State, or a political subdivision of a State, or of an intelligence agency of the United States, or any activity authorized under chapter 224 of this title. For purposes of this subsection, the term "State" includes a State of the United States, the District of Columbia, and any commonwealth, territory, or possession of the United States.

(g)

(1) It is not a violation of subsection (a)(9) for an officer, employee, or agent of, or a person engaged in business with, a facilities-based carrier, to engage in conduct (other than trafficking) otherwise prohibited by that subsection for the purpose of protecting the property or legal rights of that carrier, unless such conduct is for the purpose of obtaining telecommunications service provided by another facilities-based carrier without the authorization of such carrier.

(2) In a prosecution for a violation of subsection (a)(9), (other than a violation consisting of producing or trafficking) it is an affirmative defense (which the defendant must establish by a preponderance of the evidence) that the conduct charged was engaged in for research or development in connection with a lawful purpose.

(h) Any person who, outside the jurisdiction of the United States, engages in any act that, if committed within the jurisdiction of the United States, would constitute an offense under subsection (a) or (b) of this section, shall be subject to the fines, penalties, imprisonment, and forfeiture provided in this title if—

(1) the offense involves an access device issued, owned, managed, or controlled by a financial institution, account issuer, credit card system member, or other entity within the jurisdiction of the United States; and

(2) the person transports, delivers, conveys, transfers to or through, or otherwise stores, secrets, or holds within the jurisdiction of the United States, any article used to assist in the commission of the offense or the proceeds of such offense or property derived therefrom.

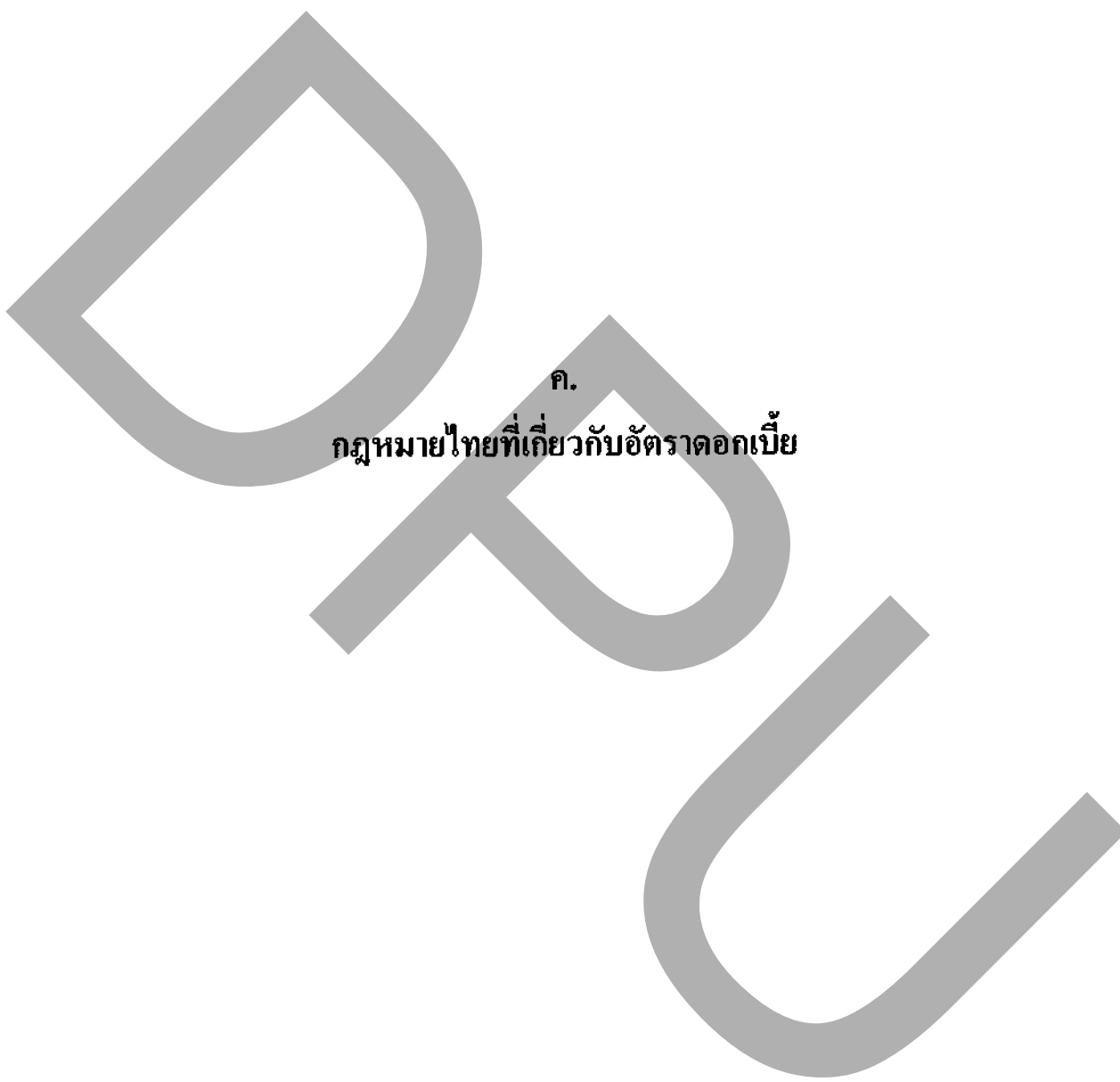
§ 1341. Frauds and swindles

Whoever, having devised or intending to devise any scheme or artifice to defraud, or for obtaining money or property by means of false or fraudulent pretenses, representations, or promises, or to sell, dispose of, loan, exchange, alter, give away, distribute, supply, or furnish or procure for unlawful use any counterfeit or spurious coin, obligation, security, or other article, or anything represented to be or intimated or held out to be such counterfeit or spurious article, for the purpose of executing such scheme or artifice or attempting so to do, places in any post office

or authorized depository for mail matter, any matter or thing whatever to be sent or delivered by the Postal Service, or deposits or causes to be deposited any matter or thing whatever to be sent or delivered by any private or commercial interstate carrier, or takes or receives therefrom, any such matter or thing, or knowingly causes to be delivered by mail or such carrier according to the direction thereon, or at the place at which it is directed to be delivered by the person to whom it is addressed, any such matter or thing, shall be fined under this title or imprisoned not more than 20 years, or both. If the violation affects a financial institution, such person shall be fined not more than \$1,000,000 or imprisoned not more than 30 years, or both.

§ 1343. Fraud by wire, radio, or television

Whoever, having devised or intending to devise any scheme or artifice to defraud, or for obtaining money or property by means of false or fraudulent pretenses, representations, or promises, transmits or causes to be transmitted by means of wire, radio, or television communication in interstate or foreign commerce, any writings, signs, signals, pictures, or sounds for the purpose of executing such scheme or artifice, shall be fined under this title or imprisoned not more than 20 years, or both. If the violation affects a financial institution, such person shall be fined not more than \$1,000,000 or imprisoned not more than 30 years, or both.

ก.
กฎหมายไทยที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย

ก. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

1. มาตรา 7 “ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน และมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรม หรือโดยบทกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี”

2. มาตรา 221 “หนี้เงินอันต้องเสียดอกเบี้ยนั้น ท่านว่าจะคิดดอกเบี้ยในระหว่างที่ เจ้าหนี้มีคดีหาได้ไม่”

3. มาตรา 224 “หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้น โดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่น นอกกว่านั้น ท่านอนุญาตให้พิสูจน์ได้”

4. มาตรา 225 “ถ้าถูกหนี้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อราคาวัตถุอันได้เสื่อมเสียไป ระหว่างผิดนัดก็ตีหรือวัตถุอันไม่อาจส่งมอบได้เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งอันเกิดขึ้นระหว่างผิดนัดก็ตีท่านว่าเจ้าหนี้จะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนที่จะต้องใช้เป็นค่าสินไหมทดแทนคิดตั้งแต่เวลาอัน เป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณราคานั้นก็ได้ วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ได้ตลอดถึงการที่ลูกหนี้จำต้องใช้ ค่าสินไหมทดแทน เพื่อการที่ราคาวัตถุตกต่ำเพราะวัตถุนั้นเสื่อมเสียลงในระหว่างเวลาที่ผิดนัด นั้นด้วย”

5. มาตรา 440 “ในกรณีที่ต้องใช้ราคาทรัพย์สินได้เอาของเขาไปก็ตี ในกรณีที่ต้องใช้ ราคาทรัพย์สินลดน้อยลงเพราะบุบสลายก็ตี ฝ่ายผู้ต้องเสียหายจะเรียกดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่จะต้อง ใช้ คิดตั้งแต่เวลาอันเป็นฐานที่ตั้งแห่งการประมาณราคานั้นก็ได้”

6. มาตรา 499 วรรคสอง “ถ้าปรากฏในเวลาใดว่าสินได้หรือราคาขายฝากที่กำหนดไว้ สูงกว่าราคาขายฝากที่แท้จริงเกินอัตราร้อยละสิบห้าต่อปี ให้ได้ได้ตามราคาขายฝากที่แท้จริงรวม ประโยชน์ตอบแทนร้อยละสิบห้าต่อปี”

7. มาตรา 654 “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนด ดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี”

8. มาตรา 655 “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระ แต่ทว่าเมื่อดอกเบี้ยค้าง ชำระไม่น้อยกว่าปีหนึ่ง คู่สัญญาผู้ยืมจะตกลงกันให้เอาดอกเบี้ยนั้นทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอก เบี้ยวในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นก็ได้แต่การตกลงเช่นนั้นต้องทำเป็นหนังสือ

ส่วนประเพณีการค้าขายที่คำนวณดอกเบี้ยต้นในบัญชีเดินสะพัดก็ตีในการค้าขายอย่างอื่น ท่านองเช่นว่านี่ก็ตีหาอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติซึ่งกล่าวมาในวรรคก่อนนั้นไม่”

9. มาตรา 911 “ผู้สั่งจ่ายจะเขียนข้อความกำหนดลงไว้ว่าจำนวนเงินอันจะพึงใช้นั้นให้คิดดอกเบี้ยด้วยก็ได้ และในกรณีเช่นนั้นถ้ามิได้กล่าวลงไว้เป็นอย่างอื่น ท่านว่าดอกเบี้ยยอมคิดแต่วันที่ลงในตั๋วเงิน”

10. มาตรา 985 “บทบัญญัติทั้งหลายในหมวด 2 ว่าด้วยตั๋วแลกเงินตั้งจะกล่าวต่อไปนี้ ท่านให้ยกมาบังคับในเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงินเพียงเท่าที่ไม่ขัดกับสภาพแห่งตราสารชนิดนี้คือบท มาตรา 911, 913, 916, 917, 919, 920, 922 ถึง 926, 938 ถึง 947, 949, 950, 954 ถึง 959, 967 ถึง 971

ถ้าเป็นตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกมาแต่ต่างประเทศ ท่านให้นำบทบัญญัติต่อไป นี้มาใช้ บังคับด้วย คือบทมาตรา 960 ถึง 964, 973, 974”

11. มาตรา 968 “ผู้ทรงจะเรียกร้องเอาเงินใช้จากบุคคลซึ่งตนใช้สิทธิไล่เบี่ยนั้นก็ได้ คือ

(1) จำนวนเงินในตั๋วแลกเงินซึ่งเขาไม่รับรอง หรือไม่ใช้กับทั้งดอกเบี้ยด้วย หากว่ามี ข้อกำหนดไว้ว่าให้คิดดอกเบี้ย

(2) ดอกเบี้ยอัตราร้อยละห้าต่อปีนับแต่วันถึงกำหนด...”

12. มาตรา 985 “บทบัญญัติทั้งหลายในหมวด 2 ว่าด้วยตั๋วแลกเงินตั้งจะกล่าวต่อไปนี้ ท่านให้ยกมาบังคับในเรื่องตั๋วสัญญาใช้เงินเพียงเท่าที่ไม่ขัดกับสภาพแห่งตราสารชนิดนี้ คือบทมาตรา 911, 913, 916, 917, 919, 920, 922 ถึง 926, 938 ถึง 947, 949, 950, 954 ถึง 959, 967 ถึง 971

ถ้าเป็นตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกมาแต่ต่างประเทศ ท่านให้นำบทบัญญัติต่อไปนี้มาใช้ บังคับด้วย คือบทมาตรา 960 ถึง 964, 973, 974”

ข. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

1. มาตรา 136 “ในกรณีที่จำเลยวางเงินต่อศาลโดยยอมรับผิด ถ้าโจทก์พอใจยอมรับเงิน ที่จำเลยวาง โดยไม่คิดใจเรียกร้องมากกว่านั้นและคดีไม่มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปอีกให้ศาล พิพากษาคดีไปตามนั้นคำพิพากษานั้นเป็นที่สุด แต่ถ้าโจทก์ไม่พอใจในจำนวนเงินที่จำเลยวางและ ยังติดใจที่จะดำเนินคดีเพื่อให้จำเลยต้องรับผิดในจำนวนเงินตามที่เรียกร้องต่อไปอีกจำเลยมีสิทธิ ถอนเงินที่วางไว้คืนได้ โดยให้ถือเสมือนว่ามีได้มีการวางเงินหรือจำเลยจะยอมให้โจทก์รับเงินนั้น ไปก็ได้ ในกรณีหลังนี้โจทก์จะรับเงินไปหรือไม่ก็ตามจำเลยไม่ต้องเสียดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่วาง แม้ว่าจำเลยมีความรับผิดตามกฎหมายจะต้องเสีย ทั้งนี้ นับแต่วันที่จำเลยยอมให้โจทก์รับเงินไป

ในกรณีที่จำเลยวางเงินต่อศาลโดยไม่ยอมรับผิดจำเลยจะรับเงินคืนก่อนที่มีคำ พิพากษาว่าจำเลยไม่ต้องรับผิดไม่ได้ การวางเงินเช่นว่านี้ไม่เป็นเหตุระงับการเสียดอกเบี้ยหากจำเลย มีความรับผิดตามกฎหมายจะต้องเสีย”

2. มาตรา 142 “คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่ชี้ขาดคดีต้องตัดสินตามข้อหาในคำฟ้อง ทุกข้อ แต่ห้ามมิให้พิพากษาหรือคำสั่งให้สิ่งใดๆ เกินไปกว่าหรือนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้อง เว้น แต่ ...

(3) ในคดีที่โจทก์ฟ้องขอให้ชำระเงิน พร้อมด้วยดอกเบี้ยจนถึงวันฟ้อง เมื่อศาล เห็นสมควรศาลจะพิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยจนถึงวันที่ได้ชำระเสร็จตามคำพิพากษาก็ได้

6) ในคดีที่โจทก์ฟ้องขอให้ชำระเงิน พร้อมด้วยดอกเบี้ย ซึ่งมีได้มีข้อตกลงกำหนด อัตราดอกเบี้ยกันไว้ เมื่อศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงเหตุสมควร และความสุจริตในการรู้ความหรือ การดำเนินคดี ศาลจะพิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในอัตราที่สูงขึ้นกว่าที่โจทก์มีสิทธิได้รับตาม กฎหมาย แต่ไม่เกินร้อยละสิบห้าต่อปีนับตั้งแต่วันฟ้องหรือวันอื่นหลังจากนั้นก็”

หมายเหตุ พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2534

3. ตารางที่ 1 “ คำขึ้นศาล (เสียในขณะขึ้นศาล)

(1) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาล ตามทวนทรัพย์ดังต่อไปนี้

(4) คดีที่ขอให้ชำระค่าเสียหาย ค่าเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพก็ดี เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ย บำนาญ ค่าบำรุงรักษาหรือรักษาหรือเงินอื่น ๆ ก็ดี บรรดาที่จ่ายให้กำหนดในอนาคตนอกจากดอกเบี้ย ค่าเช่าหรือค่าเสียหายที่ศาลมีอำนาจพิพากษา หรือสั่งตามมาตรา 142 อยู่แล้ว ให้คิดค่าขึ้นศาล หนึ่งร้อยละบาท ถ้าคดีนั้นมีคำขอให้ชำระหนี้ในเวลาปัจจุบันหรือมี

คำขอในข้อก่อนๆรวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลสำหรับคำขอในข้อนี้เป็นอีกส่วนหนึ่ง”

ค. บทบัญญัติในกฎหมายเฉพาะ

1. พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. 2523

1.1 มาตรา 5* “การกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือน ถึงอำนาจกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามที่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยเฉพาะแต่การกำหนดอัตรา ดอกเบี้ยตามกฎหมายนั้นจะต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดตามมาตรา 4”

*[มาตรา 5 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535]

1.2 มาตรา 6* “เมื่อรัฐมนตรีกำหนดอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา 4 แล้วมิให้นำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับแก่การคิดดอกเบี้ยของสถาบันการเงินที่รัฐ มนตรีกำหนดตามมาตรา 4”

*[มาตรา 6 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535]

2. พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505

2.1 มาตรา 4 “ในพระราชบัญญัตินี้ “บัตรเงินฝาก” หมายความว่า ตราสารซึ่งเปลี่ยนมือได้ที่ธนาคารพาณิชย์ออกให้แก่ผู้ฝากเงิน เพื่อเป็นหลักฐานการรับฝากเงินและเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสารที่จะได้รับเงินฝากคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ โดยจะมีการกำหนดดอกเบี้ยไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้”

2.2 มาตรา 9ตรี “ธนาคารพาณิชย์จะรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยวิธีออกบัตรเงินฝากก็ได้บัตรเงินฝากต้องมีรายการดังต่อไปนี้..

(5) ข้อตกลงอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะจ่ายเงินเป็นจำนวนหนึ่งที่แน่นอนพร้อมด้วยดอกเบี้ย(ถ้ามี)

*หมายเหตุ มาตรานี้ได้มีการเพิ่มเติมข้อความต่อไปนี้แทนโดยมาตรา 6 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2535”

2.3 มาตรา 11จัดว่า “สินทรัพย์สภาพคล่องได้แก่

(5) หุ้นกู้หรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลังกำกับค้ำประกันค้ำเงิน และดอกเบี้ย และปราศจากภาระผูกพัน

(6) สินทรัพย์อื่นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

2.4 มาตรา 14 “ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) ดอกเบี้ยที่ธนาคารพาณิชย์อาจจ่ายได้

(2) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้.....”

3. พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ พ.ศ. 2522

3.1 มาตรา 4 “ในพระราชบัญญัตินี้ ... “บัตรเงินฝาก” หมายความว่า ตราสารซึ่งเปลี่ยนมือได้ที่บริษัทเงินทุนออกให้แก่ผู้ฝากเงินเพื่อเป็นหลักฐานการรับฝากเงิน และเพื่อแสดงสิทธิของผู้ทรงตราสารที่จะได้รับเงินฝากคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยจะมีการกำหนดดอกเบี้ยไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้”

3.2 มาตรา 27ทวิ “บริษัทเงินทุนจะรับฝากเงินที่จำเป็นต้องจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยวิธีออกเงินฝากก็ได้

บัตรเงินฝากต้องมีรายการดังต่อไปนี้ ...

(5) ข้อตกลงอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะจ่ายเงินเป็นจำนวนหนึ่งที่แน่นอน พร้อมดอกเบี้ย (ถ้ามี)”

3.3 มาตรา 30 “ธนาคารแห่งประเทศไทยด้วยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายได้ในการกู้ยืมเงิน หรือรับเงินจากประชาชน

(2) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจเรียกได้”

4 พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505

4.1 มาตรา 16 “ผู้รับจำนำต้องจัดให้มีป้ายอัตราดอกเบี้ยเป็นภาษาไทยตามลักษณะที่เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตกำหนด แสดงไว้ในที่เปิดเผยภายในโรงรับจำนำ”

4.2 มาตรา 17 “ห้ามมิให้ผู้รับจำนำเรียกหรือรับดอกเบี้ยเกินอัตราดังต่อไปนี้

(1) เงินต้นไม่เกิน 2,000 บาท ร้อยละ 2 ต่อเดือน

(2) เงินต้นส่วนที่เกิน 2,000 บาท ร้อยละ 1.25 ต่อเดือน

การคิดดอกเบี้ยสำหรับกรณีที่ไม่ครบเดือน ถ้าไม่เกินสิบห้าวันให้คิดเป็นครึ่ง เดือน ถ้าเกินสิบห้าวันให้คิดเป็นหนึ่งเดือน เศษของหนึ่งสัปดาห์ให้ปัดทิ้ง

ในกรณีผู้รับจำนำได้รับเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดเนื่องจากการรับจำนำ นอกจากดอกเบี้ยให้ถือว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นเป็นดอกเบี้ยด้วย”

4.3 มาตรา 25 “ให้ผู้รับจำนำทำบัญชีทรัพย์สินจำนำที่ผู้รับจำนำขาดส่งดอกเบี้ยเป็นเวลา กว่าสี่ เดือน ขึ้นต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต และปิดประกาศบัญชีนั้นไว้ ณ ที่เปิดเผย ที่โรงรับจำนำนั้นตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”

5 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535

5.1 มาตรา 40 “ใบหุ้นกู้อย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

(5) ชนิด มูลค่า เลขที่ใบหุ้นกู้ จำนวนหุ้นกู้และจำนวนเงิน อัตราดอกเบี้ยและระยะเวลาการชำระคืน...”

5.2 มาตรา 63 “บทบัญญัติในหมวดนี้มีมิให้ใช้บังคับแก่การเสนอขายหลักทรัพย์ดังต่อไปนี้

(4) พันธบัตรที่กระทรวงการคลังค้าประกันต้นเงินและดอกเบี้ย..”

5.3 มาตรา 8 “ความรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายตามมาตรา 82 ให้มีผลเป็นจำนวนเท่ากับส่วนต่างของจำนวนเงินที่ผู้ใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย ได้จ่ายไปสำหรับการได้มาซึ่งหลักทรัพย์นั้นกับราคาที่ควรจะเป็นหากมีการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องตามที่สำนักงานกำหนด ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามูลค่าที่ตราไว้ของหลักทรัพย์นั้นบวกด้วยดอกเบี้ยของจำนวนส่วนต่างดังกล่าวสำหรับระยะเวลาที่ถือ

หลักทรัพย์ตามอัตราดอกเบี้ยสูงสุด โดยเฉลี่ยที่ธนาคารพาณิชย์อย่างน้อยสี่แห่งตามที่สำนักงานกำหนดพึงจ่ายสำหรับเงินฝากประเภทจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป”

6 พระราชบัญญัติกองทุนบำเหน็จบำนาญ พ.ศ. 2539

มาตรา 38 วรรคสอง “ข้าราชการซึ่งได้รับบำเหน็จไปแล้ว จะนับเวลาราชการต่อเนื่องตามวรรคหนึ่งได้จะต้องคืนบำเหน็จที่ได้รับพร้อมดอกเบี้ยตามอัตราเงินฝากประจำของธนาคารออมสิน ส่วนระยะเวลาในการคืนบำเหน็จให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด”

7 พระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ.2540

มาตรา 18 การโอนสินทรัพย์ตามโครงการที่ได้รับอนุมัติที่มีดอกเบี้ยโดยชอบด้วยกฎหมายเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี มิให้นำบทบัญญัติ มาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ และให้นิติบุคคลเฉพาะกิจมีสิทธิคิดดอกเบี้ยจากสินทรัพย์นั้นในอัตราไม่สูงกว่าอัตราที่คิดไว้เดิมได้ ทั้งนี้ ตามวิธีการคิดดอกเบี้ยที่กำหนดไว้แต่เดิม”

8 พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541

มาตรา 10 “ในการ โอนสินทรัพย์ไปให้บริษัทบริหารสินทรัพย์ บริษัทบริหารสินทรัพย์อาจเรียกเก็บดอกเบี้ยจากลูกหนี้ตามสัญญาเดิมได้ไม่เกินอัตราดอกเบี้ยตามสัญญาเดิม ณ วันที่รับ โอนมา แต่ถ้าสัญญาเดิมได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยเป็นอัตราลอยตัวและไม่มีฐานในการคำนวณของสถาบันการเงินเดิมให้อ้างอิงได้ ให้คำนวณอัตราดอกเบี้ยตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ในกรณีที่บริษัทบริหารสินทรัพย์ให้ลูกหนี้ตามสัญญาเดิมกู้ยืมเงินเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าของทรัพย์สินที่รับ โอน ให้บริษัทบริหารสินทรัพย์สามารถเรียกเก็บดอกเบี้ยได้ตามอัตราที่ตกลงกัน

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง มิให้นำมาตรา 654 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับ แต่จะเรียกเก็บดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดมิได้”

หมายเหตุ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.ก. บริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541 พ.ศ. 2550 (ร.ก.เล่ม 124 ตอนที่ 17 ก ลงวันที่ 26 มีนาคม 2550)

9 พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2540

9.1 มาตรา 30 ตรี* “ในกรณีที่มีการโอนทรัพย์สินที่ได้ตามวิธีการที่กำหนดไว้ใน มาตรา 30 ทวิ แล้ว

(1) สิทธิของผู้ซื้อทรัพย์สิน โดยทุจริตไม่เสียไป ถึงแม้ภายหลังจะพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นมีเจ้าของบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินการตามมาตรา 30

(2) ห้ามมิให้ลูกหนี้หรือบุคคลใดขอหักกลบลบหนี้ที่มีอยู่กับบริษัทที่ถูกระงับการดำเนินกิจการกับทรัพย์สินที่ขายนั้น

(3) ผู้ซื้อทรัพย์สินมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยตามวิธีการและตามอัตราในสัญญาเดิม”

*[มาตรา 30 ตรี เพิ่มเติม โดยพระราชกำหนดฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541]

9.2 พระราชกำหนดการปฏิรูประบบสถาบันการเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2541 มาตรา 5

“นับแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ ดอกเบี้ยหรือเงินค่าช่วยการอื่นแทนดอกเบี้ยอันเกิดจากหนี้ที่บริษัทที่ถูกระงับการดำเนินการตามมาตรา 30 ใ้ก่อขึ้น มิให้ถือว่าเป็นหนี้ที่จะขอรับชำระได้”

10 พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536

มาตรา 8(11) “เรียกเก็บดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าธรรมเนียมและค่าบริการอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการให้กู้ยืมเงิน ชื้อ ชื้อลด รับช่วงซื้อลด การค้ำประกัน และการให้บริการทางการเงินอื่น ๆ”

11 พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2507

มาตรา 10* ให้ธนาคารมีอำนาจกระทำกิจการภายในขอบเขตแห่งวัตถุประสงค์ ตามมาตรา 9 อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

(10) เรียกเก็บดอกเบี้ยเงินกู้ ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการให้กู้เงินหรือค้ำประกันเงินกู้ และค่าบริการอื่น ๆ”

12 พระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545

12.1 มาตรา 12 “ให้ธนาคารมีอำนาจกระทำกิจการภายในขอบแห่งวัตถุประสงค์

ตาม มาตรา 11 อำนาจเช่นว่านี้ให้รวมถึง

(11) เรียกเก็บดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าธรรมเนียม และค่าบริการอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการให้กู้ยืมเงิน ชื้อ ชื้อลด รับช่วงซื้อลด การค้ำประกัน และการให้บริการอื่น ๆ....

(14) รับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ โดยมีดอกเบี้ยตามอัตราที่ธนาคารประกาศกำหนด แต่การรับฝากเงินจากประชาชนทั่วไปต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน”

12.2 มาตรา 38 “ การให้กู้ยืมเงินแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ให้เป็นไปตามข้อบังคับของธนาคาร ในข้อบังคับนั้น ให้กำหนดลักษณะของผู้กู้ วัตถุประสงค์ของการกู้ยืมเงิน ระยะเวลาการชำระเงินกู้ จำนวนขั้นสูงของเงินกู้ การให้มีหรือยกเว้นหลักประกันเงินกู้ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ การชำระหนี้เงินกู้ และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง”

13 พระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489

13.1 มาตรา 19* “รายได้ที่ได้มาในปีหนึ่ง ๆ ให้ธนาคารออมสินจ่ายเป็นรายจ่ายในการดำเนินงาน ดังนี้

(ก) จ่ายดอกเบี้ยเงินฝาก

(ข) จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการธนาคารออมสินภายในวงเงินที่รัฐมนตรีเห็นชอบ

(ค) จ่ายเป็นเงินอื่นใดที่ต้องจ่ายตามข้อผูกพัน”

*[มาตรา 19 แก้ไขโดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542](ร.ก.เล่ม 116 ตอนที่ 31 ก ลงวันที่ 27 เม.ย. 2542)

13.2 มาตรา 21 “ในการคืนต้นเงิน และชำระดอกเบี้ยเงินฝากตามข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงก็ดี และในการจ่ายเงินประเภทอื่น ๆ ตามข้อผูกพันก็ดีรัฐบาลเป็นประกันทั้งสิ้น”

13.3 มาตรา 23 “ถ้าผู้เยาว์ซึ่งมีอายุกว่าเจ็ดปีขึ้นไป ได้ถอนเงินฝากหรือดอกเบี้ยไปจากธนาคารออมสินแล้วผู้เยาว์นั้น หรือบุคคลอื่นใดยอม ไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินซึ่งได้ถอนไปแล้ว ในกรณี ใรับซึ่งผู้เยาว์ได้ให้ไว้แก่ธนาคารออมสินสำหรับเงินที่ได้รับไป ย่อมทำให้ธนาคารออมสินหลุดพ้นจากความรับผิดชอบใดๆ ในจำนวนเงินที่ได้จ่ายไป”

หมายเหตุ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่ง พ.ร.บ. ธนาคารออมสิน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2546 (ร.ก. เล่ม 120 ตอนที่ 94 ก ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2546)

13.4 มาตรา 26 “ให้รัฐมนตรีประกาศฐานะการเงิน โดยย่อของธนาคารออมสิน ประจำปีใดมาสภายในหกเดือนนับแต่ปีถัดไป ให้รัฐมนตรีประกาศรายงานประจำปีว่าด้วยธุรกิจซึ่งธนาคารออมสินได้จัดทำในระหว่างปี จำนวนผู้ฝาก จำนวนเงินฝาก จำนวนเงิน ดอกเบี้ยที่จ่าย ผลประโยชน์ที่ได้มาจากเงินทุนและอื่น ๆ สุดแต่จะเห็นสมควร”

ง. กฎหมายที่กำหนดดอกเบี้ยโดยค้ำประกันการจ่ายค่าทดแทน

1. พระราชบัญญัติการพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน พ.ศ. 2535

1.1 มาตรา 22 “ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นไม่ยินยอม ตกลงในจำนวนเงินค่าทดแทนที่กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน*จ่ายให้ตามมาตรา 16 หรือมาตรา 19 หรือหาเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นนั้นไม่พบ ให้กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน*นำเงินจำนวนดังกล่าวไปวางไว้ต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคารออมสินในชื่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่น โดยแยกฝากไว้เป็นบัญชีเฉพาะราย และถ้ามีดอกเบี้ยหรือดอกผลใดเกิดขึ้น เนื่อง

จากการฝากเงินนั้น ให้ตกเป็นสิทธิแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นนั้นด้วย”

1.2 มาตรา 23 วรรคสาม “ในกรณีที่ศาลวินิจฉัยให้ชำระเงินค่าทดแทนเพิ่มขึ้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ นับแต่วันที่ต้องมีการจ่าย วาง หรือฝากเงินค่าทดแทนนั้น”

2. พระราชบัญญัติการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2511

2.1 มาตรา 18 “ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่วางแผน นโยบายและควบคุมดูแลทั่วไปซึ่งกิจการของ กฟผ. อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง...

(10) ออกระเบียบเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้และรักษาทรัพย์สินของ กฟผ. เปรียบหรือข้อบังคับวิธีปฏิบัติงานตาม (4) ถ้ามีข้อความจำกัดอำนาจของผู้ว่าการในการทำนิติกรรมไว้ประการใด ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ราคาขายตาม (9) ให้กำหนดในอัตราอันสมควร เพื่อให้มีรายได้เพียงพอ

(ก) สำหรับรายจ่ายที่จำเป็นในการดำเนินงาน รวมทั้งดอกเบี้ยค่าเสื่อมราคา บำเหน็จบำนาญ กองทุนสงเคราะห์ หรือการสงเคราะห์อื่นเพื่อสวัสดิการของผู้ปฏิบัติงานและครอบครัว และโบนัส”

2.2 มาตรา 30 วรรคสอง “ในกรณีที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นไม่ยินยอมตกลงในจำนวนเงินค่าทดแทนที่ กฟผ. กำหนด หรือหาตัวเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นไม่พบ ให้ กฟผ. นำเงินจำนวนดังกล่าวไปวางไว้ต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์หรือฝากไว้กับธนาคารออมสินใน ชื่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่น โดยแยกฝากเป็นบัญชีเฉพาะราย และถ้ามีดอกเบี้ยหรือดอกผลใดเกิดขึ้นเนื่องจากการฝากเงินนั้น ให้ตกเป็นสิทธิแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นนั้นด้วย”

2.3 มาตรา 30 ทวิ วรรคสาม “ในกรณีที่ศาลวินิจฉัยให้ชำระเงินค่าทดแทนเพิ่มขึ้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ นับแต่วันที่ต้องมีการจ่าย วางหรือฝากเงินค่าทดแทนนั้น”

3. พระราชบัญญัติการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค พ.ศ. 2503

3.1 มาตรา 23 “ภายใต้บังคับมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๔๒ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่วางแผน นโยบายและควบคุมดูแลกิจการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง...

(ก) สำหรับรายจ่ายที่จำเป็นในการดำเนินงาน รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าเสื่อมราคา กองทุนสงเคราะห์ หรือการสงเคราะห์อื่นๆ เพื่อสวัสดิการของผู้ปฏิบัติงานและครอบครัวและโบนัส”.

3.2 มาตรา 37 ตริ “ ในการดำเนินการตามมาตรา 34 มาตรา 36 มาตรา 37 หรือ มาตรา 37 ทวิ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นไม่ยินยอมตกลงในจำนวนเงินค่าทดแทนที่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคกำหนด หรือหาตัวเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นไม่พบ ให้การไฟฟ้าส่วนภูมิกำหนดเงินจำนวนดังกล่าวไปวางต่อสำนักงานทรัพย์สิน หรือฝากไว้กับธนาคารออมสินในชื่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่น โดยแยกฝากเป็นบัญชีเฉพาะรายในการนี้ถ้ามีดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ยใดเกิดขึ้นเนื่องจากการฝากเงินนั้น ให้ตกเป็นสิทธิแก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่นด้วย”

3.3 มาตรา 37 จัตวา วรรคสาม “ในกรณีที่ศาลวินิจฉัยให้ชำระเงินค่าทดแทนเพิ่มขึ้น ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือผู้ทรงสิทธิอื่น ได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ นับจากวันที่ต้องมีการจ่าย วาง หรือฝากเงินค่าทดแทนนั้น”

4. พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535

มาตรา 45 “ กรรมการต้องรับผิดชอบร่วมกัน โดยไม่จำกัดจำนวนในการไม่ปฏิบัติตาม มาตรา 44 พร้อมกับชำระดอกเบี้ย นับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 44

ในกรณีที่กรรมการคนใดสามารถพิสูจน์ได้ว่า การไม่ปฏิบัติตามมาตรา 244 นั้นมิได้เป็นความผิดของตน กรรมการคนนั้นไม่ต้องรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง”

5. พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พ.ศ. 2482

มาตรา 10 ทวิ วรรคเจ็ด “ การที่เจ้าของที่ดินไม่ยินยอมตกลงในจำนวนเงินค่าทดแทน ที่ดินตามที่คณะกรรมการกำหนดในวรรคห้า รับหรือไม่รับเงินค่าทดแทนที่ได้วางไว้ต่อศาล ไม่ตัด สิทธิเจ้าของที่ดินจะฟ้องเรียกเงินส่วนที่ตนเห็นว่าควรจะได้รับภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่ วันที่ได้วางเงินต่อศาล ในกรณีศาลพิพากษาให้ชำระเงินค่าทดแทนเพิ่มขึ้น ให้เจ้าของที่ดินได้รับ ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีในเงินส่วนที่เพิ่มขึ้นนั้นนับจากวันที่วางเงินค่าทดแทนต่อศาล”

6. พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. 2525

มาตรา 14 “การกำหนดค่าทดแทนให้กำหนดได้ไม่เกินจำนวนตามคำขอที่ระบุใน คำร้องตามมาตรา 8 และตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) ถ้าต้องรับโทษริบทรัพย์สิน ให้ได้รับทรัพย์สินที่ถูกริบนั้นคืน เว้นแต่ทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติว่าให้ริบ ไม่ว่าจะเป็นอย่างผู้กระทำความผิดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำ

พิพาทหรือไม่ ถ้าไม่สามารถคืนทรัพย์สินที่ถูกริบนั้นได้ ให้ได้รับชดใช้ราคาของทรัพย์สินที่ถูกริบนั้น โดยถือราคาในขณะที่ศาลพิพากษาคดีที่ริบนั้นขึ้นพิจารณาใหม่ และถ้าทรัพย์สินที่ถูกริบเป็นเงิน ให้ได้รับเงินจำนวนนั้นคืนโดยศาลจะคิดดอกเบี้ยให้อัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของจำนวนเงินนั้น นับแต่วันริบจนถึงวันที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้

(2) ถ้าต้องรับโทษปรับและได้ชำระค่าปรับต่อศาลแล้ว ให้ได้รับเงินค่าปรับคืน โดยศาลจะคิดดอกเบี้ยให้อัตราร้อยละสิบห้าต่อปีของจำนวนเงินค่าปรับนับตั้งแต่วันชำระค่าปรับ จนถึงวันที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้”

7. พระราชบัญญัติกำหนดวิธีการระงับการค้ำกำไรเกินสมควรจากราชการ พ.ศ. 2511 มาตรา 14 “ เมื่อได้มีการบอกเลิกสัญญาแล้ว คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งได้กลับคืนไปสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิม และจะเรียกค่าเสียหายจากกันเพราะการเลิกการสัญญานี้ไม่ได้ ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้ได้กลับคืนไปสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมได้ให้ชดใช้ ราคาทรัพย์สินนั้น โดยคิดราคาตลาดในขณะที่วันทำสัญญาและดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของจำนวนเงินอันเป็นราคาตลาดนั้น คิดตั้งแต่วันทำสัญญาจนถึงวันส่งมอบ ถ้าจะต้องส่งคืนเงิน ให้บวกดอกเบี้ยร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีเข้าด้วย โดยคิดตั้งแต่วันที่ได้รับจนถึงวันส่งมอบ”

8. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 57 วรรคสี่ “ ถ้าความปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินที่นำออกขายทอดตลาดหรือที่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามวรรคสอง มิใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดให้คืนทรัพย์สินนั้นพร้อมทั้งชดใช้ค่าเสียหายและค่าเสื่อมสภาพตามจำนวนที่คณะกรรมการกำหนด ให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองถ้าไม่อาจคืนทรัพย์สินได้ ให้ชดใช้ราคาทรัพย์สินนั้นตามราคาที่ประเมินได้ในวันที่ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือตามราคาที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่ได้รับคืนหรือชดใช้ราคา แล้วแต่กรณี”

9. พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 68เอกาทศ “ ในกรณีผู้รับสัมปทานยังไม่พอใจในคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีมาตรา 68ทศ หรือในกรณีที่รัฐมนตรีมิได้วินิจฉัยอุทธรณ์ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดเวลาตาม มาตรา 68 ทศ วรรคสอง ให้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้ภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีหรือนับวันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาลและศาลพิพากษาให้ผู้รับสัมปทานได้รับเงินชดเชยความเสียหายเพิ่มขึ้น ผู้รับสัมปทานมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยของเงินชดเชยความเสียหายเฉพาะในส่วนที่เพิ่มขึ้น ในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี”

หมายเหตุ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พ.ศ.

2532

10. พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2530

10.1 มาตรา 26 “ ในกรณีที่ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนยังไม่พอใจในคำวินิจฉัยของรัฐมนตรีตามมาตรา 25 หรือในกรณีที่รัฐมนตรีมิได้วินิจฉัยอุทธรณ์ให้เสร็จสิ้นภายใน กำหนดเวลาตามมาตรา 25 วรรคสอง ให้มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของรัฐมนตรี หรือนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาดังกล่าว แล้วแต่กรณี

การที่เข้าของหรือผู้ครอบครอง โดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีตามมาตรา 25 วรรคหนึ่งหรือฟ้องคดีต่อศาลตามวรรคหนึ่งนั้น ไม่เป็นเหตุให้การครอบครองหรือใช้อสังหาริมทรัพย์ การรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง การขนย้ายทรัพย์สิน หรือการดำเนินการใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับกิจการที่จะต้องมีการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์นั้นต้องสะดุดหยุดลง

ในกรณีที่รัฐมนตรีหรือศาลวินิจฉัยให้ชำระเงินค่าทดแทนเพิ่มขึ้นให้ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสิน ในจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ นับแต่วันที่ต้องมีการจ่ายหรือวางเงินค่าทดแทนนั้น”

10.2 มาตรา 31 “ในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ถ้าจะต้องมีการวางเงินค่าทดแทนไม่ว่าเนื่องในกรณีใด ๆ ให้กระทำโดยการนำเงินไปวางต่อศาลหรือ สำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคารออมสินในชื่อของผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทน โดยแยกฝากเป็นบัญชีเฉพาะราย ในกรณีถ้ามีดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ยใดเกิดขึ้นเนื่องจากการฝากเงินนั้น ให้ตกเป็นสิทธิแก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนนั้นด้วย

ในการไปรับเงินฝากจากธนาคารออมสินนั้น ให้ผู้ซึ่งประสงค์จะขอรับเงินแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันเพื่อเจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่จะได้ดำเนินการเบิกจ่ายให้หลักเกณฑ์และวิธีการในการนำเงินค่าทดแทนไปวางต่อศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคารออมสิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด”

10.3 มาตรา 33 “ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่จ่ายเงินค่าอสังหาริมทรัพย์ล่าช้ากว่ากำหนดเวลาตามมาตรา 11 วรรคหนึ่ง หรือจ่ายเงินค่าทดแทนล่าช้ากว่ากำหนดเวลาตามมาตรา 28 วรรคหนึ่ง ให้ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าอสังหาริมทรัพย์หรือเงินค่าทดแทน

ได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสิน ในจำนวนเงินดังกล่าวนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาการจ่ายเงินค่าสังหาริมทรัพย์หรือเงินค่าทดแทน”

11. พระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดทาสังหาริมทรัพย์เพื่อกิจการขนส่งมวลชน พ.ศ. 2540

11.1 มาตรา 24 “ ในกรณีที่จะต้องมีการวางเงินค่าทดแทน ให้กระทำโดยการนำเงินไปวางค้ำศาลหรือสำนักงานวางทรัพย์ หรือฝากไว้กับธนาคารซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในชื่อของผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทน โดยแยกฝากเป็นบัญชีเฉพาะราย และถ้ามีดอกเบี้ยหรือดอกผลใดเกิดขึ้นเนื่องจากเงินนั้น ให้ตกเป็นสิทธิแก่ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนนั้นด้วย”

11.2 มาตรา 34 “ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่จ่ายเงินค่าทดแทนล่าช้ากว่ากำหนดเวลาตามมาตรา 13 หรือวางเงินค่าทดแทนล่าช้ากว่ากำหนดเวลาตามมาตรา 22 ให้ผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินดังกล่าวนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาการจ่ายเงินค่าทดแทน หรือวางเงินค่าทดแทน”

11.3 มาตรา 37 วรรคสาม “ ในกรณีที่รัฐมนตรีหรือศาลวินิจฉัยให้ชำระเงินค่าทดแทนเพิ่มขึ้น ให้ผู้มีสิทธิได้รับเงินค่าทดแทนได้รับดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดของดอกเบี้ยเงินฝากประเภทฝากประจำของธนาคารออมสินในจำนวนเงินที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ นับแต่วันที่ต้องมีการจ่ายเงินค่าทดแทน หรือวางเงินค่าทดแทนนั้น”

จ. กฎหมายที่กำหนดประเภทธุรกิจไม่ต้องเสียดอกเบี้ย

1. พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. 2541

1.1 มาตรา 50 “ ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยหรือประโยชน์อื่นใดจากเงินที่กู้ยืมในระหว่างที่ผู้กู้ยืมเงินยังศึกษาอยู่”

1.2 มาตรา 52 “ เมื่อผู้กู้ยืมเงินสำเร็จการศึกษาหรือเลิกการศึกษาแล้วเป็นเวลาสองปี ผู้กู้ยืมเงินมีหน้าที่ต้องชำระเงินกู้ยืมคืนให้กับกองทุนตามจำนวนระยะเวลาและวิธีการที่กำหนดไว้ในระเบียบของคณะกรรมการ

คณะกรรมการจะกำหนดไว้ในระเบียบให้เริ่มคิดดอกเบี้ยหรือประโยชน์อื่นใดนับแต่เวลาใดภายหลังที่จบการศึกษาหรือเลิกการศึกษาแล้วก็ได้แต่อัตราดอกเบี้ย หรือประโยชน์อื่นใดที่คิดต้องไม่เกินอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำหนึ่งปีของธนาคารออมสิน และห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยทบต้น

ในกรณีจำเป็นที่เห็นสมควร คณะกรรมการจะผ่อนผันให้ผู้กู้ยืมเงินชำระหนี้ตามระยะเวลาที่แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง หรือชะลอการชำระหนี้เป็นการชั่วคราวหรือลดหย่อนหนี้ให้ตามที่ผู้กู้ยืมเงินร้องขอเป็นราย ๆ หรือเป็นการทั่วไปก็ได้

ในกรณีที่ผู้กู้ยืมเงินไม่สามารถชำระหนี้เงินกู้คืนได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่งและไม่ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันตามวรรคสาม คณะกรรมการจะกำหนดให้ผู้กู้ยืมเงินต้องเสียเงินเพิ่มอีกไม่เกินร้อยละ 1.5 ต่อเดือนก็ได้”

2. พระราชบัญญัติเล่นแชร์ พ.ศ. 2534

มาตรา 6 “ห้ามมิให้บุคคลธรรมดาเป็นนายวงแชร์หรือจัดให้มีการเล่นแชร์ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) เป็นนายวงแชร์ หรือจัดให้มีการเล่นแชร์มีจำนวนวงแชร์รวมกันมากกว่าสามวง
- (2) มีจำนวนสมาชิกวงแชร์รวมกันทุกวงมากกว่าสามสิบคน
- (3) มีทุนกองกลางต่อหนึ่งงวดรวมกันทุกวง เป็นมูลค่ามากกว่าจำนวนที่กำหนดไว้

ในกฎกระทรวง

(4) นายวงแชร์หรือผู้จัดให้มีการเล่นแชร์นั้นได้รับประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นนอกจากสิทธิ ที่จะได้รับทุนกองกลางในการเข้าร่วมเล่นแชร์ในงวดหนึ่งงวดใดได้โดยไม่ต้องเสียดอกเบี้ย”

จ. กฎหมายที่กำหนดดอกเบี้ยโดยคำนึงความรับผิดชอบ

1. พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2475

มาตรา 3 “บุคคลใด

- (ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงิน โดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือ
- (ข) เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราท่านบัญญัติไว้ในกฎหมายบังอาจกำหนด ข้อความอันไม่จริงในเรื่องจำนวนเงินกู้หรืออื่น ๆ ไว้ในหนังสือสัญญา หรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้ หรือ

(ค) นอกจากดอกเบี้ย ยังบังอาจกำหนดจะเอา หรือรับเอา ซึ่งกำไรอื่นเป็นเงิน หรือสิ่งของ หรือโดยวิธีเพิกถอนหนี้ หรืออื่น ๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับ นั้นมากเกินไปอันสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืม

ท่านว่าบุคคลนั้นมีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2. พระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527

2.1 มาตรา 3 “ในพระราชกำหนดนี้

"ผลประโยชน์ตอบแทน"* หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ผู้กู้ยืมเงิน หรือบุคคลอื่นจ่ายหรือจะจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินเพื่อการกู้ยืมเงินครั้งนี้ ไม่ว่าจะจ่ายในลักษณะดอกเบี้ย เงินปันผล หรือลักษณะอื่นใด"

*[แก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดฯ พ.ศ. 2534]

2.2 มาตรา 4 "ผู้ใด โฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนหรือกระทำด้วยประการใดๆ ให้ปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่สิบคนขึ้นไปว่า ในการกู้ยืมเงิน คนหรือบุคคลใดจะจ่ายหรืออาจจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนได้ตามพฤติการณ์แห่งการกู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้โดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าตนหรือบุคคลนั้นจะนำเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินรายนั้นหรือรายอื่นมาจ่ายหมุนเวียนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน หรือโดยที่ตนรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า ตนหรือบุคคลนั้นไม่สามารถประกอบกิจการใดๆ โดยชอบด้วยกฎหมายที่จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนพอเพียงที่จะนำมาจ่ายในอัตรานั้นได้ และในการนั้น เป็นเหตุให้ตนหรือบุคคลใดได้กู้ยืมเงิน ไปผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

ผู้ใดไม่มีใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ดำเนินการ หรือให้พนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลใดดำเนินการ โฆษณา ประกาศหรือชักชวนประชาชนให้ลงทุน โดย

(1) ชื่อหรือขายเงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งหรือหลายสกุล หรือ

(2) เก่งกำไรหรืออาจจะได้รับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนด้วย"

หมายเหตุ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. 2527 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ร.ก.เล่ม 119 ตอนที่ 122 กลงวันที่ 16 ธันวาคม 2545)

2.3 มาตรา 5 "ผู้ใดกระทำการดังต่อไปนี้

(1) ในการกู้ยืมเงินหรือจะกู้ยืมเงิน ...

(จ) ได้กู้ยืมเงินจากผู้ให้กู้ยืมเงินเกินสิบคนซึ่งมีจำนวนเงินกู้ยืมรวมกันตั้งแต่ห้า ล้านบาทขึ้นไป อันมิใช่การกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน และ...

(2) ผู้นั้น

(ก) จ่าย หรือ โฆษณา ประกาศ แพร่ข่าว หรือตกลงว่าจะจ่ายผลประโยชน์

ตอบแทนให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงิน ในอัตราที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยสูงสุดที่สถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงินจะพึงจ่ายได้ หรือ

(ข) ไม่ยอมปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 (1) (2)

หรือ

(3) หรือกิจการของผู้นั้นตามที่ผู้นั้นได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 7 ไม่ปรากฏหลักฐานพอที่จะเชื่อได้ว่า เป็นกิจการที่ให้ผลประโยชน์ตอบแทนเพียงที่จะนำมาจ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ยืมเงินทั้งหลาย...”

3. พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

ในประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง หลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการผ่อนชำระหนี้ของเจ้าหน้าที่ วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2545 ได้แก่ข้อ 1., 2. และ 6

“ข้อ 1. ในประกาศนี้

“วงเงินที่ผ่อนชำระ” หมายความว่า จำนวนเงินที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี (ถ้ามี)

ข้อ 2. การอนุมัติให้ผ่อนชำระตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ต้องมีเงื่อนไขที่เกิดจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่ และเป็นกรณีที่ต้องผ่อนชำระเต็มจำนวนที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี (ถ้ามี)

ข้อ 6 ให้คิดดอกเบี้ยระหว่างการผ่อนชำระในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี นับแต่วันครบกำหนดที่หน่วยงานของรัฐเรียกให้ชดใช้จนกว่าจะชำระเสร็จ โดยให้ถือจำนวนเงินที่ผ่อนชำระในแต่ละเดือนเป็นการชำระดอกเบี้ยรายเดือนที่เกิดขึ้นก่อน ส่วนที่เหลือให้ถือเป็นการผ่อนชำระเงินต้นที่ค้างอยู่ เว้นแต่ผ่อนชำระภายในกำหนดเวลา 1 ปี ทางราชการผ่อนผันไม่คิดดอกเบี้ยระหว่างการผ่อนชำระ”

4. พระราชบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. 2499

มาตรา 7 * “บริษัทจำกัดใดไม่เอาหุ้นซึ่งรับแล้วออกขายทอดตลาดไม่หักใช้ค่าหุ้นที่เรียกกับดอกเบี้ยค้างชำระ หรือไม่ส่งคืนเงินเหลือให้แก่ผู้ถือหุ้นตามมาตรา 1125 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ *ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท”

*[อัตราโทษตามมาตรา 7 แก้ไข โดยพระราชบัญญัติฯ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535]

ข. กฎหมายที่กำหนดดอกเบี้ยโดยค่านิ่งสิทธิที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

1. พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483

1.1 มาตรา 86" เมื่อได้ชำระหนี้ทั้งหมดโดยเต็มจำนวนพร้อมทั้งดอกเบี้ยตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้กับค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆ หหมดแล้ว ถ้ายังมีทรัพย์สินมรดกเหลืออยู่อีก ให้เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มอบให้แก่ผู้แทนลูกหนี้ที่ตายหรือผู้จัดการมรดก"

1.2 มาตรา 90/14 "การดำเนินการดังต่อไปนี้ถือเป็นการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าหนีที่มีประกันอย่างเพียงพอแล้ว

(1) มีการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนีที่มีประกันในจำนวนเท่ากับมูลค่าที่ลดลงไปของทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันที่ตกอยู่ภายใต้บังคับของการจำกัดสิทธิตามมาตรา 90/12(6) เพราะเหตุของการจำกัดสิทธินั้น

(2) มีการให้หลักประกันแก่เจ้าหนีที่มีประกันเพื่อชดเชยหลักประกันเดิมในจำนวนเท่ากับมูลค่าที่ลดลงไปของทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันที่ตกอยู่ภายใต้บังคับของการจำกัดสิทธิตามมาตรา 90/12 (6) เพราะเหตุการจำกัดสิทธินั้น หรือ

(3) มีการดำเนินการอื่นใดที่เจ้าหนีที่มีประกันนั้นยินยอม หรือที่ศาลเห็นว่าจะทำให้เจ้าหนีที่มีประกันสามารถได้รับชำระหนี้ของตนตามมูลค่าของทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันในเวลาที่มีการยื่นคำร้องขอให้ฟื้นฟูกิจการพร้อมดอกเบี้ยและผลประโยชน์ตามสัญญา เมื่อการดำเนินการตามความในหมวดนี้สิ้นสุดลง

1.3 มาตรา 90/46 ทวิ "เจ้าหนีดังกล่าวนี้ให้ถือว่าเป็นเจ้าหนีที่ยอมรับแผนตามมาตรา 90/46 แล้ว

(1) เจ้าหนี้ที่ได้รับข้อเสนอจากผู้ทำแผนให้ได้รับชำระหนี้ที่คิดนัดเต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ย และจะได้รับชำระหนี้ที่คิดนัดเต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยแผน และเจ้าหนี้นั้นยังคงมีสิทธิได้รับชำระหนี้ตามสัญญา หรือข้อตกลงเดิมต่อไป โดยให้ถือเสมือนว่าลูกหนี้ไม่เคยตกเป็นผู้ผิดนัดเลย

(2) เจ้าหนี้ที่ได้รับข้อเสนอจากผู้ทำแผนให้ได้รับชำระหนี้ตามสัญญา หรือข้อตกลงเดิม

(3) เจ้าหนีตามมาตรา ๑๓๐ ทวิ

1.4 มาตรา 100 "ดอกเบี้ยหรือเงินค่าปรับการอื่นแทนดอกเบี้ยภายหลังวันที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์นั้น ไม่ให้ถือว่าเป็นหนี้ที่จะขอรับชำระได้"

1.5 ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข การขอความยินยอมในการฟื้นฟูกิจการของสถาบันการเงิน ลงวันที่ 29 เมษายน 2541 ข้อ 2. (5)

ข้อ 2." สถาบันการเงินซึ่งเป็นลูกหนี้ หรือเจ้าหนี้ของสถาบันการเงินที่ยื่นขอความยินยอมต่อธนาคารแห่งประเทศไทยก่อนร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟูกิจการจะต้องพิสูจน์แสดงได้ว่า

สถาบันการเงินที่เป็นลูกหนี้มีคุณสมบัติหรือเงื่อนไขและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้ ..

(5) ต้องมีเอกสารและหลักฐานระบุแสดงฐานะทางการเงิน โดยละเอียดเพื่อแสดงถึงฐานะทางการเงินตาม (๔) ข้างต้น อย่างน้อยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับหนี้สิน ได้แก่ ชื่อเจ้าหนี้ ยอดหนี้คงค้าง ระยะเวลาที่ต้องจ่ายดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยระยะเวลาที่ต้องจ่ายคืนเงินต้น และเงื่อนไขอื่นๆ และงบกระแสเงินสดย้อนหลังสามเดือนและประมาณการล่วงหน้าโดยละเอียดสามเดือนและอย่างคร่าวๆ หนึ่งปี”

2. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้ออกประกาศรวม 3 ฉบับ คือ

2.1 ประกาศ เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542 วันที่ 26 ตุลาคม 2542 ข้อ 3. (1) ประกาศเพิ่มเติม เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2542 “

ข้อ 3 “สัญญาที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภคต้องมีข้อความภาษาไทยที่สามารถเห็นและอ่านได้ชัดเจน มีขนาดของตัวอักษร ไม่เล็กกว่าสองมิลลิเมตร และต้องใช้ข้อสัญญาที่มีสาระสำคัญและเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(1) การเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการใช้บัตรเครดิต อัตราดอกเบี้ย อัตราเบี้ยปรับ อัตราค่าธรรมเนียมอัตราค่าบริการต่าง ๆ และหลักเกณฑ์การใช้บัตรเครดิต หรือข้อสัญญาใด ๆ เกี่ยวกับเครดิต ผู้ประกอบการธุรกิจต้องแจ้งให้ผู้บริโภคทราบเป็นลายลักษณ์อักษร มีขนาดของตัวอักษร ไม่เล็กกว่าสองมิลลิเมตร ดังนี้

(ก) แจ้งให้ผู้บริโภคทราบล่วงหน้าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน

(ข) ในกรณีเร่งด่วนแจ้งทางจดหมายหรือประกาศทางหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่แพร่หลายในประเทศล่วงหน้าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 7 วัน และการแจ้งโดยประกาศทางหนังสือพิมพ์นั้น ให้แจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

2.2 ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ...”คำว่า “อัตราดอกเบี้ย” ในข้อ 3(1) ของประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจบัตรเครดิตเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2542 นั้น ไม่หมายความรวมถึงการเปลี่ยนแปลงเฉพาะอัตรา MRR ซึ่งทำให้อัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิตเปลี่ยนแปลงไป”

2.3 ประกาศเรื่อง ให้ธุรกิจการให้กู้ยืมเงินเพื่อผู้บริโภคของสถาบันการเงินเป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2544 วันที่ 14 พฤษภาคม 2544 ข้อ 3. (1) (3) และ (5)

ข้อ 3.” สัญญากู้ยืมเงินที่ผู้ประกอบการธุรกิจทำกับผู้บริโภค ต้องมีข้อความภาษาไทยที่สามารถเห็นและอ่านได้ชัดเจน มีขนาดของตัวอักษร ไม่เล็กกว่าสองมิลลิเมตร และจะ

ต้องใช้ข้อสัญญาที่มีสาระสำคัญและเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(1) สัญญากู้ยืมเงินชนิดที่ให้ผู้ให้กู้สามารถปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยได้ การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยใด ๆ เพิ่มขึ้น ผู้ให้กู้ต้องแจ้งให้ผู้กูทราบเป็นหนังสือ มีขนาดของตัวอักษรไม่เล็กกว่าสองมิลลิเมตร ดังนี้

(ก) แจ้งให้ผู้กูทราบล่วงหน้าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน

(ข) ในกรณีเร่งด่วนแจ้งทางจดหมายหรือประกาศทางหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยที่แพร่หลายในประเทศล่วงหน้าเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และการแจ้งโดยประกาศทางหนังสือพิมพ์นั้น ให้แจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นหนังสือซ้ำอีกครั้งหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยตามวรรคหนึ่ง ไม่หมายความว่าความถึงการเปลี่ยนแปลงเฉพาะอัตราดอกเบี้ยลูกค้ำขั้นดีที่มีกำหนดระยะเวลา (MLR) อัตราดอกเบี้ยเบิกเกินบัญชี (MOR) และอัตราดอกเบี้ยลูกค้ำรายย่อยขั้นดี (MRR) ซึ่งทำให้อัตราดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลงไป

(2) ...

(3) การจำหน่ายหรือการโอนสิทธิเรียกร้องในสัญญากู้ยืมเงิน หรือสิทธิจำนอง หรือสิทธิจำนำ หรือสิทธิในหลักประกันอื่นใดของผู้ให้กู้ไม่ว่าทั้งหมดหรือแค่บางส่วนให้แก่บุคคลภายนอก ผู้ให้กู้ต้องแจ้งเป็นหนังสือ ไปยังผู้กูล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหนึ่งงวดของการชำระเงินกู้หรือดอกเบี้ย หรืองวดของการติดดอกเบี้ย หรือจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้กูมิเช่นนั้นจะยกเป็นข้อต่อสู้ผู้กูไม่ได้ ยกเว้นในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะว่าไม่ต้องทำการบอกกล่าวหรือแจ้งแก่ผู้กูหรือขอความยินยอมจากผู้กู

(4) ...

(5) ในกรณีสัญญากู้ยืมเงินที่กำหนดให้มีการคิดค่าเบี้ยปรับ หรือค่าธรรมเนียมจากผู้กูเพื่อการชำระหนี้ทั้งหมดหรือแค่บางส่วนก่อนกำหนดเวลาในสัญญา ผู้ให้กูจะต้องกำหนดให้ชัดเจนในสัญญากู้ยืมเงินว่าจะคิดค่าเบี้ยปรับหรือค่าธรรมเนียมดังกล่าวในอัตราเท่าใด จากเงินจำนวนใด”

3. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

3.1 มาตรา 25 “ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้...

(5) กำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินที่กู้ยืมจากกองทุนตามมาตรา 23 (2) หรือ (3) รวมทั้งอัตราดอกเบี้ยและหลักประกันตามความจำเป็นและเหมาะสม

3.2 มาตรา 28 “การจัดสรรเงินกองทุนให้ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ทำการกู้ยืมตามมาตรา 23 (2) หรือ (3) ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการกองทุน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

แห่งชาติอาจจัดสรรเงินกองทุนให้ราชการส่วนท้องถิ่นรัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนรายหนึ่งรายใดกู้ยืมเงินกองทุนได้โดยมีกำหนดระยะเวลายาวเป็นพิเศษ และจะกำหนดให้ลดอัตราดอกเบี้ยหรือยกเว้นดอกเบี้ยตามที่เห็นสมควรก็ได้

3.3 มาตรา 30 “ คณะกรรมการกองทุนอาจมอบหมายให้สถาบันการเงินของรัฐที่เห็นสมควรหรือบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นผู้จัดการกองทุนในเงินกองทุนส่วนที่จัดสรรให้ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนกู้ยืมตามมาตรา 23 (2) หรือ (3) ได้ ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้จัดการกองทุนมีหน้าที่วิเคราะห์ความเป็นไปได้ในด้านการลงทุนและด้านวิชาการ และให้มีอำนาจทำสัญญาให้กู้ยืมแทนคณะกรรมการกองทุนในฐานะผู้ให้กู้เก็บรักษาและจ่ายเงินกองทุนส่วนนี้ให้ผู้กู้ตามเงื่อนไขในสัญญากู้ยืม รวมทั้งติดตามทวงถามและรับเงินที่ผู้กู้ชำระคืนพร้อมทั้งดอกเบี้ย ส่งเข้ากองทุนและให้มีอำนาจกำหนดระเบียบเพื่อปฏิบัติการในการให้กู้ยืมเงินได้โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกองทุน

สัญญากู้ยืมตามวรรคสองจะต้องมีเงื่อนไข ซึ่งเป็นสาระสำคัญของสัญญากำหนดให้ผู้กู้มีหน้าที่ต้องใช้จ่ายเงินที่กู้ยืมไป เฉพาะเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่กฎหมายของผู้ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเท่านั้น”

4. ประมวลรัษฎากร

4.1 มาตรา 4 ทศ “ ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายสั่งให้ดอกเบี้ยแก่ผู้ได้รับคืนเงินภาษีอากรในอัตราร้อยละ 1 ต่อเดือนหรือเศษของเดือนของเงินภาษีอากรที่ได้รับคืนโดยไม่คิดทบทวน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดโดยกฎกระทรวง

ดอกเบี้ยที่ให้ตามวรรคหนึ่ง มิให้เกินกว่าจำนวนเงินภาษีอากรที่ได้รับคืนและให้จ่ายจากเงินภาษีอากรที่จัดเก็บได้ตามประมวลรัษฎากรนี้”

4.2 มาตรา 40 (4)(ก) “ เงินได้พึงประเมินนั้น คือเงินได้ประเภทต่อไปนี้ รวมตลอดถึงเงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงิน หรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวไม่ว่าในทอดใด

(4) เงินได้ที่เป็น

(ก) ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตัวเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไม่ว่าจะมีหลักประกันหรือไม่ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปิโตรเลียมเฉพาะส่วนที่เสียจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าวหรือผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออกและจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่า

ราคาได้ถอน รวมทั้งเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ย ผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้จากการให้กู้ยืมหรือจากสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกชนิดไม่ว่าจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ตาม

4.3 มาตรา 42 “(8) เงินได้พึงประเมินประเภทต่อไปนี้นำให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้

(8) ดอกเบี้ยดังต่อไปนี้

(ก) ดอกเบี้ยสลากออกสิน หรือดอกเบี้ยเงินฝากออมสินของรัฐบาลเฉพาะประเภทฝากเพื่อเรียก

(ข) ดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออทอร์แพย์ที่ได้รับจากสหกรณ์

(ค) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักรที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทางตามประเภทออทอร์แพย์ เฉพาะกรณีที่มีเงินได้ได้รับดอกเบี้ยดังกล่าวในจำนวนรวมกันทั้งสิ้นไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทตลอดปีภาษีนั้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

4.4 มาตรา 57 เบญจ “ มาตรา 57เบญจ ถ้าภริยามีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว ไม่ว่าจะมิเงินได้พึงประเมินอื่นด้วยหรือไม่ภริยาจะแยกยื่นรายการและเสียภาษีต่างหากจากสามีเฉพาะส่วนที่เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) โดยมีให้ถือว่าเป็นเงินได้ของสามี ตามมาตรา 57 ตรี ก็ได้ในกรณีที่ภริยาแยกยื่นรายการตามวรรคหนึ่ง ให้สามีและภริยาต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ดังนี้ .. (6) สำหรับดอกเบี้ยเงินกู้ยืมตามมาตรา 47 (1) (๗) กึ่งหนึ่ง”

4.5 มาตรา 65 ทวิ “ การคำนวณกำไรสุทธิและขาดทุนสุทธิในส่วนนี้ให้เป็นไปตามเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(11) ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปี โครเลียมให้นำมารวมคำนวณเป็นรายได้เพียงเท่าที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว”

4.6 มาตรา 65 ตรี “ รายการต่อไปนี้ ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ

(11) ดอกเบี้ยที่คิดให้สำหรับเงินทุน เงินสำรองต่าง ๆ หรือเงินกองทุนของตนเอง”

4.7 มาตรา 79 ตรี “ รายรับจากกิจการดังต่อไปนี้หรือที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีการค้า

(6) ดอกเบี้ยพันธบัตรของรัฐบาลการขายหนังสือพิมพ์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข่าวสารที่จำหน่ายแก่สาธารณชน

4.8 มาตรา 84/3 “การคืนภาษีมูลค่าเพิ่มให้ผู้ได้รับคืนภาษีได้รับดอกเบี้ยตามหลักเกณฑ์ตามมาตรา 4 ทศ

4.9 มาตรา 91/5 “ฐานภาษีสำหรับการประกอบกิจการตามบทบัญญัติในหมวดนี้ ได้แก่รายรับดังต่อไปนี้ ที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้รับหรือพึงได้รับเนื่องได้รับเนื่องจากการประกอบกิจการ

- (1) สำหรับกิจการธนาคาร ตามมาตรา 91/2 (1) รายรับจากการประกอบกิจการคือ
 - (ก) ดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าธรรมเนียม ค่าบริการ หรือกำไรก่อนหักรายจ่ายใด ๆ จากการซื้อหรือขายหรือที่ได้จากตัวเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ใด ๆ และ
 - (ข) ...
- (2) ...
- (3) สำหรับกิจการประกันภัยตามมาตรา 91/2 (3) รายรับจากการ ประกอบกิจการ ได้แก่ ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการ”

4.10 มาตรา 91/16 “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา 91/15เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจ ...

- (4) กำหนดดอกเบี้ย ส่วนลด ค่าธรรมเนียม ค่าบริการ กำไรก่อนหักรายจ่ายใด ๆ จากการซื้อหรือขายตัวเงินหรือแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายเงินตราการออกตัวเงิน หรือการส่งเงินไปต่างประเทศตามราคาตลาดที่อาจเทียบเคียงได้”

5. พระราชบัญญัติการจํานองเรือและบุรีมสิทธิทางทะเล พ.ศ. 2537

มาตรา 18 “ นอกจากการบังคับจํานองตามมาตรา 17 แล้ว ผู้รับจํานองจะฟ้องคดีเรียกเอาเรือจํานองหลุดก็ได้ ภายในบังคับแห่งเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- (1) ลูกหนี้ได้ขาดส่งดอกเบี้ยมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี “

6. พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490

มาตรา 39 “ โดยอนุมติรัฐมนตรี ให้คณะกรรมการจังหวัดมีอำนาจสั่งอนุญาตให้ผ่อนเวลาชำระเงินอากรได้ตามที่เห็นสมควร

สำหรับเงินอากรที่ค้างนั้น ผู้รับอนุญาตจะต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละสิบต่อปีของเงินอากรและเงินดอกเบี้ยนี้ให้ถือเป็นเงินอากรค้าง

7. พระราชบัญญัติควบคุมแร่ดีบุก พ.ศ. 2514

มาตรา 24 “ ให้เรียกเก็บแร่หรือเงินแทนแร่จากผู้ทำเหมืองหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมือง เพื่อส่งเข้ามูลภัณฑ์กันชนระหว่างประเทศ ตามอัตราและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่เรียกเก็บแร่หรือเงินแทนแร่เพื่อส่งเข้ามูลภัณฑ์กันชนตามวรรคหนึ่งไม่อาจกระทำได้ตามกำหนดเวลา ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีมีอำนาจกู้ยืมเงินเพื่อส่งเข้ามูล

ภักดิ์กันชนได้ แล้วให้เรียกเก็บเงินแทนแรงแจกผู้ทำเหมือหรือผู้ซื้อแร่ซึ่งมิได้ซื้อจากผู้ทำเหมือ
โดยรวมถึงดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วย

ความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมิให้ใช้บังคับในส่วนจำนวนเงินที่รัฐบาลเป็นผู้ส่งเข้า
มูลภักดิ์กันชนระหว่างประเทศโดยตรง”

8. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

8.1 มาตรา 9 “ ในกรณีที่นายจ้างไม่คืนเงินประกันตามมาตรา 10 วรรคสอง หรือไม่
จ่ายค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด และค่าล่วงเวลาในวันหยุดภายในเวลาที่กำหนดตาม
มาตรา 70 หรือค่าชดเชยตามมาตรา 118 ค่าชดเชยพิเศษตามมาตรา 120 มาตรา 121 และมาตรา 122
ให้นายจ้างเสียดอกเบี้ยให้แก่ลูกจ้างในระหว่างเวลาผิคนัดร้อยละสิบห้าต่อปี

ในกรณีที่นายจ้างจงใจไม่คืนหรือไม่จ่ายเงินตามวรรคหนึ่งโดยปราศจากเหตุผลอันสม
ควรเมื่อพ้นกำหนดเวลาเจ็ดวันนับแต่วันที่ถึงกำหนดคืนหรือจ่ายให้นายจ้างเสียเงินเพิ่มให้ลูกจ้าง
ร้อยละสิบห้าของเงินที่ค้างจ่ายทุกระยะเวลาเจ็ดวัน

ในกรณีที่นายจ้างพร้อมที่จะคืนหรือจ่ายเงินตามวรรคหนึ่งและวรรคสองและได้นำเงิน
ไปมอบไว้แก่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเพื่อจ่ายให้แก่ลูกจ้างนายจ้างไม่ต้องเสียดอกเบี้ยหรือ
เงินเพิ่มตั้งแต่วันที่นายจ้างนำเงินนั้นไปมอบไว้

8.2 มาตรา 10 “ ภายใต้บังคับมาตรา 51 วรรคสอง ห้ามมิให้นายจ้างเรียกหรือรับเงิน
ประกันการทำงานหรือเงินประกันความเสียหายในการทำงานจากลูกจ้างเว้นแต่ลักษณะหรือสภาพ
ของงานที่ทำนั้นลูกจ้างต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการเงินหรือทรัพย์สินของนายจ้าง ซึ่งอาจก่อให้เกิด
ความเสียหายแก่นายจ้างได้ ทั้งนี้ ลักษณะหรือสภาพของงานที่ให้เรียกหรือรับเงินประกันจากลูก
จ้างได้ ตลอดจนจำนวนเงินและวิธีการเก็บรักษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรี
ประกาศกำหนด

ในกรณีที่นายจ้างเรียกหรือรับเงินประกัน หรือทำสัญญาประกันกับลูกจ้างเพื่อชดใช้
ความเสียหายที่ลูกจ้างเป็นผู้กระทำเมื่อนายจ้างเลิกจ้าง หรือลูกจ้างลาออกหรือสัญญาประกันสิ้นอายุ
ให้นายจ้างคืนเงินประกันพร้อมดอกเบี้ย ถ้ามิ ให้แก่ลูกจ้างภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่นายจ้างเลิกจ้าง
หรือวันที่ ลูกจ้างลาออกหรือวันที่สัญญาประกันสิ้นอายุ แล้วแต่กรณี

8.3 มาตรา 135 “ ในกรณีที่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานได้จ่ายเงินจากกองทุน
สงเคราะห์ลูกจ้างไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนให้แก่ลูกจ้างตามมาตรา 134 แล้ว ให้กองทุนสงเคราะห์
ลูกจ้างมีสิทธิเรียกให้ผู้ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายต้องจ่ายเงินดังกล่าวให้แก่ลูกจ้างชดใช้เงินที่กองทุน
สงเคราะห์ลูกจ้างได้จ่ายไปพร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละสิบห้าต่อปี

สิทธิเรียกร้องของกองทุนสงเคราะห์ลูกจ้างให้มีอายุความสิบปีนับแต่วันที่กองทุนสงเคราะห์ลูกจ้างจ่ายไปตามวรรคหนึ่ง”

9. พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2527

มาตรา 110 “ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายสั่งให้ดอกเบียร์แก่ผู้ได้รับคืนเงินภาษีตามมาตรา 107 หรือมาตรา 108 แล้วแต่กรณีในอัตราร้อยละ 1 ต่อเดือน หรือเศษของเดือน ของจำนวนเงินที่ได้รับคืนโดยไม่คิดทบต้น ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ดอกเบียร์ที่ให้ตามวรรคหนึ่ง มิให้เกินกว่าจำนวนเงินที่ได้รับคืน และให้จ่าย จากเงินภาษีที่จัดเก็บได้ตามพระราชบัญญัตินี้”

10. พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540

มาตรา 4 วรรคสาม “ข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้ผู้สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะพึงคาดหมายได้ตามปกติ เป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ว่าทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

(6) ข้อตกลงในสัญญาขายผลึกที่ผู้ซื้อผลึกกำหนดราคาสินค้าสูงกว่าราคาขายบวกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี”

11. พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469

มาตรา 112 จัตวา “เมื่อผู้นำของเข้าหรือผู้ส่งของออกนำเงินมาชำระค่าอากรที่ต้องเสียหรือเสียเพิ่มให้เรียกเก็บเงินเพิ่มในอัตราร้อยละหนึ่งต่อเดือนของค่าอากรที่นำมาชำระ โดยไม่คิดทบต้นนับแต่วันที่ได้ส่งมอบหรือส่งของออกจนถึงวันที่นำเงินมาชำระ แต่มิให้เรียกเก็บเงินเพิ่มดังกล่าวในกรณีที่มีการชำระอากรเพิ่มตามมาตรา 102ตรี อนุมาตรา 3

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนการค้ำประกันเป็นการวางเงินประกัน หลักการส่งมอบหรือส่งของออก ให้เรียกเก็บและคำนวณเงินเพิ่มในอัตราร้อยละหนึ่งต่อเดือนของค่าอากร โดยไม่คิดทบต้นนับแต่วันที่ได้ส่งมอบหรือส่งของออก จนถึงวันที่นำเงินมาวางแทนการค้ำประกัน แต่ในกรณีที่เงินประกันที่นำมาวางแทนนั้นไม่คุ้มค่าอากร ให้เรียกเก็บเงินเพิ่มสำหรับจำนวนค่าอากรที่ต้องเสียเพิ่มตามเกณฑ์ในวรรคหนึ่งอีกด้วย

ในการคำนวณเงินเพิ่มตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง เศษของเดือนให้นับเป็นหนึ่งเดือน และเงินเพิ่มนั้นการให้ถือเป็นเงินอากร

ในกรณีที่ต้องคืนเงินอากร หรือเงินประกันค่าอากรเพราะเหตุที่ได้เรียกไว้เกินจำนวนอันพึงต้องเสียหรือเสียเพิ่ม ให้คืนพร้อมด้วยดอกเบี้ยอีกร้อยละ 0.625 ต่อเดือนของจำนวนที่ต้องคืน

โดยไม่คิดทบทวน นับแต่วันที่ได้ชำระค่าอากร หรือวางเงินประกันค่าอากรครั้งสุดท้ายจนถึงวันที่มีการอนุมัติให้จ่ายคืน

ในกรณีที่มีเปลี่ยนการค้ำประกันเป็นการวางเงินประกันหลังการส่งมอบหรือส่งของออก การคำนวณดอกเบี้ยสำหรับจำนวนเงินประกันที่ต้องคืน ให้นับตั้งแต่วันวางเงินประกันครั้งสุดท้าย แทนการค้ำประกัน จนถึงวันที่อนุมัติให้จ่ายคืน การคำนวณดอกเบี้ยตามวรรคนี้ เศษของเดือน ให้นับเป็นหนึ่งเดือนดอกเบี้ยที่ต้องจ่ายนี้ให้ถือเป็นเงินอากรที่ต้องจ่ายคืน”

*หมายเหตุ มาตราในหมวดนี้ทั้งหมดได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่โดยคำสั่งคณะปฏิวัติใน ปว. 329/2515 ข้อ 15

12. พระราชบัญญัติอากรรังนกอีแอ่น พ.ศ. 2540

มาตรา 21 “ให้คณะกรรมการจัดสรรเงินอากรตามพระราชบัญญัตินี้ให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นโดยคำนวณตามส่วนของจำนวนรังนกที่เก็บได้ในแต่ละเขตราชการส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดเก็บรังนกในแต่ละปี ดังนี้

(1) ในกรณีที่จำนวนเงินอากรที่คำนวณตามส่วนของจำนวนรังนกที่เก็บได้ในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนไม่เกินสามล้านบาท ให้จัดสรรเงินอากรดังกล่าวให้ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นทั้งหมด

(2) ในกรณีที่จำนวนเงินอากรที่คำนวณตามส่วนของจำนวนรังนกที่เก็บได้ในเขตราชการส่วนท้องถิ่นใดมีจำนวนเกินสามล้านบาท ให้จัดสรรเงินอากรจำนวนสามล้านบาทแรกให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นนั้น สำหรับจำนวนเงินอากรที่เกินสามล้านบาท ให้จัดสรรจำนวนร้อยละสี่สิบของเงินดังกล่าวให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดเก็บรังนกนั้น ส่วนจำนวนอีกร้อยละหกสิบของเงินดังกล่าวให้จัดสรรให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในจังหวัดเดียวกันที่ไม่มีการจัดเก็บรังนกตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

ในปีใดที่ไม่อาจทราบส่วนของจำนวนรังนกตามวรรคหนึ่ง ให้ใช้ส่วนของจำนวนรังนกในปีก่อนหน้านั้นเป็นเกณฑ์ในการคำนวณ

ในกรณีที่มีดอกเบี้ยหรือประโยชน์อื่นใดอันเกิดแต่เงินอากรตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าดอกเบี้ยหรือประโยชน์อื่นใดดังกล่าวเป็นเงินอากรตามวรรคหนึ่ง ด้วย”

ง.
อัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิต และอัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อที่ผิดนัด

อัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิต¹

อัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิต		
	30 ส.ค. 44	31 ส.ค. 44
ธนาคารพาณิชย์ไทย		
กรุงเทพ	17.50	17.50
กรุงไทย	17.75	17.75
กสิกรไทย	17.75	17.75
ไทยพาณิชย์	18.00	18.00
กรุงศรีอยุธยา	18.25	18.25
เฉลี่ย 5 ธพ. ใหญ่	17.85	17.85
ทหารไทย	18.25	18.25
นครหลวงไทย	18.25	18.25
ศรีนคร	17.00	17.00
เอเชีย	17.00	17.00
ไทยธนาคาร	21.00	21.00
ดีบีเอสไทยท努	15.75	15.75
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์นครธน	24.50	24.50
ยูโอบี รัตนสิน	17.00	17.00
เฉลี่ย 8 ธพ. อื่น ๆ	18.59	18.59
เฉลี่ย 13 ธพ.	18.31	18.31

¹ ธนาคารแห่งประเทศไทย , สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2550. จาก <http://www.bot.or.th/BOT>

อัตราดอกเบี้ยบัตรเครดิต		
ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ		
แห่งโตเกียว-มิทซูบิชิ	-	-
ซิติแบงก์	26.50-27.50	26.50-27.50
เอชเอสบีซี	26.00	26.00
คอยซ์แบงก์	-	-
สแตนคาร์ดชาร์เตอร์ด	-	-
เซสแมนแฮตตัน	-	-
เครดิต อะกริกอล อิน โดตุเอช	-	-
แห่งอเมริกันซันแนลแอสโซซิเอชัน	-	-
การตโอเวอร์ซีส์	-	-
เอบีเอ็น แอม โร เอ็น. วี.	-	-
สากลพาณิชย์แห่งประเทศไทย	-	-
อาร์ เอช บี (เดิมชื่อไซม์แบงก์)	-	-
โอเวอร์ซี-ไซนิสแบงกิ้งคอร์ปอเรชัน	-	-
ซูมิโตโม มิทซุย แบงกิ้ง คอร์ปอเรชัน	-	-
แห่งประเทศไทย	-	-
ไค-อิชิ กังเงียว	-	-
แห่งโนวาสโกเทีย	-	-
บีเอ็นพี พารีบาส์	-	-
เฉลี่ย	26.75	26.75

อัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อที่คิดนัด		
	30 ส.ค. 44	31 ส.ค. 44
ธนาคารพาณิชย์ไทย		
กรุงเทพ	14.00	14.00
กรุงไทย	14.50	14.50
กสิกรไทย	13.50	13.50
ไทยพาณิชย์	15.00	15.00
กรุงศรีอยุธยา	14.50	14.50
เฉลี่ย 5 ธพ. ใหญ่	14.30	14.30
ทหารไทย	13.50	13.50
นครหลวงไทย	14.00	14.00
ศรีนคร	13.50	13.50
เอเชีย	14.50	14.50
ไทยธนาคาร	15.00	15.00
ดีบีเอสไทยท努	15.00	15.00
สแตนดาร์ดชาร์เตอร์นครธน	15.50	15.50
ยูโอบี รัตนสิน	18.00	18.00
เฉลี่ย 8 ธพ. อื่น ๆ	14.88	14.88
เฉลี่ย 13 ธพ.	14.65	14.65

อัตราดอกเบี้ยเงินให้สินเชื่อที่คิดนัด		
ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ		
แห่งโตเกียว-มิทซูบิชิ	25.00	25.00
ซิติแบงก์	35.00	35.00
เอชเอสบีซี	14.75	14.75
คอยซ์แบงก์	13.00	13.00
สแตนคาร์ดชาร์เตอร์ด	29.00	29.00
เชสแมนแฮตตัน	18.00	18.00
เครดิต อะกริกอล อิน โดสุเอซ	14.50	14.50
แห่งอเมริกาเนชั่นแนลแอสโซซิเอชัน	24.00	24.00
ภารตโอเวอร์ซีส์	13.50	13.50
เอบีเอ็น แอมโร เอ็น. วี.	12.00	12.00
สากลพาณิชย์แห่งประเทศไทย	15.00	15.00
อาร์ เอช บี (เดิมชื่อ ไซม์แบงก์)	20.00	20.00
โอเวอร์ซี-ไชนีสแบงกิ้งคอร์ปอเรชัน	13.50	13.50
ซูมิโตโม มิทซูบิ แบงกิ้ง คอร์ปอเรชัน	12.00	12.00
แห่งประเทศไทย	14.50	14.50
ไค-อิชิ คังเงียว	19.75	19.75
แห่งโนวาสโกเชีย	16.00	16.00
บีเอ็นพี พารีบาส์	19.00	19.00
เฉลี่ย	18.25	18.25

จ.
หนังสือธนาคารแห่งประเทศไทย
ที่ ธปท.ผนส. (21) ว. 1796/2550
ลงวันที่ 14 กันยายน 2550
เรื่อง แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

ธนาคารแห่งประเทศไทย

14 กันยายน 2550

เรียน ผู้จัดการ

ธนาคารพาณิชย์ทุกธนาคาร

บริษัทเงินทุนและบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ทุกบริษัท

ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงินทุกบริษัท

ผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงินทุกบริษัท

ที่ ธปท. ฝนส. (21) ว. 1796 / 2550 เรื่อง แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

1. เหตุผลในการออกหนังสือเวียน

เนื่องจากปัจจุบันปรากฏว่ามีประชาชนที่เป็นหนี้สินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลได้รับความเดือดร้อนจากการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เหมาะสมในหลายลักษณะ ทั้งในกรณีที่เป็นสถาบันการเงินและผู้ประกอบการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "ผู้ประกอบการ") เป็นผู้ติดตามทวงถามหนี้เอง และกรณีที่มีการว่าจ้างบุคคลอื่นเป็นผู้ติดตามทวงถามหนี้ภายนอกดำเนินการ ดังนั้น เพื่อให้การติดตามทวงถามหนี้ของผู้ประกอบการทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ไม่ว่าจะ เป็นหนี้ประเภทใดนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วหรือไม่ มีมาตรฐานเดียวกัน และไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงได้ออกแนวปฏิบัติฉบับนี้

2. ขอบเขตการบังคับใช้

แนวปฏิบัตินี้ให้ใช้บังคับกับธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ผู้ประกอบการบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และผู้ประกอบการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ทุกแห่ง

3. เนื้อหา

ในการดำเนินการติดตามทวงถามหนี้ ให้ผู้ประกอบการดำเนินการตามแนวปฏิบัติที่แนบมาพร้อมนี้ โดยสาระสำคัญคือ

3.1 ผู้ประกอบการและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ควรให้ข้อมูลกับลูกหนี้หากมีการมอบหมายให้ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้เป็นผู้ดำเนินการแทน การติดต่อกับลูกหนี้ต้องทำภายใน

ฝนสว90-กบ20001-255009 1/ ค

คย 200	วันที่ 14 ก.ย. 50
--------	-------------------

35ย/คณ เวชชนกาศที่สมคมชือกือทะเลครฐาธา

เลขหมาย: 1001.01.11 บริการข้อมูลอัตโนมัติ 24 ชั่วโมง โทร. 0 - 2223 - 8789

ช่วงเวลาที่กำหนด มีการแสดงตนต่อลูกหนี้ในการเรียกเก็บหนี้ และการเก็บรักษาความลับของลูกหนี้ ตลอดจนมีการกำหนดวิธีการและภาษาที่ใช้ในการเรียกเก็บหนี้ที่เหมาะสม

3.2 ในการใช้บริการผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้รายอื่น ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องรับผิดชอบต่อลูกหนี้และบุคคลภายนอกเสมือนผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้ดำเนินการเอง รวมทั้งควรมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้

3.3 ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดทำมีนโยบาย ขั้นตอนในการรับและจัดการเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการติดตามทวงถามหนี้ของลูกหนี้ที่เหมาะสม

4. เริ่มเริ่มต้นถือปฏิบัติ

ให้ถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่ในหนังสือฉบับนี้เป็นต้นไป ทั้งนี้ สปท. จะมีการพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติตามแนวปฏิบัตินี้ต่อไป โดยเฉพาะในส่วนของ การปฏิบัติตามแนวปฏิบัติฉบับนี้ของสถาบันการเงิน ผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นางชาริษา วัฒนเกศ)

ผู้ว่าการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย : แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

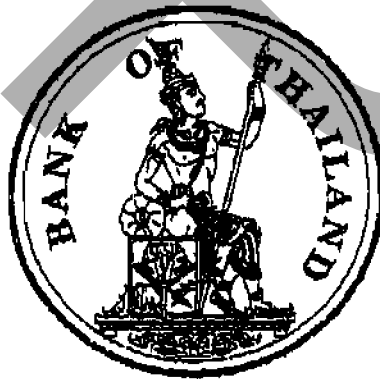
ฝ่ายนโยบายความเสี่ยง

โทรศัพท์ 0-2283-5304, 0-2283-5886

หมายเหตุ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะจัดให้มีการประชุมชี้แจงในวันที่.....ณ
 ไม่มีการจัดประชุมชี้แจง

แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

14 กันยายน 2550

จัดทำโดย

สำนักนโยบายความเสี่ยง

ฝ่ายนโยบายความเสี่ยง

สาขานโยบายสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

โทรศัพท์ 0-2283-5304 , 0-2283-5886

โทรสาร 0-2283-5983

e-mail: supwanja@bot.or.th , chulcekt@bot.or.th

แนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้

1. เหตุผลในการออกแนวปฏิบัติ

เนื่องจากปัจจุบันปรากฏว่ามีประชาชนที่เป็นหนี้สินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลได้รับความเดือดร้อนจากการติดตามทวงถามหนี้ที่ไม่เหมาะสมในหลายลักษณะ ทั้งในกรณีที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเป็นผู้ติดตามทวงถามหนี้เอง และในกรณีที่มีการว่าจ้างบุคคลอื่นเป็นผู้ติดตามทวงถามหนี้ภายนอกดำเนินการ ดังนั้น เพื่อให้การติดตามทวงถามหนี้ของผู้ประกอบธุรกิจทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่ว่าจะเป็นหนี้ประเภทใด นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วหรือไม่ มีมาตรฐานเดียวกันและไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชน ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงได้ออกแนวปฏิบัติฉบับนี้

2. สถาบันการเงินที่ดองปฏิบัติ

แนวปฏิบัตินี้ให้ใช้บังคับกับธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ทุกแห่ง

3. เนื้อหา

ในการดำเนินการติดตามทวงถามหนี้ ทั้งในกรณีที่สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน และผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า "ผู้ประกอบธุรกิจ") เป็นผู้ดำเนินการเองรวมถึงการว่าจ้างให้บุคคลอื่นเป็นผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ให้ถือปฏิบัติ ดังนี้

3.1 แนวปฏิบัติทั่วไปในการติดตามทวงถามหนี้กับลูกหนี้

3.1.1 เวลาและความถี่ในการติดต่อเพื่อการติดตามทวงถามหนี้

ในการติดต่อลูกหนี้เพื่อติดตามทวงถามหนี้ ให้ดำเนินการภายในเวลา 8.00-20.00 น. ในวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ยกเว้นวันหยุดราชการ ให้ดำเนินการภายในเวลา 8.00-18.00 น. ภายใต้ความถี่ที่เหมาะสม

3.1.2 การแสดงตัวเพื่อวัตถุประสงค์ในการติดตามทวงถามหนี้

ให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้แสดงตัวต่อลูกหนี้โดยแจ้งชื่อและวัตถุประสงค์ในการติดต่อให้ลูกหนี้ได้รับทราบอย่างถูกต้องเหมาะสม และในกรณีที่เป็นการติดต่อ

- 2 -

โดยตรงของผู้ให้บริการ (face to face) ให้ผู้เรียกเก็บหนี้แสดงเอกสารซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนได้รับอนุญาตจากผู้ประกอบธุรกิจให้ทำการติดตามทวงถามหนี้แทนด้วย

3.1.3 วิธีการเรียกเก็บหนี้

- ก. ไม่ให้เรียกเก็บหนี้จากบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ เช่น ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนร่วมงาน เว้นแต่ได้รับการยินยอมจากลูกหนี้หรือเป็นสิทธิตามกฎหมาย
- ข. ไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อทำร้ายร่างกาย ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของลูกหนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้
- ค. ไม่ปลอมแปลง บิดเบือนข้อมูล เอกสารหรือแสดงท่าทางอันทำให้ลูกหนี้สำคัญผิด เช่น
- ไม่ปลอมแปลง บิดเบือนว่าเป็นบุคคลอื่น หรือใช้ชื่ออื่นนอกเหนือจากชื่อจริง รวมถึงไม่ปลอมแปลงบิดเบือนข้อมูล ในการแสดงตัวหรืออำนาจหน้าที่ของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ไม่ใช้สัญลักษณ์หรือแสดงท่าทางเพื่อทำให้ลูกหนี้สำคัญผิดว่ามาจากหน่วยงานของรัฐ หรือบริษัท ข้อมูลเครดิต
 - ไม่ปลอมแปลง บิดเบือนเพื่อให้ลูกหนี้สำคัญผิดว่าเอกสารเรียกเก็บหนี้ หรือเอกสารที่ใช้ในการติดต่อกับลูกหนี้นั้น ออกหรือได้รับอนุญาตหรือการรับรองจากหน่วยงานของรัฐ หรือบริษัทข้อมูลเครดิต หรือทำให้ลูกหนี้เข้าใจผิดในสาระสำคัญทางกฎหมายของเอกสารดังกล่าว
 - ไม่ปลอมแปลง บิดเบือน หรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จเกี่ยวกับยอดหนี้เกินกว่าที่มีอยู่ตามกฎหมาย เช่น ประเภท จำนวน สถานะปัจจุบัน หรือค่าธรรมเนียมจากการเรียกเก็บหนี้ เป็นต้น หรือแสดงท่าทางอันใดอันเป็นเท็จเพื่อให้ลูกหนี้สำคัญผิดและชำระหนี้
- ง. ไม่ข่มขู่ คุกคามที่มีลักษณะผิดกฎหมาย เช่น
- ข่มขู่ว่าจะใช้ความรุนแรง ทำร้ายร่างกาย ทรัพย์สิน หรือชื่อเสียงของลูกหนี้ หรือของบุคคลอื่น หรือข่มขู่ว่าจะฟ้องร้องด้วยความอันเป็นเท็จว่าลูกหนี้กระทำความผิดกฎหมายหากไม่มีการชำระหนี้
 - ข่มขู่ว่าจะเพิ่มค่าธรรมเนียมทนายความ ค่าสืบสวน ค่าบริการในการติดตามทวงถามหนี้ ค่าบริการทางการเงิน หรือค่าธรรมเนียมอื่นใดซึ่งไม่สามารถเรียกเก็บได้จริงตามกฎหมาย
 - ข่มขู่ว่าจะกระทำการใด ๆ ซึ่งผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ไม่มีเจตนาที่จะกระทำหรือไม่สามารถกระทำได้จริงตามกฎหมาย
 - ข่มขู่ว่าจะปลอมแปลงหรือเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับยอดหนี้ของลูกหนี้อันเป็นเท็จ หรือข้อมูลอื่นเพื่อทำลายชื่อเสียงของลูกหนี้

- 3 -

จ. ไม่รบกวน หรือรังควานลูกหนี้โดยไม่มีเหตุอันสมควร เช่น

- การติดต่อด้วยโทรศัพท์หลายครั้งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือทำให้โทรศัพท์
ดังอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ลูกหนี้หรือบุคคลอื่นเกิดความรำคาญ

- การติดต่อด้วยโทรศัพท์กับลูกหนี้หรือบุคคลอื่นโดยไม่เปิดเผยชื่อ

ค. ไม่ใช้ภาษาหยาบคาย ช่มชู้ ลูกหนี้หรือสื่อให้เห็นถึงผลกระทบที่มีลักษณะเป็น
การช่มชู้ลูกหนี้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับลูกหนี้ หรือทำให้ลูกหนี้สำคัญคิดว่าลูกหนี้ได้กระทำสิ่งที่ผิดกฎหมาย
หรือผิดศีลธรรมอันดีงาม

3.1.4 การเก็บรักษาความลับของลูกหนี้

ให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ใช้ความระมัดระวังเรื่องผู้ประกอบ
วิชาชีพในการเก็บรักษาความลับของลูกหนี้ และไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้ของลูกหนี้ระหว่างการ
ติดต่อกับบุคคลอื่น เว้นแต่ได้รับการยินยอมจากลูกหนี้ เช่น

ก. ไม่เปิดเผยข้อความ หรือสัญลักษณ์ที่แสดงให้ทราบว่าลูกหนี้มีหนี้สิน ซึ่งมีเจตนา
ให้เข้าถึงได้เป็นการทั่วไปและทำให้ลูกหนี้เกิดความอับอาย เช่น การใช้ไปรษณียบัตรหรือโทรสาร

ทั้งนี้ ในการติดต่อด้วยจดหมาย บริเวณด้านนอกของจดหมายไม่ควรระบุข้อความ
หรือสัญลักษณ์อื่นใดอันแสดงให้ทราบว่าลูกหนี้มีหนี้สิน นอกเหนือจากที่อยู่และชื่อของผู้เรียกเก็บหนี้

ข. ในการติดต่อกับนายจ้างของลูกหนี้ ให้ติดต่อภายในความถี่ที่เหมาะสมเพื่อยืนยัน
การจ้างงานหรือที่อยู่ของลูกหนี้เท่านั้น และต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินของลูกหนี้ กล่าวคือ
สอบถามได้เฉพาะว่าลูกหนี้เป็นพนักงานอยู่หรือไม่เท่านั้น

ค. ในการติดต่อกับบุคคลในครอบครัวของลูกหนี้ ให้ติดต่อภายในความถี่และสถานที่
ที่เหมาะสม และต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินของลูกหนี้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากลูกหนี้หรือ
สามารถกระทำได้ตามกฎหมาย

ง. ไม่ควรติดต่อบุคคลอื่นเพื่อติดตามทวงถามหนี้ นอกเหนือจากบุคคลที่กล่าวไว้ตาม
ข้อ 3.1.4 ข และ ค เว้นแต่เป็นการติดต่อเพื่อสอบถามที่อยู่ของลูกหนี้หรือได้รับคำยินยอมจากลูกหนี้

3.1.5 การรับเงินจากลูกหนี้

ให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้มีระบบและหลักฐานการรับเงินจาก
ลูกหนี้ที่เหมาะสมและมีผลในทางกฎหมาย

3.2 การว่าจ้างผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้เรียกเก็บหนี้มทท

3.2.1 การว่าจ้างผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้

ก. ในการใช้บริการผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ผู้ประกอบธุรกิจจะต้องรับผิดชอบต่อลูกหนี้และบุคคลภายนอกเสมือนผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้ดำเนินการเอง และต้องจัดให้มีการทำสัญญาว่าจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งดูแลการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ให้มีมาตรฐานเช่นเดียวกับที่ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการเอง

ข. ผู้ประกอบธุรกิจควรต้องแจ้งให้ลูกหนี้ทราบตั้งแต่ในเวลาที่ขอู้เงินว่าจะใช้บริการบุคคลอื่นในการติดตามทวงถามหนี้รวมถึงระบุค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าว

3.2.2 ในการคัดเลือกผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้

ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ ให้ผู้ประกอบธุรกิจพิจารณาเลือกผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ที่มีลักษณะการจัดตั้งแบบบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน และพิจารณาถึงประวัติของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน รวมถึงผู้ถือหุ้นหรือหุ้นส่วน และผู้จัดการ สถานะทางการเงิน ระบบการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงาน ระบบการเก็บรักษาความลับของลูกหนี้ และการเยี่ยมชมที่ทำการของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ เป็นต้น รวมทั้งจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการว่าผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ได้มีการดำเนินการตามแนวปฏิบัติในการติดตามทวงถามหนี้ที่ สปท. กำหนด เพื่อให้เป็นปัจจัยในการพิจารณาต่อสัญญาการว่าจ้างบริการของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้

ทั้งนี้ ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดให้มีการติดตามดูแลผลการดำเนินงานของผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ

3.2.3 การให้ข้อมูลกับลูกหนี้

ในขั้นตอนติดตามทวงถามหนี้ ให้ผู้ประกอบธุรกิจหรือผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้แจ้งให้ลูกหนี้ทราบล่วงหน้าถึงการมอบหมายให้ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้เป็นผู้ดำเนินการแทนและต้องจัดส่งเอกสารยืนยันชั้นยอดหนี้ให้กับลูกหนี้ ที่มีรายละเอียดอย่างน้อยดังนี้

- (1) จำนวนเงินและระยะเวลาค้างชำระ
- (2) หมายเลขโทรศัพท์เพื่อใช้ในการติดต่อที่เกี่ยวข้องกับการชำระหนี้
- (3) ค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บหนี้ (ถ้ามี)
- (4) สิทธิ วิธี และสถานที่ในการร้องเรียนของลูกหนี้

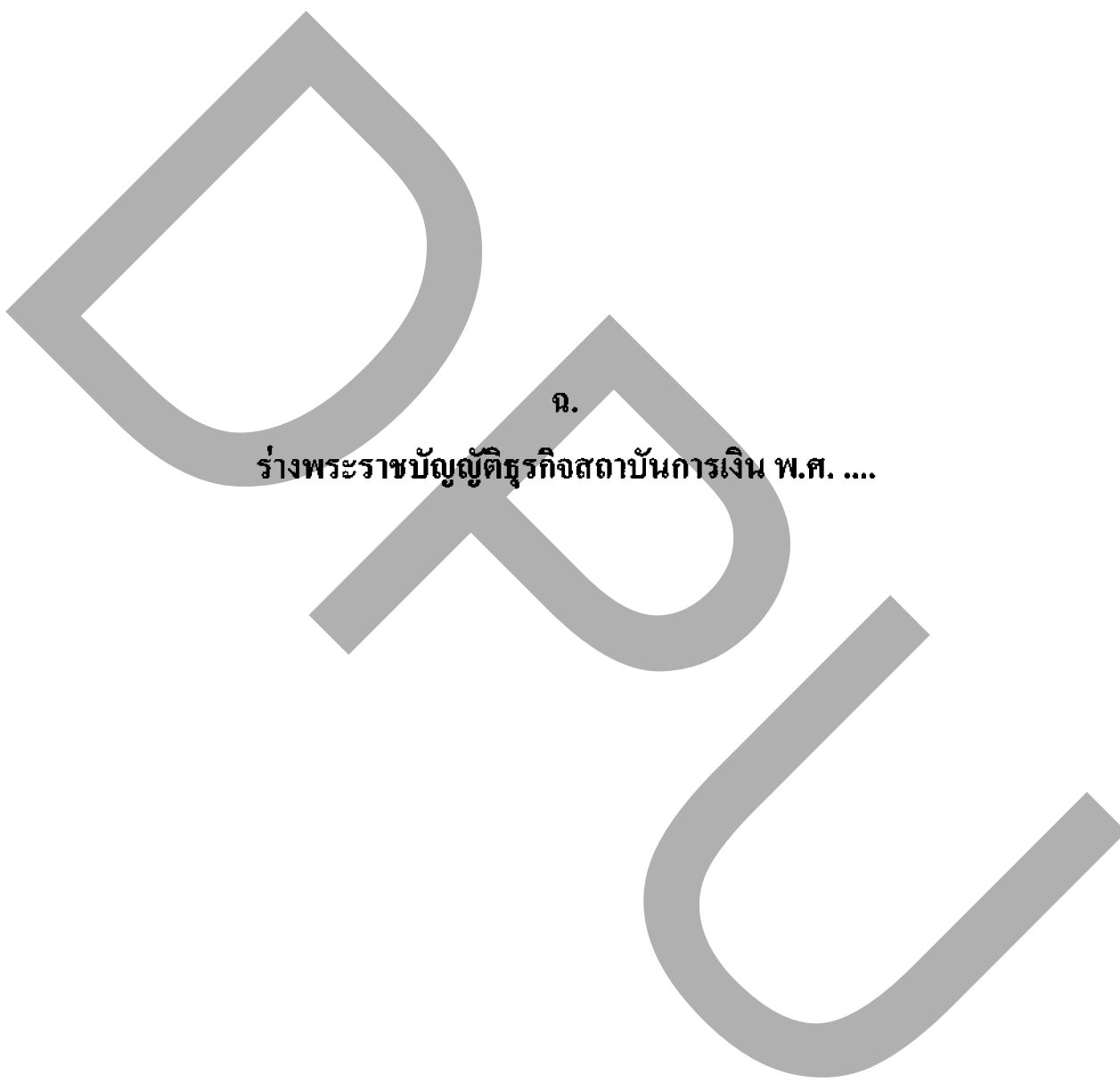
- 5 -

(5) สิทธิของลูกหนี้ในการเลือกชำระหนี้กับผู้ประกอบธุรกิจรายใดรายหนึ่งก็ได้ ในกรณีที่ผู้ให้บริการเรียกเก็บหนี้ได้รับจ้างจากผู้ประกอบธุรกิจหลายรายให้เรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ รายเดียวกัน (ถ้ามี)

3.3 การจัดระบบในการรับผิดชอบและรับข้อร้องเรียนจากลูกหนี้

3.3.1 ให้ผู้ประกอบธุรกิจมีนโยบาย ขั้นตอนในการรับและจัดการเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้อง กับการติดตามทวงถามหนี้ของลูกหนี้ที่เหมาะสม ตลอดจนจัดให้มีการนำเสนอต่อผู้บริหารระดับสูง ได้รับทราบเป็นระยะ

3.3.2 ให้ผู้ประกอบธุรกิจจัดระบบในการที่ลูกหนี้จะสามารถติดต่อและร้องเรียนได้อย่างเป็น กิจจะต้กขณะ เพื่อรองรับประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

น.
ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
 ปณิฉันทน์
 สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
 เลขรับ..... 210
 วันที่..... 19 ก.ย. 2550
 เวลา..... 11.00 น.

ที่ นร ๐๕๐๓/๑๖๓๒๙

สำนักนายกรัฐมนตรี
 ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๘ กันยายน ๒๕๕๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ
 ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล
 และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
 พิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

 (สุรยุทธ์ จุลานนท์)
 นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป สำนักการประชุม

รับที่..... ๔๕๕ / ๒๕๕๐

วันที่..... ๑๙ / ก.ย. / ๕๐ เวลา ๑๓.๓๐ น.

ส่ง..... พ.ร.บ. คำเนินการ

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๕๐๐๐ ต่อ ๓๐๖ - ๗

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๕๐๕๘

(0/0.673๐/8) www.cabinet.thaigov.go.th

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ

รับที่..... 210 / 1550

วันที่..... 19 / ก.ย. / 50

เวลา..... 13.1๐ น.

สำนักการประชุม

ร่าง
พระราชบัญญัติ
ธุรกิจสถาบันการเงิน
พ.ศ.

.....
.....
.....

.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์และกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ รวมเข้าเป็นฉบับเดียวกัน

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๔ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๖ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

.....
.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕

(๒) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๒

(๓) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

พ.ศ. ๒๕๐๕ พ.ศ. ๒๕๒๔

(๔) พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕

(๕) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

พ.ศ. ๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๐

(๖) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

พ.ศ. ๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๐

(๗) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์

พ.ศ. ๒๕๐๕ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๑

(โปรดพลิก)

(๘) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจ
เครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒

(๙) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ
หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๖

(๑๐) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ
หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘

(๑๑) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจ
เครดิตฟองซิเอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕

(๑๒) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจ
เครดิตฟองซิเอร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕

(๑๓) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ
หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๐

(๑๔) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ
หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๐

(๑๕) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ
หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ธุรกิจสถาบันการเงิน” หมายความว่า ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจ
เครดิตฟองซิเอร์ และให้หมายความรวมถึงการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

“ธุรกิจธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า การประกอบธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจาก
ประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นโดย
วิธีหนึ่งวิธีใด เช่น ให้สินเชื่อ ชื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด ชื้อขายเงินปรีวรรต
ต่างประเทศ

“ธุรกิจเงินทุน” หมายความว่า การประกอบธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชน
ที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ ซึ่งมีใช้การรับฝากเงินหรือรับเงินไว้
ในบัญชีที่จะเบิกถอนโดยใช้เช็ค และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นโดยวิธีหนึ่งวิธีใด เช่น ให้สินเชื่อ ชื้อขาย
ตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด

“ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์” หมายความว่า การประกอบธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจาก
ประชาชนที่จะจ่ายคืนเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด
ดังต่อไปนี้

(๑) การให้กู้ยืมเงินโดยวิธีรับจำนองอสังหาริมทรัพย์

(๒) การรับซื้ออสังหาริมทรัพย์โดยวิธีขายฝาก

“ธุรกิจทางการเงิน” หมายความว่า ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ
เครดิตฟองซิเอร์ ธุรกิจหลักทรัพย์ ธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขาย

ล่วงหน้า ธุรกิจประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยประกันชีวิต หรือธุรกิจอื่นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศกำหนด

“การให้สินเชื่อ” หมายความว่า การให้กู้ยืมเงิน หรือซื้อ ช้อลด รับช่วงซื้อลดตัวเงิน เป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้จ่ายหรือสั่งให้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้เคยค้า หรือเป็นเจ้าหนี้เนื่องจากได้ จ่ายเงินตามภาระผูกพันตามเลืตเตอร์ออฟเครดิตหรือภาระผูกพันอื่น

“ธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ” หมายความว่า ธุรกรรมแท้กเตอริง ธุรกรรมการให้เช่าซื้อ ธุรกรรมการให้เช่าแบบลีสซิ่ง และธุรกรรมอื่นที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

“หลักทรัพย์” หมายความว่า หลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาด หลักทรัพย์

“สถาบันการเงิน” หมายความว่า

- (๑) ธนาคารพาณิชย์
- (๒) บริษัทเงินทุน
- (๓) บริษัทเครดิตฟองซิเอร์

“ธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบ ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และให้หมายความรวมถึงธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย ธนาคารพาณิชย์ที่เป็น บริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ได้รับอนุญาต ให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์

“ธนาคารพาณิชย์เพื่อรายย่อย” หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการให้บริการแก่ประชาชนรายย่อยและวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีข้อจำกัดการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับเงินตราต่างประเทศ ตราสาร อนุพันธ์ และธุรกรรมอื่นที่มีความเสี่ยงสูง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศ กำหนด

“ธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ” หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ซึ่งมีธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ แห่งใดแห่งหนึ่งถือหุ้นโดยตรงหรือทางอ้อมไม่ต่ำกว่าร้อยละเก้าสิบห้าของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้ว ทั้งหมดของบริษัทนั้น

“สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ” หมายความว่า สาขาของธนาคารพาณิชย์ ต่างประเทศที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

“บริษัทเงินทุน” หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ เงินทุน

“บริษัทเครดิตฟองซิเอร์” หมายความว่า บริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตให้ ประกอบธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

“เงินกองทุน” หมายความว่า เงินในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ทุนชำระแล้วซึ่งรวมทั้งส่วนล้มมูลค่าหุ้นที่สถาบันการเงินได้รับและเงินที่สถาบันการเงินได้รับจากการออกไปสำคัญแสดงสิทธิที่จะซื้อหุ้นของสถาบันการเงินนั้น

(๒) ทุนสำรอง

(๓) เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิเมื่อสิ้นงวดการบัญชีตามมติที่ประชุมผู้ถือหุ้นหรือตามข้อบังคับของสถาบันการเงิน แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และเงินสำรองเพื่อการชำระหนี้

(๔) กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรร

(๕) เงินสำรองจากการตราตราสินทรัพย์ เงินสำรองอื่น หรือ

(๖) เงินที่สถาบันการเงินได้รับเนื่องจากการออกตราสารแสดงสิทธิในหนี้ หรือตราสารหรือเงินอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

“บริษัท” หมายความว่า บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น

“บริษัทแม่” หมายความว่า บริษัทที่มีอำนาจควบคุมกิจการของบริษัทอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) มีหุ้นในบริษัทหนึ่งเกินกว่าร้อยละห้าสิบของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด

(๒) มีอำนาจควบคุมคะแนนเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทหนึ่ง

(๓) มีอำนาจควบคุมการแต่งตั้งหรือถอดถอนผู้มีอำนาจในการจัดการหรือกรรมการตั้งแต่กึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดในบริษัทหนึ่ง หรือ

(๔) มีอำนาจควบคุมกิจการในลักษณะอื่นใดตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

การมีหุ้นในบริษัทหนึ่งตั้งแต่ร้อยละสิบขึ้นไปของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีอำนาจควบคุมกิจการ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ามิได้มีอำนาจควบคุมกิจการ

“บริษัทลูก” หมายความว่า

(๑) บริษัทที่มีบริษัทอื่นเป็นบริษัทแม่ หรือ

(๒) บริษัทลูกของบริษัทตาม (๑) ต่อไปทุกทอด

“บริษัทร่วม” หมายความว่า บริษัทลูกที่มีบริษัทแม่ร่วมกัน

“ผู้มีอำนาจในการจัดการ” หมายความว่า

(๑) ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ กรรมการที่เป็นผู้บริหารของสถาบันการเงินหรือบริษัท แล้วแต่กรณี หรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น

(๒) บุคคลซึ่งสถาบันการเงินหรือบริษัททำสัญญาให้มีอำนาจในการบริหารงานทั้งหมดหรือบางส่วน หรือ

(๓) บุคคลที่ตามพฤติการณ์มีอำนาจควบคุมหรือครอบงำผู้จัดการหรือกรรมการของสถาบันการเงินหรือบริษัทให้ปฏิบัติตามคำสั่งของตนในการกำหนดนโยบายหรือการดำเนินงานของสถาบันการเงินหรือบริษัท

“กรรมการที่เป็นผู้บริหาร” หมายความว่า กรรมการที่ทำหน้าที่บริหารงานในสถาบันการเงินหรือบริษัทตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

“ผู้ที่เกี่ยวข้อง” หมายความว่า บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับอีกบุคคลหนึ่งในลักษณะดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นคู่สมรส
 - (๒) เป็นบุตรหรือบุตรบุญธรรมที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ
 - (๓) เป็นบริษัทที่บุคคลนั้นหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) มีอำนาจในการจัดการ
 - (๔) เป็นบริษัทที่บุคคลนั้นหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) มีอำนาจควบคุมคะแนนเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุมผู้ถือหุ้น
 - (๕) เป็นบริษัทที่บุคคลนั้นหรือบุคคลตาม (๑) หรือ (๒) มีอำนาจควบคุมการแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการ
 - (๖) เป็นบริษัทลูกของบริษัทตาม (๓) หรือ (๔) หรือ (๕)
 - (๗) เป็นบริษัทร่วมของบริษัทตาม (๓) หรือ (๔) หรือ (๕)
 - (๘) เป็นตัวการ ตัวแทน หรือ
 - (๙) บุคคลอื่นที่มีลักษณะตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด
- ในกรณีที่บุคคลใดถือหุ้นในบริษัทใดตั้งแต่ร้อยละสิบขึ้นไปของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริษัทนั้นเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ามิได้เป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง

“ผู้ถือหุ้นรายใหญ่” หมายความว่า บุคคลที่ถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินเกินร้อยละห้าของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และให้นับรวมหุ้นที่ถือโดยผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ การประกอบกิจการใดที่มีลักษณะเป็นการระดมเงินจากประชาชน โดยการรับฝากเงินหรือโดยวิธีอื่นใด ให้สินเชื่อ หรือธุรกิจทางการเงิน หากกิจการนั้นมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมและมีได้มีกฎหมายที่ควบคุมการประกอบกิจการดังกล่าวเป็นการเฉพาะแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเสนอให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดให้การประกอบกิจการประเภทนั้นอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือบางส่วน รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการดังกล่าวด้วยก็ได้

มาตรา ๖ การระดมเงินจากประชาชนโดยการขายหรือจำหน่ายหลักทรัพย์ที่เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ มิให้อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๘ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
ประกาศนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

การจัดตั้งและการขอรับใบอนุญาต

มาตรา ๙ การประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ จะกระทำได้เฉพาะนิติบุคคลประเภทบริษัทมหาชนจำกัดโดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ในการอนุญาตดังกล่าว รัฐมนตรีจะกำหนดหลักเกณฑ์ตามที่เห็นสมควรก็ได้

การยื่นคำขอจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด เพื่อประกอบธุรกิจตามวรรคหนึ่ง ต้องได้รับความเห็นชอบในการจัดตั้งจากรัฐมนตรีก่อน เมื่อได้จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว ให้บริษัทมหาชนจำกัดนั้นยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดต่อรัฐมนตรีโดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทย

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ตลอดจนเสียค่าธรรมเนียมตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย

มาตรา ๑๐ ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศจะตั้งสาขาเพื่อประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยตามพระราชบัญญัตินี้ได้ เมื่อได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ในการอนุญาตดังกล่าว รัฐมนตรีจะกำหนดหลักเกณฑ์ตามที่เห็นสมควรก็ได้

ในการขอรับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศแสดงหนังสือยินยอมให้ยื่นคำขอจัดตั้งสาขาจากหน่วยงานผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการกำกับและตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศนั้นต่อรัฐมนตรีโดยผ่านธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย

การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ ตลอดจนเสียค่าธรรมเนียมตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย

มาตรา ๑๑ สถาบันการเงินต้องใช้ชื่อซึ่งมีคำว่า “ธนาคาร” “บริษัทเงินทุน” หรือ “บริษัทเครดิตฟองซิเอร์” นำหน้า ตามที่ระบุในใบอนุญาต แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๒ ห้ามผู้ใดนอกจากสถาบันการเงินใช้ชื่อหรือคำแสดงชื่อในธุรกิจทางการเงินว่า “ธนาคาร” “เงินทุน” “การเงิน” “การลงทุน” “เครดิต” “ทรัสต์” “ไฟแนนซ์” “บริษัทเครดิตฟองซิเอร์” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกัน

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย หรือผู้ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๓ การจัดตั้ง เลิก หรือย้ายสำนักงานใหญ่หรือสาขาของสถาบันการเงินต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๑๔ การตั้งสำนักงานผู้แทนของสถาบันการเงินในต่างประเทศและการตั้งสำนักงานผู้แทนของสถาบันการเงินต่างประเทศในประเทศจะกระทำมิได้เมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดหลักเกณฑ์ให้ต้องปฏิบัติตามก็ได้

สำนักงานผู้แทนตามวรรคหนึ่ง จะรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ไม่ได้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

หมวด ๒

โครงสร้างสถาบันการเงิน

ส่วนที่ ๑

หุ้นและผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๕ หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิของสถาบันการเงินต้องเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อผู้ถือ มีมูลค่าของหุ้นไม่เกินหุ้นละหนึ่งร้อยบาท และข้อบังคับของสถาบันการเงินต้องมีข้อจำกัดในการโอนหุ้น เว้นแต่จะเป็นข้อจำกัดเพื่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

สถาบันการเงินอาจออกหุ้นบุริมสิทธิที่ไม่มีสิทธิออกเสียงได้ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๑๖ สถาบันการเงินต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถืออยู่ไม่ต่ำกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงและจำหน่ายได้แล้วทั้งหมด และต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขฐานะการดำเนินการหรือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันการเงินใด หรือเพื่อความมั่นคงของระบบสถาบันการเงิน รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจผ่อนผันให้มีจำนวนหุ้นหรือกรรมการแตกต่างไปจากที่กำหนดตามวรรคหนึ่งได้ ในการผ่อนผันนั้นจะกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขอื่นเวลาไว้ด้วยก็ได้

มาตรา ๑๗ บุคคลใดถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่ง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ตั้งแต่ร้อยละห้าขึ้นไปของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด บุคคลนั้นต้องรายงาน

การถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นดังกล่าวให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

จำนวนหุ้นตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงหุ้นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตามวรรคหนึ่งถืออยู่หรือมีไว้ด้วย

หุ้นตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึงหุ้นบุริมสิทธิที่ไม่มีสิทธิออกเสียง

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งไม่รายงานตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ให้นำความในมาตรา ๑๙ มาใช้บังคับแก่หุ้นที่ไม่รายงานนั้น โดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้บุคคลใดถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่ง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยหรือเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

จำนวนหุ้นตามวรรคหนึ่ง ให้รวมถึงหุ้นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตามวรรคหนึ่งถืออยู่หรือมีไว้ด้วย

หุ้นตามวรรคหนึ่งไม่รวมถึงหุ้นบุริมสิทธิที่ไม่มีสิทธิออกเสียง

มาตรา ๑๙ บุคคลใดได้มาซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่งจนเป็นเหตุให้จำนวนหุ้นที่ตนถืออยู่หรือมีไว้เป็นไปโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ บุคคลนั้นจะต้องนำหุ้นในส่วนที่เกินออกจำหน่ายแก่บุคคลอื่นภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหุ้นนั้นมา เว้นแต่จะได้รับการผ่อนผันจากธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งจะผ่อนผันได้อีกไม่เกินเก้าสิบวัน

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งไม่จำหน่ายหุ้นในส่วนที่เกินภายในเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้ขายหุ้นในส่วนที่เกินดังกล่าวได้ และถ้าศาลเห็นว่าการถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นนั้นเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นก็ได้

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้สถาบันการเงินจำหน่ายหุ้นของตนแก่บุคคลใดจนเป็นเหตุให้จำนวนหุ้นที่บุคคลนั้นถืออยู่หรือมีไว้เป็นไปโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๘

การนับจำนวนหุ้นตามวรรคหนึ่ง ให้นับรวมถึงหุ้นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลตามวรรคหนึ่งถืออยู่หรือมีไว้ด้วย

ทุกครั้งที่มีการซื้อหุ้นให้เข้าชื่อชื่อหุ้นของสถาบันการเงินใด ให้สถาบันการเงินนั้นระบุหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ไว้ในคำซื้อด้วย

มาตรา ๒๑ บุคคลใดถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินใดโดยฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ บุคคลนั้น จะยกเอาการถือหุ้นในส่วนที่เกินนั้นใช้ยื่นต่อสถาบันการเงินดังกล่าวมิได้ และสถาบันการเงินนั้นจะจ่ายเงินปันผลหรือผลตอบแทนอื่นใดให้แก่บุคคลนั้น หรือให้บุคคลนั้นออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามจำนวนหุ้นในส่วนที่เกินมิได้

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งได้รับหุ้นมาโดยสุจริตจากการรับมรดก หากสถาบันการเงินนั้นได้ประกาศจ่ายเงินปันผลในช่วงระยะเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหุ้นมาหรือภายในระยะเวลาที่ได้รับการผ่อนผันจากธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง ให้มีสิทธิรับเงินปันผลในหุ้นส่วนที่เกินร้อยละสิบตามมาตรา ๑๘ ได้ แต่บุคคลนั้นจะออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมผู้ถือหุ้นตามจำนวนหุ้นในส่วนที่เกินมิได้

มาตรา ๒๒ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ให้สถาบันการเงินตรวจสอบทะเบียนผู้ถือหุ้นทุกครั้งก่อนการประชุมผู้ถือหุ้นหรือก่อนจ่ายเงินปันผลหรือผลตอบแทนอื่นใดแก่ผู้ถือหุ้น แล้วให้แจ้งผลการตรวจสอบต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ถือหุ้นรายใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๘ ให้สถาบันการเงินมีหนังสือแจ้งให้ผู้นั้นดำเนินการจำหน่ายหุ้นในส่วนที่เกินภายในเวลาที่กำหนดตามมาตรา ๑๙ พร้อมกับแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบด้วย

มาตรา ๒๓ มิให้นำมาตรา ๑๕ ถึงมาตรา ๒๒ มาใช้บังคับกับสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย และธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ

ส่วนที่ ๒

กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้สถาบันการเงินแต่งตั้งหรือยอมให้บุคคลซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นหรือทำหน้าที่กรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของสถาบันการเงิน

(๑) เป็นบุคคลล้มละลายหรือพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลายมาแล้วไม่ถึงห้าปี

(๒) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต

ไม่ว่าจะมีการรอกอการลงโทษหรือไม่ก็ตาม

(๓) เคยถูกลงโทษไล่ออกหรือปลดออกจากราชการ องค์การ หรือหน่วยงานของรัฐฐานทุจริตต่อหน้าที่

(๔) เคยเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะที่สถาบันการเงินถูกเพิกถอนใบอนุญาต เว้นแต่จะได้รับยกเว้นจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(๕) เคยถูกถอดถอนจากการเป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน ตามมาตรา ๘๙ (๓) หรือมาตรา ๙๐ (๔) หรือตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เว้นแต่จะได้รับยกเว้นจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(๖) เป็นกรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินแห่งอื่นอีกในเวลาเดียวกัน เว้นแต่ได้รับยกเว้นจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(โปรดพลิก)

(๗) เป็นผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการนอกเหนือจากตำแหน่งกรรมการของบริษัทที่ได้รับสินเชื่อหรือได้รับการค้ำประกันหรืออาวัลหรือมีภาระผูกพันอยู่กับสถาบันการเงินนั้น เว้นแต่

(ก) เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของสถาบันการเงินซึ่งไม่ใช่กรรมการที่เป็นผู้บริหาร
 (ข) เป็นกรณีที่ได้รับยกเว้นตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๘) เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นใดตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๙) เป็นพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยหรือเป็นผู้ที่พ้นจากการเป็นพนักงานของธนาคารแห่งประเทศไทยตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด เว้นแต่ได้รับแต่งตั้งจากธนาคารแห่งประเทศไทยให้เข้าไปแก้ไขฐานะการเงินหรือการดำเนินการของสถาบันการเงิน หรือเป็นการดำรงตำแหน่งในสถาบันการเงินที่เป็นรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

(๑๐) เป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามหรือขาดคุณสมบัติอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๒๕ การแต่งตั้งกรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของสถาบันการเงิน จะต้องได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งบุคคลใหม่หรือแต่งตั้งบุคคลเดิมให้ดำรงตำแหน่งต่อไป

ในการให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันทำการนับแต่วันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับคำขอและเอกสารที่เกี่ยวข้องครบถ้วนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด หากธนาคารแห่งประเทศไทยมิได้แจ้งผลการพิจารณาให้ความเห็นชอบภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งนั้นแล้ว

ในกรณีที่ปรากฏในภายหลังว่าบุคคลซึ่งได้รับความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๒๔ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเพิกถอนการให้ความเห็นชอบที่ได้ให้ไว้แล้ว

มาตรา ๒๖ ในการประชุมผู้ถือหุ้นประจำปี สถาบันการเงินมีหน้าที่แจ้งหรือแสดงให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นทราบเกี่ยวกับผลประโยชน์และค่าตอบแทนที่กรรมการ ผู้จัดการ และผู้มีอำนาจในการจัดการได้รับจากสถาบันการเงิน และมีหน้าที่แจ้งให้ที่ประชุมผู้ถือหุ้นทราบถึงการเป็นกรรมการในธุรกิจอื่นด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการมีหน้าที่แจ้งการเป็นกรรมการในธุรกิจอื่นแก่สถาบันการเงิน

มาตรา ๒๗ ในการดำเนินกิจการของสถาบันการเงิน กรรมการต้องปฏิบัติเช่นเดียวกับบุคคลค้าขายผู้ประกอบด้วยความระมัดระวัง และต้องรับผิดชอบร่วมกันในการบริหารงานสถาบันการเงินนั้น ซึ่งรวมถึงเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) การจัดทำและเก็บรักษาบัญชีและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของสถาบันการเงิน โดยต้องเปิดเผยให้ผู้ถือหุ้น ผู้ฝากเงิน และประชาชนได้รับทราบและสามารถตรวจสอบได้ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๓) การให้สถาบันการเงินเรียกประชุมผู้ถือหุ้นภายในสี่เดือนนับแต่สิ้นรอบระยะเวลาบัญชีหกเดือน เมื่อปรากฏว่าสถาบันการเงินนั้นประสบการขาดทุนจนทำให้ส่วนของผู้ถือหุ้นเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาหกเดือนตามมาตรา ๖๗ ลดลงเหลือต่ำกว่าร้อยละห้าสิบของทุนที่ชำระแล้ว และให้เรียกประชุมผู้ถือหุ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงเหลือต่ำกว่าร้อยละห้าสิบห้าของทุนที่ชำระแล้ว เพื่อแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบถึงฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินตามความเป็นจริง

มาตรา ๒๘ กรรมการ ผู้จัดการ และผู้มีอำนาจในการจัดการต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อผู้ถือหุ้น สำหรับความเสียหายใด ๆ อันเกิดแก่การดำเนินกิจการของสถาบันการเงิน ที่เกิดจากการที่กรรมการ ผู้จัดการ และผู้มีอำนาจในการจัดการไม่ปฏิบัติหน้าที่อันพึงปฏิบัติโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือไม่ปฏิบัติตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งการ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการไม่ปฏิบัติดังกล่าว

กรรมการ ผู้จัดการ และผู้มีอำนาจในการจัดการต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อเจ้าหนี้หรือผู้ฝากเงินของสถาบันการเงิน สำหรับความเสียหายใด ๆ อันเกิดแก่การดำเนินกิจการของสถาบันการเงิน จนเป็นเหตุให้สถาบันการเงินต้องปิดกิจการ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าว

เพื่อประโยชน์ของสถาบันการเงินตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ หรือผู้ฝากเงินของสถาบันการเงินมีสิทธิฟ้องร้องบังคับคดีกับกรรมการ ผู้จัดการ และผู้มีอำนาจในการจัดการแทนสถาบันการเงินได้ โดยสถาบันการเงินเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายอันจำเป็นและสมควร

หมวด ๓

การกำกับสถาบันการเงิน

ส่วนที่ ๑

การดำรงเงินกองทุนและสินทรัพย์

มาตรา ๒๙ สถาบันการเงินต้องดำรงเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดประเภทและชนิดของเงินกองทุน รวมทั้งหลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินกองทุนของสถาบันการเงิน

มาตรา ๓๐ สถาบันการเงินต้องดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ หนี้สิน ภาระผูกพัน หรือตัวแปรและความเสี่ยงอื่นใดตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด การประกาศกำหนดตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจประกาศกำหนด เป็นการทั่วไปให้สถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ หนี้สิน ภาระผูกพัน หรือตัวแปรและความเสี่ยงอื่นใด ตามขนาดหรือประเภทของสินทรัพย์ หนี้สิน ภาระผูกพัน หรือตัวแปร และความเสียงรวมทุกประเภทหรือแต่ละประเภทได้ หรือในกรณีที่ปรากฏว่าสถาบันการเงินใด มีความเสี่ยงสูง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะสั่งการให้สถาบันการเงินนั้นดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา ๓๑ ให้สถาบันการเงินเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงเงินกองทุนและข้อมูล เกี่ยวกับความเสี่ยงของสถาบันการเงินหรือกลุ่มธุรกิจทางการเงินตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศกำหนด

มาตรา ๓๒ สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ ตามความในพระราชบัญญัตินี้ ต้องดำรงสินทรัพย์ไว้ในประเทศไทยหรือมีหลักทรัพย์ในต่างประเทศ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด และให้ถือว่าสินทรัพย์หรือหลักทรัพย์ ดังกล่าวเป็นเงินกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้

สินทรัพย์หรือหลักทรัพย์ตามวรรคหนึ่ง ประกอบด้วย

(๑) เงินที่นำเข้ามาจากสำนักงานใหญ่หรือสาขาอื่นของสถาบันการเงินต่างประเทศ ซึ่งตั้งอยู่นอกประเทศไทย

(๒) เงินสำรองต่าง ๆ แต่ไม่รวมถึงเงินสำรองสำหรับการลดค่าของสินทรัพย์และ เงินสำรองเพื่อการชำระหนี้ หรือ

(๓) เงินกำไรสุทธิแต่ละรอบบัญชีของสาขาหลังจากหักผลขาดทุนที่เกิดขึ้นในทุกรอบ บัญชีแล้ว และให้รวมถึงเงินกำไรที่ได้โอนไปเป็นส่วนของสำนักงานใหญ่ในทางบัญชีแล้ว แต่ยังไม่ได้ จำหน่ายออกนอกราชอาณาจักร

ส่วนที่ ๒

การลงทุนของสถาบันการเงิน

มาตรา ๓๓ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕ ให้สถาบันการเงินลงทุน ในหลักทรัพย์เพื่อเป็นกรรมสิทธิ์ของตนได้ตรมหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๓๔ ห้ามมิให้สถาบันการเงินถือหรือมีหุ้นโดยทางตรงหรือทางอ้อมในบริษัทใด
เกินอัตราดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๑) ร้อยละยี่สิบของเงินกองทุนทั้งหมดของสถาบันการเงินนั้น สำหรับการถือหรือมีหุ้น
ในทุกบริษัทรวมกัน

(๒) ร้อยละห้าของเงินกองทุนทั้งหมดของสถาบันการเงินนั้น สำหรับการถือหรือมีหุ้น
ในบริษัทแต่ละราย หรือ

(๓) ร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทนั้น

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดอัตราขั้นสูง
ในการถือหรือมีหุ้นให้ต่ำกว่าที่กำหนดตามวรรคหนึ่งได้ แต่ต้องประกาศล่วงหน้าก่อนวันใช้บังคับ
ไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

ในกรณีที่สถาบันการเงินจำเป็นต้องถือหรือมีหุ้นในบริษัทใดอันเนื่องจากการปรับปรุง
โครงสร้างหนี้ การชำระหนี้ การบังคับชำระหนี้ การประกันการให้สินเชื่อ หรือเพื่อดำเนินธุรกิจอันเป็น
การสนับสนุนกิจการของสถาบันการเงิน ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจผ่อนผันการถือหรือมีหุ้น
เกินกว่าอัตราที่กำหนดตามวรรคหนึ่งได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการผ่อนผันไว้ด้วยก็ได้

ให้นำหุ้นที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงินถืออยู่นับรวมเป็นหุ้นที่สถาบันการเงินถือ
หรือมีหุ้นตามบทบัญญัตินี้ด้วย

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับกับกรณีตามมาตรา ๔๘ วรรคสาม

มาตรา ๓๕ ห้ามมิให้สถาบันการเงินถือหรือมีไว้ซึ่งหลักทรัพย์ ดังต่อไปนี้

(๑) หุ้นหรือหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับหุ้นของสถาบันการเงินอื่นที่ประกอบธุรกิจ
ประเภทเดียวกัน เว้นแต่เป็นการได้มาจากการชำระหนี้หรือการประกันการให้สินเชื่อซึ่งต้องจำหน่าย
ภายในเวลาหกเดือนนับแต่วันที่ได้มา หรือเป็นการซื้อหรือได้มาโดยได้รับการผ่อนผันจากธนาคาร
แห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการผ่อนผันไว้ด้วยก็ได้

(๒) หลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับหุ้นของสถาบันการเงินนั้นตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคาร
แห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ส่วนที่ ๓

การประกอบธุรกิจ

มาตรา ๓๖ ให้ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ประกอบ
ธุรกิจได้เฉพาะธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี และธุรกิจ
ที่เกี่ยวข้อง หรือจำเป็นต่อการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจ
เครดิตฟองซิเอร์ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะ
ประกาศกำหนดธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็นโดยแยกตามประเภทสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์
แต่ละชนิดก็ได้ และจะกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็นนั้นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๗ ให้สถาบันการเงินเปิดและหยุดทำการ ณ สำนักงานของสถาบันการเงิน นั้นตามวันและเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ปฏิบัติเป็น ประการอื่นจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาตดังกล่าวธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนด หลักเกณฑ์ให้ปฏิบัติด้วยก็ได้

ให้สถาบันการเงินประกาศวันและเวลาเปิดและหยุดทำการไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงาน ของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๓๘ ให้สถาบันการเงินประกาศข้อมูลในเรื่องอัตราดอกเบี้ย อัตราส่วนลด และค่าบริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเรียกชื่อเป็นอย่างอื่น รวมทั้งข้อมูลอื่นใดเกี่ยวกับสถาบันการเงินนั้นไว้ ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของสถาบันการเงิน เพื่อให้ประชาชนและลูกค้าที่มาติดต่อหรือใช้บริการ ในสถานที่นั้นทราบข้อมูลดังกล่าว และให้รายงานพร้อมส่งสำเนาประกาศหรือข้อมูลนั้นให้แก่ธนาคาร แห่งประเทศไทยด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ให้สถาบันการเงินประกาศข้อมูลตามวรรคหนึ่งในสื่อใด ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคาร แห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๓๙ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภค ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจประกาศกำหนดให้สถาบันการเงินประเภทหนึ่งประเภทใดถือปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การรับฝากเงิน การรับเงินจากประชาชน การกู้ยืมเงิน การลงทุน การให้สินเชื่อ การก่อภาระผูกพัน และการประกอบธุรกิจอื่นที่สถาบันการเงินนั้นดำเนินการได้

(๒) การทำนิติกรรมหรือสัญญากับประชาชน ผู้บริโภค หรือลูกค้ารายย่อยในการ ประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน ซึ่งมีทุนทรัพย์หรือมูลค่าตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด ไม่ว่าจะ เป็นในเนื้อหาสาระ วิธีการคำนวณผลประโยชน์หรือแบบสัญญา

(๓) การทำสัญญาค้ำประกันด้วยบุคคล โดยให้มีการระบุงเงินในสัญญา การเรียกให้ ผู้ค้ำประกันชำระหนี้แทนลูกหนี้ชั้นต้นหรือร่วมกับลูกหนี้ชั้นต้นไม่เกินวงเงินที่ระบุไว้หรือมิให้มีการทำ ข้อตกลงให้ผู้ค้ำประกันทำสัญญาค้ำประกันแบบไม่จำกัดจำนวน

(๔) ข้อที่ต้องปฏิบัติหากนิติกรรมหรือสัญญาที่ทำขึ้นนั้นให้สิทธิแก่สถาบันการเงิน ที่จะเปลี่ยนแปลงสัญญาได้ฝ่ายเดียว

(๕) การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันการเงิน

มาตรา ๔๐ ให้สถาบันการเงินแจ้งและแสดงวิธีการและรายละเอียดในการคำนวณ อัตราค่าบริการรายปีให้ประชาชนและลูกค้าผู้มาขอสินเชื่อทราบ

อัตราค่าบริการรายปีตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นที่สถาบันการเงินเรียกเก็บ จากประชาชนและลูกค้าต่อปีในการให้สินเชื่อ ซึ่งรวมถึงดอกเบี้ย และค่าบริการ

ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดวิธีการคำนวณอัตราค่าบริการรายปี ให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติได้

มาตรา ๔๑ ในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการรับฝากเงิน รับเงินจากประชาชน ให้สินเชื่อ กู้ยืมเงิน ลงทุน ก่อภาระผูกพัน ซื้อขายตัวแลกเปลี่ยนเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด หรือซื้อขายเงินปรีวรรตต่างประเทศ ให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดตามประเภทของเงินฝากหรือเงินกู้ยืม ประเภทของบุคคล ประเภทของเอกสารการรับฝากเงินหรือการกู้ยืม หรือประเภทของตราสารก็ได้

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อความมั่นคงของสถาบันการเงินและเพื่อการตรวจสอบของผู้ตรวจการสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดให้สถาบันการเงินถือปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้ได้

- (๑) การทำนิติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน
- (๒) การตรวจสอบและการควบคุมภายในสถาบันการเงิน
- (๓) การบริหารและการจัดการของสถาบันการเงิน

มาตรา ๔๒ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขภาวะเศรษฐกิจ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดวงเงินที่สถาบันการเงินจะให้สินเชื่อ ทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ รับรอง หรือรับอาวัลตัวเงินสำหรับกิจการประเภทหนึ่งประเภทใด ทั้งนี้ จะกำหนดเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินทั้งหมดที่สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ รับรอง รับอาวัลตัวเงิน หรือเป็นอัตราส่วนกับเงินกองทุนของสถาบันการเงินหรือยอดเงินที่ได้กู้ยืมและรับจากประชาชน ณ ขณะหนึ่งขณะใดก็ได้

(๒) ห้ามมิให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อ หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ ในกิจการประเภทใด ๆ เพิ่มขึ้นหรือสูงกว่าอัตราที่กำหนด ทั้งนี้ จะกำหนดเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินทั้งหมดที่สถาบันการเงินให้สินเชื่อ หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อในแต่ละกิจการ ณ ขณะหนึ่งขณะใดก็ได้

มาตรา ๔๓ การดำเนินการต่อไปนี้ สถาบันการเงินจะต้องได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน

(๑) ขายหรือโอนกิจการของสถาบันการเงินทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่บุคคลอื่นตามมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นซึ่งมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

(๒) ซื้อหรือรับโอนกิจการบริษัทอื่นทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญมาเป็นของสถาบันการเงินตามมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นซึ่งมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียงทั้งหมดของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุมและมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

(โปรดพลิก)

(๓) ทำสัญญา ยินยอม หรือมอบหมายให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่กรรมการ ผู้จัดการ หรือ พนักงานของสถาบันการเงิน มีอำนาจทั้งหมดหรือบางส่วนในการบริหารงานของสถาบันการเงิน หรือ รวมกิจการกับบุคคลอื่นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งกำไรขาดทุนกัน

การให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดหลักเกณฑ์ ให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามด้วยก็ได้ และให้รายงานต่อรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๔๔ สถาบันการเงินนอกจากบริษัทเครดิตฟองซิเอร์จะรับฝากเงินที่ต้องจ่าย เมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้โดยวิธีออกบัตรเงินฝากก็ได้

บัตรเงินฝากต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) คำบอกชื่อว่าเป็นบัตรเงินฝาก
- (๒) ชื่อสถาบันการเงินผู้ออกบัตรเงินฝาก
- (๓) จังหวัดที่ตั้งของผู้ออกบัตรเงินฝาก
- (๔) วันที่ออกบัตรเงินฝาก
- (๕) ข้อตกลงอันปราศจากเงื่อนไขว่าจะจ่ายเงินเป็นจำนวนที่แน่นอน พร้อมด้วย

ดอกเบี้ย (ถ้ามี)

- (๖) วันถึงกำหนดจ่ายเงิน
- (๗) สถานที่จ่ายเงิน
- (๘) ชื่อของผู้ฝากเงิน หรือคำจตแจ้งว่าให้จ่ายเงินแก่ผู้ถือ
- (๙) ลายมือชื่อผู้มีอำนาจลงนามแทนสถาบันการเงินผู้ออกบัตรเงินฝาก

มาตรา ๔๕ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๖๔ ถึง มาตรา ๗๖๖ มาตรา ๘๙๙ ถึงมาตรา ๙๐๗ มาตรา ๙๑๑ มาตรา ๙๑๓ (๑) และ (๒) มาตรา ๙๑๔ ถึง มาตรา ๙๑๖ มาตรา ๙๑๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม มาตรา ๙๑๘ ถึงมาตรา ๙๒๒ มาตรา ๙๒๕ มาตรา ๙๒๖ มาตรา ๙๓๘ ถึงมาตรา ๙๔๒ มาตรา ๙๔๕ มาตรา ๙๔๖ มาตรา ๙๔๘ มาตรา ๙๔๙ มาตรา ๙๕๙ มาตรา ๙๖๗ มาตรา ๙๗๑ มาตรา ๙๗๓ มาตรา ๙๘๖ มาตรา ๙๙๔ ถึงมาตรา ๑๐๐๐ มาตรา ๑๐๐๖ ถึงมาตรา ๑๐๐๘ มาตรา ๑๐๑๐ และมาตรา ๑๐๑๑ มาใช้บังคับกับบัตรเงินฝาก โดยอนุโลม

มาตรา ๔๖ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจประกาศกำหนด ให้สถาบันการเงินปฏิบัติในเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่อาจเรียกได้
- (๒) ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่อาจจ่ายได้
- (๓) ค่าบริการที่อาจเรียกได้
- (๔) เงินมัดจำที่อาจเรียกได้
- (๕) หลักประกันเป็นทรัพย์สินที่ต้องเรียก
- (๖) ผลประโยชน์ที่อาจเรียกได้จากการทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ
- (๗) เบี้ยปรับที่อาจเรียกได้

บรรดาเงิน ทรัพย์สินหรือสิ่งอื่นที่อาจคำนวณกำหนดเป็นเงินได้ ซึ่งผู้ฝากเงินหรือบุคคลใดได้รับจากสถาบันการเงิน พนักงานหรือลูกจ้างของสถาบันการเงิน เนื่องจากการรับฝากเงิน กู้ยืมเงิน หรือรับเงิน หรือที่สถาบันการเงิน พนักงานหรือลูกจ้างของสถาบันการเงินนั้นได้รับเนื่องจากการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน ให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ย ส่วนลด หรือค่าบริการ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ค่าบริการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตาม (๓) มิให้ถือว่าเป็นดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่สถาบันการเงินอาจเรียกได้ตาม (๑)

การกำหนดตามวรรคหนึ่งอาจกำหนดตามประเภทของธุรกิจ การกู้ยืมเงิน การรับเงินจากประชาชน หรือกิจการที่สถาบันการเงินอาจจ่ายหรือเรียก หรือกำหนดวิธีการคำนวณและระยะเวลาการจ่ายหรือเรียกเก็บก็ได้

มาตรา ๔๗ สถาบันการเงินอาจใช้บริการจากบุคคลภายนอกในการประกอบธุรกิจตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ส่วนที่ ๔ ข้อห้ามในการให้สินเชื่อ

มาตรา ๔๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๙ ห้ามมิให้สถาบันการเงินไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

(๑) ให้สินเชื่อ ทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ หรือประกันหนี้แก่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว เว้นแต่การให้สินเชื่อในรูปของบัตรเครดิตตามอัตราขั้นสูงที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด หรือการให้สินเชื่อเพื่อเป็นสวัสดิการแก่บุคคลดังกล่าวตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๒) รับรอง รับอาวัล หรือสอดเข้าแก้หน้า ในตัวเงินที่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว เป็นผู้สั่งจ่าย ผู้ออกตั๋ว หรือผู้สลักหลัง

(๓) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นแก่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว เป็นค่าตอบแทนสำหรับหรือเนื่องจากการกระทำหรือการประกอบธุรกิจใด ๆ ของสถาบันการเงินนั้น ซึ่งมีใช่บำเหน็จ เงินเดือน รางวัล และเงินเพิ่มอย่างอื่นบรรดาที่พึงจ่ายตามปกติ

(๔) ขาย ให้ หรือให้เช่าทรัพย์สินใด ๆ แก่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ ผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว หรือรับซื้อ หรือเช่าทรัพย์สินใด ๆ จากบุคคลดังกล่าวมีมูลค่ารวมกันสูงกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(โปรดพลิก)

(๕) ให้ผลประโยชน์อื่นใดแก่กรรมการ ผู้จัดการ รองผู้จัดการ ผู้ช่วยผู้จัดการ หรือผู้ซึ่งมีตำแหน่งเทียบเท่าที่เรียกชื่ออย่างอื่น ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าว ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๔๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๕ ห้ามมิให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อแก่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือแก่กิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับอย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกันเมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ ในแต่ละรายเกินร้อยละห้าของเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใดของสถาบันการเงินนั้น หรือเกินร้อยละสิบห้าของหนี้สินทั้งหมดของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือของกิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับนั้น แล้วแต่จำนวนใดจะต่ำกว่า ทั้งนี้ ให้นับการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถือหุ้นรายใหญ่ เป็นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่นั้นด้วย

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดอัตราขั้นสูงในการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อแก่ผู้ถือหุ้นรายใหญ่ หรือแก่กิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องให้สูงกว่าอัตราที่กำหนดในวรรคหนึ่งได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

การให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

กิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง หมายความว่า บริษัทที่สถาบันการเงิน กรรมการของสถาบันการเงิน ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลเหล่านี้ ถือหุ้นรวมกันเกินร้อยละสิบของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทนั้น

มาตรา ๕๐ ห้ามมิให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือแก่บุคคลหลายคนรวมกันในโครงการหนึ่งโครงการใด หรือเพื่อใช้ในวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน เมื่อสิ้นวันหนึ่ง ๆ เกินร้อยละสิบห้าของเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

การกำหนดตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดเป็นจำนวนเงิน หรืออัตราส่วนต่ำกว่าอัตราที่กำหนดไว้ก็ได้

ในกรณีที่สถาบันการเงินใด ควบรวมกิจการ ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ หรือจำหน่ายจ่ายโอนสินทรัพย์ให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจผ่อนผันให้สถาบันการเงินนั้นไม่ต้องปฏิบัติตามวรรคหนึ่งเป็นการชั่วคราวได้

ในกรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งเป็นบริษัท จำนวนเงินที่ให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ ต้องไม่เกินอัตราส่วนกับทุน หรือเงินกองทุนของบริษัทนั้นตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เว้นแต่ได้รับผ่อนผันเป็นการชั่วคราวจากธนาคารแห่งประเทศไทยตามวรรคสาม

ในกรณีที่มีการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้าย การให้สินเชื่อแก่นิติบุคคลใด ให้นำรวมการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มี ลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อแก่บริษัทแม่ บริษัทลูก และบริษัทร่วม เป็นของนิติบุคคลนั้นด้วย

ในกรณีที่มีการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้าย การให้สินเชื่อแก่บุคคลใด ให้นำรวมการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะ คล้ายการให้สินเชื่อแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น เป็นของบุคคลนั้นด้วย

การให้สินเชื่อโดยรับซื้อ ซื้อมด หรือรับช่วงซื้อลดตัวเงินตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็น การให้สินเชื่อแก่ผู้ทรงซึ่งขายตัวเงินและบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบตามตัวเงินทุกทอดด้วย เว้นแต่เป็นตัวเงิน ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในกรณีที่สถาบันการเงินใดได้รับการประกันความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระ ผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อจากสถาบันการเงินหรือบริษัทอื่นตามหลักเกณฑ์ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ให้ถือว่าสถาบันการเงินนั้นให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อแก่สถาบันการเงินหรือบริษัทผู้ประกันความเสี่ยงดังกล่าว ตามวรรคหนึ่งด้วย

มาตรา ๕๑ ห้ามมิให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรม ที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อแก่ธุรกิจแต่ละประเภทเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนหรือสินทรัพย์ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๕๒ มิให้นำความในมาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ มาใช้บังคับกับสถาบันการเงิน ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ให้สินเชื่อหรือก่อภาระผูกพันที่กระทรวงการคลังค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ย ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เกินจำนวนที่ได้รับการค้ำประกัน

(๒) ให้สินเชื่อหรือก่อภาระผูกพันแก่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบัน การเงิน หรือธนาคารแห่งประเทศไทย

(๓) ลงทุนโดยการซื้อหลักทรัพย์รัฐบาลไทย หลักทรัพย์ธนาคารแห่งประเทศไทย หลักทรัพย์กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน หลักทรัพย์ที่ออกโดยรัฐวิสาหกิจ ที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น หรือหลักทรัพย์ที่ค้ำประกันต้นเงินและดอกเบี้ยโดยกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เกิน ราคาที่ตราไว้

(๔) ให้สินเชื่อโดยมีหลักประกันเป็นเงินฝากของสถาบันการเงินนั้น หลักทรัพย์รัฐบาล ไทย หลักทรัพย์ธนาคารแห่งประเทศไทย หลักทรัพย์กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบัน การเงิน หลักทรัพย์ที่ออกโดยรัฐวิสาหกิจที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น หรือหลักทรัพย์ที่ค้ำประกันต้นเงิน และดอกเบี้ยโดยกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบ สถาบันการเงิน ทั้งนี้ เท่าที่ไม่เกินจำนวนเงินฝากที่เป็นหลักประกันหรือราคาหลักทรัพย์ที่ตราไว้

(๕) ออกเลตเตอร์ออฟเครดิต

(๖) คำประกันการขายหลักทรัพย์ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๗) ให้กู้ยืมระหว่างสถาบันการเงินตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๘) ให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อที่มีความเสี่ยงน้อยหรือมีความเสี่ยงเทียบเท่าหลักทรัพย์รัฐบาล ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ส่วนที่ ๕

กลุ่มธุรกิจทางการเงิน

มาตรา ๕๓ กลุ่มธุรกิจทางการเงิน ประกอบด้วยสถาบันการเงินและบริษัทอื่นที่ประกอบธุรกิจทางการเงิน หรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนธุรกิจทางการเงินที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) กลุ่มธุรกิจทางการเงินที่ประกอบด้วยสถาบันการเงินเป็นบริษัทแม่และมีบริษัทอื่นเป็นบริษัทลูกบริษัทเดียวหรือหลายบริษัท หรือ

(๒) กลุ่มธุรกิจทางการเงินที่ประกอบด้วยบริษัทแม่ที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน แต่มีสถาบันการเงินเป็นบริษัทลูก โดยจะมีบริษัทลูกเพียงบริษัทเดียวหรือหลายบริษัทเป็นบริษัทร่วมก็ได้

มาตรา ๕๔ ห้ามมิให้จัดตั้งกลุ่มธุรกิจทางการเงิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๕๕ ให้นำความในมาตรา ๑๖ ถึงมาตรา ๒๒ มาใช้บังคับกับการถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นในบริษัทแม่ของสถาบันการเงิน โดยอนุโลม

ให้นำความในมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับกับการแต่งตั้งกรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาของบริษัทแม่ของสถาบันการเงินและบริษัทลูกที่ประกอบธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงิน โดยอนุโลม

มิให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับกับบริษัทแม่หรือบริษัทลูกของสถาบันการเงิน ในกรณีที่มีกฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจของบริษัทแม่หรือบริษัทลูกของสถาบันการเงินกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องนั้นไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

มาตรา ๕๖ บริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินจะประกอบธุรกิจได้แต่เฉพาะธุรกิจทางการเงินหรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดเท่านั้น แต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นมิได้

ในการประกอบธุรกิจทางการเงินหรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจดังกล่าวไว้ด้วยก็ได้ เว้นแต่กฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจนั้นจะได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจในเรื่องนั้นไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

มาตรา ๕๓ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบความมั่นคงของกลุ่มธุรกิจทางการเงินให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน บริษัทแม่ บริษัทลูก และบริษัทร่วมของสถาบันการเงินนั้นในลักษณะเหมือนกับเป็นนิติบุคคลเดียวกัน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด เว้นแต่กฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจนั้นจะได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจในเรื่องนั้นไว้เป็นการเฉพาะแล้ว

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดอัตราส่วนเงินกองทุนหรือทุนของกลุ่มธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงินนั้นเป็นอัตราส่วนกับสินทรัพย์ หนี้สิน ภาระผูกพัน หรือตัวแปรและความเสี่ยงอื่นใด หรือกำหนดอัตราส่วนอื่น ๆ ของกลุ่มธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงินนั้นได้ รวมทั้งมีอำนาจกำหนดให้กลุ่มธุรกิจทางการเงินเปิดเผยข้อมูลระหว่างกันได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๕๔ ห้ามมิให้สถาบันการเงินจัดตั้งหรือมีบริษัทลูก เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้สถาบันการเงินหรือบริษัทลูกต้องปฏิบัติตามก็ได้

ห้ามมิให้สถาบันการเงินซื้อหรือมีหุ้นในบริษัทลูกโดยมีมูลค่าของหุ้นรวมกันทั้งสิ้นเกินอัตราส่วนกับเงินกองทุนทั้งหมดหรือเงินกองทุนชนิดหนึ่งชนิดใด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๕๕ สถาบันการเงินอาจให้สินเชื่อหรือทำธุรกรรมกับบริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วมของสถาบันการเงินได้ แต่จะให้สินเชื่อหรือทำธุรกรรมเกินกว่าที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดมิได้ เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

การทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า

(๑) การซื้อหรือขายสินทรัพย์ และรวมถึงสินทรัพย์ที่มีสัญญาซื้อคืนจากบริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วม

(๒) การรับหลักทรัพย์ที่ออกโดยบริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วมเป็นหลักประกัน การให้สินเชื่อ หรือการออกหนังสือค้ำประกัน หรือเสียดอหรือออฟเครดิตเพื่อบริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วม

(๓) การทำธุรกรรมใด ๆ ที่เป็นผลให้บริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วมได้รับประโยชน์

การให้สินเชื่อหรือการทำธุรกรรมกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับบริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัท
ร่วม ให้ถือว่าเป็นการให้สินเชื่อหรือการทำธุรกรรมกับบริษัทดังกล่าวด้วย

ส่วนที่ ๖

การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง

มาตรา ๖๐ ให้สถาบันการเงินจัดชั้นสินทรัพย์และภาระผูกพันที่เสียหายหรือ
อาจเสียหาย และให้ตัดออกจากบัญชีหรือกันเงินสำรองไว้สำหรับสินทรัพย์และภาระผูกพันดังกล่าว
ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในกรณีที่ปรากฏว่า เมื่อนำสินทรัพย์จัดชั้นหรือภาระผูกพันในส่วนที่ยังมิได้ตัดออก
จากบัญชีหรือกันเงินสำรองไว้มาหักออกจากเงินกองทุนแล้ว เงินกองทุนมีจำนวนต่ำกว่าที่ต้องดำรงไว้
ตามมาตรา ๓๐ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สถาบัน
การเงินนั้นถือปฏิบัติจนกว่าจะได้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง

หากหลักเกณฑ์ที่ประกาศกำหนดตามวรรคหนึ่งมีผลให้สถาบันการเงินต้องเพิ่ม
การตัดสินทรัพย์ออกจากบัญชีหรือเพิ่มการกันเงินสำรอง จะต้องประกาศล่วงหน้าก่อนวันใช้บังคับ
ไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

มาตรา ๖๑ ให้สถาบันการเงินกันเงินสำรองสำหรับสินทรัพย์และภาระผูกพันอื่น
ที่ไม่เสียหายตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด แต่ทั้งนี้จะกำหนดอัตราเกินกว่า
ร้อยละห้าของสินทรัพย์และภาระผูกพันอื่นที่ไม่เสียหายมิได้

มาตรา ๖๒ ให้สถาบันการเงินระงับการรับรู้และยกเลิกรายการดอกเบี้ยค้างรับ
ที่เคยรับรู้เป็นรายได้สำหรับสินทรัพย์ที่ถูกจัดชั้นตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศ
กำหนด

ส่วนที่ ๗

การบริหารสินทรัพย์และการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง

มาตรา ๖๓ ให้สถาบันการเงินบริหารสินทรัพย์ หนี้สิน และภาระผูกพันให้มี
ความสัมพันธ์กับการรับฝากเงิน การกู้ยืมเงิน หรือการรับเงินจากประชาชน ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคาร
แห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๖๔ ให้สถาบันการเงินดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเป็นอัตราส่วนกับยอดเงิน
รับฝากหรือยอดเงินกู้ยืมทั้งหมดหรือแต่ละประเภท ในอัตราที่ไม่ต่ำกว่าอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทย
ประกาศกำหนด

ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดให้สถาบันการเงินดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง แต่เพียงบางประเภทหรือทุกประเภท หรือกำหนดอัตราส่วนของแต่ละประเภทในอัตราใดเป็นการทั่วไป หรือในกรณีที่มีเหตุอันสมควรจะกำหนดเป็นการเฉพาะรายก็ได้

การกำหนดเป็นการทั่วไปตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หากมีผลให้สถาบันการเงินต้องเพิ่มอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่อง จะต้องประกาศล่วงหน้าก่อนวันใช้บังคับไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

มาตรา ๖๕ สินทรัพย์สภาพคล่อง ได้แก่

- (๑) เงินสด
- (๒) เงินฝากที่ธนาคารแห่งประเทศไทย
- (๓) เงินฝากสุทธิที่สถาบันการเงินอื่น
- (๔) บัตรเงินฝากที่ปราศจากภาระผูกพัน
- (๕) หลักทรัพย์รัฐบาลไทย หลักทรัพย์ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือหลักทรัพย์ กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ที่ปราศจากภาระผูกพัน
- (๖) หุ้นกู้หรือพันธบัตรที่กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือกองทุน เพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน คำประกันเฉพาะต้นเงินหรือรวมทั้งดอกเบี้ย และ ปราศจากภาระผูกพัน
- (๗) สินทรัพย์อื่นใดที่กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย หรือกองทุนเพื่อการ ฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน รับภาระสุดท้ายที่จะชดใช้ความเสียหาย ทั้งนี้ ตามที่ธนาคาร แห่งประเทศไทยประกาศกำหนด
- (๘) สินทรัพย์อื่นที่มีสภาพคล่องและความน่าเชื่อถือตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคาร แห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

สินทรัพย์สภาพคล่องตาม (๔) (๕) (๖) และ (๘) ต้องสามารถโอนเปลี่ยนมือได้

ส่วนที่ ๘

การจัดทำบัญชี การรายงาน และผู้สอบบัญชี

มาตรา ๖๖ ให้สถาบันการเงินจัดทำบัญชีเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงิน ที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริง โดยถือปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดยสถาบันวิชาชีพ ที่หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้ความเห็นชอบและตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศ กำหนด

มาตรา ๖๗ ให้สถาบันการเงินจัดทำงบการเงินทุกรอบระยะเวลาหกเดือนและ รอบระยะเวลาสิบสองเดือนอันเป็นรอบปีบัญชีของสถาบันการเงินนั้น ตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศกำหนด และต้องมีการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชีในรอบปีบัญชียุ่่นด้วย

ให้สถาบันการเงินประกาศงบการเงินที่จัดทำขึ้นตามวรรคหนึ่ง ที่ผ่านการตรวจสอบของผู้สอบบัญชีและรับรองความถูกต้องโดยกรรมการของสถาบันการเงินไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาของสถาบันการเงินนั้น รวมทั้งในสื่อใด ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด และให้เสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย

การจัดทำงบการเงินสำหรับงวดบัญชีในรอบระยะเวลาหกเดือนแรกของปีบัญชีตามวรรคหนึ่ง การตรวจสอบและการแสดงความเห็นตามวรรคหนึ่ง และการประกาศและการเสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามวรรคสอง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสามเดือนนับแต่วันสิ้นงวดบัญชี

การจัดทำงบการเงินสำหรับงวดประจำปีบัญชีตามวรรคหนึ่ง การตรวจสอบและการแสดงความเห็นตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนเสนอที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น และการประกาศและการเสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามวรรคสอง ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสี่สิบเอ็ดวันนับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นอนุมัติงบการเงินแล้ว ทั้งนี้ ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทั้งหมดต้องไม่เกินสี่เดือนนับแต่วันสิ้นปีบัญชีนั้น

บทบัญญัติตามมาตรานี้มิให้ใช้บังคับกับสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ

มาตรา ๖๘ ให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศประกาศงบการเงินของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศประกาศงบการเงินไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศนั้นด้วย

ให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศจัดทำงบการเงินในรอบระยะเวลาสิบสองเดือนอันเป็นรอบปีบัญชีของสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศนั้น ตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศประกาศงบการเงินที่จัดทำขึ้นตามวรรคสอง ที่ผ่านการตรวจสอบและแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศนั้น รวมทั้งในสื่อใด ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด และให้เสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย

มาตรา ๖๙ ผู้สอบบัญชีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๖๗ ต้องรักษามารยาทและปฏิบัติงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี รวมทั้งข้อกำหนดเพิ่มเติมตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด และให้แสดงความเห็นในงบการเงินให้แล้วเสร็จในระยะเวลาที่สถาบันการเงินนั้นสามารถที่จะปฏิบัติตามกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๖๗ ได้

ในกรณีที่สถาบันการเงินได้ทำเอกสารประกอบการลงบัญชีหรือลงบัญชีไม่ตรงกับความเป็นจริง ให้ผู้สอบบัญชีเปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของบัญชีที่มีผลกระทบต่องบการเงินไว้ในรายงานการสอบบัญชีที่ตนจะต้องลงลายมือชื่อเพื่อแสดงความเห็น รวมทั้งรายงานพฤติการณ์นั้นให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ

ผู้สอบบัญชีผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ธนาคารแห่งประเทศไทย อาจเพิกถอนการให้ความเห็นชอบเป็นผู้สอบบัญชีตามมาตรา ๖๗ ได้

มาตรา ๗๐ ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริตเกิดขึ้นในสถาบันการเงินใด ให้ผู้สอบบัญชีแจ้งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ พร้อมทั้งส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทยในทันที

มาตรา ๗๑ ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดให้สถาบันการเงิน บริษัทแม่ บริษัทลูก บริษัทร่วม หรือบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินของสถาบันการเงินนั้น ส่งรายงานหรือข้อมูลไม่ว่าในรูปสื่อใด ๆ หรือแสดงเอกสารใดตามระยะเวลาหรือเป็นครั้งคราวตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด รวมทั้งให้ชี้แจงเพื่ออธิบายหรือขยายความรายงานหรือข้อมูล หรือเอกสารนั้นด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจมีคำสั่งให้สถาบันการเงินต้องจัดให้กรรมการ ผู้จัดการ พนักงาน ลูกจ้าง ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือผู้สอบบัญชีของสถาบันการเงิน มาให้ถ้อยคำ แสดงสมุดบัญชี และเอกสารและหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการของสถาบันการเงิน ภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

งการเงิน รายงาน ข้อมูล เอกสาร หรือคำชี้แจงที่ส่งหรือแสดงตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง สถาบันการเงินต้องทำให้ครบถ้วนและตรงต่อความเป็นจริง ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่างบการเงิน รายงาน ข้อมูล เอกสารหรือคำชี้แจงที่สถาบันการเงินส่งหรือแสดงตามวรรคหนึ่ง มีข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือมีข้อความคลุมเครือไม่ชัดเจน หรือในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าจำเป็นหรือสมควร ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งผู้สอบบัญชีหรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน เพื่อดำเนินการตรวจสอบและรายงานผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบ โดยให้สถาบันการเงินนั้นเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่าย

ส่วนที่ ๔

การควบ โอน และเลิกกิจการ

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่สถาบันการเงินใดควบกิจการเข้ากับสถาบันการเงินอื่น ให้มีผลเป็นการยกเลิกใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๗๓ ในกรณีที่สถาบันการเงินใดประสงค์จะควบกิจการกับสถาบันการเงินอื่น หรือโอนหรือรับโอนกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนที่สำคัญให้แก่หรือจากสถาบันการเงินอื่น หรือในกรณีที่สถาบันการเงินใดหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของสถาบันการเงินใดประสงค์จะซื้อหรือมีไว้ซึ่งหุ้นในสถาบันการเงินอื่น ไม่ว่าจะเป็สถาบันการเงินประเภทเดียวกันหรือต่างประเภท เพื่อควบหรือโอนหรือรับโอนกิจการอันจะเป็นผลให้สถาบันการเงินมีฐานะหรือดำเนินกิจการมั่นคงยิ่งขึ้น ให้สถาบันการเงินหรือผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของสถาบันการเงิน แล้วแต่กรณี ยื่นโครงการแสดงรายละเอียดการดำเนินงานเสนอต่อ

ธนาคารแห่งประเทศไทย ถ้าธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศ การให้ความเห็นชอบดังกล่าว ทั้งนี้ จะกำหนดระยะเวลาดำเนินการและหลักเกณฑ์ใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

ในการดำเนินการตามโครงการที่ได้รับความเห็นชอบตามวรรคหนึ่ง ถ้าสถาบันการเงิน ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติดังต่อไปนี้ ให้ได้รับยกเว้นมิให้นำบทบัญญัติ ดังกล่าวมาใช้บังคับ แล้วแต่กรณี

(๑) มาตรา ๒๓๗ มาตรา ๑๑๑๗ มาตรา ๑๑๑๙ มาตรา ๑๑๔๕ มาตรา ๑๑๘๕ มาตรา ๑๒๒๐ มาตรา ๑๒๒๒ มาตรา ๑๒๒๔ มาตรา ๑๒๒๕ มาตรา ๑๒๒๖ มาตรา ๑๒๓๘ และ มาตรา ๑๒๔๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๒) มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๓ วรรคสอง มาตรา ๕๒ มาตรา ๕๔ วรรคสอง มาตรา ๑๐๒ มาตรา ๑๐๗ มาตรา ๑๓๖ (๒) มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๖ มาตรา ๑๔๗ และมาตรา ๑๔๘ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) มาตรา ๑๑๔ และมาตรา ๑๑๕ แห่งพระราชบัญญัติล้มละลาย พุทธศักราช ๒๔๘๓ ทั้งนี้ เฉพาะที่เกี่ยวกับการโอนทรัพย์สินหรือการกระทำใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สิน เนื่องจากการควบหรือรับโอนกิจการ

ในการดำเนินการตามวรรคสอง ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลใด สถาบันการเงิน ที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนต้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น

มาตรา ๗๔ เมื่อได้มีประกาศการให้ความเห็นชอบของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามมาตรา ๗๓ แล้ว ให้สถาบันการเงินที่จะควบ โอนหรือรับโอนกิจการ ทั้งหมดหรือบางส่วน จัดให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อพิจารณาการควบ โอนหรือรับโอนกิจการ ในการนี้ มิให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือหุ้นเพื่อการควบ โอนหรือรับโอนกิจการ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ กฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับ

การประชุมผู้ถือหุ้นตามวรรคหนึ่ง ให้สถาบันการเงินงดรับลงทะเบียนการโอนหุ้น เมื่อพ้นเจ็ดวันนับแต่วันที่มิได้มีประกาศการให้ความเห็นชอบของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา ๗๓ จนถึงวันประชุมผู้ถือหุ้นและเรียกประชุมผู้ถือหุ้น โดยจัดส่งหนังสือนัดให้ผู้ถือหุ้นทราบล่วงหน้า ไม่น้อยกว่าเจ็ดวันแต่ต้องไม่เกินสิบสี่วัน ทั้งนี้ ให้โฆษณาคำบอกกล่าวนัดประชุมตามหลักเกณฑ์ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในการประชุม ถ้ามีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนเสียง ของผู้ถือหุ้นซึ่งมาประชุม ให้ถือว่าการควบ โอนหรือรับโอนกิจการนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมาย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจมีหุ้นในสถาบันการเงินใดตั้งแต่ร้อยละเก้าสิบ ขึ้นไป เมื่อได้มีประกาศการให้ความเห็นชอบของธนาคารแห่งประเทศไทยตามมาตรา ๗๓ แล้ว ให้ถือว่า การให้ความเห็นชอบของธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น และการควบ โอนหรือ รับโอนกิจการนั้นเป็นการชอบด้วยกฎหมายโดยไม่ต้องจัดให้มีการประชุมผู้ถือหุ้นตามวรรคหนึ่ง

ห้ามมิให้บุคคลใดฟ้องสถาบันการเงินตามมาตรา ๗๓ เป็นคดีล้มละลายในระหว่าง การดำเนินการเพื่อควบ โอนหรือรับโอนกิจการตามที่ได้มีประกาศการให้ความเห็นชอบของธนาคาร แห่งประเทศไทยตามมาตรา ๗๓

มาตรา ๗๕ สถาบันการเงินที่ดำเนินการตามมาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง หากมีการโอน สิทธิที่มีหลักประกันอย่างอื่นที่มีใช้สิทธิจำนอง สิทธิจำนำ หรือสิทธิอันเกิดขึ้นแต่การค้ำประกัน ซึ่งยอมตกไปได้แก่ผู้รับโอนตามมาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ให้หลักประกันอย่างอื่นนั้นตกแก่สถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๗๖ สถาบันการเงินที่ดำเนินการตามมาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง ถ้ามีการฟ้องร้อง บังคับสิทธิเรียกร้องเป็นคดีอยู่ในศาล ให้สถาบันการเงินที่ควบกันหรือที่รับโอนกิจการ แล้วแต่กรณี เข้าสวมสิทธิเป็นคู่ความแทนในคดีดังกล่าว และอาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงคัดค้านเอกสาร ที่ได้ยื่นไว้แล้ว ถ้ามค้านพยานที่สืบมาแล้ว และคัดค้านพยานหลักฐานที่ได้สืบไปแล้วได้ และในกรณี ที่ศาลได้มีคำพิพากษาบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้นแล้ว ก็ให้เข้าสวมสิทธิเป็นเจ้าของหรือลูกหนี้ ตามคำพิพากษานั้น

มาตรา ๗๗ ในการโอนกิจการทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งได้รับความเห็นชอบจากธนาคาร แห่งประเทศไทย ให้ดำเนินการได้ตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ และการโอนสิทธิเรียกร้องที่เกี่ยวข้องกับ การโอนกิจการดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าวการโอนไปยังลูกหนี้ตามมาตรา ๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ แต่ไม่ตัดสิทธิของลูกหนี้ที่จะยกข้อต่อสู้ตามมาตรา ๓๐๘ วรรคสอง แห่งประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๗๘ สถาบันการเงินใดประสงค์จะเลิกประกอบกิจการ หรือหยุดประกอบ กิจการเป็นการชั่วคราว สถาบันการเงินนั้นต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๗๙ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบตามที่บัญญัติไว้ในส่วนนี้ แล้ว ให้รายงานต่อรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

ส่วนที่ ๑๐ การกำกับทั่วไป

มาตรา ๘๐ ห้ามมิให้สถาบันการเงินกระทำการดังต่อไปนี้

(๑) ลดทุนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ในการอนุญาต ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการลดทุนไว้ด้วยก็ได้ และมีให้นำมาตรา ๑๑๑๗

มาตรา ๑๒๒๕ และมาตรา ๑๒๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา ๑๓๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๔๑ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้วแต่กรณี มาใช้บังคับ

(๒) ชื่อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ เว้นแต่

(ก) เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับการประกอบธุรกิจ หรือเป็นที่พัก หรือเพื่อสวัสดิสังเคราะห์ของพนักงานและลูกจ้างของสถาบันการเงินนั้นตามสมควร โดยได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในการอนุญาต ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ด้วยก็ได้

(ข) เป็นการได้มาจากการชำระหนี้ การประกันการให้สินเชื่อ การซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินนั้นรับจำนองไว้จากการขายทอดตลาดโดยคำสั่งศาลหรือเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ แต่ต้องจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวภายในห้าปีนับแต่วันที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตกเป็นของสถาบันการเงิน ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น ธนาคารแห่งประเทศไทยจะขยายเวลาการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ดังกล่าว โดยธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ด้วยก็ได้

(ค) เป็นอสังหาริมทรัพย์ที่บริษัทเงินทุนที่ประกอบกิจการเงินทุนเพื่อการเคหะหรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ชื่อหรือมีไว้เพื่อประกอบธุรกิจ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(๓) รับหุ้นของสถาบันการเงินนั้นเป็นประกัน หรือรับหุ้นของสถาบันการเงินประเภทเดียวกันจากสถาบันการเงินประเภทเดียวกันอื่นเป็นประกัน

มาตรา ๘๑ ในกรณีที่มีการดำเนินการดังต่อไปนี้ ให้สถาบันการเงินแจ้งเป็นหนังสือให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่มีการดำเนินการดังกล่าว

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมหนังสือบริคณห์สนธิ หรือข้อบังคับของสถาบันการเงิน

(๒) เปลี่ยนแปลงกรรมการ กรรมการบริหาร ผู้จัดการ หรือบุคคลผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน

มาตรา ๘๒ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ให้สถาบันการเงินจัดเก็บสมุดบัญชี เอกสาร ตวงตรา หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์ และหนี้สิน ณ สถานที่ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๘๓ สถาบันการเงินใดไม่ประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาตในปริมาณที่สถาบันการเงินพึงประกอบตามปกติตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจสั่งให้สถาบันการเงินนั้นประกอบกิจการตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวได้ ในการนี้จะกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาไว้ด้วยก็ได้ และหากสถาบันการเงินไม่ดำเนินการตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งการ ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจสั่งปิดกิจการสถาบันการเงินนั้นก็ได้

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอรัฐมนตรีเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินและให้ชำระบัญชีสถาบันการเงินนั้น

หมวด ๔
การตรวจสอบสถาบันการเงิน

มาตรา ๘๔ เพื่อให้สถาบันการเงินมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจประกาศกำหนดให้สถาบันการเงินจัดตั้งคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ตลอดจนมีอำนาจกำหนดองค์ประกอบ คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา ๘๕ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ตรวจการสถาบันการเงิน เพื่อตรวจสอบกิจการ สินทรัพย์ และหนี้สินของสถาบันการเงิน บริษัทแม่ บริษัทลูก หรือบริษัทร่วม และบริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน ตลอดจนลูกหนี้และผู้ที่เกี่ยวข้องของสถาบันการเงินนั้น เป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะก็ได้ ให้ผู้ตรวจการสถาบันการเงินมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้กรรมการ พนักงานหรือลูกจ้างของสถาบันการเงิน ผู้สอบบัญชีของสถาบันการเงิน และผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของสถาบันการเงินด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือด้วยอุปกรณ์อื่นใด มาให้ถ้อยคำเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์และหนี้สินของสถาบันการเงิน ส่งสำเนาหรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร ดวงตรา หรือหลักฐานอื่น

(๒) เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของสถาบันการเงิน หรือในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้ให้บริการธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนแก่สถาบันการเงิน เพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการปฏิบัติของสถาบันการเงินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) เข้าไปในสถานที่ใด ๆ เพื่อตรวจสอบในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการประกอบธุรกิจอันเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัตินี้ หรือมีหลักฐานหรือเอกสารที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการของสถานที่นั้น และเมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบดังกล่าวแล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย

(๔) ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เอกสารหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี ในการออกคำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวจะต้องระบุเหตุผล ความจำเป็น และสิทธิของผู้ถูกยึดหรืออายัดนั้น

(๕) เข้าไปตรวจสอบฐานะหรือการดำเนินงานในสถานที่ประกอบธุรกิจของลูกหนี้หรือบริษัทแม่ บริษัทลูก บริษัทร่วม หรือผู้ที่เกี่ยวข้องของสถาบันการเงิน รวมทั้งสั่งให้ลูกหนี้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ ส่งสำเนา หรือแสดงสมุดและบัญชี เอกสาร ดวงตรา หรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการ สินทรัพย์ และหนี้สินก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการสถาบันการเงินตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ตรวจการสถาบันการเงินมีอำนาจมอบหมายให้บุคคลใดทำหน้าที่เพื่อช่วยเหลือตนในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการสถาบันการเงินได้

ให้ผู้ตรวจการสถาบันการเงินรายงานการตรวจสอบตามวรรคหนึ่งต่อธนาคารแห่งประเทศไทยตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๘๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจการสถาบันการเงินและบุคคลตามมาตรา ๘๕ วรรคสาม ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

มาตรา ๘๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๘๕ ผู้ตรวจการสถาบันการเงินต้องแสดงบัตรประจำตัวที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ออกแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวผู้ตรวจการสถาบันการเงินให้เป็นไปตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

มาตรา ๘๘ ให้ผู้ตรวจการสถาบันการเงินเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๕

การแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของสถาบันการเงิน

มาตรา ๘๙ ในกรณีที่สถาบันการเงิน กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ ได้กระทำการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือข้อกำหนดหรือประกาศที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต ให้ธนาคารแห่งประเทศไทย มีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) มีหนังสือเตือนไปยังสถาบันการเงินหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ระงับการกระทำ อันเป็นการฝ่าฝืนหรือให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๒) มีคำสั่งห้ามการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้หรือข้อกำหนด หรือประกาศที่ออกโดยอาศัยอำนาจแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในใบอนุญาต

(๓) มีคำสั่งถอดถอนกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการคนหนึ่งคนใด หรือทุกคน โดยให้ถือว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมของผู้ถือหุ้น

ในกรณีที่กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการถูกถอดถอนตาม (๓) หากบุคคลดังกล่าวพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรับผิดชอบในการกระทำดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจแต่งตั้งบุคคลนั้นเข้าดำรงตำแหน่งเดิมได้

มาตรา ๙๐ ในกรณีที่สถาบันการเงินมีฐานะหรือการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) มีคำสั่งให้สถาบันการเงินแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงาน

(๒) มีคำสั่งให้สถาบันการเงินลดทุน เพิ่มทุน หรือทั้งลดทุนและเพิ่มทุนภายในเวลาที่กำหนด แต่ต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่สถาบันการเงินได้รับแจ้งคำสั่ง ถ้าสถาบันการเงิน

ไม่ดำเนินการหรือดำเนินการไม่ได้ตามกำหนด ให้ถือว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น นับแต่วันที่ครบกำหนดในคำสั่ง เว้นแต่กรณีมีความจำเป็นรีบด่วนเพื่อพยุลงฐานะและการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจมีคำสั่งให้สถาบันการเงินลดทุน เพิ่มทุน หรือทั้งลดทุน และเพิ่มทุนทันทีได้ โดยให้ถือว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น ทั้งนี้ มิให้นำมาตรา ๑๑๑๗ มาตรา ๑๒๒๐ มาตรา ๑๒๒๒ มาตรา ๑๒๒๔ มาตรา ๑๒๒๕ มาตรา ๑๒๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา ๑๓๖ วรรคสอง (๒) มาตรา ๑๓๗ มาตรา ๑๓๘ และมาตรา ๑๔๑ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มาใช้บังคับกับการลดทุนหรือเพิ่มทุน หรือการเสนอขายหุ้นเพิ่มทุน

(๓) มีคำสั่งให้สถาบันการเงินระงับการดำเนินการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว ภายในระยะเวลาที่กำหนด

(๔) มีคำสั่งให้สถาบันการเงินถอดถอนกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการคนใดคนหนึ่งหรือทุกคน และแต่งตั้งบุคคลอื่นเข้าไปดำรงตำแหน่งแทนในทันทีตามที่เห็นสมควร โดยให้ถือว่าคำสั่งดังกล่าวเป็นมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

(๕) มีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงิน หรือมีคำสั่งปิดกิจการของสถาบันการเงินนั้น ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานการดำเนินการตามวรรคหนึ่งต่อรัฐมนตรีเพื่อทราบ โดยไม่ชักช้า และหากธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการตามวรรคหนึ่ง (๕) ให้เสนอรัฐมนตรี เพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้นด้วย

มาตรา ๙๑ ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นลูกจ้าง เพราะถูกถอดถอนจากการเป็นกรรมการ ผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจในการจัดการตามมาตรา ๘๙ (๓) หรือมาตรา ๙๐ (๔) ไม่มีสิทธิได้รับค่าชดเชย ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือกฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ รวมทั้ง สิทธิประโยชน์อื่นใดตามสัญญาจ้างอันเนื่องมาจากการออกจากงาน

มาตรา ๙๒ กรณีดังต่อไปนี้ให้ถือว่าสถาบันการเงินมีฐานะหรือการดำเนินงาน ในลักษณะที่อาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน

(๑) สถาบันการเงิน กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการฝ่าฝืนคำสั่ง ตามมาตรา ๘๙ (๒)

(๒) สถาบันการเงิน กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ กระทำการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๗ มาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ มาตรา ๖๓ หรือมาตรา ๖๔

(๓) สถาบันการเงิน กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ ไม่จัดทำบัญชี เพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริงตามมาตรา ๖๖ หรือ ลงข้อความเท็จหรือปลอมบัญชี เอกสาร ซึ่งทำให้ไม่สามารถประเมินได้ว่าสถาบันการเงินนั้น มีฐานะ การเงินและการดำเนินงานที่มั่นคงเป็นไปตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเงินกองทุน สินทรัพย์ สินทรัพย์ สภาพคล่อง การกันเงินสำรอง การจัดชั้นสินทรัพย์ และเรื่องอื่น ๆ ในพระราชบัญญัตินี้.

(๔) สถาบันการเงินหยุดทำการจ่ายเงินตามที่มีหน้าที่จะต้องชำระคืน

(๕) สถาบันการเงินมีผลประกอบการขาดทุน และธนาคารแห่งประเทศไทย มีเหตุอันควรคาดได้ว่าสถาบันการเงินนั้นไม่อาจดำรงเงินกองทุนได้ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการตีตามมาตรา ๙๖ หรือไม่

มาตรา ๙๓ สถาบันการเงินใดหยุดทำการจ่ายเงินตามที่ มีหน้าที่ต้องชำระคืน ให้สถาบันการเงินนั้นแจ้งการหยุดทำการจ่ายเงินพร้อมเหตุผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบทันที และห้ามมิให้ดำเนินกิจการใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากธนาคารแห่งประเทศไทย

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยแต่งตั้งผู้ตรวจการสถาบันการเงินเพื่อทำการสอบสวน กรณีตามวรรคหนึ่ง และเมื่อได้รับรายงานการสอบสวนจากผู้ตรวจการสถาบันการเงินแล้ว ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้ควบคุมสถาบันการเงิน ปิดกิจการของสถาบันการเงิน หรือสั่งการ ตามที่เห็นสมควร

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการตามวรรคสองแล้ว ให้เสนอรัฐมนตรี เพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๙๔ ห้ามมิให้สถาบันการเงินจ่ายเงิน ทรัพย์สินหรือค่าตอบแทนที่มีผลทำให้ เงินกองทุนเหลือต่ำกว่าเงินกองทุนที่ต้องดำรงไว้ตามมาตรา ๓๐ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) จ่ายเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดแก่ผู้ถือหุ้นเป็นการคืนส่วนทุน

(๒) จ่ายค่าตอบแทนในการบริหารหรือผลประโยชน์อื่นใดซึ่งมิใช่ค่าจ้างตามปกติ

แก่กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการสถาบันการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจอนุญาตให้สถาบันการเงินซื้อคืน ใ้ถอน สละ หรือได้มา ซึ่งหุ้นหรือผลประโยชน์ในฐานะเป็นผู้ถือหุ้น อันจะมีผลเป็นการลดภาระทางการเงินหรือแก้ไขฐานะ การเงินของสถาบันการเงินนั้นได้

มาตรา ๙๕ ในกรณีที่สถาบันการเงินใดมีเงินกองทุนเหลือต่ำกว่าเงินกองทุน ที่ต้องดำรงไว้ตามมาตรา ๓๐ ให้สถาบันการเงินนั้นเสนอโครงการเพื่อแก้ไขฐานะและการดำเนินงาน ต่อธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อขอความเห็นชอบตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(๑) การเสนอโครงการต้องกระทำภายในสามสิบวันนับแต่วันที่สถาบันการเงินทราบ

(๒) โครงการตาม (๑) อย่างน้อยต้องประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้

(ก) ขั้นตอนที่จะทำให้มีเงินกองทุนเพียงพอ

(ข) ระดับเงินกองทุนที่คาดว่าจะดำรงในแต่ละไตรมาสภายในระยะเวลา

ของโครงการ

(ค) แผนธุรกิจ

(ง) ระยะเวลาของโครงการซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งปี

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับโครงการแล้ว จะต้องพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับโครงการ และให้แจ้งสถาบันการเงินทราบภายใน เวลาดังกล่าว ในการนี้ จะกำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้

ในกรณีที่สถาบันการเงินไม่เสนอโครงการภายในกำหนดเวลาตาม (๑) หรือโครงการที่เสนอไม่ได้รับความเห็นชอบ หรือไม่ดำเนินการตามโครงการ หรือดำเนินการไม่เป็นไปตามโครงการที่ได้รับความเห็นชอบหรือตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดตามวรรคสอง ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้สถาบันการเงินดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควร หรือมีคำสั่งปิดกิจการของสถาบันการเงินนั้น

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการตามวรรคสามแล้ว ให้เสนอรัฐมนตรีเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๕๖ ในกรณีที่สถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนต่ำกว่าร้อยละหกสิบของอัตราตามที่กำหนดในมาตรา ๓๐ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งเข้าควบคุมสถาบันการเงินนั้น

นอกจากการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจมีคำสั่งให้สถาบันการเงินนั้นเลิกกิจการบริษัทลูกและชำระบัญชี หากปรากฏว่าสินทรัพย์ของบริษัทลูกไม่พอกับหนี้สินหรือบริษัทลูกไม่สามารถชำระหนี้ได้เป็นปกติติดต่อกันเป็นเวลาเกินกว่าสามเดือน หรือมีคำสั่งอื่นใดตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควร

มาตรา ๕๗ ในกรณีที่สถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนต่ำกว่าร้อยละสามสิบห้าของอัตราตามที่กำหนดในมาตรา ๓๐ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการของสถาบันการเงินนั้น เว้นแต่ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่ากรณีมีคำสั่งปิดกิจการจะก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมอย่างรุนแรง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจยังไม่สั่งปิดกิจการของสถาบันการเงินก็ได้

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอรัฐมนตรีเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๕๘ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการของสถาบันการเงินใด ตามมาตรา ๕๐ (๔) มาตรา ๕๓ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๕๗ และรัฐมนตรีเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว ให้ชำระบัญชีสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๕๙ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งให้สถาบันการเงินดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือได้รับรายงานเกี่ยวกับสถาบันการเงินตามความในหมวดนี้ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานต่อรัฐมนตรีเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า

(โปรดพลิก)

หมวด ๖
การเข้าควบคุมสถาบันการเงิน

มาตรา ๑๐๐ ในหมวดนี้

“สถาบันคุ้มครองเงินฝาก” หมายความว่า สถาบันคุ้มครองเงินฝากตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันคุ้มครองเงินฝาก

มาตรา ๑๐๑ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงินใดแล้ว ให้แจ้งคำสั่งเป็นหนังสือให้สถาบันคุ้มครองเงินฝากและสถาบันการเงินนั้นทราบ และปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของสถาบันการเงินนั้น รวมทั้งประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในสื่อใด ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในกรณีที่สถาบันการเงินตามวรรคหนึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยแจ้งคำสั่งเป็นหนังสือแก่ตลาดหลักทรัพย์ด้วย

มาตรา ๑๐๒ เมื่อมีการออกคำสั่งควบคุมสถาบันการเงินใดแล้ว ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินนั้น ซึ่งประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสองคนแต่ไม่เกินสี่คน โดยให้มีกรรมการที่สถาบันคุ้มครองเงินฝากเสนอชื่ออย่างน้อยหนึ่งคน

ในกรณีที่ประธานกรรมการไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศแต่งตั้งกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน

มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๐๓ กรรมการควบคุมสถาบันการเงินจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเช่นเดียวกับกรรมการของสถาบันการเงินตามมาตรา ๒๕ และไม่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกับอำนาจหน้าที่ในฐานะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน

ให้กรรมการควบคุมสถาบันการเงินมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับกรรมการของสถาบันการเงิน

มาตรา ๑๐๔ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยได้แจ้งคำสั่งควบคุมแก่สถาบันการเงินใด ห้ามมิให้กรรมการ พนักงาน และลูกจ้าง ของสถาบันการเงินดำเนินกิจการของสถาบันการเงินนั้นต่อไป เว้นแต่จะได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน

ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานควบคุมสถาบันการเงินคนหนึ่งหรือหลายคนเพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งได้ คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินมีอำนาจและหน้าที่ดำเนินกิจการของสถาบันการเงินที่ถูกคำสั่งควบคุมได้ทุกประการ และให้ประธานกรรมการเป็นผู้แทนของสถาบันการเงินนั้น

ให้กรรมการ พนักงาน และลูกจ้าง ของสถาบันการเงินที่ถูกควบคุม

(๑) จัดการเพื่อปกป้องรักษาทรัพย์สินและประโยชน์ของสถาบันการเงินไว้

(๒) รายงานกิจการและมอบสินทรัพย์พร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสาร ตวงตรา

และสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวกับกิจการและสินทรัพย์ของสถาบันการเงินให้แก่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินโดยไม่ชักช้า

ให้ผู้ครอบครองทรัพย์สินหรือเอกสารของสถาบันการเงินแจ้งการครอบครอง

ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๐๕ ในกรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเห็นว่า เงินฝากของสถาบันการเงินที่ถูกควบคุมมีภาระดอกเบี้ยสูงเกินสมควรและไม่เป็นธรรม คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถาบันคุ้มครองเงินฝากมีอำนาจปรับลดอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ต้องประกาศให้ผู้ฝากเงินทราบก่อน และจะเริ่มปรับลดอัตราดอกเบี้ยได้เมื่อพ้นระยะเวลาเจ็ดวันนับแต่วันประกาศ

มาตรา ๑๐๖ ในกรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเห็นว่า ความผูกพันตามสัญญาของสถาบันการเงินที่ถูกควบคุมมีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินอาจทำความตกลงกับเจ้าของทรัพย์สิน คู่สัญญา หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อลดภาระดังกล่าวได้

มาตรา ๑๐๗ ในกรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเห็นว่า สัญญาจ้างผู้บริหารของสถาบันการเงินที่ถูกควบคุมมีเงื่อนไขที่ไม่เหมาะสม หรือกำหนดค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์สูงเกินสมควร หรือสถาบันการเงินที่ถูกควบคุมได้รับความเสียหายจากการบริหารหรือการละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของผู้บริหารสถาบันการเงิน ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินมีอำนาจเลิกจ้าง ระงับหรือลดการจ่ายค่าตอบแทนหรือสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ แก่ผู้บริหารดังกล่าวได้

มาตรา ๑๐๘ ในกรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเห็นสมควรให้มีการควบหรือโอนกิจการของสถาบันการเงิน ในการควบหรือโอนกิจการดังกล่าวให้นำบัญญัติในหน้าที่ ๑๐ การควบ โอน และเลิกกิจการของหมวด ๓ มาใช้บังคับ โดยอนุโลม ทั้งนี้ ให้ถือว่ามติของคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเป็นมติของที่ประชุมผู้ถือหุ้น และให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินมีอำนาจดำเนินการแทนคณะกรรมการของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๑๐๙ ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินรายงานต่อธนาคารแห่งประเทศไทยว่าสมควรจะให้สถาบันการเงินที่ถูกคำสั่งควบคุม ดำเนินกิจการต่อไปหรือไม่ พร้อมทั้งข้อมูลทางการเงินและเหตุผลประกอบ ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน

(โปรดพลิก)

ในกรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเห็นสมควรให้สถาบันการเงินดำเนินกิจการต่อไป ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเสนอโครงการแก้ไขฟื้นฟูสถาบันการเงินดังกล่าวต่อธนาคารแห่งประเทศไทย โครงการแก้ไขฟื้นฟูสถาบันการเงินอย่างน้อยต้องประกอบด้วยรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ขั้นตอนที่จะทำให้มีเงินกองทุนเพียงพอ
- (๒) ระดับเงินกองทุนที่คาดว่าจะดำรงในแต่ละไตรมาส
- (๓) แผนธุรกิจ
- (๔) ระยะเวลาของโครงการซึ่งจะต้องไม่เกินหนึ่งปี
- (๕) แผนการควบรวมกิจการหรือโอนกิจการ (ถ้ามี)

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยได้รับรายงานจากคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รายงานต่อรัฐมนตรีเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๑๑๐ ในกรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินรายงานว่าจะสมควรจะให้สถาบันการเงินที่ถูกคำสั่งควบคุมดำเนินกิจการต่อไปได้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องมีคำสั่งเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบกับรายงานดังกล่าวภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับรายงานจากคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน

ถ้าธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นชอบกับรายงานของคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินตามวรรคหนึ่ง ให้ดำเนินการไปตามโครงการแก้ไขฟื้นฟูสถาบันการเงินตามที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเสนอ ในการนี้ จะมีคำสั่งเลิกควบคุมก็ได้ และให้ประกาศคำสั่งเลิกควบคุมในราชกิจจานุเบกษาและในสื่อใด ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ในกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งไม่เห็นชอบกับรายงานของคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน หรือโครงการแก้ไขฟื้นฟูสถาบันการเงินไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการของสถาบันการเงินนั้น

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการตามวรรคสามแล้ว ให้เสนอรัฐมนตรีเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๑๑๑ กรณีที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินรายงานว่าสถาบันการเงินที่ถูกควบคุมไม่อาจดำเนินกิจการต่อไปได้ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการของสถาบันการเงินนั้น และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและในสื่อใด ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้เสนอรัฐมนตรีเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๑๑๒ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการของสถาบันการเงินใดตามมาตรา ๑๑๐ วรรคสาม หรือมาตรา ๑๑๑ วรรคหนึ่ง และรัฐมนตรีเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว ให้ชำระบัญชีสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๑๑๓ ในกรณีที่สถาบันการเงินถูกควบคุมหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาต ห้ามมิให้ผู้ซื้อหุ้นกู้หรือตราสารหนี้อื่น หรือผู้รับโอนสิทธิเรียกร้องในหนี้ของสถาบันการเงินนั้น ในภายหลังเหตุดังกล่าวนำหุ้นกู้ ตราสารหนี้ หรือสิทธิเรียกร้องที่ได้รับโอนมานั้น มาหักกลบลบหนี้ กับหนี้ที่ผู้นั้นมีอยู่กับสถาบันการเงิน

มาตรา ๑๑๔ เพื่อประโยชน์ในการเข้าควบคุมสถาบันการเงินตามหมวดนี้ ให้คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินหรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงินที่ได้รับมอบอำนาจ มีอำนาจสั่งให้บุคคลใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้แสดง หรือส่งสมุด บัญชี เอกสาร ตวงตรา และหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับกิจการและสินทรัพย์ของสถาบันการเงินที่ถูกควบคุมภายในเวลาที่คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินหรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงินกำหนด

มาตรา ๑๑๕ ให้กรรมการควบคุมสถาบันการเงินและพนักงานควบคุมสถาบันการเงิน ได้รับเงินค่าตอบแทนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

มาตรา ๑๑๖ ค่าใช้จ่ายและเงินค่าตอบแทนในการควบคุมสถาบันการเงินใด ให้จ่ายจากสินทรัพย์ของสถาบันการเงินนั้น

มาตรา ๑๑๗ มิให้นำบทบัญญัติในหมวด ๓ การกำกับสถาบันการเงิน เว้นแต่ส่วนที่ ๘ การจัดทำบัญชี การรายงาน และผู้สอบบัญชี มาใช้กับสถาบันการเงินในระหว่างที่ถูกควบคุมตามหมวดนี้

มาตรา ๑๑๘ เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งให้สถาบันการเงินดำเนินการ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือได้รับรายงานเกี่ยวกับสถาบันการเงินตามความในหมวดนี้ ให้ธนาคาร แห่งประเทศไทยรายงานต่อรัฐมนตรีเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า

หมวด ๗

การกำกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

มาตรา ๑๑๙ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ ได้แก่

- (๑) สถาบันการเงินของรัฐที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น
- (๒) นิติบุคคลที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๒๐ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลระบบสถาบันการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจ อาจมอบหมายให้ ธนาคารแห่งประเทศไทยทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน ตามที่กฎหมายได้กำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้รักษาการได้

(๑) กำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้น

(๒) มีอำนาจสั่งให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและแสดงความคิดเห็น รวมทั้งแต่งตั้งบุคคลเพื่อตรวจสอบ และรายงานกิจการหรือทรัพย์สินของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

(๓) มีอำนาจแต่งตั้งหรือถอดถอนบุคคลใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ รวมทั้งกำหนดค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์อื่นใดให้แก่บุคคลดังกล่าว

(๔) กำหนดแนวนโยบายเพื่อให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจดำเนินการหรือถือปฏิบัติ

(๕) มีอำนาจสั่งให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจต้องปฏิบัติหรือยับยั้งการกระทำของสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี

ในการกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจต้องปฏิบัติเพิ่มเติม หรือให้นำบทบัญญัติใดของพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้นได้

หมวด ๘

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๑๒๑ ผู้ใดประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์โดยมิได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๒๒ สถาบันการเงินใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๒๓ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีและปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๑๒๔ สถาบันการเงินใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๑ หรือมาตรา ๔๒ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศ ข้อกำหนด หรือหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๔๒ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๒๕ สถาบันการเงินใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒ มาตรา ๓๘ มาตรา ๔๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๔๘ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศ ข้อกำหนด หรือหลักเกณฑ์ ที่กำหนดตามมาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ วรรคสอง มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๖ มาตรา ๔๗ หรือมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษ

ปรับไม่เกินห้าแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ หรือจนกว่า
จะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๒๖ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๔ มาตรา ๒๖ วรรคสอง
มาตรา ๔๕ มาตรา ๕๕ หรือมาตรา ๕๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่
หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาทและปรับอีกไม่เกินวันละสองพันบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๑๒๗ สถาบันการเงินใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๒๔
มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑ มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕
มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕
มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ มาตรา ๖๘
มาตรา ๗๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง มาตรา ๗๔ มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๔
หรือมาตรา ๘๕ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประกาศ ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ เงื่อนไข หรือคำสั่ง
ที่กำหนดตามมาตรา ๙ มาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๑
มาตรา ๓๒ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓
มาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๕ มาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑
มาตรา ๖๒ มาตรา ๖๓ มาตรา ๖๔ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ มาตรา ๗๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง
มาตรา ๗๔ วรรคสอง มาตรา ๗๕ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๕ มาตรา ๙๐ (๑) (๓) และ (๔) มาตรา ๙๕
หรือมาตรา ๙๖ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาท
ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่ หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๒๘ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามมาตรา ๕๖ หรือ
มาตรา ๕๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลา
ที่ยังฝ่าฝืนอยู่ หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

มาตรา ๑๒๙ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๐๕ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง
คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินหรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงินตามมาตรา ๑๑๔
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีและปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งพันบาท
ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่

มาตรา ๑๓๐ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๒๑ หรือมาตรา ๑๒๓
เป็นนิติบุคคล กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่
บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้น

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๗ ในกรณีที่สถาบันการเงินกระทำความผิดตามมาตรา ๑๒๒
มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๒๕ หรือมาตรา ๑๒๗ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของ

สถาบันการเงินนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้น

มาตรา ๑๓๑ ความผิดตามมาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๒๕ มาตรา ๑๒๗ และมาตรา ๑๓๐ วรรคสอง ถ้ามิได้ฟ้องต่อศาลหรือมิได้มีการเปรียบเทียบตามมาตรา ๑๖๐ ภายในสองปีนับแต่วันที่ธนาคารแห่งประเทศไทยตรวจพบการกระทำความผิด หรือภายในห้าปี นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันขาดอายุความ

มาตรา ๑๓๒ ผู้ใดให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จต่อผู้ตรวจการสถาบันการเงินหรือ คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท

มาตรา ๑๓๓ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ตรวจการสถาบันการเงิน คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน หรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงิน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๓๔ ผู้ใดไม่อ่านนายความสะดวกแก่ผู้ตรวจการสถาบันการเงิน บุคคล ตามมาตรา ๔๕ วรรคสาม คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน หรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงิน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา ๑๓๕ ผู้ใดถอน ทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งตราหรือ เครื่องหมายซึ่งผู้ตรวจการสถาบันการเงิน คณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงิน หรือพนักงานควบคุม สถาบันการเงินได้ประทับหรือหมายไว้ที่สิ่งนั้น ๆ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกิน สามแสนบาท

มาตรา ๑๓๖ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหายหรือ ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินหรือเอกสารใด ๆ อันผู้ตรวจการสถาบันการเงิน คณะกรรมการควบคุมสถาบัน การเงิน หรือพนักงานควบคุมสถาบันการเงินได้ยึดอายัด รักษาไว้ หรือสั่งให้ส่งเพื่อเป็นพยานหลักฐาน หรือเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ไม่ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะรักษาทรัพย์สินหรือเอกสารนั้นไว้เอง หรือสั่งให้ผู้นั้นหรือผู้อื่นส่งหรือรักษาไว้ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสามปี และปรับ ตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

มาตรา ๑๓๗ ในกรณีที่สถาบันการเงินใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๖๖ มาตรา ๘๐ มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๔ หรือมาตรา ๙๕ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ ตามประกาศ ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ หรือคำสั่งที่กำหนดตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๐ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๖ มาตรา ๕๐ มาตรา ๖๖ มาตรา ๗๑ มาตรา ๘๐ มาตรา ๙๐ หรือมาตรา ๙๔ กรรมการ ผู้จัดการหรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี

หรือปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดนั้น

มาตรา ๑๓๘ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใด โดยทุจริต หลอกลวงด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริง ซึ่งควรบอกให้แก่ประชาชนทราบ และโดยการหลอกลวงดังกล่าวนี้ไปได้ซึ่งทรัพย์สินจากประชาชน ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ประชาชนผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือ ทำลายเอกสารสิทธิ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๓๙ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใด ซึ่งได้รับมอบหมายให้จัดการทรัพย์สินของสถาบันการเงินหรือทรัพย์สินที่สถาบันการเงินเป็นเจ้าของ รวมอยู่ด้วย กระทำผิดหน้าที่ของตนด้วยประการใด ๆ โดยทุจริตจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของสถาบันการเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๔๐ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใด ครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของสถาบันการเงินหรือซึ่งสถาบันการเงินเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เปียดังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๔๑ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใด เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินอันสถาบันการเงิน มีหน้าที่ดูแลหรือที่อยู่ในความครอบครองของสถาบันการเงิน ถ้าได้กระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี และปรับไม่เกินห้าแสนบาท

มาตรา ๑๔๒ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใด กระทำการดังต่อไปนี้ โดยรู้ว่าเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินหรือเจ้าหน้าที่ของบุคคลอื่น ซึ่งจะใช้สิทธิของเจ้าหน้าที่สถาบันการเงินบังคับการชำระหนี้จากสถาบันการเงิน หรือใช้หรือนำจะใช้สิทธิเรียกร้องทางศาล ให้ชำระหนี้ เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

- (๑) ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น หรือโอนไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์สินของสถาบันการเงิน หรือ
- (๒) แกล้งให้สถาบันการเงินเป็นหนี้ซึ่งไม่เป็นความจริง

มาตรา ๑๔๓ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใด กระทำการหรือไม่กระทำการเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อตนเองหรือผู้อื่น อันเป็นการเสียหายแก่สถาบันการเงิน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๔๔ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงินผู้ใด กระทำหรือยินยอมให้กระทำการดังต่อไปนี้เพื่อลวงให้สถาบันการเงินหรือผู้ถือหุ้นขาดประโยชน์อันควรได้ หรือลวงบุคคลใด ๆ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

(๑) ทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ตัดทอน หรือปลอมบัญชีเอกสารหรือ หลักประกันของสถาบันการเงินหรือที่เกี่ยวกับสถาบันการเงิน

(๒) ลงข้อความเท็จหรือไม่ลงข้อความสำคัญในบัญชีหรือเอกสารของสถาบันการเงิน หรือ

(๓) ทำบัญชีไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน หรือไม่ตรงต่อความเป็นจริง

มาตรา ๑๔๕ ความผิดตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ หรือมาตรา ๑๔๔ หากผู้กระทำเป็นพนักงานของสถาบันการเงิน ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๑๔๖ ผู้สอบบัญชี หรือผู้ประเมินราคา หรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านผู้ใด ปฏิบัติงานสอบบัญชีเพื่อแสดงความเห็นต่องบการเงินไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายว่าด้วย ผู้สอบบัญชีหรือข้อกำหนดเพิ่มเติมตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด หรือทำรายงานเท็จ หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๙ หรือมาตรา ๗๐ หรือมาตรา ๗๑ หรือประเมินราคาทรัพย์สิน โดยไม่สุจริต แล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๔๗ ผู้ใดก่อให้เกิดกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบัน การเงินหรือผู้ชำนาญการเฉพาะด้านของสถาบันการเงิน กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ หรือมาตรา ๑๔๖ ไม่ว่าด้วยการใช้ สิ่ง ชูเชิญ จ้าง หรือด้วยวิธีอื่นใด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๑๔๘ ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวก ในการที่กรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน ผู้สอบบัญชี หรือผู้ชำนาญการ เฉพาะด้านของสถาบันการเงิน กระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ หรือมาตรา ๑๔๖ ไม่ว่าก่อนหรือ ขณะกระทำความผิด ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ เว้นแต่ผู้นั้นมิได้รู้ถึง การช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกนั้น

มาตรา ๑๔๙ ความผิดมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ หรือมาตรา ๑๔๖ มาตรา ๑๔๗ และมาตรา ๑๔๘ เมื่อพนักงาน อัยการยื่นฟ้องคดีอาญา ให้พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกทรัพย์สิน หรือราคา หรือค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายแทนผู้เสียหายด้วย และให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล

มาตรา ๑๕๐ ในกรณีที่ปรากฏว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๓๘ มาตรา ๑๓๙ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ หรือมาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ และธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าหากปล่อยเงินเข้าไว้อาจเกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชน ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของบุคคลนั้น หรือทรัพย์สินซึ่งตามกฎหมายอาจถือได้ว่าเป็นของบุคคลนั้น หรือตามพฤติการณ์ที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นของบุคคลนั้น แต่จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินเกินกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวันไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีที่มีการฟ้องคดีต่อศาล ให้คำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าวยังคงมีผลต่อไปจนกว่าศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีมีเหตุจำเป็นทำให้ไม่สามารถฟ้องคดีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ ศาลที่มีเขตอำนาจอาจสั่งขยายระยะเวลาออกไปอีกตามคำขอของธนาคารแห่งประเทศไทยได้

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง

การกำหนดวิธีการในการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินและการกำหนดจำนวนเงินที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพและเลี้ยงดูครอบครัวของบุคคลที่ถูกยึดหรืออายัดทรัพย์สินตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

ผู้ใดทำลาย ย้ายไปเสีย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ โอนให้แก่บุคคลอื่น หรือกระทำการใด ๆ ให้เสียหายแก่ทรัพย์สินที่ถูกยึดหรืออายัดตามวรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๕๑ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลตามมาตรา ๑๕๐ จะหลบหนี ออกนอกราชอาณาจักร ศาลอาญาโดยคำร้องขอของธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลนั้นออกนอกราชอาณาจักรไว้ก่อนได้

ในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติโดยคำร้องขอของผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยหรือบุคคลที่ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทยมอบหมาย มีอำนาจสั่งห้ามมิให้บุคคลตามมาตรา ๑๕๐ ออกนอกราชอาณาจักรไว้ก่อนเป็นการชั่วคราวได้เป็นเวลาไม่เกินสิบห้าวัน จนกว่าศาลอาญาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของศาลอาญามาตราวรรคหนึ่งหรือของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติตามวรรคสอง หรือผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๕๒ ผู้ใดล่วงรู้กิจการของสถาบันการเงินใดเนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมายหรือเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือผู้ที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยจะพึงสงวนไว้ไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณี ดังต่อไปนี้

- (๑) การเปิดเผยตามหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี
- (๒) การเปิดเผยเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) การเปิดเผยแก่ผู้สอบบัญชีของสถาบันการเงินนั้นหรือหน่วยงานในประเทศ และต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับสถาบันการเงินนั้น

(๔) การเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานในประเทศและ ต่างประเทศที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับสถาบันการเงิน หรือธุรกิจทางการเงิน ตามข้อตกลงที่มีระหว่างกัน

(๕) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

(๖) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน

(๗) การเปิดเผยความลับของลูกค้าสถาบันการเงินที่ถูกเปิดเผยต่อสาธารณชนแล้ว

(๘) การเปิดเผยความลับของลูกค้าของสถาบันการเงินซึ่งลูกค้าดังกล่าว

ให้ความยินยอมแล้ว

(๙) การเปิดเผยให้แก่บริษัทที่อยู่ในกลุ่มธุรกิจทางการเงินเดียวกัน

(๑๐) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

มาตรา ๑๕๓ ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของสถาบันการเงินโดยเหตุที่เป็นผู้มีอำนาจในการจัดการหรือเป็นพนักงาน และเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะก่อให้เกิด ความเสียหายแก่บุคคลอื่นหรือประชาชน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกิน หนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการเปิดเผยตามกรณีในมาตรา ๑๔๑ วรรคสอง

มาตรา ๑๕๔ ผู้ใดเข้าสู่ระบบเครือข่ายปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินใด โดยใช้รหัสหรือวิธีการอื่นใดโดยไม่มีอำนาจหน้าที่กระทำการนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือ ปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๕๕ ผู้ใดทำให้เสียหาย ทำลาย เปลี่ยนแปลง เอาไปเสีย หรือทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ซึ่งเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือข้อมูลอันประมาลด้วย คอมพิวเตอร์หรือข้อมูลอื่นใดอันเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินโดยตนเองมิได้มีอำนาจหน้าที่ กระทำการนั้น ถ้าได้กระทำให้เกิดความเสียหายแก่สถาบันการเงินหรือผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๕๖ ผู้ใดจำหน่าย จ่าย แจก หรือโอน ข้อมูลที่ได้มาจากการกระทำความผิด ตามมาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ ทั้งหมดหรือบางส่วน ให้แก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปี ถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๕๗ ผู้ใดเตรียมการหรือพยายามกระทำความผิด หรือเป็นผู้สนับสนุน การกระทำความผิดตามมาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ หรือมาตรา ๑๕๖ ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๑๕๘ ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๕๖ หรือ มาตรา ๑๕๗ ถ้าได้กระทำนอกราชอาณาจักรทั้งหมดหรือแต่บางส่วน และผู้เสียหายเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือเป็นนิติบุคคลสัญชาติไทยหรือมีสำนักงานสาขาในประเทศไทย ให้ถือว่าความผิดนั้นได้กระทำ ในราชอาณาจักร

มาตรา ๑๕๙ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๕๖ หรือมาตรา ๑๕๗ หรือมาตรา ๑๕๘ เป็นผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือเป็นผู้มีอาชีพ หรือธุรกิจเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ผู้นั้นต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่ห้าแสนบาท ถึงหนึ่งล้านบาท

มาตรา ๑๖๐ ความผิดตามมาตรา ๑๒๒ มาตรา ๑๒๔ มาตรา ๑๒๕ มาตรา ๑๒๗ มาตรา ๑๓๐ วรรคสอง และมาตรา ๑๓๗ ให้คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบได้ คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งให้มีจำนวนสามคน โดยอย่างน้อย ต้องเป็นพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหนึ่งคน เมื่อคณะกรรมการได้ทำการเปรียบเทียบ และผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวน และภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๖๑ ให้ถือว่าธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี อยู่แล้วในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นสถาบันการเงินที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ ประเภทนั้นตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๖๒ บรรดากฎกระทรวง ประกาศกระทรวงการคลัง และประกาศ หนังสือเวียน คำสั่ง หรือข้อกำหนดของธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ การธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์บรรดาที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ จนกว่าจะได้มีการออกประกาศ หรือคำสั่งตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๖๓ สถาบันการเงินใดได้รับการผ่อนผันให้ลงทุน หรือซื้อ หรือมีหุ้น เกินอัตราส่วนตามมาตรา ๓๔ อยู่แล้วในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้สถาบันการเงิน มีสิทธิถือหรือมีไว้ต่อไปตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการผ่อนผัน แต่ต้องไม่เกินกำหนดห้าปีนับแต่วันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในกรณีที่สถาบันการเงินใดได้รับผ่อนผันให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ เกินอัตราส่วนตามมาตรา ๕๐ อยู่แล้วในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้สถาบันการเงินนั้นคงให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ ตามสัญญาที่ผูกพันไว้แล้วต่อไปได้จนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ตามที่ระบุในสัญญาดังกล่าว

สถาบันการเงินใดให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ แก่บุคคลใดและผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าวรวมกันเกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๕๐ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยการให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อดังกล่าวไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น สถาบันการเงินดังกล่าวจะให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อแก่บุคคลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลดังกล่าวอีกไม่ได้ และต้องดำเนินการเพื่อทำให้การให้สินเชื่อ ลงทุน ก่อภาระผูกพัน หรือทำธุรกรรมที่มีลักษณะคล้ายการให้สินเชื่อ ดังกล่าวเป็นไปตามที่บัญญัติในมาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๕๐ โดยเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

สถาบันการเงินใดได้รับผ่อนผันให้มีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์อยู่แล้วในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้สถาบันการเงินดังกล่าวมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์นั้นต่อไปได้ตามหลักเกณฑ์ที่ได้รับการผ่อนผันนั้น

มาตรา ๑๖๔ บริษัทเงินทุนใดที่ได้รับใบอนุญาตอยู่แล้วในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ประกอบธุรกิจได้ตามที่ได้รับอนุญาตไว้แล้ว

มาตรา ๑๖๕ บริษัทที่มีได้ประกอบธุรกิจทางการเงินแต่ได้รับการผ่อนผันให้ถือหุ้นในสถาบันการเงินใดเกินอัตราที่กำหนดในมาตรา ๑๔ อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือหุ้นของสถาบันการเงินนั้นได้ต่อไป และอาจซื้อหุ้นเพิ่มทุนเพื่อรักษาสัดส่วนการถือหุ้นที่มีอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับได้ แต่ถ้าได้จำหน่ายหุ้นนั้นไปเท่าใด ให้คงมีสิทธิถือหุ้นเกินอัตราที่กำหนดได้เท่าจำนวนหุ้นที่เหลืออยู่นั้น

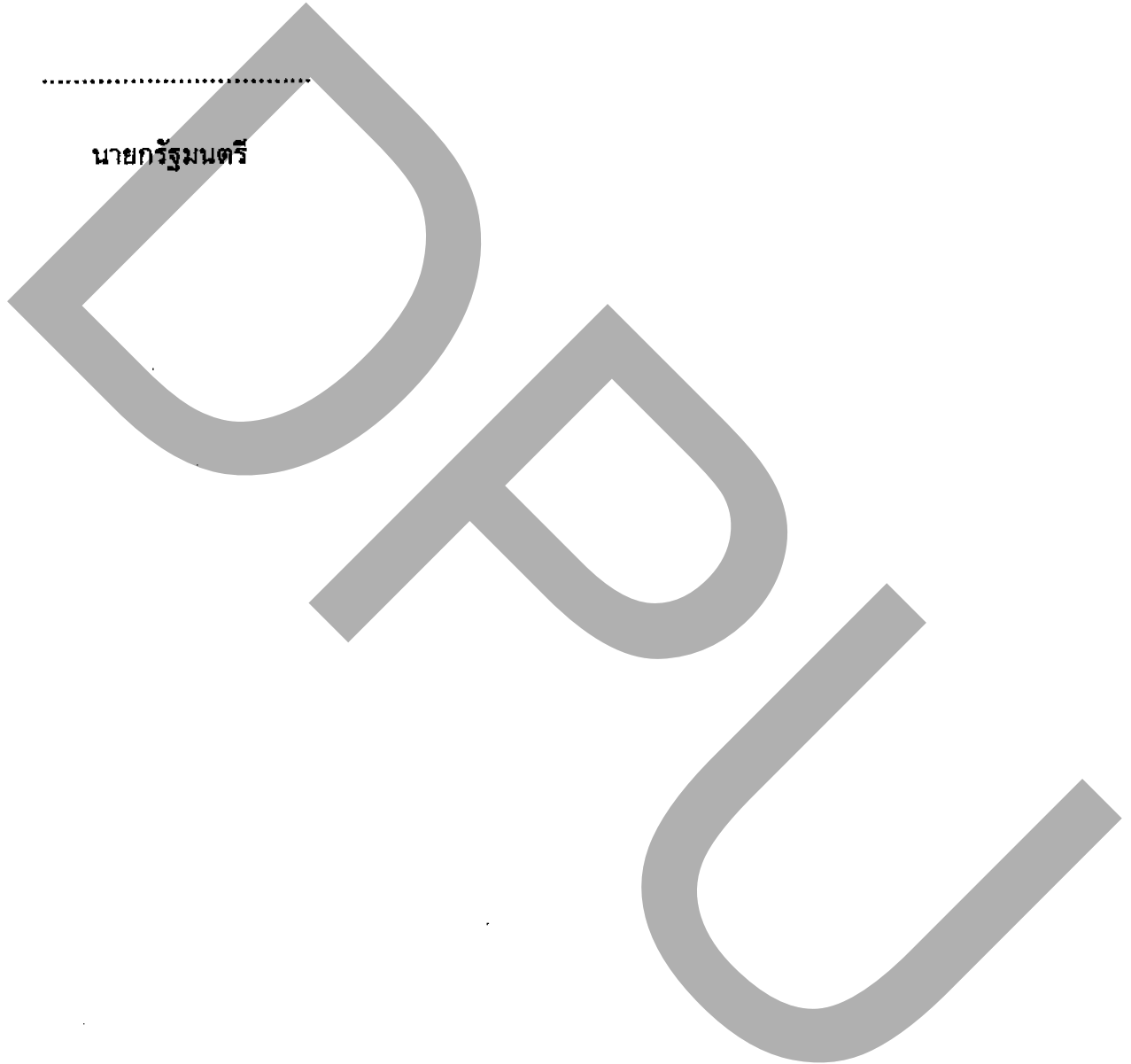
ห้ามมิให้บริษัทตามวรรคหนึ่งซื้อหุ้นของสถาบันการเงินที่ตนถืออยู่เพิ่ม เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาที่ได้รับการผ่อนผันตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๖๖ บุคคลใดถือหุ้นหรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินแห่งใดแห่งหนึ่งเกินอัตราที่กำหนดตามมาตรา ๑๔ เนื่องจากการนับรวมหุ้นที่ผู้ที่เกี่ยวข้องถืออยู่หรือมีไว้ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ โดยการถืออยู่หรือมีไว้ซึ่งหุ้นของสถาบันการเงินดังกล่าวไม่ขัดต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ให้คงมีสิทธิถือหรือมีไว้ซึ่งหุ้นนั้นได้ต่อไป แต่ถ้าได้จำหน่ายหุ้นนั้นไปเท่าใดก็ให้คงมีสิทธิถือหรือมีไว้ซึ่งหุ้นนั้นเกินอัตราที่กำหนดได้เท่าจำนวนหุ้นที่เหลือ และให้บุคคล

ดังกล่าวต้องดำเนินการเพื่อให้การถือหรือมีไว้ซึ่งหุ้นดังกล่าวเป็นไปตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๘ โดยเร็ว แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ส่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๑๔๕๘๓ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๙ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป

ในการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) พิจารณา โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง) และผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกประกอบร่างพระราชบัญญัติฯ ดังต่อไปนี้

๑. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงการคลังเสนอ

ร่างพระราชบัญญัติตามที่กระทรวงการคลังเสนอ มีหลักการเพื่อรองรับรูปแบบของนวัตกรรมทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปและกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับดูแลที่เป็นมาตรฐานสากลและเป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับการประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. มีสาระสำคัญ แบ่งเป็น ๙ หมวด ดังนี้

(๑) การจัดตั้งและใบอนุญาต

กำหนดให้อำนาจในการจัดตั้งและออกใบอนุญาตประกอบธุรกิจสถาบันการเงิน เป็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย แต่ในส่วนของการเลิกกิจการและการเพิกถอนใบอนุญาตให้เป็นอำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทย และภายหลังจากที่เพิกถอนใบอนุญาตแล้วให้รายงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังทราบโดยไม่ชักช้า

(๒) โครงสร้างของสถาบันการเงิน

(๒.๑) หุ้นและผู้ถือหุ้น

กำหนดหลักเกณฑ์การถือหุ้น สัญชาติของผู้ถือหุ้น และจำนวนหุ้นสูงสุดของแต่ละบุคคล และหากบุคคลใดถือหุ้นเกินจำนวนสูงสุดที่กำหนด บุคคลนั้นต้องนำหุ้นส่วนที่เกินออกจำหน่ายภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับหุ้นนั้นมา เว้นแต่จะได้รับการผ่อนผันจากธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ บทบัญญัติดังกล่าวมิให้นำมาใช้บังคับกับสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นในประเทศไทย และธนาคารพาณิชย์ที่เป็นบริษัทลูกของธนาคารต่างประเทศ

(๒.๒) กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ

กำหนดคุณสมบัติของกรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาสถาบันการเงิน และการแต่งตั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งบุคคลใหม่หรือแต่งตั้งบุคคลเดิมให้ดำรงตำแหน่งต่อไป รวมทั้งกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของกรรมการ

(๓) การกำกับสถาบันการเงิน ประกอบด้วย

(๓.๑) การดำรงเงินกองทุนและสินทรัพย์

ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ หนี้สิน ภาระผูกพันหรือตัวแปรและความเสี่ยงอื่นใด ประเภทและชนิดของการดำรงเงินกองทุน รวมทั้งกำหนดให้สถาบันการเงินต้องเปิดเผยข้อมูลในส่วนของเงินกองทุนตามข้อกำหนดในหลักเกณฑ์ของมาตรฐานสากล นอกจากนี้ ได้กำหนดให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศต้องดำรงสินทรัพย์ไว้ในประเทศไทยหรือไว้ที่ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ระหว่างประเทศ โดยให้ถือว่าสินทรัพย์หรือหลักทรัพย์ดังกล่าวเป็นเงินกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้

(๓.๒) การลงทุนของสถาบันการเงิน

กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการลงทุนของสถาบันการเงิน

(๓.๓) การประกอบธุรกิจ

กำหนดประเภทธุรกิจที่สถาบันการเงินสามารถดำเนินการได้ และกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดประเภทธุรกิจที่เกี่ยวข้องที่สถาบันการเงินสามารถดำเนินการได้ และให้สถาบันการเงินประกาศหรือเปิดเผยข้อมูลเรื่องอัตราดอกเบี้ย อัตราส่วนลด และค่าบริการต่าง ๆ รวมถึงการกำหนดให้สถาบันการเงินต้องได้รับความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อนที่จะทำการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ของสถาบันการเงินที่มีนัยสำคัญ เช่น การขายหรือโอนกิจการบางส่วนที่สำคัญหรือทั้งหมด การควบกิจการ การโอนกิจการ และเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบแล้ว ต้องรายงานรัฐมนตรีเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า

(๓.๔) การใช้บริการจากผู้ให้บริการภายนอก

กำหนดให้การใช้บริการจากผู้ให้บริการภายนอกเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

(๓.๕) ข้อห้ามในการให้สินเชื่อ

กำหนดให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อ ลงทุนหรือก่อภาระผูกพันแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดไม่เกินร้อยละ ๒๕ ของเงินกองทุน รวมทั้งกำหนดข้อยกเว้นในการให้สินเชื่อหรือลงทุนในกิจการบางประเภท

(๓.๖) กลุ่มธุรกิจทางการเงิน

ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตการจัดตั้งกลุ่มธุรกิจทางการเงิน และกำหนดประเภทธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนธุรกิจทางการเงินที่กลุ่มธุรกิจทางการเงิน

สามารถดำเนินการได้ รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขถือหุ้นของบริษัทและเงื่อนไขอื่นที่จำเป็นต่อการกำกับดูแลกลุ่มธุรกิจทางการเงิน และให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยในการตรวจสอบบริษัทแม่ บริษัทลูก และบริษัทร่วมของกลุ่มธุรกิจทางการเงินได้

(๓.๗) การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันสำรอง

กำหนดให้สถาบันการเงินจัดชั้นสินทรัพย์และกันเงินสำรองตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๓.๘) การบริหารสินทรัพย์และการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง

กำหนดให้สถาบันการเงินต้องบริหารสินทรัพย์ หนี้สิน และภาระผูกพันให้สัมพันธ์กับระยะเวลาในการรับฝากเงิน การกู้ยืมเงิน หรือการรับเงินจากประชาชน และต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเป็นอัตราส่วนกับยอดเงินรับฝากหรือยอดเงินกู้ยืม ทั้งนี้ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๓.๙) การจัดทำบัญชี การรายงาน และผู้สอบบัญชี

กำหนดให้สถาบันการเงินต้องจัดทำบัญชีเพื่อแสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินที่เป็นอยู่ตามความเป็นจริง และต้องจัดทำงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนทุกรอบระยะเวลาหกเดือนและสิบสองเดือนตามแบบที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด และเมื่อจัดทำแล้ว ให้สถาบันการเงินประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของสถาบันการเงินนั้น และลงประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันที่มีจำหน่ายในท้องถิ่นนั้นอย่างน้อยหนึ่งฉบับ และให้เสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องแจ้งธนาคารแห่งประเทศไทยทราบในทันที พร้อมทั้งส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หากพบว่ามีเหตุการณ์เกิดขึ้นในสถาบันการเงินใด

(๓.๑๐) การควบ โอน และเลิกกิจการ

สถาบันการเงินที่ประสงค์จะควบกิจการกับสถาบันการเงินอื่น หรือ โอนหรือรับโอนกิจการให้แก่หรือจากสถาบันการเงินอื่นต้องจัดทำโครงการแสดงรายละเอียดการดำเนินงานเสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อขอความเห็นชอบ และเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยให้ความเห็นชอบแล้ว ต้องรายงานต่อรัฐมนตรีเพื่อทราบโดยมิชักช้า

เมื่อสถาบันการเงินประสงค์จะเลิกประกอบกิจการ หรือหยุดประกอบกิจการเป็นการชั่วคราว สถาบันการเงินนั้นต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน โดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด

(๓.๑๑) การกำกับทั่วไป

การลดทุนของสถาบันการเงินจะกระทำได้อาจต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยก่อน ส่วนการซื้อหรือมีไว้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ให้กระทำได้เฉพาะที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยธนาคารแห่งประเทศไทยอาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้สถาบันการเงินต้องปฏิบัติก็ได้ และหากธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นว่าสถาบันการเงินใดมิได้ประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาตตามปริมาณที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเห็นสมควรในช่วง

ระยะเวลาสองปี ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้ และให้ธนาคารแห่งประเทศไทยรายงานต่อรัฐมนตรีเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า

(๔) การตรวจสอบสถาบันการเงิน

ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดองค์ประกอบ คุณสมบัติ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการของสถาบันการเงิน เพื่อให้สถาบันการเงินมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และให้มีอำนาจแต่งตั้งผู้ตรวจการสถาบันการเงินเพื่อตรวจสอบกิจการสินทรัพย์ และหนี้สินของสถาบันการเงิน รวมทั้งบริษัทแม่ บริษัทลูก บริษัทร่วมในกลุ่มธุรกิจทางการเงิน ตลอดจนลูกหนี้และผู้ที่เกี่ยวข้องของสถาบันการเงินนั้น เป็นการทั่วไปหรือเป็นการเฉพาะก็ได้ โดยผู้ตรวจการสถาบันการเงินมีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด และกำหนดความรับผิดชอบของผู้ตรวจการสถาบันการเงิน หากในการปฏิบัติหน้าที่ได้กระทำการโดยทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

(๕) มาตรการในการแก้ไขปัญหาสถาบันการเงิน

มาตรการในการแก้ไขปัญหา แบ่งออกได้เป็น ๒ กรณี คือ
กรณีแรก เมื่อสถาบันการเงินฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้
ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- ๑) มีหนังสือเตือนเพื่อให้งดเว้นการกระทำดังกล่าว
- ๒) มีคำสั่งห้ามการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือให้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ หรือ
- ๓) มีคำสั่งถอดถอนกรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ
กรณีที่สอง เมื่อสถาบันการเงินประสบปัญหาการขาดสภาพคล่อง ธนาคาร
แห่งประเทศไทยมีอำนาจดำเนินการ ดังต่อไปนี้

๑) เมื่อการดำเนินงานของสถาบันการเงินอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งให้สถาบันการเงินแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานที่เป็นต้นเหตุให้เกิดความเสียหาย หรือสั่งให้ลดทุน เพิ่มทุนภายในระยะเวลาที่กำหนด ระงับการดำเนินการทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนด ถอดถอนกรรมการผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ มีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงิน หรือเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น

๒) เมื่ออัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด สถาบันการเงินต้องเสนอโครงการเพื่อแก้ไขฐานะและการดำเนินการต่อธนาคารแห่งประเทศไทย หากสถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนต่ำกว่าร้อยละหกสิบของอัตราที่กำหนด ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งควบคุมสถาบันการเงิน หรือสั่งให้เลิกกิจการและชำระบัญชี และหากเงินกองทุนต่ำกว่าร้อยละสามสิบห้าของอัตราที่กำหนด ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตสถาบันการเงินนั้น

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งให้สถาบันการเงินดำเนินการอย่างใด หรือได้รับรายงานใดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องรายงานรัฐมนตรีเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า

(๖) การเข้าควบคุมสถาบันการเงิน

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยตรวจสอบแล้วพบว่า สถาบันการเงินมีความอ่อนแอ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะมีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงิน และแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเพื่อเข้าไปทำหน้าที่แทนผู้บริหารเดิมของสถาบันการเงิน โดยมีเจ้าหน้าที่ของสถาบันคุ้มครองเงินฝากร่วมเป็นกรรมการด้วย

หากคณะกรรมการควบคุมเห็นว่าสถาบันการเงินยังสามารถดำเนินการได้ ให้คณะกรรมการควบคุมเสนอโครงการเพื่อฟื้นฟูสถาบันการเงินนั้นต่อธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาแล้วเห็นชอบกับโครงการแก้ไขฟื้นฟูดังกล่าว ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งเลิกควบคุมสถาบันการเงินได้ แต่หากไม่เห็นชอบด้วย ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น

หากคณะกรรมการควบคุมเห็นว่าสถาบันการเงินไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น และให้สถาบันคุ้มครองเงินฝากทำหน้าที่ชำระบัญชีต่อไป

เมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งให้สถาบันการเงินดำเนินการอย่างใด หรือได้รับรายงานใดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องรายงานรัฐมนตรีเพื่อทราบโดยไม่ชักช้า

(๗) การกำกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังซึ่งเป็นรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายจัดตั้งสถาบันการเงินเฉพาะกิจสามารถมอบอำนาจทั้งหมดหรือบางส่วนที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้รักษาการให้ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการแทนได้ และในการกำกับดูแลสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเพื่อให้สถาบันการเงินเฉพาะกิจต้องปฏิบัติเพิ่มเติม หรือให้นำบทบัญญัติใดของพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจนั้นก็ได้

(๘) บทกำหนดโทษ

กำหนดโทษตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และกำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบความผิด

(๙) บทเฉพาะกาล

กำหนดบทเฉพาะกาลสำหรับกรณีต่อไปนี้

๑) ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นสถาบันการเงินที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจตามพระราชบัญญัตินี้

๒) กฎกระทรวงและประกาศที่เกี่ยวข้องที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับต่อไปจนกว่าจะมีการกำหนดประกาศ ข้อบังคับ ฯลฯ ตามพระราชบัญญัตินี้ออกใช้บังคับ

๓) การได้รับอนุญาตผ่อนผันให้ลงทุน หรือซื้อ หรือมีหุ้นเกินอัตราส่วนที่กฎหมายกำหนดอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ยังใช้ได้ต่อไปแต่ต้องไม่เกินกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่เป็นกรณีที่มีสัญญาผูกพันไว้ ให้กระทำต่อไปจนกว่าจะครบกำหนดระยะเวลาชำระหนี้ตามที่ระบุในสัญญา

๔) บริษัทเงินทุนที่ได้รับอนุญาตอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ประกอบธุรกิจได้ไม่น้อยกว่าที่ได้รับอนุญาตไว้แล้ว

๒. ข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓. ผลการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวแล้ว สรุปผลการพิจารณา ได้ดังนี้

๓.๑ โครงสร้างของร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่การใช้บังคับร่างพระราชบัญญัตินี้มีความเชื่อมโยงกับร่างพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. โดยร่างพระราชบัญญัตินี้จะเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์การกำกับดูแลสถาบันการเงิน การควบคุมและการเพิกถอนใบอนุญาตของสถาบันการเงิน ส่วนร่างพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. จะมีความสัมพันธ์กับการมีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงินโดยเมื่อธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงินใดแล้ว ต้องมีหนังสือแจ้งให้สถาบันคุ้มครองเงินฝากทราบ และสถาบันคุ้มครองเงินฝากจะทำหน้าที่ร่วมเสนอชื่อผู้เป็นคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินตามสัดส่วนที่กฎหมายกำหนด และเมื่อสถาบันการเงินใดถูกเพิกถอนใบอนุญาต สถาบันคุ้มครองเงินฝากจะทำหน้าที่เป็นผู้ชำระบัญชีสถาบันการเงินและจ่ายเงินให้แก่ผู้ฝาก ฯลฯ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) พิจารณาความสัมพันธ์ของร่างพระราชบัญญัตินี้ทั้งสองฉบับแล้ว จึงได้นำบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการควบคุมและการเพิกถอนใบอนุญาตตามที่กำหนดในร่างพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. มากำหนดรวมไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ และได้ปรับปรุงโครงสร้างของร่างพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

หมวด ๑ การจัดตั้งและการขอรับใบอนุญาต

หมวด ๒ โครงสร้างสถาบันการเงิน ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ หุ้นและผู้ถือหุ้น และส่วนที่ ๒ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ

หมวด ๓ การกำกับสถาบันการเงิน ประกอบด้วย ๑๐ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ การดำรงเงินกองทุนและสินทรัพย์ ส่วนที่ ๒ การลงทุนของสถาบันการเงิน ส่วนที่ ๓ การประกอบ

ธุรกิจ ส่วนที่ ๔ ข้อห้ามในการให้สินเชื่อ ส่วนที่ ๕ กลุ่มธุรกิจทางการเงิน ส่วนที่ ๖ การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันสำรอง ส่วนที่ ๗ การบริหารสินทรัพย์และการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง ส่วนที่ ๘ การจัดทำบัญชี การรายงาน และผู้สอบบัญชี ส่วนที่ ๙ การควบ โอน และเลิกกิจการ และส่วนที่ ๑๐ การกำกับทั่วไป

หมวด ๔ การตรวจสอบสถาบันการเงิน

หมวด ๕ การแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของสถาบันการเงิน

หมวด ๖ การเข้าควบคุมสถาบันการเงิน

หมวด ๗ การกำกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจ

หมวด ๘ บทกำหนดโทษ

และบทเฉพาะกาล

ส่วนเรื่องการชำระบัญชีนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นขั้นตอนที่มีการดำเนินการภายหลังจากที่สถาบันการเงินถูกเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว โดยมีผู้ชำระบัญชี คือ สถาบันคุ้มครองเงินฝาก เป็นผู้ดำเนินการ จึงเห็นควรกำหนดบทบัญญัติดังกล่าวไว้ตามร่างพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. โดยไม่ต้องกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัตินี้ด้วยเพราะจะทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกันในการใช้บังคับกฎหมาย

๓.๒ บทนิยาม

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) พิจารณาแล้ว ได้ตัดการกำหนดนิยามดังต่อไปนี้ (๑) ตัดนิยามคำว่า “สำนักงานผู้แทน” ออกเนื่องจากได้นำมากำหนดรวมไว้ในร่างมาตรา ๑๔ ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการตั้งสำนักงานผู้แทนของสถาบันการเงินแล้ว (๒) ตัดนิยามคำว่า “อำนาจควบคุมกิจการ” ออกเนื่องจากถ้อยคำดังกล่าวใช้สำหรับกรณีการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทแม่และบริษัทลูกเท่านั้น จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดเป็นบทนิยาม และได้กำหนดเพิ่มเติมไว้ในความหมายของคำว่า “บริษัทแม่” ซึ่งจะทำให้เกิดความชัดเจนในการพิจารณาลักษณะของบริษัทแม่ยิ่งขึ้น (๓) ตัดนิยามคำว่า “กิจการที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง” ออกโดยนำไปกำหนดไว้ในร่างมาตรา ๔๘ กรณีการจำกัดขอบเขตการให้สินเชื่อของสถาบันการเงินแทนเนื่องจากมีการใช้ในร่างมาตราดังกล่าวเพียงแห่งเดียว และได้แก้ไขเพิ่มเติมนิยามคำว่า “กรรมการที่เป็นผู้บริหาร” จากเดิมที่กำหนดว่า “กรรมการที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการของบริษัทให้ทำหน้าที่บริหารงาน” เป็น “กรรมการที่มีอำนาจบริหารงานในสถาบันการเงินหรือบริษัทตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด” เพื่อมิให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติที่จะไม่รวมถึงผู้มีอำนาจบริหารแต่มิได้รับการมอบหมายจากคณะกรรมการของบริษัทอย่างเป็นทางการได้

นอกจากนี้ ได้เพิ่มนิยามคำว่า “เงินกองทุน” เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าเงินกองทุนที่สถาบันการเงินต้องดำรงประกอบด้วยทุนชำระแล้ว ทุนสำรอง เงินสำรองที่ได้จัดสรรจากกำไรสุทธิ กำไรสุทธิคงเหลือหลังจากการจัดสรร เงินสำรองจากการตีราคาสินทรัพย์ เงินสำรองอื่น และเงินที่สถาบันการเงินได้รับตามที่ สปท. ประกาศกำหนด

๓.๓ การควบคุมการประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการระดมเงินจากประชาชนที่ไม่มีกฎหมายควบคุมการประกอบกิจการเป็นการเฉพาะ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้เพิ่มเติมด้วยคำว่า “รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง” เพื่อให้บทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับกับการประกอบกิจการอื่นที่ได้ตราพระราชกฤษฎีกาให้มาอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ด้วย (ร่างมาตรา ๕)

๓.๔ การกำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ต้องชี้แจงการดำเนินการเกี่ยวกับสถาบันการเงินต่อสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) เห็นว่า การกำหนดหลักการตามความในวรรคนี้ไว้อาจไม่สอดคล้องกับหลักการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งในการชี้แจงต่อรัฐสภาจะต้องเป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีกระทรวงเจ้าสังกัด แต่หากรัฐมนตรีจะเห็นสมควรมอบหมายให้ผู้อำนวยการธนาคารแห่งประเทศไทยไปชี้แจงก็สามารถมอบหมายได้ในทางปฏิบัติอยู่แล้ว จึงได้ตัดด้วยคำในร่างเดิมมาตรา ๘ วรรคสอง ที่กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ต้องชี้แจงการดำเนินการในหมวด ๕ และหมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ต่อรัฐสภาออก นอกจากนี้ ได้เพิ่มเติมให้ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้จะต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อให้ใช้บังคับได้ด้วย

๓.๕ การจัดตั้งและการขอรับใบอนุญาต

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้ตัดความในร่างเดิมมาตรา ๙ ที่กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดประกอบธุรกิจทางการเงินเว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตตามร่างพระราชบัญญัตินี้เนื่องจากเห็นว่า ในร่างเดิมมาตรา ๑๐ ได้กำหนดขั้นตอนที่ผู้ที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจทางการเงินต้องดำเนินการไว้อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดบทบัญญัติดังกล่าวไว้อีก ส่วนการขออนุญาตจัดตั้งธนาคารพาณิชย์ ได้แก้ไขเพิ่มเติมสาระของร่างมาตรานี้ให้ชัดเจนขึ้นและสอดคล้องกับข้อเท็จจริงว่า ในการขอจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งเป็นบริษัทมหาชนจำกัดเพื่อประกอบธุรกิจทางการเงินจะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังในขั้นหนึ่งก่อน แล้วจึงมายื่นคำขอจัดตั้งบริษัทมหาชนจำกัดต่อกระทรวงพาณิชย์ได้ และภายหลังที่ได้จดทะเบียนจัดตั้งเป็นบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว จึงจะยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจสถาบันการเงินต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังอีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ เนื่องจากในทางปฏิบัติอาจมีการไม่อนุญาตให้จัดตั้งสถาบันการเงินเพื่อจำกัดจำนวนสถาบันการเงินในระบบให้มีจำนวนที่เหมาะสม ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) พิจารณาแล้ว เห็นว่า อำนาจในการพิจารณาไม่อนุญาตดังกล่าวเป็นดุลพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาในภาพรวม ซึ่งการกำหนดให้การขอรับใบอนุญาตและการออกใบอนุญาตเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยนั้นเป็นบทบัญญัติที่รองรับกรณีดังกล่าวแล้ว (ร่างมาตรา ๙)

ส่วนเรื่องการใช้ชื่อของสถาบันการเงิน คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้เพิ่มบทบัญญัติเพื่อรองรับให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นว่า สถาบันการเงินจะต้องใช้คำนำหน้าตามที่กำหนด และการห้ามมิให้ผู้ใดที่มีได้ประกอบธุรกิจสถาบันการเงินใช้ด้วยคำที่สื่อความหมายว่า

เป็นสถาบันการเงินไว้ในชื่อที่ใช้ในทางธุรกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับที่มีบทบัญญัติกำหนดโทษสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวไว้ (ร่างมาตรา ๑๑ และร่างมาตรา ๑๒)

นอกจากนี้ ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยได้แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในร่างเดิมมาตรา ๑๒ ให้ชัดเจนขึ้นว่าเป็นกรณีการจัดตั้ง เลิก หรือย้ายสำนักงานของสถาบันการเงิน ซึ่งถ้อยคำตามร่างเดิมจะใช้เป็นการเปิด ปิด หรือย้ายสำนักงาน ซึ่งจะทำให้เกิดความสับสนกับเวลาเปิดปิดของสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นคนละกรณีกัน จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ได้ตัดความในวรรคสามและวรรคสี่ของร่างมาตราดังกล่าวออกเนื่องจากเห็นว่าสามารถกำหนดไว้ในหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะประกาศกำหนดได้อยู่แล้ว (ร่างมาตรา ๑๓) และได้แก้ไขเพิ่มเติมสาระเกี่ยวกับการตั้งสำนักงานผู้แทนให้ชัดเจนขึ้นว่ากรณีการตั้งสำนักงานผู้แทนของสถาบันการเงินในต่างประเทศ และการตั้งสำนักงานผู้แทนของสถาบันการเงินต่างประเทศในประเทศไทยจะต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย (ร่างมาตรา ๑๔)

๓.๖ หุ้นและผู้ถือหุ้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจในการผ่อนผันจำนวนหุ้นหรือจำนวนกรรมการของสถาบันการเงิน ซึ่งแต่เดิมเป็นอำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดให้เป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทยเนื่องจากเห็นว่า การผ่อนผันในกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญในระดับนโยบาย ซึ่งควรเป็นอำนาจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รวมทั้งได้เพิ่มเติมเหตุผลที่จะดำเนินการผ่อนผันให้ชัดเจนขึ้นว่าเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขฐานะการดำเนินการหรือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันการเงิน ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับหลักการที่กำหนดอยู่ในมาตรา ๕ เบญจ แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน (ร่างมาตรา ๑๖) ส่วนเรื่องระยะเวลา ได้กำหนดระยะเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะผ่อนผันให้แก่ผู้ที่ได้มากซึ่งจำนวนหุ้นเกินกว่าที่กำหนดไว้จะต้องดำเนินการเพื่อจำหน่ายส่วนที่ตนถืออยู่เกินแก่บุคคลอื่นได้อีกเก้าสิบวัน (ร่างมาตรา ๑๙) รวมทั้งได้เพิ่มกรณีของบุคคลซึ่งได้รับหุ้นมาโดยสุจริตจากการรับมรดกเป็นข้อยกเว้นว่าหากมีการจ่ายเงินปันผลในช่วงระยะเวลาเก้าสิบวันที่ได้รับหุ้นมาหรือในช่วงระยะเวลาที่ผ่อนผัน ให้บุคคลนั้นยังคงมีสิทธิได้รับเงินปันผลในส่วนที่ตนถือเกินนั้นได้ แต่จะออกเสียงลงคะแนนในส่วนที่เกินนั้นไม่ได้ เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่า การได้รับหุ้นส่วนที่เกินมาได้รับจากทางมรดกซึ่งเงินปันผลเป็นสิทธิที่เจ้ามรดกนั้นพึงได้รับจึงควรเป็นสิทธิโดยสมบูรณ์ของทายาทที่ควรจะได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าวเช่นกัน (ร่างมาตรา ๒๑ วรรคสอง)

๓.๗ กรรมการ ผู้จัดการ หรือผู้มีอำนาจในการจัดการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้เพิ่มความให้เกิดความชัดเจนขึ้นว่ากรณีที่บุคคลซึ่งเคยเป็นกรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ หรือที่ปรึกษาทางการเงินที่มีลักษณะต้องห้ามกรณีเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก ให้รวมถึงกรณีที่ศาลที่คำสั่งให้รอกการลงโทษด้วย (ร่างมาตรา ๒๔ (๒)) และโดยที่ตามหลักการของร่างเดิมมาตรา ๒๗ ต้องการวางแนวทางให้กรรมการของสถาบันการเงินต้องร่วมรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ หรือผู้ฝากเงิน

ในความเสียหายใด ๆ อันเกิดจากการไม่ปฏิบัติตามที่ผู้ตรวจการสถาบันการเงินสั่งการ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) พิจารณาแล้ว เห็นว่าควรกำหนดแยกความรับผิดชอบ ร่างมาตรฐานนี้ออกเป็นสองกรณี คือ กรณีแรก ความรับผิดชอบผู้ถือหุ้น ซึ่งผู้บริหารได้รับความไว้วางใจให้ดำเนินกิจการแทนผู้ถือหุ้น จึงควรกำหนดเป็นเงื่อนไขให้ครอบคลุมถึงความเสียหายใด ๆ อันเกิดจากการบริหารงานของกรรมการสถาบันการเงินที่มีได้ปฏิบัติตามหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือไม่ปฏิบัติตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งการ และกรณีที่สอง ความรับผิดชอบเจ้าหน้าที่หรือผู้ฝากเงินของสถาบันการเงินซึ่งเป็นบุคคลที่สามที่เข้ามาเกี่ยวข้องอันเนื่องมาจากการดำเนินกิจการของสถาบันการเงิน จึงเป็นเรื่องของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นเมื่อสถาบันการเงินนั้นปิดกิจการลง เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้สถาบันการเงินต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการฟ้องร้องบังคับคดีด้วย เพราะโดยหลักการแล้ว หากสามารถฟ้องร้องให้กรรมการของบริษัทต้องรับผิดชอบแล้วมิใช่ว่าผู้ถือหุ้นหรือเจ้าหน้าที่หรือผู้ฝากเงินที่ฟ้องร้องจะได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินของกรรมการได้เองเพียงลำพัง ทรัพย์สินที่ได้รับมาจะต้องตกเป็นของสถาบันการเงินเพื่อนำมาเฉลี่ยให้แก่เจ้าหน้าที่รายอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย จึงจำเป็นต้องให้สถาบันการเงินเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวด้วย (ร่างมาตรา ๒๘)

๓.๘ การดำรงเงินกองทุนและสินทรัพย์

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้เพิ่มเติมการกำหนดรองรับเพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดนิยามคำว่า “เงินกองทุน” และเพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นว่าสถาบันการเงินจะต้องดำรงเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ที่ใช้บังคับในปัจจุบันที่มีการกำหนดสิ่งที่ประกอบเป็นเงินกองทุนไว้ด้วย โดยจะเป็นคนละกรณีกับประเภทและชนิดของเงินกองทุนในวรรคสอง (ร่างมาตรา ๒๙)

โดยที่ตามร่างฯ ที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการจะเปิดโอกาสให้ธนาคารแห่งประเทศไทยสามารถกำหนดอัตราการดำรงเงินกองทุนขั้นต่ำได้แตกต่างกันเป็นการเฉพาะรายแต่ละสถาบันการเงินได้โดยพิจารณาจากฐานะและผลการดำเนินการของสถาบันการเงินและจะไม่เปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) พิจารณาแล้ว เห็นว่า การให้อำนาจดังกล่าวแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันการเงินนั้น จึงได้กำหนดเป็นหลักการว่าการประกาศกำหนดอัตราการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ให้กระทำเป็นการทั่วไป และกำหนดเป็นข้อยกเว้นว่าหากปรากฏว่าสถาบันการเงินใดมีความเสี่ยงสูงก็ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยพิจารณาสั่งการให้สถาบันการเงินนั้นต้องดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้ (ร่างมาตรา ๓๐)

๓.๙ ข้อห้ามในการให้สินเชื่อ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้เพิ่มเติมบทบัญญัติที่ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาผลประโยชน์ที่ห้ามเกี่ยวกับการให้ประโยชน์ใด ๆ แก่ผู้บริหารสถาบันการเงินไว้เป็น (๕) เพื่อให้ครอบคลุมถึงกรณีอื่นที่อาจ

เกิดขึ้นได้ในอนาคต (ร่างมาตรา ๔๘) และได้แยกกรณีการให้สินเชื่อหรือก่อภาระผูกพันสำหรับกรณีของหน่วยงานของรัฐ และการที่คณะรัฐมนตรีมีมติจัดสรรเงินเพื่อชำระหนี้ให้แก่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงินออกเป็นคนละอนุมาตรา((๑) และ (๒)) และแยกกรณีการออกเลตเตอร์ออฟเครดิตออกเป็นอีกอนุมาตราหนึ่ง (๕) เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๕๒)

๓.๑๐ การบริหารสินทรัพย์และการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง

สำหรับการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้แยกกรณีการกำหนดให้สถาบันการเงินต้องดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องเป็นการทั่วไปและเป็นการเฉพาะรายได้ไว้เป็นคนละกรณี โดยกรณีที่จะประกาศเป็นการเฉพาะรายจะต้องเป็นกรณีที่มีเหตุอันสมควรจึงจะสามารถดำเนินการได้ (ร่างมาตรา ๖๕)

๓.๑๑ การจัดทำบัญชี

ในการจัดทำงบดุลของสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) เห็นว่า ตามหลักการเดิมที่กำหนดให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศต้องประกาศงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนภายในสี่เดือนนับแต่วันสิ้นปีบัญชีของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศนั้น ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนเนื่องจากวันสิ้นรอบปีบัญชีของธนาคารพาณิชย์ของการแต่ละประเทศอาจแตกต่างกัน และอาจมีกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศไม่สามารถประกาศงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนได้ภายในกำหนดซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการประกาศงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนของสาขาของธนาคารพาณิชย์ได้ ได้แก้ไขโดยใช้คำว่า “งบการเงิน” แทนคำว่า “งบดุลและบัญชีกำไรขาดทุน” เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ และกำหนดให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศประกาศงบการเงินภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศประกาศงบการเงิน และเนื่องจากได้แก้ไขเรื่องการกำหนดระยะเวลาการประกาศงบการเงินดังกล่าวแล้ว ย่อมไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดผ่อนผันระยะเวลาการประกาศไว้อีก จึงได้ตัดกรณีการกำหนดการผ่อนผันระยะเวลาออก และได้เพิ่มเติมด้วยว่าให้สาขาของธนาคารพาณิชย์ต้องจัดทำงบการเงินทุกรอบระยะเวลาสิบสองเดือนตามรอบปีบัญชี และจะต้องปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศนั้นด้วย (ร่างมาตรา ๖๘)

นอกจากนี้ เนื่องจากผู้สอบบัญชีเป็นบุคคลที่จะสามารถทราบความผิดปกติในการดำเนินกิจการของสถาบันการเงินได้จากการสอบบัญชี จึงได้กำหนดเป็นหลักการว่า หากผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วเห็นว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการทุจริตในสถาบันการเงิน ให้ผู้สอบบัญชีเปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญของบัญชีที่มีผลกระทบต่องบการเงินไว้ในรายงานการสอบบัญชีที่ตนจะต้องลงลายมือชื่อเพื่อแสดงความเห็น และรายงานเรื่องดังกล่าวให้ธนาคารแห่งประเทศไทยทราบได้โดย ไม่ต้องเป็นกรณีที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบความผิด และได้ตัดกรณีข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีที่กระทำโดยสุจริตให้ไม่ต้องรับผิดชอบ (ร่างมาตรา ๖๙)

๓.๑๒ การควบ โอน และเลิกกิจการ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้แก้ไขถ้อยคำในร่างเดิมมาตรา ๗๓ ให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นว่า กรณีที่สถาบันการเงินควบกิจการกัน ให้มีผลเป็นการยกเลิกใบอนุญาตของสถาบันการเงินนั้น (ร่างมาตรา ๗๒)

อนึ่ง โดยที่หลักการในร่างเดิมมาตรา ๗๖ เป็นกรณีการควบหรือโอนกิจการเพื่อให้สถาบันการเงินมีฐานะมั่นคงยิ่งขึ้น และจะต้องจัดทำโครงการเสนอต่อธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อพิจารณา ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับร่างเดิมมาตรา ๗๔ จึงได้นำหลักการมารวมกำหนดไว้เป็นมาตราเดียวกัน (ตัดร่างเดิมมาตรา ๗๖ ออก)

๓.๑๓ การกำกับทั่วไป

ตามร่างเดิมมาตรา ๘๕ เป็นการกำหนดให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยสั่งเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบกิจการของสถาบันการเงินได้ หากสถาบันการเงินไม่ประกอบกิจการตามปริมาณที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดภายในสองปี ซึ่งทางปฏิบัติที่ผ่านมาธนาคารแห่งประเทศไทยยังไม่เคยประกาศกำหนดปริมาณธุรกิจตามมาตรานี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) พิจารณาแล้ว จึงได้แก้ไขหลักการให้เป็นการประกอบกิจการตามปริมาณธุรกิจที่พึงประกอบตามปกติและให้ธนาคารแห่งประเทศไทยวางหลักเกณฑ์เพื่อกำหนดรูปแบบหรือลักษณะการประกอบธุรกิจที่ผู้ได้รับใบอนุญาตไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้วางไว้ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ (ร่างมาตรา ๘๓)

๓.๑๔ การตรวจสอบสถาบันการเงิน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้รวมสาระของร่างเดิมมาตรา ๘๗ และมาตรา ๘๘ เข้าไว้เป็นมาตราเดียวกันเนื่องจากการกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ตรวจการสถาบันการเงินเช่นเดียวกัน (ร่างมาตรา ๘๕)

๓.๑๕ การแก้ไขฐานะและการดำเนินงานของสถาบันการเงิน

ในการแก้ไขฐานะและการดำเนินงานของสถาบันการเงิน ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการ ซึ่งกรณีที่สถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนต่ำกว่าร้อยละหกสิบของอัตราที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้กำหนดให้ชัดเจนว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องมีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงินนั้น และในกรณีที่สถาบันการเงินนั้นมีบริษัทลูกจะสั่งการให้สถาบันการเงินนั้นเลิกกิจการและชำระบัญชีบริษัทลูกได้ต่อเมื่อปรากฏว่าเข้าเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งตามหลักการเดิมกำหนดเป็นทางเลือกให้ธนาคารแห่งประเทศไทยจะเลือกดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ในเรื่องนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) พิจารณาแล้ว เห็นว่า ก่อนที่สถาบันการเงินจะมีสัดส่วนการดำรงเงินกองทุนต่ำกว่าร้อยละหกสิบ ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการกำหนดมาตรการเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นมาในชั้นหนึ่งแล้ว และการที่สถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนต่ำกว่าร้อยละหกสิบจึงถือว่าเป็นกรณีที่สถานการณ์การดำเนินงานของสถาบันการเงินไม่มั่นคง จึงควรเป็นกรณีที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องมีคำสั่งควบคุมสถาบันการเงินและให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินเข้ามา

ดำเนินการแทน (ร่างมาตรา ๙๖) นอกจากนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้แยกกรณีที่ตั้งสถาบันการเงินดำรงเงินกองทุนต่ำกว่าร้อยละสามสิบห้าออกเป็นคนละมาตรา และแก้ไขให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการแทนการเพิกถอนใบอนุญาตเพื่อให้สอดคล้องกับกลไกที่วางไว้ตามร่างพระราชบัญญัติที่กำหนดให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีคำสั่งปิดกิจการก่อนแล้ว จึงเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเพื่อมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตต่อไป และได้แก้ไขเพิ่มเติมข้อยกเว้นที่ธนาคารแห่งประเทศไทยจะไม่มีคำสั่งปิดกิจการไว้เพียงกรณีเดียว คือ กรณีที่มีการมีคำสั่งปิดกิจการสถาบันการเงินจะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ระบบเศรษฐกิจโดยรวมอย่างรุนแรง ส่วนกรณีที่สถาบันการเงินจะสามารถแก้ไขให้ดำรงเงินกองทุนไม่ต่ำกว่าเกณฑ์นั้น เห็นว่าน่าจะไม่มีโอกาสที่จะกระทำได้ และกรณีที่ให้เป็นอำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทยที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควรนั้นอาจจะไม่เหมาะสมเพราะจะเป็นการยกเว้นหลักการทั้งหมด จึงไม่ควรให้เป็นดุลพินิจของธนาคารแห่งประเทศไทยเพียงอย่างเดียว จึงได้ตัดข้อยกเว้นในสองกรณีข้างต้นออก (ร่างมาตรา ๙๗)

๓.๑๖ การเข้าควบคุมสถาบันการเงิน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้แก้ไของค์ประกอบของคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินจากเดิมที่กำหนดให้เป็นไปตามที่สถาบันคุ้มครองเงินฝากเสนอ แต่เนื่องจากหน้าที่และภารกิจของคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินมีความซับซ้อน เพราะต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่การดำเนินการของสถาบันการเงิน จำเป็นต้องมีผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อจากสถาบันคุ้มครองเงินฝากเป็นสัดส่วนอยู่ในคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินได้ จึงได้กำหนดจำนวนคณะกรรมการและสัดส่วนของกรรมการที่ได้รับการเสนอชื่อจากสถาบันคุ้มครองเงินฝากให้สอดคล้องกัน โดยกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองเงินฝากประกอบด้วยประธานกรรมการหนึ่งคน และกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่าสองคนแต่ไม่เกินสี่คน โดยจะต้องเป็นกรรมการที่สถาบันคุ้มครองเงินฝากเสนอชื่ออย่างน้อยหนึ่งคน และเพิ่มเติมการออกเสียงลงคะแนนว่าจะต้องเป็นไปตามมติเสียงข้างมาก (ร่างมาตรา ๑๐๒)

นอกจากนี้ ได้นำหลักการเกี่ยวกับการควบคุมสถาบันการเงินที่กำหนดอยู่ในร่างพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. มากำหนดรวมไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้เนื่องจากพิจารณาแล้วเห็นว่า ขั้นตอนการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหสถาบันการเงินในส่วนของการควบคุมสถาบันการเงินจะยังคงเป็นอำนาจของธนาคารแห่งประเทศไทยในการกำกับดูแลและจะกำหนดขั้นตอนส่วนหนึ่งไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งส่วนที่ย้ายมาจากร่างพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. ได้แก่ การที่ให้อำนาจคณะกรรมการควบคุมสถาบันการเงินมีอำนาจปรับลดอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่สูงเกินสมควรและไม่เป็นธรรม (ร่างมาตรา ๑๐๕) ความผูกพันตามสัญญาที่มีภาระเกินควรกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้ (ร่างมาตรา ๑๐๖) และสัญญาจ้างผู้บริหารของสถาบันการเงินมีเงื่อนไขที่ไม่เหมาะสม (ร่างมาตรา ๑๐๗)

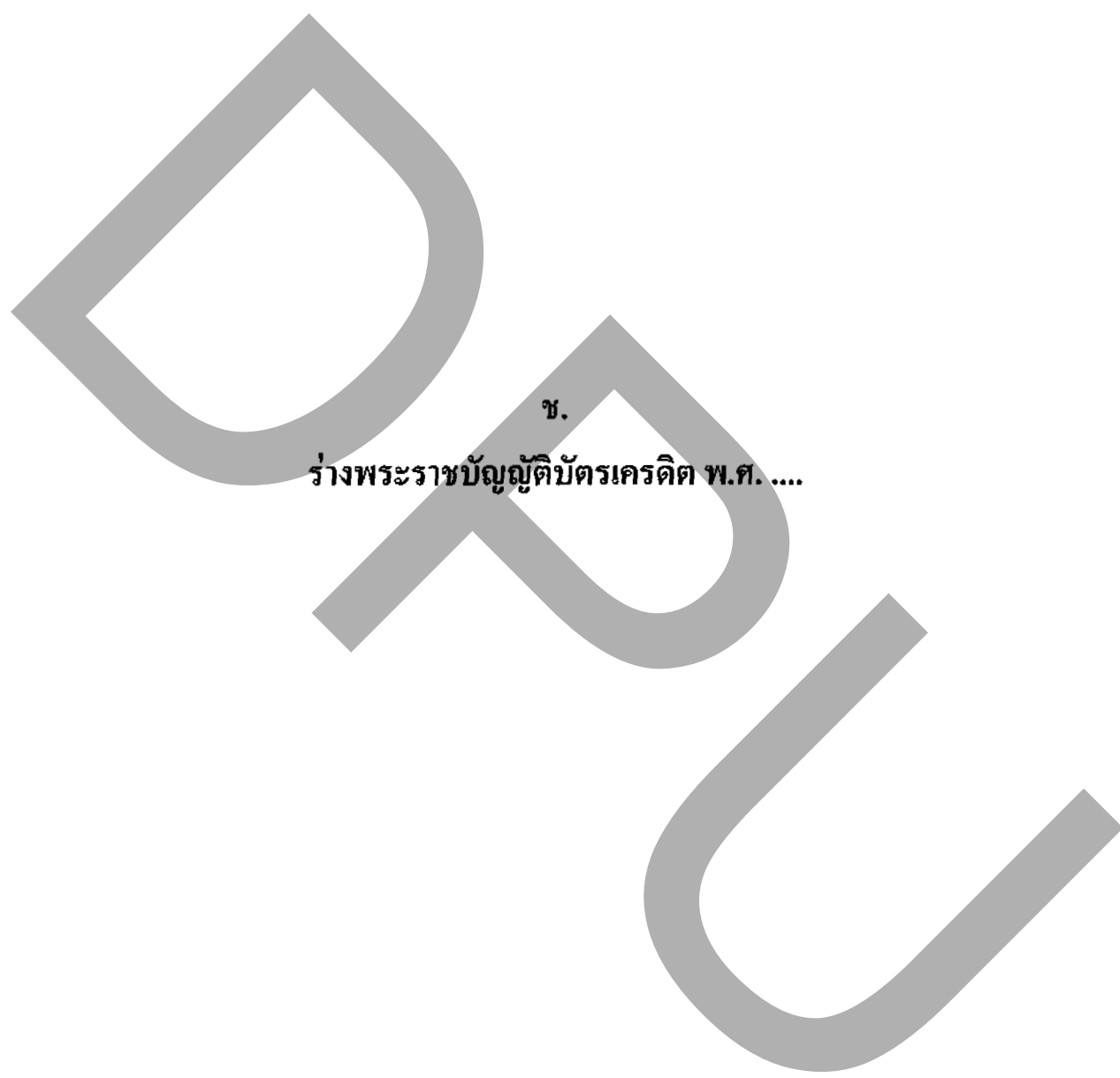
๓.๑๗ บทกำหนดโทษ

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) ได้แก้ไขการกำหนดบทกำหนดโทษให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยได้แยกการกำหนดอัตราโทษออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ความผิดขั้นต่ำ สำหรับการกระทำที่ได้ส่งผลกระทบต่อฐานะการดำเนินกิจการของสถาบันการเงินและมีได้มีผลต่อความมั่นคงของระบบสถาบันการเงิน กำหนดเป็นโทษปรับอย่างเดียว โดยปรับไม่เกินสามแสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละสามพันบาทตลอดเวลาที่ฝ่าฝืน ความผิดขั้นปานกลาง สำหรับการกระทำที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายสูงกว่าความผิดขั้นต่ำแต่ยังไม่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันการเงินโดยตรง กำหนดเป็นโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาทหรือปรับวันละห้าพันบาทตลอดเวลาที่ฝ่าฝืน และความผิดขั้นรุนแรง สำหรับการกระทำที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันการเงิน กำหนดเป็นโทษปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาทและปรับอีกไม่เกินวันละหนึ่งหมื่นบาทตลอดเวลาที่ฝ่าฝืน

อนึ่ง คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) มีข้อสังเกตว่า โดยที่บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติสถาบันคุ้มครองเงินฝาก พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๓) มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน จึงสมควรที่คณะรัฐมนตรีจะได้เสนอร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพร้อมกัน

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๕๐

ช.
ร่างพระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ.

ร่าง
พระราชบัญญัติ
บัตรเครดิต
พ.ศ.

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ พ.ศ.

เป็นปีที่ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายบัตรเครดิต

พระราชบัญญัตินี้เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ซึ่งมาตรา 35 ประกอบกับมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติบัตรเครดิต พ.ศ. 2542"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"บัตรเครดิต" หมายความว่า บัตร เอกสาร หรือวัตถุอื่นใด ซึ่งผู้ออกบัตรออกให้แก่ผู้ถือบัตร โดยบันทึกข้อมูลบัตรเครดิตหรือรหัสบัตรเครดิตไว้ด้วยกรรมวิธีเชิงกลหรือวิธีการอย่างอื่นให้ปรากฏความหมายตัวอักษร ตัวเลข รหัส หรือสัญลักษณ์อื่นใด ทั้งที่สามารถมองเห็นและมองไม่เห็นด้วยตาเปล่าเพื่อให้ผู้ถือบัตรใช้ชำระราคา สินค้าหรือค่าบริการหรือใช้เบิกถอนเงินสด ทั้งนี้ จะมีกำหนดระยะเวลาการใช้บัตรไว้ด้วยหรือไม่ก็ตาม

"กรรมวิธีเชิงกล" หมายความว่า กระบวนการ หรือวิธีการ เพื่อเข้าถึงการใช้และรวมถึงการใช้กรรมวิธีนั้นๆ ด้วย

"ผู้ถือบัตร" หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งได้รับการออกบัตรเครดิตให้และให้หมายความรวมถึงผู้ที่ได้รับการออกบัตรเครดิตประเภทบัตรเสริมด้วย

"ผู้ออกบัตร" หมายความว่า นิติบุคคลซึ่งเป็นผู้ประกอบกิจการบัตรเครดิตและเป็นผู้ออกบัตรเครดิตให้แก่ผู้ถือบัตร และให้หมายความรวมถึงบุคคลหรือนิติบุคคลที่เป็นผู้รับโอนสิทธิการเรียกเก็บเงินใดๆ แทนผู้ออกบัตรด้วย

"ผู้รับบัตร" หมายความว่า ผู้ประกอบการหรือผู้ดำเนินการ ซึ่งตกลงรับการชำระค่าราคาสินค้าหรือค่าบริการหรือตกลงให้เบิกถอนเงินสดด้วยบัตรเครดิต

"ข้อมูลบัตรเครดิต" หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับชื่อและนามสกุลผู้ถือบัตร หมายเลขบัตร กำหนดระยะเวลาการใช้บัตร รวมถึงข้อมูลอื่นๆ ที่บันทึกไว้ในบัตรเครดิต

"รหัสบัตรเครดิต" หมายความว่า อักษร ตัวเลข ข้อมูล หรือเครื่องหมายใดๆ ซึ่งมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า ที่บันทึกไว้ในแถบแม่เหล็กของบัตรเครดิต เพื่อเข้าถึงกรรมวิธีเชิงกลในการใช้บัตรเครดิต

"บัตรเสริม" หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งได้รับการออกบัตรเครดิตให้โดยการร้องขอและให้การรับรองจากผู้ถือบัตร

"การประกอบกิจการบัตรเครดิต" หมายความว่า การดำเนินกิจการเกี่ยวกับการออกบัตรเครดิตเพื่อให้ผู้ถือบัตรชำระราคาสินค้าหรือค่าบริการ โดยออกบัตรชำระราคาหรือค่าบริการแทนผู้ถือบัตรนั้นก่อน รวมถึงเพื่อให้ผู้ถือบัตรเบิกถอนเงินสดจากผู้ออกบัตรหรือผู้รับบัตรและให้หมายความรวมถึงการให้บริการอื่นๆ โดยใช้หรือโดยผ่านบัตรเครดิตที่ออกให้ด้วย

"สัญญาบัตรเครดิต" หมายความว่า หนังสือหรือเอกสารซึ่งผู้ถือบัตรได้แสดงเจตนาต่อผู้ออกบัตรไม่ว่าในรูปแบบใด เพื่อให้การดำเนินการออกบัตรเครดิตให้แก่ตนหรือผู้อื่น โดยยินยอมเข้าสู่ผูกพันตามเงื่อนไขการใช้บัตรเครดิต หรือข้อบังคับสมาชิกภาพของผู้ออกบัตรและผู้ถือบัตรตกลงยินยอมด้วย โดยการออกบัตรเครดิตให้และให้หมายความรวมถึงสัญญาหรือเงื่อนไขการใช้บัตรเครดิตและข้อบังคับสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกใช้บัตรเครดิตที่กำหนดโดยผู้ออกบัตรด้วย

"รอบบัญชี" หมายความว่า รอบระยะเวลารวบรวมรายการการใช้บัตรเครดิตของผู้ถือบัตรซึ่งผู้ออกบัตรเป็นผู้กำหนด

"ใบแจ้งหนี้" หมายความว่า เอกสารที่ผู้ออกบัตรทำขึ้นและส่งให้แก่ผู้ถือบัตรเพื่อทราบรายการและจำนวนหนี้อันเนื่องมาจากการมีหรือใช้บัตรเครดิตเท่าที่รวบรวมได้ในแต่ละรอบบัญชี เพื่อให้ผู้ถือบัตรตรวจสอบและชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้

"ใบอนุญาต" หมายความว่า ใบอนุญาตประกอบกิจการบัตรเครดิต

"สำเนาเอกสาร" หมายความว่า บรรดาเอกสารที่ทำซ้ำจากต้นฉบับและให้หมายความรวมถึงบรรดาเอกสารที่ทำซ้ำจากเอกสารที่ทำซ้ำจากต้นฉบับด้วย รวมทั้งเอกสารที่มีข้อมูลอันได้มาโดยทาง โทรสาร หรือการส่งข้อความโดยทางไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์หรือทางอื่น หรือได้มาโดยวิธีการถ่ายไมโครฟิล์ม ถ่ายเอกสารหรือโดยวิธีการอย่างอื่นทำนองเดียวกัน

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการควบคุมการประกอบกิจการบัตรเครดิต

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งหรือบุคคลที่รัฐมนตรีมอบหมายให้ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้และมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
- (2) ออกใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตให้ผู้ออกบัตรประกอบกิจการบัตรเครดิต
- (3) กำหนดให้ผู้ออกบัตรยื่นรายการแสดงรายการตามที่กำหนด หรือแสดงเอกสารใดๆ อันเกี่ยวกับการประกอบกิจการและสินทรัพย์ของผู้ออกบัตร ทั้งนี้จะให้ยื่นภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือเป็นครั้งคราว และจะให้ทำคำชี้แจงเพื่ออธิบาย หรือขยายความแห่งรายงานหรือเอกสารนั้นด้วยก็ได้
- (4) สั่งให้ผู้ออกบัตรปรับปรุงแก้ไขสัญญาหรือเงื่อนไขการใช้บัตรเครดิตหรือข้อบังคับสมาชิกภาพ

(5) กำหนดอัตราดอกเบี้ยและค่าปรับที่ผู้ออกบัตรอาจเรียกเก็บจากผู้ถือบัตรในกรณีผิดนัดชำระหนี้หรือชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด แต่ดอกเบี้ยและค่าปรับนั้นเมื่อคิดคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินอัตราร้อยละ 1.5 ต่อเดือน หรืออัตราร้อยละ 18 ต่อปี

(6) ออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในประกอบกิจการบัตรเครดิตรวมถึงประกาศต่างๆ ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

(7) ยานาจอหนาทอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวง ระเบียบและประกาศนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 5 เมื่อปรากฏว่าผู้ออกบัตร

(1) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามที่รัฐมนตรีกำหนดตามความในมาตรา 6 มาตรา 9 มาตรา 22 มาตรา 24 มาตรา 28 หรือมาตรา 29 หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามที่ผู้ถือบัตรต้องตามเงื่อนไขหรือคำสั่งใดของรัฐมนตรีภายในเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด

(2) ประกอบกิจการบัตรเครดิตในลักษณะเอาไว้เขาเปรียบผู้ถือบัตร หรือผู้รับบัตร หรือจงใจประกอบกิจการบัตรเครดิตโดยฝ่าฝืนหรือหลีกเลี่ยงบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้เป็นเจตนา

(3) มีฐานะหรือการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้ถือบัตรหรือประชาชน

รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาต และอาจกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีการใดๆ ให้ผู้ออกบัตรปฏิบัติเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ถือบัตรหรือประชาชนก็ได้ หรือ รัฐมนตรีอาจเพิกถอนใบอนุญาตเป็นการชั่วคราว โดยจะกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีการใดๆ ให้ผู้ออกบัตรปฏิบัติเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ถือบัตรหรือประชาชนก็ได้

เมื่อรัฐมนตรีสั่งเพิกถอนใบอนุญาตแล้ว ให้ปิดประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ สำนักงานของผู้ออกบัตรกับทั้งให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้ผู้ออกบัตรประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันที่แพร่หลายอย่างน้อยหนึ่งฉบับเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน โดยค่าใช้จ่ายของผู้ออกบัตรเอง

มาตรา 6 เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินการของผู้ออกบัตรหรือเพื่อประโยชน์ในการรักษาเสถียรภาพทางการเงิน หรือระบบสถาบันการเงินหรือความมั่นคงของกิจการของผู้ออกบัตร ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ผู้ออกบัตรระงับการดำเนินการทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่กำหนด ในกรณีนี้รัฐมนตรีจะกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขใดๆ ไว้ด้วยก็ได้

มาตรา 7 รัฐมนตรีอาจมอบหมายให้คณะกรรมการดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) สั่งให้กรรมการ พนักงาน หรือลูกจ้างของผู้ออกบัตร ผู้สอบบัญชีของผู้ออกบัตรและผู้รวบรวมหรือประมวลข้อมูลของผู้ถือบัตรด้วยคอมพิวเตอร์ หรือด้วยเครื่องมืออื่นใดรวมทั้งบุคคลอื่นใดที่อาจรู้ข้อมูลของผู้ถือบัตรมาให้ข้อมูล หรือส่งสำเนา หรือแสดงสมุดบัญชี เอกสาร ควณตราหรือหลักฐานอื่นอันเกี่ยวกับการดำเนินการดำเนินงาน สินทรัพย์และหนี้สินที่เกี่ยวกับการประกอบกิจการบัตรเครดิตของผู้ถือบัตร

(2) สั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่ประกอบธุรกิจของผู้ถือบัตร หรือสถานที่ซึ่งรวบรวมหรือประมวลข้อมูลของผู้ถือบัตรด้วยคอมพิวเตอร์ หรือด้วยเครื่องมืออื่นใดหรือสถานที่อื่นที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ เพื่อตรวจสอบกิจการ การดำเนินงานสินทรัพย์และหนี้สินที่

เกี่ยวกับการประกอบกิจการบัตรเครดิตของผู้ออกบัตร ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น ทั้งนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีก่อน

(3) สั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในสถานที่หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดหรือมีเอกสารหรือมีหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อตรวจสอบหรือตรวจค้นหาสถานที่ ยานพาหนะ หรือตัวบุคคลได้ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ทั้งนี้ ต้องรายงานให้รัฐมนตรีทราบโดยด่วน

(4) ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เอกสาร หรือหลักฐานที่อาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดี

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๓ ให้บุคคลซึ่งเกี่ยวข้องปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และให้อำนวยความสะดวกความสามัคคี

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (2) (3) หรือ (4) ต้องมีเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นสัญญาบัตรร่วมอยู่ด้วยไม่น้อยกว่าสองนาย

มาตรา 8 บรรดาเอกสารดังต่อไปนี้ อาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ในคดีเกี่ยวกับบัตรเครดิตได้

(1) เอกสารที่มีหลักฐานแสดงให้เห็นได้ว่า ได้ทำขึ้นหรือรับรอง โดยผู้ออกบัตรที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกราชอาณาจักรแม้ผู้จัดทำหรือรับรองจะมีได้มาบิ่ความประกอบเอกสาร แต่ผู้ออกบัตรหรือธนาคารที่ได้รับสิทธิเป็นตัวแทนผู้ออกบัตรต้องแสดงหลักฐานการรับรองความถูกต้องของเอกสารนั้นจากสถานทูตไทยหรือสถานกงสุลไทย

(2) สำเนาเอกสารซึ่งผู้มีหน้าที่เก็บรักษาหรือครอบครองเอกสารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเอกสาร ได้รับรองความถูกต้องแล้ว ในกรณีที่มีเหตุสงสัย ไม่อาจนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้

(3) ข้อมูลที่บันทึกไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผล โดยเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นการประกอบกิจการตามปกติของผู้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลที่บันทึกไว้ในหรือได้จากไมโครฟิล์ม สื่อบันทึกเทปอนิกซ์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ต้องมีคำรับรองของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินการนั้นด้วย

(4) บันทึกถ้อยคำของพยานบุคคล ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่นอกราชอาณาจักรที่กระทำต่อหน้าเจ้าหน้าที่ของสถานทูตไทย หรือกงสุลไทย และเจ้าหน้าที่ดังกล่าวรับรองความถูกต้อง

มาตรา 9 ผู้ที่ประกอบกิจการบัตรเครดิตต้องเป็นนิติบุคคลและต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี

ผู้ขออนุญาตประกอบกิจการบัตรเครดิต ต้องมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่ต่ำกว่าหนึ่งร้อยล้านบาท และคุณสมบัติอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การขอรับใบอนุญาต การออกใบอนุญาต และระยะเวลาการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในการนี้ รัฐมนตรีอาจกำหนดเงื่อนไขใดๆ ตามที่เห็นสมควร ให้ผู้ที่รับใบอนุญาตประกอบกิจการบัตรเครดิตต้องปฏิบัติตามไว้ด้วยก็ได้

มาตรา 10 ในกรณีที่ผู้ออกบัตรมีความประสงค์จะเลิกประกอบกิจการบัตรเครดิต ให้ขออนุญาตเลิกประกอบกิจการต่อรัฐมนตรี ในการนี้ รัฐมนตรีอาจกำหนดเงื่อนไขหรือวิธีการใดๆ ให้ผู้ขออนุญาตเลิกประกอบกิจการบัตรเครดิตต้องปฏิบัติ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ถือบัตรหรือของประชาชนก็ได้

มาตรา 11 เมื่อรัฐมนตรีมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต หรืออนุญาตให้เลิกประกอบกิจการ ให้ใบอนุญาตเป็นอันระงับ
สิ้นลงทันที และให้ผู้ออกบัตรตั้งคืน ใบอนุญาตต่อรัฐมนตรีภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รัฐมนตรีมีคำสั่ง

มาตรา 12 ให้มีคณะกรรมการควบคุมการประกอบกิจการบัตรเครดิตประกอบด้วยปลัดกระทรวงการคลังเป็น
ประธานกรรมการ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ผู้แทนกระทรวง
ยุติธรรม ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกิน 3 คน และผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เป็นกรรมการและ
เลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญในด้านเศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ วิทยาศาสตร์
เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ อุตสาหกรรม การค้าหรือการลงทุน และต้องไม่มีตำแหน่งหน้าที่ในพรรคการเมือง
หรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง และต้องไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ออกบัตรหรือการประกอบกิจการบัตรเครดิตไม่ว่า
โดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา 13 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ได้รับแต่งตั้งอีก
หนึ่งวาระ แต่ต้องไม่ดำรงตำแหน่งในวาระต่อเนื่องกัน

ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระหรือในกรณีที่รัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการเพิ่มขึ้น ใน
ระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็น
กรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่าที่วาระที่เหลืออยู่ของผู้ที่คนแทนหรือกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้ก่อนแล้ว

มาตรา 14 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา 13 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (4) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (5) รัฐมนตรีให้ออกเพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่อง ไม่สุจริตต่อหน้าที่หรือหย่อน

ความสามารถ

(6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดย
ประมาทหรือความผิดลหุโทษ

- (7) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 12 วรรคสอง

มาตรา 15 การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด
จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมครั้งใด ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่
ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้า
คะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 16 คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ คณะกรรมการมอบหมาย ให้นำมาตรา 15 มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการ โดยอนุโลม

มาตรา 17 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการมีอำนาจสั่งให้บุคคลที่ เกี่ยวข้องชี้แจงหรือนำพยานหลักฐานมาแสดงเพื่อประกอบการพิจารณา

มาตรา 18 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอแนะให้รัฐมนตรีออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการ ในการประกอบ กิจการบัตรเครดิต หรือประกาศต่างๆ ตามพระราชบัญญัตินี้ รวมถึงเสนอแนะให้รัฐมนตรีออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข หรือมีคำสั่งใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถือบัตรหรือผู้เรียกร้อง
- (2) พิจารณาและเสนอแนะต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนของผู้ถือบัตร ผู้รับบัตร หรือบุคคลที่ เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการบัตรเครดิตของผู้ถือบัตร
- (3) เรียกบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง คำอธิบายหรือความเห็นเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนที่พิจารณา
- (4) รายงานปัญหาและสรุปคำร้องเรียนของผู้ใช้บัตรต่อรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
- (5) ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาเรื่องร้องเรียนหรือตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือดำเนินการเรื่องใดที่ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่เป็นการเฉพาะเรื่อง
- (6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
- (7) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

มาตรา 19 ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าผู้ถือบัตรหรือผู้รับบัตร

- (1) กระทำการใดอันเป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้ถือบัตรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นเนืองนิจ
 - (2) กระทำการหรือไม่กระทำการใดซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถือบัตรหรือเกิดความเสียหายแก่ประโยชน์ของประชาชนหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
 - (3) กำหนดเงื่อนไขหรือสัญญาการใช้บัตรเครดิตหรือข้อบังคับสมาชิกภาพหรือเงื่อนไขการรับบัตร เครดิตที่มีข้อความหรือข้อตกลงที่เป็นการเอารัดเอาเปรียบหรือไม่เป็นธรรมแก่ผู้ถือบัตร
- ให้คณะกรรมการเสนอให้รัฐมนตรีสั่งการให้ผู้ถือบัตรหรือผู้รับบัตรแก้ไขการกระทำหรือให้กระทำ การหรือคว่นกระทำ การ หรือแก้ไขเงื่อนไขการใช้บัตรเครดิต หรือข้อบังคับสมาชิกภาพหรือเงื่อนไขการรับบัตร เครดิต ตามที่เห็นสมควรภายในระยะเวลาที่กำหนด

มาตรา 20 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตาม ประมวลกฎหมายอาญา

ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวต่อบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องทุกครั้ง บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 21 ห้ามมิให้ผู้ถือบัตร ออกบัตรเครดิตให้แก่บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เว้นแต่จะได้รับความยินยอม เป็นหนังสือจากผู้ปกครองหรือผู้แทน โดยชอบธรรม

มาตรา 22 ผู้ถือบัตรต้อง

(1) แจ้งวงเงินที่อนุมัติให้ใช้หรือให้ถอนเงินสด ตลอดจนสิทธิในการ ใช้บัตรเครดิตเพื่อความรับผิดชอบ
ข้อกำหนดของผู้ออกบัตร ให้ผู้ถือบัตรทราบ

(2) จัดส่งใบแจ้งหนี้ให้แก่ผู้ถือบัตรพร้อมสำเนาหลักฐานในการ ใช้บัตรเครดิตแต่ละรายการ

(3) ชำระหนี้หรือราคาสินค้าหรือค่าบริการหรือเงินสดที่เกิดจากการ ใช้บัตรเครดิตของผู้ถือบัตร
ให้แก่ผู้รับบัตรหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ถือบัตร

(4) ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้โดยเคร่งครัด

มาตรา 23 ผู้ใดประสงค์จะมีและใช้บัตรเครดิต ต้องยื่นคำขอมิและใช้บัตรเครดิตต่อผู้ออกบัตร ตามแบบที่ผู้ออก
บัตรกำหนดและต้องมีลายมือชื่อของคน ในคำขอนั้นด้วย ถ้ามีผู้ขอออกบัตรเครดิตให้ผู้อื่นในนามของผู้อื่นหรือ
เพื่อให้เป็นบัตรเสริมของคน ผู้ขอต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องในคำขอนั้นด้วย ผู้ออกบัตรต้องตรวจสอบ
ความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลเกี่ยวกับผู้ขอและ ใช้บัตรเครดิตก่อนออกบัตรเครดิตให้แก่ผู้นั้น

ถ้าไม่ปรากฏโดยชัดแจ้งว่าผู้นั้นมีความประสงค์จะมีและใช้บัตรเครดิตดังกล่าวอย่างแท้จริง ห้ามมิให้ผู้
ออกบัตรออกบัตรเครดิตให้ มิฉะนั้นผู้นั้นอาจยกเอาความไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์นั้นขึ้นปฏิเสธความรับผิดชอบได้

ถ้ามีผู้ขอออกบัตรเครดิตให้ผู้อื่นหรือในนามของผู้อื่นหรือเพื่อให้เป็นบัตรเสริมของคน ต้องมีหลักฐาน
เป็นหนังสือแสดงความยินยอมหรือแสดงความประสงค์ของผู้นั้นนั้นแล้วแต่กรณี ผู้ออกบัตรต้องตรวจสอบความ
ถูกต้องของข้อมูลของผู้ขอและผู้ที่เป็นผู้ถือบัตรหรือเป็นผู้ใช้บัตรเสริม และบันทึกชื่อและที่อยู่รวมทั้งข้อมูลที่
จำเป็นของผู้ขอและผู้ที่ยื่นคำขอออกบัตรเครดิตให้หรือขอ ในนามของผู้อื่นนั้นหรือขอเพื่อให้เป็นบัตรเสริมของ
ผู้ขอไว้ในคำขอมิและใช้บัตรเครดิตและให้ผู้ขอลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องไว้ รวมทั้งระบุเงื่อนไขความรับ
ผิดของผู้ขอไว้ในคำขอมิและใช้บัตรเครดิตและในสัญญาหรือเงื่อนไขการใช้บัตรเครดิตหรือข้อตกลงสมาชิกภาพ
ด้วย ในกรณีนี้ผู้ขอต้องรับผิดชอบในฐานะลูกหนี้ร่วมกับผู้ที่ตนขอบัตรเครดิตให้ หรือผู้ที่ตนขอบัตรเครดิตในนามของ
ผู้นั้นหรือผู้ที่ตนขอเพื่อให้เป็นบัตรเสริมของตน แล้วแต่กรณี

มาตรา 24 เงื่อนไขการใช้บัตรเครดิตหรือข้อบังคับสมาชิกภาพของกรเป็นสมาชิกบัตรที่กำหนด โดยผู้ออกบัตร
ให้ทำเป็นภาษาไทย หากมีคำแปลเป็นภาษาต่างประเทศให้ตีความหรืออธิบายความตามข้อความภาษาไทย

มาตรา 25 สัญญาหรือเงื่อนไขการใช้บัตรเครดิตหรือข้อตกลงสมาชิกภาพมีผลผูกพันเป็นสัญญาหรือบัตรเครดิต
เมื่อผู้ถือบัตรแสดงความตกลงด้วยการ ใช้บัตรเครดิตชำระราคาสินค้าหรือค่าบริการหรือเบิกถอนเงินสดแล้วแต่
กรณี

มาตรา 26 ผู้ถือบัตรต้องชำระหนี้แก่ผู้ออกบัตรตามจำนวนเงินที่ระบุในใบแจ้งหนี้ภายในเวลาที่กำหนดในใบแจ้ง
หนี้ เว้นแต่จำนวนเงินที่ระบุในใบแจ้งหนี้รายการใดของรอบบัญชีใดเป็นรายการที่ไม่ถูกต้อง ผู้ถือบัตรอาจแจ้งผู้
ออกบัตร ให้แก้ไขหรือยกเลิกรายการนั้นได้ ถ้าผู้ออกบัตร ไม่แก้ไขหรือยกเลิกผู้ถือบัตรอาจปฏิเสธความรับผิดใน
หนี้รายการนั้นได้

มาตรา 27 ผู้ออกบัตรอาจเรียกเก็บดอกเบี้ยหรือค่าปรับในการผิดนัดชำระหนี้หรือการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด
จากผู้ถือบัตรได้ แต่ดอกเบี้ยและค่าปรับนั้น เมื่อคิดคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินอัตราที่รัฐมนตรีกำหนดตามที่
บัญญัติไว้ในมาตรา 4 (5)

นอกจากดอกเบี้ยหรือค่าปรับที่กำหนดในวรรคแรก ห้ามมิให้ผู้ออกบัตรเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่าย หรือเงินใดๆ จากผู้ถือบัตรอีก เว้นแต่ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการติดตามทวงถามการชำระหนี้ตามจำนวนเงินที่ใช้จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่เหตุ ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ห้ามมิให้ผู้ออกบัตรนำดอกเบี้ยหรือค่าปรับมารวมกับจำนวนหนี้ที่จะเรียกเก็บเพื่อคิดดอกเบี้ยหรือค่าปรับอีก และห้ามมิให้ผู้ออกบัตรคิดดอกเบี้ยหรือค่าปรับซ้อน ดอกเบี้ยหรือค่าปรับที่เรียกเก็บหรือค้างชำระนั้นด้วย

มาตรา 28 ถ้าผู้ออกบัตรเป็นธนาคารพาณิชย์ หรือสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ หรือตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ ห้ามมิให้ผู้ถือบัตรถือว่าหนี้บัตรเครดิตตามใบแจ้งหนี้หรือหนี้ดอกเบี้ยผิดนัดหรือค้างชำระหรือหนี้ค่าปรับเป็นหนี้เบิกเงินบัญชี ยกเว้นหนี้นั้นเป็นหนี้ที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตเบิกถอนเงินสด

มาตรา 29 ห้ามมิให้ผู้ออกบัตรเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใดเกี่ยวกับการออกบัตรเครดิต การใช้บัตรเครดิต หรือการต่ออายุบัตรเครดิตเกินกว่าอัตราที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 30 ข้อกำหนดความรับผิดชอบของผู้ถือบัตรหรือข้อกำหนดใดก็ตามที่ความรับผิดชอบของผู้ออกบัตรในสัญญาหรือเงื่อนไขการใช้บัตรเครดิตหรือในข้อบังคับสมาชิกภาพหรือในเอกสารใดๆ ต้องพิมพ์หรือเขียนโดยเน้นให้สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

มาตรา 31 สัญญาบัตรเครดิตเป็นอันเลิกกันเมื่อ

- (1) บัตรหมดอายุ
- (2) ผู้ถือบัตรตาย หรือศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (3) ผู้ถือบัตรถูกศาลสั่งพิทักษ์ทรัพย์
- (4) ผู้ถือบัตรยกเลิกการใช้บัตรเครดิตโดยการแจ้งเป็นหนังสือต่อผู้ออกบัตรหรือมีการส่งบัตรเครดิตคืนแก่ผู้ออกบัตรหรือบัตรเครดิตสูญหายหรือถูกลัก
- (5) ผู้ถือบัตรค้างชำระหนี้แก่ผู้ออกบัตรเกินกว่าสองรอบบัญชี
- (6) ผู้ออกบัตรเพิกถอนหรือยกเลิกการใช้บัตรเครดิต
- (7) ผู้ออกบัตรถูกเพิกถอนใบอนุญาตหรือได้รับอนุญาตให้เลิกประกอบกิจการหรือถูกศาลสั่งพิทักษ์

ทรัพย์

มาตรา 32 ผู้ถือบัตรต้องแจ้งให้ผู้ออกบัตรทราบโดยพลันในกรณีบัตรเครดิตสูญหายหรือถูกลัก และต้องรับผิดชอบตามรายการใช้จ่ายหรือการเบิกถอนเงินสดที่เกิดขึ้นก่อนที่ผู้ถือบัตรได้แจ้งให้ผู้ออกบัตรทราบ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่า การซื้อสินค้าหรือการใช้บริการหรือการเบิกเงินสดนั้นมิใช่เป็นการกระทำของตน

มาตรา 33 ผู้รับบัตรต้องตรวจสอบความถูกต้องของบัตรเครดิตและลายมือชื่อของผู้ถือบัตร ให้ถูกต้องตรงกับลายมือชื่อที่ปรากฏบนบัตรเครดิต มิฉะนั้นผู้ถือบัตรอาจยกเอาความไม่ถูกต้องของลายมือชื่อขึ้นปฏิเสธความรับผิดชอบได้

มาตรา 34 ถ้าผู้รับบัตรยอมรับการใช้บัตรเครดิตโดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าเป็นบัตรเครดิตปลอมหรือแปลงหรือผู้
ใช้บัตรเครดิตไม่ใช่ผู้ถือบัตรที่แท้จริง ผู้ถือบัตรหรือผู้ออกบัตรอาจปฏิเสธความรับผิดชอบได้

มาตรา 35 ห้ามมิให้ผู้รับบัตรคิดเพิ่มราคาสินค้าหรือค่าบริการหรือคิดหักหรือตัดทอนเงินที่เบิกถอนอัน
เนื่องมาจากการใช้บัตรเครดิต หรือเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการใช้บัตรเครดิตหรือค่าใช้จ่ายหรือค่าชดเชยอื่นใดจาก
ราคาสินค้าหรือค่าบริการหรือเงินสคงที่เบิกถอน

มาตรา 36 หนี้อันเนื่องมาจากการมีหรือใช้บัตรเครดิต ห้ามมิให้ฟ้องร้องเมื่อพ้นหนึ่งปี นับแต่วันที่สัญญาบัตร
เครดิตเลิกกัน

มาตรา 37 ผู้ออกบัตรใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขหรือวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 4 (3)
(4) (5) และ (6) มาตรา 5 วรรคสองและวรรคสาม มาตรา 6 มาตรา 10 หรือมาตรา 22 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน
วันละหนึ่งแสนบาท ตลอดเวลาที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขนั้น

มาตรา 38 ผู้ออกบัตรใดกำหนดเงื่อนไขการใช้บัตรเครดิตหรือข้อบังคับสมาชิกภาพผิดไปจากบทบัญญัติมาตรา
24 มาตรา 28 หรือมาตรา 29 ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงหกแสนบาท

มาตรา 39 ผู้ออกบัตรใดออกบัตรเครดิตโดยมิชอบหรือออกบัตรเครดิตโดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่ามีข้อมูลที่ใช้ยังอิง
ในการออกบัตรเครดิตนั้นเป็นข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรกของผู้ออกบัตรเป็นการสมคบกันกระทำความผิดกับผู้อื่น ผู้ออกบัตร
ต้องระวางโทษสูงกว่าที่บัญญัติไว้สองเท่า

มาตรา 40 ผู้รับบัตรใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา 35 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท

มาตรา 41 ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งบัตรเครดิต หรือคัดแปลงส่วนหนึ่งส่วนใดเติมหรือตัดทอนข้อความหรือแก้ไขด้วย
ประการใดๆ แก่ข้อมูลบัตรเครดิตหรือรหัสบัตรเครดิต ในบัตรเครดิตที่แท้จริงหรือลงลายมือชื่อปลอมลงในบัตร
เครดิต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปี ถึงสิบห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้ง
ปรับ

มาตรา 42 ผู้ใดสมคบกับผู้ออกบัตรกระทำความผิดตามมาตรา 39 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี
หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 43 ผู้ใดส่งเข้า ส่งเข้าหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งบัตรเครดิตปลอมหรือแปลง ต้องระวางโทษจำคุก
ตั้งแต่สามปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 44 ผู้ใดส่งเข้า ส่งเข้าหรือนำเข้าหรือจัดทำเครื่องมือ เครื่องจักรหรือวัสดุสำหรับปลอมหรือแปลงบัตร
เครดิตหรือมีเครื่องมือเครื่องจักรหรือวัสดุเช่นว่านั้นไว้ในความครอบครอง โดยไม่มีเหตุสมควร ต้องระวางโทษ
จำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 45 ผู้ใดมีบัตรเครดิตปลอมหรือแปลงไว้ในความครอบครอง โดยไม่มีเหตุสมควร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 46 ผู้ใดโดยทุจริตมีไว้ในความครอบครองซึ่งบัตรเครดิตหรือรหัสบัตรเครดิตไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะใดก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 47 ผู้ใดใช้บัตรเครดิตเป็นของปลอมหรือแปลงหรือใช้บัตรเครดิตโดยรู้หรือควรจะรู้ได้ว่าเป็นบัตรเครดิตของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินแปดแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 48 ผู้ใดหลอกลวงผู้ออกบัตรด้วยการแสดงข้อความหรือหลักฐานอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงที่ควรบอกให้แจ้งเพื่อให้ผู้ออกบัตรเครดิตให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 49 ผู้ใดใช้บัตรเครดิต โดยรู้หรือควรจะรู้ได้ว่าเป็นบัตรเครดิตที่ออกให้เนื่องจากการกระทำความผิดตามมาตรา 48 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 50 ผู้ใดใช้หมายเลขบัตรเครดิต ข้อมูลบัตรเครดิต รหัสบัตรเครดิต หรือข้อมูลใดๆ สำหรับบัตรเครดิตที่ผู้ออกบัตรออกให้แก่ผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 51 ผู้ใดทำข้อมูลเท็จขึ้นทั้งหมด หรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด หรือแก้ไขด้วยประการใดๆ ในข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับการออกบัตรเครดิตหรือการประกอบกิจการบัตรเครดิตซึ่งบันทึกไว้ในหรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมืออื่นใด ถ้าได้กระทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นข้อมูลที่แท้จริง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 52 ผู้ใดเอาไปเสียหรือแจ้งต่อบุคคลใดซึ่งข้อมูลบัตรเครดิตหรือรหัสบัตรเครดิตของผู้อื่นโดยรู้หรือควรจะรู้ได้ว่าข้อมูลหรือรหัสนั้นๆ อาจถูกนำไปใช้เพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดแรก ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ผู้กระทำต้องระวางโทษสูงกว่าที่บัญญัติไว้สองเท่า

มาตรา 53 ผู้ใดออกบัตรเครดิตโดยมิได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 54 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่หรือขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 55 ถ้าผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นผู้ออกบัตรหรือเป็นนิติบุคคล กรรมการผู้จัดการหรือผู้ที่รับผิดชอบในการดำเนินกิจการของผู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดของผู้ออกบัตรหรือของนิติบุคคลนั้น

มาตรา 56 ความผิดตามมาตรา 40 ให้คณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้

มาตรา 57 ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลบัตรเครดิต รหัสบัตรเครดิตของผู้ถือบัตรหรือข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบกิจการบัตรเครดิตเนื่องจากการประกอบกิจการบัตรเครดิตหรือจากการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ นำข้อมูลนั้นไปเปิดเผยแก่บุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความในวรรคหนึ่ง มิให้นำมาใช้บังคับแก่การเปิดเผยในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) การเปิดเผยตามหน้าที่กฎหมายกำหนดให้ต้องกระทำ
- (2) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวน หรือการพิจารณาคดี
- (3) การเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฐานะหรือการดำเนินงานของผู้ออกบัตร
- (4) การเปิดเผยแก่หน่วยราชการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการบัตร

เครดิต

- (5) การเปิดเผยเมื่อได้รับความเห็นชอบจากผู้ออกบัตรหรือผู้ถือบัตรเป็นลายลักษณ์อักษร การเปิดเผยในวรรคก่อนต้องเป็นการเปิดเผยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

มาตรา 58 ผู้ใดพยายามกระทำความผิดหรือเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดสำเร็จหรือเป็นตัวการในความผิดนั้นแล้วแต่กรณี

มาตรา 59 ผู้ใดกระทำความผิดเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่ผู้ออกบัตรหรือผู้ถือบัตรมีภูมิลำเนาอยู่นอกราชอาณาจักร ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร ผู้นั้นต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

บทเฉพาะกาล

มาตรา 60 ผู้ใดประกอบกิจการบัตรเครดิตอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากประสงค์จะประกอบกิจการบัตรเครดิตต่อไป และหากยังไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ดำเนินการแก้ไขคุณสมบัติให้ถูกต้อง

การแก้ไขคุณสมบัติให้ถูกต้องและให้แจ้งรัฐมนตรีทราบตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ มิฉะนั้นให้ถือว่าผู้นั้นไม่ประสงค์จะประกอบกิจการบัตรเครดิตต่อไป ในกรณีนี้ ผู้นั้นต้องรับคืนบัตรเครดิตที่ออกให้แก่ผู้ถือบัตรทั้งปวง และต้องคืนค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนการใช้บัตรเครดิตแก่ผู้ถือบัตรตามสัดส่วนระยะเวลาที่ยังเหลืออยู่ของบัตรเครดิตนั้น

ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกใบอนุญาต เมื่อปรากฏว่าผู้นั้นได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ที่เกี่ยวกับการขออนุญาตประกอบกิจการบัตรเครดิตครบถ้วนแล้ว เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้ว ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ออก

บัตรตามพระราชบัญญัตินี้ อนึ่ง การกระทำหรือการประกอบกิจการบัตรเครดิตของผู้นั้นในระหว่างที่ยังไม่ได้รับอนุญาต ให้มีผลบังคับใช้โดยสมบูรณ์

บัตรเครดิตที่ออกโดยผู้ประกอบกิจการบัตรเครดิตก่อนที่จะได้รับอนุญาตตามวรรคก่อน ให้ถือว่าเป็นบัตรเครดิตที่ใช้ได้ถูกต้องตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ออกบัตรต้องปรับปรุงแก้ไขสัญญาหรือเงื่อนไขการใช้บัตรเครดิตหรือข้อบังคับสมาชิกภาพหรือข้อตกลงในเอกสารการใช้บัตรเครดิตใดๆ ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ และแจ้งให้ผู้ถือบัตรทราบภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี มิฉะนั้นให้รัฐมนตรีเพิกถอนใบอนุญาต

มาตรา 61 ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา 60 ต้องระวางโทษปรับห้าหมื่นบาทถึงสามแสนบาท และปรับวันละสองแสนบาท จนกว่าจะเลิกการไม่ปฏิบัติตามนั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นนิติบุคคล กรรมการ ผู้จัดการและผู้รับผิดชอบในการดำเนินกิจการของผู้นั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละหนึ่งแสนบาทจนกว่าจะเลิกการไม่ปฏิบัติตามนั้น

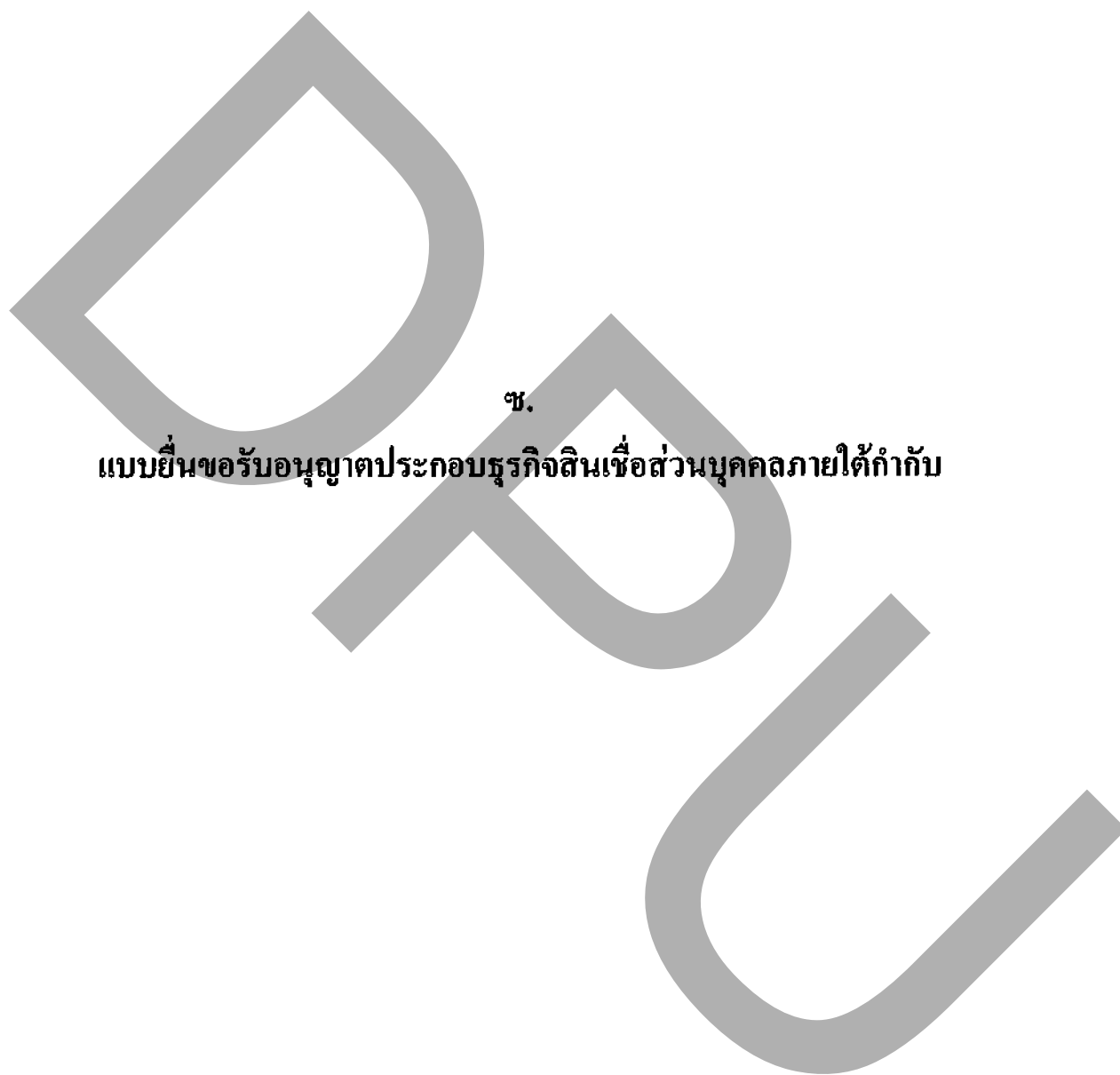
มาตรา 62 ผู้ประกอบกิจการบัตรเครดิตซึ่งประกอบกิจการอยู่ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ถ้าไม่ดำเนินการแก้ไขคุณสมบัติให้ถูกต้อง และแจ้งให้รัฐมนตรีทราบตามที่กำหนดในมาตรา 60 วรรคแรก ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นเลิกประกอบกิจการบัตรเครดิตได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ : เหตุผลโดยที่ปัจจุบันบัตรเครดิตเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายจนกลายเป็นเครื่องมือทางการเงินที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและการบริโภคของประชาชนจำนวนมาก การใช้บัตรเครดิตชำระราคาสินค้าหรือค่าบริการหรือเบิกถอนเงินสด กลายเป็นธุรกรรมทางการเงินที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ผู้ประกอบการร้านค้า และผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งปวง ขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่เหล่ามิจฉาชีพและผู้ไม่สุจริตใช้เป็นเครื่องมือหรือช่องทางในการกระทำทุจริตหลอกลวงหรือฉ้อโกงในหลายรูปแบบ เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการร้านค้า ประชาชน และผู้ถือบัตรได้รับความเดือดร้อนมากเช่นเดียวกัน แต่ปรากฏว่าปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบกิจการบัตรเครดิตหรือธุรกรรมเกี่ยวกับบัตรเครดิตเป็นการเฉพาะ รวมทั้งยังไม่มีมาตรการคุ้มครองประชาชนซึ่งเป็นผู้บริโภค ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ การหลอกลวงและการฉ้อโกงมากยิ่งขึ้น เมื่อเกิดปัญหาหรือการกระทำผิดขึ้นต้องปรับใช้หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญาแล้วแต่กรณี ทำให้ไม่สามารถดำเนินการลงโทษผู้กระทำผิด และไม่สามารถคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคได้ในหลายกรณีเป็นเหตุให้ผู้บริโภคไม่ได้รับความเป็นธรรมและอาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้สมควรกำหนดหลักเกณฑ์กำกับดูแลการประกอบกิจการบัตรเครดิต เพื่อให้เกิดความชัดเจนต่อการประกอบกิจการของผู้ประกอบการ ร้านค้า และผู้เกี่ยวข้อง อีกทั้งเพื่อคุ้มครองประชาชนซึ่งเป็นผู้บริโภคให้ได้รับความเป็นธรรมอย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ช.
แบบยื่นขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ

แบบยื่นขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

เรียน ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ข้าพเจ้า.....ที่ตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ที่.....
(ชื่อนิติบุคคล)

โทรศัพท์.....โทรสาร.....และมีสาขาจำนวน.....แห่ง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

2. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

3. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

4. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

(หากมีสาขามากกว่า 4 แห่ง ให้แนบรายชื่อและสถานที่ตั้งเพิ่มเติมมาด้วย)

มีความประสงค์ที่จะขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับในประเทศไทย ตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ค้ำของขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ลงวันที่.....

บัดนี้ข้าพเจ้าได้แนบเอกสารและรายละเอียด ได้แก่

- (1) สำเนา ใบสำคัญแสดงการจดทะเบียน
- (2) สำเนาหนังสือบริคณห์สนธิสำหรับกรณีที่เป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัด
- (3) สำเนาข้อบังคับ
- (4) สำเนาทะเบียนผู้ถือหุ้น
- (5) รายชื่อ ประวัติการทำงาน และคุณสมบัติของกรรมการ
- (6) รายชื่อ ประวัติการทำงาน และคุณสมบัติของผู้สอบบัญชี

ที่ได้มีการรับรองสำเนาถูกต้อง โดยกรรมการผู้มีอำนาจลงนามของบริษัท มาพร้อมแบบยื่นขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับนี้ด้วยแล้ว

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า หากธนาคารแห่งประเทศไทยขอเอกสารหรือข้อมูลใดๆ เพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณา ข้าพเจ้าจะจัดส่งให้ภายในเวลาที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด และเมื่อ ได้รับอนุญาตแล้ว ข้าพเจ้าตกลงจะปฏิบัติตามเงื่อนไขใดๆ ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังหรือธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดขึ้นหรือจะกำหนดในภายหลังทุกประการ

ขอรับรองว่ารายละเอียดข้างต้นนี้ถูกต้อง ครบถ้วน และตรงต่อความเป็นจริง

ลงนาม.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

(ประทับตราถ้ามี)

5. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

6. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

7. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

8. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

9. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

10. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

11. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

12. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

13. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

14. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

15. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

16. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

17. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

18. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

19. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

20. สาขา.....ตั้งอยู่ที่.....

ณ.
รายชื่อสถานบันการเงิน และ
บริษัทผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ

1. รายชื่อธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศไทย¹

ลำดับ	ธนาคาร	สถานที่ทำการ
1.	ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) www.bangkokbank.com	333 ถนนสีลม แขวงสุริยวงศ์ เขตบางรัก กทม.10500 โทร. 0-2231-4333 โทรสาร 0-2236-8281-2
2.	ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) www.ktb.co.th	35 ถนนสุขุมวิท แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กทม.10110 โทร. 0-2255-2222 โทรสาร 0-2255-9391-6
3.	ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) www.krungsri.com	1222 ถนนพระรามที่ 3 แขวงบางโพงพาง เขตยาน นาวา กทม.10120 โทร. 0-2296-2000 โทรสาร 0-2683-1484
4.	ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) www.kasikornbank.com	1 ซอยกสิกรไทย ถนนราษฎร์บูรณะ แขวงราษฎร์ บูรณะ เขตราษฎร์บูรณะ กทม.10140 โทร. 0-2470-1122, 0-2470-1199 โทรสาร 0-2470-1144-5
5.	ธนาคารทหารไทย จำกัด (มหาชน) www.tmbbank.com	3000 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม.10900 โทร. 0-2299-1111 โทรสาร 0-2299-1784
6.	ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) www.bankthai.co.th	44 ถนนสาทรเหนือ แขวงสีลม เขตบางรัก กทม. 10500 โทร. 0-2633-9000-3, 0-2638-8000 โทรสาร 0-2633-9026
7.	ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) www.scb.co.th	9 ถนนรัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900 โทร. 0-2544-1111, 0-2937-7777 โทรสาร 0-2937-7454

¹ รายชื่อธนาคารพาณิชย์. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2550. จาก <http://www.bot.or.th/>

8.	ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) www.scib.co.th	1101 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กทม.10400 โทร. 0-2208-5000 โทรสาร 0-2253-1240
9.	ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด (ไทย) จำกัด (มหาชน) (เดิมชื่อ สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ดนครธน จำกัด (มหาชน) เปลี่ยนเมื่อควบรวมกับธ.สแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด สาขากรุงเทพฯ 1 ตุลาคม 2548) www.standardchartered.co.th	90 อาคารสาทรธานี ถนนสาทรเหนือ แขวงสีลม เขตบางรัก กทม.10500 โทร. 0-2724-4000 โทรสาร 0-2724-4444
10.	ธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน) (เปลี่ยนชื่อจาก ยูไนเต็ท โอเวอร์ซีส์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) เมื่อ 2 พฤษภาคม 2549) (เดิมชื่อ ธนาคารเอเชีย จำกัด (มหาชน) เปลี่ยนชื่อเมื่อควบรวมกับธ.ยูโอบี รัตนสิน จำกัด (มหาชน) วันที่ 28 พฤศจิกายน 2548) www.uob.co.th	191 ถนนสาทรใต้ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กทม. 10120 โทร. 0-2343-3000 โทรสาร 0-2287-2973-4
11.	ธนาคารธนชาต จำกัด (มหาชน) (ประกอบกิจการธนาคารเมื่อ 22 เมษายน 2545) www.thanachartbank.com	อาคารต้นสน ทาวเวอร์ ชั้น 1, 2, 13 และ 14 900 ถนนเพลินจิต แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กทม. 10330 โทร. 0-2655-9000 โทรสาร 0-2655-9001
12.	ธนาคารทิสโก้ จำกัด (มหาชน) (ประกอบกิจการธนาคารเมื่อ 1 กรกฎาคม 2548) www.tisco.co.th	อาคารทิสโก้ทาวเวอร์ ชั้น 1 48/2 ถนนสาทรเหนือ แขวงสีลม เขตบางรัก กทม. 10500 โทร. 0-2633-6000 โทรสาร 0-2633-6800
13.	ธนาคารเมกะ สากลพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) (เปลี่ยนชื่อจาก สากลพาณิชย์แห่งประเทศไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อ 21 สิงหาคม 2549) (ยกระดับจากสาขา.ต่างประเทศและเปิดดำเนินการเมื่อ 8 สิงหาคม 2548) www.icbc.co.th	อาคารพี.เอส.ทาวเวอร์ 36/12 ถนนสุขุมวิท ซอย 21 แขวงคลองเตยเหนือ เขตคลองเตย กทม.10110 โทร. 0-2259-2000-9 โทรสาร 0-2259-1330

14.	ธนาคารเกียรตินาคิน จำกัด (มหาชน) (ประกอบกิจการธนาคารเมื่อ 3 ตุลาคม 2548) www.kiatnakinbank.com	อาคารอัมรินทร์ทาวเวอร์ 500 ถนนเพลินจิต แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กทม. 10330 โทร. 0-2680-3333 โทรสาร 0-2256-9933
15.	ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ เพื่อรายย่อย จำกัด (มหาชน) (ประกอบกิจการธนาคารเมื่อ 19 ธันวาคม 2548) www.lhb.com	1 อาคารคิวเฮาส์ ลุมพินี ชั้น G, 1, 5 และ 6 ถนนสาทรใต้ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กทม. 10120 โทร. 0-2359-0000, 0-2677-7111 โทรสาร 0-2359-0059, 0-2677-7227
16.	ธนาคารสินเอเชีย จำกัด (มหาชน) (ประกอบกิจการธนาคารเมื่อ 23 ธันวาคม 2548) www.acibank.com	เอ็มโพเรียมทาวเวอร์ ชั้น 11-13 622 ถนนสุขุมวิท เขตคลองเตย กทม.10110 โทร. 0-2663-9000 โทรสาร 0-2663-9888
17.	ธนาคารไทยเครดิตเพื่อรายย่อย จำกัด (มหาชน) (ประกอบกิจการธนาคารเมื่อ 18 มกราคม 2550) www.tcrbank.com	123 อาคารไทยประกันชีวิต ชั้น 1 ถนนรัชดาภิเษก แขวงดินแดง เขตดินแดง กทม. 10400 โทร. 0-2246-9665-7 โทรสาร 0-2246-9782
18.	ธนาคารศรีนคร จำกัด (มหาชน) (รวมกิจการกับ ธ.นครหลวงไทย จำกัด (มหาชน) เมื่อ 1 เมษายน 2545)	2 ถนนเฉลิมเขตต์ 4 แขวงเทพศิรินทร์ เขตป้อมปราบ ศัตรูพ่าย กทม.10100 โทร. 0-2225-9999 โทรสาร 0-2224-3768

2. รายชื่อบริษัทเงินทุน²

ลำดับ	ชื่อบริษัท	สถานที่ทำการ
1.	บริษัทเงินทุนฟิ้นซ่า จำกัด (27 กันยายน 2519) (เดิมชื่อ บง.ไฟรมัส 1 ตุลาคม 2545) www.finansa-credit.com	อาคารทิสโก้ ชั้น 12A 48/21-22 ถนนสาทรเหนือ สีลม กทม.10500 โทร. 0-2352-4200 โทรสาร 0-2352-4299

² รายชื่อบริษัทเงินทุน. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2550. จาก http://www.bot.or.th/BOT_Homepage/DataBank/Financial_Institutions/Address/financeT.htm ,

2.	บริษัทเงินทุนสินอุตสาหกรรม จำกัด (มหาชน) www.sicco.co.th	อาคารสินทรทาวเวอร์ 2 ชั้น 3-5 เลขที่130-132 ถนน วิทยุ แขวงลุมพินี เขตปทุมวัน กทม.10330 โทร. 0- 2263-2100, 0-2650-9990 โทรสาร 0-2263-2044, 0- 2263-2046, 0-2255-9905
3.	บริษัทเงินทุนกรุงเทพธนสาร จำกัด (มหาชน) (21 กรกฎาคม 2512) (เปลี่ยนเป็นบริษัทเงินทุน 12 ธันวาคม 2543) www.bfit.co.th	อาคารกรุงเทพประกันภัย/ไว.คัมพู.ซี.เอ ชั้น 23 25 ถนนสาทรใต้ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กทม. 10120 โทร. 0-2677-4300 โทรสาร 0-2677-4301-2
4.	บริษัทเงินทุนแอดวานซ์ จำกัด (มหาชน) (เปลี่ยนเป็นบริษัทเงินทุน 16 ตุลาคม 2543) (เดิมชื่อ บง.โกลบอลไทย 26 พฤษภาคม 2547) www.advancefin.com	อาคาร ซี อาร์ ซี ทาวเวอร์ ออตซีชั้นเพลส ชั้น 40 เลข ที่ 87/2 ถนนวิทยุ เขตปทุมวัน กทม.10330 โทร. 0-2626-2300 โทรสาร 0-2626-2306
5.	บริษัทเงินทุนอเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ประเทศ ไทย) จำกัด (16 กุมภาพันธ์ 2515) (เดิมชื่อ บง.บีไอเอ 18 มีนาคม 2545)	อาคาร เอส.พี. เลขที่ 388 ถนนพหลโยธิน แขวงสาม เสนานี เขตพญาไท กทม.10400 โทร. 0-2273-5799 โทรสาร 0-2273-0414
6.	บริษัทเงินทุนเอไอจีไฟแนนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) (29 ธันวาคม 2504) (เปลี่ยนเป็นบริษัทเงินทุน 26 กุมภาพันธ์ 2547) www.aigfinance.co.th	อาคารอับดุลราฮิมเพลส ชั้น 7 990 ถนนพระรามที่ 4 สี่ลม เขตบางรัก กทม.10500 โทร. 0-2687-9999 โทรสาร 0-2687-9988

3. รายชื่อบริษัทผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ³

ชื่อบริษัท
1. บริษัทแคปปิตอล โอเค จำกัด

³ บริษัทผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2550. จาก <http://www.bot.or.th/BOTHomepage/Library/print2.asp>

2. บริษัทจีอี แคปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด
3. บริษัทจีอี แคปิตอล ออโต้ ลีส จำกัด (มหาชน)
4. บริษัทเจเนอรัล คาร์ดิ เซอร์วิสเซส จำกัด
5. บริษัทซิงเกอร์ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)
6. บริษัทซิดคอป ลีสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด
7. บริษัทเซทเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด
8. บริษัทไซเบอร์เนติกส์ จำกัด
9. บริษัทโตโยต้า ลีสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด
10. บริษัทเทสโก้ คาร์ดิ เซอร์วิสเซส จำกัด
11. บริษัทไทย เอ็กซ์คลูซีฟ ลีสซิ่ง จำกัด
12. บริษัทนครหลวงสุราษฎร์ลีสซิ่ง จำกัด
13. บริษัททิวลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)
14. บริษัทบัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
15. บริษัทบัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด
16. บริษัทพรอมิส (ประเทศไทย) จำกัด
17. บริษัทพัฒนาธนสินทรัพย์ จำกัด
18. บริษัทวี แคช เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด
19. บริษัทศักดิ์สยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด
20. บริษัทสยามเจเนอรัลแฟคตอริง จำกัด (มหาชน)
21. บริษัทสยามพาณิชย์ลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน)
22. บริษัทสินมิตร จำกัด
23. บริษัทอออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)

24. บริษัทอีซี บาย จำกัด (มหาชน)
25. บริษัทเอซีเอส แคปปิตอล คอร์ปอเรชั่น จำกัด
26. บริษัทเอเชียเซริมกิงส์ซิ่ง จำกัด
27. บริษัทเอไอจี คาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด

4. รายชื่อบริษัทผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตฟองซิเอร์ ภายใต้การกำกับ⁴

ลำดับ	ชื่อบริษัท	สถานที่ทำการ
1.	บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ลินน์ ฟิลลิปส์ มอร์ทเกจ จำกัด (เดิมชื่อ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ยูนิโก้ เอเชีย จำกัด เปลี่ยนเมื่อ 23 มกราคม 2549) (29 กรกฎาคม 2520)	อาคารอาร์เอสทาวเวอร์ ชั้น 28 เลขที่ 121/83 ถนนรัชดาภิเษก แขวงดินแดง เขตดินแดง กทม.10320 โทร. 0-2642-3390-8 โทรสาร 0-2642-3498 (ย้ายที่ทำการเมื่อ 23 มกราคม 2549)
2.	บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ สหวิริยา จำกัด (5 มิถุนายน 2507)	ชั้น 8 อาคารประภาวิทย์ เลขที่ 28/1 ถนนสุรศักดิ์ แขวงสีลม เขตบางรัก กทม.10500 โทร. 0-2235-7360-4, 0-2236-8882 โทรสาร 0-2236-8883
3.	บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ เอเชีย จำกัด (9 กุมภาพันธ์ 2511)	ชั้น F2 อาคารศูนย์การค้ายูเนียนมอลล์ เลขที่ 54 ลาดพร้าว ซอย 1 ถนนลาดพร้าว แขวงจอมพล เขตจตุจักร กทม.10900 โทร. 0-2930-9261-7 โทรสาร 0-2930-9268 (ย้ายที่ทำการเมื่อ

⁴ บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตฟองซิเอร์ ภายใต้การกำกับ. (2550). สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2550. จาก <http://www.bot.or.th/BOTHomepage/Library/print2.asp>

สถาบันการเงินที่อยู่ในการกำกับควบคุมดูแลของกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และหน่วยงานอื่นของราชการ แยกได้ดังนี้⁵

รายชื่อ	หน่วยงานกำกับดูแล	กฎหมายที่ใช้บังคับ
1. ธนาคารออมสิน	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย	พระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489
2. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย	พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509
3. ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.)	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย	พระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496
4. ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.)	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย	พระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2536
5. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.)	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย/กระทรวงอุตสาหกรรม	พระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545
6. ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย	พระราชบัญญัติธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545
7. บริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย	พระราชกำหนดบริษัทตลาดรองสินเชื่อที่อยู่อาศัย พ.ศ. 2540
8. บริษัทบริหารสินทรัพย์ สถาบันการเงิน (ปัจจุบันปิดดำเนินการ ไปควบรวมกับบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด)	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย	พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541

⁵ สถาบันการเงินที่อยู่ในการกำกับควบคุมดูแลของกระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย และหน่วยงานอื่นของราชการ สืบค้นเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2550. (2550). จาก [http://www.bot.or.th/BOTHomepage/BankAtWork/Financial_Supervision/FinInThailand/ FinInThailandT.htm](http://www.bot.or.th/BOTHomepage/BankAtWork/Financial_Supervision/FinInThailand/FinInThailandT.htm)

9.	บริษัทบริหารสินทรัพย์	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย	พระราชกำหนดบริษัทบริหารสินทรัพย์ พ.ศ. 2541
10.	บริษัทรับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย	พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485
11.	บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (IFCT) (เปิดกิจการ ควบรวมกับธนาคารทหารไทย 1 ก.ย.2547)	กระทรวงการคลัง/ธนาคารแห่งประเทศไทย	พระราชบัญญัติบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2502

ส่วนสถาบันการเงินที่ไม่ได้อยู่ความดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย มีดังนี้

1.	บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.)	กระทรวงการคลัง/กระทรวงอุตสาหกรรม	พระราชบัญญัติบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม พ.ศ. 2534
2.	บริษัทหลักทรัพย์	คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535
3.	บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนรวม		
4.	บริษัทประกันชีวิต	กระทรวงพาณิชย์	พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535
5.	สหกรณ์การเกษตร	กรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์	พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
6.	สหกรณ์ออมทรัพย์		
7.	กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ พ.ศ. 2530
8.	กองทุนประกันสังคม	กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533
9.	โรงรับจำนำ	กระทรวงมหาดไทย	พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายจำรูญ คุลยสุข
ประวัติการศึกษา	<p>นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา พ.ศ. 2525</p> <p>เนติบัณฑิตไทย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 37 ปีการศึกษา พ.ศ. 2527</p> <p>Mini Master of Business Administration (Mini MBA) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ปีการศึกษา พ.ศ. 2548</p> <p>หลักสูตรการฝึกอบรมเพื่อสร้างความเชี่ยวชาญพิเศษในการดำเนินคดีการ ค้าระหว่างประเทศ ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ กลาง ปี พ.ศ. 2548</p> <p>เทคนิคการไกล่เกลี่ย ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ กลาง ปี พ.ศ. 2548</p>
การทำงาน	<p>ทนายความ ปี พ.ศ. 2528</p> <p>กองอุทธรณ์ภาษี กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง ปี 2528</p> <p>ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ฝ่ายกฎหมาย พนักงานระดับ 6 ปี พ.ศ. 2528 ถึง พ.ศ. 2542</p> <p>บริษัท บางกอกแคปปิตอลส์ จำกัด — พนักงานกฎหมาย ปี พ.ศ. 2543</p> <p>บริษัท อัลฟ่าแคปปิตอลส์ จำกัด — พนักงานกฎหมาย ปี พ.ศ. 2543</p> <p>กองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน ธนาคารแห่ง ประเทศไทย ผู้บริหารทีมอสังหาริมทรัพย์ และผู้บริหารทีมกฎหมาย ปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2544</p> <p>บริษัทบริหารสินทรัพย์ไทย ฝ่ายกฎหมาย ผู้จัดการส่วนงานคดี ปี พ.ศ. 2545 และผู้เชี่ยวชาญ ฝ่ายนิติการ ปี พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน</p>